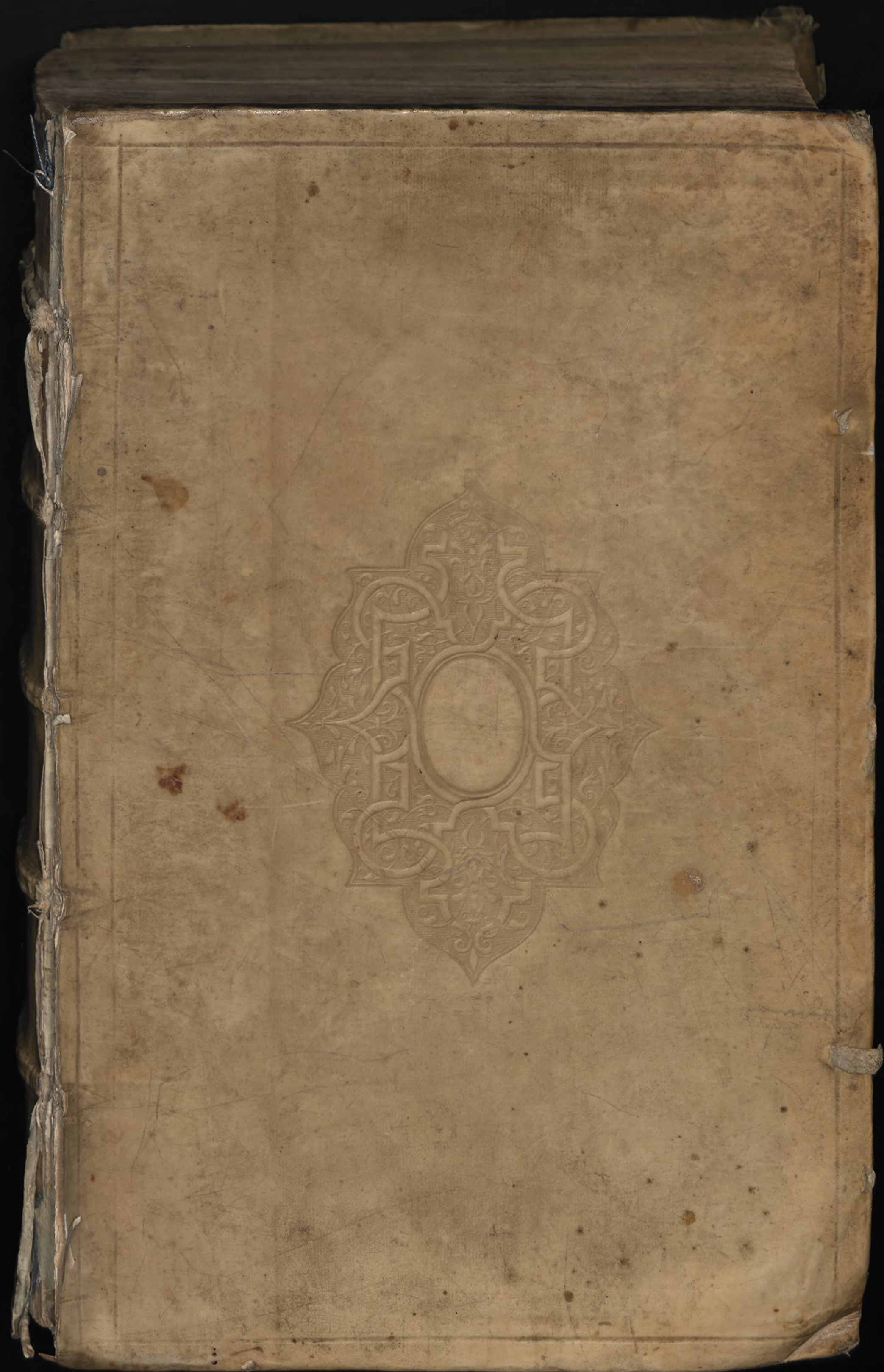

D. a.
45

Dr 62022, M

D-Gehr

20

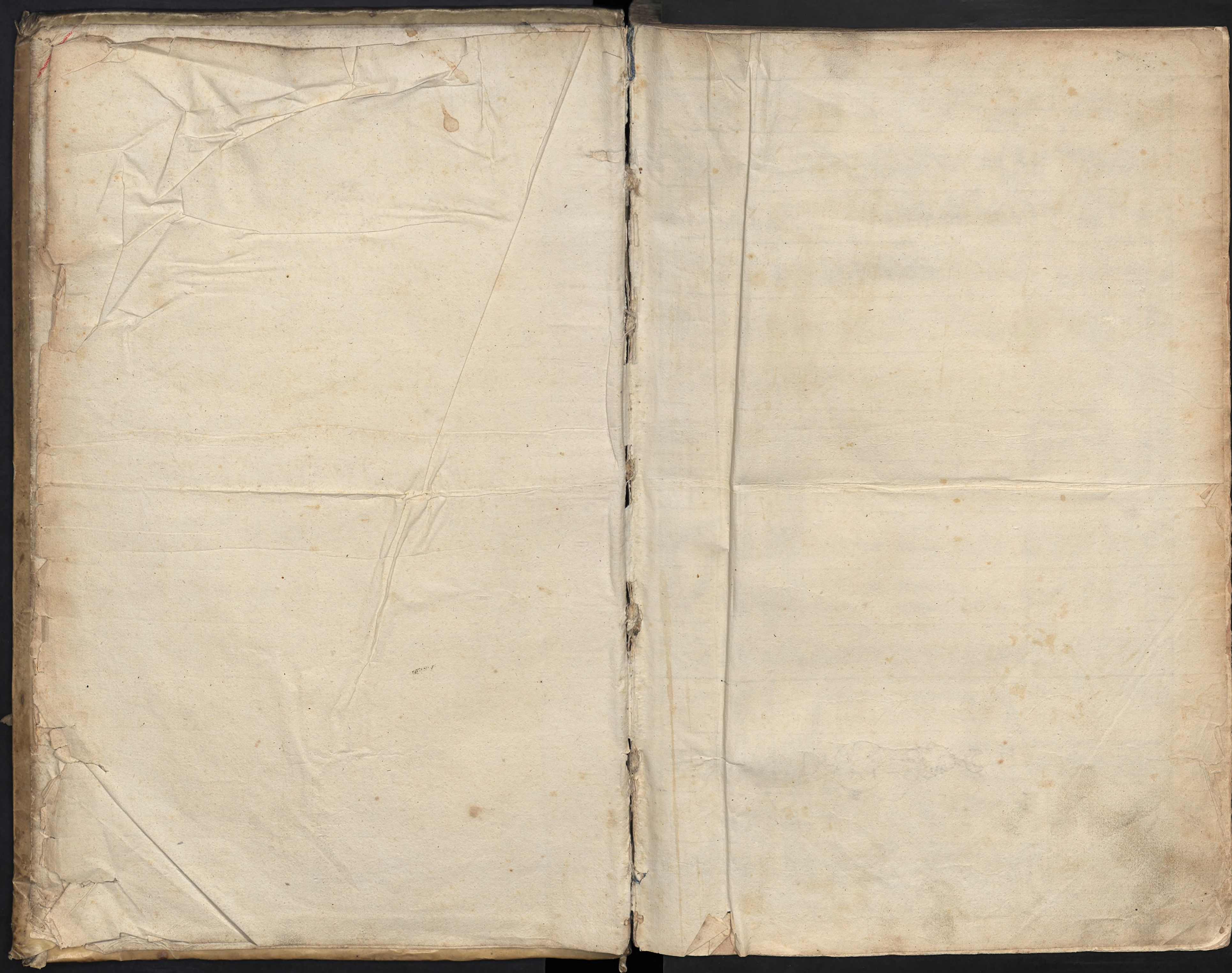
B1

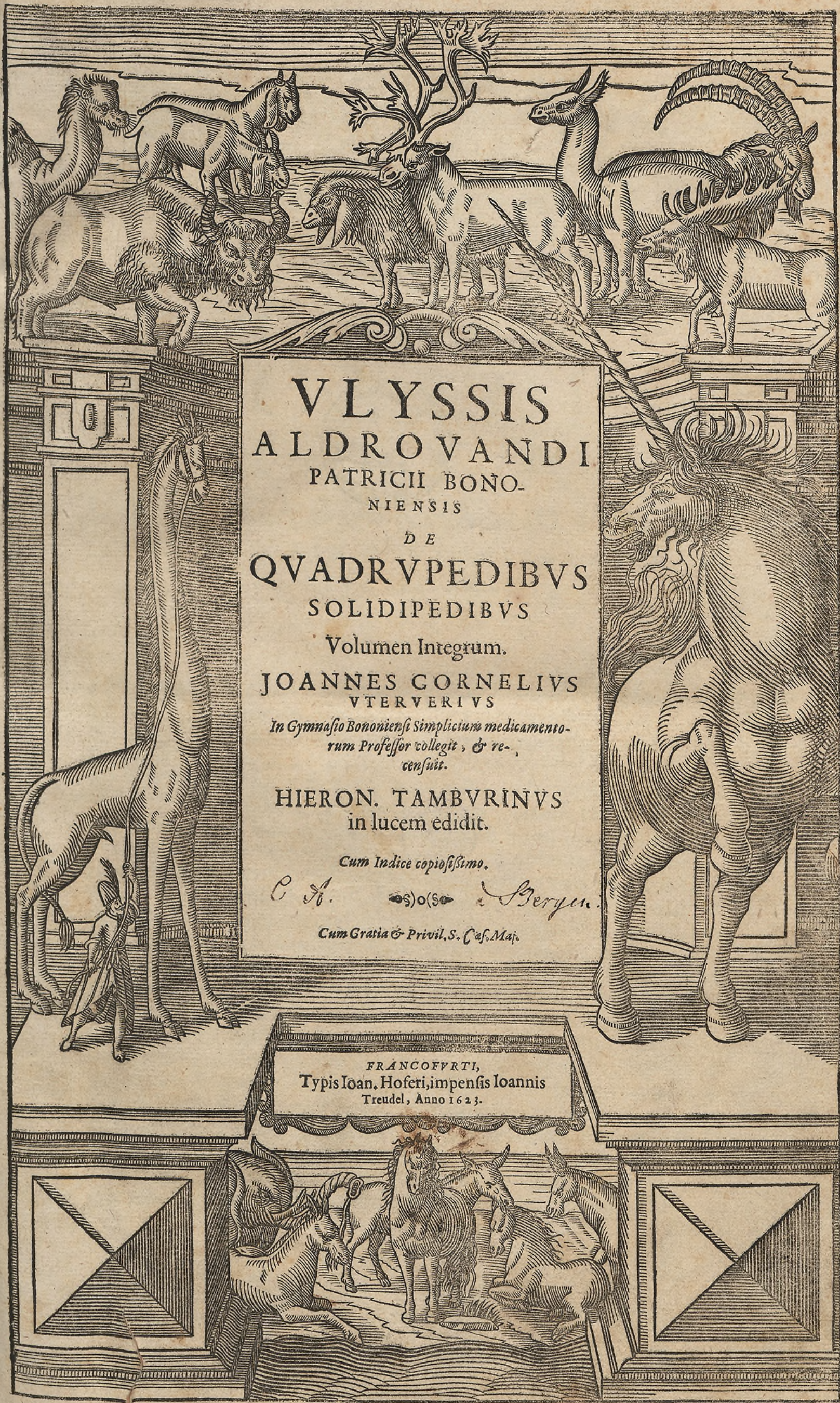
19

Secret. Schedy
H. Lord. Kutaus.

D a 45

Dir. 2,4

VLYSSIS
ALDROVANDI
PATRICII BONO.
NIENSIS

DE
QVADRVPEDIBVS
SOLIDIPEDIBVS

Volumen Integrum.
JOANNES CORNELIVS
VTERVERIVS
In Gymnasio Bononiensi Simplicium medicamentorum Professor collegit, & recensuit.

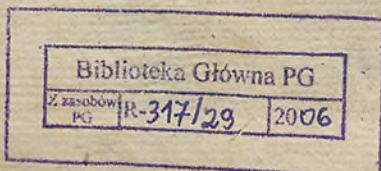
HIERON. TAMBVRINVS
in lucem edidit.

Cum Indice copiosissimo.
C. A. 1623. Bergem.
Cum Gratia & Privilegio S. Cæs. Maj.

FRANCOFVRTI,
Typis Ioan. Hoferi, impensis Ioannis
Treudeli, Anno 1623.

1946/47
105

ILLVSTRISSIMO
&
REVERENDISSIMO
D. CAROLO
MADRVCIO
S. R. E. CARDIN. AMPLISSIMO
TRIDENTINORVM EPISCOPO,
ET PRINCIPI CLEMEN-
TISSIMO.

A est non modo ingentis, sed etiam acquisitæ benignitatis tuæ vis, Cardinalis ac Princeps Augustissime, vt præsentis in tui obsequium, absentes in venerationem alliciat singularem. Hanc ego, præ cæteris, & boni genii ductu, & proprii iudicii impulsu mente induram nunquam exui; quinimmo illud animo semper agitaui, vt intimis inhærentem affectum, exterioribus, quibuscunque liceret, indicis aperirem. Vnde ab re minus me fecisse sum opinatus, qui Aldrouandi Philosophorum omnium sapientissimi de piscibus operis prælo à me traditi, Illustrissimoque Salisburgensi Archiepiscopo, ac Principi dicati exemplum ad te miserim. Illud vero duplici de causa: altera, quoniam eiusmodi munus, & maiora etiam liberalitati tuæ debebantur, quæ Salmerini piscis ad nos missione librum locupletiolem, & ob id litteratorum Senatui gratiorem effecerit: altera, quoniam, cum nulla vel disertissima lingua meam obseruantiam posset exprimere, hanc ipsam tibi, æque ac meo Numini, elingues amantes humili silentio testarentur. Quid de authore cum cæteris bonarum litterarum Meccenatibus sentire, optime cognito, statim animum appuli, vt eiusdem de solidæ vngulæ quadrupedibus lucubrationes, quarum desiderio Respublica litterariaangebatur, in lucem editas tibi, Illustrissime Carole, facerem; cuius præter Cardinalitiæ dignitatis splendorem biceps in Episcopatu Tridentino auctoritas authoris demortui famam longe, lateque propagatam in æuum tueretur sempiternum. Neque renues, confido, & propter jucundam Scriptoris memoriam, cui

(?) 2 studio-

studiofissime faues, & propter libri argumentum non vulgare; cuius lectione animum tuum mirifice detineri non ignoro. Quadrupedes igitur ad te veniunt, ea spe concitati, ut à maioribus tuis gregibus non arceantur. Equus certe non excludetur, cuius generoso tergo toties infederunt Iohannes Gaudentius, Aliprandus, Fortunatus, Georgius, Iohannes Federicus, Renatus Emanuel maioris tui, armorum peritia in Belgio, Illyrico, Insubria, Germania, Mauritania adeo illustres, ut fortem, ac prudentem belligerandi normam posteritati reliquerint vniuersæ. Istam ad viuum exprimit Comes Gaudentius, qui adhuc mortalis duplicis Germanorum legionis Tribunus, & Tyrolensis militiæ Imperator infracto animi robore ad immortalem famam iter est aggressus. Quod Equus à te liberaliter, Elephas, credo, impetrabit: E-nimvero se tibi mansuetissimus sistit, & nisi naturæ vinculis teneretur, ad maiorem venerationem genua curuaret, ut oculis tibi objiciat typum Ludouici in Cardinalatus, Præfulatusque fastigio prædecessoris tui meritis-simi: quem assiduo pietatis, religionis, nec non temperantiæ cultu virum sane augustum Gregorius Decimus tertius, pie memoriæ agnoscens Augustanis comitijs præfecit, Hispania suorum Cardinalium Doctorem sapientissimum, Germania vigilantissimum Protectorem habuit: quem, (ut vnico verbo expediam,) in hæretica prauitate, cuius supremus Inquisitor fuit, abolenda Catonis mores, ut in cæteris publicis muneribus renouantem, ne Roma in Vaticano aliquando maximum videret, ejus sola magnitudo repugnauit. Ecquis inficiatur, hunc totis viribus æmulatum merita Cardinalis Christophori Tridentinæ, Brixinensisque Ecclesiæ Episcopi, & Principis omnium fama celeberrimi? Hic sacrosancto Cardinalium Collegio à Paulo Tertio adscriptus primæ Concilij generalis sessioni sub eodem Pontifice in propria Ecclesia, iterum sub Julio Tertio interfuit, & quoniam animi celsitudine, grauitate, doctrina, sapientia, rerumque gerendarum dexteritate plurimum vigeat, grauisimis Marcelli Secundi, & Pij Quarti iussu legationibus functus est, cum non pauca munera ad Romani Imperij gloriam Caroli Quinti Imperatoris plurima ejus filij Regis Hispaniarum Philippi Secundi nomine admirabili prouidentia obiuisset: ex quibus illud satis fuerit in medium attulisse, quod Mediolani Gubernator arcem in summa rerum angustia nutantem ammoto Custode proprij consilij, & vigilantia munimentis Regiæ ditioni confirmauit. Præclaras maiorum tuorum virtutes eo libentius attingo; quod aliæ in alios disperitiæ, omnes in te vnum confluunt, & virum perfectum in publica hac orbis scena certatim ostendunt. Talem te vidit, qui Reipublicæ Christianæ gubernaculum tenet, Paulus Quintus cum Ratisbonensi coetui Legatum interesse voluit: ubi quantum prudentiæ, dictorum, factorumque constantiæ specimen dederis, omnes, qui aderant, absentibus magna cum laude prædicarunt. Quid vero Monocerotis sperandum? Eum quæso, ne rejicias; cuius imago humilitatem virtutum omnium fundamentum effingens, præter stemma gentilitium, tuos mores apprime deceret: in tui namque demissionem adeo propendes, ut laudes etiam meritas quam maxime auerferis. Auersaris profecto, sed quid proficis? ampliorem laudationibus de te loquendi materiam ingeris: cum merenti multo laudabilius sit nolle, quam debere laudari. Restant, qui propriæ impuritatis conscientia clarissimam aspectus tui non audent subire maiestatem, Mulus, Asinus, & Zebra. Hosce Christianæ Religionis oppugnationum petulantiam referentes ad te, (quæ tua est humanitas,) amanter compelle: ut istic morum nequitia defœcata, mundissimis quibusque ar-

mentis

mentis aggregentur. O felices quadrupedes, si vobis aditus pateat ad alteram Arcam refugij Carolum Madrucium Cardinalem, Episcopum, & Principem, seu potius dicam, ob clementem in rebus administrandis iustitiam, Tridentinorum parentem amantissimum! Si læto vultu excipiamini ab eo, & per Italiam, & ultra montes sine vlllo periculo licebit diuagari. Felices quadrupedes nuncupauit, sed me feliciorem nomine, si quorum clientelam suscepi, eosdem apud te patronos experiar: si quos tibi, Purpuratorum Patrum sapientissime, do, dico, & sacro, gratiam tuam non minus optatam, quam speratam mihi concilient. Id vnum supplex obsecro, atque obtestor: quod si impetraro, satis superque mihi retributum arbitrabor. Diu Apostolica Sedis, ac Tridentinæ Ciuitatis splendori, Amplissime Princeps, viue, & vale. Bononiæ X. Cal. Sept. M. D. C. XVI.

Cliens tuus addictissimus

HIERONYMVS TAMBVRINVS.

Hoc opus excellentissimi, & celeberrimi Vlyssis Aldrouandi Patricii Bononiensis, de Quadrupedibus, solidipedibus volumen integrum perlegi diligenter. Ego Don Marcellus Baldassinus Clericus regularis Congregationis Sancti Pauli, pro Archiepiscopali Curia Bononiensi reuisor deputatus, & quod nihil contra sanctæ fidei dogmata, vel probatos mores, aut sacri indicis regulas contineret, vt typis mandaretur probaui.

Idem qui supra Don Marcellus Baldassinus.

Ego Fr. Hieronymus Onuphrius Romanus, ex conuentu S. Mariæ Gratiarum Doctor collegiatus, & Lector publicus, ac sanctissimæ Inquisitionis consultor, mira quadam animi oblectatione, atque attentione totum hoc aureum opus, ac satis copiosum, inscriptum de Quadrupedibus, solidipedibus, & conscriptum ab illustrissimo, atq; excellentissimo Viro Vlysse Aldrouando Patricio Bonon. perlegi, cumque in eo nihil repererim, quod aut pius, piorum hominum aures offendat, aut sit contra ecclesiasticas regulas, ac sanctiones, quin potius vtilitatis inde toti homini emergere cognouerim, ideo in Dei gloriam, ac communem vtilitatem typis excussum in lucem prodire censui.

Imprimatur igitur.

Idem qui, & supra Fr. Hieronymus, &c. nouiue Reuer. P. M. Pauli de Gareff, Inquis. Bonon.

LECTORI S.

Quod haftenus studium nostrum fuerit, commodis tuis inferuiendi beneuole Lector, satis arbitramur te percepisse, tum ex aliis, tum ex editione monumentorum Clarissimi & præstantissimi Medici, D. Vlyssis Aldrouandi, quæ de variorum animantium naturis ille, methodo singulari, & noua conscripsit, & nos tuo vsui, non sine magno sumptu, dedimus: si grato acceperis animo, est quod nobis plaudamus, non omnino nobis operam & oleum periisse. Nunc vero etiam Quadrupedum Historiam eadem methodo & arte conscriptam damus, in qua luculenter inprimis & artificiose, describitur, Equi, animalium illius Regis (ita appellare nobis fas hunc fit,) vt & elephantis, asini quin etiam subiugalis illius animalis, & muli, ac demum Monocerotis, siue Vnicornis, natura, proprietates, educatio, aliaque huc spectantia, quæ ex lectione præclarissimi huius Tractatus, facili negotio deprehendere poteris: Accedunt, quæ medicam etiam facultatem spectantia, ex horum animalium viribus & potentiis desumuntur, & hic ordine apto, aperto traduntur, explicantur: Taceo mystica & hieroglyphica, symbolica, & emblematica, quæ non minorem honestis animis iucunditatem, quam vtilitatem legentibus afferunt, aliaque quæ hic amplius enumerare inconsultum putamus, ne vino vendibili hederam suspendisse nos, quis maleuole obiiciat. Tu vero ea omnia ex diligenti horum librorum lectione magno cum fructu, & delectatione facile cognosces, & in succu sanguineq; conuertere non dedignaberis, interim nostrum studium æqui boniq; consules, & nobis calcar ad reliqua etiam huius authoris monumenta edenda adicere te, non dubites. Vale amice Lector. Dabantur Francofurti, Calend. Septembr. Anni 1622.

A D M O N I T I O.

Notet Lector beneuolus Icones animantium, quæ singulæ suis locis exhiberi debebant, nimia festinatione typographi omittas, in fine contumtim repositas esse: quod te scire volebam, ne inscius alieno loco eas quæreres. Vale.

VLYS.

VLYSSIS ALDROVANDI PATRITII BONONIEN.

DE QVADRV PEDIBVS

LIB. I. CAP. I.

ORDINIS RATIO.

PEDES brutorum animantium, quibus Natura sanguinem largita est; vel bini sunt, ut aubus, vel quatuor, ut quæ quadrupeda Latini, Græci τετραπόδα, Aristoteles etiam πελά, nuncupant. Si quod enim vel plures, vel pauciores acceperit, id in monstris haberi, naturæq; erratum appellari debet. De aubus alias dictum à nobis est abunde: nunc quadrupedum tractationem præ manibus assumpsimus. Horum tria sunt summa genera, vnum *αυγυδής*, id est, non scissum, integris nempe pedibus, ideoq; *μονόπους* siue *μονόχλος*, aut *μονόπυλ* siue *μονόπυλ* dictum, Eupipidi etiam *μονόχλος*, quasi vna tantum præditum vngula, seu simplices aut indiuiduas vngulas habens, Plinius solipedem, Theodorus Gaza solipedem vocat: alterum quorum pedes bini sunt utrimque, hoc est à parte priore, & posteriore deducuntur, vnde bisulca Latini, διχύλα Græci vocauerunt, qualia chelas Aristoteles siue forcipes pro vngulis habere dixit: tertium *πολύπους*, & *πολύδαιτυλος*, quasi multipedum, & multipliciter digitarum, quandoquidem pedes manuum nostrarum instar multifidos habent: digitata non incongrue dicuntur, nam & Plinius auium alias digitatas esse dixit, alias palmipedes. Omnibus quidem pedes ad ingressum dati sunt: sed digitata prioribus præterea ad manuum officia uti nituntur, quod solipedes posterioribus facere Aristoteles annotauit: sed & bisulca id facere quotidie observamus. Quæ anterioribus cibum ori admovent, Galenus fere carnivora esse putat, & ex rapto viuere: cetera herbivora: Cuniculus tamen, & lepus herbis videntur. Carnivora omnia digitata sunt. Mouentur in omnibus posteriora (inquit Aristoteles) ad priora per diametrum. Post enim dextrum prius, sinistrum mouetur posterius: causa est, quoniam si priora simul & prius, distraheretur sane aut procidua esset ambulatio, & quasi tractis extensione posterioribus: præterea etiam non progressus huiusmodi esset, sed saltus: difficile autem est mutationem continuam facere salientem; huius autem rei signum, quod cito lassescunt equi illi, qui hoc mouentur modo, ut ij qui in pompis agitantur, scilicet quidem prioribus ob hoc non mouentur. Si autem utriq; dextris primis, extra sane fulcrorum fierent sustentacula, ruerentque. Pariunt alia viuum animal, alia ouum. Hæc *αυγυδής*, id est ouipara, illa *ζωοτόκος*, id est viuipara nominantur. Ouipara cortice reguntur, viuipara pilis, quanquam erinaceus & histrix aculeos pro pilis habeant, nam aculei, ut Philosophus ait, in his, quoddam pilorum genus putandum est, propterea quod pilorum, non pedum vicem, ut sit in echinis marinis, præstent. Ouipara, est totidem habeant, quor viuipara sensus, ingenio tamen constat esse hebetiore: quare pleraque eorum in terræ hiatibus degere Natura voluit, ut laceratos, vel aqua abdi, ut crocodilum, vel aliis locis, longe ab humano consortio remotis, ut terrestrem testudinem: ideoque in vltimum historiarum nostrarum locum isthac reijciemus; à viuiparis ceu multo præstantioribus exorsuri vitioribusque, inter quæ præcipuam nobis utilitatem præbent, quæ à iuuando nostras operas iumenta Latinis appellari meruerunt; Græci, quod equidem sciam, simile vocabulum non habent: nam *κτῆνος* latiorē habet significationem, cum sit omne ipsius illud pecus, quod mactari, atque immolari solet, aut in quo præcipue priorum sitæ erant diuitiæ: Aeschylus tria quadrupedum genera enumerabat, quæ nostris quam maxime laboribus subeunt, fœces equorum, asinorumque, & bouum genus. Asino autem

Quadrupedum diuisio.

Pedum v. diuisio.

Lib. 3. de v. sup. c. 2. Motus.

Partus. Tegumentum.

Sensus.

Iumenta quæ.

Asinus.

Quod si vera mea comitarem castris apell.

Non mihi sit magnus Castoris iret equus.

Cæterum si conferatur inter se vltus omnes, quos nobis equus, & bos præbent, equum, licet vno & altero vincatur, pluribus semper vincere fatendum erit, animal nempe, quod à Deo ipso in oraculo laudatum Plato testatur, in Hippia maiore. Bos domi tantum vilis: equus domi foris que vtilissimus. Si arandum, boui minime cedit, saltem in planitie: curui iunctus, boui præstat, tardus enim huius gressus est, equi celerissimus: si dorso ferendum, solis cedit elephanto, & camelo: vbi bos plane inutilis: atque hinc puto est, quod plerique veterum equum peculiariter, & quadam prærogatiua iumentum vocauerint, & diuini poeta quadrupedem, quasi non aliud sit *πολύπους*, & præstantius: & Propertius equum sumpsit pro re quapiam præ omnibus ex aliis exoptanda, ac desideranda, inueniens.

Quod si vera mea comitarem castris apell.

Non mihi sit magnus Castoris iret equus.

Generosum vero etiam quiddam, magnificumque & ferocitate exultans in hoc in primis animali conspicitur, fides item atque amor erga dominum suum, facilitasque ad multiplices vsus & obsequia. In bello nullum animal aptius, ideoque virile, non fœminilem sexum decens, quin fœminis legimus, non item viris naturæ quodam instinctu, equos timori esse imbelles autem muliebre genus est. Apud Theocritum Gorgo, Eunoe & Praxinoe festum spectatur Adonidis, cum prodirent equi regis, totæ pauidæ, animo consternuntur, & vbi mox sese non nihil recepere, vna earum ait:

Ἰππὸν καὶ τὸν ἄνδρα δὲ σὺν παραλοῖα δειδύκα.

Ἐκ πύδου. id est:

Equum enim & frigidum anguem semper timui.

Inde vsque à puero.

Fuisse tamen etiam nobilioris animi mulieres certum est, quæ non solum non timere equos, sed vi etiam potuerunt viriliter, nimo. ut Camilla, & Penthesilea à Virgilio celebratæ, &, ut Amasone taccam, Cynisca Archidami regis filia, cuius ad Platanium, ut Paulanias scribit, heroicum fuit monumentum, quod prima fœminarum omnium equos alere instituit, primæque ludis Olympicis de quadrigis palmam meruisset. In equo vero teste Aristotele in libris Ethicorum ea præcipua virtus laudatur, quod sit ad currendum, portandumque hominem apprimè idoneus, & ad inuadendum, expectandumque hostem minime formidolosus: ita & Galenus prævalidum animal dixit

Lib. 3. Rhe. cor.

Bos, & equus præc. pua iumen. ia.

Lib. 2. Eleg. ad Cynthia. am.

Bello apud esse. In Syrach. si.

Cur bello apud.

*Equo de-
scendere,
qui, & quā
do coegit
sur.
Epist. 65.
Lib. 3. Flo-
vidor.*

*Equorum
porta.
In theatro
terra, fan-
cia.*

*Equitare
magnifici
esse.*

*Cato senior
maior.*

*Cato iuni-
or.
Plato.*

*Maianissa
Lib. de se-
nect.*

Cap. 17.

Hom. 33.

*Sanctis e-
quus probi-
tatis.*

*Sanctis e-
quitationis
ofa.*

*Equi con-
tempni.*

Lib. 3. c. 10.

prætori præcipientibus pro imperij maiestate, obuium quemque semita cedere, denudare caput, & maioris obsequij honorisq; causa equo descendere iussus. Hinc enim illud Seneca: Si consulem videro, aut prætorem, omnia quibus honor haberi solet, faciam, equo desiliam, caput aperiam, semita cedam. Apuleius quoque ritum hunc graphice depinxit, inquit: Si quem conspicitur apud principibus viris, bene consultum, bene cognitum, quancumque opido festinant, tamen honoris eius gratia cohibent cursum, releuant aurum, retardant equum, & illico in pedes desiliunt, frustum, quem verberando equo gestant, eam virgā in laeam manum transferunt: itaque expedita manu adveniunt, salutant. Tandem autem descendunt ex equo, sed non descendunt, re delecta ad iudices, causam satis idoneam visam hominis eius dammandi. Digniores tamen, conspectus virtute, & amicis eundem nonnullam honorem reddidisse discimus ex hoc fragmenti Salustiani loco: Quibus decessit Syllam in victoria dictatorē, equo descendere sibi vni, assurgere de sella, caput asperire solent. Loquitur autem ipse Pompeius: nisi dicamus id adulationis præcipue causa factum a Sylla, nam alias nec partis ratio habebatur, ut constet. Quod exemplum, qui Fabium Maximum patrem ad se venientem descendere ex equo per viatores iussit. Simile quid legimus de Iudæis; Erat enim Hierosolymis, ut notavit Christianus Adrichomius, porta equorum nominata, quod ad illum vsq; locum equitare homines possent, sed iude dimissis, equis in templum pedes procederent. Perseus Macedoniarum rex, magno praelio ad Pidnam victus a L. Emilio, cum equitibus fugiens, ut cum amicis colloqueretur, ex equo descendens, equum manibus traxit, quod officium nunquam ante sibi ipsi præstiterat. Author Plutarchus. Quare cum magnificum haberetur, & magnorum tantum virorum, in equo conspicuum esse, non patiebatur equitatione sibi omnino temperant. Seneca id ostendit, de Carone Seniore: O quantum erat inquit, seculi decem, imperatorum, triumphalem, censorium, quod supra omnia est, Catonem vno Cavallo contentum, & ne toto quidem pariter enim, sarcina ab utroque latere dependens occubabat. Iunior rem vero Catonem tradunt peditem legationem per Asiam obtulisse, & in Demetrium Pompeij liberum turma equitum sociatum incidisse. Platonem etiam, cum equum aliquando descendisse dixisse ferunt, vereri se ne in mari & id est, equum non saltu contemneretur: & Mafinissam testatur Cicero, cum equo descendisse, ut iterum ascenderet, adduci non potuisse, quin & ipsum Cicero in Tyroni scripsisse legimus: Equum & mulum Brundisii tibi reliquit. Superbum enim animal equus est, & maximo saltu tumidum, ideoque humilibus submissis; & qui exemplari vires sanctimoniam conspiciat, abominabile, imo & Deo ipsi, quia non pauci in equis maiorem sapientiam, quam in Deo spem fiduciamque collocasse arguuntur: vnde in sacris literis legimus: Hi in curribus & in equis, nos in nomine Domini invocabimus: ideoque sacralium regibus multitudine equorum fuit interdita, ut haberetur in Deum honoratio, ne propter illorum studium populus reduceretur in Aegyptum equorum fercalissimam, & cum Aegyptiis conuersaretur, qui nimirum in his animalibus, & in armis potius quam in Deo fidebant. Equidem D. Basilus in hoc Psalmista verba: Fallax est equus, ad salutem: in multitudine aut virtutis sua non servabitur: cecidit inquit, est, & exclusus ab usu tantum equus: sed ne Israel in obediendis bellis quamvis prospere gesserit, videtur vltus aliquando equi potestate: nec sanctorum aliquis priuatus equo vti pulchrum existimavit. Pharaon, equi vltus exierit, & Sennacherib superbus, equorum multitudine narratur. Quamobrem Pharaonis equum, & ascensorem Deum deiecit in mare, & Sennacherib milites dormitauerunt, qui ascendunt equos. Er lex per Moysen promulgata de regibus sanxis. Non multiplicabis sibi equum. Idem Basilus in hoc Psalms: Et repleta est terra, & non erat numerus currum eorum. Nullo non loco (inquit) scriptura observauimus Sanctos deuitasse vltum equorum, quin etiam de his, in prociactu instruantur ad bellum, neque reliquis istius vite indigentis accenseretur numerofitas equorum. Quia enim volebat Deus, ut toti penderent a suo præsidio, & succursu, non item illi in medio conspectu consistentes, spem suam reponerent in suo militari apparatu, & ob hoc veterat fieri, dum dicit lex: ne quando multiplicaueris tibi equum; quin tandem reprehensum sunt, quod sibi tantam comparassent equorum multitudinem, adeo ut numerum supergrederentur. Vnde etiam est, quod in Salomone regis luxurie ascribitur, quod circa omnem bellum vltum tot millia equorum aleret, præsertim iugatorum. Qui vero a luxu, pompisq; aliisq; huius seculi deliciis, honoribusq; sibi temperare, veterat respiciunt, etiam si duriora asperioraque facienda sint itinera, Bonifacius Milinæ inferioris Archiepiscopus, ut testatur Marculus, cum ad illas gentes euangelizaturus proficisceretur; equitibus qui cum illo erant, ipse medio bitu a tempore sine equo nudis pedibus incessit. Cum vero ad asperiora montium itinera peruenissent, equum quidem descendit, sed tamen calcamenta minime induit, ita ut sequente hyeme, & nix que pedibus infederat, gelascens, plantas de stipede amouere non poterit, donec aqua feruente superfusa, glacies solueretur. Causæ vero etiam Ecclesiæ antistites, ne equi vltu a diuino

cultu abstraherentur, nemo nescit. Britannos scribit Beda, & prælatos Anglos circa annum sexcentum trigessimum primum capisse equis ire, cum prius (inquit) pedes, & in necessitate non nisi super equas veherentur. Et Plerius Valerianus per æuasse ait in nostra vsq; tempora, ut primores antistites equo per urbem vehi soleant, præsertim diebus, contra morem, & decorem habetur, præterquam vno maxime omnium festo die, quo nouus Pontifex Max. ad Lateranum (inquit) deducitur. Tunc enim in albis equis omnes præfules conuicti moris esse. Volaterranus tamen, & Polydorus testantur Innocentium Quartum circa annum M. CCLIV. publico decore sanctis, ut Cardinales equis deinceps insidentes rubro vterentur galero, quo maior huic ordini accresceret maiestas, quæ nunc conspectu, ut ducentis quandoque antecessoribus equis egrediantur, ipsi vero vehuntur manibus & Asturcohibus: Sed & abbas numerosis equis ut ostendit D. Bernardus, inquit: Mentior si non vidi abbatem sexaginta equos, & eo amplius in suo ducere comitatu. Dicitur & videtur eos transiit, non patres monasteriorum, sed dominos castellarum, non rectores animarum, sed principes provinciarum. Sublimis autem huius seculi honores per equum significari etiam D. Augustinus testatur, hoc Davidicum explicans: Hi in curribus, & in equis: Hi (ait) volubili successione temporalium bonorum transeunt, & in superbiis præteruntur honoribus, atque in his exultant. Nec aliam ob causam equus ipse apud poetas nobilis, castrens, & potentes viros, & magnificos, conspiciunt, illustres, & qui admirationi est, vocatur, & in modum aequi apud Aristophanem dicuntur grandia verba, & quæ quasi equo inuehantur sublimi, & magnifico. Quemadmodum ergo regum quid & sublimioris animi viri habitum temper fuit equitare, eodem pariter modo equorum curam glorie, honorisq; vertebant non vulgares homines, adeo, ut Plutarchus testetur, eum qui equi gubernandi ignarus est, equitare dedecere, non aliter, ac mulicula ignarum, canere stitula. Ipsi enim viri principes equilia sedulo, serioq; curabant, ut generose notæ equos ad Circum, & bellum haberent. Atheas Scytharum rex, ipse equum suum strigili purgabat, ut idem Plutarchus meminit, & cum Philippi Macedoniarum regis legati ad eum venissent, rogauit, an hoc quoque rex eorum faceret. Idem rex Ameiniam tibi cinem præstantissimum cum aliquando cepisset, canere iussit quidem, sed admirantibus qui aderant, dicebat se maiori cum voluptate equos audire hinnientes. Alcibiades, referente eodem Plutarcho, equos, quibus in Olympia vteretur, tanta cura, & studio ipse nutritiuit, ut ad quinquennale ludorum celebratorem septem quadrigas perduxerit, quod antea nemo (inquit) vel regum, vel priuatorum hominum adhuc fecerat. Vnde equorum (quos eo duxerat) alacritate quatuor victor euasit, ut indicant versus Euripidis, quos ibidem Donatus Acciaolus latinos fecit. Pin-darus Hieronem Syracusanorum regem, in modum equi vocat, quasi equus gauderem, idq; duplici sensu, gauderem scilicet equis, quod celesti in Olympiis vicisset, & quod summa equos cura aleret, curaretq; Andromachen Hectoris coniugem tradit Homerus, suis ipsam manibus, scem, & aeniam, mariti sui equis præbuisse, quod delectatis eum fecit, & in bello vltum accuratissime, & indulgenter alere. Oenomaus Eleorum rex, narrante Plutarcho, omnium regum studiosissimus equorum, hæc animantia ita dilexit, ut multa, & diu exeretaretur in capite equorum, qui inuenti Elide equas. Iuba vero author est equi a Semiramide tantum ardentem ad amatum, ut se ei submittere posse exoptaret, quasi animal esset, quod humanis non indignum esset amplexibus, indicat. Non minor erga hoc animalis genus amor seu potius infamia fuit Caji Caligulae, qui equum suum nomine Incitatum ad cenam adhibebat, eique in aureo vase hordeum apponebat, in poculis aureis vinum propinabat, salutem ei dedit, & fortunam curabat, consulem eum factum se pollicetur, quod si vixisset, præstiteret etiam, si Diono credimus; & Suetonio, qui tamen paulo aliter ista hæc enarrat: Incitatus (inquit) equo (cuius causa pridie Circenses ne inquietaretur, viciniae silentium indicere solebat) præter equile marmoreum, & præsepe eburneum, præterq; purpurea ornamenta, ne monile & gemis, domum etiam, & familiam, & suppellectilem dedit, quo laurius nomine eius inuitati acciperetur: consulari quoque erantur destinasse. Addit insuper idem Dio, eundem Caligulam cum aliquando Deum ageret, ipseque sui ipsius sacerdos esset, equum collegam assumpsisse. Culpinia dicit Theophylactum Lacapeni Imp. filium, Patriarcha Constantinopolit. habuisse vltum duo millia equorum; & in alendis fuisse præputo intentum, sed neq; fœnum propoliisse edendum, neq; hordeum, sed inter alios fructus, pistachia, pines, palmulas, & vvas passas, & caricas, eaq; omnia lectissima, vino fragrantissimo temperata, admixtis etiā croco, cinnamomo, aliisq; pretiosissimis aromatis, in hoc luxu Verum Imp. superas, q. ut ait Capitolinus, equo suo nomine Volucris vvas passas, & nucleos in vicem hordei in præsepe ponebat. Fuit autem Theophylactus minus id damnamum, sed qd allato nuncio, qd nobilissima equum peperisset, sacrificas & iam preces recitas mysteriorum, præ nimio gaudio re sacra necdum absoluta ad stabulum accurreret, ut Cedrenus testatur, vltusq; pullo recens nato satius spectaculo, mox in templum rediret, ut rem sacra ad finem perduceret, ferri a quo

*Cardina-
lim pom-
pa.*

*Honores se-
cularis per
equum in-
dicat.*

Epist. 19.

*Equi ma-
gnifica ca-
pita.*

*In Rami-
Lib. de for-
matione.*

*Equus cu-
rante nobi-
le.*

*In Apoph-
thegm.*

Alcibiades.

Hier.

Andromache.

In quæst.

Oenomaus rex.

Semiramis.

Caligula.

Theophylactus.

Capitulus.

Verum Imp.

Lib. 2. Sylu.

Lib. 3. c. 7.

*Equi vbi
ronsi.*

Lib. 9.

*Equi sepul-
ti.
Cimon.*

*Agri-
gentini.*

*Parthenia
& Eriphia
equa.*

*In Laco-
ni.*

*Tyndarei
inramen-
tum.*

*Equi com-
busti.*

*Lib. 4. Nar-
nig. c. 11.*

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

animo a pio homine non potest. Impium vero etiam, atq; pla-
ne execrandum in Genesio Vandalorum principis, quod cum
Carthagine cepisset, omnesque opes intersectis incolis in
suum ius vertisset, adiecto ad Ecclesiæ spoliacionem ani-
mo, equorum suorum eas stabula fecerit, cuius rei testis Vi-
ctor, & ex eo Rausius Textor. Iam & hoc quoque impium esse
videtur, quod equos multis in locis, honore sepulchri, non a-
pud barbaros tantum, sed apud Græcos etiam, atque Romanos
affecere. Cimon Miltiadis F. Atheniensis equabus suis, quibus
tercium vicerat in certamine Olympico, sepulchrum prope
suum monumētum, statuum curauit, ut ex Plutarchi Ca-
tone refert Pontanus, meminitq; etiam Herodorus. Agri-
gentini tantis faciebant equos, ut post mortem non solum se-
peliunt, sed tumulis etiam eorum pyramides erigerent, ut Plini-
us ait. Solinus vero eorum populorum regionem, equorum
sepulchris frequentem esse tradit, idque supremorum meritis
datum credi. Partheniam & Eriphiam equas fuisse Matracis
seruati vltus ex proci Hippodamiae, eaq; ab Oenomaio pu-
ellæ patre iugulatas, sed postmodum sepeliri iussas. Paulanus
etiam de Tyndarei equo terræ commissio sic loquitur. Progref-
sus paulo longius (ab Achillis fano, quod a Sparta in Arcadiam
recta euntibus sece ostendit), est equi monumentum, quo in loco Tyndarei
dicitur conuocatis Helena proci super exstis equi restit, ius-
surandum concepsisse, cuiusque Helena de sponsa veretur, armis
insuriam, si a quopiam nuptia illa violata fuissent, vindicta-
rum: cum hoc illos sacramento adesset, equum eo ipso in loco deso-
dit. In Patroclio rogo comburebantur etiam equi apud Home-
rem. Bucephala, siue Bucephala Indice vrbis fuit, iuxta Hydral-
pen flumem, ab Alexandro condita, (inquit Strabo, & memi-
nit etiam Plin.) sic appellata a Bucephalo equo quo vicit Porum,
& eo ipso in loco sepultus est. Equum Augusti a Domino suo
etiam sepulchrum meruisse Romana testatur historia: de quo
Germanici Caesaris carmen extitisse, Plinius tradit: quod cum
intercedit, aliud de eodem recitabo ex Ausonio, quod tale est:
Prophete, clamosi, paratio per aquora Circi,
Septenas solitas vltor abire vias,
Improprie agens primos a carcere cursus,
Fortis progressus, ut poteris equis,
Promptum & veloces erat anticipare quadrigas:
Victores etiam vincere laus potior.
Hunc titulum vni solatia sume sepulchri,
Et gradere Elysi præpes ad alipeds.
Pegasus hinc dexter curat tibi, laurus Arion,
Fenu & ad quantum det tibi Castore equum.
Boristhenes equus fuit Hadriani Imper. quo in venando
propter alacritatem plerumque utebatur. Dio asserit, mortuo,
ab Imperatore sepulchrum factum, columnamq; erectam cum
inciso etiam epigrammate. Verus quoque Volucris equo aureum,
ut Capitolinus testatur, simulachrum fecit, idque semper secum
portauit, ac tandem sepulchri honore coonestari voluit, &
quo grauius stomachum inquit Petrarca in Vaticano, tot
inter facta ossa ibi condita & condenda. Scythæ, authore He-
rodoto, cum rege defuncto, aliquam equis pellicum strangu-
lam sepeliunt, & cum qui vna miscetur, & cocum, & hippo-
comum, & ministrum, & qui erat a nunciis, necnon equos, &
alias res. Circum quo anno mortui hoc agunt. & famulis regis,
qui ingenui Scythæ sunt, iustissimum sumunt. Horum quinquaginta cum stranguilant, ac totidem præstantissimos equos,
ductis intestinis, expurgatis paleis replent, ac consunt. Et vi-
bi dididum fornici super duo ligna resupinatum statuerunt,
alterumque dididum super altera duo ligna, & item alia mul-
ta huiusmodi defixerunt, ut super ea equos imponunt, crassis
tignis in longum ad ceruicem vsque traieciunt, ita ut priores
fornices sustineant artus equorum, posteriores vero iuxta fe-
mora suscipiant vteros, utriusq; cruribus superne pendentes.
Equos infestant, eorumq; habenas ad palos extensas alligant.
Dehinc de super eorum singulos quinquaginta luenum itran-
gulatorem, hunc in modum. Vnicuique eorum rectum stipitem
per spem ad ceruicem vsque transigunt; quod inferius stipi-
tis extat vltimum, infigunt tigno illi quo equus traiectus est.
His equitibus sepulchro circumpositis abeunt. Hunc in mo-
do reges sepeliunt. Hucque Herodorus. Maior vero etiam
equis exhibetur a Moxis Tartaria populis honor, qui consti-
tuto, & solemnique quotannis die equum post aliquot ceremonias
corio exunt, canequine in mensa absumpta, palea implent, &
mox erectæ aræ impositum cui proprium nomen adorant, pel-
leque pretiosiores offerunt, ut Isopha Barbas in suo tradit
itinerario. Apud Persas quoque equi, ut apud Molossos, canes
sepulchra, & ex equas meruerunt, vnde Stadius:
Gemit inter bella peremptum
Parthus equum, fidoque canes flunere Molossis.
Et volucres habuere rogem, ceruusque Maronis.
Eodem Persas scribit Alexander ab Alex. de tonsis coniugi-
bus, iugubri vltu, corpora exultis, & in funere etiam cla-
rorum virorum sepelios, equosque atque alia iumenta totodici-
re Herodotus autem de morte loquens Masitis, quem Græci
Macisium vocauerunt, vbi in caltra (inquit) rediret, ingens luctus
cum omni exercitu, tum vero Mardonium honoratissimum
tam apud Persas, quam apud regem impleuit, ita vtiulatus eo

rum omgem Boetiam peruerat, seque ipsos, & equos ton-
derent. Itaque & Plutarchus Alexander asserit in luctu mor-
tui Hippæstionis equos multosque totodici seque moris etiam
esset apud Persas, de tonsa, vel enuila coma, funera eorum
honestare, quibus cum aliquam haberent uociferationem, ita etiam
Theffaliam sua coma equorum quoque iugas detonde-
bant, ut Plutarchus meminit. Ne quis vero præfiam tantum, non
modernam istiusmodi amicitiam esse suspicetur, redire ei ad me-
moriam iubet Petrarca, nec longe, seu loco, seu tempore requi-
rendum. Adhuc enim (inquit) viuit, necdum senuit: & in terra
Italia nobiscum degit, quem nominare non est necesse: for-
tuna vique vir ingentis, nec parui ingenii, consiliij vir, alio-
quin magni animi, nec insulsi, vbi quid serio agendum incidit,
qui tamen ægrotanti equo quem amabat, aureum puluinar, ac
sericum cabile subtrauit. Cumque ipse interim podagra vin-
ctus atque immobilis medicorum legibus regeretur, nihilomi-
nus tamen, austerorum vltus manibus, aut equo alio vix
iniecitus, & suos medicos secum ducens, equum ægrum suum
bis terque quotidie visitabat, illi suspirans, atque anxius affe-
bat, illum leniter manu tractans, blando murmure solabat.
Quid multa? Nullum medicum genus intentatum, nullanguen-
ti amico debuit prætermisum fuit. Fabulam fortassis posteritas
vocat vera res, & magno in populo nota est. Sic vir fortis cu-
ram equi gessit, ut propriam, sic extinctum luxit, ut filium. Qui-
dam sane apud Suidam ait, scilicet ex alia regione fugere, scui
Domini metu, qui equos plus quam homines curaret. Idem vero
etiam amor studiumque ex ornatu cognoscitur, quod olim
ita & nostro tempore equos coonestant. Tradit Ludouicus
Romanus Narlingæ regis potentissimi equum tanti pretii esse
credi, quanti est quæpiam ex nostris vrbibus: propter incredi-
bilem margaritarum, quibus oneratus est, copiam. Latinus rex
apud Virgil. donat. Ræce legatis
Infrato ostro nilepes, pili, que rapetis
Aurea pectoribus demissa monilia pendens
Tecti auro, fulum mandam sub dentibus aurum,
Istiusmodi monilia, ornatissima ceruicis equorum diuitias
appellat Apuleius. Cui principis equus ornatum habebat ex
purpura, & gemmis, & Verus Volucrum suum nisi sagis fuco
tinctis ad se adduci patiebatur: appareteque vulgatilissimum i-
stiusmodi fuisse ornatum, nam & Ouidius ait:
Considunt in equos, Tyrioque nirentia succo
Terga premunt, auro grauius moderantur habenis.
Nunc Cardinales purpura equos, multoque inferunt, quod
primum fieri voluit, testante Platina, Paulus Secundus, qui
pontificio apparatu maiores omnes superauit. Poppæa Nero-
nis vxor cum equis delectaretur delicatissimis, eorum solcas
non ferro, sed purissimo auro fecit, ut Tacitus, & Suetonius
prodiderunt: & Sigonius refert quendam Marchionem nomi-
ne Bonifacium circa annum 1057. cum ad ipsam duendam
proficisceretur, equos oēs argenteis calceatos soleis habuisse.
Hilce modo quæ hucusque dicta sunt, omnibus multorum
erga equos humanitas haud præter rationem addi potest, ut
maior adhuc equi dignitas, & erga eum ingenuorum virorum
affectus declaratur: dignumque scitu in primis, quod prodidit
Pontanus de Ferdinando Aragonio, quia nempe equum suum,
quo egregie fuerat aduersus insidiantes vltus freno libertauit,
vacuumque labori omni esse voluit, itabulario eundem data
pascendi eius cura. Similiter Selimus Baiazerem patrem impe-
rio spoliare conatus, victusque ab eo prope Bizantium, cum
paucis incitato pernicissimè equi cursu, sese vltus, variis suis res-
ferans, Varnam profugit: (inquit Ionius.) Eratis equus vni-
color absolutus nigritie, cui Carabulo, id est, atræ nubi nomen
fuit. Huius postea rerum mortuo patre potius tanquam emerito
vacationem dedit, sic ut in honore habitus, sine fessore, sola
ex rectili auro stragula tectus, ad Persas vsque & mox in Aegy-
ptum deueheretur, eique demum mortuo ad Memphis, Ale-
xandri Magni exemplum secutus sepulchrum condidit, regio
quidem animo, nisi necati ab eo fratres sepulture honore ca-
ruissent. Alexander tantisper dum in acie instruenda, vel dan-
dis imperijs, vel monendo, vel inspicendo obquebatur, alio
quam Bucephalo utebatur equo, quoad Bucephalo velut es-
mento, & quiam ætate grauis esset, parceret. Vbi vero præli-
um iniret, admovebatur ille, in quem cum transisset, illico iu-
bebat classicum canere, ut apud Plutarchum legimus. Mexi-
cani vero, cum pro rege suo, & pro libertate dimicantes con-
tra Ferdinandum Cortesum, nulla magis re extimularent, quæ
equetris turmæ impetu, equitumque integritum esse animal
Centauri specie putassent, postquam equi duo Indicis con-
fossi sparis, machaque clauarum ictibus conciderunt, depre-
henso errore, detracta statim equi scoria vsque adeo exacte
tomento repluerunt, ut viorum effigiem repræsentarent,
ut Ionius refert. Tanta vero etiam huius animalis inter alia
præstantiora est prærogatiua, ut nullum aliud gratius donum
nobilitioris offerri queat, ideoque Agamemnon iturandam
Achillis remissurus, duodecim pingues pernicissimosq; equos
ei donat: ipse vero etiam Achæam a Scyionio illo accipit, eumq;
propterea immunem a militia reddit: Cuius exemplo postea
Agæsilas, cum aliquando equis destitueretur, opulentis in-

*In Pelopi-
da.*

*Aureum
puluinar
equo sub-
stratum.*

*Ornatu
equorum.*

*Lib. 4. Nar-
nig. c. 11.*

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. de re
manali.

potest : præterea pondera non semper pedibus, imo & manibus appendebantur : Plautus. *Nudus vincit centum pondo*

quis de sella potius accipiat. *Kóκκω* vocant veterani par-
tem quandam inter armos, sine scapulis, Ruellius lumbos red-
didit Latine, rectius Grecam vocem relicturus, nam preter
quam quod lumbos *σάφω* dicunt, mouere ipsum debuisse ab-
lytus, qui expresse scribit coccygem esse *σάφω*, id est, in-
ter scapulas, vt Gellius ait, sine medio scapularum, antarmo-
rum loco. Et pertinet hanc ad hameros *σάφω*, vertitur enim
ab ipso etiam Ruellio compages humerorum, vel armorum,
qua humeri committuntur, & ab aliis etiam dicitur esse sca-
pularum contractio, qualescapularum diferimen confunditur,
& *σάφω* est humerorum sumitas. Ablytus alio in loco coc-
cygem videtur appellare *κρόκω* his verbis: Quosdam (equos)
actogenes vocant genitiua quadam nota *κρόκω*, *κρόκω* *κρόκω*, *κρόκω*
actogenes vocant genitiua quadam nota *κρόκω*, *κρόκω* *κρόκω*, *κρόκω*
equi. *κρόκω*, quos ceu bonos Sarmatae commendant, Ruellius hic im-
prudenter reddidit, in armis & clauibus, tum tamen mox sub-
sequatur, Sarmatas quidem in armis, & cocco hanc notam
probare, in posteriore autem parte circa coxas, & caudam im-
probare. Gellius coccon sine coccyga conicere esse partem
in medio dorso, iuxta spinam emittentem, quod mihi quoque
persuadet vinariorum vasorum opereculi vernacula apud nos
significatio, coccon enim dicitur, & vase in medio dorso me-
tum habent, per quem vinum infunditur. Armus dem quod
humerus, sed hic de homine, illi de quadrupedibus significan-
tius dicitur. Graeci in *κρόκω* dicunt. Dorum in equo
hippiatri barbari, vt Ruellius, gartum, vel gartec appellat.
Μάλα & *κρόκω* sunt equi axilla. Mammam tam mares in
hoc genere quam feminae habent, feminae quidem omnes,
omnes vero mares non item, sed illi tantum qui matri similes
prodiere, vt Aristoteles testatur. Feminae binas habent inter
femora, quibus Horatius mammam anas cuiusdam affimulat,
admirantis se tam frigide ab eo amari, & non aduertentis se
ob portentosam deformitatem falsidici, inter cuius notas,
mammam etiam recenset, inquit:

Sed incitat me pectus & mammae putres.
Equinae quales obern.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Cauda.

Lib. 4. Eleg.
Lib. 8. c. 1.

aora efforis a
 aiores euadere
 cæteri quoq;
 ne, quinquillam
 no, sed partes
 it doctissimus
 Camerarius
 uenio autem
 es mores de-
 n autem dico
 uodque vitis
 atiam. Iam de
 ur, dicendum
 es quæ ex aliis
 s quibuldam,
 oculos requi-
 vulpis, aure
 denfam Leo-
 tiolam; Sunt
 xas pedelque
 ciem ac gyros
 i putat. Idem
 ceruo, autem
 illario recen-
 aliter sape
 pullis. Cum
 dolem estima-
 rei auditu ter-
 ullo,
 e interdum
 tione transis-
 ni documenta.
 gregalibus in-
 rior sit: si cum
 nec responlat a-

mentum esse
allans solum,

os pulueres
poeta

poeta dicunt. Xenophon, equum ad pompam idoneum si quis (inquit) requirit, qui se erigere & preclarus videri solet, is facit, non casus, qui hanc esse opera, sed eorum qui sunt animi ingenibus & validis corporibus praediti. Mores Columella laudat in pulvis tradit, qui sunt ex placido (videtur addendum, concit, ut Pelagionius quoque habet, qui de admisso elegendendo hoc scribit) & ex concitato mitissimi: hoc est, ut exposita Palladius, qui ex summa quiete facile concitantur, & ex incitata festinatione non difficile renentur: hos enim & ad obsequia reperiuntur habiles, & ad certamina laborum paratissimi. Quo quis actor fuerit, spei, maioris, eo profundius dicitur dolino naves meritare in bibendo. Hoc & apud Plinium, alioque legimus. Frequentius idem quoque hinc, super quare callidum legimus Antisthenis in Platonem dicitur: cum enim hic vehementer laudaret equum in pompa quadam quiescentem, hincpitu crebro ferocia; ex celsos spiritus praeferebat, Antisthenes qui hominis iactantiam liberent, effusa: & inquit, videris bonus equus eualus. Quidam autem hincpitu frequentiam ferocis generisque animi in equo typum esse indicant, eos Solis equis, qui velocissimi finguntur, tribuit:

Mores.

Hinnitum.

Lib. 2. Me-

tam.

*Interem volucres Proci, Eos & Acton
Solis equi, quartusque Phlegon hinnitibus auris
Flammiferis implent pedibusque repagula pulvis.*
Eleganter autem hincpitu vocat flammiferos, non tam quia Solem vehunt, quam quod calidi & narisbus sumi eiusdem animi signa sunt. Necesse est:

Eumant humentes calida de nave vapores.
Lib. 8. c. 26. Caelius, equus (inquit) Tiberti videbatur flammis ore euome-
re, indicio magnae alacritatis; imo vero quasi terrore narisbus ostendens. Plaro equum meliorem, honoris quoque cupidum esse scribit, temperantiae pudorisque participem, ac veris opinionis amicum, nullis indigere stimulis, sed sola cohortatione & ratione gubernari. Vnde illud Satyri:

*Nempe volucem
Sic laudamus equum, facit qui parva palma
Fertur, exultat ratiocinatio victori ducro.
Nobis hic quoque venit de examine, cuius
Clara fuga ante alios & primus in aequore pulvis.*

Fortitudo

animi.

Lib. 3. de

republica.

Athenis

vires ten-

tandas esse.

Nam, ut Ferretius quoque testatur, in cursu & armis bellicus nempe felacum offert, sonatatur & gaudet, strepitum turbatum & tympanorum non exhorret, sed illis letatur. Tuber itaque Plato, ut de pulvis indole periculum factum, ad strepitum cum & tumultu adducant. Sunt qui tamen ab his periculis abstant, quos nonnulli periculis inde dictos fuisse inuenio. Nonnulli ut Xenophon, volunt, ut equum emperum in diuos sursum & per decuria & in obliquum ageret, sic enim deprehendi & animi fortitudinem & corporis lenitatem. Nam tamen, si quis forte non in omnibus istis satisfiat, ideo omnino repudiari debere: multos enim, qui in exercitiis sunt, non quia parum valent, in illis deficere, sed si quis instituit & exerceat, eadem praestare, dummodo sano sint corpore, animique non degeneris. Animi autem praestari, hoc certum argumentum esse, si post exhaustum laborem non resistent laborare. Qui suspicatus sunt, eos omnino relinquendos esse, quoniam formidolosi non sunt a maiorem dari hostibus, quin etiam equitem saepe frustrari in maximis difficultatibus contingunt. Eisdem Absyrtus quoque optimum esse ait non possidere, cum nos non fugiat (inquit) plerumque facinas & onera quae subeundum, perniciose derubare: quod minori vicio vertitur, nisi rectorem exequentem, malo sapienter afficerent. Suspiciabiles accenseri debent, qui dysgargales Xenophonti dicuntur, *δυσγάργες*, difficiles, qui ne talem quidem aut cillationem pati possunt, *χρηστέος* Graci dicunt. Scititiam equi nolci quoque vultidem Xenophon, si qua sit illius vel erga homines, vel alios equos: quoniam tales non minus quam cillationi obnoxii, sunt improbandi, sunt qui frenationem & consensionem dericiant, quorum vitium qui experiri volet, detrahit post labores frenis, rursus eos frenabit, nam cum prius ea admiserint, secundum saepe laborem veriti, admittente reculant. Sunt item quibus ut fientur & confendantur, multis blandimentis aliisque cura opus est. Hos quoque bello inutiles censet, primum enim equitis manibus asiduum negotium faciunt, deinde in periculis animum percutiunt. Nonnulli ita feroces sunt & testos impatiens, ut toto semper conamine eum proferre tentent, quos sternaces Pollicianus nuncupat. Plato improbum equum esse ait incertum, multiplem, remere contortentem, ceruicofum, pernicem, vix flagello stimulisque obtemperantem; saepe nec habent nec verberibus coerceri potest, sed inter equitandum calcitrant, ac domitis frenis regi nequit, quo fit, ut quando hostibus obuiam eundum est, necesse sit equum aut postremum in agmine consequi, aut eorum malignitate inutilem reddi. Xenophon istiusmodi immorigerum equum non inutilem tantummodo, sed saepe uero proditionis vicem obtinere ait. Pollux probi & improbi equi cum epitheta ab indole motibusque sic colligit. Ab indole (inquit) laudat licet equum, si facilius, magnanimus, superbus, aptus, facili, decorus, mansuetus, magnanimus, superbus, elat, superbiens, venerabilis, liber, liber ad opera, equitabilis, splendens, circumpectus, arrogans, generosus, corda-

Sustinent

males esse.

Dysgarga-

les qui.

Scititiam

noxiam ef-

se.

Sternaces

qui.

Improbi

qui signa.

rus, magnanimus, sublimis, fastuosus, venustus, audax, reme-
rius, celer, truculent, bellicosus, mitis, obediens, facili ductus,
habens obtemperans, mansuetus, benignus, equis amans,
beneuolus eidem, ad tubam exillens, exurgens, acer, velox,
volipes, humanus, equorum amans, indies roboratus, hostes
agnoscens, versatilis, facili ad verendum, motigerus, ordinem
obseruans, facili, correctis gomis, iustus in maxillis, aequales
flagelli non indigus, neque stimulis, cursu facili, citus, ventos
cursu aequans, non suspectus, incitatus, fortis, studiosus a-
scendendi accliuia & decurandi prona, & murum superare,
fossam superare, torrentem transire, fluvium transare, de tu-
mulo decurrere, in tumultum subire & de tumultu desilire. Ex
contrario vero tardus, segnis, hebes, otiosus, delicatus, implex,
piger, malis pedibus praeditus, male spirans, cunctator, timidus,
trepidus, tremens, suspectus, haesitans, timens, tardus, mollis
vulgus, duri oris, imparis maxillas habens, vnam tantam
maxillam habens, grauis capite, despicens, alius, vorax,
difficilis incitari, immorigerus, habens negligens, difficilis
ductu, impudens, imbellis, stupidus, humilis, pusillanimis, de-
formis, indecens facili capiti, qui neque curam tolerat, nec
militari elationem sustinet, equorum osor, mordax, calcitra-
tor, indomitus, male institutus, non promptus, rudis, incopos-
tus, saeuus, difficilis ad portandum, effrenis, impudens, ma-
xillis, resrenans, decurans, incitatus, equis excussor, sieni
impaciens, subitidus, deficiens. Idem prius de vultu equi-
no, equi vultum (inquit) laudans vocabis rucem, temperatum,
impudentem, fumidum, ignitum, audacem, acrem, furibun-
dum, iracundum, hincibilem: spiritum quoque vocabis auda-
ciorem, furiosum & temerarium. Viruperabis autem pigrum
appellans, hebetem, frigidum, ita carentem, pusillanimum,
ignatum, non equinum, cui contrarium est *incitatus*. His
denique addendum quod ex aliorum animantium moribus
in equo delectant nonnulli. Teutones (inquit) Camerarius
cum bonum & generosum equum depingunt, dixerunt animi
mancium concinnatis virtutibus, ut Homerus fingit de diis A-
gamemnonem suum, a lupis tria & a vulpibus & a muliere tria
virtutes in se habere: lupi oculos, voracitatem, vultum
vidam, ceruicem, vulpis aures breues, caudam longam, gressum
lentum. Mulieris pectus, superbiens, comam. Alii magis pu-
denda intellectu inter mulieres in equo virtutes posuere, con-
fessionis patientiam. Itemque alii haec tria expolire, genero-
so equo ut attribuerent duas Leporis, velocitatem & agilita-
tem, duas vulpis, bonorum oculorum & pilosae caudae: Lupi
duas, lenitatem gressus & voracitatem: duas asini, coxas va-
lentes & firmitatem pilorum, vel ut quibusdam placet, bonas
vulgulas: mulieris duas superbiens, vultum, voracitatem. Atque et-
iam alii aliter hoc modo: de lupo (Lucium intelligit) plicem
esse debere equo voracitatem & exilidit faciliatem: de anguilla
agilitatem & (ut meminisse videor) celeritatem, de serpente
oculorum aciem & gyroside Leone amplum pectus, & densam
iubam. De famina quae diximus, de se lenitatem & lenitatem
gradus. Accedo ad colores, de quibus Oppianus nihil ait Xeno-
phon, Maro, Palladius & Columella bonitatis inde quoque
trahunt argumenta. Equidem & Ferretius hippiarum pilorum bo-
norum equorum non curari ait, cum certum sit ex omni pilo a-
liquis bonos & aliquos malos reperiri, & mangonium artibus
quoque placere colore concipi pullos atque nasci. Etenim
equient equa admittantur belle ornatum & pulchris pictum
coloribus ei ostendunt, & in conspectu eius aliquandiu reri-
nent, ut desideratam illa speciem diutius imaginetur, & oculis
animoque hauriat primamque: demum admittunt, vnde pul-
lus similis parti concipitur. Genserus in hippocomicis libris
Germanice editis, nigrum colorem albis equorum pilis induci
se reperisse proficitur, si abluantur filices radicem & saluie in
lixivia decocto, dealbari vero pilos qui illi sunt pinguedine
collecta ex decocto talpa: vel sic: pilis cuiuslibet loci illinatur
melle crudo cum adipe melis: alios denique aliter idem moliri.
Attamen elegantiae delectus atque virtutis quoque in colore e-
quorum plerumque inquirunt, imo vero nonnullos inuenio
qui huius vel illius coloris equos a se felicius agitari putant.
Colores in optimo admittantur Palladius enumerat badium, au-
reum, albicem, rufum, myrteum, ceruinum, gilbum, scur-
latum, album, guttatum, candidissimum, nigrum, pressum.
Cardanus colores magis natos septem facit: album, saurum
(rubrum interpretatur) leucotem, quem vocant (inquit) gri-
seum, saggenatum, griseo obscuriorem & purum, fuscum, vo-
cant (inquit) morellum, & castaneae cortici similem, vocant ba-
ium obscurum, nam roseus (inquit) & ipse baius dicitur: & gene-
raliter saurus medius est inter badium & fuscum, maxime sa-
rus maurus: liardus autem, albus est cum maculis fuscis pra-
grandibus. Nos in recensendis ex coloribus equi probioris si-
gnis, colores diuidemus in simplices, & in mixtos, eosdemque
examinabimus vel in toto corpore aut in peculiaribus parti-
bus. Cardanus colores syncetos omnes dandans in equis
arbitratur, quod vnum tantum humorem, vnamque qualita-
tem demonstrent, hanc enim qualicunque sit, in animalis doc-
li non probati: aut enim immodice iracundos, aut segnes, aut
contumaces esse, aut alio vicio animi laborare: indeque quibus
nullus candor est neque in fronte, neque in pedibus, ancipitis
animi

Equi non emendino-

mina.

Signa ex vultu.

Animan-

tium mo-

res qui in

equo requi-

runtur.

Equi boni

signa ex co-

loribus.

Pulvis colo-

rem quem-

libet concit-

liari.

Colores pri-

mi.

Lib. 7. de

Variet. rer.

c. 33.

Colores syn-

creti.

animi atque dubii esse. Si itaque equus fuerit totus a bus, ta-
lem autem timidum esse, segnem & mollem, quia a pueris col-
lor procedit: si niger, melancholicum, grauem, vilem, contu-
macem, esse & fuscus tales plerumque si a nigra bile i color
procedat: sed si ab adusta bile, tunc adustionis notas ad se in-
tilis, hanc enim esse rubicundiora: tales autem plerumque esse
fortes, ingenio praeditos, furibundos, sed magna ex parte fal-
laces, malorumque morum. Qui natura sunt sanguinea, ple-
rumque baios esse, coloremque eum ad roseum decedere, la-
ros, agiles, bonorumque morum: sed tamen nihil sincerum
castaneae colorem referunt, & quos vocant hardos maculis
vndique confectos, & saggenatos praecipue, qui nigram zo-
nam quasi transierant in fronte & collo habent seu simpli-
cem, seu multiplicem, & sauros metallinos, quos Hispani vo-
cant abazans tollado, hos enim robustiores, nobiliores: mori-
busque praestantioribus esse. In vniuersum autem, maculosos,
maxime nigris maculis & zonis distinctos, seu per cura ex-
tensis, seu per dorsum seu in collo, nobilissimos haberi, coque
fore praestantiores, quo in his ordinem natura quendam ser-
uasse videbitur, seu numeri seu paritatis ac loci, seu rechu-
dionis: post hos esse qui maculas aut zonas habent rubras aut
rubiginosas. Causam omnium horum, esse naturam vim & ro-
bur, permixtionemque decentem atque humorem exultum,
sine quo non solum in equis, sed etiam hominibus nihil egre-
gium fieri posse, multis (inquit) persuasum est. Se vero inter
cetera ignauia signa, hoc habuisse, ut nullus exultionis, nisi
in cures, notas praefert, sed quia in nobis pituita & sanguis na-
turalique nigra bilis dominatur, ex institutione potius, aut
caelo, aut aliqua alia virtute scientiam & cognitionem rerum
pendere arbitrat. Fortitudinis vero & celeritatis & promp-
tutinis in adionibus, atque efficacie vim, a bile exulta pen-
dere, senon negare: ergo has maculas & zonas, insignem a-
nimum acremque ac nobilium in equis referre, a quo corpus
quod regitur, praestantius (inquit) reddi solet, specie potius
quam re. Ceterum esse maculas, quae actionum sunt potius
signa quam temperamenti, veluti quae in illis sunt. Has enim
inde proferre, quod equus natus mensibus quibus fol per-
agrat Leonem, parvus tunc & imbecillus, illa ore attingere
nequeat, nec possit se a multitudine crabronum tueri: inde
enim fieri, ut cutis fauciata, in illis maculas albas, praefert:
tales igitur inualidos esse, triplicem ob causam: prima, quod
eo tempore a crabronibus fauciati, molestiamque intolera-
bilem sentientes, viribus & corpore destituantur, ac manci
eudant. Inde etiam successu temporis, equas, deficientes
herba, lac pauca & prauum generare, vnde pulvis nutriti
nequeat. Cum vero hyems superuenit, nondum tantum vi-
rium contraxit, ut ab iniuria frigoris se protegere possint.
Hos igitur equos, in illis aut humeris albas habere maculas
& paruas, ob contrariam cicatricem, ex validis & frequen-
tibus crabronum ictibus. Maculas vero albas in toto corpo-
re & exiguas probati, nigrumque colorem in extremis par-
tibus, pedibus, scilicet, cauda & auribus: quae omnia si nigri-
cant, generositas argumentum esse. Eodem tradente Car-
dano equorum insignem esse, ut ex fronte & pedibus (sunt autem
quique loci) exiguo candore fulgeant, aut linea quapiam
seu zona potius in fronte, quae neque os neque supercilia tan-
gat. Sunt & qui probant frontem candide stellam insignem,
seu nullus pes, seu vnus aut plures candidi sint, si enim poste-
riores pedes albi sint, dicunt optimi, quod ignobilioribus
locis sit insignis. Si omnes, adiecta frontis stellula, su-
periora vincunt. Optimi igitur sunt qui stellulam in fronte
albam habent & praeterea zonam, quae nec os, nec supercilia
rangit. Quod si pedes posteriores etiam candidi sint, a ul po-
test addi. Atque eo magis inspicere semper oportet, ut par-
ua pars sit candida & pes posterior magis quam anterior & pe-
des posteriores praestant anteriores. Omnis igitur signo
quod in fronte esse solet, rum zona, quae semper equum praes-
tantiorum esse docet, post eum qui pedes posteriores solos
habet album, constitutus eum qui pedem posteriorem si-
nistrum solum habet album: is enim audax & lenis est. Post
hunc collocatur, qui ambos pedes posteriores habet albos, si-
nistrumque anteriorem: inde qui ambos pedes posteriores
habet albos & dextrum anteriorem: inde qui habet quatuor
pedes albos, is enim animi vicio caret, licet non adeo vali-
dus sit ac robustus: post hunc ille est qui pedem dextrum an-
teriorem album solum habet, is enim docilis erit, sed sinistri
euentus. Septimo loco est qui pedem sinistrum anteriorem
album habet: qui vero pedem dextrum posteriorem album ha-
bet, specie quidem fortis & acer est, sed tamen superbus & in-
felix est, animoque improbo. Post hunc est qui albos am-
bos anteriores habet, alterumque posteriorem: sed horum
praestantior, qui sinistrum. Vilior & vadicimoloco qui solum
anteriores pedes habuit albos. Pessimus sunt, quos vocant
trabecatos, scilicet dextros ambos aut sinistros pedes habentes
albos, quorum qui dextra albi sunt, deteriores habentur
his qui sinistra. Omnium deteriores sunt, quos trinitrabeco-
tos, id est alternatim pedes habentes candidos, seu dextrum
anteriorem cum sinistro posteriore aut vicissim posteriorem
dextrum, anteriorem autem sinistrum: quorum etiam deterior

Equi a-
culati.Equi pedi-
bus & fron-

te albi.

Pulvis colo-

rem quem-

libet concit-

liari.

est is qui sinistrum anteriorem, dextrum vero posteriorem al-
bum habet. Huiusque Cardanus, isthaec omnia a generatio-
nis origine causisque initium ducere docens, esse autem ratio-
nem vnam in omnibus, vnumque modum. Primum igitur o-
portere hanc principia supponere, candorem in equis a pitui-
ta procedere, ut vero hanc moderatior fuerit, modestum & pa-
tientem facere: si abundet, pigrum, timidum, segnem: si nulla
sit, praefocem, stolidum & indomitum: robustum vero na-
turam & recte agentem quaeque non necessaria sunt, ad
viliora loca protrudere: sunt autem viliora sinistra dextris, po-
steriora anterioribus, infima supremis. Quartum principium
est, quae cumque similia sunt, connasci: quae vero connata sunt,
facile etiam temporis successu in idem transire. Sextum, na-
turam vti cerebri dispositione ad animi qualitates fabrican-
das: & vtrum totum, ita pars, cum totius rationem subit, par-
tes habet comparatione dignas: veluti caput totum equum
refert, oculi autem & os veluti cor & iecur, in toto. His sup-
positis linea vel zona alba in fronte, moderatam cerebri qua-
litatem significat, nec praefocem, nec contumacem, nec ira-
cundum, nec dolosum, nec ancipitis animi aut dubij. Neque
potest corporis vitia significare, cum a cerebro pendant haec:
neque natura absque ratione protrudit has maculas, cum nec
supercilia nec os attingit: quod si fecit, timidioris animi &
inconstantis nota est. Cum vero ad pedes haec maculae protu-
dantur, temperamentum significat, maxime si (ut dixi) parua
& ad sinistros & ad posteriores, pulchra sint. Trabecatorum cau-
sa est, quoniam pedes iunctim vtero matris erant, ob id simul
contraxere maculam, quod etiam in transfractis contin-
git: allicuntur igitur ambulando & saepe in periculum casus
incident, & maxime cum ex aduerso pedes implicabuntur: at-
que haec constans est ratio equorum quos vocant materna
lingua balanos, ut etiam Federicus Grifonius patritius Nea-
polititanus discrete docuit in suis libris de equitandi arte. Quod-
de pedum candore dictum est, etiam caudae summam
ascriberetur merito, nisi forte quadam magis illi pilis ob lon-
gitudinem albescere quam natura videretur, nihilominus
& hoc signum est egregij equi. Atque haec signa a generationis
ratione sumpta sunt. Nunc his veterum super coloribus equo-
rum placita recensamus. Absyrtus improbos esse ait praeter
ceteris vltimum qui album aliquid in pedibus aut cruribus
habent, & qui alba fronte sunt aut rostro albo, praecipue vero
si phaei icei coloris equi tale quid habuerint. Palladius in ad-
missariis praecipue legi iubet, clari & vnus coloris equos, ca-
teros despicendos putat, nisi magnitudo meritorum, culpam
coloris excuset. Candidos Plato in tantum probauit, quasi
huiusmodi coloris fastigia (inquit Pelagionius) laudari vellet,
cum tamen in aliis colorum generibus bonos etiam inueniri
saepae contingat. Sed magis eos laudat Plato, si oculos contigat
habere nigros. Nostro etiam tempore commendatur plu-
rimum albus color, maxime in Britannicis tellonibus, quos in
deliciis haberi videmus, quos sunt candidiores. Pius secundus
Perusiam referente Ioanne Campano in eius vita ingressus est
equo vestis candidissimo, duodecim eodem candore praecedentibus
stratis purpurea sine fessoribus, & qui per trenos au-
reos manu agebantur. Similiter etiam Romani quondam e-
quis candidis triumphantes vrbem ingrediebantur, vti inter al-
ios quoque Claudianus ostendit de Stilicone suo.

Cauda alba in fronte quid noret.

Trabecatorum causa.

Balaniae qui.

Cauda pili cur albe-

scant in sa-

mitate.

Vnicoloris.

Ipsa albi videretur equis, curruque secutus

Laurigerum, festo tremuisset carmine miles

Nec alius quae equis albis Nero Domitius Neapoli intrauit, ut

apud Suetonium legimus. Quin ubi quempiam aliquam in re

alio superiorem esse significans longoque antea intervallo,

eum albis equis praecedere dicimus. Suntque etiam nunc apud

Tartarorum regem, teste Paulo Veneto, in magno pretio,

quantum ab initio cuiusque anni interdum ad centum milia

ei donentur. Cyllarum Castoris equum praeter ceteris longe ex-

cellensimum, huius quoque coloris fuisse non obscure indicat

Statius, dum canit:

---Tun furio lapsa propago

Cyllare, dum Seythici duerj us ad ostia ponti

Castor, Amycleus remota peruenit habenas,

Ipsa habitu niveus, nixei dant colla iugales

Concolor est albi & casti & insul, & crispi.

Esse autem v loces istiusmodi coloris equos discimus in pri-

mis ex Homero, apud quem Rheii Thraciae regis equi sunt.

Δευξίτης γὰρ ῥόβος, δὲ καὶ ὁ ἀνέστη ὁ γυῖος,

ὦντος ἀνὰ τὸν ποταμὸν, ἵπποις ἐκείνοις.

Quod Claudianus sic expressit:

Grataq, rettulerit, captos ad castra iugales,

Quorum, si qua fides, argentibus omnia missis,

Impetus excessit Zephyros, candore, primas.

Candidissimi apud eundem Homerum sunt perniciissimi equi

Dardani & Aeneas, quos Diomedes victor laetus abducit. Nec

aliam ob causam Plautus albas quadrigas dixit, quam quod e-
In Asina, quos albos celeriores arbitratetur. Virgilius tamen hos praerit,
ceteris improbat, inquit

---Color deterimus albis,

C 2 Et

Palmati

attributione, leopardo vultu et capite apud
Achillis equum Baliam vocatum, & equos balios pro celeribus
quos acceptos a poetis. Alciati quoque cum spadicibus
eodem putat, qui inscripti palmati duntur: putat tam
palmaros equos dici posse, quibus vebatur auriga in circo.
palma, vt Hermogeni etiam in simili (inquit) significat
capitulum Hermogeni aliqui auriga fere agitatore alieui
factionis. Sanetunice palmate sunt, quibus confites aut
cuius magistratus viri vebantur. Innomarus vero legum
interpres qui tempore Iustiniani aut certe paulo post Græci
scriptis equos palmatos vocari putat: fuisse enim Palma-
rium eorum dititem, cuius bona per tyrannidem pro-
fusa sunt. cuius in hunc prope modum meminit: *Illustris*
Episcopus Philophus Melleus Chronicarum diuisionum lib. 5. Ten-
pore Valeriani in Cæsarea Cappadocia Palmatus habitabat, su-
per eam præfatus, equorum indomitiorum et etiam diuinorum

Cyanocharis autem Didymus interpretatur, *purpurarum* : a dā
 dens propter nigrum maris colorem qui de profunditate
 istius, rarios nigros Neptuno immolari. Vicinus igitur glāci
 est cyaneo & cyaneus nigrō, cum iatrum mare glaucum
 & nigrum vocari videamus. Niger igitur longissime ab al
 bum abest, proximo gradu cyaneus, tertio glaucus. Pausani
 in Artēis ob eam causam Balladi glaucos oculos tribuiri, et
 Neptuno ad quā genita est Tritonide palude, similes habere
 & Cicero caelos Minervae, Neptuno cærules tribuit, vbi
 colligatur, proximos hos colores esse, atq; ad nigrū acceden

Glancus
qui.

Lib. de c
circa fine

Alii cinerescere vel canos exponunt. His proximi sunt quos Oppianus in aureis suis versibus de venatione *χρυσοί* vocat et ad Leonem venandos celebrat. *χρυσοί* autem Helycio est *μεγιστοί* id est alii modum laevi, vel oculis laetissimum afferens, id est *εὐφρόδελου*. Sed cum pro colore, vi hic accipitur, creditur etiam esse fuscus aures, et glaucus proximus, intensior scilicet, et in conspectu filii opseus, cum glaucus sit dilutior, et albam portus vergens; unde etiam est quod propter asinitatem confundatur iuvenis. Scholiastes Apollenij *γλαυκός* et *χρυσοί*

nigras, vt equa Admeti, de qua fte Status,
Quin & Thefalica felix Admetus ab oris
Vix fertiles compescit equas, centaurica dicunt
Semina, (credo) adco fexum indignatur, & omnis
In vires addula Venus, noctemq; diemq;
Affimilant maculis intermigrantibus albis.
 Virgilius albas videtur præfufcife inquis,
Improuisus adeft, maculis quem Thoracis albis
Portat equus,
 Atqui alias albus & niger maculatus commendatur, vt placet
 Xenophonti citare Ferretio Hippattro. Ergo maculatus equos
 omnes fortes & robuftos effe repetit; vnde etiam *ῥογῆ & ῥαγῆ*
 (*ῥαγο*) n. iftiufmodi equi maculati vocantur; ab aue ciufdem

In Seneca
lib. 6. Theb.

In

- Lib. 8. de legib.**
Cretensis. In Creta (ut testatur Plato) equorum usus nequaquam est frequens: idcirco necesse est ait hic in locis minoribus esse studia nutriendorum equorum & equitum certaminum. Cretenses (ut testatur) tamen equos celebrat laudatque Oppianus, & alibi dicitur quodammodo, ut, tanquam genus esset equorum elationis animi, quicquid esset, referent. Cyrenatici magnitudinem pollicentur, ut tradit Ab yrtus, libus subititibus & parvis, ideo ad curule certamen ideo, et pedum bonitate praestantes, inter equitandum longiore anima ductus: Dacia quam nunc W. I. Achiam dicimus, equos mittit perniciatissimos, & quorum iuba ab armis ad terram usque propendunt, & cauda praeter ceteris densa. C. prolixia est: caput parvum dummodo bene expressit Stradanus, nam de eo in adiectis versibus nihil:
- Hic ad bella ferax, & alacrus, iuba cuius ad imos
 Pendet crispis pedes, celeres praeternolat Euros
 Cursumque ex facili se forem deicit: atque
 Saepe ingens quatit arvis calcibus viros.*
- Danuvius.** Speciosus quoque est Danus, ut ex iconibus ab eodem Strabo edita discimus, & viribus in primis etiam commendari, adiecti versus attestantur.
- Saltu Danuvius atrox, fassusque pectore cello
 Ingere cum celsa gressus gravitate superbos
 Gaudet, & insigni cursu conspiciere colles,
 Rurisque depressis necnon proficere arvis.*
- De Dalmatis equis mox fiet mentio inter Epirotas. In Darana propter solivertatem quam alibi grandiores esse tradit Petr. Martyr. Dorcades Libyae quamquam mirabili sunt velocitate, tamen inferiores sunt currendo equis Libycis, si Aelianus credimus. Elandam Gethici maris insulam, plurimos greges equorum parvorum sed validissimorum habere scribit Olaus Magnus, ut puta qui fortitudine & agilitate multis eximii corporis equis praerant, quosque domestici & exotici negotiatores pro voluptate emunt, atque in terras remotas veluti naturae miracula venales exportant. Etsi enim totius orbis minimos, sed periculosos. Elidis rex Oenomaus celerissimos legibus habuisse equos, quibus omnes in curili certamine superaret. Fuitque haud levis horum populorum in equis propagandis cura, quippe qui equas finibus suis educatas iuxta faciebant, quod ex experimento cognitum, mirae felicitatis prolem inde provenire: quare & in magno erant honore & pretio. Antinous unus ex proci Penelope apud Homerum gloriantur se in Elide equas habere duodecim. Et Nestor iactat se ex Elide centum & quinquaginta suas equas cum suis qualique pullis abduxisse. Virgilius ceu praestantissimas quoque celebrat.
- Eliadum palmas Epirus equarum.*
- Propertius inde dicit factam fuisse Elidem ostendit, inquit.
- Et quae Elis opes ante paravit equis.*
- Commendabantur autem potissimum a perniciatitate, quod ostendit Lucanus de Caesare loquens:
- In bellum pronantur tamen addidit ira
 Accenditque, dum, quantum clamore iuvatur
 Elasus ionipes, quamvis iam carcere clauso
 Imminet foribus praeus, repugnat laxat.*
- Lib. 4.** Strabo omnem eam regionem quae inter Messeniam & Achiam media iacet ad mare usque Elgam vocat. Equos Elcos Oppianus Epeos dicitur. Epeorum agri Elgorum sunt, eisdemque populi, ut alibi eodem Strabo docet. Sunt autem Epei Achiae populi, & Achaei etiam equi ab eodem Oppiano celebrantur. Idem Strabo libro postremo citat equos Epidaurios excellere asserit, & Virgilius quoque vocat domitrix Epidauris equorum. Alias tamen Strabo Thessalicos Epidauris praefert. Xenophon elegantiae studiosus inquit Aelianus equum habuit Epidauricum. Epiroticos in Olympiis certaminibus haud in postremo loco fuisse ex Virgilio dicimus ubi ait: --- Eliadum palmas Epirus equarum. Vbi Servius, Epirus inquit creat equas optimas, quae apud Elidem palmas merentur in Iouis Olympici curuli certamine. Et rursus in hoc eiusdem poetae:
- Quamvis saepe fugaveris ille egerit hostes
 Et patriam Epirum referat.*
- Quia inquit in Epiro sunt equae optima, quibus exercetur curule certamen Iouis Olympici. Ablytus equos Epiroticos, mordaces vocat & periculosos. Apud Vegetium, ubi ait: Epirotas, Sarmaticos ac Dalmatas licet contumaces ad frenam ac viles, armis ac bellis assueverant curibus. Gethicus legit, licet contumaces ad frenam, ac viles armis, ac bellis, &c. Et in hoc eiusdem Vegetii loco, Epirotas ac Scythos non desuper existeris, sed mores ac pulchritudinem non deserat, copulam non quidem ab abundare exultimas, Nunc Albanos vocant: Pinxit & hoc equorum genus Ioan. Stradanus: picturae hi adiecti versus:
- Herbida stant equos, bellis furialibus aptos
 Epirus calidis volentes naris ignes
 Qui vel ad Elei metas vel maxima campi
 Sudant stat, & summas hanc ore eruentas.*
- Erumbi.** Erumbi equi nominantur ab Oppiano. Dat & Flandria nobiles epuos, de quibus ille qui Stradanus equos versibus illustravit:
- Fortes similes equos, fructuanti Flandria gleba
 Dines & atrio Cereales vomere sulcos.
 Et doctos grauius terram proficere rursus
 Necnon & phileras redamant, & est hippia dorso.*

A Vegetius Frigificos non minus velocitate, quam continuatione curius inuitos commendat. Querendum nunquid Frigorum equos intelligat, quorum scilicet equi celebrantur, & ipse subinde posuit Hunnicos & Burgundios eos nominat. De Frigificis mox, ubi de Hollandicis. Gallicos equos haud magni fuisse pretij, multoque viliores Gallicos canterios ait Dionysius Lam- binus ex phileas illud Plautinum:

*Ego facim multa pretio qui superant equos
 Stent viles Gallicos canterios.*

L. Apuleius tamen iumenta Gallicana commendavit: quibus inquit generosa foboles perhibet generosa dignitatem: necnon D. Hieronymus: Illi gaudent Gallicis canterios, nos solus vincunt a sellis Zacharia delectat. Inuenio etiam a Gallis magnum Romanis equitum fuisse suppeditatum: quod equitum eorum semper in pretio fuisse. Horatio equi Gallici ora Gallica nominantur, ut ostendit Turnebus: Gallia nec Lupatis temperat ora frenis. Gallia autem hominum paradisus, sed equorum infernum vulgato dicto appellatur. Viatores enim laute, equos pessime tractant. Traianus Helychius & Varius exponunt genus equorum ignobilium & ad bellum ineptorum.

B Quod nomen, nupquid a regione aliqua factum sit, aut quae nam alia re incertum est. Gelas quidem Sicilia fluvius est, sed equi Siculi in magna sunt exultimatione. Sunt vero & Geloni Scythiae populi, qui in equis fugiendo pugnabant, de quibus Lucanus:

Massagetas quoque fugit equo, fortis Geloni:

*Et Virgilius:
 Bis alba quo more solent, acerque Gelonus
 Cum fugit in Rhodopem, aut in desertum Getarum,
 Et lac conerit cum sanguine potat equino*

Geldici idem cum Menapiis. Germanorum equos nec forma, nec velocitate conspicuos esse asserunt Tacitus. Celare eosdem etiam improbat his verbis: Lumentis importatis Germani non videntur, sed quae sunt apud eos nata praeura arg. deformia: haec quodiana exercitatione summi sunt laboris, efficiunt. Et rursus: Eorum (Germanorum) adventu quod minus idonei equi videntur, a tribus militum reliquis, equitibus Romanis arg. evocant equos iunior, Germanisq. distribuit. Nos paulo antea grauios esse diximus, & succursarios, subtilitatem moleste ingredi. Qui vero nunc Ioan. Stradano pictore de clacatus profert, nequaquam succursator est, nec veteres illi iunior, deformis & piger, sed ut ipsius subseriptum est eiconi:

*Ipsa carens cauda, sefforem tergore duro
 Germanus per prata gerit, hincitibus auris
 Imples & arrebat volat auribus, ocyor Euro:
 Nec vnanos horret strepitus, Martisq. furor.*

Gethici equi auctore Aelianus celerissime feruntur. Transylvanos Gethici, hodie vocant, docilitate ab aliis vincti inuenio, cuius vero ingi Transylvanos & longo nullis cedere. Ricardus Bertholus Lazzyes equos vocat, quamvis Lazzyes inferioris Pannoniae populi sint, Transylvanis contigui, unde optimi ad cursum aetate nostra equi aduehantur:

*Quin & Pannonio properans de vertice Lynceus
 Lazzye praestat equo & cursu regi ille volantes.*

Getuliam aut potius Getuliam praestantes quoque equos habere, non obscure indicat Statius, inquit:

*Getulose pulcher equo, Troianaeque quassans
 Tela, novae cales ibat venator in agros
 Aescanius.*

Huius regionis reges plurimum equorum gregibus studere tradit Strabo: ut ad centena pullorum millia quotannis recenscantur. Equos vero ipsos, ut testatur Virgilius, id est longioribus labris, interpres inepte vengulis vertit. Graecanicus in summo quoque fuisse pretio Nemesianus:

Cornipedes igitur lectos dei Gracia nobis.

Ablytus ait pedibus bonis fultus esse, vasto corpore, capite venusto, ardua antica parte statuta (ut dicitur in eiconibus), id est, capite recto) concinnoque corpore, sed elunium compage incommoda nec respondente: pernice & animosus. Heluctos equos bellis quoque idoneos esse ait Camerarius & praecipue Algoicos, qui datur (inquit) diutissime putantur. Habent & Hetruscos equos praestantissimos arguro capite, quod maxime probatur, & densa iuba, ut cum ex Stradano pictura, cum ex alcriptis ei versibus constat, qui tales sunt:

*Tusce acer media cum sese vallibus effert,
 Effert argentum caput, auribus emicat, armo
 Densa iuba in dextro semper iactata recumbit,
 Concitans solido passim frontentia cornu.*

Hippolaitae seu Hippobota, populus Chalcidensis, cuius meminit Plutarchus in vita Periclis, olim opibus gloriaeque cum primis clarus. Nam ipsum nomen ab agorum fertilitate inditum est quasi dicas equorum alcores: agorum regionem pulsis ijs & deducta colonia occuparunt Athenienses. Huius rei mentionem facit Herodorus in Terpsichore, Hiprini in pugna praestantissimi & potentissimi habebantur, ut testatur Iulius Pomponius in hoc Virgilij: Hinc bellator equus: inde Apuli postea Lucanici, nam praeter vires ipsa corporis magnitudine caeteros praecellunt equos. Hispani similiter teste Ablyro magno sunt corporis habitu, concinno & erecto, eleganti capite, compage corporis luculenter diuina: sed affectis clunibus, incineribus

Gallici.

In Ausul.

Lib. 1. Car.

Lib. 11. Ad

vers. 27.

Gelanii.

Germani.

Lib. 4. de

bell. Gal.

Lib. 9.

Lib. 11. Au

strid.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

Gethici.

tribus obeundis pares & robusti, corpore nec gracili, nec ad maciem oportuno: ceterum ad cursum in habiles (ut dicitur), leggendum apparet addi oportet, nam cursu valere ex sequentibus constat. In equitatione calcibus non incitantur. Quin & ab ortu ad integrum usque aetatem morati & obsequentes: deinde improbi & mordaces fiunt. Strabo ait similes esse equis Spartano, reliquos omnes mira celeritate superantes. Volaterranos equos in Hispania quoque leuitate atque elegancia conspicuos esse tradit. Camerarius celeritatis & agilitatis opinione a magnatibus experti. Vegetius, Cappadocum inquit gloria nobilitas: Hispanorum pariter & proxima in circos creditur palmas: Hinc pud Symmachum legimus: Eneitionem impetravi, amicos in Hispaniam misi ob curulum equorum coemptionem. Sed & in bello vtilissimi sunt, quin Rodericus Sanctus part. 1. hist. Hisp. c. 2, tantum eorum fidem dici esse ait, ut cum le percutissos in bello sentiant, seffores suos incolentes inter hostes mira probitate extra praelium exponant. Claudianus in laudibus Serenae reginae Hispaniam inter alia laudat, quia est:

Dines equis, frugum facili, praestantissimae.

Istiusmodi equos vulgo Ianactos vocant. Hispani (ut inuenio) genitos a genibus ut quidam coniecit: quod cum celeberrimum hoc genus equorum sit, videretur genibus ad sellam & laetia equi inniti oportere, ut rursus vehatur. De Aethiopsibus & Callaetis sine Gallicis dictum est. Virgilius autem Hispanici generis esse Plinius testatur. In Hispania inquit Gallia gens & Asturica equi generis, quos rhidones vocant, minoris formae appellatos Asturicos signant: quibus non vulgaris in cursum gradum sed molli, alterno cursum explicare glomeratis vnde equo lutum corpore incutus traditur aris. In Hispaniam non orbis insulam equi Hispanici illari multiplicem de se forebolen de dete. Iberi autem idem sunt Hispanici dicam subinde. Equos generosos, praestantes, torosos, idoneosque ferenda panoplia, sed succursarios plerique ex parte Hollandiae, pducit, quae Gistheanae Fritae dicitur & Cancaetum regio, facundior equarum nobilitas, quae ducendis matronarum plectilis in Italia exportantur ad luxum ostentationem, aut Italici regionis pars laceratissos quoque & optimos profert. Ingentem equorum nobilitatem vim exportant docent pagis aliquod mercatu equorum fere quicquid celebres, ut scribit Adrianus Iunius in sua Batavia. Expressit hoc quoque equorum genus Ioan. Stradanus, addidit hic versibus:

*Tardior est Phrygius equus educatus in arvis,
 Curribus aptus, & attrito sub vomere rursus,
 Denticulatusque doctus conuelleret glebas.*

Densa cui dextro iuba semper pendet ab armo.

Hunnici. Hunnorum longe prima (inquit Vegetius) docetur utilitas praeterea laboris, frigoris, famis. Est autem eis, ut mox addit, grande & aduncum caput, exantres oculi, angustae nares, laetia maxilla, robusta ceruix & rigida, iuba vltra genia pendentes, maiores colla, incurua spina, cauda syluosa, validissima tibia, paruae bases, plena & distula vngula, ilia cauta, totumque corpus angulosum, nulla in duntibus ardua, nulli in musculis toria longitudo magis quam in altitudine statura, propensior venter exhaustus, ossa grandia, macies grata, & quibus pulchritudinem praefert ipsa deformitas, animus moderatus & prudens & vulnere patiens, Alias Hunnicos vocantur Vngaros aut Vngaricos, nisi fallor, idcirco. Nec de aliis puro equis loquuntur his verbis D. Hieron. ad Oceanum. Et tunc non ex animi pernebis equis hinc illucque voluntaria, sed pariter ac terroris curia compleretur. Scribit Camerarius equos Pannonios (Pannonia eadem quae Vngaria) multos reperiit castratos in tenera aetate, atque inde dentes cadere negari ad bellum idoneos esse, sed plerique mordaces & calcitrantes, & ab eis prouentum malignitatis ortum, non fere nisi irritatos aut opinione aut metu offensa ferocire. Audio in Polonia magno in honore esse. Iberi (ut dicitur) equi Oppiano auctore Parthis sunt praestantiores: celeritate enim tantum praestant inter equos, quantum aquila accipiter accipit in aere, & in mari Delphinus, sed exigui sunt & viribus parvis & animo imbelli; & cursu celebratorem pauca ementi stadia amittunt, corpore venusto, sed vngula habent parum solidam. Disputant expositores, an Iberi Oppiano idem sint cum Hispanis: qui id affirmant Strabonis testimonio nituntur, qui similiter Oppianus Parthorum equos cum Iberis comparat, eo scilicet libro, in quo de Hispania tractat. Negantibus vero eisdem esse fateri Ablytus, qui equos Hispanos magno corporis habitu esse scribit. Est autem & alia regio hoc nomine Iuxta Pontum inter Colchida & Armeniam, a qua ut Varro scribit, profecti dicuntur, qui in Hispania habitauerunt, quamquam Dionysius tradit Iberos populos a Pyrenaeis montibus profectos, in Asia sedes posuisse: ut minus meminerit, si de Iberis simul cum Hispanis loquatur Strabo, fierique potest, ut loci ratione corporis magnitudine differant. In India animantes multo sunt grandiores quam caeteris in locis, praeterquam equi: nam Indici equi videntur a Medicis qui Nisei vocantur, ut auctore est Herodotus. Sed de natura, indoleque equi Indici & ut ad pugnam quae sit ex curru, instituat sic loquitur Aelianus: Indicum equum exultantem & immoderatius excurrerem continere & coercere, habet & adducere vel remittere non est cuiusvis, sed hominum qui a primis temporibus aetate ad verum equitum scientiam instituti sunt: Si freno ipsos sustinere consueverunt, simul & refractarium lapsum

Hollandiae.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

Hunnici.

A refringere, quos quidem equina tractatione docere, ut equi in effrenatione in exiguum gyrum compellantur, ut in cursum agendum, atque ad confectandum orbem manum adhibere, ut equi in equitatione calcibus non incitantur. Quin & ab ortu ad integrum usque aetatem morati & obsequentes: deinde improbi & mordaces fiunt. Strabo ait similes esse equis Spartano, reliquos omnes mira celeritate superantes. Volaterranos equos in Hispania quoque leuitate atque elegancia conspicuos esse tradit. Camerarius celeritatis & agilitatis opinione a magnatibus experti. Vegetius, Cappadocum inquit gloria nobilitas: Hispanorum pariter & proxima in circos creditur palmas: Hinc pud Symmachum legimus: Eneitionem impetravi, amicos in Hispaniam misi ob curulum equorum coemptionem. Sed & in bello vtilissimi sunt, quin Rodericus Sanctus part. 1. hist. Hisp. c. 2, tantum eorum fidem dici esse ait, ut cum le percutissos in bello sentiant, seffores suos incolentes inter hostes mira probitate extra praelium exponant. Claudianus in laudibus Serenae reginae Hispaniam inter alia laudat, quia est:

Dines equis, frugum facili, praestantissimae.

Istiusmodi equos vulgo Ianactos vocant. Hispani (ut inuenio) genitos a genibus ut quidam coniecit: quod cum celeberrimum hoc genus equorum sit, videretur genibus ad sellam & laetia equi inniti oportere, ut rursus vehatur. De Aethiopsibus & Callaetis sine Gallicis dictum est. Virgilius autem Hispanici generis esse Plinius testatur. In Hispania inquit Gallia gens & Asturica equi generis, quos rhidones vocant, minoris formae appellatos Asturicos signant: quibus non vulgaris in cursum gradum sed molli, alterno cursum explicare glomeratis vnde equo lutum corpore incutus traditur aris. In Hispaniam non orbis insulam equi Hispanici illari multiplicem de se forebolen de dete. Iberi autem idem sunt Hispanici dicam subinde. Equos generosos, praestantes, torosos, idoneosque ferenda panoplia, sed succursarios plerique ex parte Hollandiae, pducit, quae Gistheanae Fritae dicitur & Cancaetum regio, facundior equarum nobilitas, quae ducendis matronarum plectilis in Italia exportantur ad luxum ostentationem, aut Italici regionis pars laceratissos quoque & optimos profert. Ingentem equorum nobilitatem vim exportant docent pagis aliquod mercatu equorum fere quicquid celebres, ut scribit Adrianus Iunius in sua Batavia. Expressit hoc quoque equorum genus Ioan. Stradanus, addidit hic versibus:

*Tardior est Phrygius equus educatus in arvis,
 Curribus aptus, & attrito sub vomere rursus,
 Denticulatusque doctus conuelleret glebas.*

Densa cui dextro iuba semper pendet ab armo.

Hunnici. Hunnorum longe prima (inquit Vegetius) docetur utilitas praeterea laboris, frigoris, famis. Est autem eis, ut mox addit, grande & aduncum caput, exantres oculi, angustae nares, laetia maxilla, robusta ceruix & rigida, iuba vltra genia pendentes, maiores colla, incurua spina, cauda syluosa, validissima tibia, paruae bases, plena & distula vngula, ilia cauta, totumque corpus angulosum, nulla in duntibus ardua, nulli in musculis toria longitudo magis quam in altitudine statura, propensior venter exhaustus, ossa grandia, macies grata, & quibus pulchritudinem praefert ipsa deformitas, animus moderatus & prudens & vulnere patiens, Alias Hunnicos vocantur Vngaros aut Vngaricos, nisi fallor, idcirco. Nec de aliis puro equis loquuntur his verbis D. Hieron. ad Oceanum. Et tunc non ex animi pernebis equis hinc illucque voluntaria, sed pariter ac terroris curia compleretur. Scribit Camerarius equos Pannonios (Pannonia eadem quae Vngaria) multos reperiit castratos in tenera aetate, atque inde dentes cadere negari ad bellum idoneos esse, sed plerique mordaces & calcitrantes, & ab eis prouentum malignitatis ortum, non fere nisi irritatos aut opinione aut metu offensa ferocire. Audio in Polonia magno in honore esse. Iberi (ut dicitur) equi Oppiano auctore Parthis sunt praestantiores: celeritate enim tantum praestant inter equos, quantum aquila accipiter accipit in aere, & in mari Delphinus, sed exigui sunt & viribus parvis & animo imbelli; & cursu celebratorem pauca ementi stadia amittunt, corpore venusto, sed vngula habent parum solidam. Disputant expositores, an Iberi Oppiano idem sint cum Hispanis: qui id affirmant Strabonis testimonio nituntur, qui similiter Oppianus Parthorum equos cum Iberis comparat, eo scilicet libro, in quo de Hispania tractat. Negantibus vero eisdem esse fateri Ablytus, qui equos Hispanos magno corporis habitu esse scribit. Est autem & alia regio hoc nomine Iuxta Pontum inter Colchida & Armeniam, a qua ut Varro scribit, profecti dicuntur, qui in Hispania habitauerunt, quamquam Dionysius tradit Iberos populos a Pyrenaeis montibus profectos, in Asia sedes posuisse: ut minus meminerit, si de Iberis simul cum Hispanis loquatur Strabo, fierique potest, ut loci ratione corporis magnitudine differant. In India animantes multo sunt grandiores quam caeteris in locis, praeterquam equi: nam Indici equi videntur a Medicis qui Nisei vocantur, ut auctore est Herodotus. Sed de natura, indoleque equi Indici & ut ad pugnam quae sit ex curru, instituat sic loquitur Aelianus: Indicum equum exultantem & immoderatius excurrerem continere & coercere, habet & adducere vel remittere non est cuiusvis, sed hominum qui a primis temporibus aetate ad verum equitum scientiam instituti sunt: Si freno ipsos sustinere consueverunt, simul & refractarium lapsum

*Tardior est Phrygius equus educatus in arvis,
 Curribus aptus, & attrito sub vomere rursus,
 Denticulatusque doctus conuelleret glebas.*

Densa cui dextro iuba semper pendet ab armo.

Hunnici. Hunnorum longe prima (inquit Vegetius) docetur utilitas praeterea laboris, frigoris, famis. Est autem eis, ut mox addit, grande & aduncum caput, exantres oculi, angustae nares, laetia maxilla, robusta ceruix & rigida, iuba vltra genia pendentes, maiores colla, incurua spina, cauda syluosa, validissima tibia, paruae bases, plena & distula vngula, ilia cauta, totumque corpus angulosum, nulla in duntibus ardua, nulli in musculis toria longitudo magis quam in altitudine statura, propensior venter exhaustus, ossa grandia, macies grata, & quibus pulchritudinem praefert ipsa deformitas, animus moderatus & prudens & vulnere patiens, Alias Hunnicos vocantur Vngaros aut Vngaricos, nisi fallor, idcirco. Nec de aliis puro equis loquuntur his verbis D. Hieron. ad Oceanum. Et tunc non ex animi pernebis equis hinc illucque voluntaria, sed pariter ac terroris curia compleretur. Scribit Camerarius equos Pannonios (Pannonia eadem quae Vngaria) multos reperiit castratos in tenera aetate, atque inde dentes cadere negari ad bellum idoneos esse, sed plerique mordaces & calcitrantes, & ab eis prouentum malignitatis ortum, non fere nisi irritatos aut opinione aut metu offensa ferocire. Audio in Polonia magno in honore esse. Iberi (ut dicitur) equi Oppiano auctore Parthis sunt praestantiores: celeritate enim tantum praestant inter equos, quantum aquila accipiter accipit in aere, & in mari Delphinus, sed exigui sunt & viribus parvis & animo imbelli; & cursu celebratorem pauca ementi stadia amittunt, corpore venusto, sed vngula habent parum solidam. Disputant expositores, an Iberi Oppiano idem sint cum Hispanis: qui id affirmant Strabonis testimonio nituntur, qui similiter Oppianus Parthorum equos cum Iberis comparat, eo scilicet libro, in quo de Hispania tractat. Negantibus vero eisdem esse fateri Ablytus, qui equos Hispanos magno corporis habitu esse scribit. Est autem & alia regio hoc nomine Iuxta Pontum inter Colchida & Armeniam, a qua ut Varro scribit, profecti dicuntur, qui in Hispania habitauerunt, quamquam Dionysius tradit Iberos populos a Pyrenaeis montibus profectos, in Asia sedes posuisse: ut minus meminerit, si de Iberis simul cum Hispanis loquatur Strabo, fierique potest, ut loci ratione corporis magnitudine differant. In India animantes multo sunt grandiores quam caeteris in locis, praeterquam equi: nam Indici equi videntur a Medicis qui Nisei vocantur, ut auctore est Herodotus. Sed de natura, indoleque equi Indici & ut ad pugnam quae sit ex curru, instituat sic loquitur Aelianus: Indicum equum exultantem & immoderatius excurrerem continere & coercere, habet & adducere vel remittere non est cuiusvis, sed hominum qui a primis temporibus aetate ad verum equitum scientiam instituti sunt: Si freno ipsos sustinere consueverunt, simul & refractarium lapsum

*Tardior est Phrygius equus educatus in arvis,
 Curribus aptus, & attrito sub vomere rursus,
 Denticulatusque doctus conuelleret glebas.*

Densa cui dextro iuba semper pendet ab armo.

Hunnici. Hunnorum longe prima (inquit Vegetius) docetur utilitas praeterea laboris, frigoris, famis. Est autem eis, ut mox addit, grande & aduncum caput, exantres oculi, angustae nares, laetia maxilla, robusta ceruix & rigida, iuba vltra genia pendentes, maiores colla, incurua spina, cauda syluosa, validissima tibia, paruae bases, plena & distula vngula, ilia cauta, totumque corpus angulosum, nulla in duntibus ardua, nulli in musculis toria longitudo magis quam in altitudine statura, propensior venter exhaustus, ossa grandia, macies grata, & quibus pulchritudinem praefert ipsa deformitas, animus moderatus & prudens & vulnere patiens, Alias Hunnicos vocantur Vngaros aut Vngaricos, nisi fallor, idcirco. Nec de aliis puro equis loquuntur his verbis D. Hieron. ad Oceanum. Et tunc non ex animi pernebis equis hinc illucque voluntaria, sed pariter ac terroris curia compleretur. Scribit Camerarius equos Pannonios (Pannonia eadem quae Vngaria) multos reperiit castratos in tenera aetate, atque inde dentes cadere negari ad bellum idoneos esse, sed plerique mordaces & calcitrantes, & ab eis prouentum malignitatis ortum, non fere nisi irritatos aut opinione aut metu offensa ferocire. Audio in Polonia magno in honore esse. Iberi (ut dicitur) equi Oppiano auctore Parthis sunt praestantiores: celeritate enim tantum praestant inter equos, quantum aquila accipiter accipit in aere, & in mari Delphinus, sed exigui sunt & viribus parvis & animo imbelli; & cursu celebratorem pauca ementi stadia amittunt, corpore venusto, sed vngula habent parum solidam. Disputant expositores, an Iberi Oppiano idem sint cum Hispanis: qui id affirmant Strabonis testimonio nituntur, qui similiter Oppianus Parthorum equos cum Iberis comparat, eo scilicet libro, in quo de Hispania tractat. Negantibus vero eisdem esse fateri Ablytus, qui equos Hispanos magno corporis habitu esse scribit. Est autem & alia regio hoc nomine Iuxta Pontum inter Colchida & Armeniam, a qua ut Varro scribit, profecti dicuntur, qui in Hispania habitauerunt, quamquam Dionysius tradit Iberos populos a Pyrenaeis montibus profectos, in Asia sedes posuisse: ut minus meminerit, si de Iberis simul cum Hispanis loquatur Strabo, fierique potest, ut loci ratione corporis magnitudine differant. In India animantes multo sunt grandiores quam caeteris in locis, praeterquam equi: nam Indici equi videntur a Medicis qui Nisei vocantur, ut auctore est Herodotus. Sed de natura, indoleque equi Indici & ut ad pugnam quae sit ex curru, instituat sic loquitur Aelianus: Indicum equum exultantem & immoderatius excurrerem continere & coercere, habet & adducere vel remittere

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

Myliss.

instituisse, id quod ceteros postmodum duces etiam fecisse
certum est. Massyli Libye populi optimos ducuntur habere
equos, eosque non freno, sed virga regere: Martialis lib. 9. Et
Massyli virga gubernant equum. Proximi sunt Massyli, qui
& ipsi sola virgula suos equos gubernant. Hos equi ut parvis
& celeris discimus ex Strabone. Mauros Oppianus Libyis
præfert, inquit esse præstantissimos, tum in longis cursibus,
tum duris laboribus ferendis. Hos quoque paruos esse aiunt, ce-
leres tamen, & obtemperantes, adeo ut freno non sit opus, sed
virga sufficiat ad regendum. Pugnant frequentius ex equo ha-
stati; equi aut collaria habent ex ligno aut pilo confecta, & qui-
bus habena dependet. Antonius Augustinus numum ostendit
Hadriani, in quo mulier militibus induta armis, ferocem e-
quum dextra ducit, sinistra virgam tenet. Numi inscriptio
MAVRITANIA. Hunc ita pinxit Stradanus, ut in curuli certa-
mina effloreat cursum impelli solet; quidam hos addidit
veritas;

Mauri acer cursu reliquos supereminet omnes,
Oci aut aura, aut ventos aquante sagitta.
Emicat, & summam celeri pede libat arenam,
Pulchre pures fœcra carula rade cursu.

Cum Mauris eidem sunt Straboni Mauris, quorum quoque
quos celebrat Nemesianus, cuius iam versus recitabo inter equos
Mazaces. Forma similes sunt Libyis, ut diximus ex Oppiano,
qui item hoc equorum diuina phœa dicit, id est genera agilia
& velocia, non varia. Idem Oppianus Mazaces equos (sed a-
pud eum Mauris pro Mazaces legitur) celebrat, necnon Neme-
sianus, qui fuisse eos delineat.

Sit tibi præterea forpes, Maurisus tellus
Quem mittit, modo sit gentili sanguine firmus
Quemq; coloratus Mazax de foris per arena
Pauit, & assiduus docuit solerare labores.
Ne picea quod turpe caput, deformis & alius
Est solis, quodq; infens, quod libet videri,
Quodq; tubis pronos ceruix dimeret armos.
Paret in obsequium lente moderamine virga.
Verbera sunt præcepta fuga, sunt verbera freni,
Quin & promissi spatio per aquora campi,
Cursibus acquirunt commoto sanguine vires.
Parlatum, audis comites post terga relinquunt.
Haud secum effusus Nori per curula ventis,
Cum se Thivicius Nori super extulit antro & ore,
Horum tarda venit longi fiducia cursu:
His etiam emerito vigor est iuuenilis in ævo
Nam quicquam, suis virtus bene floruit annis
Non prius est animo quam corpore passa ruina.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Lib. 6.

Sed obseruandum duos loco distinctos populos Mazacas ap-
pellari. Plinius enim eos inter populos qui Tanaim accolunt,
recenset. Et Mazaca (neutrū plurale) ut Eulēbius in Chroni-
cis meminit, ciuitas est Cappadocia sub monte Argæo, quæ
nunc (inquit) Cæsarea dicitur. Contra Strabo & Ptolemæus
Mazacas in Africa locauerunt. De hac autē loqui Nemesianum
non dubito: Maurisus a cose coniungit, & Mazacem coloratū
appellat, q̃ Cappadocia non conuenit. Oppianus etiam Ma-
zacas equos a Cappadocibus distinguit: ferique potest, q̃ hoc
cum Cappadocibus commune habeant, q̃ in simili ætate cele-
res adhuc sint, animoq; vigent. Media, vt & Armenia, eximie
equos pacendos apta est, vt inquit Strabo. Præter quod dā hip-
poboiōn vocatur, per q̃ iter faciunt, q̃ ex Persia & Babylone in
Caspas portas proficiscuntur: in eo pasci dicuntur equorum
quinquaginta milia, quæ atmenta regia sunt. Herba quæ præ-
cipue equos nutrit, eo q̃ ibi abundet, proprie Medicam voca-
mus. Antiquus rex M. Antonio præter alios equos cata phra-
corum instructorum septem milia ostendit, cum in Mediam
cum in eo ingressus est. Idem Strabo Persis Medos ait quozan-
tis equos ter mille pendisse. Alius quoque Medos homines
scribit corporis habitu optimo esse, & luxu more equorū suo-
rum diffuentes adeo nitescere se auduisse, equosq; more do-
minorum & magnitudine corporis & pulchritudine, atq; adeo
lauro extra corp⁹ cultu delectari, vt magnitudinem & pulchri-
tudinem suam ferre videantur. Eximia autē corporis magni-
tudine esse huius regionis equos notum quoque est ex Abyro.
Herodot⁹ Medicos vocat. Menapios olim dictos, nunc Geldri-
cos dicunt. Hos Germanicorum equorum solos, vt bellatores
in precio esse scribit Camerarius, Cæsarique Gallicos vocari &
Rugos. Boldem & Sicambros dici volunt. Iconem huius e-
quorum generis exactissime expressit Stradanus, naturam vero
expresse, qui icones eius verbis explicauit:

Hic pugillem gaudet dorso gestare superbum,
Eulentes phaleris, nec ephippida recusat:
Atq; cataphractus media inter praelia gaudet
Vincere litus, sonitusq; audire turbarum.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Menapij.

Molci reference Sigismundo Barone, habent equos paruos, ca-
stratos, soleis carentes, leuissima frenas, tum ephippia in eum
sum accommodata, vt in omnes partes nullo negotio vertere
arumque intendere queant: pedibus vltq; adeo attractis in-
fidentes equis, vt nullum hastæ aut teli paulo vehementiorem
ictum sustinere queant. Calcaribus paucissimis, flagello pleriq;
vitantur, q̃ semper minimo digito dextre inhaeret, vt id quo-

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

Molci.

ties opus sit, apprehendant & vtantur, missus si ad arma deten-
tum fuerit, proiectum manu pendat. Gratius Murcibiorum
equorum meminit, qui, vt canit, vix ora tenacia ferro conced-
dunt. Mycenæ tanquam præstantissimorum equorum patriam
Virgilius prædicat, simulq; cum Epiro nominat, inquit:

Quamuis fœpe fugaveris ille egerit hostes
Et patriam Epiro referat, forteq; Mycenæ.
Horatius quoque Mycenæ equis dices vocat:

Plurimus in Iunonia honorem
Aptum dicit equis Argos, ditiq; Mycenæ.
Gratius vero equum descripturus, aptum venationi, his verbi-
bus utitur:

Consule, Peni qualis personatur amne
Thestalus, aut patri quem conspexere Mycenæ
Glaucum, nempe ingens, nempe ardua fundit in auras
Crura, quæ Eleas prior lustrauit arenas?
Netamen hoc contingat opus, iactantior illi
Virus quam syluis durumq; lacessere Marrem.

Per Mycenæ torum Peleponesum intelligi docti volunt. My-
sos vt bellatores in precio fuisse Camerarius asserit. Nabatei
teste Strabone equos non habent, sed cameli implent eorum
officium. Nalamones equi nominantur apud Gratum, sed lo-
cus non est integer. Sunt autem Nalamones populi Libye na-
tium Syriæ inuolutum spoliatores. Neapolis equos in pri-
mis subministrat, quos ceu præ ceteris electissimos, totius Eu-
ropæ principes in summo honore habent, animosos nimirum,
speciosos & robustos. De his ita canit, qui veribus equos Stra-
dani illustrat:

Inclita Parthenope & similes Campania felix
Fundit equos, bellis aptos, & fortibus armos.
Neonon & raptus glebas perfringere inertes,
Et perferre grauis gaudentes pondus aratri.

Nigrita ob iniquitatem soli equos non habent, nam ob æstus
pene perpetuos vix ibi cecidit herba qua alantur, vt refert A-
loisius Cadamustus his verbis. In regno Senegæ Nigritarum e-
quos maximi pendunt, quandoquidem difficulter eo ducuntur,
nec facile ibi alantur propter aridam terram. Nam torrida
est plaga, quæ pabula non producit, facitque æstus nimis vt e-
quorum inguina intumescant, vt vix meire possint, crepant
propterea stragula huiusmodi labefacta. Pro feno vruntur
fasciolorum laceramentis (seu calibus dissectis, postquam si-
liquas dempserunt) sole exsiccatis. Loco autem succedi mi-
lium, quo mirum in modum pinguedine. Pro equo in frato
phaleris & reliquo ornatu dant mancia nouem, ad summum
quatuordecim, prout equi & forma elegans & agilitas persua-
derit dandum. Cum autem emerit equos, mox accersunt fasci-
natores equorum, huncq; ritum seruant: Rogum accendunt
samentis & herbis quibuldam suapte natura fumum exhalan-
tibus & equo per lorum apprehenso, sistunt ipsum supra fu-
mantem rogum, ac verbis nonnullis prolatis, vnguento re-
nuissimum equum illunt, & in domum adducunt, vbi ad quin-
decim vel viginti dies delictis, nec a quoquam videntur. Inter-
ea etiam appendunt collo equorum effluuantes quoddam
corio rubeo inuolutas, & hæc agunt affirmantes firmitiores
tutiorque bello futuros equos. Hæc ille. Nigros equos a ma-
gnitudine commendat Herodotus, in India inquit inanimata
multo esse grandiora quam ceteris in locis, præterquam e-
quos; hos enim vincti a Medicis qui Nisæ appellantur. Et rur-
sus in descriptione exercitus Petiarum: post hastatos (inquit) in-
cedebant equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæ dicitur-
tur, ideo sic dicti, quod est ingens Medice regionis campus nomine
Nisæ, qui grandis fert equos. Hos sequebantur Ioni currus quem
oclo equi albi traherant, post quem ipse Xerxes vehebatur, curru e-
quorum Niskorum. Ex quibus verbis etiam constat equos Ni-
sæos Medos siue Medicos esse, id quod Stephanus quoque testa-
tur, necnon & Ammianus Marcellinus, qui Nisæos equos vo-
cant. Sunt apud Medos (inquit hic) scæta equorum nobilium, qui-
bus (vt scriptores antiqui docent, nosq; vidimus,) inuicem prælia
viri summa vi vbi exultantes solent, quos Nisæos appellant. Vbi
forte Nisæos scribendum, nam & Stephanus ita vocat, & cam-
pum Medæ, a quo sic vocantur melior nomen. Varius vero Ni-
sæos equos dictos ait a Nisæa (nimirum regione siue Armenie,
siue Medie) esse, qui Nisæum locum Persidis faciunt, vbi Ni-
sæi equi celerissimi nascuntur: aliquos Nisæum interpretari &
id id est flumem, eo quod Nisæ equos omnes huius coloris ha-
beat, Suidas inter Susianam & Bactrianam locum esse scribit,
qui lingua Græca vocatur, in quo equi eximij procreantur.
Alias etiam ait, esse qui a mari rubro haberi hos equos pu-
rant, & omnes colore flauo esse. Herodotus Nisæum Medæ
locum facere, Orpheum in Didye Nisæum locum in mari rubro
situm esse scribere. Sed Eustathius in Dionysium, campum Ni-
sæum illum celebrem alieubi iuxta Medicam regionem fuisse
arbitratur, qui magnos illos Nisæos vocatos equos producit.
Corporum autem magni non obfuisse quoque inuit Philo-
stratus his verbis: Quamvis equo Nisæo maior est Lybicus ele-
phas, tanto Libyca elephantis maioribus sunt Indici. Oppianus, cui
Nisæi vocantur, omnium equorum pulcherrimos esse asserit,
his reges vehi elegantem forma, gressu molli & freno faciles, ca-
pite paruo, iuba multa & longa, comis vtrique demissis, sub-

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Nigrita.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Murcibij.

Mur

molestia incurrit. Plinius eisdem hosce populos cum longinquum aditum sunt, inedia pridie preparare equos suos ait, exiguum tantum potum impatientes, atque ita per centena milia & quinquaginta continuo cursu euntibus inidere. Paulus scribit Sauromatas plurimos equos alere, & non tantum ad bellum vii, sed etiam diis immolare & cibo adhibere: vngulas etiam colligere, purgare, & diuere ad similitudinem squamatum in draconibus, aut in scilicet in viridi fuctu pice: deinde perforare ac nervis equorum bouumque conficere ad vsum thoracum, qui quidem Grecis inquit nec inellegantiores, neque infirmiores sunt, facile enim iustis. cominus infictos, cum telo um eminus. Itiner. At hanc thoraces non aequae viles esse in bello, cum ferum violenter adactum transmittant, venantibus vero conuenire. Scenitz, vi. Euanus ait, equos habent ante perniciat, ut propter velocitatem eorum vinci nequeant. Populi sunt qui Persas contra Manumum sequebantur. Apud Scotos Anglosque referentur iouio praecipuum robur esse in pedite, & si qui aditum in bello equites, magna pars sagittarum sunt, pauci vero cataphracti, quod eorum equi, quam acres, aditum magnitudinem non exerceant, ut rursi, Aetia atque Apuli, & propterea stataria pugna minus idonei existimantur. In Scythia (author est Herodotus) equi ingentem & diurnam vim hyemis perferunt, multi finique ne incipientem quidem ferunt, cum tamen alibi stantes (inquit) in gelido equi labiant, alii vero & muli darent. In locis vero circa Tanaim (ut scribit Dionysius Afer) & Caucaus Borealem tantum est frigus hybernus, ut praeter illos non solum muli, sed & pecora & equi moriantur. Quales autem eorum equi sint, & cur eunuchos faciant, iam dictum est. Siculi Oppiano probantur & celerissimi habentur, cedunt tamen Partis & Armenis. Interpres reddidit Sicanos. Sicania enim Sicilia pars est in finibus Aggrigentinis, quorum equi praeter ceteris laudantur, ut dictum est.

Inter equos porro quos tellus educat, omnes Anteanales celeres rapiditate Sicani. Qui deperantur Libyem gramine mollem, Trinacriamque, omnes etiam, populantur, aut est, Quae hinc hinc omnes arctas fuit hinc ignes. Sed in Graeco codice pro Libyem legitur Sicani per diuersum forte. Libyem autem pro montem Sicilia est Libyam ut us. Pro Trinacria nota habet Trinacria, id est mons tunc. Trinacria autem Sicilia dicta est a tribus promontoriis, Pachyno, Lilybaeo & Peloro. Gelaus ita promontorium intelligit, etiam, ut quae ignem eructet, & suppositum Enceladus gaudet cadauer regat, quod hic de hoc monte Oppiano, ali de Aetna nominatim scribitur. Sed & Gracius equos Siculos elegantissimis celebrat verbis.

Sic (ut Libycis) & Strymonio facilius tunc Bifala. Possent etiam utinam ferre per arces, Quod ludi Siculi: quid tum si turpia colla, Aut tenuis dorso curuatur spina: per illos Cantatus Graui, Atragas, viciq; fragor, Nebrodem liquere fera. O quantus in armis Ille mos, cuius dociles pecunia fectus Sufficiens, qui Chaonius contendere contra Auspex vix moria quas signat & Chama palma.

Vide etiam supra propriis locis. Laudantur autem priuatum in certamine curuli Vegetius: Nec inferiores Hispania equos prope Sicilia exhibet Circo. Et rursus eisdem a moribus laudans, Nec Epirus Siculorum despectus, si mores ac (hac copula abundat) celebrando non deserat. Ildotus Siciliam scribit equorum magnorum generatorem habere Alpheum fluvium, sed forte in omni Sicilia magni fuerint, nam & Helychius ex Sophocle ad deum non exponit, & Sicania hunc fluvium. Syenes equos leuos vocat Gracius.

Nec senos miratur equos terrena Syene. Gelaus intelligi vult de Aegyptiis. Est vero Syene urbs in confinibus Aethiopiae & Aegypti, non procul a Nilo, supra Alexandriam versus Meridiem quinq; millibus stadiorum, sub tropico cancri dicitur sita, vnde sole existente in cancro, medio solstitii die supra verticem ciuitatis nullam proflus in ea vmbra tacti iouenio. In Syria & Cappadocia equos excellere tradit Albericus. Ego de Syria equis nihil inuenio. Aristoteles (seu author ille librorum de mirabilibus Aristoteli scriptorum in ea regione equiferos dari asserit, ut supra recitauimus. Sed eam partem quae Aetna dicitur, equis alendis aptam esse, etiam suo loco ostendimus. Suechia & Gorthia, ut asserit Olaus Magnus, equos magnos & ad cataphractorum praelia aptissimos producit, qui tamen regio edicto extra regnum educi prohibetur. Arminores magno numero quotannis a Germania & portantur propter tolerantiam laborum, famis, frigoris, tenebarum laudantur. Tarentinus ager Straboni celebratur equis alendis aptissimus. Statius Tarentinos equos tanquam excelsos praedicat, & a Cyllaco praestantissimo illo Caistoris equo originem ducere ostendit.

Tarentis hic cellus equis quam dispare coru Cyllarus, ignaro generat Castore prolem. Tarentio promontorium est Laconiae regionis, circa medium meridionalis lateris Peloponnesi, quam longissime a mari pro-

cumbens. Equos Tartarorum plerique albos esse inuenio. Scribit autem Paulus Veneris magum Cham illorum regem habere arma equorum alborum, equatumque eisdem coloris, quae putantur excedere numerum decem millium. Matthias Michou dicitur velocitatis hosce equos esse, ut vno die viginti miliaria magna Germanica equit: Idem etiam testatur eisdem equos pedibus aquam & pabulum fuis inuibus quere. Sunt autem de stella ceruice, pusilli, ut Sigismundus Baro annotauit, sed fortes, qui aequae inedia laboreque ferre possunt. His ad laborem asuetis, commodissime inquit videntur, autem Mosci perniciat sub Tartaris quam sub aliis esse. Ne doria eorum atteratur, gramine fellas seu arborum folus fuleant. Theben Moschus inquit equos quasi equorum alumnus cognominat. Similiter Euripides Thebalem praefert. Theb. Iam autem pascendis equis commodissimam, testis est Strabo, addens hos equos Arcadici & Epidaurici praestantiores esse. Vario etiam praestantissimos putat, valereque Thebalem equorum optimorum gloria vetus indicat adagium, inquit, inquit, inquit, id est, decem equos equum Thebalem. De his eisdem equis hoc quoque proeualeat potius oraculum Delphicum intelligi vult Theodorus, Tzetzes, Sophocles, Achenasus, Herodotus, & Eustathius.

Sed in hoc differunt, quod aliqui censent legendum, inquit, inquit, inquit, id est, decem equos equum Thebalem. De his eisdem equis hoc quoque proeualeat potius oraculum Delphicum intelligi vult Theodorus, Tzetzes, Sophocles, Achenasus, Herodotus, & Eustathius. Ipsi vero etiam populi equorum fuisse perquam studiosi, equitationisque inuentiones, ut ostenditur suo loco. Equos autem Thebales in curuli certamine vtilissimos celebrat Theocritus, inquit:

Hic equos inquit, inquit, inquit, id est, in horro cupressus aut in curru equus Thebali. Inuenio tamen apud Herodotum in eo curuli certamine exhibuit Xerxes in Thebali, equas Thebales fuisse (Pentis) interiores fuisse exhibuisse autem id certamen quod illic totius Graeciae equas optimas esse audierat. Atque Homerus cum velle ostendit, qui inter duces certatur praestantem virtute & equorum strenuitate, excellentia laudem ita Eumelo tribuit, ut Achilleum Thebalem exequi, tumplum, tumplum equos, in quibus omnia quod ad praestantiam, incomparabilis essent, certe Thebales equis primas tribuit. Quare cum in fine Iliadis velle Diomedem in iunctis certamine viderem declarare, implorat Minerue auxilium, ut viderem resistere: itaque iugo frado ipse ex curru excurrit, & vix tandem post alios omnes ad metam peruenit.

Istius vero regionis equis notam bouilli capitis inuti solere inuenio, ut bucephali appellarentur eoque nomine ibi vocatosita signatos equos: falli autem qui putant bucephalos vocari a bouillo capite, vel a cornibus quibus Alexandri equum similiter bucephalum nuncupant, praedictum fuisse inepte nonnulli somniant. Nam quod equi quidam apud Thebalos bucephali dicerentur, ostendit manifeste Aristophanes in Menechmo. Gratius verus de equis Thebali supra recitauit in Menechmo. Apparet equos fuisse & corporis & animi robore praestantissimos. Celsam enim dictatorem testatur Rutilius Textor, equorum Thebalicorum in cauros dimicantium eosque necantium spectaculum Romanis ferri dedisse. Thraces Absyrtus turpes esse scribit, deformi specie, rigido corpore, praegrandibus armis (ut ait, Grammaticus) exponit equum quo fessor ab humeris in terram excurrit, gibbere vel curua spina; varos atque ideo ingressu vacillante cuiusque: ceterum oraculum Delphicum illud quod paulo ante citabamus Thracias (Θρηάκας) equas praeter ceteris extollit. Et Hesiodus Thraciam praestantissimam nuncupat, & Procopius testatur solitos esse Imperatores in Thracia equos alere soboles. Et Virgilius praestantissimos hic fuisse equos indicat in Turno rege, maculis quem Thracius albus portat equus. Nec recte a criticis reprehenditur poeta quod post de eisdem equis dicat:

Pilumno quos ipsa deus dedit Oriytha Qui candore vincti anteirent, curvibus auribus, quasi veritati parum sic consonum probabileque: Pilumno Italo nota fuisse Onthiam puellam Atriam, quam videlicet Apollo in Thracia rapuit: nam hic potius laudandus quam reprehendendus Maro est. Cum enim Pilumnus deus fingatur, dea Oriytha, quid nialter alteri notus esse poetice? Non enim ut de mortalibus sed ut de deis poetam loqui (inquit Turnebus) censendum est, et si in eis reuera nihil diuinitatis fuerit. Celebrat eisdem Statius de equis loquens Hippodamum.

Ut Siculus si quando rates tenet aequas, inquit, Auspex agit, medio fuit vela iumentationis: Tunc ipsum frado curru deturbat, & istic Aene Chromis sed Thraciae equi ut viderentem Hippodamum, redit illa fumes, iam tamq; frementis

Oblitus

Oblitus palma, retro Thiribius heros Torfisset, videret, & collaudatur abisset. Thracia erat etiam olim celeberrima propter Diomedis equorum stabulum, quod fuisse ait Solinus non longe a Stagno Bistonio, oppidum autem fuisse nomine Tyrinda: ceterum cellis se duo, solumque turris vestigium suo tempore durasse. In regno Timochiam, regno Perse octauo & in finibus ciuitatem, equos esse magnos & pulchros scribit Paulus Veneris, & a negotioribus venales duci ad ciuitates Chisem & Charnofam in litore maris sitas, ac inde in Indiam mitti. Toringos commendat Vegetius tanquam intus tolerantes, ita ut proximum post Hinniscos, quos omnium primos facit, locum obriancant. Populi sunt Hells vicini, qui Plinio, ut Volaterranus conicit, Cimbris mediterranei vocantur. Torcorum equi pernicissimi, testis est ut plurimum fuisse autem: quod meminit quoque qui equorum effigies a Stradano editis versis subicit inquit enim:

Turcus acer campis, parnis contentus, obesus Tergore, per letos celeris pede fertur agellos Sed plerumque suis (ut fertur) fribus orbis Atq; iuba tinctus fidentem in murice cauda est.

Tyrreni. Laudantur quam maxime nostra tempestate in vfu bellico. Tyrrenus Oppianus similiter tanquam bello aptos probat. Volaterranus ex Tyrreni maris Insulis praefertim Corica & Sardinia breues admodum sed animo generoso atque audaci, efficit, & ingressu irrequieto. Venetos Paphlagonia populos qui post bellum Troianum Antenor duxit, cum Italiam partem, quae nunc Venetia dicitur, occupant, celebres olim fuisse equos alendi studium, id quod Strabo his verbis asserit. Venetos aliqui putant descendere a Venetis Paphlagonia populi, qui post bellum Troianum ad hanc locum peruenirent, & huius coniectura argumentum facit, indistinctum sporum in alendis equis, quae hoc omnino tempore desierit: antea tamen in summa apud illos cura fuit. Dionysius quoque Sicilia Tyrannus hinc alendorum semen equorum constituit, quos ad equestre certamen vellebat: adeo ut per Graecos equine probe Venetis nobilitas maneret, & ad longum tempus propagata famam vendicaret. Evidens est, nominantur quoque a Scythano in Eneis, vicinis, vti ait, Paphlagonia populi. Pro Lycopades videtur apud Helychium & Varium alibi legitur corrupte Lycophori. Vides, his verbis: inquit, inquit, inquit, id est, in horro cupressus aut in curru equus Thebali. Inuenio tamen apud Herodotum in eo curuli certamine exhibuit Xerxes in Thebali, equas Thebales fuisse (Pentis) interiores fuisse exhibuisse autem id certamen quod illic totius Graeciae equas optimas esse audierat. Atque Homerus cum velle ostendit, qui inter duces certatur praestantem virtute & equorum strenuitate, excellentia laudem ita Eumelo tribuit, ut Achilleum Thebalem exequi, tumplum, tumplum equos, in quibus omnia quod ad praestantiam, incomparabilis essent, certe Thebales equis primas tribuit. Quare cum in fine Iliadis velle Diomedem in iunctis certamine viderem declarare, implorat Minerue auxilium, ut viderem resistere: itaque iugo frado ipse ex curru excurrit, & vix tandem post alios omnes ad metam peruenit.

NATVRA. MORES. SOMNUS. Mundities.

EQUORVM ducem (inquit Aristoteles) ut bouem nullam constitunt, quod eorum natura non stabili sed mobilis prociacque est. Sunt tamen etiam gregales, aut armentales siue armentici, ut ex his quae dicta sunt, patet constare, & ex deinceps dicendis constabit. Virgilius autem equam inde armentalem vocauit:

Armentalem equam mammi & lacte ferino Nutrit. Oculis gregales Graecis Ophedades dicit tradit, domesticos vero, hoc est quos domi alimus, equos: sed & armentales illos dicit licet. Est praeterea equum animal philoluron aut philudron id est balnearum & aqueamans, idem author probat Aristoteles idque prius etiam notauit Homerus:

Et ad hoc, inquit, inquit, id est, in horro cupressus aut in curru equus Thebali. Inuenio tamen apud Herodotum in eo curuli certamine exhibuit Xerxes in Thebali, equas Thebales fuisse (Pentis) interiores fuisse exhibuisse autem id certamen quod illic totius Graeciae equas optimas esse audierat. Atque Homerus cum velle ostendit, qui inter duces certatur praestantem virtute & equorum strenuitate, excellentia laudem ita Eumelo tribuit, ut Achilleum Thebalem exequi, tumplum, tumplum equos, in quibus omnia quod ad praestantiam, incomparabilis essent, certe Thebales equis primas tribuit. Quare cum in fine Iliadis velle Diomedem in iunctis certamine viderem declarare, implorat Minerue auxilium, ut viderem resistere: itaque iugo frado ipse ex curru excurrit, & vix tandem post alios omnes ad metam peruenit.

Similiter volutari gaudet. Bibunt forbendo: Tradit autem Aethicus Patmenonem Byzantium prodidisse, nos qui vno haustu multum bibunt, vacca potius quam equo compari, cum tamen bouem forbendo quoque bibere videamus, idque non praeterit Aristoteles. Quod vero equi bibentes eo profundius aequae immergant, alii vero & muli vix aquam labris attingant, calidiori equi natura, ideoque animantis ipsius audacia, illorum contra frigiditatem timiditatem: ascribendum esse iudicant eruditiores. In edendo quoque audissimos existunt equi, & cum celeriter propria deuorant, partem mox confortis cum eadem innadunt audacitate, vnde confortem sumum mactere non semel contingit. A pabulo vix vnumq; cessant, animum vero simul & os interduci non itaque habent in patinis: Inediam tamen magis quam sitim ferre, hinc clarum est, quod Sarmatae longinqua obiciunt itinera, cibum adimunt, inedia eos praeparantes atque ita per centena & quinquaginta millia continuo cursu euntibus insident. Turci quoque infidentes incedunt equos non pascunt, nisi forte astate ad solis aestum fingendum, mane & vespertine faciant, ipsi vero equis infidentes edunt quae circumferunt, equos vbi cumque aquam inueniunt, potare sinunt: quam ob causam fontes secundum regias vias deriuandos magna diligentia curant: quemadmodum scribit Petrus Bellonus Cenomanus in singularibus suis obseruationibus per Orientem. Iam vero isani ventre velociores belloque vtiliores

esse inuenio. Refert Saxo Valdemarum nocte quam belli infensus est dies, quo Suenonum III. Danorum regem & vita & regno exuit, frenas os stare equos passus, penitus arcem praecipisse, ne laciare graues, cursu hebetes forent. Equas, ut be vacas crebrius mingere Aristoteles annotauit nos in ipso cursu eas vcliam exonerare postea dicemus, ideoque in belli vsum a Scythis desiderari. De menstrua earundem purgatione hanc fere prodidit. Equae purgantur mensuris, modo quidem ampliore quam oues & caprae, sed multo minus proportio. Equas Equabus menses sunt & vacas, sed his minus. Et rursus Equas vacuam modum purgantem in partu, minimum quae emittit profluuium sanguinis, videlicet pro corporis magnitudine. Item alibi: Conceptus indicium maxime in vacis equabulque cum menses cessant (partu temporis bimestri, trimestri, quadrimestri, semestri: sed id percipere difficile est, nisi quis iam dudum securus, affuerit, admodum sit, quamobrem non de fuit, qui menses in his animalibus negent. Cum peperit, statim secundas deuorat, viderem annotauit philosophus. Et alibi Stercora docet, cur plus excrementi siccum quam humidum, equi gerant, cur sicca, contra ac hominum genus: rationem affertens quod haec animalia sicco pabulo largiori vtantur, cum homo humidius magis quam uicis vclit solcat. Spumelcit eorum os, maxime si curu aut labore defatigentur, de cuius spuma causa, quae nobis reliquit Galenus, licet verbosius, minime praeteribo. Is itaq; phorif. 43. explicatur hunc diuini Hippocratis aphorismum: Qui suffocantur & a vita desiciunt, nondum tamen mortui sunt, non referuntur ad vitam, quibus spuma circa os apparet.

Omnis spuma (inquit) generatio ex duriorum substantiarum mixtione conficitur, altera spiritusosa, altera humida. Fir autem eam mixtio, ambabus in multa perfactis & multis mutuo complexu paruis ampullis ab ipsis efficit. Cum vero tenacem habet is qui constringit humor consistentiam: (quo spiritum complectente, ampullas contingit generari) non facile dissolubilis, sed itabilis spuma conficitur: qualis maxime currentibus equis, vel ita percitis apertis, circa os aggregatur. Ambarum vero substantiarum confectum ac mixtionem facit nonnunquam motus violentus vel vtriusque vel alterius tantum: nonnunquam vero & fortis calor, nisi & hunc dixerit quipiam spumam per motum operari. Verum homini ea quae manifesta videntur confectanti, tutius est dicere spumam generationem: vnde quidem vehementioribus mare occupantibus propter istum fortorem: in lebetibus autem, calor ratione. Sic itaque in corporibus animalium, cum adiunt ex morbo comitiali conuulsionem, vehementia motuum solis spumam generare: in apris vero calor: in curvis autem equorum, vnaque causa vigorem habet. Nam dum continuo per respiraciones intro & extra fertur, salua per ipsas extenuatur, & aliquid etiam ex pulmone instat vaporis effertur, quod salua miscetur ac circumspicatur spuma quae generatur, substantiam vna adaugens. Qui vero opinantur hanc spumam ex ventre provenire, decurrant. Neque enim fieri potest, ut affatum & cumulate inde proveniat, cum neque eo tempore animal emoretur, neque nauicam vllam patiatur: circa quae symptomata, nihil ventre potest effertur: tantum abest, ut vapor quipiam expirationi similis attolli inde possit: cum nulla huiusmodi substantia ventris effertur, qualem pulmo expirat. Haec & alia Galenus: cur vero spumam a alba reddatur, causam esse voluit calorem & motum a quibus fere portionibus concurrentes: ita enim & in mari accidere, cum a ventis commouetur: ita fieri in illis quibus ignis subicitur, ita & in aere, agitur a ventis humorem hyberno tempore, colore albo reddi, & postquam abigit, ob frigus quod est in aere, congelati in niuem. Somniant etiam haec animantia: palam est, quod & Aristoteles & Plinius quoque prodiderunt: Somniant autem de his maxime quibus aduocare, vti nobis fere euenire quoque solet: Lucetius:

Vsq; adeo magni refert studium, atq; voluntas, Et quibus in rebus consuevit esse operati Non homines solum, sed vero animalia cuncta Quippe vides equos fortes, cum membra tacebunt In somnis iudare tamen spumae, si sepe Et quasi de panna summas contendere vires.

Dormiunt autem, plerumque stantes, tamen canterit, vt ait, vt dor- n agis, qui quae calidit fuit, mitiores & placidiores, somni- cios, ac docitantes, magis ob torporem videntur. Hinc iocus ex ambiguo apud Plantum:

Certe haec mulier canterino ritu affans hic somniat: Nam & somniat, somnia est videre inter dormiendum, somnare etiam delirare, vngalq; & deliramenta effundit valet, vt apud eundem: Quos somnans somnia. Id est nugaris & blateras. Cum ita sentit, canum modo dentes denudant, mordentque etiam, apparet autem ridere, & vulgo risum equinum id nuncupamus. Blanditiam maxime sunt amantes, contra verbera abhorrent, vt Xenophonte dicemus suo loco: Equae pullos suos amant ardentissime, cui rei inquit Aristoteles indicium est qd sepe steriles auferunt pullos a matribus, quos ipse amore prosequentes tuerentur, sed quoniam lacte carent, deprauant eos quos diligunt. Celebratur vero amor iste, maxime ab Aethio his verbis: Equae mater optima, summa charitate & de pullo suum amat, cui? (inquit) amoris Darius erat infertor non impertit, A non erga equas a partu recentes relicti domi pullos ad pugnas ducebant pullos.

Pulli

Bucephalus.
unde dict^o.

Alexander
ab equo ser
uatus.

Gracos à
barbaris di
stinguunt.

*Auribus
indicat
que audi-*

Equitatio-
nis peritū
agnoscit.

Plinius
correctus.
Lib. 6.

---Intentaque adiutum missile planta
Dirigit.

Docilitas.

Tripudiat.

Athen. lib
12. c. 6. ex
Arist.

Lib. 12.
c. 23.
Flandria

Exerc. 20.

Lib. I. Ep

*Vbi freni
non egeat*

Lib. 17.

an- Lib. 4.

Homine
adorant

lo- Hostes a
nul gnoscu
lu-

7-2

ba *Psalm. 31.*
in-
vir,

Memori
ut vale

usgni Occi
, & dent.
n cā De equo

requi rita.
no-

rens. Sigonius vero elegantem recenset hystoriam, ex qua equi *ria*.

Abhorret a ferailib. generositate equo convenire notat Sidonius, inquit: E-
mentis, ut equi potentis animosus. Signum animositas, quod
nature ductu abhorret ab operibus quae feruilla sunt, quod a-
matem indicat Simonides poeta exemplo mulieris, quae equam
matrem habuerit, hanc enim neq; molam contingere, nec cri-
brum leuare, nec domum vertere, nec iuxta furnum vestiri,
sed bis terve quotidie comare se atque vngere. Sed & ipse Si-
monides pulvis equinus dicebatur, quod esse natura videretur
timidus, matris tamen (equae) vestigia pulchre sequeretur.
Eo modo etiam maior in equo generis otitas laudari debet, quod
cum in senili etate vires quidem remittuntur, ut notum est ex
hoc Tibulli:

Quam iacet infirma venere ubi fata senile
Quia prior Eleo est carcere missus equus.

In Oreste. generositate ac magnanimitate animi nunquam remittit,
ut eleganter ostendit Sophocles.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἄλλο, ὅσον οὐκ ἔστιν
Εὐνοίας δὲ καὶ ἀνδρείου
Αἰσίου δὲ καὶ ἡρώος, ὅσον οὐκ ἔστιν
Ηἰσίου δὲ καὶ ἡρώος, ὅσον οὐκ ἔστιν

id est,

Generosus ut equus, consuevit iam licet,
Animum tamen nunquam in periculo abiecit,
Sed auribus rectis statim idem tu quoque
Exequitur, me & ipse cum primis adas.

Verba sunt Orestis ad pedagogum senem, cuius consilio &
auxilio occidit Clytemnestram & Aegistum. Istiusmodi ani-
mositas, vel si placet vocare animum intrepidum nullibi
magis quam ubi maiora imminet pericula, ostendit: autho-
remq; in primis habemus Aristotelem, equum non solum non
perhorrescere hostium impressiones, sed eodem etiam animo
in eos ferri. Eundem animum infra tum in hoc quadrupede
agnouit D. Iobus, apud quem haec leguntur: Aut tu circumple-
disti virtutem equo? Insuper istum collo eius metum? Imposuisti
autem ei omnem armaturam: gloria autem pectoris eius audacia.
Effoditens pede superbit. Progreditur autem in campum in fortitu-
dine, occurrens autem sagitta irridet, nec avertitur a ferro. Super
ipsum autem gloriatur arcus & gladius & iracundia euerit ter-
ram. Et non credit, quousque signum dederit tuba; signum autē dan-
te tuba, dicit, Euge! vocul autem odoratur bellum saltu & clamo-
re. Quo loco, audit (inquit Chrysostomus) tuba vocem
ac pugnae committendae signum nouit, atque & longin-
quo clamore ad pugnam incitatur. Ibidem etiam Olym-
piodorus, quando non fuerit (inquit) pugandi signum
datum, hoc quidem animal totum commouetur, haud tamen
salu se propit. Huc enim pertinet illud, Non credit, ab his sum-
pta translatione qui ob nimiam cupiditatem non credunt. Buc-
cina vero terribilius personante, instare praelium sentit, dato-
que signo laetatur. Id enim significat illud, Dicit euge, nec non
exercitus clamore excitatus exilit, atque in medios hostes ir-
ruit. Quod si quispiam dicat, haud isthaec in natura esse equi,
verum in hominis potuisse, nisi ad percipiendam disciplinam hu-
manis animantis esset ingenium accommodatum, quando neci-
pi, qui homines sumus, haurire ab aliis doctrinae ratione pos-
sumus, nisi ad rem idonei aptiq; fuerimus. Non cuiusvis tamē
haec equi esse sed generosi tantummodo dicimus ex Virgilio,
qui nimirum inter praestantiores equi notas esse ait:

--- Tum si qua sonum procul arma dederit,
Stare loco nec, micat auribus, & tremat artus,
Collectumque premens voluit sub naribus ignem.

Tuba signo gaudet. Quod si vero quis sibi ipsi aduersari velit poetam scientissi-
mum, ut puta qui alias Elise equum, quem tamen ferociae epi-
theto cohonestat, stare facit, dum ait:

--- Tum si qua sonum procul arma dederit,
Stare loco nec, micat auribus, & tremat artus,
Collectumque premens voluit sub naribus ignem.

Equi dociles qui. Quod si vero quis sibi ipsi aduersari velit poetam scientissi-
mum, ut puta qui alias Elise equum, quem tamen ferociae epi-
theto cohonestat, stare facit, dum ait:

--- Tum si qua sonum procul arma dederit,
Stare loco nec, micat auribus, & tremat artus,
Collectumque premens voluit sub naribus ignem.

Didone. Quod si vero quis sibi ipsi aduersari velit poetam scientissi-
mum, ut puta qui alias Elise equum, quem tamen ferociae epi-
theto cohonestat, stare facit, dum ait:

--- Tum si qua sonum procul arma dederit,
Stare loco nec, micat auribus, & tremat artus,
Collectumque premens voluit sub naribus ignem.

Lib. 11. Quod si vero quis sibi ipsi aduersari velit poetam scientissi-
mum, ut puta qui alias Elise equum, quem tamen ferociae epi-
theto cohonestat, stare facit, dum ait:

--- Tum si qua sonum procul arma dederit,
Stare loco nec, micat auribus, & tremat artus,
Collectumque premens voluit sub naribus ignem.

Lib. 11. Quod si vero quis sibi ipsi aduersari velit poetam scientissi-
mum, ut puta qui alias Elise equum, quem tamen ferociae epi-
theto cohonestat, stare facit, dum ait:

--- Tum si qua sonum procul arma dederit,
Stare loco nec, micat auribus, & tremat artus,
Collectumque premens voluit sub naribus ignem.

A Nullum modo animal est, quod magis victoria afficitur glo-
ria atq; honore, id quod in circensibus potissimum declarant
certaminibus, cum nimirum carceribus clausi, vix intus cohi-
beri queunt, sed vix ait Sidonius:

Illi ad claustra fremunt, repagulaque
Incumbunt simul & per obserata
Transfugant tabulas, & ante eorum
Campus flatibus occupatur absens,
Ardeant saltem, timent, iumentur,
Nec gressus cohibent, sed iniquo
Durato pede stipitem flagellant.

Torquatus Tassus qui opus suum heroicum de libertati re-
stituta Hierosolyma variis cohonestauit flosculis, quos tan-
quam de dala quaedam apicula ex floridissimis veterum viri-
datis collegit, noluit etiam hanc equi gloriæ honorisque cu-
piditatem praeterire. Alicubi enim sic eecinit:

Qual ferocē destituit, ch' al fatico
Honor dell' arme vincitor fia tolto
E lascio matto in viliposo
Fragli' armenti e nē paschi erri disciolto
Se l' delta d' suoi di tromba d' luminoso
Acciar, colla tosta anitrendo è volto
Già già brama l' aringo, el' huom su l' dorso
Portando, vitato riuert nel corlo.

Videre autem est in eisdem certaminibus non minus inesse
equis laudis victoriae studium quam a quibus agitantur
aurigis, aequae enim utriusque ad huc carcerib. retinentur,
inter spem & metum fluctuat animus, & quae laxatis repagulis
praecipiti feruntur cursu nulla tum mora autigum, nulla e-
quorum: illi verberibus a tergo imminet & proni habent
laxant, hi rapidissimo cursu cursum promouent. Videas ibi fu-
stolli immensum ex humo puluerem; videas ora equorum sus-
pensis humescere: videas flatus ignitos, & feruidos & nariibus e-
mitti anhelitus. Tancus virisq; est amor laudis & gloriae, tan-
ta victoriae cupiditas. Virgilius itaq; cum dixisset laeno con-
fectum equum admissurum ineptum esse, addit:

--- Erga animos animoque notatis
Praecipue hinc alias artes proleptae parentum,
Et quis cuique dolor victo, quae gloria palma.
Nonne vides, cum praecipiti certamine campum
Corripere, ruuntque effusis carceribus
Cum spes arrecta inueniunt, exultantque haurit,
Cordapauor pulsans, illi instans verbera torto
Et proni dant lora, volat & feruidus axis,
Iamque humiles, iamque elati sublimē videntur
Aeraper vacuum ferri, atque assurgere in auras,
Nec mora nec requies: at fulva nimbus arena
Tollitur.

Transfugant autem haec Virgilius ex Homero certamen eque-
stre heroum Graecoru in Iliade describente, cuius versus Grae-
cos quod ad manum non sit retextus, praeterbo. Quid ergo in-
terest (inquit Lactantius) verum scientiam summum bonum
putemus, an illa ipsa quae scientia ex se parit, id est, victum,
gloriam, voluptatemque non sunt homini propria & ideo ne-
summa quidem bona. Nam voluptatis & victus appetentia ad
hominem solum sed & mutis inest. Quid cupiditas gloriae non-
ne in equis deprehenditur, cum victores exultant, victi do-
lent?

D Tantus amor laudum, tanta est victoria cura.
Nec immerito summus poeta experiendum esse ait:
Et quis cuique dolor victo, quae gloria palma.

Nec in diu erium est illud

--- Exultantque haurit
Cordapauor pulsans, illi instans verbera torto

Vfus carminis erit, cum quempiam victoriae cuiuscumq; per-
studiosum aut esse aut fuisse significabimus: Eleganter etiam
Sidonius in Narbone eundem laudis amorem & vincendi de-
siderium, & ne vincantur, timorem agitatotibus & agitata
communes facit.

Instabant alij manu atque voce
Passim & deciduis in arena guttis,
Reclorunt alipedumque sudor ibat:
Raucus corda ferit fragor saeuientum
Atque ipse pariter viris equisque
Fit cursu calor, & timore frigus.

E Felicissime verò praeter ceteris poetis, doctissimeque & aurigas Lib. 6.
& equos victoriae cupidos ostendit Statius:

Terrarum decora ampla viri, decora ampla iugales
Spesque audaxque metus, una & fiducia pallens
Concurrunt summas animosum frigus in artus:
Ora sonant morsu, summiq; & sanguine ferrum
Claustraque compressa transfugant anhelitus ira:
Ante fugam, abientemq; ferit grauis virgula campum.
Expediunt firmantq; animos & plurima monstrant,
Exilire loco: Quae tantum carbasia ponto

Amibius

Ammibus hybernus minor est, minor impetus igni,
Diuum curumq; genus, stant vno margine clausi,
Nil fixum cordi, pugnant exire pauentq;
Quid domini, idem ardor equis, facit lumina surgunt:
Vritur: impulsu nequeunt obfistere posses,
Stare adeo miserum est: percutit vestigia mille
Circumstant fidei nexuq; & torta iubarum
Insonit contra Tyrrenum murmur, & omnes
Qua bello sic tela volant: qua nubila color
Tardius astrae cundum, glomerantur tardius imbrēs.
Tardius & summo decurrunt flumina monte.
Sed de cursu celeritate postea: currendi vero, velocitatemq;
superandi alios promptitudinem atque voluntatem breuiter
quidem, ceterum acutissime sic demonstrauit Virgilius:

--- Cum carceribus sese effudere quadrigae
Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.
Docte etiam Albionanus dicebat de fortuna.
Quaeque ruit, furibunda ruit, totumq; per orbem
Fulminat & cecis caca triumphat equis.
Nunc pede nunc ipsa fronte laecest equus;
Sic mea lege data vincta atque inclusa Thalia
Per titulum veris nominis ira caput.

Lib. 5, Trist. Ouidius vero laudandi quidem nescio quem praecipuum B
sibi esse voluntatem, ut equorum est carceribus reclusorum
currendi cursuque certandi, sed se eorum more prohiberi ait:
Vig. fores nondum, reuerat carceris acer
Nunc pede nunc ipsa fronte laecest equus;
Sic mea lege data vincta atque inclusa Thalia
Per titulum veris nominis ira caput.

Emulatio quid praestit. Iam vero nullum stimulum actius currentem virgere cer-
tum est, quam si emulus rivalisq; nobis obiciatur, quicum
nobile illud ad famam, ad gloriam, ad aeternitatem certamen
suscipitur. Friget enim nescio quomodo omnis generosa ac-
tio, quae citra contentionem proposita est. Sane equi quid
metam excurrant, non tanto impetu ferrentur, ni certamen
contentionemq; sibi oblatam intelligerent. Tetigit breuiter
hanc emulationem Tassus:

Sapendo ben ch' al fin s' inuechia amore
Senza quell' arti, e diuen pigro e lento;
Quasi destrier, che men veloce corra
Se non ha chel lui segua, o ch' il precorra.

In Pelopi- da. Plutarchus inuicem hinc factum esse, ut equi simul iunge-
rentur. Vt enim pernicius (inquit) equi ad cursum iuncti, quam
seorsim currunt acti; non quia maiore vi admissi aera impel-
lant numerosiores atque percurrant, verum quod inflammet
lites ferre viros emulatione inter se egegiorum factorum
ad contentum in communem actum Gorgias affirmabat v-
tilissimos esse expeditissimosq; Plinius quidem inquit:

Sine auri- ga per se In circis ad cursum iuncti non dubie intellectum adhortationis &
gloriae facientur, id quoque duabus aluit historiis, inquit:
Clandius Caesaris secularibus Circensibus, excusso in carceribus au-
riga, albatos equos palmam occupasse opposita effundentes omnia,
que contra amulos debuisse perire auriga inistente facientes: cum
puderet hominum artes ab equis vinci, & peracta demum legitimo
cursu ad metam stitisse, brauium scilicet expectantes, moxque
subiungit: Maius augurium apud praefectos, plebes circensibus ex-
cussu auriga, ita ut staret in Capitolium, ecurrisse equos sedemq;
seruasse maximum vero, eodem peruenisse ab Vitis cum palma
& coronis, effuso Ratumena, qui ibi vicerat: unde postea nomen
pore est. Idem etiam intellectus, idem vincendi studium in
singulariter currentibus equis est, ut partim ex iis quae paulo
ante dicta sunt, constat, partim ex hac Paulianae quoque hi-
storia innotescit: Phidota Corinthii equa (inquit) praetercun-
da non est, cui Aurra nomen fuisse memorat Corinthii. Haec
ab ipsis statim carceribus seorsu suo collapsa, & cursum pri-
stinum aequae se rectorem haberet, retinuit, & circa metam
se conuertit: audito vero tuba sono ad cursum concitata est
vehementius, cumque ad ludorum praefectos anreuerit, iam
victoriae se quasi competentem intelligens, constitit. Elei
Phidola victore renuatiato, ei vi & equae simulachrum dedi-
cavit, concesserunt. Quia & etate nostra in equorum decur-
sionibus, vix sunt qui decussis aliolecentulis, palmam occu-
pauerunt, alii alios equos frustra adolecentulis, palmam occu-
pauerunt, nisi fortasse ad cursum importunius fuerit incitatu.

In Eliasti. Nihilominus si blande, & ut decet tractentur, quo sunt ge-
nerosiores, ferocioresque, eo facilius obediunt, iugumque ac-
cipiunt: ut meminit idem Antonius:

Hoc tam mite iugum docili ceruice subirent
Matris equi, stabuloque feri Diomedes non est,
Et qui mutatis ignotis solis habent
Fulmineum Phaethonta Pado merfere iugales.

Reclorunt imperium negligunt. Nihilominus si blande, & ut decet tractentur, quo sunt ge-
nerosiores, ferocioresque, eo facilius obediunt, iugumque ac-
cipiunt: ut meminit idem Antonius:

Hoc tam mite iugum docili ceruice subirent
Matris equi, stabuloque feri Diomedes non est,
Et qui mutatis ignotis solis habent
Fulmineum Phaethonta Pado merfere iugales.

An accipio hanc Cicero's metaphoram. Vt equos propter celeras
contentiones praeterea exultantes domitoribus tradere
solent, ut in facillioribus possint vi, sic homines secundis rebus ef-
fenatos sibi, praesidentes tanquam in gyrum rationis & doctrinae
duci oportet, ut perspiciant rerum humanarum imbecillitatem
varietatemq; fortuna. Ceterum licet tuapte natura honoris
laudisque cupiditate ad certamen quam maxime afficitur, in-
citaturq; id quod eleganter in primis docet Ouidius, dum ait:
Acer & ad palmam per se cursum honores,
Si tamen horeris fortius ibit equus.

Lib. 1. Offi. Silius non tam aurigae motu, quam circumstantium cla-
moribus incitatur:

Tollitur in caelum furiali turbine clamor,
Pronosq; ac similes certantibus ore sequuntur
Quisq; suos currus, magnasq; volantibus itidem
Voces loquuntur equus.

Ad orna- Quin carceribus adhuc inclusi, populi clamore ad certa-
men acceduntur. Lucanus:
----- Quantum clamore inuatur
Eleus sonipes, quamuis iam carcere clauso
Imminent foribus, pronosq; repagula laxet.

Ad orna- Huc spectat illud D. Hieronymi: Ipsi equi veniebant ad par-
tes, & clamoribus incendebantur. Sed hoc parum efficit, non et-
iam partium fauorem intelligere, nam & hoc maxime de-
lectantur, & ut fauentibus laetantur, alacrius currunt, id quod
idem quoque Hieronymus meminit his verbis: Equorum cur-
sus fauore pernicius sit; pugilum fortitudo clamoribus incitatur.

Ad orna- Atque hinc puto est quod Caligula pridie viciniae silentium
per milites indiceret, ne inquietaretur equus suus: quamquam
Suetonius id fecisse Caesarem vellet, ut equus quierus, parator
agiliorque ad cursum esset. Sed ut quierus robur acquiratur,
ita animi vigor promptitudoque languescit. Iam vero est
vulgatum apud equifones sit dicitur, buono & malo caual-
lo vuol sproni, id est, quilibet equus, siue generosus siue dege-
neret, eget calcaribus, & auriga in agonibus certatur, exhorta-
tiones comitantur verberibus, ut supra obiter ex Virgilio
ostendimus, atque eleganter etiam docet Hesiodus in scuto
Herculis, ubi Iolaus Herculis auriga:

Διπρόδοξος δ' ἱππῶν χαλκῶτος. Τὸ δ' εἶναι οὐκ ἔστιν
ὕψος ἵππων δὲν ἀγέμενός τις ἰδὲν αὖτο. id est,
Horrendum increpuit equos, illi autem a cominatione
Leniter ferbant celerem currum, festinantes campo.

Ad orna- Quidius de Circensibus:
Hoc mihi contingat, sacro de carcere missis,
Instigam fortis mente vehemens equus,
Et modo lora dabo, modo verbera aerga notabo.
Nihilominus qui vere sunt magnanimi, ac generosi, non
solum non egent verberibus, sed ne minis etiam, aut adhorta-
tionibus, ut Ationis exemplo eleganter indicauit Statius:

Tunc rector genero Polynici indulget agendum
Multa monens, ubi feruor equo, qua suetus ab arte
Mulceri, nec sua manus, nec liber habenis
Impetus, Virge alios, inquit, stimuluq; minisq;
Ille ibit, minus ipse volens.

Ad orna- Qui vero vel in ipso cursu, vel ante cursum verberatur &
quis (non enim omnes Ationes sunt aut Scythia aut Cyllari)
cur verberetur, probe intelligit, ut perquam docte docet Au-
sonius in lydo septem sapientum.

Ad orna- Possim ego censuram lectoris ferre suerit,
Et possum modica laude placere mihi
Nouit equus plausu, positum ceruicis amare,
Nouit & intrepidus verbera lenta pati.
Et licet animal sit tanta ferocitatis, quanta dictum est, ut
inde per excellentiam tenus simpliciter intelligatur equus, apud
Ouidium:

----- Mediasq; & vulnere saxi Profluisse ferum,
id est, equum: & apud Virgilium de equo Troiano:
In latus inque feri turnam compagibus hastam
Contorset.
Nihilominus si blande, & ut decet tractentur, quo sunt ge-
nerosiores, ferocioresque, eo facilius obediunt, iugumque ac-
cipiunt: ut meminit idem Antonius:

Hoc tam mite iugum docili ceruice subirent
Matris equi, stabuloque feri Diomedes non est,
Et qui mutatis ignotis solis habent
Fulmineum Phaethonta Pado merfere iugales.

Elai cur ex admittatur, quia nimirum, ut dictum est, circumuoluto an-
tra finis no pulli eodem tempore nati, et aerem temperaturam & copio-
uos admi- sum inueniatur nutrimentum, subtingit, autumam etiam ead-
erent. dem ob causas non incommodus est nascentibus in eo pullis.
in quasi. Elai equas finibus suis educas iniri facientibus, quod ex pennis
Græci. experimentis cognitum habent, mixæ felicitatis prolem sic

certantem proponerent. His autem lenociniis credere equum
ad amorem invitari. Nonnunquam tamen ignobilis quoque
vulgaris equus elicit cupidinem coeundi, auctore Columel-
la: nam ubi admodum tentavit obsequium, fœmina abducitur,
& iam patientiori generosior equus imponitur. Alianus Ly-
bicas equas usque adeo tibi cantu oblectari asserit, ut huius

Euentari
quid

vento concipere, Gaza vertit euentari : Equæ, inquit, itaque
equiunt : vnde vocabulum id ab hoc vno animali trahitur,
maledicto in mulieres libidinosas. Necnon euentari per id

mus, nonnulla q; cosmetica addidimus, quibus color pro arbitrio nostro inducitur. Si ad nullas similes omnino fecerit eadenuſtam dicere licebit: nam Ariſt. lib. 2. Pol. c. 3. & 7. hiet. c. 6. ita vocatam fuiſſe ſcribit in Phariſalia quæ ſemper ſimile equo cui coniuncta fuerat, partum reddebat. A coitu ad curſum innox *luſta equa.*

Ut mas con-
cipiatur, &
ut foemina.

Iusta equa.

4.5

Est ubi ita se gramine implet equus, ut præ nimia repletione, modum sibi præscribere ignarus pereat: quod non ineligerant sic expellit Andreas paritius & academicus Florentinus:

*Præcipites timui salus rursusque peresit
Aut miserum tristi posse perire fume.
Pabulum timui pingui lassissima campo
Que rupto cunctam rursus dedere necis.*

Lotus. Inter herbas modo præcipue quibus equi potissimum delectantur, præcipua est quæ lotus nuncupatur, officina meliorum dicitur, in Italia alibi trifolium caballinum. Telemachus Menelaos, quos sibi donauerat, equos relinquunt apud Homerum, quod cum alpera esset Ithaca equisque alendis idonea, Menelaus vero latis imperaret agris, in quo copia esset loti: Addit autem poeta & cyperi, ut quos eos agros fuisse indicaret, quibus hoc genus animalis quam maxime delectatur: Equorum gregibus, inquit Columella, Ithacæ & palustria, nec non montana pascua eligenda sunt rigua, nec inquam siccanæ, vacuante magis quam stirpibus impedita frequenter mollibus potius quam proceris herbis abundantia. Vulgaribus equis passim maribus & pascuis pasci permittitur. Ad didit item triticum, Zeam & album hordeum, ut nihil quoad cibum apud Menelaum deesse indicaret. Achilles vero qui omnia medicina præcepta Chironæ præceptore didicerat, equis suis in ocio degentibus, atque ideo pedum & articularum doloribus obnoxiosorum præbet & apium, quod huius affectui egregie opitulatur. Eandem laudem in nutriendis equis habet quæ vocatur Media regione medica. Medica herba (inquit Strabo) quæ præcipue equos nutrit, in Media abundat. Ceterum in hac obseruandum quod recte Aristoteles prima edita virio datur, & cum forida aqua rigatur, incommoda est. Quare autem recte, interdum scilicet, ut tradit Columella, dementur per annum. Ad maciem equorum nulla res tantum, quantum illa prodest. Quæ sit vera medica, & nunquid illa sit quæ apud Hispanos alfalfa vocatur, & summa diligentia propter pecora colitur, diligenter examinabo in plantarum historia: nunc hoc dixisse sufficere, Hispaniam vocem proximè accedere ad Arabicam alfalfam, sic enim nominatur ab Auenenna in capite de Cor: pro qua voce etiam legitur alafeler, & alifistat: Bellonenis alfesit & alfalfa eandem esse scribit fasciata autem est trifolium quod datur equis faginandis, simile tula, ut vetus Auenenna glossographus interpretatur: Sullam vero Syriacis arithmicam, vel secundum quosdam herbam ait esse dulcissimam & gratam equis, quæ Galabri equos faginant. Alfesit autem Eubæarum est vox Petica, idemque significat quod fasciata, quæ est (inquit Andreas Bellunenensis) species trifoliorum, quod datur equis faginandis & in Syria est pabulum omnium pecorum: siccum appellant cot, recens alrathbe. De cyffo hæc fere Plinius: Vitis quæ erio sed ocyor satietas, per quam modico pinguiscente quadrupede ita ut iumenta hordeum spernant. Et mox: Datur animalibus polibidum, temper, hyeme vero quod inaruit, madidum. Satiatur equos densa libra, & portione minor animalibus. Columella equo abunde esse ait cityl vnde dispono xv. Sed antequam vltius procedamus, in equino cibo obseruabimus animalium præstantiam, locum in quo degit, anni tempus, ætatem, corporis habitum, sexum. Locus duplex, prata nimirum, & stabulum. In pratis eas amat quas diximus, vel aliis tamen minime abstinet. Domi pascitur arido sæno, vel etiam stramento. Equus (inquit Ruffius) edat fecum, paleas, herbas, hordeum, avenam, quæ sunt naturales & proprii semper equorum cibi. Si tamen equus sit inueniens herbis & feno cum hordeo vel alio simili vel sine hordeo pascatur sufficienter: quoniam herbas & fenum ventrem dilatant & corpus, & humidum sit, equus in omni ætate reficiendus est humidioribus herbis. Vbi iam adultus & labori idoneus fuerit, siccioribus alimentis mediocriter vtatur, ut paleis & hordeo & similibus. Paleas quidem cum sicciores sint, equum non facile obefum reddunt, sed in habitu mediocriter conferunt, & robur addunt. Nam dura cum dissoluantur agrius, vires diutius fouent; reuera & mollia non item. Nemelianus quoque paleis tantum & hordeo aleudos indicat, inquitens:

*Indo ubi pubentes calamos durauerit astas,
Lactentesque vrens herbas sicauerit omnem
Mensibus humorem, cuiusque armavit aristas,
Hordeum paleasque laues præbere memento.*

Hordeo. Quotopere autem hordei esu delectentur, indicat Plautus, qui ferenti se minatur, his verbis:

Denam iam tibi de hordeo totum in badis fas.

In Asina. Menelaus autem apud Homerum solus Telemachi equis, iam vix ad præsepel ligatis & sudore adhuc madentibus album hordeum & Zeam apponi iubet. Idem & Achilles præstantissimum suis equis obficebat, unde postpodum Achilleum id nuncupari meruit cum apud Hippocratem, tum apud Aristophanem, necnon apud Theophrastum, atque alios. Albertus Magnus hordeum & fleginem ideo probat, quod minus quæ aenagat triticum in se aut etiam spelta. Vtque tamen Germania equos suos multo magis aena quam hordeo enutrit, multoque plus semper abstulit aenæ ad iumentorum esum quam ad proprium. Alberto altipulatur Camerarius, German-

niaque morem illum improbat. Pabulum aenæ, ait, apud nos dari solet, est nonnunquam hordeum apponunt, idque existimo si fieret crebrius, futurum cum equorum bononiam alit magis hordeum, & est minus crudum, id est, & mollior & sanguinem gignit tenuiorem. Cum autem hordeo equus conutitur, aenæ horum pronuntiat, ut notum est ex hoc Homer:

*Ὅς δ' ἔστιν ἄλλος ἢ τῶν ἄλλων ἵππων ἰσχυρὸς καὶ φέρων,
ἄσπετος ἢ ἀσπιδόπιδος, δέλεος ἢ μέδονος ἀνέστη.*

id est,

*Veluti cum aliquis qui diu stetit equus hordeo pascitur ad præsepem,
Vinculo supposito currit per campum terram feruens.*

Glossematarii rationem reddunt, quod hordeum Nicandro vocetur acoste: quoniam apud Thefalos cibaria omnia eo quoque vocant nomine. At triticum modo quod attinet, Serapio citans Galenum equos cum edunt frumentum, nunquam sine decimento id facere scribit. Galenus certe, ubi Hector apud Homerum ita equos suos affatur:

*Τῶν δὲ τῶν ἀσπιδόπιδος καὶ τῶν ἄλλων ἵππων ἰσχυρὸς καὶ φέρων,
ἄσπετος ἢ ἀσπιδόπιδος, δέλεος ἢ μέδονος ἀνέστη.*

id est, Vobis prioribus sanis triticum apposuit.

De typha semine dicitur intelligi, hanc enim equis pascum esse triticum, hancque abique nota mandere, triticum autem non item. Ceterum hic obseruandum est studium & cuncta Andromache de equis sui coniugis, eos chatilime aleutis, atque adeo cum potiore & maiore diligentia quam proprium coniugem, quod ideo factum ab ea conuenit docti, quia in his positam esse Hectoris salutem aut gloriam militarem sue in curandis, sue in pascendis holiis intelligeret. Sic ergo eos aluisse, ut cum ad pugnam deuenirent, robur & generositas eos non deficeret, quæ non parum incrementi ex optimis alimentis accipit: ideoque & vinum bibendum dedisse, ut mox patebit. Hoc itaque nunc ab his exigere Hectorem, cum dicit, *Νῦν ἰσχυρὸν καὶ φέρων ἵππων ἰσχυρὸς καὶ φέρων*, id est, nunc mihi pabulum rependite, quod oportet est de hominibus, nam parentibus debentur, & persoluantur alimenta quæ ab his accepimus, & hoc dicitur *ἵππων ἰσχυρὸν καὶ φέρων*. Nonnulli etiam *ἵππων ἰσχυρὸν καὶ φέρων* non triticum sed panem interpretantur, id quod improbat non potest, nam & vbi que terrarum nostra arate multi equis partim vel reficiant, partim ut in labore perdurent, panem vel simpliciter, vel immixtum vino offerunt, & apud eundem poetam equi Diomedis electum panem comedunt. Et in quibusdam Angliæ locis panes tradunt ex leguminibus, ut fabis & pis, confici in hunc vltim in Belgio fecalities potissimum in itinere præbet. Quin ex eodem Homeri loco dicitur dicitur esse & fuisse militarium equorum rationem & eorum qui ut in spaciis solis currant, aluntur, cum hi præsepibus quibusdam pabulis vtantur, ut leuioribus, in illis armatum hominem vtentur, magis robur quam summam perniciem querantur. Iam vero hordeum similiaque grana sicca offerri solent, quod quidem laudo in his qui exercerentur, sed otiosis improbo. Eumenius enim rex equis suis obfessis, & exercitiis commode, vel quantum necessarium fuisset, non potentibus hordeum obficebat elixum, ut testatur Plutarchus in eius vita, ut & conficeretur citius & conuenerent melius. Madafacere pabulum (inquit Camerarius) quamuis plerique improbant, ratione tamen ut interdum hoc facere non videtur: sicut neque hoc improbandum, ut frustum panis præbetur nonnunquam cum sale. Nam est pabuli magna ariditas, de qua vt equus siccitate laboret, facile acciderit. Sed fastidiosus hæc equos reddere putant. Id quod, si vero modo & hæc & alia omnia admittantur, non videtur perimendum. Multis in locis vicia manipulatim collecta equis præbentur, quod pabulum haud improbatu repetit. Damasci referente Bellonio equos & camelos alunt crullis & cruo. Quod si modo cogat necessitas, equis præter enumerata pabula, alia quoque dari possunt. Equi Cæsaris referente Hircio a Scipionis exercitu in Africa obfessi, cum pabuli inopia quam maxime premerentur, algæ & riu modis littore collectæ & aqua dulci elata nutrebantur: Pompeiani vero ad Dyrachiam obfessi propter eandem inopiam folijs exarborib. stricis & teneris arundinis radicibus equos suos alebant. In regno Senegæ ob aridam tellurem quæ pabula non producit, pro feno vtuntur phasolorum laceramentis, vt scribit Aloysius Cadamustus, & loco aenæ succedit Milium, quod mirum in modum (inquit) pinguefcunt. Thraces vero equos tribuli folijs faginant, illi scilicet qui ad Stymonem amnem habitant, ut Dioscorides & Plinius tradunt: Hic & Parthorum equos scribit hippice herba pascos famē suamq; multos dies perferre. Tartarorum equi, ut Sigismundus Baro notauit, ramis & corticibus arborum herbamque radicibus, vngulis & terra excussis cullisq; aluntur. Matthias Michon eodem equos testatur pedibus aquam & pabulum vltimibus sibi querere. Paulus Venetus acin provincia Aden equos, bones, camelos & oues vbi pascitur, quorum ingres (inquit) illic copia, & libentius siccis quam recentibus: nam, propter immentum calorem herbis & frugibus, caret. Dulcine Persæ provincia litoralis est, quæ suis quoque equis referre Sciligeri siccatos pisces in cibo dat. Idem de aliis populis, pascit. Allanus in hæc verba. Herodotas & Cedruos fama est tanquam for-

Lib. 2.

Acoste.

Triticum.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

Li. 1. de A.

De Quadrupedibus. Lib. I.

Lib. 1. c. 25.

Camelinus.

lac.

Vi equus.

sanus & robustus.

cōseruetur.

Vi pulchritudo.

re & pinguis.

parent.

Aquam.

qualem de.

siderent.

Bos aquam.

clarum a.

mat.

Vi bibat.

mulum.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

Aquam.

debe esse.

clarum.

Lib. 9. c. 5.

A miu n constructionem horum vocabulorum consuebat: id quoniam inuile est, & Homerum scirentur potius (inquit) obesse, apage. Alii tolerabilis verba ipsa simplicitate, ut a poeta disposita sunt, sequuntur, nouumque non esse comedunt equos horum vel arguunt, præcipue si ad ea assuecti, quod non mirum, si equi Diomedis illius Thracii humanis carnibus vtiebantur. Ipse autem Spondanus sic statuit, hi Andromachen alimentis equos animosiores reddere voluisse: tritico enim (inquit) siue pane pinguescebant, vino alacriores & generosiores reddebantur. Equidem & ego scintelligentem poetam existimo, quando verisimile est Andromachen tunc tantum mariti sui equos curasse & cibum potumque subministrasse, cum ad bellum ipsi eundem esset. Equos etiam nonnullos vini potu delectari quotidie obseruamus, adeo ut etiam sit credibile, paulatim subtrahere aqua, id continuo vsurpare pro potu posse apparere, inde etiam pingues euadere. Auctorem enim habemus Columellam, qui equis sanis sed macilentis, vini portionem dari iubet. Vidi etiam qui vinum nollet artingere, cogentemque augere per os infundere, vt animosiores lahorique tolerantes euadere, & Camerarius tradit se audisse de quodam, qui cum delectaretur ferocissimis, & acerrimis equis, quoties vellet etiam corum augere animos, tum soleret adductis loco altius capitibus & disculo ore imbrice, infundere illis vini quantum quidem visum esset, quo hanc illos in caluissent sub agitatore illo velano, ipsi plane fuerant. In illis autem locis, ubi vini inopia est, cereuisiam equis præbet, quod & veteres forsitan fecerint, nam interprete Varino *Βεβηχας* est rana, aena, & secundum alios frumentacea equorum potio: Helychius vero alios ait exponere equorum potione alios frumentaceam, quasi frumentacea ab equorum potione sit diuersa, vt est reuera, sed & equi eadem delectantur.

Cur panis & vinum equi porrigantur.

Vinum quibus pro sit.

Bortachus quid.

CVRATORIS officium.

Cvratorem voco qui equorum curæ præfatus est, quem equarium Solinus, Varro equionem, Græci hippocomam nuncupant: quoniam æque cura ad ipsum dominum quoque spectet. Scire enim ab equione dictum esse ait Plutarchus, nihil perinde cogitare equum quam regis oculum: quod ipsum M. Caro in agrum transtulit. Aristoteles hoc quoque dictum laudat, & aliud addit, Egredia sunt (inquit) illa Persæ cuiusdam & Lybios dicta. Nam alter interrogatus, quæ res potissimum faginarer equum, respondit, Oculum domini: alter, quod stercores esset optimum, domini vestigia, inquit. Huc pertinet illud quod refertur a Gellio, quod cum quidam corruptentis ac nitidus equum haberet macilentum, rogatus alius quispiam, quid esset in causa, respondit, mirum non debere videri, si equo esset habitior, quandoquidem ipse se pascere, equum curare seruius. Tritum etiam apud veteris agriculturæ studiosos proverbium: omnium optimum esse finum qui ex frequenti vestigio domini (non struorum) in agrum cadit, & fœci equum, ita quoque & agrum impinguat domini oculum. Recte ergo dominus ipse sæpe respicit ad equum suum, cum vt sciat quia sedulitate curetur, tum vt equo non sit ignotus. Id enim si fecerit, ex eo non parum voluptatem capiet, & si forte equum contigerit, inter alios quos

queira, quemadmodum homines iracundi, sepe & le & se-
rem indignis modis tractare solent. Proinde ad celeritate sum-
mam equos feroces non facile incitabimus. Nequaquam au-
tem adigimus ad alios equos, nam ferocius probabilius quique
ferocissimi sunt. His apertiores freni quoque lenoq. am. alper-
Si quando tamen alperos indiderimus, laxando ut lenes vi-
deantur, efficiemus. Prodest etiam velleffor affuefaciat se ad
talem in equo portum ferocem collocactionem, qua & ipse
minime commoveatur, & nulla fere alia parte equum con-
tingat, quam ubi seffonis firmia causa contingit illi ne esse
fuerit. Nec hoc ignotandum, praecepti poppylo (id est cum la-
bris compressis acutior quidam sonus oris editur,) equos miti-
gari, & xoxym vero (qui sonitus fuerit palati & gutturali inci-
tari. At si quis initio equo offerat grato cum elegmo, contraria
autem cum poppylo, cito ille didicerit, poppylo iam inci-
tari, mitigari vero elegmo. Atque similiter inter clamores ac
tubas cauendum, ne equo formido aliqua obiciatur, sed quan-
tum fieri poterit, quietem tum conciliare equo studeamus, &
(si fieri poterit) matutina aut vespertina pabula praebimus.
Hoc autem consilium optimum fuerit, ut qui sibi equum fe-
rocem ad bellum parare velit. Verum de ignavis tantum scri-
psisse satis fuerit, in his omnia contraria exerceunda, quam de
ferocibus dicta sunt. Haec sunt Xenophon. Qui autem equi-
tatem primum dicit, volunt nonnulli, ut generosum eligat e-
quum, nam si hunc sibi inquit, reddidit obedientem, eo
minus negotij facillat alij. Socrates itaque recitante Laetio
asperioris ingenij vixori ita congruendum monerat, ut equis
animosis equites. Nam sicut illi (ait) cum eos semel subegeris,
reliquis facile videntur, ita & mihi post Xantippes vltim, reli-
quorum mortaliu facilis toleratio obueniret. Ceterum cal-
caria non nisi cum opus fuerit, subiequis Camerarius iubet
ad reliqua vocem & virgulam sufficere dicit. Acres enim equos
ad feritatem incitari, ut placidos aut patientes aut quondam igna-
uam, illorum celebritatem adigere, & velut asinos ad plagas
perferendas affluere dicitur, & mox ex laboribus alperiores
potius, & ferociores quam mitiores & placidiores reddi Xeno-
phonis relictum probabimus. Quare recte dicit Cardanus,
corriguntur, non incitantur, & mox vicia quae corripientia
sunt, enumerat, & maxima efficit, si cadat si se proferant, si e-
rigat se, ac si contumax sit. Erectionem ut quoniam periculo-
sissimam virga corrigi, antea crura dum se erigit, verberan-
do, nec vltim esse praestantius auxilium, si enim adhibeatur
crua, biem emendat vitiu. Siste proferant, voce, oculis &
baculo deterret: contumaces baculis inter aures verberando,
clauo post epiphias pugnando, igne denique corrigi. Qui sa-
pe cadunt, cum vicio natura, non sponte, cadant, nulla cura e-
mendari. Sunt saepe & alia vicia equorum, quae nisi corrigantur,
inutilem plane equum reddunt, id quod Socrates ostendit
ad quendam equum mag. item futurum scribens, ut memo-
rat Xenophon his verbis: quod si equus (inquit) equos tibi ab-
duxerint tam cito in pedibus ac tibis: quodam vero ita debiles ac
frangiles ut sequi non possint. Et quodam ita male educatos, ut non
frangiles quocumq. in loco ordinauerit: quodam vero tam cales-
tratos, ut non sit possibile de uno in alium aciei locum transferre,
quia tibi vultus erit equitatis & quos his vitiis praeditos Xeno-
phon Graece vocat xoxym, & xoxym, & xoxym, & xoxym, & xoxym,
quos Latine etiam calesiones dicimus, sunt qui calcebus impertunt
peruicacius. Corrigi autem vitiu a diligenti eratore, si quo-
ties animaduerti calceaturum, baculo pedes percutiat. Alij
malant, compedibus pedes posteriores stringit, quo vique cal-
citate deficiat. Neque verum, ut est inde noxam aliquam in-
ferri equo, qui apud Xenophontem legitur, ut si uidas citat
Perfarum equos plerumque ligatos pedes habere, ne fugiant,
si solui fuerint: indeque Xenophon malum esse nocte dicebat
exercitum Perfarum, quoniam equi eorum ligati essent. Inue-
nio vero etiam a multis inter scelerata annorum calesitiorum
equum patienter fuiturum curari in stabulo, & ferreis apud
fabrum calceari solet, si equum & torquentum silicem alteri-
uri aurium immiseris & apprehensam auriculam manibus
perstinxeris ac retinueris. Sic enim fore immobilem, & quan-
tumvis etiam ferocem sit, quicquid: si vero in utramque aurem
singulos immiseris, tam mitem fore, quam est onis.
Antonius Mizaldus se hoc secretum expertum accepisse testat-
ur a quodam equo a regis Navarrae. Cardanus hoc eodem
remedio prospiciat, si vel sefforem respiciat, vel naum ingredi
nolit, vel timet vocat, similiq. alia: lapillum autem e filo su-
spensum in aurem iudat. Et hoc non prodest, vult praeterea e-
qui sensum perturbat, oculos vicia viciat, hoc enim saepe pro-
fuisse. Virga etiam si cadantur crura quae retro agere aut eleua-
re solet: ignem quoque cauda submissum, tum instrumendum
ferreum, quoddam retro ducit, illum pungit & lauciat: opti-
mum enim hoc esse, si in humum procumbat, infra ventrem
sistat aculei. Sunt qui Latine effientes, & in effenes dicuntur,
Graecis xoxym, & xoxym, quibus dum opus est. Hi diffi-
culte, & quamvis permissas eis frenum, minime ap-
prehendunt: contra qui molli sunt ore (xoxym, & xoxym, dicunt
Graeci) facillime. Morientem autem iudicabimus, si laxatum
frenum contracturo tibi facile patet, & si dato ad cursum signo,

Improbi
qui equi.Poppylo
quid.Calcaribus
quando vr
gendi.Vitia equo-
rum positi-
ma.Libr. 3. de
diff. & facti
Socras.Calcestrati
qui & vr
corrigantur.Perfarum
exercitum
exer. Xeno-
phon impro-
bari.Libr. 3. de
vitiis & c.Effenes
qui.

alacritatem impetu procurrat, & rursus a cursu auditio subfi-
tendi igno etiam difficilis in locis mox subleuat. Quidam
autem tanta sunt onis duritia, ut ait Xenophon, ut cum lenos
quemadmodum dicitur, momorderint, frustra in continuo
lenior labore equos omnino ipse repudiat. Cum mortuum frenum
apprehendere, inclinatio capite extra iter institutum violenter
feruntur, & cecitate obliqua crebroque concussa, vim facere &
excutere conantur, & in dorsum elatis scilicet erubus priori-
bus, tergicrurando recedunt: sed quam periculosus sit horum
equorum vltus, etiam indicant Quidius, cum canit:
Vixit in preceptis dominum spumantia iugum
Orat videntem ducem ora equus.
Et quomodo prospiciendum est, etiam docet, inquitens.
Alper equus duris constituitur ora lupata.
Aliquis vero ora sunt neq. mollia, magis tamen dura quam
mollia: ideoq. si initio cum incitatis & adigeris ad cursum aut
gyrum, habebas attrahas, non obsequuntur. Faciendum igitur
esse, ut vltibus latissime remeatur primum, ita enim re-
gere & pro voluntate quemque sua moderari facile posse. De
effenes quoque locus Luciani legitur dignus qui recitetur: *Idem*
vero vobis vixit, quod contigit eundem ferunt, qui equum
concedent furibundum, abrupit enim illum equus, perbat nec
vltus descendit equo currente facit erat: Cum autem obuius
quidam interrogaret, quoniam pergeret: respondit, quo rila videtur,
uemon frans equum. Hic a vobis quis quaret quo pergeris, si ve-
rum iasere volueris, quoniam libetis afflicto, dicitis. Equos
qui ne aut vult, vmbatos dicit in flectis meis annorum re-
perio. Mordeam qui mortu aduenas offendit, si morus ut
vocant & xoxym, vero quem nos sternam dicimus, qui fa-
cile itera taceant. Molliatatem remittit, si morus ut
puler, de ne placide tractetur, & quo delectatur, vltus aut
q. id. Similiter puro iterum tractari poterit. Atque vltus
quorum ex leno quo aliquem oculis tuit, agiles equos reode-
re, & si ex eodem morus concitantur, tractabiles & obse-
quiosos fieri, etiam si rebelles essent, mox obse ad mordaces: ut
citat Mizaldus, ex Rasi videtur & Albero. Sunt & supracites
qui accedere aliquot, am sepe nolunt. His Xenophon demon-
strari vult, quod ea que augentur, fugienda non sint, hoc qui-
dem plane equis animosis si fin erunt timidiotes, contrarietatem
videt, quod eis horribile apparet, & leniter eodem iplos addu-
camus. Qui vero verberibus adigunt, plus timoris incutere e-
quis inquit. Nam quia tum male multatur, huius etiam ea
qua suspitione sua refugit, causam esse arbitrantur. Came-
rarius quoque in auctoritatibus & tergicrurandis, calcaria
si subdantur, magis equum perturbant, & terrorem & per-
uicacitatem augent, itaq. tum placidos maxime & confinan-
dos, ut sentiam intelligat, & sentiant non esse exhorrelda
illa qua refugunt: ita enim horribilia etiam tandem exi-
tere debent. Idem rursus: si quid peritiam (inquit) in e-
quum tergicrurandem committat, vehementius esse pertur-
batur, & postea facilius terretur, quia illa obiecta alieniora ex-
horrelda, propter quae afflictiue recordatur. Solent tamen
plerumque a follis alique causis sibi ferre timere, nisi tunc ad eas
transilendas edocui sint, quod inter ceteros indicauit Statius:
Soluitur interea vultus, primumq. reculant
Stare mores, iam sepe duntaxat currit
Mantibus at patulas salu transmittit ossis
Horror equus, haec est trepidus, immittit eantes
Abvltum mirantur equi, nunc impetus vlt
Margine ab extremo, nunc sponte in frenum recedunt.
Qui itaque transilendis follis institui iunt atque affuefacti,
quique ex alis & praeruptis se demittere & libere didicere &
per decliua celeriter veltant, hi tanto praestant in exercitiis &
horum imperitis, quantum aerea & pennis gerra animantia agi-
litate terrellibus, rursus qui pedibus suat exercitatis, tantum
eis antecellunt qui suat ad alperitates viarum in exercitati,
quantum claudis intergi. Quamobrem Xenophon bellum
equum primum ita edocendum esse vult, ut in clios sursum
& per decliua & in obliquum agitari possit, follis transilire
sciat, vallumq. superare, in collem erumpere, & de colle desili-
re. Quomodo autem instituendus sit, ipse in hoc fere verba tra-
dit. Qui nactus est equum omnino imperitum saluum, is va-
cium illum prebentio loco ductiono transgressus follis prior
attrahit ad saltum: q. ille frenatur, at tergo aliquis flagrum
aut virgam summis viribus incutiat, ita transiliet non solum
illud spatium, sed longius etiam q. debuisset, & in posterum ho-
expediabit verbera, sed ubi senserit modo ponere accedere ali-
quem, statim saliet. Cum vacuum affuefeceris, ita etiam agita-
bis consentium, pum quidem transilientes follis, mox etiam
latiores. In conatu autem salendi subdes calcaria, itidemque cum
transilire equum & mox desilire volueris, calcaria subditoto-
to enim corpore in omib. his annitens equus, faciet ille ita ma-
gis ut cuntpes, tum eques in tuto sint, q. si posteriori parte sui
quasi deficeret, vel in transilendo, vel in erumpendo sursum,
vel in desilendo. Ceterum ad decliua primu leuioni in solo
quos afflicti conuenit. Ita tandem affuefacti libentius p de-
clia q. recto cursu ferunt. Nam q. quidam verberet, ne si per
decliua incitentur equi, amos rumpant, nemo debet terre-
re, qui cognouerit & Perias & vniuersos Odryllas cursu p de-
clia certantes, nihilo minus habere sanos equos, q. Graecos.
Porro

Libr. 2. A-
mor.

Lib. 1. Eleg

In Cynico.

Equus um
bratus.
Mordax.
Sternax.Qua timo-
re solent.

Lib. 10.

Bellici-
qui institu-
tio.

Porro seffor ad haec omnia accommodum se praebere de-
bet, quod ad primum ille equi imperum proclinator, ita minime
quos tergicrurabitur, aut equos succutietur: statimque repri-
mens equum, resupinator, ita minime ipse iactabitur. In tra-
iedu follis & cliui ascensu, non fuerit incongruum iutam te-
nere, ne simul & loro & freno grauetur equus. Sin per decliua
ageret, & resupinator eques & equum sustinet freno, ne pra-
ceps vterque deorsum fatur. Haec ille. Alias omnino dandam
ait esse operam, vltis atque alis in locis, itemque modo
longa, modo brevis equitationes vtiant: minus enim haec
equo odiosa esse quam si semper iisdem locis & eodem modo
agerentur. Pollux primo agitari vult per plana & laeua loca,
non recta autem aut repente ex contrario locorum itum in con-
trarium agi, sed obligari, nunc longam, nunc breuem, nunc re-
missam, nunc concitatam equitationem per vices institui.
Ne vero armorum frenitum & gladiorum ad clypeos reso-
nantium crepitum equi eximebant, eos inquit flectant ad
strepitum ac sonitum affuecere cogunt, armataque cadaue-
rum simulacra sub ipsum frenum subiciunt, vt calorum con-
spicuum in bello fere consuecant, vne rerum terribilium
metu affecti, ad rem militarem instiles sint. Quod quidem
ipsum Homerus haud sane ignorat, cum Diomedem qui-
dem in illade scripsit: Thraces ingulare: Vlyssim vero inter-
fectos pedibus subtrahere, ne in cadauera incutentes Thra-
ces qui formidine perterrentur: atque ad haec ipsa insueui, vt
per formidolosa quaedam ingredienti praecipit, flectione
efficeretur. Inuocio etiam quod qui meticolos equos do-
cent, id noctu libenter facere solent, quoniam cum eo tempo-
re pauores sint maiores, si eos superent, facile spes est, quod et-
iam quocumque non aequo magno contemere dicitur. Al j
wagomus oculis obduat, sic vocatur coria quae equorum for-
midolosorum oculis apponuntur, alio nomine *adstidia* huc
adstidia dicitur, eo quod a sole oculis tuerentur. Iam si iubeat ido-
neo bullis equo vt ad aliquem oculis tuerentur, magnificam & piofiam,
omnino ab eo, quod perierit faciant in opinione praeterea e-
quitationis, abstinendum (inquit Xenophon) os vt frenis la-
ceremus, itemq. calcaria vt subdantur, & incutamus ferulas.
Nam ita ducit omnia accidentibus his quae experientur, cum &
figuram quandam arduam equi habentis arceps effientes,
qui debuerat prospicere, cum exerceant, & calcaria atq. fla-
gris equum tenent, vt non sine periculo perturbetur. Haec
autem quod faciant hi equi quibus agitatio molesta est
maxime, atq. in turpitudine quidem, non cum honestate. Sed
equus si didicerit agitari frenis laxioribus, & ceruicem attolle-
re, eandemq. a capite recurrare, ita facile praestabit, quibus
etiam ipse possitum delectatur & sibi placet. Haec autem esse
quae diximus, vt hoc argumento intelligi poterit, quod equus
quoties flectitur ad alios equos, sed ad equas in pnis, tum &
atrolit ceruicem quam altissime & caput maxime proclinat,
truel cum ipse, tum crurum mollitudinem fert sublimem &
caudam sursum intendit. Qui igitur ad talem formam com-
pauerit equum, qualem ipse efficit, quoties pul. herimus vi-
deti cupit, is hoc consequetur, vt & de agitatione volupratem
equus capiat, & magnificus atque terribilis ac spediabilis sit.
Quae quidem quatuor obtinere posse credamus, nunc de in-
con pauciora duobus parauimus: quorum vnum, lenius orbes
habere grandiores: alterum eisdem cum graues, tum de-
fios. Echini autem id est clausurae, erunt acutiores, vt cum
istud prehendat, offensus equus alperitate mox cunat:
cum autem lenius illi inditum fuerit, tum gaudens bellus qui-
dem lenitate, alia nihilominus, ad qua asperiore freno intru-
ditur, sub leni quoque exequatur: sin lenitate contempta
in hoc penitus incumbere vult, cogent scilicet illam hanc ob
causam subiecti grandiores orbes, os paucere, atq. ita admit-
tere lupos. Poterit autem asperius frenum variari cum impli-
catione quadam, tum extensione: ceterum cuiusq. modi
fuerit frenum, sunt mollia omnia. Nam rigidum quatuor parte
fui prehenfum retinet equus totum inter maxillas, perinde ac
veru vbi libet prehendas, totum sustinetur. Alterum vero non
flectitur, alia pendet, ea parte tantum modo, qua tenetur, non
aliter quam catena, ea parte tantum modo, qua tenetur, non
flectitur, alia pendet, quas elabores dum capiat, quas, lu-
pos interrea amittit de maxillis. Hanc ob causam & inferuntur
mediis axibus annuli, vt hos lingua atq. dentibus prensans, o-
mittat correctionem inter maxillas fieni. Frenum molle est,
cum axes committuras habent leues atq. latas: itemq. omnia
qua axibus accommodantur, cum sunt ampla & minus densis
mollius frenam existimandum. In quo vero omnes parti-
culae freni grauer discuntur atque colliduntur, illud frenum i gi-
dum erit. Sed quaecumque contigerit frenum cum hoc cuncta
efficere eam, quam supra diximus. Os igitur equi concutien-
dum, neque ita vehementer equus vt refugiat, neque ita pla-
gide, vt perferant. Atque iam post concussione vbi equus
ceruicem attollit, statim freno indulgendum, itemque alia
opportebit (id quod monere non cessamus) dum seite obse-
darit, vicissim illi gratificari. Cunque anima ducsum fuerit
delectari equum elatione ceruicis & habentur laxitate, tum
cauebitur ne quid illo tempore huius molestiae obiciatur, qua-
ad laborem equum adigere velimus, sed blandimentis tum

Ne strepitus
armorum
timeant.Vt bellico
quo rita-
mur pro
pompo.Frena
quot &
qualitas
debeat.Frenum
molle &
asperum vt
differant.

cum demerebimur, vt speret requiem ita enim magis prom-
pto animo ad celeritatem agitationis deueniet. Iam vero cele-
ritate etiam gaudere equos, satis argumenti est, quod libertatis
pedetentim nullus abit, sed auguit: haec enim certe est vo-
luptas equorum, nisi forte ad cursum impoitus fuerit
incitatus. Sed cum inter agendam equus exultabit, scilicet e-
doctus iam priore agitatione de flexibus ad celeritatem inci-
tatur quod cum facere scuerit, si quis tum illum ad ductus habe-
nis retineat, & signum aliquod det concitationum, coereus
hic frenis, imperio concitationis mouetur & pectus effert &
iratus protollit crura alius, non mollia tamen haec: quippe in
offensis iam non magis mollibus crutibus vtuatur equi. Sic
igitur exardescere equo, si frenis indulget, ibi pre gaudio,
quod in laxitate seffo liberatum putet, exultandum habi-
t molliuq. crutibus elate seffo infect, plane repraesentans pul-
chritudinem qua componere se equi solent festinantes ad alios
equos. Quique hoc ceratur, talem equum appellant libetalem
& voluntarium & equitorem & ferocem & superbum, simul-
que & iucundum & terribilem aspectu. Idem autem Xeno-
phon erigendi facultatem quae in istiusmodi pompo equo
requiritur, cum crurum mollitudine concutiam esse eum ve-
gare, sed cui lumbi molles sunt & luctuati atq. robusti, eum
posse spatiose prioribus crutibus subire posteriora: hoc (in-
quit) dum facit, tum si quis freno concutiat os equi, sit vt polle-
tiores in talos ille reflectatur atq. subleat: erigat autem supe-
riores corporis partes, sic aspicientibus contra alus & inguen
vt appareat. Ibi igitur frenis indulgendum, vt equus quod
pulcherrimum est in hoc genere, faciat libens, & ita specta-
toribus hoc facere videatur. Sunt qui ad hoc itum erudiant e-
quos, quorum hi virga talos pulsat illi baculo iubeant accurre-
re qui coxas verberet. Nobis vero haec videtur institutio opti-
ma, si quod semper dicimus, non omitteri vnquam, equo
vt quies contingat, postquam voluntaria agitatio obtempe-
rat. Proinde certis signis excitatum equum sponte pulche-
rimum & splendidissimum gestus exhibere oportet. Quod si post
equitationem & copiosum sudorem, necnon cum se se ere-
xerit, statim seffo ac frenis releuetur equus: non dubitan-
dum quin sua voluntate postea ad erectiones perueniat seffo.
Super huiusmodi iam quidem agitationi idoneus equus refe-
dentes, & diipunguntur & heros, hominesque in vltu horum
decente, magnifice videntur. Vlt adeo vero equus qui se se-
erigit, vel pulcra vel admirabilis, vel etiam expendares est, vt
omnium oculos spectantium in se conuersos teneat, tum iue-
num quam seniorum. Maxime sane laudatur talis equus qui vt in gyros
corpus & altissime & frequentissime erigit & lente interim pro-
cedit. Iam vero & in gyros flecti equos docebat Romani, vt
ex hoc Virgilij notum est: *Carpere mox gyrum incipit: eratq. hic*
hoc praecipuum Romanis intentus exercitium, vt ex Horo-
rio in exordio ostendebamus, & clarissime meminit etiam O-
nidius lib. 1. de arte:
Hos ignauia locos tribuit naturae phellis,
Materia ludum obtere viti.
Sunt illi celeresq. flecti, iaculumq. trochidi,
Armas, & in gyros ire coactus equus.
Istiusmodi gyrorum apud Graecos quoque exquisitam ra-
tionem & magnam artem fuisse facile potest vel ex eodem
Xenophonte percipi. Haec nunc est mutata proflus, vlt adeo
(inquit Camerarius) vt quod ille laudatissimum esse scripsit,
in laetum circumagi equos, nunc plane reperitur. Eri enim
in vnamque partem gyri equum rectum est, idque nisi con-
tumacia oris impedimento sit, paria facultatis esse conueni-
tamen in ostentatione gyri nunc in dextram partem dari so-
lent, & qui in laeuam eduntur, eos vocant uersos. Ad istius-
modi circumscriptiones in vtrumq. latus & in gyros, itemq. con-
uentionem celerem directi cursus, est id quidem non vulgare
in dultia equum instituere, sed nisi sit valde nihil peccus, assi-
duitas & diligentia etiam haec celeriter assequitur. Loquor au-
tem de equo integro & cuius vires nulla iniuria morbi debili-
tata erit. Nam talium labant crura, neque tuto pedetentim per
plana etiam loca ingredientibus his vehere, ne dum illos ad cur-
sum concites & in gyros torques aut agas per salebras, quia
in hac institutione requirit ostendit Xenophon: in flexibus in-
quiescendi sunt equi neq. enim facile est, neque periculo ca-
ret, equum concitatum statim circumgere, praeterit loco fa-
lebroso aut lubrico. Cum equus inter flectendum freno attrax-
to pauli per retinebitur, curandum vt situ corporis inte-
im quam minime obliquo sit & seffor ipse similiter. Si aliter fecerit,
sciat lenissima de causa fieri posse, vt vna cum equo corruat.
Verum ubi iam post flexum directe prospiciet equus, ibi ad ce-
leritatem instigandus erit. Nam obscurum non est, in praesili
quoq. flexus viurpati, cum insequendi hostis, tum se recipien-
di gratia: quare expedit ad celeritatem post flexum affuefacere
equos. Iam vero posteaquam satis esse exercitij videbitur, pro-
fuerit tn. & post quietem repente incitare equum, cum auct-
sum ab aliis equis, tum ad illos conuersum itemq. de celeritate
statim repimere, necnon consistere equum pati, & mox flectere
ac incitare non dubium, quin venturum tempus sit, quo am-
bos illis opus sit. Cum descendendum erit cauebitur, ne hoc
fiat vel inter equos, vel in hominum coetu, vel extra agitati-
onis spatia, sed quo in loco defatigari cogitur, eo scilicet in loco & dum
requies equo contingat.

Equi cele-
ritate gau-
dent.Equus opti-
mus.Equus vt
se erigat.Vt in gyros
flecti debeat.Equus qui
plana etiam
loca ingredien-
tibus his ve-
here, ne dum
illos ad cur-
sum concites
& in gyros
torques aut
agas per sale-
bras, quia in
hac institutio-
ne requirit
ostendit Xeno-
phon: in flexi-
bus in quies-
cendi sunt
equi neq. enim
facile est, ne-
que periculo
caret, equum
concitatum
statim circum-
gere, praeterit
loco fa-
lebroso aut
lubrico. Cum
equus inter
flectendum
freno attrax-
to pauli per
retinebitur,
curandum vt
situ corporis
inte im quam
minime obli-
quo sit & seffor
ipse similiter.
Si aliter fecerit,
sciat lenissi-
ma de causa
fieri posse, vt
vna cum equo
corruat.Vt ex equo
descenden-

Voca-

habent attrahat equum, siquidem ita heterogonathus reddi-
turi deinde ut vacuis convenienter spatio distet frenum. Nam
cum illas premit, callum (inquit) solet obducere, ita sensus re-
tunditur. Tum autem longius dependet velut ad summum
equus, potestas tamen fit equo, si frenum momoderat, minus pa-
rendi domino. In his aciem esse curatorem non minus quam
viam, hanc re elaborare continet. Tantum enim momenti in
hoc est situm, libenter ut equus ferrum admittat, ut si quis
omino recusat, si nulli vsui esse censendus sit, Quod si curat
non solum cum ad laborem equus sed etiam cum ad pabulum du-
ceretur, & deagitatione domum seduceretur, frenum illi induerit,
nimium iam vitro appetit itam, ubi hoc offerri sibi viderit.
Probat hanc intendendi rationem Camerarius & alia insuper
praecepta addit, cum frenandus (inquit) & intendendus erit
equus, tum deterius esto & nitidus atque pexus: feneatur au-
tem sic ut minime offendantur (alias etiam quosdam equos faci-
le offendi dixerat inter frenandum, siue ipsi respuunt ferrum,
aut lorum indoli videri moleste ferunt, siue durius & immi-
tius nudantur: ita libentius frenos admittet, quos vidi qui
intio late conperigerent, quod cum lingeret equus & simul
manderet, frena illa pati afflueret, Quidam compremittibus
quis dentes, neque recipere frena intra os volentibus, ferro
labra & gingivas vrgent: quod etsi in praesentia, nisi fiat fer-
tore, facit, ut admittant frenum, odium tamen illius perpetu-
um excitat. Quare melior est ratio Xenophontis, digitis
premere labrum: non enim in hoc tatus sensus doloris, vel
dolor potius nullus omnino inest. Frenatur autem hoc mo-
do: Habena, quibus equus regitur, obducitur ob equi ver-
ticem & deponitur ad imam iubam fere scapulas, vel si quis
hoc mauult, ad armos aut spinam. Tum finistrala tenet ferrum
freni siue lupos, & dextra subter collum equi finis circum-
acta verticale lorum vna cum reliquo frenorum loreo quasi
reticulo applicaturque circumdet caput, & quae necesse fue-
runt, connectit, & catenulam qua nunc maxillae reiuincuntur,
insubulatur, atque ita instructus equus ductori lorum, si con-
sistere ad praesepe diutius debeat, religatur superne de furi-
lis seu clavis, in quas equus frenum nostris moribus obicitur,
ut faciles dicere posse videamus. Sed melius fuerit extra suam
cellam productum equum in loco aperto & libero, vbi atterere
latera nequeat, neque etiam attingere, quod ore imparet, re-
tineat, ut vbi consistat tanisper, dum conficiatur. Atque
haec erit frenationis fere ratio & administratio. Dentes sca-
liones & plani vulgo dicti, equis extrahi solent ut frenum com-
modus admittant, ut antea scripsimus. Quae frena cuiusque
ori maxime conueniant, diligenter (inquit) idem Camerarius
exquirendum; conuenientia autem non facile mutanda sunt:
ea si indidentur, ne aut augeantur buccae, aurilla in buccis vo-
luantur; quorum alterum callosus malis caret, alterum obstat
moderationi: nam sic facile morsu freni arripuntur ab equis,
quo facto illi feregi non patiuntur. Frenorum duo genera ex
Xenophonte diximus, vnum leue, alterum asperum, sed v-
trumque rursus vel leuitate vel asperitate differt. Sutenicia
quaedam valde leuia, quaedam minus: alia asperissima & du-
rissima, alia minus; quaedam media inter praedicta, pro molli-
tate scilicet & duritia equi qui infrenandus est. Formas eorum
scribere omitto, quia nota apud haec nostrum artifices, nec pos-
sum tam apte delectari, quae modum possunt oculata fide
videri. Asperiores, lupari fere dicuntur a lupinis dentibus qui
inaequales sunt, ut Seruius & Isidorus scribunt; nec non lupi.
Ouidius:

Tempore parat equus lentis animosus habentis,
Erplacido duos accipit ore lupos.

Virgilius.

--- Frenisq; negabunt
Verbera lenta pati, & duris parere lupatis.

Eraticubi.

Asper equus duris conuincitur ora lupatis,
Accipitur tamen lupatum siue lupos saepenumero simplici-
ter pro freno, ut apud Statium:

--- Non aspera praebet
Ora lupis.

Ertilium.

Quadrupedem stetit non cedens virga lupatis.

Lupatus.

Solinus masculino genere dixit: Isque admodum sprenit lupatos, ut
de industria incurritur, vixit, & sic se equum affligere. Sed &
lupata frena dicti Horatius adiectus iunens: Lupatis tempera
ora frenis. Plutarchus λυπησθαι πολεως vocat qui lupatis alie-
ti sunt, contra & εφους qui durioris sunt oris, vel frenis non ac-
sueuerunt. Graeci frenum χαλινους dicunt: est tamen χαλινός ea
proprie pars feni quae ori inferitur; inde verba χαλινός, & χα-
λινωγερός, & Callimachus χαλινωφάγος εφ' ομοιοκτιστον dixit. Pars
freni quaedam vocatur echinus: sicut quod citra mentum est,
psellium: quod ori inferitur, chalinus, cuius medium est he-
mium; post in ambitu dactyli, echini, quos mandit equus, ut
annouit Caelius ex Polluce, qui sic habet, Freni pars quae ori
inferitur χαλινός, & το δ' ομοιοκτιστον, & το περ' αὐτοῦ, δακτυλίου, ἐχί-
νου, ψελλίου, ὅστις περὶ τοῦ στόματος ἐστίν. Idem Pollux equum singu-
larem instructum desiderat χαλινός, φινός, & ψαλιν, & χαλινός, φινός
autem & ψαλιν, Graeci vocant illud vinculum quo toto oris

Lupatus.
2. Sympos.
Echinus.
Psellium.
Chalinus.
Henium.
Dactyli.
Lib. 12. ca.
18.

[illegible]

A lter poterit fieri, super dorso equi deponat, vt illius veluti cap-
culum supra spinam, qua parte ceruix exoritur, fittatur: omnia
autem qua expedita esse debent, cauebit, ne super stratum
dorso equi impingantur, vt sunt cingula & illa fessiois admi-
nicula, & lorum pectoris siue armorum, necnon reticula illa
lumborum, si annexa forte sibi stratum habeam. Tum deinde
primum omnium annectitur lorum p. & ita & per illa reti-
cula, si adint, cauda exerceat, vt fieri consuevit, atque ita strati
diligenter compositi vinculum adducemus, & infilabimus
caute. Nam bene equitatur, qui bene cingunt. Idque vt ante
dixi, equo prodest: neglectum vero equus vt lenius pulsus de-
labatur, in causa esse poterit. Hoc cingulum debet citius pe-
toris subligari, non alio atque illis. Infratru vel inditis vel
non domis inditis frenis, minus laxa reuincuntur, ne forte pro-
cumbant, id quod neque equo bonum, & stratis nocet. Edu-
ci autem optimum de cella tum equos in aperta & libera loca,
& alligare loto prolixior: ibi vt quasi arbitrio suo aliquan-
tulum versentur: quo generosus admodum delectari putant.
Etiam ad eas partes, quas cingulum obit, saepeius respicien-
do, ne forte illi percuta etiam vulnerata sint: quod malum
cito curari deder, & facile poterit intertrigum communi-
bus & notis omnibus remediis. Pompicum equum confen-
sus eques calcaribus non indiget, nisi ignauus ille sit & pa-
rum alacris. Animus enim indignatur, & ictu laesi tanquam
accepta iniuria in eum su praetentanda agunt, & impetu,
qui periculosus est domino, properatiam feruntur: Quod si
quis equitanti attis imperitus fuerit, parumque firme infen-
dit, illi lorum etiam excutiant, & ab inficitura via auferant, & in
posteriores pedes erecti tergierantur. In bello vero calcarum
vsum fuisse, vlli dubium esse debet. Virgilius enim id o-
stendit:

Sens fumantio equi fuleret calcaribus armos.
Et Silius:

*--- Ferrato calce atq; effusa largus habena
Cunctantem impellebat equum.*

In itinere calcarum vice fere flagello vtitur, & summis ar-
borum partibus, id est virgulis lentis & flexilibus, et cortice, & ner-
uo raurino, atque et corio, quod proprie scuticia dicitur, nam
scuticia. Gracis corium est, Poetae etiam virgam dicunt. Martialis:

Et Massilianum virga gubernat equum,
Silius:

Quadrupedem se Tit. non cedens virga lupatis.

Maxie pro quouis flagello accipi poterit, vnde *Maxie* flag-
ellare, vt *Maxie* pro quoque id est calcarum *Maxie*, id est stimulare
vix calcar addere, pro quo & *Maxie* pallim legimus, nam &
Maxie calcar est. *Maxie* vero tam de flagello quam de calcaribus
dicitur. In confensione maxime virilis est placiditas & mo-
deratio, cautioque ne quas res aut species tum obiciatur equo,
quo illum percellat & perturbet, aut etiam perterreat. Quod
si hoc etiam obtentum sit, (inquit Camerarius) equus scisso-
rem suum vt agnoscat & illo gaudet, nihil ad commodita-
tem confensionis iam poterit desic. Ipse qui confendere
vult, habenas teneto medias, & capulum strati sinistra, dextra
autem librato corpus, quo residat expeditus, neue mole cor-
poris quasi inficta equum ledat. Lapsones equos ascen-
dunt a dextro latere, vt refert Boreus. Ad infensionem tam
intracum quam nudum equum allicieri rectum fuerit, vt
placide consistat, roper adminiculum siue hoc saxi vice et-
iam soli editoris sit. Quod si accedere aut stare nolit, aut ve-
hementius quoque reuicatur, tum blandimentis atque affa-
bilitate potius etiam mitigabitur, quam minis & increpatione
ac plagis compelleretur. Sic enim tum vapulet, aut indole-
mat, nuquam infensio grata huius fuerit, a qua dum ab-
horrebit, semper repudiabit, ac tumultuabitur, ad confenden-
tum confensoris. Inter confendum cauebitur, ne habenas
quibus equus regitur, attrahantur in alteram partem. Domi-
nus confendendi us, amuli adesse debent, & solent, cum non
desides sunt neque inani. Hos ab altera parte basin dimidia-
ti orbiculi ferri, qui sunt fessiois adminicula, retinere pro-
batur nobis, ita enim mollius infenderet eques, & citius infen-
sio equo minus molesta: attrahi autem ab illis habenas non
oportet, sed omnino ibidem relinquere equi. Istiusmodi
equitantium adminicula quibus fessoris pedes infertur, sta-
phas nuncupat infensum vulgus, Auicenne interpretes primo
Canonis subcellares, quod vulgella propendunt. Monerat
tem ibi Auicenna, non oportere subcellares aut pedum in-
tegmenta esse iusto arctiora, quoniam eius membri motus
longe facilius accretet valde frigus. Grapallus eleganter & La-
tialiter staphades dicit scribit, quatinus fessoris dum te ga-
sin-
quor) premunt equorum, pedes habere consequenter. Vete-
rum equos neque legimus, neque ex monumentis eorum a-
spicimus, huiusmodi pedum sustentacula habuisse: vnde
non sine labore ac molestia, praefertim qui viribus non vale-
bant, in equos confendit fecit Petrus Victorius, id eoque qui
vias militares sternebant, vt labore illorum minuerent, in la-
teribus viarum collocasse altiores quosdam lapides & tan-
quam quosdam pusilla fucella excitasse, ex quibus paruo ne-
gocio quilibet, tenui etiam corporis firmitate, poterat se con-
iungere in dorsum equi, & eum premere.

Calcaribus
qui gent
& quonon
Calcaribus
vsum fuisse
in bello
Eneid. 6.
Lib. 7. bell.
Punic.

Maxie.

Plectrum.
Confensio
ne praecipi-
ta.

Stapha.
Subcellares

Staphades.
Veteres sta-
pedibus ca-
rebant.

Li. 37. Var
lecl. c. 15.

Lib. 20.
Mag. nat.
63.

visio anti-
patria.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

Cum Leo-
ne.

dimus. De visio & equo sic scribit Porta: Equo animal obli-
quis hominum nato, capitale disidium est cum visio, homini
noxia bestia: agnoscit hostem numquam visum ac protinus se
parat pugnam, in qua arte potius quam viribus vitur; & au-
dimus visio in solitudine fugatos tympani sonitu, cum ex
quina pelle confici solitum sit. Si calcet equus vestigia Lupi,
obtorpescere supra dictum est, idem Rasis & Albertus de Leo-
ne quoque tradunt. Auicenna vero dextrarios suos equos, non
castratos & fortes, asserit ex audacia adorti & impugnare Leo-
nem (sed Oppianus hoc priuatum equis charopis tribuit, ceteros
vero omnes Leonum aspectum sustinere negat), castratos
autem adeo timere, vt nec calcibus nec flagris adigi possint,
vt propius ad Leonem accedant. Inimica item omnia lailla e-
quino generi esse ante dixi, grunium, fororem, halitum, ideo-
que in quo loco sues stabulant, eodem equos nequaquam de-
ducendos. Contra in equino genere aliquid est quod ouibus in-
imicum est. Scribit enim Columella Oues si videntur stabulo,
in quo mulx aut equi aut asini steterunt, facile incidere in fa-
ciem. Quamuis vero vbiq; ferre terrarum equi rugitus asino-
rum facie ferant, nihilominus naturaliter eum odio habere, vel
inde constare poterit, quod in Scythia, vbi neque alius neque
mulx gignitur, ac ne vllus quidem visitur propter frigora, ru-
denes asini q; erat cum Dario Persarum regem in expeditione illa
memoranda, equos Scytharum perturbant, & cum hi Persas
fieri adorti forent, eorum equi exaudita asinorum voce con-
sternati a terribili, arrectis auribus stupefacti, vix in solen-
tia cum vocis, tum forme, aut quum in speciem, super qua
re confutandus est Aristoteles. Serpentes quoque exhorrescit e-
quus, vt ostendit Silius Italicus, vbi de Lybio illo serpente ag-
git quo cum bellum tam arrox fuit Attilio Regulo, inquit enim,
--- Subitoq; propinquus in ora
Lata distans spatio venit omnis anhelans
Attonitus serpentis equus, frenos, teneri
Impatiens erebros expirat naribus ignes.

Cur aut huiusmodi serpentibus equi, ratio est quod noxam
sepe ab his accipiunt, nam & in Genesi legitur: Fiat Dan colu-
bor in via, cerastes in semita, mordet ungulus equi, vt cadat ascen-
sor eius retro. Et & in trachuro pisce nescio quid equabus in-
fuit, dummodo verum est quod Elianus scribit, si postea qua
illius piscis caudam abscideris, ipsamq; in mare liberum emi-
seris, eam equae ventrem ferent appendas, non multo certe
post abortum pariet. Iam & phoca aspectum ferre nequeunt e-
qui. Fabulantur quidem Theophrastus Phaedra uxoris precibus
commodum a Neptuno patre impetravisse, vt Hippolytum
filium necaret, quem falso Phaedra accusat reatit pudicitie,
quia nouerit libidini noluisse assentiri. Neptunus phocas
Hippolyto iuxta litus vecto in curru misit, quibus vis tanta
trepidatio equis injecta est, vt in fugam versi & curru dela-
piam discesserint. Meminit fabula Virgilius, sed phocas monstra
marina vocat:

At Trivia Hippolytum secretis alma recondit
Sedibus, & nymphis Egerie, membris, relegat:
Sed ubi in syluis Italas ignobilis aenum
Exigeret, versosq; ubi nomine Virbius esset:
Vnde etiam Trivia templo, lucisq; sacris
Cornipedes arcentur equi, quos litore currum
Et inuenem monstra pauidi effudere marinis.

Sunt item plures alii quot, in quibus occultum aliquid vi-
tium est, quod equi vixantur illudq; in primis memoratu di-
gnum, quod Plutarchus scribit, animo linqui equos & asinos,
qui aut mala aut fides doliarii comportant: sed maiore di-
gnum miraculo, eademq; quo ipsi & hominibus quoque suc-
cuntur. Examinata feruimenta extinctosque pene deliquo
vitium homines pennis obiectis reuocat: nam que si paucillum
huius vorant animantes, ex protinus cibo se se recolligentes
roboreantur, stimulaque pristinum iter prosequuntur, nec secus
in hominibus euenisse prodidit. Creditur autem probabile esse
aliquid ex his truchil⁹ exhalare, quo iumentorum istorum ac-
tetur calor, & in partes minimas dissipetur. I⁹ *torpedo* id
est equis terrorem incutens: Herba nomen Democrito apud
Plinium, quae alio nomine achemenidon: eandem inquit hip-
pophoda appellat, quoniam equae praecipue caueant eam.

Querendum an sit hac helleborus niger quoque, vt idem Plinius
annotat, equi, boues & sues necantur: itaq; cauent id inquit
cum candido veltantur. Circa Abderam & limitem qui Dio-
medis appellatur, nascuntur illae herbae pasci equi, inflaman-
tur rabie, circa Potnia vero asini, vt ipse quoque ait. Circa Scy-
tharum & Medorum dictam Thraciae regionem locus est vi-
giniferae stadiorum spatio, qui hordeum producit, quo qui-
dem homines vescuntur, equi vero & boues abstinent, vt refer-
tur in lib. de Mirabilibus Aristotele ascriptis. Cardan⁹ certum
esse scribit, equos in tabernaculo agi, si laferre nates illantur, sed
nostro lafer imbecillum esse aut aliud lafer veterum, quod
inquit olim erat herba. Ferrum equinum siue soleam equi-
nam a filiquarum figura nominatam, ab Italici ferro di cauallo,
a quibusdam sfera canallo vulgo dici volunt ab effe⁹ quo
equi si hanc herbam calcant, ferri facilius exantur. Chi-
mici inter Lunarias recensent, Marchiolus feruicidam mon-
tanam vocat quod non parum videatur habere cognationem
cum minore sicuridica tum figura tum viribus. Est & in gen-

Cum bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cum bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cum bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cum bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cum bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cum bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cum bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cum bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

tiana aliquid equabus pragnantibus noxium; Erenim Gesne-
rus scribit se ex seno quodam audisse, hanc herbam, cuius a-
liquo virtutes tantopere celebrantur, ab ortus causam esse e-
quabus. E contra erucas herbas innoxias futuras aiunt, si palo
imponantur in hortis ossa capris ex equino genere, semina
duntaxat. Semina item hori vel agri malis omnibus ac mon-
stris succosylvestris cucumeris tuta feruari Geoponici Graeci
tradunt, item equae vel asinae caluaria, suaeq; foecundari pre-
sentia quae spectant, ego eadem apud Plinium reperio. Cardanus
tradit, si quis succo foliorum cucurbitae pilos equorum & alio-
rum animalium extat media intinxerit & madefecerit, non
paruo rei miraculo muscarum tædis ac molestia, immunes to-
re. Stygis aqua cum vasa omnia, lapidea, & crystallo & murhi-
na, ossa & ex quouis metallo confata penetrat, & perumpat,
testante Paulania, solam equi vulgum illam contineri hic
idem asserit, vero etiam Alexander Magnus huius aquae ve-
neno vitam finierit, dicere certe (inquit) non possum, famam
vero esse scio. Iulianus quidem seu Trogus de equi vulgula id
etiam tradit, alij vero de asini, alij de mule vulgula, sicuti his ver-
bis ostendit Cælius Stygis aqua ex petris profuens insigni fri-
giditate est, dissilientibus vasis omnibus, asini modo vulgula ex-
cepta aut mule sicuti alij prodidere, nisi mendosa sunt Greco-
rum exemplaria. Certe in libro de primo frigido Plutarchus de
asini vulgula intellexit, q; facit in hiltoris item Ioannes Mona-
chus in Alexandri mentione. At Plinius muliarum vulgulis con-
tineri modo stygis aquam prodit, facilis lapsus, nam Grece
asinus est; mulus autem vel mula, *μῦλος*. Aut vitrumque est, aut
forsan labitur Plinius. Nam in Alexandro Plutarchus *μῦλος*
dicitur quamquam interpretes equi vulgula reddidit. Hec Cælius.
Ego de toto equino genere id intellexim. Nam & Curtius
dum iumentum ait, egge equo, quam asino aut mulo id attribuit.
Cæterum Elianus non vulgus sed comibus asinorum Scythi-
corum contineri scribit. Si equi ex Sybari fluuio biberint, ster-
nuntamentis exagitari constataur Strabone, ideoq; ab eis
portu armenta arcentur. Efficit vero & in tabernaculo apud A-
lium legimus, equos, inflammatosque tæbe, si ex Cossinitæ
Thraciae flumine, quod desit in agrum Abderitarum, bibe-
rint: quo loco etiam scribit, idem accidere equis qui de Phoe-
tine biberint, q; non longe abest a Thebis. Haud procul a Por-
tis Boeotiae vide purcum fuisse referunt, ex quo si aqua haulta
fuisse ab indigenis equis, furore etiam agitantur. Vnde ap-
pellata dea Potniae quae furorem faceret, hoc est *ποτνια*.
In Marathonico vico, vt testatur Paulania, tota nocte e-
quos hinnientes & viros pugnantes audire est. Hos quidem
propius spectare voluisse data opera, nemini (inquit) profuit
quis vero rei ignarus, imprudens & fortuito incidit, nullam
dæmonum iracundiam mouet. Sed hoc huc non pertinet. Co-
lore vero aeternum torpescere equi etiam videntur, quod Si-
lius Italicus ostendit exemplo equi Catonis qui in Maurum
aterrimum acerrimis indutus armis, & calcibus adactus,
sele inferre reculabat, sed verius ascribam, sunt enim perquam
venusti.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cur bor-
deo quoda.
Lib. 16. de
Var. rer. c.
90.
Fortum o-
quinum.

Cum gen-
tiana.
Eryca ne
herbis sint
noxia.
Equine &
musculi in-
feruntur.
Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Cum stygia
aqua.
In Arcadi-
cis.
Lib. 17.
Lib. 30.
Lib. 10.
Cum alijs
fluminibus
Lib. 11.
Lib. 15. c. 23.

Dionisio factum est omen futuri regni, cum equum exaudisset
hinnientem, qui submersus voraginibus extitit non potuit.
Dario quoque hinniens equus regnum Persiae peperit, sed hin-
nitus arte procurauerat, vt meminit Herodotus, & Valerius
Maximus quoque, his verbis: Soranus Magorum dominatione Per-
siae oppressa. Darius rex aduortibus eiusdem dignitatis assumptis,
pactum cum praclari operis consortibus fecit, vt equi insidentes, so-
lis ortu, cursum in quendam, locum dirigerent, ique regno potire-
ntur, cuius equus in eo primus hinnisset, ceterum maxima mercede
competitoribus fortune beneficium expectantibus solus acumine e-
quisu sui Oebaris prosperum fortune optata rei effectum assecutus
est, qui in equa gentem partem demissam manum, cum ad eum
locum ventum esset, naribus equi admoit, quo odore irritatus an-
te omnes hinnitum cecidit, auditoque eo sex reliqui summe potesta-
tis continuo equis dislapsi cecidit, vt mos est Persarum, huius pro-
fatis corporibus Darium regem salutarunt: Quamvis impe-
rium, quam paruo interceptum est, iustissimo: Hæcenus Valer-
ius. Saxones vero etiam ex equorum hinnitu sua potissimum
auguria olim sumebant, vt legimus apud Iosennem Bohemum,
qui sic scribit: Saxones olim equos deorum ministros & diuinorum
consiliorum vices credebant. Candidi publice alebantur & nulla
mortalis opera conati, vt eorum praesagia & monitus experirentur.
Hos pressis sacro curru sacerdos vel rex princepsque ciuitatis com-
mitabatur, atq; hinnitus & frenum obseruabat, nec vlli auspicio
maior fides adhibebatur non solum apud plebem sed apud proceres
etiam atque sacerdotes. Est autem & hoc valde memorabile,
quod refert Plutarchus in Parallelis ex libris de fluminibus:
Pyrecheus Euboeorum rex bellum in Boeotos gessit. Hunc
Hercules vicit, & equis alligatum in duas partes discepit, &
insulculum abiicit. Locus puli Pyrecheus dicitur. Situs est ad
flumen Herculeum & equis bibentibus hinnitum edit. Ioan-
nes Rofinus etiam nunc iulius perflatus esse scribit equos
hinnitu alacriori & ferociori frenitu victoriam ominari prae-
lia iniurus. Taurus apud Virgilium, cum producit equos iussit
se, eosque fientes conspiceret, lætitia exultat.

Ex tristi-
tia equorum.
Equorum
fletus.
Eglog. 5.
Cæsonij Pa-
tristio-
men.
Lib. 15.
Annal.
Crassi in-
tristis omen
in Crasso.
Flaminij
omen.
Sulpitij
Galbae fa-
tum in e-
quum suū
scemna.
Pertinax
vt imperiū
nactus.

Ex tristi-
tia equorum.
Equorum
fletus.
Eglog. 5.
Cæsonij Pa-
tristio-
men.
Lib. 15.
Annal.
Crassi in-
tristis omen
in Crasso.
Flaminij
omen.
Sulpitij
Galbae fa-
tum in e-
quum suū
scemna.
Pertinax
vt imperiū
nactus.

Ex tristi-
tia equorum.
Equorum
fletus.
Eglog. 5.
Cæsonij Pa-
tristio-
men.
Lib. 15.
Annal.
Crassi in-
tristis omen
in Crasso.
Flaminij
omen.
Sulpitij
Galbae fa-
tum in e-
quum suū
scemna.
Pertinax
vt imperiū
nactus.

Ex tristi-
tia equorum.
Equorum
fletus.
Eglog. 5.
Cæsonij Pa-
tristio-
men.
Lib. 15.
Annal.
Crassi in-
tristis omen
in Crasso.
Flaminij
omen.
Sulpitij
Galbae fa-
tum in e-
quum suū
scemna.
Pertinax
vt imperiū
nactus.

Ex tristi-
tia equorum.
Equorum
fletus.
Eglog. 5.
Cæsonij Pa-
tristio-
men.
Lib. 15.
Annal.
Crassi in-
tristis omen
in Crasso.
Flaminij
omen.
Sulpitij
Galbae fa-
tum in e-
quum suū
scemna.
Pertinax
vt imperiū
nactus.

Ex tristi-
tia equorum.
Equorum
fletus.
Eglog. 5.
Cæsonij Pa-
tristio-
men.
Lib. 15.
Annal.
Crassi in-
tristis omen
in Crasso.
Flaminij
omen.
Sulpitij
Galbae fa-
tum in e-
quum suū
scemna.
Pertinax
vt imperiū
nactus.

Ex tristi-
tia equorum.
Equorum
fletus.
Eglog. 5.
Cæsonij Pa-
tristio-
men.
Lib. 15.
Annal.
Crassi in-
tristis omen
in Crasso.
Flaminij
omen.
Sulpitij
Galbae fa-
tum in e-
quum suū
scemna.
Pertinax
vt imperiū
nactus.

Ex tristi-
tia equorum.
Equorum
fletus.
Eglog. 5.
Cæsonij Pa-
tristio-
men.
Lib. 15.
Annal.
Crassi in-
tristis omen
in Crasso.
Flaminij
omen.
Sulpitij
Galbae fa-
tum in e-
quum suū
scemna.
Pertinax
vt imperiū

ducit, subitoque in periturbatos impressione facta, vniuersos in fugam conuertit, in qua alios Bulgarios affecit occiderunt, alij inuicem conculcati perierunt. Romanicus miles referent Vincentio, confanguineo suo equum tradidit, vt se mortuo venderet, & pauperibus daret: sed ille equum vendidit & sibi pecuniam retinuit. Post dies autem triginta anima eius reuerfa, inquit triginta diebus fui in penis tartari: sed tu qui non pauperibus quod iusseram dedisti, hodie eo venies, me in paradysum translatum. Eodem die demones illum rapuerunt & in altissimo monte post duodecim dies cadauer illius est reperitum, Daphidas Temoiffensis Grammaticus adeo medicus in omnes fuit, vt legimus apud Sudam, vt nec ipse diis parceret: is itaque Delphos profectus deidendi causa rogauit Deum: num equum suum reperiturus esset: cumque responsum fuisset: celeriter esse reperiturum, ad vanitatem oraculi coarguendam, passim iactabat, eum se nec amisisse, nec habuisse. In reditu autem ab Artalo Pergami rege, quem maledictis lacerauerat, comprehensus & e rupe, cui equi nomen erat, precipatus, in terris suis veritatem oraculi comprobauit. Est autem & illud valde memorabile quod accidisse memorant insignes auctores apud Constantinopolim ante facellum Deipare Virginis, Me-

dia enim nocte, cum nullus ibi equus adesset, pictus tantummodo, ille omnium terrore magno bis hinc inde auditus est, vti iam acciderat ante annos plus minus quinquaginta. Id autem accidit Clemente V. Pontifice, vt narrat Nicephorus Gregor. & Genebrardus in Clemente V. Strodenfes Angli quomodo impictis temeritatibus sue pomas D. Thomae Cantuariensis Lib. 3. c. 103. Archiepiscopo dederit, breuiter sic narrat Polydorus: Itri Lib. 18. de dentes (inquit) Archiepiscopus, caudam equi cui infidebat, amputauit. At postea nunc ita accidit, vt omnes ex eo hominum genere qui id facinus fecerint, nati sint instar brutorum caudati. Refert Vincentius in suo speculo naturali & Guilhelmus Malmesburienfis monachus in sua historia, tempore Petri Damiani fuisse duas verulas in via publica qua Romam iururquales D. Augustinus appellat stabularias, id est transeunt ad hospitium pro mercede suscipientes, nam stabulum pro-

prie hospitium venale & publicum dicitur, qua in vno comitante tigrario, vna quoque arte malefica imbuit, hospitem quandoque solum aduenientem, in equum, vel suum, vel asinum mutabant & certo pretio mercatoribus diuendebant. Quodam die iuuenem hystronicis gestulationibus victum exigentem, hospitem exceperunt & in asinum vterunt, mulierem colucri facientes, qui gestum miraculo destineret trans-euntes, nam ad anus mandatum nuntumque quo cunque modo mouebatur: non enim illi intellectus perierat, sed loquela. Ingentem inde quorsum fecerant verulam. Quo cognito vicinus care asinum redemit. Caucio tamen hac a mulierculis adhibita est, vt custodiretur ne in aquam descenderet. Seruatus diu ab aqua & tandem incautior natus custodem, in lacum proximum se coniecit: ibi se aliquandiu volutans, propria restituit forma. Cumque ab eodem obuius seisciteretur eius cultus, num asinum vidisset ille se esse respondit. Famulus ad herum reuertitur, herus ad Leonem Pont. sanctissimum. Conuictus aus idem fateatur. Dubitantem Papam confirmavit Petrus Damianus, vt eruditissimus, probato exemplo de Simone Maggo qui suam Faustianam imaginem impresserat. Quidam nomine Prestantius (inquit D. Augustinus loco paulo ante citato,) patri suo contigisse indicabat, vt venenum illud per seculum in domo sua a stabularis illis mulierculis exhibitum lumeret, & iaceret in lecto quasi dormiens, qui tamen nullo modo poterat excitari. Post aliquot, autem dies eum velut euigilasse dicebat, & quasi somnia enarrasse quae passus esset, caballum se scilicet factum, annonam inter alia iumenta baiulasse militibus, quae dicitur retica quoniam ad retia deportatur: Quod ita vt narrauit, factum fuisse, compertum est, quae tamen ei sua somnia videbantur. Vincentius item scribit Puidicam feminam, in quam vesano amore exarserat Aegyptius a maleficio in equum versam & a D. Macario Aegyptio cremita restitutam. Ortho autem Episcopus Frisingensis scribit D. Macarium, cum ad eum adduceretur ista puella, quam amici in equum & maleficis mutaram dicebant, dixisse, puellam se videre non equam: amicis inquam equam visam fuisse, se i viro sancto puellam itaque ad deum suis precibus, tam puellam quam amicos eius a praestigiis demonum liberasse.

Equus pi-
ctus hinc
Lib. 8.
Lib. 13. his-
Angli qui
caudati.
Lib. 3. c. 103.
Lib. 18. de
cinit. de c.
18.

Hospites in
quadrum-
dam immu-
tati.

Lib. 18.

Lib. 1.
Chron.

AB EQVIS OCCISI.

Hippolytum Thesi & Hippolytes Amazonum reginae filium, cum cursum iuxta mare ageretur, (pater furorem fugiens, quod falso accusatus esset de stupro Phedra nouercae in tentato,) apparentibus phocis equi exterriti rupto curru disceperunt, vt supra indicauimus: qui exitus nominatim tanquam omni infelicit respondit. Idem nominis omem in Hippolyto nostre religionis euentum habuit. Is enim Othitis Tybenis martyr sub Decio Caesare & Valeriano praefecto ab equis dilaceratus est. Cuius mortem describens Prudentius, de iudice Romano hos versus reliquit:

Hippolytus
martyr.

Ille supinata residens cervice, quis inquit

Dicitur affirmat dicit Hippolytum.

Ergo sit Hippolytus, quoniam turberet, iugales

Intererat, qui dilaceratus equis.

Licinius imperator, cum filiam Christianae religionis cul-

tricem ab equis disceperit velle: ipse a suorum vno mortu inter-

fectus est, vt Textor memorat. Plutarchus recitat eodem, in

Parallelis (mihoribus) ponit Communionem quandam, Com-

minij ex Aegria filium, qui a Gidia nouerca (cuius votis pare-

re noluerat) stupri instar Thesida acularis fugiens, ab equis

sit dilaniatus. Praechmen Euboea rex bellum Boeotis inferens

ab Hercule pulsis equinis alligatus est, vti in duas partes disce-

peretur, vt legitur apud eundem Plutarchum. Boetis Persa, vbi

Gazze praefectus, capta vbe equis raptatus est ab Alexandro

Magno, vt auctor est Sabellicus. Nota est historia Metij Saffie

tij apud Lintum, quem cum Albanorum esset dictator, ob pro-

ductionem & defectionem, Tullius Hostilius Romanorum Rex

victoria contra Veientes potius, nudatum regis ornamentis

alli, antiqua drigis in duera nientibus praecipit: cuius corpus

agentibus lictoribus & equorum trahentium, vt quoque spe-

ciante exercitu, in partes plures disceptum est. Hippodorum

quendam Codridarum vnum narrat Aelianus, filium eo quod

apud moechum deprehendisset, curru alligari & disceptum fu-

isse. Carolus Magnus superatis hinc inde bello Saracenis

Gan lonum ad Marfurium & Belingandum adhuc debelland-

os in Hispanias mittit his conditionibus, vt Christi fidem &

pacem acciperent aut certum auri & argenti sibi quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

buti nomine penderent. Ganolopus mandatum quidem tri-

Licij
mors.

Prachmen
Rex.

Boetis Per
Meti? Suf-
ferius.

Adulterij
punitum.

Brunchild
dis Regis.

Lib. 3.
Lib. 7.

Theobaldus
Brussacensis.

Lib. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Lib. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Lib. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Lib. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Lib. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Lib. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Lib. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Lib. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Lib. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

occupato regno Israelitarum, Iesabelem impiam, quae fuerat

multorum causa malorum, iussu precipitari deorsum: itaque

equorum vngulis conculcaram esse, sic, vt sola caluaria capi-

guinem Theodoric. Gothorum rex, vt testatur Nicephorus,

in indomitum equum ascenderet, hastam erectam, quae ante

tabernaculum regum more gentis suae erecta erat) concul-

silla oblique in eum illata, latus eius vulneravit, quo vulne-

rectiam obiit. Sic & Caroleomanum testatur Aemilius, in equo

ludibundum dum refugientem domum puellam insequere-

tur, impetu equi intra humile ostium illatum, corporis com-

pagem soluisse. Sed & Corsum Donarum Florentinum scri-

bunt Fulgulus & Sabellicus, cum ad prosperum rerum suarum

successum eius exultatio nimium crederet, ideoque popu-

lo in suspitionem veniret, tanquam in vbe tyrannidem affe-

ctaret, furente populo, & ades ipsius, Libertatis accepto ve-

xillo, oppugnante, clam in equum confendisse: & cum mili-

tes quidam eum insequerentur, ab equo delapsus, stapedi ad-

hastile atque adeo ab equo conculcatus fuisse. Nostis deni-

que temporibus Fabius Puppilis, comes illustissimus, & he-

ctos inuictissimos, vbe egressus vna cum liberis, cum equi

conferati nullo modo ab auriga cohiberi possent, ipse sibi

liberique consuleretur, singulos quam fieri licuit sine lesione

rheda exponere, sed de se ipsis, adhaec implicatus, atque ita

alliso faxi capite perit, Hippolyti in morem.

Li. 2. de sa-
nit. 10. c. 31

Cap. 5. de
ratione vi-
dus salub.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

Li. 6. de
arte gymn.
cap. 8.

scat. ceterum thoraci maxime aduersatur, necnon velle ma-

le affectu, in cuius viceribus curandis ante cetera huiusmodi

exercitationem vitari placuit Archigeni illi, praestantissimo

Hadriani Imp. Archiatro: coxis enim oblescit Hippo-

crates, quoniam in hac re varias auctorum posterorum ex-

stare sententias reperio. Themison Methodicorum princeps

in coxendicium dolore, & addit nomine a Graecis appellato

equitare imperabat agrotantes, quo magis ob vehementiam

motus partium faceret vexationem: post ipsum idem confi-

mauit Theodorus Priscianus & quem modo citauit, Plinius.

Ex altera parte iam diximus Hippocratem coxis equitatio-

nem inimicam, earumque dolorum parentem reputasse, quem

secutus Caelius Aurelianus Themisonis placita infectatus est

tanquam veram ischiadicorum curationem destruentia. Ego

cum animaduerto in hac exercitatione vehementer coxis in-

calefcere, ac ex motu debilitari, ita sentio humores defluen-

tes facilius ibi decumbere, atque inde dolorificas affeciones

excitari: tanto magis affectus iam excitatos, quasque inueter-

atas acerbiores & indissolubiles fieri reor: quibus item ra-

tionibus equitationem a Celso podagricis iure damnatam

fuisse puto. Equitatio praestata succedente equo predictis du-

bus proculdubio deterius est, nimirum quae vniuersum cor-

pus moleste quatit & dolores excitat: atque sicut in Ni-

ptis ille sapientissimus Graeciae saucius intelligebat, vbi dice-

ret: *Pederentia re & sedato nris, ne iussu arripit maior dolor.*

Quod item Lucilius poeta antiquissimus inuit, dum equum

succellantem, rectum nuncupauit hoc versu:

Succellantem tatri, tantique caballi.

Adhuc succellantem vehementer caput offendere, col-

lum & dorsum & nates, experiuntur illi quialiquando in hunc

modum equitare coguntur. Denique si vlla est equitatio, quae

viscera praecipue (id enim facit Galenus) agitare apta sit,

proculdubio nunc proposita talis est, a qua non solum inte-

riora omnia conuerti, verum etiam suspendi, quasque arrip-

videtur. Illud vnum habere iuuamentum potest, vt visus atque

crudis humoribus concoquendis, atque citanda ac vix

profluenda, necnon arenum (quod Auenenna placuit) loco

lapis atque arenulis ad inferiora deducendis adiutur qucat.

Sed, quoniam maioribus damnis commoda hac compensa-

tur, omnes ab exercitatione simili abstineant consulo. In a-

stusconibus equitatio (cam sic appello quam vulgari nomine

Multum equitantes cursum
ventre, co-
tra lotum
factus plu-
rimum.

impossibile accedit & mala ac dolores illa concessio, si quo modo incitatus feraris. Valentibus magis conferre eadem potest, corpus, animum & stomachum firmando, feris expurgando, acendoque, sed periculis pedes debilitat. Huc ulque Mercurialis. Querit Ambrosius Nolanus, cur qui longae & frequentis equitatione videntur virescunt, non lotum multum faciunt. An quia (inquit) equitantium lumbi renes etiam sentiunt: renibus calfactis omnis fere humor, qui in hepate, corpore ac ventre est, exigitur, quod lotium ipsum est: ex quo vero humore cetera sicciora descendunt in sedem, ac ventrem siccant: siquidem cum lotium plurimum sit, tum excrementa siccantur. An quoniam equitantium sedes ob concussum & hippiam, cui assidue haeret, caler, ac premitur & ardetur, quibus affectibus omnia excrementa, quae ad sedem fuerint, calendo & premendo siccantur & obdureant: haec siccata etiam superiora desecant. Natura autem cum alteram excrementorum viam impedit, alteram intendit: utrumque utrumque si non potest, crassas excrementorum partes in viam lotii convertere, subtiliores & humidiores committit: unde lotium plurimum fuit in vesicam, iam ventre sicco remanente. An quia in equitantibus decussus de superiore corporis parte ad inferiorem fit in eo vero decussu facilius citiusque humor deiectus descendit, quam durior substantia: illius enim ut nihil mollietudinem impedit, etiam per angusta penetrat: ita duro corpori vixit quoque ob exesse facile potest, quo fit, ut vbi prius faciliusque humor descendit, reliqua sicciora remaneant in equitantibus, necesse sit eorum ut lotium sit multum, ita venter siccior euadat. Haec itaque ille.

GESTATIO IN VEHICULIS. & lectica.

Lib. 6. de
an. sym.
cap. 10.

Lib. 3. de
an. 39.

Gestatio per vehiculum.

Lib. 2. de
an. 11.

Lib. 5. de
an. 20.

Epist. 56.

Lib. 3. de
an. 39.

Lib. 1. de
an. 11.

Vestatio
reuerfus.

Vehiculorum multa fere apud maiores nostros genera, (inquit Mercurialis) quorum luxuria vix adeo interdum Romae crevit, ut referre Plinio, aurea ac argentea facere non sint vitia: sed hoc praeter institutum nostrum est. Nam quae pro sanis aut aegris in usu habita sunt a medicis vehicula, alia ab animalibus, multis aut equis agebantur, alia ab hominibus, & vixque vel tardiuscile vel celeriter. Gestationem vehiculo factam quamvis ceteris acriorum esse dixerit Celsus, ea nihilominus secundum Galeni sententiam, inter debiles exercitationes referri meretur: quo fit, ut sanis, nisi aliter exerceri impediatur, minime omnium conueniant. Valentibus autem & senibus magis: quemadmodum Antiochum exercuisse sese & Caecilium Plinium accepimus, maxime vero agrotantibus, de quibus sermonem faciens Anthyllus, dixit gestacionem in vehiculo factam vim quandam anolendi commouendique morbos stabiles & permanentes habere. Quapropter Seneca ad bilem faucibus infixam discutendam & ad spiritus densitatem extenuendam sibi mirifice profuisse scribit, qui quod anhelandi difficultate, sine suspirio, vix vocat, non raro vixque ad expirationis periculum exercetur, huiusmodi exercitatione adversus morbum vebatur. Haec inquam exercitatio duplex ab Aetio traditur, altera mitior, altera vehementior. De mitiori scriptum reliquit, ea in capitis affectionibus, & his quibus intestina fluxione laborant, ventrem esse. Unde sapienter Caelius Aurelianus iudicavit capitis dolore vexatos per longam viam gestari debere, ne frequentis vertigine agrotanti vertigo induceretur, veluti etiam non sine ratione in furore, atque paralyti curandis vehiculi manibus acti gestacionem adhibendam esse voluit, quamquam eandem postea in epilepsiae curatione improbaueit, quod motus rotarum vertiginem caliginemque faciat agrotanti, quae passio nisi imaginem ferat. Licet enim Galenus Trallianus & Aetius in vertiginosis, epilepticis, graui ophthalmia, aut aurium dolore, surditate capitis, necnon in hemieticis similem exercitacionem prorsus auerari non videntur: attamen Aetius sic affectos leuiter moueri & auerlos ab itinere retrorsum desiderare in curru maudauit: multos subiungens se nouisse hoc modo curatos, qui nullo alio auxilio indigerunt. Etiam secutus deinde Auicenna addidit huiusmodi vestacionem reuocata facie peractam visus debilitati eiusque obfuscationi magnam inuacuationem conferre. Hanc mitiorem in alio fluente commendauit Celsus, quam valentibus quoque & senibus. Ausonium Gallum poetam & Ausonii medici a Marcello citati silium probasse puto, quando is amico cuidam leni & a morbo resurgenti scribens, monet eum & veredo, quae erant vehiculorum genera, tarde vehatur, thedas, perorita & equorum veloces motus fugiat, his verbis:

Pelle sopori feri senium, nubemque veterem,
Atque alaci medium carpe vigore viam:
Sed cistum aut pigrum cautus consende veredum,
Non tibi si vobis, non amor acris equi.
Canterii mones male nota petorita vires,
Nec calores nulas ipso metissem agas.

Porto vehiculi gestacionem vehementiorem tanquam caliditate attenuanteque vi praeditam in supprimenda carni multitudine a Caelio commendatam inuenio, quam item ab ipso pro atrophiae curatione & ab Aetio in affectionibus peccatoris, & stomachi, in tumoribus laxis, in hydropicis, ac stupore attonito percussis veluti optimum praesidium usurpatam fuisse constat. In lectica gestacio facta, ut praedicta aliquanto remissior atque blandior existit, sic quoque plures vix apud medicos in exercendis aegris habuisse legitur: quod enim in sanis quandoque eam adhibitam reperimus, id factum credo, non ut simili exereitatione vlla valetudinem accederet utilitas, sed potius quia a senectute sine alia causa (veluti Alexander ob curis vultus in militari expeditione lectica usus traditur,) cohiberetur vel ut a puluere, sole, ventorum flatibus, pluuia, grandine ac hyemis rigoribus defenderetur: quoniam si aliqua ex praedictis causis homines sani vigeant, ut a lectica abstineant, confuso, quoniam praeter agitationem illam quae plurimorum capita vexare consuevit, generat & in corporibus quendam torporem, dum omnia fere membra a motu feriantur, vix mox difficile reddatur, ea maioribus ac vtilioribus exercitationibus assuefacere. Verum enimvero hac particulari commoditate non mihi videtur priuanda lectica gestatio, quod sani viri ea possunt vix post cibos, non ad exercenda corpora, sed ad obeunda negotia necessaria, citra motus dampnum, aut solari & exhalationis animi vigentur, quae modum facit Angustum, quando se a cena in lecticulam ludibramoriam recipiunt, auctor est Suetonius. Quamvis autem ad exercitanda languentium corpora spectat, duplex fuit illius apud medicos gymnasticus vix, aut gestatis sedentibus aut decubentibus. Decubentes in lectica gestantur, ut Anelyllus, Aetius & Auicenna memorie mandant, qui lethargia febri, aut semitertiana aut quotidiana ac phlegmatica vexantur, hydropici secundum Trallianum sententiam, apoplectici, resoluti, nephritici ac podagrici: siquidem haec commotio per lecticam habita (vixit Arabum medicorum princeps, materiam expulsiua aptam efficit: prodest subinde talis gestatio illis qui diuturna imbecillitate laborant, qui helleborum sumperunt: itaque vigilantibus aut segnitie & pigritia quadam oppressis, necnon illis, quibus caninum in modum appetitus intentus est, nimium cum intentione illa sedent. Ceterum sedentes in lectica, secundum Aetium, portari debent, qui in integra febrium declinatione consistunt: eadem ratione & illi qui alias exercitationes obire nequeunt, qui diuturno aliquo & leui morbo implicati sunt, qui cum adhuc imbecilles sint, vires reficere cupiunt, qui tarde alimenta consueverunt. Ex quo prudenter satis Cor. Celsus vbi praefici nauigat, nequeunt, lectica eorum corpora dimouenda consuevit, quemadmodum Alex. Trallianus, si quid aliud, huiusmodi gestaciones & nauis & lectica factas, hydropicos tuare scripsit.

TEMPERAMENTVM.

Laurentius Ruffus equum temperamentum existimari asserit, quoniam docilis est & in domum vel nutrium suum seu curatorem facili placidusque. Ad caliditatem tamen vix gere arbitrat, idque arguit animantia superat. Ceterum sicut in nobis vix euenit, equorum nonnulli sanguinei, alii biliosi, alii pituitosi, alii melancholici. Quomodo autem inuenire dignoscantur, docet Petrus Montis philosophus G. Ayora Cordubensis interprete, a sanguinea complexionis exordio sumptum. Cum sanguinea (inquit) complexionis exordio sumptum, cum quocunque in curru solent praefertim si id parumper accitum est: ceteris delicatioribus sunt, & feni obedientiam faciunt: cunctos possident: breuem abhelitum habent, quamobrem in longo cursu praefertim non queunt: in breui tamen cito eunt, & cum pulchritudine transeunt: tum quia minutum & iunctum currunt. Ex his fere nullus alta vel longa veltigia facit, sed omnes pene curra anteriora in cursu implicant. Ad iugandum ex eis nimium praefertant, & in gyris huc atque illuc faciendis mirum in modum excellunt. Has habitudines tenent pedes paruos & non crebro multa duritie praedictos possident: breues iuncturas articulo vix (si dicere cupis) gracilia crura & media longitudine feni tenent. Femora habent crassa, quae curra breuiora videntur quam sunt, faciunt: multam enim carnis copiam in natibus habent, & ea nimium deorsum descendit, neque aliter ea quae a scapulis pender, toros anteriorum currum induit. Carae & super clunes & circum ilia abundant: crassi in posteriori parte sunt, in anteriori vero subtili te hilarantur. Tergum & eius partem aduersam recte condiant habent. Clunes atque nates recte conditae & optime distributae sunt, quibus cruce apta equitate respondent. Colla breue, crassumque tenent: Quae res simul cum copiosa conditione posteriori ipsos freno parere efficit. Eorum capita parua atque breuia sunt, quae inter corpulentiam & maciem medium sortuntur. Minores huiusmodi complexionis equi, quae ex ceteris sunt. Cholericus neque celeritate neque tarditatem habent, quavis eorum plurimi tanta superbia teneant in exitu, ut si noster iter perficere

Gestatio per vehiculum vehementior.
Lib. 4. de
lectica.

Gestatio in lectica.

Cursum.

Lectica no-
xa.

Equi bi-
loxi.

perficere capiant, neque id tamen in alteram magis quam in alteram latus fieri dicimus, nimium currunt, praefertim in iugo cursu anhelitus quidem patientiores ceteris sunt, cum currunt, plurimum se attollunt. Longis quoque passibus & nimium apertis incedunt: eorum plurimi infreni sunt. Equi nimium veloces istius complexionis a lingua subleuati nascuntur, qui eos celeriores, freno obedientiores, pulchriores & pretiosiores reddunt. In istis namque duabus complexionibus huiusmodi animantes nimiam ostentacionem appetudinemque cum vigore possident. Quocumque in terra sit currunt, maxime vbi viribus opus sit. At si phlegma pro sanguine sequitur, animalia tardiora & anhelitus patientiora & infreniora fieri solent, quae melancholice aduentu semper durefunt. Has autem similes habitudines possident. Mediores pedes & satis ab vngula vegetos habent, quae inter duritiam & temperiem mediū possidere experitur. Lunctura curra atque fortes subsistunt. Eorum curra tam anteriora quam posteriora mediocrem tum longitudinem tum grossedinem habent: ea tamen nimio offe exuperant, quod vultus maximum esse omnia membra demonstrant. Femora tantum seorsum eriguntur, ut reliqua longitudine excedere videantur. Nates cum clunibus, eorum strictae & siccae potius quam vel late vel carne vberes dicenda sunt, praefertim in summitate, illic ceterum in pectoris vultu modum deducuntur colligunturque. At ossa clunium nimio intervallo distant, proppam longam habent, quae in parte posteriori contrahitur, quae res eorum tergem breue efficit. Illa adeo fustum eriguntur, ut pars illa in qua clunes natesque consistere diximus, altior videri quam sit, faciant. At cruce inferiores habent. Supina pars prelonga est, quamquam magna ex parte, est longum pedus, breuissimum ventrem teneant (quae Hispani Hamelgem dicunt) pectora lata atque aperta possident, quamvis ob acuitatem quam in fronte tenent, acipites imitentur, & minor latitudinem habere videantur, quae equidem res animalium velocitatem praeceteris indicat. Neque vllum adhuc perniciat praefertant, id aperte decurrat, compertum habemus. Non sunt graues sed in anteriori parte nimium ollis & possident & ostendunt. Currum altitudine & corporis breuitate praefertant, quod quidem signum singula animalia ut perniciat excellant, habere debent, quamvis minus, ob id, pondos tolerant. Cursus etenim currum expeditionem appetit. Huiusmodi equi quos cholericos dicimus, colla satis longa atque gracilia foriuntur. Quapropter & posteriori leuitatem & currendi impetum freno inobedientes sunt. Capita mediocriter siccae tenent, quae inter longitudinem & medium conduntur, maiuscula etiam cholericis quam sanguineis insunt, quod in hominibus ob capillaturam nequaquam ostenditur: capillis tamen subcillis non minus in nobis quam in equis vix est, ostendi solet. Istiusmodi demum equi multum sentianturque elaborant, sed superbissimi sunt. Melancholici citi vix cholericis sunt, quamvis & duri & impetati consistant, & multum celeritatis illis vix cholericos equiparent, deest. Eorum etenim nullus cum sufficientia currere experientia & tam rotunde atque implicite in cursum eunt, ut inter eorum currendi atque rotandi modum nullum fere differunt (quamquam non eadem) iudicetur. Magis sciendo quam cursu valent, quam quidem affectu non vniuersum a melancholicis animalibus obferuari videmus. Os durum possident: multum tamen in longum sagere nequaquam solent si eos frena coercent, cumbus quippe vix non magno opere cupiunt. Ingentes labores perferunt in iisque tolerandas praefertant praefertim cum facinas deportare expedit. Omnes denique equi qui pedes atque crura arcuata foriuntur, & temperati & pacatissimi laboris sunt, debiles quoque pro sui corporis magnitudine experientur, verum quia melancholici sunt, fortes esse ostenduntur, & magnos idus, vbi tangunt, dare videntur. Pedum cornua bene condita atque fortia quamvis non temperata foriuntur, crura crassa, curra, atque breuia possident. Coxae atque clunes rotunde sunt. Tergum media longitudine coercentur, quod saepe currum est (quem quidem defectum pandum Hispani vocant,) quam quidem ob rem & quia liberant, ad rotationes super ipsos peragendas optimi sunt. Pedus latum, apertum & tabulatum (ob similem adequationem dictum) tenent. Collum curru crassumque illis tributum est, cui dicitur caput minime sed simillimum annexum, quod magno esse constare vixque quaque conspiciunt. In iusta pugna valent. At cum cholera huius complexionis anteire natura vix, longe praefertant. Canes quoque huiusmodi complexionis fortes sunt & tenacissime mordet qui pollices magnos atque aduncos in iussu gignibus magna ex parte habent, (quod obtem perignados ipsos Hispani appellant.) Simi etiam esse consueverunt, quare & in equis & in canibus dignoscendis commune indicium est. Phlegmatici lentini principio sunt, neque vlla tamen in totius cursu parrelaxitudinem deserunt, quamquam & in medio & in fine minorem lentore retineant, praefertim si currum spatium accliuum est, & nimium dilatatur, & aliorum complexionum defectionem existimes. Neque eos ob id vixquam leues esse, sed vix fere modo in longum pergere dicimus, quam rem ita qui iudicant atque celeriter vim impetunt, agere non possunt. Parum saluine & spatiole voluntur. Non cito a cursu consistunt, quamvis & molli ore sint &

multum fugere nequaquam assueverunt. Laborum patientiores experiri quam videri consueverunt. Ex istis vel cum melancholico humore commixto multi refides eunt. Verum cum melancholia praecedat, phlegmaque subleuatur, iter periculis refutare & vicius nolle progredi pugnare. Horum pedes magnitudine sparguntur, quorum cornua melia sunt: articuli imo arcus longi, crura vero atque femora longa existunt: at sua femina (interiores coarum partes intelligas) nimium carnosa & quoquo modo summissa iacent. Tergum atque illa longa porriguntur, venter propensus atque longus est. Pectora curra, non lata sed nimia carne induta possident: colla crassa longaque existunt, & plurima induuntur carne: quibus capita conformitate procubatio coercedunt. Latius in istis equorum complexionibus scribi poterat, debueratque: plura etenim alia tam publica, tum quoniam modo lecta foriuntur. Verum cum haec vniuersalia cognoscantur, cetera quae restant, facile comprehendere poterunt. Magnitudinis atque colorum discrimina pro aliqui cognitionis parte, non autem pro vniuersa inf. illius norma inferuntur. Singula quippe illiusmodi differantia in quavis complexionis & locum inueniunt & inesse experientur. Sanguinei minores ceteris sunt, qui vel album vel castaneum colorem (ob fructum similitudinem a nobis dictum) foriuntur assueverunt. Cholericus inter mediam & proceram magnitudinem consistunt: at colorem ex cinereo habere solent (qui color rufus ob rotarum discretione ab Hispanis dicitur,) quamvis ex exquisitis non pauci castanei sint, nomen iam desuper expositum. Melancholici mediocres & nigri sunt. Phlegmatici magni, albi atque castanei esse assueverunt. At in singulis prouinciis equorum complexionibus illae quae hominibus insunt, conformantur sunt solae, tunc praefertim cum non delecti vel exortati emittant equas comprimere, sed cum tumultuati ac permixti ex his vix ex hominibus generatio fieret, id (quod resiliens) longe ceteris oblectaretur. Haec itaque Petrus Montis, quae fortassis apud nos quae ex Cardano de electione equorum scriptimus, coniungi possint: sed hic non male quadrant, cum deinceps quae velae equi praefertacionem a morbis, vel ad curationem eorumdem periculis, sit dicendum. Temperamentum enim aegri in primis cognoscendum est medico.

Equi sanguinei.
Cholericus.

Melancholici.
Pituitosi.

MORBI, EORVMQUE Cura.

Aristoteles auctor est, homines vix peritos asserere, totidem fere morbis equum atque etiam ouem infestari, quor homo solet. Ego vero de singulis accurate tradere non institui, sed de istis tantum in quos frequentius incurrit solent. Nonnullos autem cognoscere difficile est, vixitit Pelagionis, propterea quod eadem saepe signa dicuntur in morbis apparent. Verbi gratia, non solum febriens capite in terram demisso a helitum ducit frequentior, sed cum alii etiam dolores vixit. Rursus opisthotonicorum nota traduntur, quae etiam proueniunt in animalibus, quae logior insolito aut diuturno labor ad imbecillitatem perduxit. Ha non possunt insisteret, sed committunt in vna pedibus concidunt. Non ergo guttabis ipse dolorem esse ventris aut tormina, neque ab his medendi rationem trahes, sed conueniens morbo remedium adhibebis. Multa igitur germanarum agrotationum signa similitudine confunduntur: multa quoque prius dissidentium indicia facile deprehendes, si diligentius animaduertas. Egre autem habere equum non difficile est cognoscere, nam vixitior est solito aut pigrior, vixit Vegetius, somno non vixit confusio, nec solito se more transuoluit, nec requiem vixitumar, accumbit, nec deputatum cibum assumit ex integro: & potum aut imtemperatius accipit, aut omnino fastidit, fluctantibus oculis, auribus flaccidis, erecto visu, turpi pilo, exhausta sunt illa, sit spina rigidior, anhelitus crebrior aut grauior, incessus ipse, quo maxime notatur, segnior, ac outans. Cū huiusmodi signa in tumentum vnum vel plura conspexeris, statim illud (inquit) separabis a ceteris, ut contagionem non inferat proximis & facilius in solo iam causa morbi possit agnosci. Si diligenter habitum, post vnam, secundam vel tertiam diem ab illa molestia fuerit absolutum, nihilque recedendi in corpore ipsius quod putetur ambiguum, scito extinctionibus causis illam venisse tristitiam & animal consuetudini pristinae esse reddendum. Nec explorandi omittatur intentio, nam frequentius inspicere debet & cautius, quod semel cepit esse suspectum. Huc ulque Vegetius. Idem tradit equos in nonnullis morbis cadere, vix in eo quod inde caducus vocatur, & eo quae Frencs vocant, & malide humida & morbo acuto ex pabulo contracto (apparet crithia hoc est, ut Gaza vertit, hordeationem intelligere, nam in hac quoniam cadit & erigi recusat.) In podagra etiam fere stare & ambulare neferunt: cognant, claudicant, sepe se proiciunt, vix indigestio ex hordeo animalia quae propter dolorem non coquunt cibum. Plerumque autem morbos concipiunt lassitudine & aetia, nonnunquam & frigore, & cum suo tempore vixam non reddunt: vel si sudant &

Morbus multos cognoscere cur diffici-
le.

Egrolan-
ta signa.

In quibus morbis cadant.

Morbos causa.

*Frigus
equi
no-
mum.
Morbi
entis-
simi.*

*Trenes
mor-
bus
qui.*

*Morbi
tati
corporis
munes.
Parricula
viti
disi-
cto.*

*Equi
ema-
ciani.*

*Febris.
Pestis.*

ad concitationem confestim bibunt, vel si cum diu steterint, sub-
bito ad cursum extimalunt. Quotopert autem frigus no-
quoque per nimum calorem eos scalmatos id est, emia iatos
facit. lam vero plenitudo & obestis quamvis morbus non di-
catur, aequa tamen laedit & medicationem requirit. Morbi a-
cutissimi tres auctore Hierocle, equis & aliis, quorum solidæ
sunt vngulae, accidunt, vesica, coarctatio intestinorum quæ
illos (inquit) vocatur, & cardiacus: ceteri vero ad dies ali-
quos diffundunt. Additamen solere etiam crithisim & suf-
focationem, & ventris dolorem illico perire, nisi presens
remedium auxilietur. Ceterum recentiores frenes vulgo vo-
cant morbum quemdam, qui vel infra duas horas aliquando
occidit. Sunt & paritissima periculosa. Hernia equi ex calci-
tratu alterius ad inguen orta, tertio fere die occidit. Morbo-
rum qui toti corpori communes sunt, præcipui sunt nares sine
extenuatio, febris, pestis, scabies. Particularium autem etiam
interni, alii externi. Interni sunt dolores capitis, ventris & in-
testinorum, nervorum latio, oculis vultu suffusus, oculis
percutus, inflammatio, lachrymæ, lippitudo, caligo, vnguis
& albugo, dolor dentium, palatina vulgo dicta, barbuta sub
lingua, tonsilla, hæmorrhagia, tumore, Tussis, stragula, asth-
ma, dolor cordis, bulimus, cruditas, dolor ex flatibus, Lum-
brici, nephritis, frenes, vrinæ difficultas, dolor ex retentione
vrinæ, stragula, mictio sanguinis, tumor testis, vultus pro-
cedentia, langium in cauda, ita vocat Rufus malum quoddam,
a quo velut cauro pili ac ossa caudæ corumpuntur, deslu-
tium pilorum caudæ, artritris, podagra, superosum, pedis lu-
xatio, vngularum vitia, vulnera, vicia, vicia: multarum partium,
& morbus. Huiusmodi præcipui equorum affectus, de quo-
rum curatione vel ideo non pertractabo, quod ex peculiari
idque grandissimum volumen requirit, quam ob rem aucto-
res qui de singulis agunt, tantummodo indicabo, mox reme-
dia quædam allaturus, quibus in plerisque aff. ctibus veteri-
narii videntur. De equis itaque emaciat, Hippiat. cap. 62. De
extenuatis & strigosis incertam ob causam, ibidem cap. 68. Si
extenuatus sit equus, Geoponica 16. 3. ex Abyro. De equo
qui cum abunde edat, non proficit, Rufus, 156. Ad cutis siccita-
tem & maciem, Pelagonius cap. 12. 8. De macerata fruge, qui
strigosis equis Cappadoces exhibent Hippiat. 12. 9. De arnis
pingui equo, v. macrefcet, Rufus 153. De febre equi, Hippiat.
1. Geoponica, 16. 4. Vegetius 1. 31. De febribus internis, idem
ibidem & per sequentia quinquæ capita. De peste Hippiatrica
4. Virgilius in Georgicis sic canit:

*Labitur infelix studiorum æque immemor herba
Videtur equus, fontis quoque auctor vitæ,
Crebra ferit, demissa aures, inerte cubidem
Sudor, & ille quidem moriturus frigida: aures
Pellis, & ad tactum trahenti dura resistit:
Hæc ante exitum primis dant signa diebus:
Sic in processu caput exulescere morbus:
Tum vero ardentes oculi, atque attractus ab alto
Spiritus, interdum gemitu grauis, itaque longo
Ita singultu tendunt: ita navibus aere
Pugnat & obfessis fauces premit aspera lingua.
Proficit in sero latet infundere cornu
Lenos, ea ossa, salus morientibus vna.
Mox erat hoc ipsum exitus, forsque recessi
Adebat, isque suos iam moris sub ægria
(Dit melior apus, errorumque hostibus illum)
Discessit nudus laniabant dentibus artus.*

Malis.

*Alienatus.
Orabus.*

*Morbus
articula-
ri.
Scabies.*

De febre equorum epidemia, Rufus 166. De malide (quo
quidem vocabulo pestilentia appellatur, sed habet plures spe-
cies, vt docet Vegetius 1. 2. & deinceps; quamquam ipse non
malidem, sed malleum vocat.) Hippiat. 1. 2. Malis Theomne-
sto duplex, alia sicca quæ læt, alia humida, in qua sanies pi-
uitiosa per narem albicans effluit. Vegetio etiam alienatus
vocatur & orabus. De causis & curis generalibus malidis Ve-
getius 1. 17. Suffimenta contra eam, idem 1. 19. & 20. De mali-
de humida (est autem duplex, recens vna & sine odore, alia in-
ueterata & foetida.) Hippiat. 2. Morbi humidis signa, Veget.
1. 3. cura, ibidem 11. Morbi subtercutanei signa & cura, I-
bidem 5. & 12. Malis intercus, Hippiat. 2. Morbi articulares si-
gna & cura, Vegetius, 1. 1. & 12. Malis articularia, Hippiat. 2.
Ad articulares dolores, ibidem 12. 3. De scabie, Vegetius 3. 7. 1.
Rufus 72. Theomnestus in Geoponicis 16. 17. Hippiat. cap.
6. 32. Si scabies latius prurit, ibidem 69. De scabie & eius cu-
ra, Albertus lib. vigesimo secundo. Hæc auctore Columella
huius quadrupedi mortifera est, nisi celeriter succurritur. Si le-
uis est (inquit) interititia candenti sub sole vel cedria vel oleo
lentiscentur, vel vrinæ semine & oleo detritis, vel vngue
ceci, vel quod in lancia salus thymus remittit. Præcipue
tamen huius noxæ salutaris est adeps marini vituli: sed si iam
inueniat, rateris, vehementioribus opus est remediis, propter q-
bitumen & sulphur & veratrum piciliquidæ, axungiaque ve-
teri commissa pari pondere incoquantur, atque ea compo-
sitione curantur, ita vt prius scabies ferro exta, perlatum vrinæ.

Sæpe etiam scalpello vsque ad vitium refecare & amputare
scabiem profuit, atque ita factis vlcibus medenliquida pice
atque oleo quæ expurgant & tepent vulnera quæ: quæ cum
expleta sunt, vt celerius cicatricem & pilum ducant, maxime
proderit fuligo ex ahenio vlcis infusata. Hæc ille, & alia
Impetigines & quicquid scabies (inquit) occupat, aceto & a-
lumine deficiantur. Nonnunquam hæc permanent, paribus
ponderibus permixtis nitro & scisso alumine, cum aceto lin-
tur. Papule tertentissimo sole vsque eo strigile raduntur, quo
ad eliciatur sanguis: tum ex aquo miscetur radices agrestis
herbæ, sulphurque & pix liquida cum alumine: & eo medica-
mine prædicta vitia curantur. Plinius & Auicenna tradunt e-
quorum scabiem ranis decoctis in aqua extenuari, donec illi-
ni possit, dicitur ita curatos non reperi postea. Nonnulli per-
sonatæ suæ artium radice tritam miscent cum lacte vaccino
& equorum scabiem illinunt. Sunt qui vnguentum parant ve-
teri axungia, oleo laurino, helleboro albo & argæo vitio per-
mixtis, ita vt ad libram axungia sextam olei laurini gramen,
hellebori octauam, argenti viui vno quantum satis videbitur
pro scabie modo, non nimum tamen. Simile fere vnguen-
tum describit Rufus 32. Plinius diuersis locis ad scabiem &
pruritus quadrupedum celebrat helleboris sale infusus per no-
ctem, quam maxis iumentum olei eodem et lupinis: asphal-
tum, & phodolum illitum & priuatim in equis: butyrum cum
resina: chamæleontis succum: helleborum nigrum cum thure
& cera, aræ & pice, vel cum psyllo: Fimum bouis vel bubali:
glutium taurinum in aceto liquefactum addita calce, oleum
lentiscentur: pistina: piceis iecur coctum in oleo, (quo medica-
mento efficacissime curari scabiem asserit,) piceam: falem cha-
latrium, hyssopum cum oleo. De scabie & pruritu colli &
caudæ equi Rufus 72. Et de scabie in genere, ibidem. Dolo-
rem capitis (inquit Columella) indicant lachrymæ quæ pro-
fluunt, atque scabie dicitur, & ceruix cum capiti aggrauata, &
in terram summissa. Tum rescinditur vena quæ sub oculo est
& os calda fouetur, ciboque abstinetur primo die. In postero
autem potio ieiuno tepida aqua præbetur, ac viride gramen,
tum verus fœnum & molle stramentum subternitur, crepu-
sculoque aqua iterum datur, parumque hordei cum vicia li-
bris duabus & semis, vt perexigua portione cibi ad instar per-
ducatur. Ad capitis dolorem, Vegetius 2. 8. Capitis & caluarie,
Hippiatrica 104. Apophys, id est, hemericanus equus, vnde
& mens hebetatur & vultus, & quia vna pars prægrauatur, tan-
quam ad molam vadit in gyrum, vtriusque Vegetius, qui omnes
capitis valentudines, præcipue veteres & periculosos cyclo cu-
randas esse tradit, de quo in purgatione ex eodem dicemus.
Irremediabile malum est teste Aristotele, si cordis dolor ve-
xatur equus: cuius indicium, vtriusque subfidit & illa perstrin-
guntur. De cordis dolore, Hippiatrica 2. 9. Si equus dolat, ex
flatibus & illa tumeant, & fœtorum corpus plus solito, Pe-
trus Crescentius 9. 28. De dolore ex flatibus qui subeunt me-
tus corporis conalefacti, vnde illa sudant, & corpus quando-
que valde tumescit, & equus valde affligitur, Rufus 149. Em-
phragma, id est, tortura & extensio ventris dolore cum ma-
gno periculo, Vegetius 1. 40. De Emphragma, idem 1. 47.
Curatur extractis elonganone excrementis manu oleo inun-
cta, vel dyltere iniectione. Vide etiam Hippiatricas 43. De dolore
ventris, Vegetius 1. 49. Hippiat. 31. & 33. De dolore intesti-
norum, ibidem 36. Columella auctor est, nec non & Vegetius,
boues & equinum genus a dolore ventris & intestinorum li-
berari, si cum dolent, autem videntur natantes ac præcipue ana-
tem. De strophio id est, torminibus Hippiatrica 45. De causis
eiusdem & cura, Vegetius prim. 43. Equus (inquit text. 53.) vo-
luntarius, patitur torsiones, illa sibi respicit, iterum durum affel-
lat, terram pedibus cundit dolore cogente, intermissis horis
refrigerationem sentit & requiem. De Coli dolore, Vegetius
prim. 41. & prim. 50. & 52. Coli cruciatus Hippiatrica 31. Ad
colicos compositio, Vegetius 4. 27. Colicis vnde sanguis tra-
hendus, idem 1. 27. Capitur equi, vt Aristoteles quoque an-
notauit, etiam rigore nervorum, culus (inquit) indicium, ve-
næ vt omnes neruique intendantur, & caput ceruicæque im-
mobilitate rigent, recte fere cruribus gradientur. De nervo-
rum latione Abyssus in Geopon. decim. sext. sept. De sangui-
ne qui apparet in oculis equorum, Rufus, 57. De oculis crure
suffusus Hippiatrica 11. Ad oculum percussus, Vegetius quart.
27. Rufus 59. Ad dolores oculorum Hippiat. 11. Columella
asserit omnem dolorem oculorum inunctione succi plantagi-
nis cum melle Attico, vel si id non est, vrinæ thymino celeriter
leuari. De inflammationibus oculorum, prociuentis, de-
fluxionibus, Hippiatrica 12. De lachrymis oculorum Rufus,
53. Contra ruborem & dolorem oculorum, idem 61. De lippit-
tudine Hippiatrica 11. Abyssus in Geoponicis 16. 5. Frequen-
ter autem oculi caligine & nebulis læduntur: claritatem resti-
tuere putant medullam de crinibus caprisinis exemptam resti-
tibus & in coctis cum rhodostagmate: Oculos etiam equi cla-
ros reddet hoc medicamentum: Ad vnciam mellis puri, Zin-
ziberis drachmas duas admisce, & stillatitii liquoris rute v-
nciam semis: hoc oculis inditum & iumentis & hominibus
prodest. Contr. maculam in oculo equorum, Rufus 58. Priery-
gia, id est, vngues oculorum. Hippiatrica vnde cimo. De
vngula oculorum, Rufus 56. Est autem (inquit) cartilago
quæ

*Dolor co-
piti.*

*Apophys
equus.*

*Dolor cor-
dis.
Dolor ex
flatibus.*

Strophio.

*Dolor coli-
cus.*

*Nervorum
rigor.*

*Oculorum
morbi.*

*Os vlcera-
tum.
Palatina.*

*Barbuta
sub lingua.*

*Tonsilla.
Hæmorrh-
gia.*

*Strum.
Pulmona-
rii.*

Tussis.

Tussis.

*Pulsare
quid.*

Lib. 4. ep. 9.

*Stragula-
tus.*

quæ frequenter medium oculorum occupat. Collyria ad o-
culorum albugines, Hippiatrica duodecimo. Geoponica
Græca decimo sexto. Ad oculorum album vel glaucomata,
Vegetius quarto, vigesimo septimo. Ad album ex humore vel
periculis naturæ, Vegetius secundo, vigesimo secundo. Col-
lyria diuersa ad album in oculis. Idem 4. vigesim. septim.
Suffusio vel album quomodo per nares curatur. Idem 2. vi-
gesim. prim. Ad os vlcerat, Hippiatrica 60. Si gingivæ vel
dentes doluerint, Vegetius 2. 32. Si vena in palato incisa clau-
di non possit, Idem 2. 33. De Palatina, Rufus 63. Sunt au-
tem sulci quidam in palato equi, eam vel profundius, ex pabu-
lo acuto & acutis pleno pungente palatum, aut ex ph. gma-
riam Albertus. Barbuta quædam (inquit) sunt in palato equi,
sicæ, in modum conorum mamillariū alicuius bestiolæ,
quæ cum crelescent longiores paruo grano fuerint, equum
ab edendo impediunt. Ad tonsillas, Hippiatrica 18. & vige-
sim. De languine per nares fluentes, Hippiatrica 42. Vegetius
1. 54. Columella cepim scilicet scribit infuso naribus viridis co-
randi succo. Ad strumas rumpeas, Hippiatrica vigesim.
Vegetius secund. vigesim. tertio. Pulmonarii & vultu, Hip-
piatrica tertio. Ad tussim equorum, Hierocles in Geoponic.
16. 11. Hippiatrica 22. Vegetius 67. Ad tussim siccam, Idem
3. 68. Rufus 165. Ad tussim si quid faucibus inhæsit, Ve-
getius tertio, 62. Si faucibus, idem tertio 66. Exasperato gut-
ture, ibidem. Si ex vultu factum tussis vigeat. Idem
tertio 70. Si ab internis tussis, ibidem. Ad tussim ex periti-
fione Idem tertio 64. In hac caput deorsum demittunt tussien-
do vsque ad terram, bibentibus aqua per nares curat: Est &
tussis a colibus, cum coles iniuria pleni sunt, tumentque
dum bibunt sic affecti continue ruminant. Idem tertio 64. Est
denique (inquit, idem tertio 65.) ab interioribus, grauior &
pene infanabilis: hæc nates iumentis præcludit, vt spiritum
reddere non possit. Si illa spissis pulvis ducit, signum est
provenire a rectore vel pulmone, vel præcordiis: sin len-
tis pulvis illa duxerit & ventrem, indicat tussim de his lo-
cis, in quibus intestina ligantur, quorum tensione & iniuria
compellunt tussire. Nam si cursu nimio vel latiore saltu
conexata illa fuerint, hæc nascitur caussa. Ex nimio quoque
actu vel intolerabili frigore interiora viciantur, & faciunt
tussiosos. Vnde vultu appellatur. Hierocle. Ad tussim vultus,
Idem tertio 69. & 70. & quart. 9. Calfactam equinam sic di-
ctam ait Guleim. Quælibet in epistola ad Matthiolum,
quod terna aut quater de uocare, pectoralium equorum
morbus, tussis præcipue & anhelitus difficultati opitulantur.
Recentes tussis (inquit Columella) celeriter sanatur, pincta
lente & a valulis separata, minore quæ molita. Quæ cum
ita facta sunt, sextarius aquæ calidæ in eadem mensuram
lentis miscetur, & faucibus infunditur, similisque medi-
cina triduo adhibetur, ac viridibus herbis, cacumibusque
arborum recreatur agrotum pecus. Verus autem tussis disci-
tuitur potius succo trium cyathorum cum olei hemina fauci-
bus infuso. Plinius asserit, verbasci cuius flos est aureus,
tantum vim esse, vt iumentis etiam non tussientibus modo,
sed illa quoque trahentibus, auxilietur potu. Istiusmodi
vultus equos in Hippiatricis Græcis βαλάνος vocant legimus,
quo modo etiam nunc vos vocamus, quicquid
scilicet grauior tussis, & Vegetius tert. 42. vultus potius
pro valde tussis. Barbuta quidam recentiores, pro vultus vul-
sus & pulsus equos dicunt. Petrus Crescentius pulcin
dicere videtur ipsum morbum. 9. vigesim. Morbus (inquit) hic
ex calore liquefcente pinguedinem, qua obstruit pulmo-
nis arterias, ita vt equus vix respirare possit. Signa sunt, na-
rium magna spiratio & ilium (circa coxas) crebra pullatio
(hinc forte aliquis pulsuum equum dici conficiet, non tan-
quam vultus: sed cum res vna sit, de vocabulis non con-
tendimus.) Incurabilis fere est: tentantur tamen reme-
dia quædam, &c. Autumni tempore cibetur equus vni mat-
uris, vel dulci melle potetur. Mangones quidam in postlo-
reque ad viridia pabula ducunt, vt lassant emprotes. Rus-
sus si vultus vel racemos abunde edidit, liberat, ait, nec si-
mile huius remedium reperit. Cælius Cæcagninus vir alo-
qui doctissimus, haud satis perit hunc affectum peripneumonia
nam vocat his verbis: Chamæleuce ea est quam olitoris &
agrestium vulgus vngulam equinam vocat: ex antiquis non-
nulli tussilaginem vocauerunt, quod arcenda: tussis sit acco-
modata. Ex eo factum puto, vt veterinarii, ad discutiend-
um equorum peripneumoniam, illa vtrantur. Ea est veh-
emens pulmonis inflammatio, ex destillatione plerumque
proficiens, quam grauis anhelitus subsequitur: hinc e-
quos peripneumones appellant medici, quos Latine pulmo-
narios recte nuncupaueris, a grauiore respiracionis & ab illi-
bus quæ difficultat admodum trahunt. Malomedicorum
imperitia hoc rempore vultus vocantur. De vultu Vegetius
tertio, sexagesimo sexto. De equo pulsuo, Rufus 142. In
hoc morbo (inquit) narium continua & magna suffocatio
contingit. Dantur pro remedio carnes & decoctio serpen-
tis, &c. Ad vultus & ruptos (grauiter tussientes,) Vegetius
tertio, septagesimo. De equis spiritu distensis, Hippiat. 62.
Aduersus stragulatam pronientem cum equus satur cibo

ad cursum agitur. Hippiat. 11. De stragulatione Pet. Crescen-
tius, 9. 16. Morbus idem cum tonsillis videtur, de quibus Hip-
pia. 1. Geoponica 18. & 20. Glandule aliquot (inquit ille)
circa caput equi sunt & earum quædam sub gutture, quæ in-
dam augentur propter humores equi refrigerati capite
descendentes, vnde totum guttur inflatur & meatus respira-
di comprimuntur. Nisi autem tollantur sint, vultus fuerit
quibusdam dida, eodem scilicet in loco glandule quædam,
similiter ab influxu capitis auctæ & arteriam eodem modo
constringentes, vt animalia suffocentur, nisi in tempore suc-
curantur, per autem aut incisionem. Excidentur autem et-
iam stragulationis glandule, & apud Græcos Hippiatricas ton-
sillis cauterium adhibetur. Stragulam vocant (inquit Al-
bertus) cum omnes meatus gutturalis equi, per quos anhelitus
ad nates meat, cum tussis grauedine constringuntur. Fit ex
putrida efca & aqua nimis crassa & ex phlegmate collecto
propter ortum equi: vel sicca efca cum pulvere commissa, vel
potius nimis frigida, vel cum tempore frigido nimis bibet e-
quus, & postea sine cooptorio in frigido loco steterit, præ-
cipue si aucta lassus fuerit & ieiunus. Si per octo dies equus
laborauerit, desperatur. Frequenter infra duodecim dies e-
uadit, vel in mornellam trahit & periclitatur. Rufus ait ita
affectos equos cap. 63. cum gurgulatione quadam spirare &
vix transire. Apud alios stragulina vel stragulo est ca-
tarhus & putrida narium ex refrigeratione, cum anhelitus dif-
ficulare, multa per nates humore effluente, qui nisi sponte
fluat, suffocantur aut erithinis proocatur. Inter alia remedia
cauterium adhibetur sub mento, & caput ita ligatur, vt deor-
sum spectet, quo liberius effluant humores. Sunt & vultus re-
centioribus dida glandule quædam inter collum & caput e-
qui, quæ auctæ deglutitionem & respiracionem impediunt. Ex
his laborantes equi, aures subinde concutunt, sicut, lam-
bunt quod apponitur. Vide Rufum cap. 63. Crescentius 9.
17. glandulas aut esse circa maxillas: vulgus vimenio vias
appellat. Rufus etiam in pupulis appellat, nisi corrupta vox sit.
Equus (inquit) habens iunilas, si subito vniuersis in vultu
dorem soluitur, & membra ipsius singula contremiscunt, ac ipse
continuo feorditiones patitur, non videtur posse euadere.
Scribit Genserius se audisse, sic affectis equis venas sub lin-
gua aliquando aperiri, vel post aurículas, vel in medio vultu-
que auris: esse etiam apud suos, equarios qui equi autem
dextram deorsum ad maxillam iuxta collum extendunt, & qua
postrema parte iunclæ curis aringitur, illam rescindunt &
vermiculos, vel grana, vel glandulas pestiferas extirpant. De
stragulatione, Rufus 63. De stragulatione & cymothra, i-
tem de vultu Petrus Crescentius 9. 17. Tormentillam da-
tam in potu vel pastu Albertus vtilissimam ait esse bobus & e-
quis pulmonariis ob deflexionem a capite cum asthma, au-
ribus flaccidis & fastidio cibi. De asthma, id est, suspitio,
Vegetius tertio 68. De asthma & orthopnoæ, Hippiat. 2. 7.
In orthopnoæ (inquit Pelagonius) si cætera remedia non suc-
cedant, curabitur equus inserta pectori radícula, quam veteri-
narii consiliginem vocant, aut natum aut auricularum ra-
dicibus impacta: siquidem has in partes omnis vis morbi no-
xiunque virus elicitur. Sunt qui asthmaicorum sanandum
promittant, si triduo saniores ariores edidit. Ahiq; hellebo-
rum nigrum inferunt inter cutem & carnem foramine trans-
fixo subula. De orthopnoæ, Hippiat. 2. 7. In orthopnoæ (in-
quit Vegetius tertio 46.) siue plagio rigido equus etiam mitra-
hatur, ambulare dextræ, anhelat grauior, frequenter suspi-
rat, roneshos ducit, illa suspendit, dum manducat, tussit: diffi-
cile liberabitur, licet diu viuat. De dolore cordis Hippiat.
2. 9. Cardiacus morbus, ibidem. Vegetius 2. 4. De bulimo, id
est, interititia fame, Hippiat. 67. Vegetia tert. 35. De buli-
mo ex fame vel lassitudine, idem tertio 35. Ad fastidia cibi &
nauseam, Hippiat. centesimo vigesimo nono: Inter præ-
cipua remedia recensetur id genus seminis quod git appella-
tur: cuius duo cyathi vni adunguntur olei cyathis tribus &
vini sextario, atque ita faucibus intraduntur. Hæc nausea dis-
citur etiam si caput alii tritum cum vini hemina sepius po-
tandum præbeas. Si abunde non edat equus, Abyssus in
Geoponicis 16. 13. Si hordeo malo aut nimio ledatur ani-
Veget. 3. 73. De dolore ex nimia ingestione hordei vel similis
indigesti, Rufus 150. Vegetius plethoram ex hordeo fieri tra-
dit, si equum sudant, hordeum comedunt, vel ipsum
hordeum nouum fuerit, quia vehementius calet, vel co-
piosis quam oportet oculis pascuntur. Sudant, ligati sunt
arui, ambulat in cecum. Hierocles & Abyssus equum scri-
bunt, cum ex iniectione aut cursu adhuc anhelabundus hor-
deum deuorant, cruditate vexari, quæ subter tergus ir-
repens, per totum corpus euagatur, itaque conuelli equum, vt
nec pedibus insisteret, nec articulos inflectere valeat. Magna
cum vi lerum egeret: sudorem femoribus & costis erum-
pert. Cibi inter suspuria dantur, rapum cum halitu trahi.
Cadum reculare exurgere, sed decumbentem pabulo ves-
ci. An sit morbus iste hypozomosis aut portus crithis, id
est, hordeatio, inquirendum. Aristoteles hordeationis in-
dicium esse ait, si palatum molester & fauentis spiritus e-
quus quam ex consueto. Nullum huius mali remedium esse,
si sponte naturæ emendetur. Oppletio & cruditas, morbus
E 3 acutus,

*8. Hist. na-
nim. c. 13.*

Asstima.

Orthopnoæ.

*Dolor cor-
dis.*

Bulimus.

*Ad cibi fa-
stidia.*

Plethora.

Hordæatio.

*Regletia &
cruditas.*

*Alum ob-
stru-
dentiam
feli.*

Lumbrici.

*Subrenal-
morbus.*

*Vrina diffi-
cultas.*

*Sanguinis
mictus.*

*Vteri vi-
tia.*

acutus, Hippiat. 99. Ad crudelitatem, Eadem 228. Si equus ab
ex indigestione febricit, Vegetius 1.35. Si animal foris malo
lactum, Idem 3.72. Hippiat. 31. Si equus delectat ex nimia in-
digestione hoidet vel alterius similis tumefacti in ventre aut
stomacho, quod dicitur si ventris sit durus & ita tumeant,
Petr. Crescent. 9.18. Ad alium obstruendum, Hippiat. 120. De
alio profusio, Ablytus in Geopon. 16. Vegetius 3.16. Hip-
piat. 62. Ad prociendum sedis, Hippiat. 129. Tredecim vel
lumbri, Hippiat. 41. Vermes in ventribus equorum, Alber-
tus & Ruffus 167. De dytheris ad curam lumbricorum & ti-
nearum, Vegetius 1.45. De ventris dolore ob vermes, Hippiat.
31. De collis & lumbricis, qua cura tollantur ad manum, Ve-
getius 1.45. 12. De lumbricis, collis & tunc, Idem 1.44. Ad
collas, vermes, vel tuncas, Idem 4.10. Vermium in intestinis
signa esse, Columella scribit, si iumenta cum dolore crebro vo-
luntur, si admonet caput vterio, si caudam sepius iactant:
praesentem esse medicinam, ita ut supra scriptum est, inferere
manum, & finem eximere: deinde alium maris aqua vel
mura dura lauat, postea radicem capparis ritam cum lecta-
rio aceti facibus infundere: nam hoc modo (inquit) praedicta
interirent animalia. Camerarius vermes istos non vnius ge-
neris aut esse, alios enim grandiores in alio nasci, atque his li-
berari equos difficile, alios albidos in ano adhuc fecere vide-
runt (inquit) eximere & insperges cinerem de foco. Sed ad
vermes generalis medicina, infundere chalcanti boni non
rubendi cochlear vnum in decocto absinthii: aliqui ab-
sintithi videntur. Prodest & cepurum aut lumbricorum terre-
strum pondus denarii vnius tritorum in aceti hemina, quae
infundatur naribus equi. Aliqui gentianam minorem radicem
alba & semper perforata aduersus equorum lumbricos vnu-
tur, alii bryonia. Gelseus esse ait qui hoc medicamentum ce-
lebre ait ori infundendum. Ex testis ouorum pipere vltro & ru-
bigine ferri, pulvis aridus sit, iniiciendus aceto tempore vltis:
aliquos & salem addere. Huius potius vi lumbricos omnes
ex ventre & intestinis exigi polliceri alios vinum infundere,
in quo anagallis concita ebullit. Subrenal morbi signa,
Vegetius 1.8. cura. 1.15. Vnde sanguis tollendus in eo sit. Idem
1.27. De dolore renum, Idem 3.7 & 3.4. parte secunda eius li-
bri. In Hippiatricis legimus nephriticum equum posteriore
partem aditum progredi & vacillanti inter incedendum pa-
rentes ambire. De calculis iumentis, Vegetius 1.46. De vtri-
usque difficultate, Idem 1.61. Hippiat. 33. Ablytus in Geopon. 16.
3. Theonnestus Idem 13. Non malis equis (inquit) Camera-
rius frequenter morbis diutius infestus esse consuevit. Suc-
cutitur his, si autem in loca deducantur, quae madent adhuc
aliorum equorum recentia vrina, aut in eorum dimittantur;
aut etiam penis molli terantur, aut vasa mola in illis can-
nulem immittatur: non inuitari ad mictum hos fibulis
aut sonis quibusdam oris, notum est. Sed si haec non profue-
rint, succutit (Vegetius 3.15.) vngula ramentis teri, & in vino
infundi equo: aut interiectum equum a ceruice vsque ad co-
xam suffite iuniperi bacis, aut croco aut callosio. Contra
hoc malum, ne accidat, providendum, ne hyeme praeteritum,
in frigidam demittatur equus, maxime de itinere festus, prius-
quam vrinam fecerit. Hoc quidem paulo nugatus Graecis
traditur, si difficultate mictu, vrinam ve quae guttatim ex-
primere soleat equus, tum cinicem imponendum, in aurem,
de xtram quidem faciem: & eam autem matris, fursumque
vtrinam effert. Vegetius eritque citos ab aliquibus in nates
animalis micti scribit, & alium super naturam qua mingunt,
constitit: certissimo auxilio. Si delectat equus, ex retentione
vrinae vehem in stantis: quod ex aliquo loci tumore cogno-
scitur & iactatione frequenter in terram, Petr. Crescent. 9.18.
De dolore ex retentione vrinae, vel de vesicae inflatione & tor-
sionibus, stranguria, ichuria, Ruffus centesimo quinquage-
simo primo. Si vrinam non faciat (inquit Columella) eadem
fere remedia sunt, (quae proxime ante ad lassitudinem praes-
cripta sunt): nam oleum immittum vino super illa & renes in-
funditur: & si hoc parum profuit, melle decocto & sale colly-
rium tepide inditur foramini, quo meat vrinam vel musca vrinam
vel thuris mica vel de bitumine collyrium inferitur natura-
libus. Haec eadem remedia adhibentur, si vrinam genitalia ex-
ulserit. Nonnulli vinum in quo aeneabullit, refrigeratum
equo infundunt, vrinam ita statim cuncta sperantes. Si
equus delectat ex retentione vrinae vesicam inflantis, equus
cum aliqua equa per stabulum libere permittatur abire, si
que necessario pronocabitur ad vrinam, (inquit Crescent.)
Et nota, quod hoc remedium ad omnes dolores velle repen-
tur: quia voluntas coitus valde naturam corroborat. De
stranguria vel stillicidio vrinae, Hippiat. 33. Vegetius 3.15.
Ruffus 151. Ad sanguinis mictum, Vegetius 9.10. Theonnes-
tus in Geopon. 16.4. Ad sanguinis mictum, tum ex pletho-
ra in ocio, tum alias in labore nimio, onere vel ascensu, Vege-
tius 3.12. De restum tumore, Vegetius 3.64. de inflatione tes-
ticulorum, Ruffus 97. De restum inflammatione, Hippiat.
70. Item 40. De Enterocle, Eadem 60. De vultu proci-
dentia, Hippiat. 15. Ad maris dolorem, Vegetius 1.45. De lan-
guo in cauda equi, Ruffus 162. Est autem hoc malum (inquit)
inflata cauda, vnde carnes corroduntur, & pilae ossa cauda

corruptuntur. De desuuo solorum cauda, Hipp. 55. Ruffus
161. In cauda flagello sepe furfures (inquit) Camerarius pilos
exedunt: tum etiam locum oportet vniu pueri & vino calido
foveri, mox decoctum malae cum succo radicis althaeae
miscemus vino dulci & oleo, atque locum vitium perun-
gemus. Idem scribit, ex Hippiatricis videlicet Graecis, al-
thaeae radicem praesens esse remedium contra de suua & te-
nuitatem pilorum, tam in hominibus quam in brutis. Con-
tra omnem dolorem & tumorem & indigestionem neruo-
rum, Ruffus 176. De neruo contracto. Idem 174. Ad dolo-
res spondylorum & spasmos, Hippiat. 26. Articulae mor-
bum Vegetius inter species malis ponit lib. 12. De male de
articulae, Hippiat. 2. De superofibus equi, Ruffus 103. Petr.
Crescent. 9.35. Funt autem callola ista tubera non in cruri-
bus tantum, sed aliis etiam partibus equorum, non tam no-
xia quam visu turpia. Sed superos in iunctura sit, quomodo
tollit debet, docet Albertus. De omnibus corone duris quae
rosacei calli nominantur, Hippiat. 114. De manore, id est tu-
berculo iuxta coronam, id est, vngulae exoritur, Hippiat. 53.
Graeci vngulae duras nunciant. De podagra iumentorum, Hip-
piat. 54. Vegetius 2.53. Equus podagricus (inquit) ablytus)
humili procumbit, non aliter quam crithia, id est hordeatio-
ne affectus. Anstoteles autem ait equos gregales morbis
immunes esse, excepta podagra, hoc enim vno morbo labo-
rare, & plerumque ob id vngues amittere: sed amissis aliis
statim enaliceri enim valterio subnascente vngue, alter a-
mitatur. Indicium morbi esse, ut alter restum dextre palpi-
tet, vel ut paulo citra nates cauum quiddam rugosumque gi-
gaetur. Nunc exteriores affectus tantum prosequemur, ab
vnguium morbis exoriri. Graeci malacopodes equos nomi-
nant, quorum molliores sunt vngulae, & medicamentis in-
dunt. Vide Hippiat. 105. De subitris pedibus. Eadem ibidem.
De his qui cornua calcando proteunt, Eadem 100. De pe-
dibus siue vngulis aridis aut molli, Vegetius 2.58. Si exun-
gulaverit iumentum, Idem 2.57. De dislocatione vngularum,
Ruffus 130. Petr. Crescent. 9.74. De vngulis obliquis, Rus-
sus 121. Cum claus male adactis leduntur vngulae. De in-
clauaturis diu, Petr. Crescent. 9.51. Ruffus, 143. De se-
cunda specie in clauaturis, Idem 124. De tercia 125. De in-
clauatura quae non puit, id est, pus mittit in corona pedis,
Idem 126. Malitia olus auctor est, verbalis folia recens con-
tusa inter duos lapides & in clauaturis equorum inserta, ita-
tim sanat. In hoc malo folas ex ferre cingunt, & thus exa-
qua imponunt vulneri. Alii milium bene cecidum cum auxun-
gia calidum imponunt: ita clauum taretum extrahunt, & su-
per igitur sic aquam aut vinum claudunt, curantque ut
vapor quati calidissimus ad locum laetum perveniat. De sub-
inatura, Ruffus 128. Cum equus (inquit) sine feris solis per
loca alpina diu ducitur, vngula ita atteritur, ut nullus intra-
secus defendi non possit: itaque inter, uellum & soleam sit
congregatio sanguinis cum dolore & humoris confluit.
Accidit quandoque quod per se dicitur ex qua latione cum ru-
gula non circumciditur circumquaque, ut debet, nascitur su-
per uello quaedam carnis superfluitas, quae superat soleam su-
perficem, & vulgo sic nomen. Quae dicitur de Vide Cre-
scent. 9.58. & Ruffus 127. Ad incontinentem vngula promo-
uendum, Hippiat. 105. De vngulae productione molenda,
Hippiat. 123. De grassis in iumentis erunt circa pedes quae
rumpunt carum per longum velut anseris, Ruffus 111. Cre-
scentiens 9.44. garpas vocat, atque rimas esse & fissuras in
pedibus & erunt. Vnguentum ad eas, Ruffus 114. Aduer-
sus hanc noxam aliqui vnguentum parant (inquit Gelseus)
albo liquore oui, excremento alui hominis sulphure & auxun-
gia mixtis, loco calido aut in sole siliendum. Alii sel porci
cum tribus onorum vitellis miscens, & siliunt. Malum sic vi-
na nocte depellendam pronocantes. Alii deulitis candela pi-
lis loci affecti ut glaber fiat, sulphur auxungia exceptum inun-
gunt & eodem modo curari promittunt. De clavis, Hippiat.
26. De si qui nascitur alibi quam in pedis flos equi. Rus-
sus 140. Ad omnia qui vulnera, Ruffus 119. Ad vulnera vel
vulnera, Vegetius 2.62. Curatum ad vulnera, Idem 4.27. Aduer-
sus verus & recentia vulnera, Hippiat. centesimo vigesimo
nono. Chlora & ter aphatimacum ad omnia vulnera elimpi-
danda vel sine difficultate claudenda, Vegetius 4.27. Trau-
maticum: Idem 4.26. Traumatica medicamenta duo, Idem
4.19. Vulnerarium em plastrum, Hippiat. 129. Aliud ad cruen-
ta vulnera, ibidem. De dorso lasso a sella, Ruffus 76. Si com-
presso equi dorso in itinere tamen perendum est, Crescen-
tensis 9.28. pannum sille quo pilis continentur, aperiri iubet
& pilos exemptos deduci digitis, ut molliores fiant, iteum-
que claudi, ita ne vlla durities aut asperitas inde equum la-
dat, & simul medicamenta apponi. Esse qui tritum pipet lo-
colaso inspergant, & interitum in itinere perant. Esse quan-
do dorsum lasso inflatur & carnes purificas producit, ex
compressione sellae vel oneris. Inflationem haec inueteratam
putrefcere & putrilagine iuxta ossa effici, aliquando coagu-
lationem prae carnis, vnde iacis aquola si de deffile,
& hunc morbum dici vulgo lationem pulmonis. Vocant autem

*Defluuii
pilorum.*

*Nerutorum
d. l.*

Superofia.

*Duritia
coronae.*

Podagra.

*Affectus
externi.
Malacope-
des equi.*

*Pedum vi-
tia.*

Ficus.

*Grassia in
iumentis.*

*Clavi.
Ficus.
Vulnera.*

*Dorsum la-
sum a sella.*

De Quadrupedibus. Lib. I.

Pulmo.

Vlcera.

Suppuratio.

Tumores.

Riftule.

Glandulae.

*Simplicia
quorum
frequens
apud Hip-
piatros v-
sus.*

*Sulphur ca-
ballinum.*

*Hedera ter-
refria.*

Consilio.

*Stercus hu-
manum.*

tem pulmonem non viscus, sed abscissum à forma. De pul-
mone pulmonello, Ruffus 82. Vegetius pulmonem cum
pellas, & diffilicet medicamentorum appositione sicari af-
ferit. De latione dorso Ruffus 75. De dorso & armis latis, do-
lentibus, attritis, suppuratis, vultus, diuicias ob causas.
Hippiat. 26. De cura dorso latis, Vegetius 1.63. & 2.60. Petr.
Crescent. 9.30. De inflatione dorso ratione sella, Ruffus 77.
De vesicis parvis in dorso equi, Crescent. 9.30. Ruffus 87. Si
equus inter singula ex eo, quod nimis cinctus diu pergit, la-
datur, aut forte in vena lateris pungatur, & propter stric-
turam sanguis emare non potest, vade forsan inflatur, aperto
(inquit Albertus) post quinque dies cum pus maturatur, oportet
comio pus extrahi, ita ut digitorum compressione noxius hu-
mor expellatur. Cephalicum ad omnia vulnera difficilia
claudenda & supplenda, Vegetius 4.29. Symplicium ad omnia
vulnera humecta, & fungos exciccandos, Idem 2.27. De vul-
nere in cauis parvis, Hippiat. 71. Aiant vlcera equorum a
nonnullis hunc in modum curari: Sambuci folia in vino co-
quantur cum pauco sale: eo vlcera abluntur: mox ficus fo-
lorum sambuci instillatur: deinde gallinae cinis aridus
& tribulus inspergitur: debet autem sambuci fucus mane
instillari, pulvis è vino vesperi inspergi, & sic vicissim pergen-
dum est. Alii aluminis & chalcanti partes aequales cum aqua
coquantur in olla noua, & aquam inde vlcibus inspergant.
Plurimum in vlcibus proficit stitochia & radix caua vil-
go vocata. De suppuracione, Hippiat. 26. Haec auctor Colu-
mella melius ignea lamina quam frigido ferramento referat,
& expressa postea linamentum curat. Ad tumores mala-
gma, Vegetius 4.27. Ad tumores fusc ad duritiam quamlibet
fomentum: ibidem. Ad tumores duos & veteres malagma.
Idem 4.15. Contra tumorem omnem, praeterit qui igneo
feruore non flagret, Hippiat. 129. De abscissis factis ex ni-
mio moriculis, vclit, ibid. 79. Caro mortua in vulnere ut
curetur, docet Albertus lib. 22. Si caro in vlcere vel exuberet,
vel putrescat, nonnulli vitrioli citrum frequenter inspergant,
& ablunt vino, in quo decoctum sit vitru semen. De fistulis
Hippiat. 128. Ruffus 172. Funt (inquit) ex antiquo vulnere
non curato, vel ex cancro. De fistula vbius corporis, Vege-
tius 2.27. Collyrium fistulae, quod fistulis immittitur vulnere,
quae ab initio curata fuerint negligenter, Idem 4.16. Empla-
strum ad omnia cacothe vlcera, phagedenas vlcera duri-
tias & abscissas ano praeterit erumpentes, Hippiat. 129.
De glandulis & scrophulis inter pellem & carnem, Petr. Cre-
scent. De glandulis, restudibus & scrophulis, Ruffus 139.
Omnes hi tumores sunt ex materia corrupta in vno loco fe-
condescente inter corium & carnem. Glycium ad foridam &
cancrosum vlcera, Vegetius 4.27. Ad quo diuersa medicamen-
torum genera, quorum scilicet fructus apud mulomedicos vsus
est, describuntur 4.27. Porio zithia 1.57. & 4.27. hyema-
lis 1.58. 4.27. autumnio & vere 1.19. omni tempore 60. Porio
diapente 1.64. Aduersum omnia morborum genera confectio
4.11. Pulvis quadrigarius 4.13. Eiusdem apud Hippiatros Grae-
cos capite penultimo diuersis locis vix traduntur composi-
tiones: Malagma plurima & hippia quaedam praeterit
buatur in hippiatricis Graecis capite ultimo. Sunt & apud Ve-
getium quaedam malagma 4. cap. 17. 20. 31. 33. Sed non insti-
tuit singulas compositiones recensere, nunc vero simplicia no-
nulla enumerabo, quibus saepenumero hippiatros videntur, quia
lis est radix hibisci vni meminit Tragus, vulgus draconis ficti-
ci ex bolo non Armenia, scorbis confusis & caprino sanguine
aliquo diuersis rebis. Sulphuris genus nigricans passim phar-
macopla vendunt quod caballinum vocant, non aliam puro
ob causam quam quod in equorum remediis praecipuum lo-
cum habeat. Alii qui non solum si grauior sit anhelitus, sed ad
omnes viscerum & interaneorum morbos prodesse volunt,
sulphuris viui pulueres cum passio. Qui etiam actius reddunt
hoc medicamentum liquefacto sulphure ad ignem & ita postea
ex citro & admisto pabulo, pondere denarium tritum aut qua-
ruor. Sed hoc ut egerie curati omnia equorum latentia mala
affirmantur successu, ita contrarium fortunam equo esse sta-
tim lethalen aiant: quare nisi necessitate vrgente, ab hoc sci-
ficem ad omnes morbos & languores equorum praesens re-
medium haberi asserit, quae non solum ab illis mandant, sed
etiam trita inferantur naribus, ut fluctuatio prouocetur. Pilo-
sellam quouis modo administratam hoc equis praedicta adfer-
re aiant, ne la di possint, dum ferreas solas a fabro recipiunt:
hinc a nonnullis clauorum herba nominatur. Verba scilicet fami-
nae folia quoque inter lapides concula, si equi claudicantis ex
clauorum noxa, vngulae prius excauatae imponantur, mirum
dictum quam brevi tempore is liber euadit. Consilignis herbae
radix, vel si ea desit, veratrum nigri multiplex cum hippiatros
vsus habet, diapylon Graece vocatur. Vtuntur autem ea etiam
in hydrope & contra omnes contagiosos morbos. Sunt qui
praeterissimum aduersus oculorum albuginem remedium pu-
tunt, autem subula transuere, factioque foramine veratrum in-
ferere. Stercus humanum impositum lingua equi, renocasse
& crexisse aiant iacentem iam humi, efficacius autem si etiam
naribus inferes. Iacobus Dondus ad morbos quadrupedum

ex Plinio commendat capram solidam cum corio & ranam ru-
bi m dillecta cytilum, tantum per nates cum vino: semina
perfulsa amura olei scilicet praecipue ad anginam quadru-
pedum. Sunt qui radicem calliam vulgo dictam equo in iu-
nere alligari iuxta os iubent in freno vel lupatis, sic & vites
stias conseruaturum, & nullo subito morbo correptum ita af-
ferunt. Sudor prouocatur in non paucis farraginis olei ad sudo-
rem vsque ambulare coguntur: hydropici bene & erit medio-
citer exerceantur ad sudorem: multum equitantur etiam ter-
tanici & qui dileuria laborant. Podagrici ambulando minu-
tatim exercentur loco iuceo donec sudent. In Graecis hippia-
trici operos ad sudorem vsque paulatim agitari legimus: in-
ambulatio & lenis cursus continet equo ex vna difficulta-
te laboranti, ut Vegetius docet. Ablytus equum stropho, id
est, torminibus ventris laborantem, post alia remedia quae ad
alium ciendam pertinent, ad cursum agit, sed nec diuturnum,
nec citatum: deinde vacuato ventre rursus ad sudorem
vsque agitur.

Carlinia.

*Sudoris pro-
uocatio.*

*Ambula-
tio.*

PURGATIO.

Vtile est equum (inquit Ruffus) semel in anno purgari, ut &
firmior valeat, & ipse viuacior sit. Quamobrem aliqui
hic purgandi modos aperiam. Purgatur autem equus farragi-
ne, ut Roma & locis vicinis fieri solet. Pascuntur enim equi
herbis, quae farraginis nomine vocant, diebus quindecim,
quo tempore abunde purgantur: deinde vero eodem pabulo
etiam pinguescunt. Herbae genus in Apulia tritum vocant,
quod semel satum triennio durat. Quorannis autem vitidum
& teneram herbam producit, quae per totam aestatem vltima
manet. Huius pascui non minus quam farragine purgantur: si-
mul & habitiores fiunt. Porro in locis frigidioribus, quales
sunt Gallia, Germania, Anglia & similes, quoniam pascua hu-
midiora, magisque viridia & tenera sunt, equi praetensibus
herbis mixtis purgantur & pinguescunt. In quibus vero re-
gionibus melones vel pepones abundant, hos fructus minu-
tatim concisos equis exhibent: purgant enim mirabiliter,
praecipue per vrinam & pinguiore deinde reddunt equos. Est
& alia ratio eaque melior, huiusmodi: Annona per dies quin-
decim praebetur, ita purgari, habitiores mox fiunt. Huius-
tam praesentur quae vultu fuscis abunde exhibitis purga-
tio sit, quae vultus etiam (morbum pulsum) iunat, & vnice
pra omnibus remediis curat. Similis huius modus est, quod
ad purgationem equorum, sicut affatim edendos obicisse.
Sunt & alia quaedam purgandi rationes, quae tamen corpus
non augent, minisque viro adhibentur, vtore magis medi-
cinales: ex quibus vnum & alterum solum proponam, reli-
quos indultiae peritorum huius artis relinquo. Tunc vel
barbi piserum interanea omnia siue de vno siue etiam si opus
sit pluribus piseibus minutatim incila cum optimo vino albo
miscet & per cornu in gulam equi infundit: purgabit mitum in
modum. Aliqui filigenem (scilicet puro intelligit, quam hoc
nomine accipiebant superfloris seculi homines indocti), in a-
qua fluuiali diu coquant, sed praestit non coquit, ita ut non
rumpatur cortex & minus saltiatur ab equo: deinde sicca-
tam equo annona loco in cibo praebent: mirabiliter purgat,
& lumbricos etiam expellit. Hoc remedium velle quidem est,
modo equi admittant: saepe enim diebus aliquot a permanant
& abstinent. Curandum est autem, ut equus qui herbis purga-
tur, continetur sub recto & operimento aliquo laneo rega-
tur. Haec itaque Ruffus. Sed redeo ad farraginem: Graeci gra-
stium vocant, Galli testis Ruellio drageam. Veteres vero ea
quos purgabant, vnde Nemesianus:

*Pasca igitur sub vere noua farragine molli
Cornipedes.*

Armatum (inquit Varro) dari solet. Haec enim purgatio maxi-
me necessaria equo pectori, quod diebus decem facere oportet, nec
pati alium collum cibum gustare. Ab undecimo die vsque ad quatuor-
decimum dandum hordeum, quotidie ad ieiunium ministratum.
Quod quarta die fecerit, in eodem decem diebus proximis mimen-
dum, ab eodem tempore melioriter exercendum, & cum sudauerit, o-
leo perungendum. Si frigus erit, in equili facienda ignis. Hip-
piatros Ablytus, Hicocles, Theonnestus interpretare Ruellio,
vbi equum priuatim locauerimus, vere circa idus Ap-
rilis, farraginem dari iubent maxime probati triticum,
sin desit, hordeaceam, dandum autem per dies quinque, in-
de iam diebus decem obiciendum. Longe melius edere, si
iuxta mare sita farrago fuerit. (Ventem enim facilius sol-
uit, humoremque deducit, ut Vegetius etiam tradit, ea si de-
sit, praesente vitendum: indices festatium vnum hordei prius
modo adiecisse satis esse. (Apparet vertendum esse, praesente
vitendum cum hordeo, ut legatur non 100, sed 1000, vnde
iam paulo post,) quoad ventum erit ad confutium mo-
dum, in quo morabimur, viride fenum quam diu suppetit, si-
ne intermissione dantes. A primis quinque diebus equum ad
aqua

*Alii pur-
gandi mo-
di.*

Farrago.

Lib. I. c. 23.

aquez produci, totumque sic vndis proliui, vt natandi de-
portestas: dein omni destituta curis illuc, oleum & vinum
debere inspirare, & manibus pressis tergo, secundo pilo subi-
gere, dum infidens humor proflus abstergetur, reliquis die-
bus hordeum vna cum faragine dandum esse. Sed necessarium
esse dum (Ruellius non recte transultrantequam) faraginem
præbamus, sanguinem mitti, scilicet in pectore venis, faucibus
que palati totis, vt qui præferat sanguis vna cum sanie a soli-
dis suffundatur, nouissimè inanas repleat venas, & in palat-
um feratur. Hæc ratione viuendi firmatum equum, non facili-
ter aduersus valitudinibus patere, & obeundis parem futurum
laboribus. Cæterum equo qui ita viridi pascitur herba, saltem
(super tabella aliqua vel disco, vt facile sumat quantum volue-
rit) præberi perquam utile esse, ne os manantibus vlcusculis,
quæ veterinarii figuræ (in *lystris* in exculo,) nonnulli aph-
thas vocant, obfideatur. Non esse omittendum, vt equus qui
malidè implicatur, in hac per faraginem curatione, sub dio
pascatur. Nam facile oleum hanc regis subrecurrere & scabiem
creare, ex qua flagrantæ solis aestu furor & infania concipitur.
Oportet ergo clauum intra recta contineri & ita cibum ob-
fici. Porro longe optimum fore ante alui deiectionem moliri,
dato cucumere (nimirum sylvestri,) & nitro, quàm viridi
gere genus equinum exhalaretur. Cum viridis pabuli tempus
adpetit, (inquit Hierocles) dabis operam vno die sylvestri fo-
no (gramine) vescantur post triduum in naves medicamentum in-
spirabis quod cocco nido, radice, inde, folio, costo & pipe-
re componitur, confectumque ad pascua diebus bis aut ter
nīs emittas, vt rapro naribus medicamine caput humi defle-
ctentes omnem ei infidentem humorem exeant. Theom-
neffus eundem puluerem aliter describit his verbis: Radicis
cocci gaudi, piperis, pulegii, origani singulorum vicia: folii,
costi, tridii, radicis cucumeris erratici quam leuissime triti,
singulorum semencia: omnia tusa & cribro tenui farinario
creta, per arundinem in naves inspirantur. Caput semissem
horæ suspensum extollitur, insequenti quod triduo (vel biduo)
palatui veterum indulgere sinatur vt omnis pituitosus hu-
mor, qui frigoris hyemem in cerebro coacta, capitis depre-
ssu cum incumbit palati, distillans ruat. Ha res omnem pitui-
tam per nates elicit & pecudem expurgat: ita enim neque a-
lides, neque tonsillæ, neque struma in animantibus exasce-
rit. Dein in equis reducas & sylvestre fornum quatuor aut
quinque diebus repræsentas. Quinque faraginem, in pri-
mis triticum, si desideretur, hordeaceam, quinque diebus
ministrabis. Deinde sanguinem detrahes, & cum eo qui pro-
fluxit, nitrum & acetum oleo miscbis, acetum animal obli-
tus & tantisper in sole continebis, dum omnis illius refice-
tur. Postea remittes in stabulum & rursum aliis quinque die-
bus faraginem obicies, in quibus strigiles non adhibebis:
Sexto, stabulo educens, equum lauabis & asperis stragulis de-
terges, vt omnis exhauiatur humor, & fordes radantur: dein
vbi in equis fereceperis, faraginem obicies, complurimum
diebus quatuordecim, vel saltem non paucioribus quam se-
ptem vel nouem, quo præpungis & obelus enitatur. Camera-
rius cum ad Germaniæ regiones hanc curandi equos & a
morbis præseruandi rationem reuocare vellet, in Hippo-
como suo sic scribit: Vere cibi proderunt, nequaquam a-
ridi sed molles atque teneri: Hanc ob causam videtur ad
valitudinem tuendam optimum esse, vt equus in prata bo-
ni & succidi graminis deducatur, atque ibi pascatur pro
voluntate sua. Nam satiari vel etiam repleri illum non obe-
rit. Si aliquid impedimento forte sit, quo minus in prata dedu-
ci equus recte possit, afferri gramina desecta, qualia dixi-
mus, curabuntur, & ante illum humi in corbe ampliuscula
apponantur, & hic cubus præbebitur, si ita videatur (nam tem-
pus non autem præhincere) a Calendis Maii, vique in Nonas,
atque præbebitur solus interdiu: Vesperti autem auenæ vel
hordei non multum dabitur, vt verbi causa consueti pabuli
pars quinta, atque huic salis persperget, vel proponetur hoc e-
quo vt lingat. Interca sepius stertitationum fremitus ex-
citabitur indito naribus pulvisculo quem veteres præscri-
pserunt, vt fiat pondera æqualia piperis, pulgii, origani, ama-
rici, costi, iros, malabathri, radicis, cocci gaudi. Per
calamum autem infundantur. Nos illa exotica, si vt pul-
visculo velimus, vel omittere vel mutare, vt opium, rore ma-
rino, nardo, salvia, recte poterimus, de quo cuiusque suum
est iudicium. Postea alios dies sex pascatur gramine desecto,
neque viridi neque arido adhuc, sed foeno quodam virecente:
& suum pabulum integrum apponatur. His peractis san-
guis minuetur & quidem largius, atque ita resumetur vltra
ta cura atque tractatio. Hoc, vt ratio mea fert, & vigorem e-
quis augere, & corpus reddet plenius atque nitidius, non
quodam exuberantia, sed robore carnis: idemque sanitatem
præstabit curam atque defensionem neque patienti leui momen-
to affligi. Sed quam diu in gramine detinebitur equus, accu-
rare oportebit frigore defendi: idemque nisi ferreo celo in
prata non educetur, & noctu stragulis atque tegumentis ope-
rietur. Hucusque Camerarius. Absyrtus de infusionibus de-
fectoris ita scribit: Cautum lactentem iugulatum deglu-
bunt, visceribus & cæcis exenteratum eluunt, dein olla man-
dant, vt aquæ tantisper incoquantur, dū corpus ossa relinquat:

quius iuris, adiecto melle per triduum heminas binas quotidie
saris est infundisse. De cocto suilla itidem præstant, aut candidi
gallinæ iure: ea maioribus nostris memoria tradita sunt.
Nos vti iis sumus infusionibus, tenuem tithymallum inco-
quentes in aqua atque pulegiæ radicem eodem modo deco-
canturum aut aristolochiæ radicem eodem modo deco-
ctam, aut sylvestris cucumeris radicem ex nitro vt prius scri-
ptum est: aut colocynthidis & pulegiæ semen cum pulpa cruda
refecatur: sit aquæ modus sextarius, quotidieque septem
dierum spatio per os infundatur. Optimum fuerit sylvestrem
cucumerem ex nitro defuisse. Hæcille, & rursus, Tula (in-
quit) in tenues particulas sylvestris cucumeris radicem infe-
lamus, dum hæccescens inarescat, rursumque vt in tenuissima
laeugetur conuindimus, adiecto tithymalli pari modo, salique
permiscuites vorandum obicimus. Porro grauidis & ven-
tem ferentibus iumentis abstinentius: lactantis tamen inter-
dum damus. Siquidem & ipsi qui matribus subrumantur e-
quuli, hac ratione purgantur. Sale huius gratia permisce-
mus, vt animal hoc illeceum condimento, deiectionum medi-
camen non asperneretur. Melius cedit si salis furfurula sordes
adiiciatur, sic vā decimo quinto rem aspicitur, quinto quo-
die, quod est ter in eo temporis spatio, ad calendas vi-
que præbeamus. Quod si fuerit ita factum, nec psora nec le-
bites intuent, cæteraque valitudines arebuntur. Porro qua
ratione cyclo curentur animalia, docet Vegetius his verbis:
Memineis autem omnes valitudines capitis, præcipue vete-
res & periculosas, cyclo oportere curari. Cui hæc obseruan-
tia & ordo est adhibendus. Triduo ab hordeo abstinebitur a-
nimal, temperabitur etiam mollioribus cibis post diem tertium
de dextra sinistram, prout ætas aut vires vel videretur pe-
miserit, de matrice (sic dicta vena) sanguis auferetur. Quo-
id per triduum viridi caulicolum ac lactucam sustenta-
bitur cibo. Primo vno die a cibo cum sustinebis & oleo opti-
mo temperas non minus viginti digeris, cui nihilominus lac-
tucam dabis in cibo ter in die. Post potione bibere semper
incipiat. Si vero veteres vehementer solui incoeperit, caulium of-
fas dare desistes, sed dabis paleas & fursures, ita vt sequenti
die penitus nihil manducet, sed solum aquam percipiat ad bi-
bendum, ac postero die inducatur ad cellam balnei calidam
& fuder. Opus est autem diligentia, vt reducat celeriter de
calore, ne interitum spiritus pereat: tunc extergeat diligen-
ter vinoque & oleo largiter perficatur, accipiet cum nitri
pulvere folia raphani conspersa, quantum commodum est.
Postmodum cum radicibus cucumeris alui viridis minu-
tatim concisis oleum optimum mices, & in vale nouo ita
decoques, vt tertiam perdat: ex quo singulas heminas per ca-
put animalium per triduum dabis, vt potio ventrem resolu-
at: Sed si vltra modum fluere coeperit, lentiusculam & hor-
deum pari mensura friges & de his singulas bilibres per dies
singulos cum fursure, & paleis dabis. Quinque itaque diebus o-
peram refectiois eius impendes & leuiter exercebis, vt intel-
ligas quantum vires corporis sanitatem profecerit. Post hæc
cum pro arbitrio despumabis. Sequenti die caput eius purga-
bis exotica (vox corrupta videtur) vel radice dianaria, quam
artemisiam dicimus: si hæc non fuerint, ex liquamine optimo
cum oleo misto: cuius caput pedesque connectis, cum bene
purgatum agnoueris, soluto: butyrum ex oleo rosæ solum
infundes in nates, vt illo purgationis mitigetur asperitas: ita
vt singula cotyle singulis naribus infundantur. Si supradictæ
portiones non soluerint ventrem, mellis, hellebori albi por-
tionem denarii cum hemina dulcis vini bene tritum in po-
tione recipiat, vel certe scammonia pondus duorum dena-
riorum diligenter trita cum dulci vini hemina simili ratio-
ne diffundes in fauces. Quod si venter vltra modum dissolu-
tus discrimen importat, anagallum cum succo prisanæ ad re-
strictionem ipsius dabis, lentiusculamque & hordeum fixum,
singulas bilibres cum paleis & fursure præbebis in cibo. Ad
vltimum, partes quæ in causa sunt, si napizabis diligenter: si
napizarum cantere ferreo, vel quod tutius credidit cuprino
combures, vltra curaturus ex more. Potione quoque ex po-
lychresto per dies plurimos dabis & exercebis leuiter & ad ci-
baria ipsius aliquid per partes semper adiunges, donec ad pri-
stinam consuetudinem reuocetur. Insanabiles valitudines
cyclo affirmantur posse curari, id est, infanti corroborari. Ca-
duci cyclo curati videntur in capite: morbi vero, dynterici,
coriaginosi, orthopnoici, strophosi, cyclo curentur in reni-
bus. Hæc omnia Vegetius.

PHLEBOTOMIA.

Pluribus membris ac morbis (inquit idem Vegetius) gene-
rale remedium diligenter oportet exponi, quod præcipue
in sanguinis missione consistit, si rationabiliter pro tempore
& viabus animalium & pro æquitate perfecti mulomedici
adhibeatur industria. Qui si ignarus fuerit huius rationis, non
solum per detractionem sanguinis non curabit, verum etiam
periculum iumentis frequentissime generabit, cum vita vir-
tutisque animantium consistat in sanguine. Rursum tempestine
detrahus

detrahus sanguis corpori præstare affollet sanitatem. Eru-
tus alius. Conuenit de ceruicis curatione dicturo, obser-
uatio indicare phlebotomiam, quia circa ea loca frequenter o-
peratur. Detrahus sanguinem animalia cibo abstinebis &
potu, æquali loco conficies, tunc locum supra ceruicem a-
liis teneat & attingat ad normam, vt vena facilius appareat.
Deinde supra laqueum sinistram manus pollice venam de pri-
mas, nelandat, tum sagitta (sic vocat phlebotomum hoc est
ferreum instrumentum quo vena inciditur), tangas. Dux au-
tem venæ a capite summo descendunt & conueniunt se sub
maxillis vsque ad gulam, inde a geminis venis inferius quatuor
digitis, ferrentum deprimis, ne in gulam mittas, & bifur-
cum tangas, & iumentum occidas. Statim sagittam duobus
digitis tenebis, ne plus ferri imprimas, quam extra digitos e-
minet. Nihilominus etiam mediano digito manum tuam
moderando suspende, vt sit leuior, ne vehementius imprimas
quam oportet: quia non plus debet quam mucro descendere.
Si parum apte profuerit sanguis, iumentum fornum dabis aut
aliquid quod manducet. Agitatione maxillarum plus sangui-
nis de vena profuerit. Plerique veris tempore (inquit idem)
quorundam de ceruice iumentis sanguinem demere & sic in
herbam mittere necessarium putant, ne veteri corruptoque
sanguinis nouus admixtus natura hæccescens, debilitatem val-
itudinis periculum faciat. Veretres autem prudentioresque
auctores absque necessitate depleti animalia videntur, ne
consuetudo minuendi, si tempore aliquo facta non fuerit,
statim intra corpus mortuum ac valitudinem generet. Re-
tenti autem die minoris ætatis animalibus & bene valentibus
ex nulla parte corporis sanguinem detrahi absque (pro nish) pa-
lato: de quo assidue tam minoribus quam maioribus detrahen-
dum est humor, vt caput, oculi, cerebriumque reueletur: (sic et-
iam alibi de palatis singulis mensibus minuente luna san-
guinem detrahi iubet, inde si qua est capitis passio, reuelari &
ciborum fastidium tolli.) Maturis vero animalibus non in-
commodum est pulvere venam cum mittitur in pascua. Illa
tamen in omnibus qui deplendi sunt, conferenda est con-
suetudo, vt pridie quam vena pulsetur, sustententur leuiori-
bus & parciore cibis, vt per diastema composi o corpore
sint, non turbato per indigestionem. In solo autem æquali
statum iumentum, ceruicemque illius loco cinges, quo itri-
tus super scapulas tangatur, vt vena possit ab aliquo clarius
intueri. Tunc spongia cum aqua venam ipsam lauabis & sæ-
pe deterges, vt alius emineat. Pollicem quoque sinistram
interius deprimis, vt non ludat, sed tumidior atque in-
flator vena reddatur. Consequenter iuxta præceptum artis,
vel animalis ipsius positionem, sagittam dari calibus (forte
chalybis, id est ex chalybe) exiges, coribus bene acutam ob-
seruabis quoque ne alius imprimas manum, & gulam atque
gurgulionem rumpas & arteriam præcidas. Hoc enim vitæ
consequitur inferre periculum. Percussa vena fornum vel far-
aginem ad edendum apponas animalia, quatenus agitatione
maxillarum per venam melius rumpat sanguinis impetus.
Cum autem niger vel corruptus humor egerit, vel coeperit
manare purior, statim iumentum tolles a cibo & imposita si-
cula venas plagam attinges. In plaga vero piracium impo-
nis, vt diligenter claudat, licet quidam videntur & creta. De-
inde in tenebroso loco & calido statum iumentum & faragi-
nem, si tempus est, vel fornum molissimum dabis septem die-
bus ac noctibus. Aquam etiam offeres, vt si voluerit, bibat.
Pulsa etiam quocumque loco vena omnem sanguinem dili-
genter excipies, & aceto oleoque permittit vel aliis medi-
caminibus quo ratio deposcit, animalis ipsius corpus perun-
ges, præcipueque illum locum, ex quo detrahitur est sanguis
& qui esse putatur in causa. Constat enim naturali quadam
ratione atque beneficio (vt quidam aiunt) ipsum sanguinem,
cum superfluum est languentibus membris præstare medici-
nam, vitiumque siccare. Quam curationis solertiam non o-
porteret omitti. Præterea interpositis diebus post phlebotomi-
am animalia reducantur ad solem & sanguis detrahitur eis de pa-
lato. Despumantur etiam tertio gradu a dentibus caninis,
quos oportet suspendi altius propter sanguinis fluxum, ita vt
ea die molissimis cibariis vtantur & fursure. Sequenti die au-
tem diebus non ex integro hordeum consequantur, sed a vili-
bus incipiant & ad consuetudinem per singulorum dierum
augmenta perueniant. Consequenter tepido die ducantur ad
mare vel fluuium, diligenterque loti reuertantur. Vno quoque
& oleo in sole perungendi sunt diligenter & conficiendi, vt
corpora eorum cuncta aut repellant aut perferant perfica-
tionis iniuriam. Quibus perfectis equi nobiles tunc demum
ad labores cursuque itineris reuocantur. Alias etiam sangui-
nem initio vel sine morbi potius quam in medio mitti ope-
retur scribit: Admissarius eo anno quo admissum (vtor eius ver-
bis) facit, venam laxandam non esse, ne generationi inten-
tum corpus cura gemine necessitate exhauiat: item scien-
dum esse castitiam animalia nunquam depleri debere causa her-
baeque iam partem vitium cum testibus amiserint & si deple-
ta fuerint, vehementius enervantur. Alibi etiam admissarios
air equos phlebotomare non esse opus, propterea quod partem
vitium & sanguinis in coitu natura digerit. Si tamen ab
admissaria cessauerint, nisi annis omnibus, herbarum tempore

A depleantur, incidere in cæcitatem: quia id quod coitu digere-
re consueverant, declinat in oculos. In quibus autem passioni-
bus & ex quibus locis sanguis emitti debeat, docet his verbis:
Morbidis & quibuscumque torum corpus in causa est, sicut
febrientibus, de matrice detrahendus est sanguis. Cephalagi-
cis autem, arpiolis (apipolis forte vt a. 10.) in nish, cardiacis,
caducis, phreneticis, bistructis, hæc dicitur, & bichis quoquo
modo præcipitur de auriculis sanguinem demere. Veruntam-
men melius est de temporibus, quia in dextra ac sinistram
parte, detrahitur, id est, sub cautuina temporum tribu digi-
tis ab oculo interpositis inferius vena perquiritur & ex vt a-
que emittitur sanguis. Eis vero quibus suffusio contingit oculo-
rum vel cætera vitia quæ oculis nocet, inferiores venæ sub
oculis possit que descendunt sub angulis oculorum inferioribus,
quatuor digitis inferius, quod oculi sunt, inciditur. Quibusquidè
fastidium inhaeret, vel arteriarum vel faucium tumor, vel præ-
grauatio capitis, de palato auferendus est sanguis. Quibus
autem pulmo est in causa, vel icter, vel cætera quæ his vicinis
sunt membris, de pectore minuendus est ex venis quæ postea
sunt in dextra ac sinistram, vbi brachiola coniunguntur, & fle-
xura sit, cum armis plicatur. Quibus autem armus est in cau-
sa, de brachiolis sanguis minuatur: quæ venæ postea sunt in
terius, vbi centuria, id est, musculi brachiales sunt, sex di-
gitis superius quam genu, tribus vel duobus digitis inferius
quam centuria. Hæc venæ sagitta percutiuntur, sed caute mo-
desteque tangantur, propter debilitatem animalis, quia hæc
commixta sunt nervis. Quibus autem articuli in causa erunt,
vel si articulus inferius vel in ortu fuerit, vel aut aquilina
habuerit, vel quidvis simile in articulis contigerit, de subcuro
sanguis subtrahi debet: quæ venæ postea sunt inferius quam
articuli tribus digitis sub coronam: quæ venæ cum summa
cautela tangendæ sunt, quia articulorum coniunctæ sunt ner-
uis. Creteaco vel si balium mouerit, de coronis rectis tollitur
sanguis. Huc vsque Vegetius. Quibus autem iumentis vel
suffusionis vitio vel per voluntatem exercitatus vngula fore-
rit, vel quibus remota basis longi temporis claudigenem fecerit,
his quomodo incidenda vena & reliqua cura adhibenda
docet cap. 26. eiusdem libri. Et mox cap. 27. quibus in morbis
& quomodo incidenda sit vena sub cauda, quatuor digitis ab
ano vbi pilos non habet, in media caudæ diuisura, loco prius
caelo tabula aliqua non ponderosa, quousque se vena demon-
strerit, erigendam esse autem & resupinandam caudam ad lum-
bos. Albertus quoque de sectione venarum in equo præcepta
quædam vtilissima memoratque dignissima reliquit in hæc
fere verba: Venæ in equo interdum scinduntur per trans-
uersum, ita vt lignum ferra secetur: ex quo ne sanguis vel fluxus
ad partes debiliore, vt oculos, pedes, aut alias decumbat,
inciso hunc in modum administranda est. Pellis equi, vbi in-
ciso fieri debet, primum calida foueri & a pilis radi, deinde
manibus diu fricari debet, ita vt aperiat (cleuetur), aliquan-
tulum: & sic alio paulo circumiacente pelle, findatur se-
cundum longitudinem venæ quæ findenda est: tum vena ad
carne separatur & findatur: quod si crassa & plena fuerit, detra-
hatur ea sanguis quantum satis est: Mox cleuetur cum ba-
cillo ex ligno molli ad spatium duorum digitorum, & sic filo
molli vtrique ligetur. Facta præfione capita venarum ex v-
traque parte aliquantulum adurantur, & tam filum quam ca-
put venarum extra vulnus dependeat, vt vena quæ inter
ligaturas est putrefacta leuiter abstrahi possint, tum fila tum
partes abscissæ venæ. Quod si sanguis in aliqua parte & præci-
pue in pede collectus fuerit, antequam educatur, debet vena
ex inferiori parte ligari, & non ex ea quæ ad cor dirigitur: &
ita detrahendus est sanguis. Rursum quoque agit c. 45. de se-
ctione & laqueatione venarum. Cæterum hanc omnino vi-
tari vult quia nunquam erunt (inquit) equi tam validi & ro-
busti quam antea fuerunt, nec aliter inde proficiunt quam
quod pulchriores apparent. Cauendum autem etiam est: ait,
ne ferones aut laquei vnquam ponantur in pectore, nisi causa
omnino necessaria postulet, quod grauis inde fiat equus & pec-
toris grauitati obnoxius. Idem Rullius, si sanguis nimium
abundet in equo, de vena quæ est in medio collo, pro fortitu-
dine & ætate equi sanguinem mitti iubet, vsque ad pondus
trium aut quatuor librarum: si debilis est & pullus, ad pon-
dus vnius & dimidiæ vel duarum librarum tantum. Quod si
negligatur venæ sectio, scabiei & vlcibus obnoxius, fore
equum. Loquitur autem de venæ sectione quæ vere fieri asso-
let, de qua etiam Nemesianus:

Pallæ igitur sub vere nouo faragine molli
Cornipedes, venam, feri, veteres, labores
Effluere expecta nigri cum laber uoris.

E Scribit Camerarius quibusdam equis sua sponte venas rumpi
& exundare humorem superfluum: iis incidi illas non debere:
aliis sanis quoque, sed nimium plenis, quod vel de corpulen-
tia, vel de attritus cupiditate, rictuque dentium (inquit) & ca-
pitis iactatione animaduerti solet. His ergo sanguinem detra-
hendum iuxta veterum placita, de palato potissimum: sed de
collo etiam minui nihil nocere posse, præsertim in consuetu-
dine. Venas autem dici hora secunda vena aurali quæ
maxime tempore incidi debet, sed & brachiali & alio quoli-
bet, modo non nimis calido neque æstuante.

[illegible]

10

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some minor discoloration and small dark spots, possibly due to age or handling. A vertical crease is visible near the right edge, suggesting it was once part of a bound volume.

Amabile, quib. frana pacis, habent sunt charitatis; constituti inter le concordie vinculis & iugo fidei subiecti. quatuor rectis Euan. elii mysterium totius orbis finib. inuehentes boni auzigan portantes Dei verbum, cuius flagello fugata sunt illecebræ seculares, exterminati midii istius presentis; iusto iurisdictionis impetus est. O rationabilis eorum grand. certamen, ô mirandū mysterium: rota intra rotā currebat & non impediabatur. In quatuor partes ibant rotæ & non conuertebantur retrorsum, quia spiritus vite erat in iis, qui currebat in quatuor partes totius mundi & sine offensione currebat, quia bona eorum via quadrabat. Currebat igitur equi, quia non dormiebant, quia ascendant equos Animarum igitur nostrarum amica Iesus, quos non quoq; vult ascendere quos nostros, i. nostra corpora & vigilare semper, ne dicatur nobis: Dormiaverunt qui ascenderunt equos. Transcendū est hoc mare impigres, viz transiit ut vigilanti. Si quis a. dormierit, transiit non poterit, sed demergitur, vt Egyptus cum anima & corpus interit. Equum n. & ascensorem proiecit in mare, qui non legebatur legem, sed prosequebantur. Hæc ille. Sed & D. Hier. Lib. 18. explicans hoc Eliaz, Et annuntiabitur gloriæ mei in genib. & Eliaz c. adducit omnes fratres vestros de cunctis gentib. domum domini: Angelici equi est. in quadrigis & in lecticis & in mulis & in carrucis, ad ministrum montem sanctum meū: Equos scribit & quadrigas & lecticas & mulos atq; carrucas & diuersi generis vehicula, angelica posse intelligi ministeria, de quib. alibi ad Deū dicitur: Ascende super equos suos, & equitatio tua salua. His aut. equis, currib. & quadrigis Eliaz rapuit ad celum est, & Helicis circūdati fecit; feruati, necipiti puero demōstrauit. Et Zacharias vidit in nocte: Ecce vir ascēdit super equum rufum, & ipse stabat in medio duorum montium vmbrosorū & post eum equi rufi & sturnini & varii & albi, & dixi, inquit: Quid fuit istis domine? Et ait ad me angelus qui loquebatur in me: Ego ascendam rufi, quid fuit istis? Et respondit vir qui stabat in medio montium & ait ad me. Isti sunt quos misit dominus, ut perambulent omne terram. Ioannes quoq; in Apocalypsi hæc le vidisse testatur: Vidi celum apertū, & ecce equus albus, & qui sedebat super eum vocabatur fidelis & verus & cum iussit iudicand. & bellator. Oculi. eius quasi flamma ignis, & super caput eius diademata plurima: habens nomen scriptum, quod nemo nouit nisi ipse. & amidiu erat velle asper in sanguine, & vocabatur vir nomen cuius verbum Dei. & exercitus in celo sequebatur ei in equis albis, vestitus bysso albo atq; midii sordis; & de ore eius egrediebatur gladius acutus, vt in ipso percuteretur gentes. Equo rufo sedebat dominus atq; saluator, humanū corpus assumens, qui dicitur: Quare vbra sunt vestimenta tua? Et, Quis est is qui ascēdit in Edom? Iulius vestimenta eius in Borsæ & sequebatur eum variorum colorum equi, velin martyrio rubri, vel sturnini in volare, vel variū in virtutibus, vel candidi in virginitate. Equo s. sedebat albo, quod post resurrectionē, immortalē & incorruptum corpus assumpsit. Et, qui eum; quom. sequebatur, cādis vtebatur equis, incorruptis videlicet immortalibusq; corporib. D. quoq; Ambr. per equum rufum qui aureo coloris parum per appropinquat, velut i. aureo purpureum admisceat, non incongrue viros sanctos, qui ante legem fuerunt, posse intelligi existimat, eo quod & sapientia clauerint, quæ per aum figuratur, & in persecutionibus & aduersis cōstantes fuerint, quæ per sanguinem figuratur. Per equos nigros, de cōiores legum posse intelligi. Nigredo n. equi (inquit) ille obstrictum legis quam docuerunt, siue iuratum. Nam & Moyses velamen habebat super faciem suam, eo quod splendor vultus eius, i. spiritalis intelligentiæ in lege, ad speciem oculis non posset videre. Quæ de quarto equite dicuntur, ad Antichristum pertinere; sed quia superiores tres equites in bonam partem (inquit) interpretati sumus, vt conuenienter eorum apertioribus trium significationem, ordinis rectitudinis cogit, vt & istum in bonam partem intelligamus, quatenus continet eum apertione quarti signilli, quam ad prophetas pertinere demonstrauimus. Equis igitur pallidis prophetas significat. Pallor vero diuersis modis accidit hominibus. Aliquando namq; paupore, aliquando languore, aliquando morte totum corpus occupat, multisq; modis aliis pallescūt homines. Propheta ergo qui populo peccanti prædicabat, quod in rapinam & gladium & perditionem darentur, non in conuenienter eorum pallidum habuisse dicuntur. Sessor huius equi etiam dominus est, qui in prophetis suis inhabitauit. Sed valde durum videtur, quod nomen mortis habuisse dicitur. Ipse v. vita est omnium electorum suorum, sicut ipse dicit: Ego sum vita. Sed si diligenter scripturas inspexerimus, inuenimus Dominum nostrum Iesum Christum etiam mortem vocari. Nam sicut vita est omnium electorum qui, quotidie vitam æternam largiuntur, ita & mors dici potest, & peribitorum quos, p. secleribus suis quotidie morti tradit perennat. Ipse n. habet potestatem animam & corpus perdere in Gehennam. Nomen ergo mortis habuisse dicitur, quia Israelitico populo pecantem mortem intulit, sicut in cantico Deuteronomi, ipse manifeste demonstrat, cū dicit: Igitur succiniscite in furore meo & ardebit v. & ad infernum missum: deaurabit, terram cum germine suo & montes fundamēta comburet, &c. Hanc equitem infernum sequebatur, quia omnes qui comminationes prophetarum, quas ex ore Domini ad populum protulerant, contempserunt, infernus absorbit. Apud Zachariam dicentem: Visi per modum & ecce vir ascendens super equum rufum. Cap. 1.

卷之六

Michael
Archago-
lus equus
rufus.

Medi &
Perse equi
albi
Macedo-
nes equi
varii.

Cap. 8.

Quatuor
regna per
equos indi-
cata.

Populus si-
nister &
malus, e-
quus ru-
fus.

Equus Do-
mini ut
rufus di-
ctus.

Equus ni-
ger populus
diaboli co-
fentens.

Equus pal-
lidus.

Fames, bel-
la & pestis.

fum, & ipse stabat inter myrta, quae erant in profundo, & post eum equi rufi, variis & albi, &c. D. Hieron. equum hunc rufum Hebraei Michaelen Archangelum putant scribit, qui vltor iniquitatum & peccatorum fit Israel: & quid fieret inter myrta, quae erant in profundo: mortuos intelligi velle prophetas & sanctos, qui in medio captivi populi versabantur, & erant in profundo: Virum autem id est, Michaelen equi rufi inquit, & variis & albi sequebantur, ordine vt exstintant, commutato: vt albi Medos, Persaeque significent, quia sub ipsis dimissa capitiuitas & templum iustitiae erat. Varii Macedonas, quorum nonnulli amici, alii persecutores fuerunt. Plenissime super hoc Danielis vltima visio loquitur. Rufum vero regnum cruentum & sanguinarium quod populum interfecerit, templumque subuerterit. Alii vero ordiunt, qui scriptus est, conseruant, virum qui ascendit super equum rufum & equos rufos & varios & albos quatuor inquit, regna interpretantur: primum & secundum sanguinarium, Assyrios & Chaldaeos, quorum primi decem tribus sub Salmanasar duxere captiuos, secundum Iudam & Beniamin incensa Hierusalem ciuitate temploque subuerso. Tercios & quatuor varios & albos, Macedos significari putant. Persas, quorum alii clementes fuerunt, vt Cyrus & Darius filius Hytaspis & Alluerus, quem Graeci Artaxerxem vocant: sub quo Hecstet impetrat historia: alii crudeliter, vt Cambyles & ceteri. Vident ergo propheta virum ascendentem super equum rufum & post eum equos rufos, varios & albos & ignorante quod viderat, visionis quae cupiente scitacionem atque dicente. Quid sunt isti Domine mihi? Angelus qui loquebatur in eo, promittit se esse dictum: & illo regente, vir qui stabat inter myrta commemorat. Ista sunt regna quibus precepit dominus vt perambulant terram & suam cam subuertere possint. Denique angeli qui regnis & nationibus praesidebant, non ad alium veniunt, sed ad ipsum virum & angelum domini qui stabat inter myrta & dicunt. Perambulantem terram & ecce omnia terra habitatur & quiescit. Et est sensus: Omnia sub nobis legata sunt & pacata, nec aliqua premaatur angustia. Ex qua responsione angelus qui interpellabat pro Israel, occasionem accipit pro populo deprecandi, & dicit ad Dominum: Cum omnis orbis quietus sit & pacatus, quare domine non miseris Hierusalem & vrbium Iuda: maxime cum secundum promissa tua certitatis tempus expletiun sit? Responditque dominus angelo qui loquebatur in propheta verba bona, verba consolatoria: bona de futurorum promissione, consolatoria de praesentium necessitate. Haec iuxta litteram, ne videremus celare nostros quae a peregrina lingua magistri didicimus: Ceterum ecclesiarum magistri, noctem, in qua cernitur visio, obliuiscuntur mystice visionem intelligunt. Posuit enim Deus tenebras latibulum suum. Et iuxta septuaginta interpretes de eo dicitur: *Abys- sus sicut vestimentum amictus eius*. Vir autem qui ascendebat super equum rufum, dominus ac saluator est, qui dispensationem nostrae carnis assumens, audit in Baia: *Quare rubra sunt vestimenta tua?* Hic qui nunc captiuo populo rufus ostenditur, in Apocalypsi Ioannis in candidis vestibus & in candido equo sedere describitur. D. Augustinus atque etiam Beda post explicatum cum Apocalypsis de equo albo locum, sequentem visionem explicantes de equo rufo: *(Et cum aperisset sigillum secundum, audiui secundum animal dicens, Veni & vide: Et exiit alius equus rufus & sedens super eum datum est tollere pacem de terra, & vt inuicem occiderent, & datus est ei gladius magnus)*, equum hunc rufum interpretantur populum sinistru & malum, ex seffore suo diabolo sanguinolentum, qui contra videri videntem Ecclesiam exiit: quamuis legamus inquit Augustinus, secundum Zachariam equum domini rufum: sed ille suo sanguine erat, hic alieno. Cui datus est gladius magnus, vt tolleretur pacem de terra, scilicet suam pacem, hoc est mundanam: nam Ecclesia aeternam pacem, quam sibi Christus reliquit, habet. Sicut ergo supra dictum est, equum album Ecclesiam dicit, sefforem eius Christum per Spiritum sanctum. Atque quem tenebat in manu, praeccepta eius sunt, quae per totum mundum, velut sagittae acutae potentes ad interficienda peccata & excitanda fidelium corda directae sunt. Corona in capite eius, promissio vitae aeternae est. Equum rufum, malum populum, sefforem eius diabolum. Quam ideo dixit rufum, eo quod multorum sanguine esset rubicundus. Quod autem, datus est ei gladius acutus & tollere pacem de terra, hoc est, quod diabolo suadente, homines mali iugiter interficere & discordias vsque ad mortem excitare non cessant. Er in equo nigro intelligitur populus sinister diabolo co-fentens. Quod autem stateram habebat in manu, hoc id est, quia dum se fingunt mali iustitiam tenere, sic ple-rumque decipiunt. Quod dixit, vinum & oleum ne laetent, in vino sanguis Christi, in oleo vnctio christiana intelligitur. In tritico & hordeo: rota Ecclesia sine in magnis sine in minimis aut certe in praepositis & in populis. Et in equo pallido, homines intelliguntur mali, qui persecutionem excitare non desunt. Iste tres equi vnum sunt qui exierunt post album & contra album & sefforem habent diabolum, qui est mors. Tres ergo equi, fames, & bella & pestis intelliguntur: quod etiam domini in Euangelio suo praedixit, quae etiam sunt & imminere die iudicii amplius futura sunt, &c. Iam vero equi nomen

simpliciter vsurpatum, plerumque in malam partem accipitur. D. Greg. aliquando lubricam prauotum vitam signare scribit scriptum n. est: *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus*: & per alium prophetam dicitur: *Equi amatores & emissarii facti sunt, vnusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat*. Similiter D. Hier. exponens illud Michea: *Auferam equos tuos de medio tui, sic scribit: Auferam equos tuos de medio tui, i. de principali cordis tui lasciuies impetus, & equorum more ruptis vinculis prouertens & curus tuos quibus tibi in vitiis tuis placebas, & peccata peccatis confocians, quasi triu- hns, in quadrigis ferebaris. Et declarans illud Amos. Et auferetur factio laetitiae tua, pro quo lxx habent: Auferetur hinniebat equorum ex Ephraim, hoc pacto scribit: Allegorice principes haereticorum, qui propter delicias suas, meum populum deuorant, & nihil patiebantur super contritione Ioseph, primi ducuntur ad poenas & auferetur hinniebat equorum ex Ephraim. Qui in scriptis sanctis dupliciter accipitur, aut in superbia maiorumque, ostentum, vbi: *Et in curribus & hi in equis*: & ibi: *Fallax equus ad salutem*. Et regib. Israel praecipitur, ne sibi multiplicent equos. Et in libro Iob: *vox equi clangori tubae comparatur*. In libidine vero magnitudinem & effenatū cordis deffidit, vti in Hieremia, qui luxuriosus adulterioq; deffidens, intulit: *Vnusquisque super uxorem proximi sui hinniebat*. Et exponens illud Psalmista: *Non in fortitudine equi voluntate habebit*. Ego inquit puto equos, homines esse peccatores & equites demones, qui equitant in eis. Si quando ergo viderimus aliquem fratrem persequentem & inimicum esse, sciamus quia ille equus est. Ceterum eques diaboli est, qui sua lancea nos percutit. Iste currit & ille percutit: sed & ipse equus calcibus ducitur, confoditur & inuitus infansit. Origines quoque homilia decima quinta, super Iesum Naue, declarans illa verba: *Equos eorum subueruauit, & curus eorum excussit igni*, in hac v. r. ba scribit: Nos scripturam sanctam subimitur confectores & spiritalibus spiritalia comparantes, requiramus quid est, quod de asinis quidem non est scriptum, quia subueruati sunt, nec Madianitarum spolia, vel animalia interempta dicunt, sed profuisse Israeliticis vsb. De istis autē, qui non habebant asinos, sed equos, praecipit ipse dominus & dixit: *Equos eorum subueruauit*. Quod & Iesus, sicut domino mandatur, expleuit. Putamus haec accidisse fortuitu, vt equi hostiles interemerent, & asini seruarentur, & in praecipit Dei fortuita aliqua arbitramur incidere: An dignus videtur, vt putem? magis in his scripturis mysticum aliquid indicat: Deniq; & filii Israel nunquā equis vti esse referuntur & lex nihil de equis sed de asinis mandata, vt pote de animalibus, quae ad humanos labores inuados, & ad onera eorum portanda videntur existere, equi vero magis ad hominum perditionem. Hoc n. est & per eos in preliis geritur. Lastum morus animal & superbae ceruicis accipitur. Sūt ergo asini sequebantur a scriptura in typo gentium positi, sicut & saluator ostendit supra asinum sedens, nunquam a equo sedens referunt, sed & cū discipulos mitit ad soluendam asina & pulli asinae, dicit eis: *si quis vos interrogauerit, dicite quia dominus est qui est opus habet*, & sedens super eum ingreditur Hierusalem, & nunquam equo sedens, ingressus esse dicitur. Sed & propheta de ipso ita pronuntiauerat, quod sedens asino veniret ad Hierusalem, dicens: *Ecce rex tuus mansuetus, sedens super asinum & pullum asinae nouellum*. Et exterminabit curus Ephraim & equum ex Hierusalem. Vides ergo quomodo secundum prophetam sententiam, qui super asinum sedet, exterminabit curus Ephraim & equum de Hierusalem. Et ideo videtur mihi asini quidem (vt diximus) figuram seruare eorum, qui ex gentib. credunt, super quibus sedisse dicitur dominus: equi vero qui exterminantur, & curus, figuram tenere eorum qui in ecclesiis, positi, per lasciuia & superbiam deciderunt, quando vel ad filias hominum concupiscendas semetipsos incestatores praebuerunt, vel securi sunt illi, qui dicit: *Ponam super nubem sedem meam & ero similis altissimo*. Inde fortassis est, quod propheta dicit: *Fallax equus ad salutem*. Et iterū dicit de his, qui in demonib. confidebant: *Et in curribus & hi in equis, nos autem in nomine domini nostri magnificabimur*. Neq; curus & equos Deo contulisset, quantum ad inuocandum peccat: sed vtique hoc ostendit, quia sicut nos inuocamus Deum verum, ita illi inuocant curus & equos id est, demones, quos inuocabant gentes illae, quae aduersus Israel bellum gerebant. Sed & Aegyptiorum equos commemorat scriptura & istos ipsos, quos aunc interim iubet. Vnde hoc intelligatur, quod in typo quidem asinorum gentes, quae ad credulitatem veniunt, merito referuntur: in typo vero equorum & curuum demones, qui humanae salutis aduersarii sunt: & inimici, merito perimuntur. Sed, & si passionis corporis, id est, libidinem, lasciuia, vel superbiam ac leuitatem, quib. infelix anima velut equitans veftatur, & fertur ad praecipitia, equos nūc dicit & curus intelligamus, & ipsos esse qui ex praeccepto Dei subueruati subuerunt, non erit rationi nostrae contraria intelligentia. Subueruatur quippe equus quando ieiunius & vigilis & omni abstinentia afflictione corpus humiliatur. Et curus igni exuruntur, cū ia nobis completur sermo domini dicentis: *Ignem veni mittere in terram, & quam volo vt accendatur*. Quo igne se iam illi ardere confessi sunt, qui dicebant. Nonne cor nostrum ardens erat intra nos, cum adaperiret nobis scripturas? Ideo ergo & falsus*

Li. 31. Mo-
ral. c. 18.
Lubrica
malorum
vita.

Principes
haereticor-
um.

Hinniebat
equorum du-
pliciter ab-
cipitur.
Libido per
hinniebat in
dicata.

Equi ho-
mines pec-
catores.
Diaboli
equus.

Asini do-
mina, equi
ad nostram
perditionem.

Asini quos
significat,
quid equi.

Equos sub-
ueruare
quid.

Equi qui a
Iesu dicitur
interfici.

Homines qui
equi dicit.

Iudas equus
falsus.

Persecutores
sanctorum
equi sunt.

Equites tria
cornua ha-
bentes qui.

Nabugodo-
nosor equus
falsus.

Tria cornua
facere quid.

falsus equus dicitur ad salutem, si motus corporis nostri ferri permitamus infrangere, nec abstinentia iugo lasciuia carnis & superba colla subdamus. Sed nunc si quis forte ex his quae dicimus, Dei verbis stimuletur, atq; compungitur, & is qui hesternum de prouis & feridus tanquam equus, in libidine ferebatur, hodie si his auditis, ponit, conuertitur, ac reuocat a peccato, & pudicam dehinc castamque diliget vitam, videbitur etiam nos gladio Dei euaginato subueruasse equos, & magis per hoc digni impletur praecceptum Dei, quā si animalia quis equini generis de spoliis hostium capta subueret. Quorum autem equi subueruantur? Equos inquit Iabin subueruandos. Iabin autem prudentia interpretatur vel sensus. Quae est ista prudentia vel quis sensus cuius subueruandus est curus? Illius nimirum, de qua dicit Apostolus: *Quia prudentia carnis, inimica est Deo*. Et ille sensus de quo dicit: *Insuper sensu carnis suae*. Iabin vero rex Asor. Asor autem aula interpretatur. Hac est Asor, quae omnium horum regum obtinere dicitur principum, qui intelligitur princeps huius mundi, regnans in aula, id est, super terram, vel quod maius est, in vitiis carnis. Sed & omnium illorum regum, quorum vim secundum nomen suum interpretacionem, iam ante exposuimus, equi ab Iesu dicuntur interfici. Quorum nos si recte sub Iesu duce militamus, debemus in nobismetipsis abscondere vitia, & accepto spiritali gladio subueruare omnem istum equitum pessimorum vitiarum. Sed & curus debemus incendere, id est, omnem ad nobis arrogantiae & elationis spiritum resicare, vt vltra non in equis neque armis, sed in nomine domini Dei nostri inuocemus. Et Homilia sexta super Exodum, exponens illud: *Equum & asinum eorum proiecit in mare*: Homines inquit qui nos insequuntur, equi sunt, vt ita dicam, omnes qui in carne nati sunt, figurati equi sunt. Sed hi habent ascensores suos. Sunt equi quos dominus ascendit & circumuoluit omnem terram, de quibus dicitur: *Et equitatus tuus saluus*. Sunt autem equi ascensores habent diabolum & angelos eius. Iudas equus erat, sed donec ascensores habuit dominum, de equitatu fuit falsus. Cum ceteris enim Apostolis missus, agros saluaret & sanitarum languentibus praestabat. Sed vbi se diabolo subtrauit (post bellum enim introiuit in illum Sathanas) & ascensor illius falsus bellum enim introiuit in illum Sathanas, & ascensor illius falsus Sathanas, & illius habens aduersus, aduersus Dominum & saluatorem nostrum copit equitare. Omnes ergo qui persequuntur sanctos, equi sunt hinniebat, sed habent ascensores quibus aguntur, angelos malos, & ideo feroces sunt. Si ergo videris aliquando persecutorem tuum nimis lauentem, scito quod ab ascensore suo demone peruerget, & ideo falsus, ideo truculentus est. Et Homilia prima in Iob, exponens illud iuxta LXX. *Equites fecerunt sibi tria cornua*: Quia fuerunt inquit equites, qui tria cornua sibi fecerunt, hoc est, triplici modo se armauerunt, qui triplici prelio circūdedunt camelos? Illi fuerunt spirituales equites, id est, aerei spiritus, qui terram peragrunt, qui pelagus transleunt, qui aeternum peruolant, qui omni vento & aqua, atque omnibus tempestibus procellis vehemētiores sunt atque velociores in aere sua iniquitate. Vnde etiam equites digni appellatur. Qui super omnes luxuriosos atque impudicos sedent, tanquam super equos, & iuxta nequitiam suam exagitant illos, & ad luxu iniquitatis atque impudicitiae perfectionem omnes infestant illos, de quibus dicitur. *Adulter sicut asinus in omni sessione hinniebat*. Et, *Nolite fieri sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus*. Et adhuc. *Equi admittunt faciem suam, vnusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat*. Isti ergo tales sunt equi diaboli, isti sunt equi maligni. Isti, & omnes qui ciuilem seruunt iniquitati. Isti quorum pedes iniquitatis currunt. Huiusmodi namque equorum pedes veloces sunt ad effundendum sanguinem. Equites sunt nequissimi demones atque aerei spiritus. Talis enim equus fuit olim Nabuchodonosor, sed non ingites, sed septem annis tantum, quibus a nequissimi equitibus, id est, demonibus imparcenter est exagitatus. Talis equus fuit & ille, qui in Euangelis a legione similiter per desertam, & per montes vigebarat, donec veniens dominus illos quidem malos equites, id est, demones effugauit, & illum miserum liberauit. Aliique innumeri a saeculo, alii aperte, alii vero occulte, diuersi, ac variē demones equos effecti sunt, quibus vniuersis, cum essent immundi, atque execrabiles, in malis vitiis suis nequissimi demones. Alii sanē ad velocitatem homicidii, & sanguinis, deuastationis quoque, atq; nequissimi litioris, & omnium quae voluntas diaboli atque opus exigebat. De istis ergo equitibus dicit iste: *Equites fecerunt tria cornua & circumdederunt camelos*. Tria cornua fecerunt, hoc est, fixerunt, consumulauerunt, armauerunt, vt pote equites equis sedentes, atque vniuersam armatam habentes, timorem offendentes, atque fortitudinem demonstrantes. Quam multiplicem inquisitionem atque disputationem habet hic sermo. Tria cornua fecerunt, pro peculiis consumptione & filiorum perditione atque corporis plaga, superare cum nitentes. Tria cornua fecerunt, quia & cum eo terro congressi sunt: Semel sanē, cum omne pecu-

lium atque filios subito interfecerunt. Secundū, quando totum corpus eius putredine ac veribus repleuerunt. Tertiū, quando per uxorem seduxerunt, & amici culpauerunt. Adhuc autem tria cornua fecerunt, tanquam tria praecipua ac singularia, id est, fidem, spem, charitatem, pradari cum conantes. Fidem quam in Dei culturam habuit, spem eternae liberationis ac celestis refrigerii, charitatem circa Deum, qua nihil est maius neque in hoc saeculo, neque in futuro. Pro his ergo omnibus fecerunt tria cornua nequissimi demones, &c. Beda quoque in explicatione huius sententiae Iobi: *Cum tempus fuerit, in altum alius erigit, deridet equum & asinum eius, equum interpretatur diabolum: equum diaboli ministrum*. Et mox ad haec eiusdem: *Nunquid praebet equo fortitudinem, & circumdabit collo eius? Hunc equum inquit aduersariam potestatem arbitror intelligendum, qui sit pallidus, vt in Apocalypsi scribitur, quem lequitur mors & infernus: Et qui in Zacharia propheta rufus dicitur, mortibus scilicet hominum & cruore repletus*. D. Hieronymus vero in hac Nahum prophetae verba: *Vox flagelli, & vox impetus rotae, & equi fementis, & equitatus ascendens, & micant gladij, & fulgurantis hastae, & multitudinis interfectorum, & grauius, nec est finis endauerunt*. Habet autem Niniue inquit, & equum persequentem, cuius hinniebat & vngula terram fodiens & pectus altius semper bella desiderat: loquente domino contra diabolum: *De longe odoratur bellum*. Cum saltu & clamore non parit fugientibus, nec finit abire terga verentes, sed persequitur, vt proferat, interficiat, conculet, illudat. Est quoque in Ninive & vox quadrigae feruentis, quales puto habuisti Pharaonē, quae a Domino subuerse sunt. Ad hanc quadrigam quatuor iunguntur equi, quatuor scilicet perturbationes, de quibus & philosophi disputant, & Maro non tacer, dicens: *Et cuncti, matutinaeque, dolent, gaudentque*. His equis & hac quadriga, Niniue cuncta perturbat. Sed & equis ascendens vox in ea personat, qui arte quadam & gyro preparatus ad bellum non absque periculo contra se pugnantis incedit. Habet hic eques sermonis gladium exacutum core dilectae & Rhetoricae artis oleo laugatum: habet arma fulgentia, transfigurante se Sathana in angelum lucis, quae arma apostolicae armaturae contraria sunt. Idem explicans hoc Zachariae: *Ecce rex tuus veniet tibi, iustus & saluator: ipse pauper, & ascendens super asinam, & super pullum filium asinae, & disperdam quadrigam ex Ephraim, & equum de Hierusalem*: asinam subingalem, & pullum nouum interpretatur vultumque populum, circumeitionis & praepitii, quorum prior grauius legis portauerat iugum, sicut in actis Apostolorum scriptum est: *Nec nos nec patres nostri potuerunt portare*. Vnde & Paulus scribit ad Galatas, qui circūcidi volebant: *State, & nolite iterum iugo seruitutis conuertere*. Pullus autem nouus, gentiliū multitudine frenā non habens legis, nec rectus ab aliquo, sed semper in praecipitiis, & in voragibus idololatriae elisus atque contractus, domini sessione didicit ambulare, & rectam viam ingredi. Et disperdam inquit quadrigam ex Ephraim. Adhuc ex Dei patris persona dicitur: quod quadriga, huc curus ex Ephraim pereat & equus de Hierusalem. Et interim secundum litteram haec loquitur. *Non erunt praelia: omnibus Christi aduentu, & natiuitate pacatis*. Porro secundum altiorē intelligentiam, Ephraim refertur ad haereticum multitudinem, qui interpretatur *regem peccata*, hoc est, vbertas & frugum abundantia, de quibus scriptum in Psalmo 77. *Istius Ephraim intendentes & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli*. De his quadrigis & curribus legimus. *Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine domini Dei nostri inuocabimus: ipsi obligati sunt, & ceciderunt, nos autem surreximus & erecti sumus*. Equus qui disperditur de Hierusalem, ille est de quo legimus. *Fallax equus in salutem*. Et in Hieremia: *Qui luxuria vacabant, & libidini, audierunt*. Equi insipientes in feminas facti sunt mihi: vnusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Vnde reuocantur ad penitentiam, dicente Psalmographo: *Nolite fieri sicut equus & mulus, in quibus non est intellectus*. Cumque disperdet Deus curus Ephraim, & equum de Hierusalem: qui de istiusmodi equis & curribus fuerint liberati, transferentur in Domini seruitutem, & efficiunt Cherubim, & de ipsis dicitur: *Curru Dei decem millium multiplex, millia latantium*. Et, *Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilatus te proxima mea*. Et, *Ascendes super equos, & equitatu tua salus*. Ioannes Arboreus in hunc locum Salomonis: *Flagellum equo, & chamus asino, & virga in dorso imprudentium*: Non minus inquit indigent imprudentes, & peruersi flagellis, & stimulis quam equus indomitus, & piger asinus: & licet flagris caesi non respiciant nec emendentur, eorum tamen supplicia aliis terrorem incutunt, quibus a lapsu praecavebunt, & a multis vitiis reuocabuntur. Possunt equo & asino significari superbi & luxuriosi, qui cum acriter a Domino castigantur, nonnunquam respiciuntur agunt, & vitiis in melius commutant. Hinc illud Psalmographi: *In chamus, & feno maxillas eorum confringe, qui approximant ad eum*. Secundum verō etiam D. Ambrosium equus peccati naturam exprimit aptissime. Equus enim inquit stare nescit, velox adim-

Aduersaria
potestas e-
quus dicta.

Equus Ni-
niue.

Quatuor
equi quatuor
perturbationes.

Asina sub-
ingalis quae
populum in-
grauat legum.

Ephraim
quid.

Imprudētes,
& peruersi,
equi dicit.

Superbi &
luxuriosi.
Lib. de A-
braham c. 8.
Peccati na-
tura & equi
expressa.

Tota tamen quare pater est mihi nemo biformis;
Talia dicenti parva est extrema querela
Intellecta parum, confusamque verba fuerunt
Mox nec verba quidem: nec equa sonus ille videtur
Sed simulantis equam: paruosque in tempore certos
Edidit hinnitus; & brachia montis in herbas.
Tum digitis eorum, & quinos alligat ungues
Perpetuo cornu leuis ungula: crevit & oris
Et colli spatium. Longe pars maxima pallo
Cauda sit, utq; rami crinis per colla iacebant.
In dextris abiere iubas: pariterq; nouata est.
Et vox & facies.

FABVLOSA.

Pegasus.

ATHIOPIA, vt scribit Plinius, Lynceus & Sphingas generat, multa que alia monstro similia: pennatos equos & cornibus armatos, quos Pegafos vocant. Ad cuius imitationem Albertus Magnus, Pegafus (inquit) animal est compositum, quod in Ethiopia generatur, permagnum & horrendum, qui formam præferens antieris: alas habet vt aquila, sed multo maiores: caput cornuum & adeo montisolum, vt multa animalia solo aspectu tercantur. Alis non volat in sublime clatus, sed ætrem tantum ferit, & cursus sui velocitatem sic promouet, animantibus cunctis infestus, maxime vero homini. Alii eiusdem farinae scriptores, adiciunt, graui corpore esse, fuga mirabili: alatum remigio adiutum currere potius, quam percolare: & collisio ære vt pennarum instar turbis impellere ventos, voracem esse, & in quiete moueri. Caterum Plinius, quem, vt dixi, secuti sunt, alias: Pegafos (inquit) equum capite volueris & Gryphas auribus aduincit rursi fabulosos reor: illos in Scythia, hos in Ethiopia. Solinus vero Pegalum Ethiopici cæli alitem esse scribit, sed hanc alitem præter aures nihil equinum habere. Poeta veros Pegalum alatum equum natum ex Neptuno & Medusa iunxit, multi quoque et sanguine Medusa, cum eius caput à Perseo cederetur, quos lectatur Quidus inquitens:

Pegasus.

Metam.

Bellerophon.

fabula.

Fabula.

Bellerophon.

varia expli-

catio.

Huius alati equi auxilia Bellerophonem leuatum esse idem Poeta fabulatur. A Stenobæa enim Præti vxore, quæ nullis blanditiis eum ad adulterium pellicere poterat, tentata pudicitia apud maritum aculatus, à lobate Præti genero, vt Chymæa & Solymos & Amazonas occideret, missus, Pegalum alatum equum à Neptuno accepit, primumque Chimæram occidit, deinde Solymos & Amazonas de bellauit. Alii dicunt Mineram Chalcididem fuisse frenatricem cognomine maximo omnium deorum opem innocentia Bellerophonem tulisse, quippe quæ prius domum & frano affectum illi tradiderit. Iam vero cum Bellerophon quale est ingenium persequi mortalium, tantarum rerum gestarum felicitate nimium elatus in cælum quoque ascendere super equo Pegalo velle, Iuppiter omnis temeritatis grauissimum vindex, tantam arrogantiam deprimendam celeratus, ostentum illi equo immisit, quare Bellerophon in terram derubatur. Dictus est autem campus Aleus in Cilicia, ubi vixit, vt ait Eustathius, in quo & equo & mente defectus cecidit, & eo usque oberrat, quādiu vixit, cum in tota illa planitie neque domum neque hominem reperiret. Fabulam hanc nonnulli ad phycam, alii ad Ethicam explanationem traxerunt. Quæ ad historiam spectant, ea per se patent, nisi quod Pegalus naus fuerit ita dicta, ut & pegasus, à compingendo scilicet. Fuerunt qui Bellerophonem nihil aliud esse putauerint, quam humorem motu Solis eleuatum: quoniam agro vi Solis agitato pars grauior subleuata paulo post rursus deorsum demittitur atq; cogitur, quæ cum feratur deorsum & coagelatur, Pegalus dicta fuit. Cum vero pars subtilior ad regionem ignis feratur, sic illa pars crassior dicta fuit à Ioue deorsum deorsum fuisse: atque cum Pegalo ex aqua ob morum celi diurnum sublato Aurora oritur, dies dictus est, vt sensus magis patet, at non Bellerophon à Pegalo equo portari. Alii generationem elementorum, cum alia sursum, alia deorsum ferantur, vt leuia sunt, aut graua, per hæc significari maluerunt. Alii vitæ humanæ rationem prope omnem sub hac fabula contineri maluerunt: nam neque aduersis rebus nimis tritari neque prosperis neque felicitibus nimis gloriari aut extolli conuenit, quoniam horum omnium denique moderatorem Deum esse experimur. Is enim pro sua singulari clementia, calamitatibus inique circumuentos adiuvat, quod accidit, dum calamitosus esset, Bellerophonem, & nimis elatos animos deprimat, quare præcepit idem postea dicitur de celo detrusus. Alii malunt Chymæram fuisse Lyciorum ducem rei bellicæ periculis, sed immani crudelitate, qui cum piraticam exerceret, vehere turque in naui, cuius proa leonem, puppis draconem habere, in medio capta esset depicta, quem infecutus Bellerophon cum ciuissima atque expeditissima nau

A longa Pegaso vocata interem, quare datus est locus fabula, vt ait Plutarchus in claris mulieribus: ac Lucianus in astrologia sentit, animum Bellerophonem ad sublimium rerum speculationem elatum equum fuisse creditum alatum, atque ita rem fabulis inuoluta. Alii ad astronomicas rationes hæc ipsa, quæ de phycis dicta sunt, transulerunt, eaq; fieri inquitunt pro vitibus astrorum, quas cum prior Bellerophonem deprehendisset, dictus est in cælum ascendisse. Alii dixerunt, Bellerophonem à Pegaso alato vectum Chimæram interemisse, quia is celerem prior inuenit & frenum, vt ait Pindarus interpres: Dictus est is equus alatus, vt voluerunt quidam natigium, cum ille prior omnium inuenit nauigare classe atq; ordinem classis instruendæ, cum remi & vela alæ sint nauigiorum. Hicigitur nauali prælio Solymis populis bellicosis superatis, quos Leonibus similes dixerunt poeta, Amazonibus arma inuoluit, quas per loca difficilia & montosa peragantes expas vocant. Pegasi equi effigies Gabalis in templo quodam vtebatur, vt ait Pausanias in Corinthiacis. Ab hoc equo Musa Pegafides dicta fuit, nimirum à fonte, quem idem ungula fingitur aperuisse, ob quam causam & Græcæ appellata fuit Hippocrene, vt tradit Festus. Hinc & Ouidius:

Tam noui fontis nostras peruenit ad aures,
Diva Medusa quem præcipue ungula rupit.
Quæ pars fabule inde orta est, quod maximum sit equo in pedibus robur, Aristotus de Balaio:

Che ne calci tal possi hauea il Cavallo,
C'hauria pezzato vn monte di metallo;

Sed ne à fontis apertione recedamus. Refert Theophrastus filius Hippocratis Cui in oratione sua ad Archienies, equum Eurylochii Amphictionum ducis canalem, per quem aqua in urbem ferebatur, cum in puluere volutari voluisset, ungula ita percussisse, vt cum omnibus conspicui redderet. Quia vero Mus dicatur esse Pegalus equus, hinc pro animum studiis applicare dixit Propertius lib. 2. ad Musam:

Iam tempus lustrare alios Heliconia choros,
Et campum Hamonia iam duro tempore equo.

Fabulas de Diomede Thracie rege & Glauco Silyphi & Meopropes filio, qui equos suos humana carne palcebant, & mysticum earum sensum nec non de equis ex ventis conceptis, aliis a prioribus locis diximus. Dicemus de Oenomaio: Oenomaus rex Elisæ Pisas, cum percipisset ex oraculo, fore vt à genero interficeretur, omnibus artibus conatus est homines à filie Hippodamie eximie pulchritudinis detertere coniugio: atque curule certamen propoluit illius procis, ea lege, vt qui victus fuisset, trucidaretur, qui vero victor exisset, Hippodamiam matrimonio obliuere. Cum autem multos procos ita vidisset atque occidisset, tandem à Pelope ope Myrtili superatus est. Myrtilus enim clausis modiolis rotarum non immisit, alii immisit quidem dicunt, sed ceteros, quorum etiam meminit Sidorius in Panegyrico ad Antonium Augustum:

Graciam pulchro est, reparatis Pisis quadrigis
Suscepit Oenomaum nata quem fraude cadentem
Cereā destituit resolutis auxiliis obex.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

Concedebat enim Oenomaus proci, vt Hippodamiam in suis curribus haberet, ipse autem à tergo cum hasta currens in curru ferebatur, qui ab equis velocissimis Pilla & Aspinatrabatur. Sic igitur comprehensis proci ipse à tergo hasta transigebat.

naus, locum fabula dederunt, vt Centauri esse crederentur: qui dicti sunt Centauri, & sed videri deo, magis. At Pala-falus refert: Cum tauri præferos Latissimam, & eam Thel-falia regionem valterat: Ixion rex præmum proposuit iis qui taurus arcerent. Iuuenes è Nephelo pago, cum equos mansuetos & edoctos conscendissent, (nam prius curribus vtebantur) taurus abegerunt: Accepta ob hoc pecunia, insolentiores facti, iniuriis affecerunt & ipsum Ixionem & Lariffas, qui taurum Lapithæ dicebantur, ita vt inuitat ad nuptias Pitthei, mulieres eorum raperent. Quæ res præbuit occasi-fone fabula, quod Centauri dicantur, quod semel equi, quod filii Ixionis (quia ab ipso missi & donati) quod ex nubibus. De eisdem & Ixione multa habet Eustathius in primum Iliad. Plinius vero etiam pugnat ex equo Thellalorum inuen-tum dei tradit, qui (inquit) Centauri appellati sunt, habitan-tes secundum Pelium montem. Et apud Plutarchum Hip-pocentaurus sumi videtur pro equitatore præstantissimo ac-que insuperabili. Pindarus Centaurum quidem ex Ixione & nube genitum narrat, sed hunc Centaurum hominem fuisse indicat, eque re fit nominatum, quod commiscuisset se cum equibus Magnæsi sub monte Pelio: editam enim tum fuisse Ixionem, utiq; parenti simili, supra quidem patri, infra matri: & dicitur (inquit) quod Centauri, & dicitur equi. Opsi-ti, tauri, ne ipsi pater, pater, ne dicitur, & dicitur. Huc per-tinet obsecutus iste Græcus verus citatus à Varino alii que:

Itaque Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Hanc autem specie præbuit inuentibus à tergo, quæ postea fingi & effingi capta, dimidiati ad vmbilicum hominis & parte posteriore equi. Cum enim Locorum in Thellalia mō-tanorum equi inaccessorum fiducia in viciniorum agros ex-currerent, & eorum latrones prædas agerent, ammentaq; & gre-ges abigerent, extimulantes scilicet quod celeris pergerent, iis quibus sua eripiebantur, exclamantes & vicinorum opem implorantes, ab Hippocentauris se deperdati vociferaban-tur. Eodem aliter referunt & procreations horum fabulam & Ixionis parentis totam, quibus in ære, hoc est, sub Dio agi-tandi, & celestis & gyri atq; orbis designentur: itaq; nonnulli Centauri dictos volunt quasi ex Ixione & nube genitos, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

Centauri, & dicitur, & dicitur, & dicitur, & dicitur.

caballus.

vera sunt Orelli ad paradagoga senem, cuius consilio & auxilio occidit Clytemnestram & Aegisthum. *Ῥεῖος ὡς τις ἴσται* πρὸς τὴν *Ῥαγομένην* τὴν *Ῥέαν*: id est, *Amus vellet, equus profundam habebit fossam*. De iis qui penitus abiiciuntur tanquam proflus inuites: Equi enim posteaquam confenerunt (mortui sunt potius, vetex præcedentibus liquet), in altos terrarum specus (*ἐς ῥαγομένην*, Suidas) aliquo præcipiuntur: Ita mulier oliminata, simul atque dehoritur forma, fastiditur ab omnibus. *Ἰσχυρὴ ῥαγομένη πρὸς τὴν ἡσυχίαν ἐπιβάλλει*, id est, *Equis senescenti minoræ cicla sine onera addomæ*. Admonet adagium, vi vber per ætatem facti sunt, respiracionem ac refocillacionem labores a laboribus dandam & decrecente robore minuendos quædam, augendam remissionem. Ductum a iunab equis militariibus, quibus senescentibus, lenius *ῥαγομένη* admovebant. Est autem *ῥαγομένη* seu rotula quedam, publica nota, quæ igni candefacta, malis equorum imprimi solebat. Zenodorus ostendit, proerubrum extinsisse apud Craterem Comicum Samitis. Videtur carmen heroicum, it tantum legas *κύλ' ἐπιβάλλει*. Nam *κύκλῳ* nondum reperimus, præterquam apud Zenodotum, Thissippli meminit Helychium. Videtur autem *κύκλῳ* aliquid esse, non dissimile tricipio. Apud Suidam legitur *κύλ' ἐπιβάλλει*, atque de iis dici, qui ab ætate remissione & quiete indigent. *Cantierum in fossa*: rusticum proerubrum (inquit adagiorum author) quo hiebit vii, quoties quis ad i negotiū trahitur, in

Oppidū quam eleganter Horatius hoc carmine:
Optat ephippia bos piger, optat arare caballus,

quo nequaquam valeat, aut ubi res vehementer erit impedita periculosa. Nam ut equus plurimum (ut modò dicebatur) valer in planitie, ita minimè in fossa. Iubellus Tauræa & Cl. Afellius singulari certamine iuxta Capiam pugnant; cum diutius uterque alterum libero campo elisset, Tauræa in caua viam descendere iussit, alioqui equorum, non equum fore certamen. Eò cum Afellius exemplo descendisset, rursus elusit. Tauræa sermone, qui postea in rusticum versus est proverbium: Minime leis, inquit, canterius in porta, adagium quod refertur à Festo in dictione Ridiculus. Indicat autem conuenire, cum quis in principio rei vix inchoatæ deficit animo, natum à Sulpitio Galba, cui in provinciam ituro canterius in porta cecidit, ut alias recitauimus. Certe hac mulier canterino ritu assans somniat, inquit Plautus in Menechmo. Adagium hoc reconditum (inquit Caelius) in mulierum concinnatum est, quæ etiam si astare, vigilare, recteque sensibus vi videbatur: tamen quia nanius quidam Siculis gerris viatores effudit, somniare ac dormitare eam dicit equino ritu. Notissimum quippe dormire quos stantes. Hæc Caelius, recta ratione Apuleii enarratorem reprehendens, qui cantharino ritu legit, tanquam à cantharo vase vinario. Probi Imperatoris in parietem formam (inquit Caelius) deduci potest. Is erat nec decorus quidem, nec itaustus: verum celeritate tanta, ut diurnis parietibus obiret miliaria, vel in decimum diem labore haud interpellato. Eum tamen fugaci magis quam forti ac strenuo cōgruere militi pronuntiavit Probus idem. Equum habet Scianum, olim proverbio dicebatur in calamitosum, & ad extremam inopiam redactum. Allegoria sumpta est ab equo quodam fati, cui à C. Scio domino nomen inditum est verbum. Is ex Diomedis equis prognatus fuisse creditur est. Fuit insigni quidem specie, verum cuiusmodi quodam fero, ut quisque eius equi possideret, is cum omni domo ad interfectionem usque deperiret: ut ante ex Aulo Gellio dictum est. Equus Troianus vel aureus, ut dicitur, ut scribit adagiorum auctor, de clandestinis infidiis dicebatur, aut ubi repente complures apparent, qui latebant ante. Sumptum ab equo Homero, in quo Græcorum proceres abdit, repente proficientes Troiam ceperunt. Hunc Homerus duratæ appellat, ut Odysseus octauo, quod trahibus esset contextus:

Αἰὼς δὲ δὴ δαλιδεύει, ἵππῳ πῶς ἀμφιγυρῶν
Δουρὸν ποῖας ἵππων, δὲ καὶ τοῖς πῶς ἀφ' ἑσπέρης
Ἄρ' ἔργον, ἡρώς τε φῶς τε καὶ ἡνέρι φέρεται.

Fatæ enim erat perire, postquam vrbis intra se recepit ligneum ingentem equum, ubi sedebant omnes optimates Græcorum, Troianis sedem & mortem afferentes. M. Tullius actione in C. Verrem sexta Troianum hunc equum accipit pro extrema calamitate: Quam concursus factum in opido putatis? quem clamorem? quem porro fletum mulierum, qui viderent equum Troianum introductum, urbem captam esse dicerent, etc. Idem pro Muræna dicit, equum Troianum in eis esse, cum sentit reipub. periculum esse à ciuili discordia (à Catilina), Intus (inquit) intus est iniquus equus Troianus, à quo nunquam me consilio dormientes opprimerent. Idem pro M. Caelio, Anequus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebre bellum gerentes tulit ac rexit? Plutarchus in vita Themistoclis narrat illum aliquando dono rogasse equum à Phyllide nutritore equorum, eum si ubi negasset, comminatum fuisse se breui ex illius domo facturum equum doueræon: significans se eximiam ipsius ac domesticorum prolatum in ludem. Nec infertum fuerit (inquit auctor adagiorum) si quis ludum alicuius erudit, Duratæ equum appelleret, quod ex eo breui tempore summi viri prodierint. De laudatis viris qui subito aliunde emerferunt, apud eruditos frequens est, ut ex illius domo, velut ex equo Troiano prodisse dicantur. M. Tullius Philippica secunda ad egregi facinoris lociatem reulit: In huius me consili societatem tanquam in equum Troianum includere principibus non recuso. Caelius quoque equum Troianum proverbio usurpare possit aut pro societate non in perniciem modò cuiuspiam inica, verum & ad bonam frugem aliquam. Cicero (inquit ille) alicui scribit ex Ilocratibus ludis, veluti ex equo Troiano, innumeros principes exiuisse. Nam Græcorum principes et inclusos fuisse nemo non nouit, & ex hoc Virgili potissimum clarum est:

Huc dilecta virum sortiti corpora furim
Includunt ecolo lateri.

Aristophanes in Auius proverbium detorquet in emphasim roboris ac magnitudinis: Καὶ θαυρῶντος οὐκ ἔστιν ἵππον, ἵππων ὑπερβαίνει μὲν αὐτὸν ὁ δούρος. Interpres admodum allusum ad equum æreum insigni magnitudine, qui in Acropolis stabat Palladi dicatus à Charidemo, quod ipsa restabatur inscriptio. Verum is ad imitationem equi Troiani compositus erat. Δουρὸν τὴν ἵππον εἶχε καὶ δούρος. Durus cuiusdam equi imaginem feruat. Dici potest de homine multitudine & diuersis inter se vitis obnoxio. Clemens de Basilide loquens, statuentem passionem animi spiritus quodam rationali animæ annexos, id solum (inquit) nunc obseruandum, ut εἰς αὐτὸν πῶς ἵππος καὶ πῶς πῶς ἵππος, id est,

Probi Imperatoris in parietem formam (inquit Caelius) deduci potest. Is erat nec decorus quidem, nec itaustus: verum celeritate tanta, ut diurnis parietibus obiret miliaria, vel in decimum diem labore haud interpellato. Eum tamen fugaci magis quam forti ac strenuo cōgruere militi pronuntiavit Probus idem. Equum habet Scianum, olim proverbio dicebatur in calamitosum, & ad extremam inopiam redactum. Allegoria sumpta est ab equo quodam fati, cui à C. Scio domino nomen inditum est verbum. Is ex Diomedis equis prognatus fuisse creditur est. Fuit insigni quidem specie, verum cuiusmodi quodam fero, ut quisque eius equi possideret, is cum omni domo ad interfectionem usque deperiret: ut ante ex Aulo Gellio dictum est. Equus Troianus vel aureus, ut dicitur, ut scribit adagiorum auctor, de clandestinis infidiis dicebatur, aut ubi repente complures apparent, qui latebant ante. Sumptum ab equo Homero, in quo Græcorum proceres abdit, repente proficientes Troiam ceperunt. Hunc Homerus duratæ appellat, ut Odysseus octauo, quod trahibus esset contextus:

Αἰὼς δὲ δὴ δαλιδεύει, ἵππῳ πῶς ἀμφιγυρῶν
Δουρὸν ποῖας ἵππων, δὲ καὶ τοῖς πῶς ἀφ' ἑσπέρης
Ἄρ' ἔργον, ἡρώς τε φῶς τε καὶ ἡνέρι φέρεται.

Fatæ enim erat perire, postquam vrbis intra se recepit ligneum ingentem equum, ubi sedebant omnes optimates Græcorum, Troianis sedem & mortem afferentes. M. Tullius actione in C. Verrem sexta Troianum hunc equum accipit pro extrema calamitate: Quam concursus factum in opido putatis? quem clamorem? quem porro fletum mulierum, qui viderent equum Troianum introductum, urbem captam esse dicerent, etc. Idem pro Muræna dicit, equum Troianum in eis esse, cum sentit reipub. periculum esse à ciuili discordia (à Catilina), Intus (inquit) intus est iniquus equus Troianus, à quo nunquam me consilio dormientes opprimerent. Idem pro M. Caelio, Anequus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebre bellum gerentes tulit ac rexit? Plutarchus in vita Themistoclis narrat illum aliquando dono rogasse equum à Phyllide nutritore equorum, eum si ubi negasset, comminatum fuisse se breui ex illius domo facturum equum doueræon: significans se eximiam ipsius ac domesticorum prolatum in ludem. Nec infertum fuerit (inquit auctor adagiorum) si quis ludum alicuius erudit, Duratæ equum appelleret, quod ex eo breui tempore summi viri prodierint. De laudatis viris qui subito aliunde emerferunt, apud eruditos frequens est, ut ex illius domo, velut ex equo Troiano prodisse dicantur. M. Tullius Philippica secunda ad egregi facinoris lociatem reulit: In huius me consili societatem tanquam in equum Troianum includere principibus non recuso. Caelius quoque equum Troianum proverbio usurpare possit aut pro societate non in perniciem modò cuiuspiam inica, verum & ad bonam frugem aliquam. Cicero (inquit ille) alicui scribit ex Ilocratibus ludis, veluti ex equo Troiano, innumeros principes exiuisse. Nam Græcorum principes et inclusos fuisse nemo non nouit, & ex hoc Virgili potissimum clarum est:

Huc dilecta virum sortiti corpora furim
Includunt ecolo lateri.

Aristophanes in Auius proverbium detorquet in emphasim roboris ac magnitudinis: Καὶ θαυρῶντος οὐκ ἔστιν ἵππον, ἵππων ὑπερβαίνει μὲν αὐτὸν ὁ δούρος. Interpres admodum allusum ad equum æreum insigni magnitudine, qui in Acropolis stabat Palladi dicatus à Charidemo, quod ipsa restabatur inscriptio. Verum is ad imitationem equi Troiani compositus erat. Δουρὸν τὴν ἵππον εἶχε καὶ δούρος. Durus cuiusdam equi imaginem feruat. Dici potest de homine multitudine & diuersis inter se vitis obnoxio. Clemens de Basilide loquens, statuentem passionem animi spiritus quodam rationali animæ annexos, id solum (inquit) nunc obseruandum, ut εἰς αὐτὸν πῶς ἵππος καὶ πῶς πῶς ἵππος, id est,

Probi Imperatoris in parietem formam (inquit Caelius) deduci potest. Is erat nec decorus quidem, nec itaustus: verum celeritate tanta, ut diurnis parietibus obiret miliaria, vel in decimum diem labore haud interpellato. Eum tamen fugaci magis quam forti ac strenuo cōgruere militi pronuntiavit Probus idem. Equum habet Scianum, olim proverbio dicebatur in calamitosum, & ad extremam inopiam redactum. Allegoria sumpta est ab equo quodam fati, cui à C. Scio domino nomen inditum est verbum. Is ex Diomedis equis prognatus fuisse creditur est. Fuit insigni quidem specie, verum cuiusmodi quodam fero, ut quisque eius equi possideret, is cum omni domo ad interfectionem usque deperiret: ut ante ex Aulo Gellio dictum est. Equus Troianus vel aureus, ut dicitur, ut scribit adagiorum auctor, de clandestinis infidiis dicebatur, aut ubi repente complures apparent, qui latebant ante. Sumptum ab equo Homero, in quo Græcorum proceres abdit, repente proficientes Troiam ceperunt. Hunc Homerus duratæ appellat, ut Odysseus octauo, quod trahibus esset contextus:

Αἰὼς δὲ δὴ δαλιδεύει, ἵππῳ πῶς ἀμφιγυρῶν
Δουρὸν ποῖας ἵππων, δὲ καὶ τοῖς πῶς ἀφ' ἑσπέρης
Ἄρ' ἔργον, ἡρώς τε φῶς τε καὶ ἡνέρι φέρεται.

Fatæ enim erat perire, postquam vrbis intra se recepit ligneum ingentem equum, ubi sedebant omnes optimates Græcorum, Troianis sedem & mortem afferentes. M. Tullius actione in C. Verrem sexta Troianum hunc equum accipit pro extrema calamitate: Quam concursus factum in opido putatis? quem clamorem? quem porro fletum mulierum, qui viderent equum Troianum introductum, urbem captam esse dicerent, etc. Idem pro Muræna dicit, equum Troianum in eis esse, cum sentit reipub. periculum esse à ciuili discordia (à Catilina), Intus (inquit) intus est iniquus equus Troianus, à quo nunquam me consilio dormientes opprimerent. Idem pro M. Caelio, Anequus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebre bellum gerentes tulit ac rexit? Plutarchus in vita Themistoclis narrat illum aliquando dono rogasse equum à Phyllide nutritore equorum, eum si ubi negasset, comminatum fuisse se breui ex illius domo facturum equum doueræon: significans se eximiam ipsius ac domesticorum prolatum in ludem. Nec infertum fuerit (inquit auctor adagiorum) si quis ludum alicuius erudit, Duratæ equum appelleret, quod ex eo breui tempore summi viri prodierint. De laudatis viris qui subito aliunde emerferunt, apud eruditos frequens est, ut ex illius domo, velut ex equo Troiano prodisse dicantur. M. Tullius Philippica secunda ad egregi facinoris lociatem reulit: In huius me consili societatem tanquam in equum Troianum includere principibus non recuso. Caelius quoque equum Troianum proverbio usurpare possit aut pro societate non in perniciem modò cuiuspiam inica, verum & ad bonam frugem aliquam. Cicero (inquit ille) alicui scribit ex Ilocratibus ludis, veluti ex equo Troiano, innumeros principes exiuisse. Nam Græcorum principes et inclusos fuisse nemo non nouit, & ex hoc Virgili potissimum clarum est:

Huc dilecta virum sortiti corpora furim
Includunt ecolo lateri.

Aristophanes in Auius proverbium detorquet in emphasim roboris ac magnitudinis: Καὶ θαυρῶντος οὐκ ἔστιν ἵππον, ἵππων ὑπερβαίνει μὲν αὐτὸν ὁ δούρος. Interpres admodum allusum ad equum æreum insigni magnitudine, qui in Acropolis stabat Palladi dicatus à Charidemo, quod ipsa restabatur inscriptio. Verum is ad imitationem equi Troiani compositus erat. Δουρὸν τὴν ἵππον εἶχε καὶ δούρος. Durus cuiusdam equi imaginem feruat. Dici potest de homine multitudine & diuersis inter se vitis obnoxio. Clemens de Basilide loquens, statuentem passionem animi spiritus quodam rationali animæ annexos, id solum (inquit) nunc obseruandum, ut εἰς αὐτὸν πῶς ἵππος καὶ πῶς πῶς ἵππος, id est,

Probi Imperatoris in parietem formam (inquit Caelius) deduci potest. Is erat nec decorus quidem, nec itaustus: verum celeritate tanta, ut diurnis parietibus obiret miliaria, vel in decimum diem labore haud interpellato. Eum tamen fugaci magis quam forti ac strenuo cōgruere militi pronuntiavit Probus idem. Equum habet Scianum, olim proverbio dicebatur in calamitosum, & ad extremam inopiam redactum. Allegoria sumpta est ab equo quodam fati, cui à C. Scio domino nomen inditum est verbum. Is ex Diomedis equis prognatus fuisse creditur est. Fuit insigni quidem specie, verum cuiusmodi quodam fero, ut quisque eius equi possideret, is cum omni domo ad interfectionem usque deperiret: ut ante ex Aulo Gellio dictum est. Equus Troianus vel aureus, ut dicitur, ut scribit adagiorum auctor, de clandestinis infidiis dicebatur, aut ubi repente complures apparent, qui latebant ante. Sumptum ab equo Homero, in quo Græcorum proceres abdit, repente proficientes Troiam ceperunt. Hunc Homerus duratæ appellat, ut Odysseus octauo, quod trahibus esset contextus:

Αἰὼς δὲ δὴ δαλιδεύει, ἵππῳ πῶς ἀμφιγυρῶν
Δουρὸν ποῖας ἵππων, δὲ καὶ τοῖς πῶς ἀφ' ἑσπέρης
Ἄρ' ἔργον, ἡρώς τε φῶς τε καὶ ἡνέρι φέρεται.

Fatæ enim erat perire, postquam vrbis intra se recepit ligneum ingentem equum, ubi sedebant omnes optimates Græcorum, Troianis sedem & mortem afferentes. M. Tullius actione in C. Verrem sexta Troianum hunc equum accipit pro extrema calamitate: Quam concursus factum in opido putatis? quem clamorem? quem porro fletum mulierum, qui viderent equum Troianum introductum, urbem captam esse dicerent, etc. Idem pro Muræna dicit, equum Troianum in eis esse, cum sentit reipub. periculum esse à ciuili discordia (à Catilina), Intus (inquit) intus est iniquus equus Troianus, à quo nunquam me consilio dormientes opprimerent. Idem pro M. Caelio, Anequus Troianus fuerit, qui tot inuictos viros muliebre bellum gerentes tulit ac rexit? Plutarchus in vita Themistoclis narrat illum aliquando dono rogasse equum à Phyllide nutritore equorum, eum si ubi negasset, comminatum fuisse se breui ex illius domo facturum equum doueræon: significans se eximiam ipsius ac domesticorum prolatum in ludem. Nec infertum fuerit (inquit auctor adagiorum) si quis ludum alicuius erudit, Duratæ equum appelleret, quod ex eo breui tempore summi viri prodierint. De laudatis viris qui subito aliunde emerferunt, apud eruditos frequens est, ut ex illius domo, velut ex equo Troiano prodisse dicantur. M. Tullius Philippica secunda ad egregi facinoris lociatem reulit: In huius me consili societatem tanquam in equum Troianum includere principibus non recuso. Caelius quoque equum Troianum proverbio usurpare possit aut pro societate non in perniciem modò cuiuspiam inica, verum & ad bonam frugem aliquam. Cicero (inquit ille) alicui scribit ex Ilocratibus ludis, veluti ex equo Troiano, innumeros principes exiuisse. Nam Græcorum principes et inclusos fuisse nemo non nouit, & ex hoc Virgili potissimum clarum est:

Huc dilecta virum sortiti corpora furim
Includunt ecolo lateri.

Aristophanes in Auius proverbium detorquet in emphasim roboris ac magnitudinis: Καὶ θαυρῶντος οὐκ ἔστιν ἵππον, ἵππων ὑπερβαίνει μὲν αὐτὸν ὁ δούρος. Interpres admodum allusum ad equum æreum insigni magnitudine, qui in Acropolis stabat Palladi dicatus à Charidemo, quod ipsa restabatur inscriptio. Verum is ad imitationem equi Troiani compositus erat. Δουρὸν τὴν ἵππον εἶχε καὶ δούρος. Durus cuiusdam equi imaginem feruat. Dici potest de homine multitudine & diuersis inter se vitis obnoxio. Clemens de Basilide loquens, statuentem passionem animi spiritus quodam rationali animæ annexos, id solum (inquit) nunc obseruandum, ut εἰς αὐτὸν πῶς ἵππος καὶ πῶς πῶς ἵππος, id est,

Probi Imperatoris in parietem formam (inquit Caelius) deduci potest. Is erat nec decorus quidem, nec itaustus: verum celeritate tanta, ut diurnis parietibus obiret miliaria, vel in decimum diem labore haud interpellato. Eum tamen fugaci magis quam forti ac strenuo cōgruere militi pronuntiavit Probus idem. Equum habet Scianum, olim proverbio dicebatur in calamitosum, & ad extremam inopiam redactum. Allegoria sumpta est ab equo quodam fati, cui à C. Scio domino nomen inditum est verbum. Is ex Diomedis equis prognatus fuisse creditur est. Fuit insigni quidem specie, verum cuiusmodi quodam fero, ut quisque eius equi possideret, is cum omni domo ad interfectionem usque deperiret: ut ante ex Aulo Gellio dictum est. Equus Troianus vel aureus, ut dicitur, ut scribit adagiorum auctor, de clandestinis infidiis dicebatur, aut ubi repente complures apparent, qui latebant ante. Sumptum ab equo Homero, in quo Græcorum proceres abdit, repente proficientes Troiam ceperunt. Hunc Homerus duratæ appellat, ut Odysseus octauo, quod trahibus esset contextus:

Αἰὼς δὲ δὴ δαλιδεύει, ἵππῳ πῶς ἀμφιγυρῶν
Δουρὸν ποῖας ἵππων, δὲ καὶ τοῖς πῶς ἀφ' ἑσπέρης
Ἄρ' ἔργον, ἡρώς τε φῶς τε καὶ ἡνέρι φέρεται.

quod Durus equi speciem quamdam obtinet, iuxta poetarum fabulam, homo vno in corpore tot diuersorum spirituum exercitum in alio inclusam habens. Huius equi magnitudinem ostendit Menelaus apud Homerum, cum Græcos in eo sedisse dicit, & Virgilius, Demissis lapsi per funem: & dum dicit: Instar montis equum. De hoc ligneo equo, quem propterea Propertius quarto elegiarum abiegnum cognominavit, quædam collegit Nicol. Erythraeus in indice Virgiliano, quæ quod ad explicationem eorum, quæ dicta sunt, faciunt, prætercunda mihi minimè duxi: Troianum equum (inquit in voce Simulacrum) cum Minerva fabricauit Epeus, ut Demodocus apud Homerum canit Odysseus octauo. Hunc Virgilius instar montis equum appellat, modò equi molem, alias equi immensam molem, interdum ferum, nunc dolum, quandoque machinam, monstrum infelix, clausura pinea, & denique lignum, (quoniam & fatalem machinam vocat, inquit: Scandit fatalem machinam viros, nam trahibus contextus aceris, videm poeta canit: Sætaque intextus abiete colus: unde duratæus, id est ligneus Homero dictus, ἵππον ξυρῶν δούρος δ' ἔργον, & quæ eodem citato libro sequuntur: quem imitatus Lucræti:

Nec cum Duratæus Troiandis Pergamæ partem
Inflammasset equus nocturno Graiægenarum.

Apud Flaccum: Manet immotus nox Duræ castis.

Alii codices habent duræ, eodem sensu: quidam simpliciter legunt Duræ pro Græca, ut & Duræ castis. Equo autem ligneo inclusis Danais expugnatum fuisse illum fabulose poeta commentum: sed rei veritas ita habet. Equum ligneum simulato pro reditu Mineræ voto, Græci eam magnitudine constituerunt, ut intra monia Troianæ recipi non posset, nisi porta murique vrbis depererent. Eum Sinon transfugam simulans, persuasit Troianis, si in vrbem inducerent, futurum, ut nunquam Græci aduersus eum amplius arma mouere possent. Quamobrem deiecit portas & murum parte, equum introducit Capientibus mox ipsis cibum secure, ac nihil tale verentibus Troianis. Danaum duces ex loco, ubi in infidiis subsiderant, vnde adhuc illi Argiurum infidiæ nomen est, producentes aperam vrbem inuadunt, atque hoc pacto capiunt: Hæc ex Palaestis apertis. Alii sentiunt, portas equi committunt de quodam arripuisse, cui equo nomen esset, qui Troiæ immineret, per quem etiam facile capta sit, ad quod & Virgilius allusit hic:

Instar montis equum diuinæ Palladis arce
Ædificat.

Hactenus Erythraeus. Sed Dictys Cretensis ait, Græcos discessum simulantes ad Sigæum secessisse, ibi noctem operientes, quæ veniente datoque signo à Sinone, ad eam rem clam posito, eos ad Troiam nauigasse multo silentio, barbaroque propter securitatem pacis, vino & somno fessos oppressisse, diuisis inter se conuentibus: antea tamen admittit in vrbem equum illum scribit. Sed sacerdos ille Ægyptius apud Dionem hoc quidem munus à Græcis oblatum dicit, sed Troiam captam vno modo negat. Ait ergo fessos longo bello Græcos, pacem à Troianis petisse, quam Priamus illis concessit, petens tamen & ipse, ut Græci multam præstarent aliquam, quod nulla leui iniuria bellum intulissent. Quam Vlyffes Græcorum legatus concedens dixit se ferretur pulcherrimum & maximum Mineræ donum & inscripturum, Propitiatorum hoc donum dederunt Achiui Mineræ Iliensi: hoc illis magno futurum honori, & aduersus se testimonium quod esset victi. Facta ergo esse fœdera inter Traianos & Achiuios: tandem equum perfectum esse ab Achiuiis, magnum opus, Troianosque futurum cum traxisset ad ciuitatem, quem cum porta suscipere non possent, partem mœnitorum diruisset. Vnde ridiculum dictum est (inquit) quod ciuitas ab equo capta sit. Hinc recessisse exercitum, hunc in modum fœderi illigatum. Hæc ille. Ab Apollonio lignæ turris nominatur, ab Horatio equus Minervæ, ubi de Achille loquens sic ait:

Ille non inclusus equo Minervæ,
Sacra mentio, male feriatos
Troas, & lætam Priami choros
Falleret aulam.

Paulanias lib. i. in Atheniensium arce Durium equum ex ære positum dicit, quem machinam fuisse bellicam inquit, ab Epæo factam ad muros detinendos, fœdatur necesse est, qui Troianos nolite stuporis & stulticie condemnare. Verum quoniam traditum est Græcorum fortissimum quemque in equum illum se abdidisse, conuenit equi ænei forma cuius, quæ de Troiano memoria prodita sunt. Menestheus enim Teucer, Thelei etiam filii ex equo erumpunt. Plinius iudem equum, qui suo tempore Aries appellabatur in muralibus machinis, Epæum ad Troiam inuenisse tradit scribit. Virgilius verò & Terentianus in libello de pallio Antem à Carthagenensibus excogitatum memorant. Higinus etiam Troianum equum machinam oppugnatorem fuisse scribit. Cæterum equos Troiæ quodammodo fatales fuisse, nos a-

liis triplici exemplo ostendimus, idque docet Plutarchus fatalem ab ini-

ab initio vitæ Tertorii: Petrarca in epistola ad Fredericum Aretinum de quibusdam fictionibus Virgili; hanc quoque de equo Troiano allegoricè declarat his breuiter verbis: Noctu fieri æquum erat propter errorum tenebras humanorum; infinitamque caliginem vrbis somno vinoque sepulta; id est, obliuione & ebrietate pressis animis: in quam vrbem fractis mœnibus; & omnis prouidentia dirupto neglectoque munimine: qui vnus animarum atque vrbium murus est, amaris plenus hostibus, ingens equus ab initio sæuæ noctis irreperat, idem impetus ac ciuilis discordia armatis grauida semper affectibus atque odiis latentibus & malorum causis. Infauftam verò hanc machinam, quam in excidium ephæbus seu ephæborum atque adolefcentium infestis fabricata est: vnus vrbibus euerendis aries. Lachon facer senex in orbem inuehi prohibens, serpentes spiris & venenatis inuidorum nodis ac flexibus circumuentus opprimitur. Quo amotò vulgus infantum in perniciem suam præcepit magno consensu properat, & monstrum infelix sacra fœderis arce, dum rationis locum occupat appetitus, quo nihil propius est ruinæ. Itaque tum demum fatales equus panditur, & quæ latebant mala erumpunt, &c. Sed isthæc de equo Troiano dicta sufficiant. Iam verò sunt quædam (inquit auctor adagiorum) & hodiè vulgò dicta, non indigna, quæ veteribus adagis adnumerentur: Quod genus est illud: Non oportere equi dentes inspicere donati: cum significat equi bonique consulendum, quæcumque est quod non emittit, sed gratis donatur. Siquidem equum emittitur dentes inspicit, in quibus arctis indicia certissima sunt, ne circumueniatur. Ad incipiunt fit indicia facere in equo donato. Vnus est tamen hoc proverbio Diodorus Hieronymus in præfatione commentariorum in epistolam Pauli ad Ephesios. Parum (inquit) eloquens sum. Quid adit? Deserui legem. Non dignè Græcam Latinum transfero: aut Græcos leges, sicut lingue habes sententiam: aut statim Latinus, noli de gratuito munere iudicare, & ut vulgare proverbium est, equi dentes inspicere donati. Frequentissimum huius adagii apud nos vñ est in eodem sensu: A Cavallo donato non si guarda in bocca. A Polydoro Virgilio tanquam proverbium citatur hoc sacra scriptura: Fallax equus ad salutem. Equus (inquit) animal bellicosum est & velox, quo homo tum pugnat, tum fugiendo maxime fidit. Hunc equum David vocat non in cōcinnè corpus humanum, quia iumentum fit anima, & ob id fallax, quod fuis se vrbis diu sustentare non possit, ad nihil modis omnibus casurum: sed neque rex, neque gigas sua est virtute seruandus, nisi per gratiam Dei. At per hanc proverbialem figuram, docetur plenum audacia esse ac temeritatis, humanis tantum confidere viribus. Ex D. Bernharde forte, qui in tractatu de gradibus humilitatis, sicut (ait) dicitur, fallax equus ad salutem, non quod equus aliquem fallat, sed quia is seipsum fallit, qui in fortitudine eius confidit. Si omnis homo dicitur mendax, id est, fragilis, mutabilis, à quo non possit vel sua vel aliena sperare, quoniam potius maledictionem incurrat, qui spem suam in homine ponit.

Plutarchus in vita Themistoclis ait, Themistoclem per multos volentes adhuc rotam totius caballos. Multum adhuc temporis restat, multæque incidunt mutationes. Hoc quoque Theognidis: ἴστω δὲ τὸν ἵππον καὶ τὸν ἀνδρῶνα, ὅτι καὶ ἵππος καὶ ἄνθρωπος ἀνέστη καὶ ἔσθλην, καὶ ἵππος καὶ ἄνθρωπος ἀνέστη καὶ ἔσθλην, id est, Equus ego pulcherrimus sum & certatissimus, sed pessimum virum fero, & mihi hoc molestissimum.

Contenit quoties alicuius coram magnatibus sententia licet saluberrima, non auditur. Proverbialiter dixit Cicero: Equitabit in his equis: quod est, ostentabit: qua in significatione verbo equitandi, nisi me fallit memoria, vultu Arnobius. Et hoc quoque eiusdem proverbii quodammodo videntur obtinere, quod de clamorosis oratoribus dicebat, ut repperit Plutarchus in apophthegmatibus, eos videlicet ob imperitiam dicendi ad vociferationem, sicut claudos ad equos configere: sed & Ouidius hoc pentameterum proverbiale habet sensum:

Nil nocet admittis addere calcæ equis.

Prodesse sapienter inuit, si diligentissimus aliis ad diligentiā adhortetur. Idem de re impossibili dicebat: In caput alia summi labentur ab æquore dædæ.

Plinius, conuersus solis, recurrit equis.

De Caballo Mariano dicitur in proverbio, Mulus Marianus. Patmeno Byzantius apud Athenæum proverbialiter inquit:

Ἀνὴρ δὲ τῶν αἰῶν ἐστὶν ὁ δούρος ἵππος.

Deinde, ὁ δούρος ἵππος ἐστὶν ὁ δούρος ἵππος.

Quæ equus aquam, homo vinum haurit, Scythice loquitur, & ne capra quidem agnoscat.

Sed legendum hæc: ac si dicat, si homo semel, tantum vini haurit, quantum aqua soler equus vno potu consumere, minus iam sapit equo: equus enim saltem nomen suum semper agnoscat, ut coppatas dictus a coppanumero. Est enim coppa numeri figura compacta ex capra & sigma. Signat autem

ab ini-

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

Equus Troianus machina bellica.

nonaginta. Ab hoc signo equus dicebatur coppatas, ut meminisse Varinus his verbis: Morem inuendi literas in equis patris. agnoscere videtur Aristophanes, qui in Nebulis coppatam inde equum nominat, cui insultum esset capra, sicuti lamphoras sue sapphoras, quibus sigma. Vnum equum poeta. Citaratur à Zenodoro Demetrii Halicarnassensi huiusmodi ditione, etiam in epigrammatis referatur titulo Nicerati:

Οἷος πῶς ἵππος ἔστιν ὁ δούρος ἵππος.

Idem poeta & hoc quoque nobili epigrammate (ut Cælius annotat) vinum esse potius, equi magni vice canit:

Οἷος πῶς ἵππος ἔστιν ὁ δούρος ἵππος.

Vinum eleganti magis existit equus poeta.

Aquam bib

to penitus Gallo, Apodemius quoad vixerat, igneus turbavim in-
centor, raptos eius calceos vehens, eorum permutatione veloci-
ter nimietate cogendi quoddam extinguere, procuratoris index
Mediolanum advenit. Eterum sub finem lib. 2. de conciliis
episcoporum tractans, quæ sub Constantio Cæsare multa
celebrata sunt: Christianam religionem ab oblatam & simplicem
anili superstitione confundebat, in qua servanda perplexus, quam
compendia grauius, excitant diffidia plurima, quæ progressu
fusus aluit conuersione verborum, ut ceterus antistitem iumen-
tis publico vltro citroq; discurrerent per Synodos quos appellat.
Huius historie cursumque publici emittit & Eusebium in vi-
ta Constantini: Hoc vniuersis dum emittit, occupat alios Im-
peratoris libello. Hic Hierosolymam euasum esse proprie dixit: ita
Phœnicia profecti, opera publica ad cursum vsq; sunt. Ceterum
non solum Constantini sæculo cursum publicum fuisse in vo-
quæ, verum etiam sub Zenone & Anastasio per Sueuiam quo-
que parochos fuisse, theologi poreit ex his verbis Caffiodori
libr. 7. Variarum, in epist. Theodori regis ad Sacerdotum V. S.
Sueuiæ præpositum: Iudices quoque provincie, vel curiales at-
que defensores, tam de cursu, quam de aliis rebus iustitiam dicuntur
possidere, debent irrogare dispensanda. Veredi qui à Græcis dromana-
rii, latine curiales proprio nomine appellabatur: de quibus
Caffiodori lib. 14. sacra hæc. Inuenit Theodosius (inquit)
quendam virum animo habitique corporis fortissimum, qui tanta
velocitate veredos agebat, ut tribus diebus ad terminos Romano-
rum & Persiarum, & rursum totidem remearet ad Constantinopo-
limum. Porro huic Palladius erat nomen: vnde nimirum Pala-
dii equi dicti sunt Iureconsulis & paraueredi, parangariati, qui qui.
Mementi Veredorum idem Caffiodori lib. 2. Variarum quo-
tionum, in epistola Theodorici regis ad Dromonarios. Es
ideo comiti sacrum largitionum nostra præcepit auctoritas, ut in
Hospitibus loco constituti debeatis, quatenus fiscali hincantibus re-
creatis, excusus cum veredaris per alieum Padi more solito facia-
tis: in diuiso labore equis publicis debet subueniri: quando cursum
vellet non astitur, qui per vias liquidas expeditur. Et iterum
libr. 4. eiusdem: Illustri & magnifico viri Comitis parimonii
suggestione comperimus, Dromonarios virginis & vnum de consu-
tuto numero mortis incommode fuisse subtrados. Idem libr. co-
dem in epist. ad Godifcalem Saionem: Legatorum itaq; ve-
redorum suggestione comperimus, curiales equos frequentius sur-
sipatione fatigari. Et quos nos publicis necessitatibus optimus custo-
diri, in vsum cognouimus priuata volumus assumi. Et iterum
libr. 5. Excedentium improbam presumptionem talis præcipimus
discipline rescire, ut siue Gorbis sit aut Romanus, qui sine no-
stra aui eorum quorum interest euectione veredum præsumit at-
tingere, per vnum equum centum statim solidos à te cogatur excol-
lere. Et de illis quoq; pari securitati censuimus, qui supra euectionem
memorim, curiales equos usurpare præsumunt. Caballatio
Caballatio, à caballis videlicet, quo nomine cursus publicus apud
Francos nominabatur, vix apparere, non minus & hunc more
dispositum equorum in cursu publico à Romanis ad Francos
peruenisse. Iureconsulti libr. 12. Cod. tit. de annona militari,
Caballationis verbo videntur pro munere publicos equos a-
lendi ad cursum publicum, quod modo postea magisterium
vocat. Luidbrandus Tiquensis, quem sub Othonio 1.
floruisse constat, caballatorem literarum meminit, nimirum
alludens ad eas literas, quas curiores publici in caballis per
itinerata mutatis perferabant. Sed placet auctoritas huius verba
inferere, que libro historie eius tertio extant, capite 14.
Arnoldus Boiariorum & Charentanorum dux, cum non multum
ab Italia longè distaret; collectis copiis, quatenus Hugoni regnum
auferret, aduenit. Qui Tridentinam ea ex parte partim Italia
Marchiam pertransiit, Veronam vsque peruenit. In qua à Mi-
litem Comite atque Roberio episcopo libenter suscepit. Quod rex
Anglo vix auduit, collecto exercitu, ei obuiam iuit: cum eodem
peruenisset, & caballaticus, ut vulgo nunc, circumeiuit diu-
res, &c. Ceterum parangaria Perfica voce curiales perferre
vocabatur, & paraueredi proprie dicebantur, qui vltro ordina-
riam cursum publici functionem negotiatoribus & aliis in-
feriebant, qui abique diplomate hunc vsurpabant. Equi-
dem extant nobis Austris omnes ille quatuor cursus accele-
rati rationes. Primò namq; fisci habet suos curiores & ve-
redos, quos appellamus fiscali tabelliones: deinde & equites
mutatis iumentis literas in aula & ex aula Regis in Italiam &
Belgas vsque celerissimo itinere perferunt. Manet & tertium
genus potissimum in Hungaria & Austria inferiori, quod per
vehicula velocia vsurpabant. Sunt & paraueredi, de quibus
locus Caffiodori libr. 5. Variarum est accipiendus: Parauer-
redorum subiectiones exigere eos, qui habent veredos adscriptos,
provincialium querela comperimus, quia nullum plura sanata
presumere: quando per turpissimos quæstus & possessor astitur,
& communitur celeritas impeditur. Præterea quemadmodum
ratio cursus publici quandam sub fisco eiusq; præfecto quæ-
sitorum candidato fuerat (quem vel Cancellario nostri tempo-
ris, vel Camere superintendenti comparauimus) ita in hanc
vsque diem postam huiusque soliteque illius magister fuit
præfectus cum Camera Imperialis iudicis in Germania, tum
cancellarii cameræque superintendentes dicto audire: & li-
teras in cursu publico allatas his ipsius, quos diximus, vias &
non aliis, reddit. Deniq; sunt in cursu nostro publico, veluti
& olim

De Quadrupedibus. Lib. I.

& aliqūd accelerant, in vsu habent. Meminerunt Iurecon-
sulti eodem duodecimo Codicis lin. parrhipum, licet falsū
parrhipum legatur. Mement. & Suidas in dictione *παρρι-
ππος*. Fit mentio quoque parrhiporum hoc significatu
a Cassiodoro lib. v. Variarum. Et id ille quoque pari scurritate
consensit, qui supra electionum numerum curiales equos *supra-
pare* presunt: parrhipis quoniam etiam non ultra centum libras in
bemis imponi. Atq; hæc cum de cursu publico, tum de fisco,
sub quo est cursus & equi dispositi fuerunt. Pertinent ad
cursum publicum & Sratōres, hi erant, quos Principes mitebat
ad ciuitates, necessitate aliqua, quibus in cursu publico paro-
chi cōgebantur mutare equos. Hæc itaq; omnia Lazius, ex
quibus luce clari vsq; est, veteres non folis vehiculis vsos in
publico cursu, fed etiam equis, imo etiam sapius equos quam
vehiculis, quibus, vt ego cōficio, vtebantur cum cursu
numero equos superarent.

VSVS IN TRIVMPHIS.

QVANTA exiftimatione & vfu Romanis triumphus fuerit, his manifeflum eft, qui Liuii decades legerint, & Taciti Auguftam hiftoriam, cum aliis clafficis Romæ Reipublice authoribus, quique rãtã diuerfos antiquiffimos numos examinauerint, in quibus victores de fuis victoriis triumphantes fe pofteritati depinxerunt, triumphali curru infidentes. Quam difficile etiam ad triumphos admittentur, quin tametif res maximas pro emolumento Romani populi gefcilent, nifi publico Senatus decreto, & omnium calculis, vt oftendit Liuius libro primo quartæ decadis. Triumphorum autem quumque difcrimina fuiffe inuenio, videlicet, per currum quadriuegorum, per vnum equum folum, cui triumphans infidebat, per quadriuegos elephantos (de quo fuo loco) caftrenfem, & imaginarium, qui nouiffimi, eo triumphi nomine vix digni: & qui cum elephantis fiebat, erat triflimus. Priores duo, triumphi nomine præcipue intelliguntur; fed qui curru fiebat quadriuegorum equorum, magnus cognominabatur, & propriè triumphus dicebatur: alter qui vno fiebat equo, dicebatur paruus, & uatio. Quotionem autẽ dicebant, nõ ceu quotionem, id eft, clamo.

rem Parichium, sicut multi putare, tamē si quoniam illā carentēq; transmittant, ut Plurarchus inquit, sed quia cum in magno triumpho & plena victoria hos, in oratione immolari ous cōsequunt: Qui orationem merebatur, vno quoq; re-
batur, & à plebeis vel equitib^{us} Romanis dedebatur à Ca-
pitoliū, & de ouibus sacrificabat, quamvis Sabinus Mas-
surius pedibus ingrediti orantem dicit, non sequentibus cum
milibus, sed vnusēto Senatu. Qui autem triumphabat,
quis alibi vtebatur quatuor, & Senatu præente in Capito-
lium de lauris in eo sacrificabat. A principia erubet
Triumphū
di modus.

curru triumphali nec equo vehi triumphantes, sed pedibus
incedere affluente: postea equo vectos, demum curru qua-
dringno triumphasse scribit Alexander ab Alexandro: Sabel-
licus tamen ex Dionysio tradit, Romulum Acrone Ceninium
rege vita et armis spoliatum, purpura indutum, capiteque
laurea præcinctum, quadriungo curru vehi inuectum, expres-
samq; tum primum legitimis triumphi formam, miraturus
à Luidio id prætermittimus: & propterea forsitan (inquit) Plu-
tarchus in Poplicola, Valerium Consulē tradit victis Hetru-
scis Tarquinium reducere tentantibus, triumphantem inde
primum Consulū quadriga urbem inisse, eamque rem augu-
stam speciem, & magnificam, non odiam præbuisse. Con-
tra Robertus Valturius eum non rectè à Dionysio dicti
feribit, curru esse vsum, & ex eo, quod Romuli statuas spolia
ferentes, pedestres fuerint, pedesque quoque: eius triumphos
arguit; postmodum verò Tarquinium Priscum huiusmodi
currus & eorumque quatuor formā & magnificentiā trium-
phi statuisse memoria, ab Hetruiscis tamen prius sumptam &
in vsum habitam; assument licet (inquit) ali Poplicolam pri-
mum in curru tali pompa triumphasse, quam & ipsam vma-
iorum legibus plurimis, & maximis ducibus concessam, sic
nonnullis ademptam decengatam; non sine maximis ratio-
nibus inuenio, sic Valturius. Ego autem hanc falsò id à Dio-
nyso fictum existimo. Romulum enim quatuor albis equis
triumphasse, etiam Propertius asserit, dum canit:

Hinc Taciens, Rāmnēs q₃ viri, Lucerēs q₃ coloni.
Quatuor hinc albos Romulus egit equos.

Quod verò alio potius, quam alterius coloris equis triumpharent, non sine aliquo mysterio factum fuisse videtur. Lilius ab Solis & Iouis imitationem scilicet Romanos non obsecrare indicat, Camillum scribens captis Veis, ita triumphum ingressum urbem, ciues alieni facinus inolerentis offendisse, quod Solis ac Iouis currum æquaripale moliretur. Legimus autem apud Herodotum, Iouis currum, qui in exercitu Xerxis, Xerxen ipsum præcedebat ab octo equis albis tractum. Valturius præcitato loco Cossium & Marcellum opima spolia ab hostibus ferentes, quadriungo currum inuectos esse tradit Erichonon exemplo, qui victor quadragm & equos quatuor primus iunxit in Græcia. Porro erant ipsi equi triumphantem vehentes suis ornamentis condecorati, id est, phale-

viator extitit, Aglades Argivi opus fuit. Puerum equo insidentem assistente viro, testatur inscriptio Xenon brotum esse ex Coo Meropis terra, equestris victoriae praconio nobilem. Eam statuam finxit Philotimus Agineta. Spectatur & Atheniensis viri Glauconis Eteoclis filii curus, renunciat victor est de curuli certamine integra aetate equorum. Spectatur & Cratisthenis Cyrenaei curus aereus, in quem ascendit Victoria, tum ipse etiam Cratisthenes, ex quo facile conticias, equis illum vicisse. Phormus quidam (videtur Pausanias scribit in primo Eliacorum libro) ex Manalo Arcadiae in Siciliam migravit ad Gelonem Diomenis filium, apud quem & Hieronem postea eius fratrem, cum multa praecleara in bellis gessisset, tantas sibi opes paravit, ut & Apollini Delphis donaria quaedam consecravit, & Olympiae duos equos aeneos, utrumque cum suo auriga: priorem equum cum viro Dionysius Argivus perfecit: alterum Simon Agineta. Prior equus is est, cui (ut Elienses ferunt) inscriptum est Hippomanes: & sane videtur magi alienius arte in Phormidis honorem factum fuisse, quod circa equum contigit. Nam cum & magnitudine & forma inferior sit multis aliis equis, qui intra sacrum illic locum spectantur, & cauda insuper mutilata deformis, misisse tamen ab equis matibus appetitur, qui non verno solum, sed quousque alio tempore, amore eius accensit, vel vinculis ruptis, vel aliter ad eum accurrunt. Habemus & apud eundem Pausaniam in ima arca, in qua Cyclus est, qui Corynthis postmodum tyrannidem est adeptus, Oenomaum fuisse expressum, qui Pelopem cum Hippodamia fugientem virget. Bigis utrumque inuehi, sed pinatone esse Pelopis equos. Postremo meminit & arca, cui imago centauri pedibus posterioribus equinis, prioribus humanis esset insculpta, praeterea bigae equorum, & in illis insistentes feminae: Equis autem aureas esse alas & earum for-

Hieronis equi.

Pelopis equi. Centauri imago.

PHIDIAS NOBILIS SCULPTOR AD
ARTIFICII PRÆSTANTIAM
DECLARANDAM, ALEXANDRI
BVCEPHALVM DOMANTIS EFFIGIEM
E MARMORE EXPRESSIT.

In eodem verò basi ad latus legitur subsequens inscriptio, qua & tempus, & auctor restorationis indicatur.

SIXTVS V. PONT. MAX.
SIGNA ALEXANDRI MAGNI, CELEBRISQVE
EIVS BVCEPHALI, EX ANTIQVITATIS
TESTIMONIO, PHIDIÆ ET PRAXITELIS
ÆMVLATIONE, HOC MARMORE AD VIVAM
EFFIGIEM EXPRESSA, A FL. CONSTAN-
TINO MAXIMO E GRÆCIA ADVECTA
SVISQVE IN THERMIS IN HOC QVIRINALI
MONTE COLLOCATA, TEMPORIS
VI DEFORMATA, LACERAQVE
AD EIVSDEM IMPERATORIS MEMORIAM
VRBISQVE DECOREM, IN
PRISTINAM FORMAM RESTITVTA, HIC
REPONI IVSSIT
AN. M. D. LXXXIX. PONT. IIII.

Sub Praxitelis equo scriptum est:

PRAXITELES SCULPTOR AD PHIDIÆ
ÆMVLATIONEM SVI MONVMENTA
INGENII POSTERIS RELINQVERE
CVPIENS, EIVSDEM ALEXANDRI,
BVCEPHALIQ. SIGNA FELICI
CONTENTIONE PERFECIT.

Erat primò uterque equus ante aedes, quæ fuere olim Cardinalis Vercelli, cum hisce inscriptionibus:
OPVS PHIDIÆ. OPVS PRAXITELIS.

Porticus
Merelli.

Equi sunt matmorei, cum viris feminis lora tenentibus, miro artificio insignes. Siphontinus à Tyridate Armeniorum rege Romam delatos clarum esse ait, alii verò Constantino id tribuunt. Nunc monti inde nomen inditum: Caballinum namq; vulgus Romanum dicit. Habemus autem & Philippi Macedonis epigramma in equi, bucephali fortè effigiem ex ære, libro quarto, sectione septima, quod tale est:

Ἴδ' αἰς τὴν πόλιν ἡρώδης ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἱστῶν.
Κορυμφῆς ἰδέμεν δὲ λῶν καὶ δρόμων.
Δελφῶν, χαλκῶν τε καὶ ἰσχυρῶν.
Ἐν αὐτοῖς ὄντοισι, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις.
Τῶν ἐν ἀνδράσιν, τῶν τε γυναικῶν ἔργα.

Velleius Paternulus Merellum Macedonem scribit fecisse porticum duabus circumdatis aedibus sine inscriptione positus, quæ suo tempore Octaviae porticibus ambiebantur,

A minarum vni virum quendam arma tradere. Hæc ad Patrocli eadem pertinere non obscurum esse coniecturam: & eas quæ bigis veluntur, Noreidas esse: Thein ex eis à Vulcanio arma accipere, nam & virum illum non satis firmis apparere pedibus, & famulum eum forcipem tenentem legi: quin & Centaurum illum Chironem esse dicere, qui iam vitæ munibus perfunctus, ac in deorum numerum receptus præstò Achilli est, eius luctum leuaturus. In Iouis Olympii templo, aenei equi quos Cynisca dicitur, Olympicæ victoriae monumentum, veris quidem equis magnitudine inferiores, locati erant in primo templi aditu ingredientibus ad dexteram. Herodes Atheniensis ætate Pausania in templo Neptuni Corynthii dedicavit equos quatuor inauratos, præter vngulas tamen, quæ erant ex ebore. Hactenus ferè ex Pausania. Iam verò & apud Xenophontem legimus, fuisse extassequ olim Simonis de re equestri scripta, & ab eodem aeneum equum Athenis in Eleusio positum esse, & in basi celata opera & facta ipsius: quapropter apud Elianum in nono Variarum, ubi in vulgatis codicibus legitur: Cimonis equi aenei Athenis positi sunt, veris ipsius equis quam simillimi, lego pro Cimonis, Simonis. Meminit eorumdem Hierocles in hippiatricis cap. i. his verbis: *Andriusque prisco illo Simone, qui equitationis sua modos & signa in Eleusinio apud Atheniensis sculpsit curavit.* Tæzetes tradit, Gygem dum pasceret armentum, invenisse alicubi æreum equum constabilem, in quo intus mortuus quidam reclinatus versatilis circa digitum annulum gestabat. Statuas Alexandri Macedonis Bucephali opus Phidias & Praxitelis & Græcia Romæ in Quirinali monte collocatas, cum & temporis & belli iniuriis penè interissent, Sixtus Quintus restauravit.

Sub equo Phidias, nunc ibi hæc legi-
tur inscriptio:

Cynisca equi.

Simonis equi.

Equus d' Cy-
gem inuenit.

Bucephalus.

De Quadrupedibus. Lib. I.

Bigis vel quadrigis vicissent. Unde & nostris curus in his qui triumphauissent. Serum hoc, & in his non nisi à diuo Augusto singi, sicut & Elephant. Non vetus & bigarum celebratio in his, qui pratura sunt curru vestiti essent per circum. Alias quoque equestrium statuarum originem perquam veterem esse ait, cum feminis etiam honore communicato. Clælia enim statua est equestris, inquit, cui parum esset toga cum cingi: cum nec Lucretia, nec Bruto, qui expulerant reges, propter quos Clælia inter obfides fuerat, decorerentur. Hanc primam & Horatii Colchitis publicè dicaram credit: antè eum sibi ac Sibyllæ Tarquinium & reges ipsos posuisse, verisimile esse: nisi Clælia Pilo traderet ab his posita, qui vna obfides fuerant, redditis à Porfenna in honorem eius. E diuerso Annium Fæcialem equestrem, quæ fuerit contra Iouis Statoris aedem in vestibulo Superbi domus, Valeria fuisse Publicolæ Consul filialem, eamq; solam refugisse, Tibericumque tranauisse, cæteris obfidebus, quæ Porfenna mitterebantur, interceptis Tarquinii insidiis, tradidisse. Hermolaus scribit, statuas mulierum equestres hippades appellatas fuisse, cuiusmodi (inquit) fuisse videtur Amazonum, quas mortalium primas equum secandæ ausas Lyxæ oratori creditur. Grapallus esse ait qui hippades huiusmodi statuas per imperitiam pro hippades nominant. Meminit & hippadum Plinius his verbis: *Pollio Asinius ut sui ævis vehemens, sic quoque spectari monumenta sua voluit: in iis sunt hippades Stephani.* Quo loco Iacobus Dalechampius hoc adiecit scholium: Rhodiginus legit, hippades: quidam Hesperides: alii Hippe: Chironis ea filia fuit: Aquas Appiades, illasq; interpretatur, Venerem, Paladem, Vestam, Concordiam, Pacem, quæ simulacra ordinem Appiæ aquæ ductibus & fornibus posita fuerunt. Quidius:

Lib. 1. de
Arte.

Casari, e-
quis.

Traiani.
Lib. 16.

Equus tor-
menti genus

Circensis
statua.

Bartholo-
mei statua.

Equuli ar-
gentei.

Lib. 9. Epig.

Hæc Venus de templo multo radiantis auro
Lata videt lites: Appiadesq; dea.
Probabile tamen non est, Græcum sculptorem & in Italiam fortassis nūquam transgressum, illas fecisse: nisi forte statuas illas Appiadum deaurum, Eutrochi opera Romam aduectas ad Appiæ aquæ ornamenta existimet. Hactenus Dalechampius. C. Iulius Cæsar equi qui sui quem habebat pedibus prope humanis, instat (id est signum) pro aede Veneris genitricis dedicauit, ut tradit Suetonius. Fuit & Traiani equus celeberrimus, de quo Ammianus Marcellinus hunc in modum scribit: *Constantinum cum urbem lustrans ad Traiani forum venisset, singularem sub omni caelo structuram, hæc ait astutus per gigantes contextus circumferens mentem. Omniaq; spebus inuoluit quicquam conatū (edificandi) depulsa, Traiani equum solum locatum in atrii medio, qui ipsum principem vebit, imitari se velle dicebat & posse. Cui prope assens regalis Hormisdas Perside, respondit gestu gentili: Antè (inquit) Imperator stabulum tale condi iubeto, si tales equus quem fabricare disponis, ita latè succedat, ut ipse quem videmus. Amilius Censorinus (referente Plutarcho in Parallelis minoribus) Ægestæ vrbis Sicilia tyrannus, multis muneribus eos prosequeretur, qui inauditum aliquid tormenti genus excogitarent. Spe igitur lucrificatum ei dono dedit: ille autem muneris auctorem primum ibidem conclusit, & emori fecit. Idem tauri similis inuentori Perillo Phalaris Agrigentinus tyrannus fecit. Constat quinquaginta tertio, mœnia deiici, propugnacula solo adæquari voluit. In cathedrali templo æneus equus abbas quo freno antiquitatis monumentum spectabatur, ei frenum addi & hos verus inscribi iussit.*

Hactenus offensis, domini nunc parer habentis
Rex domas hunc equus Parthenopensis equum.
In Circo Constantino politano Iulianus præfectus prætorio Orientis Iustiniani posuit statuas equestres, & aliam eidem posuit vrbis Constantinopol. præfectus, ut legitur in quarto Græcorum epigrammarum. In eiusdem circi fornem vertice quatuor fuisse æreos equos auro inductos legimus apud Nicetam. Imenies ex Chio alportatos fuisse ait. Equi illi æci, dicuntur fuisse in aurea domo Neronis. Ipse verò Veneti ante aedes DD. Ioannis & Pauli. Argentorum equulorum meminit Cicero oratione in Verrem sexta. *Equulus* (inquit) argenteos, qui & Maximus fuerunt, auferre. De auro Voluentis equi simulacro in operis exordio aliquid dictum est. Equum pro equestri statua dixit Martialis:

Tam graue perensit incedibus æra resulant,
Causidicū medio cum suber aptat equo.
De scitibus quadrigis ex Plutarcho inter auguria diximus: Eas fastigio Iouis tēpi impositas his verbis Festus Pompeius testatur. *Ratumena* (inquit) porta à nomine eius appellata est, qui ludicro certamine quadrigis victor Hetrusci generis iunonem à Veis, cōstomari equis excussit, Roma perit: qui ferunt non ante constitisse, à peruenire in capitolium, cōstomari, scitulum quadrigarū, senti eunda artis sigline prædicat: quæ in bello sunt recuperate, quia in formæ adeo creuerat, ut eximii nequirit: idq; prodigium portendere videbatur, in qua ciuitate in fuisse, cum futuræ potentissimam.

Lib. 34.
Equus iura
statua Ro-
bigis mana.

NVMISMATA.

VIX putem quid aliud frequentius equo in nummis antiquorum expressum conspici. Eos primò recensbo, Syracusæ quos Hubertus Goltzius cum ex Sicilia, tum ex magna Græcia summa diligentia, laudèque collegit. Syracusanorum aliquot nummos exprimit, qui ab vna parte caput ostendunt Arethuse nymphæ, postea in fontem sui nominis conuersæ, vrbis videlicet Syracusanæ Symbolum: ab altera quadrigam, vel bigam, Olympici vel alterius sacri certaminis victorie typum: id quod ipsius etiam Victoriae imago coronata victori porrigentis indicat. Ærea sunt istiusmodi numismata: Primum eorum a dextra parte Arethuse caput habet, corona decoratum spica (quare Cereis etiam esse creditur,) & quatuor circumdatum piscibus, quos Delphinos esse Goltzius iudicat, non ineptè: maritimum enim vrbem esse indicant, & piscibus abundantem, sicut spica corona soli vberant: à sinistra vir est quadrigæ insistent, equos ad cursum impellens, sinistra nempe habenas tenens, dextra flagellum quatiens: supra equos volitat, vel in ære suspensa hæret Victoria coronam herbaceam (lauræam fortè) vtraque manu porrigens, aut capiti victoris imponere satagens: Sub equis scriptum est ΣΥΡΑΚΟΞΙΩΝ. Sub his verò literis thorax militaris, & dextro eius latere quadrangulum quid, cuius interpretationem non inuenio, nisi forte idem indicet quod pentagonum in numo quodam Poseidonæ, de quo suo mox loco: à sinistro latere icon conspiciat, anseris fortè aut porci cygni, quæ in secundo numo feliciter expressa est, qui eum præcedenti idem esset: nisi Arethuse caput nullis exornatum esset piscis, præterea supra id caput eadem literæ ΣΥΡΑΚΟΞΙΩΝ, quæ in præcedenti sub equis erant scriptæ, hic legentur: piscis item qui sub collo est, inscriptum habet ΚΙΜΟΝ. Tertius numus caput Arethuse ostendit velata fronte: retrò verò capillis inuolutum est quid rotundum pileæ specie, vno fortassis maximo. Sub ipsi equis spica est triticea admodum feliciter expressa. Supra capitis verticem scriptum est ΣΥΡΑΚΟΞΙΩΝ. Ita & in quarto, sed in hoc caput galæ indurum est aperta, nam in medio manifesti sunt capilli. In anteriori galæ parte picta est stella sex radiorū. Sub capite scriptum est, ΕΥΜΕΡΟΣ. Ab altera namque parte sub ipsi equis, icon conspiciat vel Tritonis vel Neptuni, infernis partibus ab umbilico in piscem desinentis, sinistra manu per humerum sinistram tridentem ferentis: dextra verò hæc indicantis literæ ΕΥΘ. Quam quod equidem sciam, nemo hactenus explicationem attulit: cæterum quid si interpretetur ΕΥΘΥΣ, id est, rectus, vtræque via equos, quibus Neprunus præest, currere & aperta insinuat. Equos in hoc numo ad cursum impellit vir armatus, qui haud dubio ipsius victoriae typus est: cum tamen hæc etiam volitans virum ipsum coronare satagat. In quinto numo capilli Arethuse magis quam in cæteris sunt dispersi: & in hoc biga est, non quadriga, ut in cæteris: Retrò virum equos impellentem scriptum est ΣΥΡΑΚΟ. Sub ipsi verò equis ΣΥΩΝ. Sextus ac postremus primæ tabulæ numus caput ostendit, in quo collecti & reuincti sunt capilli. Caput cingit ambitque inscriptio ΣΥΡΑΚΟΞΙΩΝ. Sub quadriga, quæ est ab altera numi parte, Neptuni vel Tritonis picta est icon, partibus inferioribus ab umbilico non in vnum, ut in quarto numo, sed in duos pisces desinentis: dextra per dextrum latus humeri tridentem fert, sinistra per sinistram humerum lanceam vel simile quid, cui affixus piscis est. Ante Neprunum depictus est astacus vel gammarus, legunturque hæc literæ, ΕΥΘ. In nono secundæ tabulæ numo ab vno latere eiusdem, ni fallor, Arethuse caput est, collectis capillis, & ab vtraq; capitis parte delphinus, & infra scriptum est ΣΥΡΑΚΟΞΙΩΝ. Ab altero latere biga est, cum Victoria ferrum victori porrigente, & infra bigam duo alii Delphini. Decimus ac postremus huius tabulæ numus caput demonstrat Arethuse, vel potius Cereis spici decoratum, cum eisdem literis ΣΥΡΑΚΟΞΙΩΝ. ab alia parte Victoria bigæ insistens equos agit: supra quos fulmen pictum est, infra tritici spica, mox etiam legitur ΕΠΗΚΕΤΑ. Tertiæ tabulæ numo quarto caput est Iouis Eleutherii sive Liberatoris, ut titulus ipse indicat, qui caput ambit, ΖΕΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ. ab alio latere equus anterioribus pedibus erectis, retrò quem scriptum est ΣΥΡΑΚΟΞΙΩΝ. In quinto eiusdem tabulæ caput est bifrons. Goltzius conicit Alphei & Arethuse frontium esse. Ante vnam frontem scriptum est ΣΥΡΑΚΟΞΙΩΝ. ante alteram duo delphini picti sunt: ab altera numi parte currentis equi icon est, supraque ipsum conspiciat spica, & infra sub eius ventre hæc litera Ν. Sextus in hoc ordine numus tandem quidem habet capitis iconem, eandemq; inscriptionem, sed vnicum tantummodò piscem: & in hoc equus anterioribus pedibus erigitur, habetq; similiter supra spica, sed litera caret. In secundo quartæ tabulæ numo Victoria flagello equos biuges ad cursum excitat, sub quorum anterioribus pedibus scriptum est ΜΙΑ. Sub posterioribus atque ipsa biga ΣΥΡΑΚΟΞΙΩΝ. Quartus dimidium insculptum habet

Sicilia typus

Leontino-
rum numi.Catantensi-
um numi.Termitano-
rum numi.Selenunti-
orum.Himeren-
sum numi.Gela urbis
numi.Emporitano-
rum numi.

habet Pegafum, & ab alio latere Arethuse caput compactis
capillis, quatuor circumdatum delphinis cum eadem inscrip-
tione ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ. Septimus vero & octauus Pegafum
integrum, & galeatæ Palladis caput, sed in septimo Pal-
ladii galea cristata est, in octauo crista caret, sed supra ca-
put appictus est delphin, retrò vero gallus gallinaceus, &
anteriori in parte est inscriptio ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΝ. quæ in se-
ptimo est supra Pegafum, & infra cum tria femora siue cru-
ra, quæ sunt Siciliae typus; tria nimirum indicantia pro-
montoria, Lilybaeum, Pachynum & Pelorum, vnde Sicilia
Trinacria dicta est. Nonus huius ordinis, necnon & deci-
mus Palladis & Pegafi quoque imagines habent expressas,
sed Pegafus posteriori parte definit velut in asperum aut a-
culeatum serpentem, & in nono galeam Palladis oleaginea
ambit corolla, quæ decimus numus caret, sed in hoc ante &
retrò pictus est delphin, & supra scriptum ΣΥΡΑ. & sub hu-
ius numi Pegafus tria illa etiam picta sunt eque: quæ in nono
non sunt. In Leontinorum quodam æreo numo, qui sepi-
mus est ordine in quinta tabula, in quo ab vna parte rictus
Leonis est, & circum cum quatuor frumenti grana fertilita-
tis argumento, & inter hæc sparsæ leguntur hæc litteræ, ΑΕ-
ΟΝΤΙ. ab altera parte equus equo insidens fere ephippio, &
sine stapedibus: sub quo scriptum est, ΩΔΥΠ. forsitan ΩΔΥ-
ΠΟΣ. Catantenses duos quoque habuerunt numos, in quibus
ab vna parte Apollinis laureati caput est, ab altera quadriga
cum volante Victoria, cæterisque cursu seu iam victoris
coronam capiti impolitura. In hoc tamen invicem differunt,
quod in vno erecta conspiciatur columna, vel meta fortissi-
s, quæ alter caret. In vtroque sub ipsi equis scriptum est
ΚΑΤΑΝΙΩΝ. & sub his litteris piscis conspiciatur, qui in
priori delphin est, in altero longè diuersus, & quantum ex
pictura iudicare licet, fluuiatilis. Termitani duos quoque
numos ex eadem similes planè cum primo & tertio Syracu-
sanorum, nam ab vna parte Arethuse caput habent, & qua-
tuor delphines id ambientes, & ab altera parte quadrigam
cum Victoria ferunt victori porrigente. Vtrique inscrip-
tum est ΘΕΡΜΙΤΑΝ. in priori supra caput Arethuse: in
secundo sub ipsi equis. Selenuntinorum tres sunt numi, qui-
bus biga insculpta est, cui Diana & Apollo insunt, sed al-
ter eorum arcum tendit cæuaculaturus, alter flagello equos
ad cursum impellit: ab altera parte Hercules Æsculapii fa-
rificans, dextra patellam, sinistra ramulum, (oleagineum
aut myrreum esse iudicat Goltzius, mihi porius lauri vide-
ri), tenens. A dextro Herculis latere ara est Æsculapii cum
gallo gallinaceo, quæ in primo & tertio ignem ostendit ac-
censum, quod in secundo non fit. A sinistro taurus sacrifi-
candus aræ alteri insitit, quæ in primo & tertio rudis est,
sed in tertio ramulis eiusdem arbuti exornata: in secundo
quatuor innititur columnis: ab eodem latere selini, id est, ap-
pii expressum est folium, quod vbi, fluuiusque eam præter-
fluente dedit nomen. In tertio vero numo ab eodem latere
est tetragonum, salus fortasse signum, pro eo enim alias
pentagonum pingitur. In prima titulus ΣΕΛΕΝΟΝΤΙΩΝ
scriptus est iuxta Herculem, in secundo iuxta equos, in ter-
tio vtroque. In secundo ante Herculem scriptum est ΣΑ-
ΥΗ. Himerensium bina sunt numismata: in quibus ab v-
na parte Minerva Herculi sacra operatur, ipse vero Hereu-
les in fonte sine in thermis Himerensium sese abluit: ab altera
parte insident bigæ Victoria coronam porrigit, quem Era-
gorem esse, Goltzius annotauit. Vtrique subscriptum est
ΙΜΕΡΑΙΩΝ. sed in priori sub ipsa Pallade, in secundo sub
equis. Gela urbis ab eiusdem nominis fluuii denominatæ
aliquot dantur numi equorum imagine insignes & bouis
humana facie, Minotauri videlicet, cuius typo originem
suam ad Cretenses referre feruntur. Primus ab vno latere
Minotaurum habet, & subscritbitur ΓΕΛΑΣ. ab altero e-
quitem equo anterioribus pedibus elatis insidentem, qui
sinistra frumtum regit, dextra iaculum vibrat: subscriptum
est ΙΕΡΩΝΟΣ. Alter similiter Minotaurum habet, & in-
scriptionem ΓΕΛΑΣ. Ab altera parte etiam equitem equo
insidentem currentem, & ad velociorem cursum flagello im-
pellentem. Tertius, quareus, & sextus trigam habent in-
sculptam: sed in tertio columna conspiciatur altitudinis exi-
miae, quam metam esse iudicio: subscriptum est ΙΕΡΩΝΟΣ.
Quartus supra Minotaurum præter inscriptionem, ΓΕΛΑΣ,
frumenti granum habet: ab altera parte inscriptio est ΙΕ-
ΡΩΝΟΣ. & Victoria equos agit, & a Victoria volante co-
rona ei porrigitur. Sub ipsa trigam pectinis auri icon est: su-
pra inscriptum est ΙΕΡΩΝΟΣ. In vtroque Emporitano
numo Pegafus icon est: in primo integer cum subscriptione
ΕΜΠΟΡΙΤΑΝ, in altero dimidius tantum pingitur, cui
idem titulus circumscriptus est: sed in priori caput expres-
sum est Cereris ferentis Arethuse tribus circumdatum del-
phinis: in altero duo trianguli, in quorum supremo trium
femorum (quorum modò meminimus,) icon est, in altero
bini delphini expressi sunt. His numis addit Goltzius
tres alios, incertorum populorum, quorum bini priores
eiusdem Arethuse caput habent, tertium Palladis, ga-
leatæ & cristatæ: omnes vero equi caput collo tenent felici-
sime expressum. Priores duo ab equi latere expressam ha-

bent palmam cum litteris Punicis: sed in primo retrò caput
Arethuse trium femorum icon est: in secundo a piscibus
circumdatum est. In tertio, vbi Palladis icon est, scriptum
est ΚΟΡΑΣ. Pingit deinceps etiam Gelonis, Hieronis &
Dionysii aliquot numos equorum imaginibus decoratos.
Gelonis duo sunt, totidem Dionysii, Hieronis tres. Prior
Gelonis numus ab vna parte impressum habet Gelonis effi-
giem, ab altera bigam, cui Victoria insident equos impel-
lit: & supra scribitur ΣΥΡΑΚΟΣΙΩΤ. infra ΓΕΛΩΝΟΣ.
Alter numus eandem Gelonis habet iconem, sed laureati: &
ab altera parte bigæ insitit auriga, fortassis idem Gelo & e-
quos flagro agit: & præter eisdem titulos sub ipsi equis
trium femorum imago est. Huic planè similis est secundus
Hieronis numus altero loco expressus, sed tria illa femora
hic desiderantur: primus Hieronis quidem etiam habet
imaginem, sed a latere sinistro præterea appicta est corona
cum adnexa ei fascia, & ab altera parte equus equo singula-
ri decurrens, lanceamque dextra ferens. Vtrique subscrip-
tum est ΓΕΛΩΝΟΣ. Tertius eandem quoque habet big-
gam & eandem inscriptionem, sed præterea stellam radio-
rum (ex, & tergo illius qui equos agit latere litteram H. ab
altero latere caput Cereris vel Arethuse spicis exornat frum-
mentacis, & retrò id papaveris fructum. In priori Diony-
sij numo ab vna parte palma picta est cum suis adherentibus
fructibus, & cum litteris quibusdam Punicis: ab altera par-
te equus anterior tantum parte expressus, quem Victoria in
aëre suspensa coronare fatagit. Ante equum frumenti gra-
num est: retrò scriptum est ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ. Alter ab vna
parte habet Martis caput galeatum & cristatum, ab altera e-
qui frenati caput tantummodo cum collo, cui subscriptum
etiam est, ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ. & retrò collum frumenti spica
est. Vtrique præterea tria illa femora habet & hanc insuper
litteram Σ. In Sinuessanorum quodam numo ab vna parte
barbati viri caput est, Iouis forte: ab altera Neptunus trigæ
insitit, sinistra tridentem ferens, dextra equos regens: sub
quibus scriptum est ΣΙΝΥΕΣΣΑΝΩ. Goltzius coniecit
Sinuessanos victoria aliqua natali poritis istiusmodi nu-
mum, in quo Neptunus tridentem suo insignis triumphali cur-
ru ferru, eussit: aut certe eundem ipsi pro deo tutelari
cultum fuisse. Axuritanorum numus quidam ab vno latere
caput ostendit Iouis imberbis laureati, & sub eo fulmen, an-
te vero faciem tres litteræ ΟΟΟ. ab altero Iouem in qua-
driga laureatum, dextra fulmen ferentem, sinistra equos
impellentem: sub quibus delphinus est, & hoc rursus scrip-
tum ΑΧΥΡ. Eiusdem, nifalor, imberbis laureatigæ Iou-
is caput, & retrò id tria femora expresserunt in quodam nu-
mo. Sinuessani, sed ab altera eius parte equitem delictorem
palmam dextra ferentem, argumento victoriae desultoris e-
quis in Olympicis aut aliis facis certaminibus obstant. Cal-
enorum verumque numisma galeatæ ac cristatæ. Palladis
iconem habet, sed in vno appictus est ramulus oliuæ, in
altero poculum aurum, & triangulum. Hic Victoria in-
sistit bigæ, & subscritbitur ΚΑΛΕΝΟ. Illic trigæ & sub-
scriptum est, ΚΑΛΕΝΙΤΩΝ. Equi caput hinc inde in
primo Nucernorum numo pulcherrimè expressus cernitur:
Inscriptio est ΝΟΥΚΕΡΙΝΩΝ. Alter equum habet inte-
grum cum eodem titulo: inter equi pedes pentagonum est,
siue salutis signum quinquangulum. Vtrique caput habet
Apollinis. Polceidoniatæ urbis siue originem ad Πωκεδών,
id est, Neptunum referentes, inter alios numos, vnum etiam
aureum fecerunt cum equi imagine, qui ei deo fac-
habebatur. Equus est dimidiatus, & supra eum scriptum
est ΠΟΣΕΙ. Ab alio latere tetragonum duplex, & inter
vtrumque scriptum ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΑΤΑΝ. in minori so-
lium conspiciatur vitis, vini vberitas vel bonitatis symbo-
lum. In Hyelensium siue Velensium numis ab vno late-
re Palladis galeatæ caput, ipsaque galea variis ornata sym-
bolis, pegalo, grypho, sphinge: ab altera Leo ceruicem con-
ficiens, cum inscriptione ΥΕΛΑΝΤΩΝ. Bini Brutiorum
numi impressam habent Olympicam bigam. Priores equi
impelluntur ab alata Victoria, & sub eis scriptum est ΒΡΕΤ-
ΤΙΩΝ. alterius a Ioue dextra fulmina, sinistra sceptrum
habent: quæ tenent: sub equis aquila est alis passis, & sub
hac similiter scriptum est ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Prior numus ab
altera parte caput habet Apollinis laureati: alter Victoria.
Acherontinorum elegantissimus numus ab vna parte Nici-
am equitem ostendit prostratum pugilem vel hostem pre-
mentem vel hasta conficientem, forsitan in equestriis alitius
victoriae symbolum, cum inscriptione ΝΙΚΙΑΣ. ab aduer-
sa Iupiter expressus cernitur, & circumscriptum est ΑΧΕ-
ΡΟΝΤΙΑΝΑ. Mamertinorum quidam numus in aduersa
parte Martis laureati caput habet, in aucta militem dextra
equum ferocientem demulcentem, sinistra gerentem hastam
cum inscriptione ΜΑΜΕΡΤΙΝΩΝ. Salentinorum numus
aureus caput habet Palladis como & crista insignis, in cuius
galea vertice Pegafus elegantissimè est expressus: item quatuor
delphini caput ipsum ambiunt, ab altero numi latere
statua equestris, quæ cuius sit, Goltzius incertum esse ait, nisi
(inquit) Messapii aut Iuenerii, qui Oenotrio statui hæc
regiones olim tenuit, eam esse opinari liceat: aut tutelaris
alicuius

Gelonis
numi.Hieronis
numi.

Dionysii.

Sinuessano-
rum numi.Axuritano-
rum.Sinuessano-
rum.

Nucernorum.

Polceidonia-
ta urbis.Hyelensium
numi.

Brutiorum.

Acheronti-
norum.Mamerti-
norum.Salentino-
rum.Tarentino-
rum.Gelonis
numi.Hieronis
numi.

Dionysii.

Sinuessano-
rum numi.Axuritano-
rum.Sinuessano-
rum.

Nucernorum.

Polceidonia-
ta urbis.Hyelensium
numi.

Brutiorum.

Acheronti-
norum.Mamerti-
norum.Salentino-
rum.

alicuius numinis nobis incogniti. Inter equi pedes scriptum
TEA. ante eum ΣΑΑΝΤΙΩΝ. Tarentini, quod a Ta-
rante Neptuni filio originem vrbis suæ trahi crederent, eum
in omnibus fere suis numis depinxerunt, & præterea equi-
tem singularem equo decurrentem, qui Phalanthus esse credi-
tur, coloniae conditor, necnon & delphinum, quod fama
esset eum naufragum apud Crisæum suum in litus a del-
phino euectum. Prior itaque numus Tarentum ostendit del-
phino vectum & galeam vtraque manu tenentem cristatam.
A tergo scriptum est ΤΑΡΑΣ. Sub delphino ΚΑΑ. Ab al-
tera parte equus hastatus singularem conspiciatur equo decur-
rente, & sub equo scriptum est ΚΑΑΝ. forte ΚΑΛΩ. Secun-
do in numo Taras delphino insidens, dextra vnam, vini Ta-
rentini præstantiæ symbolum, sinistra clauam tenet, pro-
pterea quod Phalanthus octauus ab Hercule numeraretur.
A tergo appictus est serpens Æsculapii. Infra scriptum est
ΤΑΡΑΣ. In aucta parte Phalanthus equus cum scuto pro-
currens, in quo delphinus depictus est. Partim a tergo Pha-
lanti, partim sub equo leguntur hæc litteræ ΖΩΛΩΡ. Ter-
tius eorundem numus ab vno latere Phalanthum ostendit cum
pisculo deorsum vibrato decurrentem equo, cum his sub eo
litteris ΑΓΑ. ab altero Tarantem insidentem delphino, vtra-
que manu galeam tenentem, cum duabus hinc inde stellis
octo radiorum & inscriptione ΤΑΡΑΣ. In quarto ab vna
parte Phalanthus equus cum clypeo & pisculo virum nu-
mum & prostratum equo proculcat, Opim puto Peuce-
tiorum regem, qui a Tarentinis, cum in eos arma vertisset,
occisus est. Ab altera Taras dextram extendit, sinistra cly-
peum gerit, genu vero dextro delphini tergo incumbit. Præ-
ter titulum ΤΑΡΑΣ. etiam scriptum est ΣΟΠ. forsitan ΣΟ-
ΠΩ. In quinto numismate Taranti victoria corollam por-
rigit dextra, ipse sinistra clypeum cum duobus ferens spicu-
lis delphino insidens in mari natanti. In ipso clypeo leguntur
duæ hæc litteræ ΙΩ. forsitan ΙΩΡΩ. Ab altera parte Phalanthus
cum claua in sinistra, & alius cum pisculo equites decur-
runt. Inscriptum est numo huius ΖΗΝΩΙΩΝΑ. Sextus nu-
mus Tarantem delphino insidentem habet, per humerum
dextra ferentem tridentem, sinistra clypeum, in quo pegas-
sus pictus est. Sub delphino astatu est vel gammarus, a ter-
go scriptum ΤΑΡΑΣ. a fronte ΝΕ. forsitan ΝΙΩ. Ab ad-
uerso latere Phalanthus equo procurrens dextra clauam, si-
nistra bina vibrat spicula. Infra scriptum est ΣΑ. fortassis
ΣΑΝΓΕΓΑΣ. Septimo Phalanthus expiuitur stans, sinistra
hastam & clypeum, dextra equum tenet. Ante equum li-
tera hæc conspiciatur Τ. forte ΤΙΩΡΩ. Ab altero latere
Taras delphino in mari natantem insidens dextra tridentem,
sinistra scutum ostendit, præter ΤΑΡΑΣ. legitur etiam li-
tera Α. forsitan ΑΠΟΛΩΡΩ, sic ΑΠΟΛΩΡΩΝ ΤΙΩΡΩ. In
octauo numo ostenditur idem Phalanthus equo decurrens
cum pisculo, cui victoria superuolans lauream capiti im-
ponit. A tergo litteræ sunt ΤΕΝΙΣ, inscriptum est ΚΑΑ.
Ab alia numi parte Taras insidet delphino, dextra delphi-
num, sinistra tridentem gerens. A tergo appictus est can-
cer, & sub eo scriptum ΝΕ. & sub delphino ΤΑΡΑΣ.
Nono Taras delphinum equitans dextra tridentem vibrat,
sinistra fasciā habet obuolutam. A tergo expressa est no-
ticia: Infra scriptum ΤΑΡΑΣ. A tergo scriptum ΣΥ. forte
ΣΥΝΩ. infra ΔΥΚΟΝΩ. Eadem equestri Phalan-
ti statua similiter lauream equi capiti impolitura. Duode-
cimo numismate, sed sub equo scriptum est ΕΥΚΑΕ-
ΔΗΣ. Et Taras ab altera latere delphino inequitans, dex-
tra fert capricornum, sinistra tridentem, & sinistris quip-
piam alæ autium similitudine expressum est: & inscriptum
ΤΑΡΑΣ. Vndecimo numisma Tarantem ostendit insi-
dentem delphino natanti, dextra cochleam, sinistra ha-
bentem tridentem, a tergo est Herma quadratus cum capi-
te humano, inscriptum ΤΑΡΑΣ. Ab altera parte victoria
volitans siue in aëre suspensa Phalanthum equitantem laurea
condecorat, & ipse etiam lauri ramulum dextra extendens
porrigit. Infra scriptum: ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΗΣ. Duode-
cimo Phalanthus ipse lauream equi cui insidet, capiti impo-
nitur conspiciatur, & inscriptio est ΖΩΝΕΥΜΗ. Taras
vero ab alia parte delphinum equitans, buccinam dextra
tenet. Ab vtroque eius latere stella est, telæ araneorum spe-
cie. A tergo scriptum est ΠΟΑ. forte ΠΑΡΩΝΔΩ: infra ΤΑ-
ΡΑΣ. Decimotertio Taras delphino insidens dextra gerit tri-
podem: & a tergo scriptum est ΤΑΡΑΣ. sub delphino ΓΑΣ.
Alteri numi pars cum præcedenti eadem, sed a tergo equi-
tem scriptum est ΣΑ. sub equo ΑΡΕΘΑΣ. Est & eadem
planè decimiquarti pars aduersa, sed a tergo equitis scrip-
tum ΖΩ. sub equo ΣΩΘΕΝΗΣ. & Taras ab altera par-
te tenens, & a tergo appicta est lacerta, infraque scriptum
ΤΑΡΑΣ. Arpanorum tria numismata equus exornat.
Duo priora ab vna parte caput Cereris spica corona coro-
natum cum inscriptione: ΑΡΠΑΝΩΝ. ab altera equum
currentem habent, & sub vtroque equo scriptum est ΔΑ-
ΕΩΤ. cæterum in vno appicta est cristata galea, quæ alter-
um caret. Vtrumque stellam habet octo radiorum, (He-
sperum putat,) sub qua in vno Luna trescentis expressa sunt

cornua. Tertium equum tantum ostendit cursu incitatum,
cum inscriptione ΑΡΠΑΝΩΝ. ab altera parte taurum cor-
nupetam, sub quo scriptum est, ΔΑΕΩΤ. In quodam Pi-
laurensium numo ab vna parte equus conspiciatur Neptuni
alatus, sed posteriori parte in piscem degregetur, cum in-
scriptione ΠΙΛΑΥΡΙΩΝ. ab altera Neptunus delphino in-
sidentem, vibrat occidentem: a tergo eius scriptum est:
ΧΑΗΑ. sub delphino appictus est pecten marinus. In Ro-
manorum numis quibusdam equus quoque expressus con-
spicitur, quos non multum antiquos arbitrat Pterius
Valerianus, esse vero velut monumentum quoddam rei
bene gesta: quandoquidem bello Punico, quod cum Han-
nibale gestum est, cæperint aliquando Romani etiam e-
quis superiores esse, cum prius robur eorum omne in le-
gionibus consisteret. Sanè virgilius rem tantam haud
quaquam reliquit indictam, cum de Marcelli laudibus ita
cecinit:

Hic rem Romanam magno trepidante cumulus
Sistet, equis sternet Pecos.

Goltzius tres istiusmodi numos depinxit: quorum priores
bini equi caput ostendunt ab vna parte cum inscriptione
ROMANO: ab altera caput Palladis galeatæ & cristatæ.
Tertio equus expressus est integer perniciter procurrens, &
supra ipsum stella plurimorum radiorum: & ab alio numi
latere caput laureatum, cum eadem inscriptione. Longè ab
his diuersum numum Romanum pinxit Gabriel Symeonius
Florentinus in illustrationibus suis antiquorum epigraphio-
rum: qui videlicet ab vna parte galeatæ mulieris (Victoria
forte, alata enim est galea, ipse Romæ typum existimat,) ca-
put est, & retrò eam vas auritum, ante vero signum crucis:
ab altera parte auriga flagro equos quadrigæ insidentem cu-
sum impellit: subscriptum est ROMA. Istiusmodi nu-
mos quàm plurimos eisdemque Romanos pinxit Fulvius
Vrsinus: quorum duo sunt Aburiae familiae, in quibus ab v-
na parte idem expressum caput est, sed inscriptas habent hæc
litteras GEM. forte Geminus aut Gemellus: ab altera parte
quadriga est: sed in priore miles galeatus dextra lanceam
gestat, sinistra equos impellit, sub quibus scriptum est, C.
ABVRI. & sub his litteris ROMA. In altero scriptum est
M. ABVRI. ROMA. & Apollo (radiatum enim caput
est) quadrigæ insidentem equos flagello virget ad cursum: A-
cilia familia duos euit numos, qui ab vna parte quadrigam
habent, ab altera caput similiter galeatum atque alatum:
sed in priori scriptum est retrò caput BALBUS; caputque
corona laurea (Fulvius myrreum esse ait, quod mihi ob so-
riorum magnitudinem non videretur,) cingitur. Quadrigæ
ab altera huius parte insidentem viri duo, quorum alter equos
flagello concitat, alter spiculum manu detinet: Inscriptum
est M. ACILII. In secundo circum caput scriptum est
M. ACILIVS M. F. equos vero virget miles securatus,
& sub equis scribitur, ROMA. Alia familiae, qui sunt
duo cum eodem capite ab vno latere, ab altero equites ha-
stati duo simul directis procurrentes lanceis: priori sub-
scriptum est P. PÆTVS, & subius ROMA: alteri C.
AI. ROMA. In Emilia familiae numis, qui sunt quin-
que, equorum pictura est. Prior eorum cuspis est a M. E-
milio Scauro in eius ædilitate; ab aduersa parte habet cæ-
melum, & a latere eius mulierem sedentem sinistra habenas,
dextra lauri ramulum tenentem. Supra scriptum est: M.
SCAVR. ÆD. CVR. in medio, Ex S. C. infra REX
ARETAS. Ab hoc autem Rege, Arabiq; obsecram Hie-
rosolymam acceptis ab Aristobulo quadringentis talentis li-
berauit. In aucta parte retrò aurigam quadrigam mode-
rantem & equos impellentem scriptum est CAPTV. su-
pra P. HVPSÆVS. ÆD. CVR. infra C. HVPSÆ.
COS. PRAEIVER. Intra equorum pedes appictus est
scorpius. Secundus numus ab aduerso latere mulieris lau-
reatæ, (Romæ typum puto) iconem habet: Margarita ex
aure pender, & collum margaritis exornatum. Ante eam
scriptum ROM. Ab alia parte numi statua equestri pon-
ti superimposita, cum inscriptione, M. ÆMILIO. Fu-
it quidem M. Æmilius Lepidus Consul cum L. Volcatio
Tullo anno DCXVII. sed incertum (inquit Fulvius,)
denarii inscriptio ad hunc pertineat, an ad alium huius
familie eodem affectum prænominis: illud certe constat
Lepidi pontem, qui antea Sublittus dictus est, a Lepido
quæstore, cuius meminit in Numa Plutarchus, lapideum
factum, hoc in denario impressum esse, statumque eque-
stem illi hac de causa, vel Lepido alicui ob rem bene ge-
stam a Senatu decretam, impositam esse. Nec enim credi-
derim equestrem statuam indicari, quæ cum trophæo in
duobus, qui sequuntur, denariis impressa est. Eam enim ad
M. Lepidum qui Pontifex Maximus fuit, ac bis Consul, re-
ferendam arbitror: cuius meminit Valerius Maximus libro
tertio cap. i. iisdem fere verbis, quibus denarii inscriptio ex-
arata est, nisi quod pro intererit, habet denarius huiusmodi
quam interpretor, occidit. Hæcille. Tertius itaque denarius
ab vno latere statuam ostendit equestrem, quæ aduersa
bidentem: inscriptio M. LEPIDVS. Ab altero caput ga-
leatum, & ante id cratera. Quartus idem quidam ostendit

Pisaurien-
sum.Romano-
rum equi.Equiquan-
do cæperint
Romani
vincere.Aburia fa-
milie numi.

Acilia.

Alia.

Emilia.

caput, sed retro id corona conspicitur aurea: ab altero etiam latere eadem est statua & subscritum similiter, M. LEPIDVS. Sed circumscriptum est, A. N. XV. P. R. H. O. C. S. id est, Anno ætatis sue decimo quinto prouocatus, vel prouocatum, hostem occidit, ciuem seruauit. Quintus ac postremus huius patriæ familiæ numus (deus loquitur, in quibus equi pictura cernitur, nam alias sunt quam plurimi) ad eundem M. Lepidum Pont. Max. triumuirum reipubl. constitutendæ pertinet, nec non ad ædilitatem eiusdem: nam ab vna parte Lepidi ostendit caput pontificali habitu velatum, nec non ampullam ac litrum, auguratus ipsius indicia: ab altera parte eques defultorius equos flagello virget; à tergo picta est corona laurea sue trophæum inscriptum, P. SEPVLIVS MACER. Quin defultorius iste eques ad Lepidi ædilitatem spectet, dubitari (inquit Vrsinus,) non potest, in qua ludos in Circo exhibuerit. Potest etiam ad vrbanam eius præturam pertinere, in qua ludos Apollinæ in Circo fecerit. A Spurio Afranio eius numus ab vna parte caput ostendit galeatum alarumque ab altera bigam, cui victoria insistent equos impellit: Inscriptum, S. AFRA. ROMA. Alter L. Afranii est, illius qui in Hispania Pompeii legatus fuit, id quod multis argumentis colligit Vrsinus, primum quod Græcè Afranii in eo nomen quatuor literis, A P P A. expressum est, Hispaniamque provinciam, in qua eius denarius fuit, à Græcis habitatam olim fuisse, ex Plinii libr. 4. cap. 20. constat: deinde, quod numus is, Romani argentei denarii pondus habet, & in eo Hispaniæ monetæ symbolum eques signatus est, cuiusmodi cum in aliis, tum in vno æreo in quo equi huiusmodi, HISPANORVM, titulus subiectus est, notatum (inquit) animaduertimus: postremo, quod Varronis quoque denarius, qui & ipse Pompeii legatus in Hispania fuit, iisdem fere literis inscriptum vidimus, quibus notati nonnulli circumferuntur, qui cum Perreii, vel Afranii sunt, falsò Hannibali, & Magoni, alijsve Carthagenensium ducibus ab imperitis tribuuntur. Eadem autem in eis equestris statua & Hispani dei imago expressa est. Sub hac Afranii statua equestri literæ leguntur peregrinæ: Punica, ni fallor. Annæ familiæ denarius prior ab vna parte bigam habet cum inscriptione, C. TARQVITI. P. F. ab altera parte C. Annii caput: cui circumscriptum est, C. ANNII. T. F. T. N. PROCOS. Ex S. C. Altero idem caput, sed galeatum expressum est, & similiter circumscriptum: sed retro est caduceus, ante lances ad pacem & iustitiam significandam: ab altera parte victoria trigam moderatur: Inscriptum est, L. FABI. L. F. HISP. Tertius numus cum præcedente planè idem esset, nisi inscriptio variaret: nam supra equos scriptum est, HISP. Q. sub eundem L. FABI. L. F. Trium qui extant Atestiæ familiæ denarii prior ab vna parte quadrigam habet, & qui equos concitat, altera manu nectio quid scilicet figura gestat: sub equis scribitur: L. ATEST. & mox, ROMA. ab altera parte Galeatæ alarumque fœminæ (Victoriæ) caput est, & retro scriptum GRA C. Secundus equites binos ostendit, spiculum hastamve ferentes. Appictus est canis: supra vtriusque equitis caput exigua expressa conspicitur stellula, Castorem & Pollucem arbitror. Infra scriptum, ROMA. ab aduerso latere caput Victoriæ, & retro scriptum: C. ATESTI. Tertio idem etiam expressa Victoria est, & retro eam canis: ab altero latere iidem equites, sub quibus scriptum, C. ATESTI. & mox, ROMA. Inter numismata Aquilæ familiæ gentis duo sunt, in quibus M. Aquilii triumviri caput triumviri ornamentis condecoratum expressum est: quorum alterum ab altera parte bigam habet, & supra equos crescentis lunæ icon conspicitur, atque insuper aliquot stellarum. Sub equis est scriptum, M. AQVIL. & mox, ROMA. Alterum verò ostendit trigam, sed loco aurigæ thesam ferentem: Inscriptum est, CÆSAR AVGVSTVS. Sub equis, S. C. Pertinere videtur ad Augusti triumphum aliquem, vel ad Armeniacam eius victoriam. Atiliæ familiæ numi ab vna parte insculptum habent caput alarum galeatumque Romæ typum, sed primum equites lanceatos binos, cum inscriptione, M. ATIL. & mox, ROMÆ. Secundus victoriam biuges moderantem, cui subscritur, C. ATIL. & mox, ROMA. Ita & in tertio Victoria equos concitat, sed subscritum est, SAR. Biga quoque in Aureliæ familiæ duobus numis depicta est, sed in priori trahitur à Centauris, qui dextra vibrant gladium, sinistra ferunt lauri ramum. Sub equis scriptum est, M. AVRELI. & mox, ROMA. ab aduersa parte caput habet Victoriæ, mulieris scilicet galeatæ & alaræ, cum inscriptione, COTÆ. In altero retro caput scriptum est ROMA. ante, M. AVREL. Aurenæ parte bigam moderans dextra spiculum, sinistra scutum habet: sub equis scriptum est, SCAPVRI. & mox, L. LIC. CN. DOM. M. Bæbii Tampilus denarius illustravit quadriga, in qua ego impellens auriga sinistra sagittas, dextra arcum & habenas equorum tenet. Sub equis scriptum est, ROMA. & mox, M. BÆBI. Q. F. Ab alio latere Victoria, cum inscriptione: TAMPIL. Hic proconsul de Liguriis triumphauit, qui fortasse triumphus hic expressus est. L. Metelli

numus, in quo ab vna parte Victoria expressa est, altera bigam habet, & sub ea elephanti promulcidi. Hic enim primus elephantos in triumpho duxisse dicitur, ut scribit Plinius libro 8. cap. 43. Infra scriptum est ROMA. Est & in eadem Cæcilia familia numus Q. Metelli, qui in vna parte Victoriæ similiter expressit, altera quadrigam, cui insistent dextra ramum, sinistra tridentem fert: Inscriptio: ROMA. Est & aliud eiusdem familiæ numisma, quod similiter Victoriæ impressam habet, & inscriptionem, ROMA. ab altera parte Victoriæ dextra trophæum ostentans equos biuges impellit. Inscriptum est, CNEOV. & mox inferius, M. CÆ. Q. M. Pisonum ex Calpurnia gente numismata pernicissimè currentem equum ostendunt: quorum primo L. Piso expressus est laureatus, ab altera parte eques dextra tridentem tenens. Estque & alius tridentem supra equitantis caput. Inferius scriptum est, L. PISO. L. F. FRV. GL. Altero eques palmam gestat, & inscriptionem est, L. PISO FRVGL. Tertio eques equum impellit flagello, & infra legitur, C. PISO. L. F. FRVGL. Ab altera numi parte retro caput C. Pisonis lauri ramus est. In quarto ab postremo ab vtraque parte scriptum L. PISO. Equus verò sine rectore procurrat: & sub eo scriptum, FRVGL. Est & alius eiusdem gentis denarius, qui ab vna parte Victoriæ habet, ab altera equites galeatos & hastatos binos: Castorem puto & Pollucem, sub quibus scriptum est CN. CÆ. & mox inferius, ROMA. Titus Carisius re bene gesta aduersus Cantabros & Astures, duos cunctos numos, in quorum primo ab vna parte biga est, cum subscritpione T. CARISII. ab altera victoriæ imago: in altero victor quadrigam agit, inscriptum huic est VER. & mox, T. CAR. OCY. ab altero latere laureatum caput, victoriæ typus. Cassiæ quoque familiæ numo quodam quadriga expressa est, & inscriptionem C. CASSI. ROMA: cuius icon altera parte alto & galeato capite muliebri facie indicatur. Cipiorum vnicuique est numisma, in quo ab vno latere biga est cum subscritpione, ROMA. ab altero Victoriæ, & inscriptionem est, M. CIPI. M. F. M. Metelli ex Claudiorum plebeiæ familiæ numus quidam ab vna parte biga habet, cuius equos victoria concitat: Inter subscritpionem M. MARC. ROMA. binæ appictæ sunt triticeæ spicæ: quo videlicet symbolo Sæculi ad indicandam infusæ fertilitatē (quam plebs Romanæ nutriticæ & reipubl. cellam penariam appellat Caro,) in suis numismatibus vtitur: Ab aduerso latere picta est Victoria. Ipse autem de Syracusanis Procos. in monte Albano secundum ac tertium triumphum egit. Est & alius eiusdem gentis numus cum biga, quæ à victoria gubernatur, sed in hoc victoria dextra lauream, sinistra palmam ramum gestat: Sub equis numerus LXXIV. legitur, & mox scriptum præterea T. CLAVD. T. F. AR. N. Alius item numus huius gentis, cui subscritpione est, AP. CL. T. M. AP. trigam habet, quam eadem victoria agit: ab altera parte habet Victoriæ. Est denique, cui biga alarum cum inscriptione C. PVLCHER. Iam verò & bigam regis victoriam in numo Clouliæ sue Clouliæ gentis, cui subscritpione est, T. CLOVLI. Sub equis tritici culmus est duplicem ferens spicam: quam obrem T. Clouliis iste Sæculi cognomen habere, Vrsinus ex hac spicæ pictura conicit, vel origine Sæculum fuisse hanc familiam, vel aliquod eius contra Sæculum extitisse factum, id quod ex altera numi parte quoque conici quærit, in qua Victoria expressa cernitur, nec non & laurea corona, victoriæ aliæque symbola. Virget inter equos biuges victoria in duobus Cæliorum numis, quorum primo sub equis inscriptum est: C. COIL. CALD. supra equos conspicitur litera vna H. alteri subscritpione est, CALD. M. Vterque ab altera parte Victoriæ habet: sicuti etiam alius eiusdem gentis numus, in cuius latere altero equites ostenduntur bini cum directis procurentes lanceis. Sub equis scriptum est, L. COIL. ROMA. C. Confidii duo sunt numi, in quibus victoria vna manu lauream, altera palmam gestans quadrigas concitat, & vtrique subscritpione est, C. CONSIDII. sed in vno ab altera parte caput est galeatum & cristatum sine inscriptione: altero caput expressum cernitur laureatum, & retro id scriptum est, PÆTI. Cornelie gentis numi aliquot bigas ostendunt, quarum binæ à victoria dextra manu trophæum gestante reguntur: vni subscritpione est, CN. LENTVL. & in aduersa parte viri barbati & galeam induti caput habet. Alteri subscritpione est P. SVLA. ROMA. & ab alia parte imaginem habet Victoriæ. Quadriga in quodam alio eiusdem familiæ numo triumphans vehitur Scio Asiaticus, ut conicio ex inscriptione, quæ talis est: L. SCIP. ASIA. G. Ab altero huius numi latere viri caput expressum laureatum & barbatum, ipsius forte Scipionis. Adiecta est litera M. post ipsum caput. Est & aliud numisma, in quo L. Sullæ quadriga triumphanti Victoria in aëre suspensa trophæum imponit. Sub equis scriptum est, L. SVLLA. IMP. Aduerso latere picta est Victoria cum titulo, PRO Q. L. MANLI. Eiusdem Sullæ caput ostendit aliud numisma cum inscriptione, FELIX. quod ab alia parte bigam habet, cuius equi sine habenis frenisque procurrunt: supra eos binæ stellæ sunt & totidem infra, ubi scriptum

FAVSTVS.

FAVSTVS. In Cn. Cornelii Siscenæ ex eadem gente numo, is in quadriga triumphat: Vir quidam sub equis prostratus iacet, & supra eisdem caput cernitur regali coronam diademate. Inscriptum est: CN. CORNELII. L. F. Ab altera numi latere Victoria est, cum inscriptione ab vna parte, ROMA. ab altera, SISENA. Equestris denique statua, quæ in alio quodam eiusdem familiæ numo expressa est, cum inscriptione COSSVS. CN. F. LENTVLVS. pertinet ad Augustum, cuius auspiciis victoriæ de laureis adeptus fuit, id quod aduersa numi pars indicat, in qua circa laureatum caput, siue id Lentuli sit, siue Augusti, scriptum est: DIVI F. AVGVSTVS. Vnicum extat Cosconia familiæ numisma, in quo biga est, cum inscriptione: L. LIC. CAV. DOM. ab altera parte Victoria, & inscriptionem, L. COSCO. M. F. C. Consulii numus Medusæ & Bellerophonis equo insidentis insignitus, quo pertineat, diffculter iudicari potest, nisi forte ad Corinthum coloniam à Cæsare deductam, referri queat. Subscritpione in numo est C. COSSVTI. C. F. Parte numi altera caput eius conspicitur alarum, cum titulo SABVLA. Creperciæ familiæ duo sunt numi, qui ab vna parte Neptunum suos moderantem equos posteriore parte in piscem desinentes ostendunt, cum inscriptione: Q. CREPEREI ROCVS. quem inde, vel aliquem ex eius familiarum mari prospere aliquando gessisse conicere possumus. Equestris statua cum inscriptione: P. CREPVVS. in numo Crepusiæ gentis, (qui ab alio latere Iouis imberbis iconem habet cum scapulo & fulmine,) indicio est, aliquem Crepusiorum ea fuisse donatum. Est & alius huius familiæ numus cum biga, & inscriptione: C. LIME TA. P. CREPVSI. qui ab altera parte caput habet, solita parte velatum, antica galeatum: & inscriptionem est: C. CENSORIN. Argenteum numum cum duobus lanceis equitibus, stellam supra caput habentibus, Castore nempe & Polluce, cum subscritpione L. CVP. L. Cyprienii esse iudicat Vrsinus: Adicit etiam ROMA. Victoriæ icon cum cornu copie conspicua est altero numi latere. Curiaæ gentis fœdere Trigemini, quorum C. Curiaæ argentum cuncti denarium cum quadriga, cuius moderatorem victoriæ laurea cohonestat. Inscriptum Numo: C. CVR. F. ROMA. ab altera numi parte expressa est Victoria, & retro eam scriptum est: TRIGE. Similiter Victoriæ icon cum subscritpione: Q. CVRT. in alio numo, in quo ab altera parte quadriga est, eadem conspicitur, inscriptum est: M. STA. ROM. Cn. Domitii numus cum inscriptione: ROMA. CN. DOM. bigam ostendit, cuius equi impelluntur à Victoria: sub equis vir pugnat cum Leone. Ab altera parte Victoriæ imago est, retro quam appicta est spica. Pertinere hunc numum ad Cn. Domitium Ahenobarbum, putat Vrsinus, de quo his verbis meminit Plinius: M. Pisonem. M. Massalla Coss. Domitium Ahenobarbum Edilem Curulem viris Numidicos centum, & totidem Æthiopas venatores in Circo dedisse: Miror adiectum Numidicos fuisse: cum in Africa non gigni viris consuevit. Ex hoc autem argenteo denario, in cuius altera parte vir cum Leone pugnat impressus est, intelligere possumus, (inquit Vrsinus,) non vltos, sed leones in circo dedisse, annalesque non satis emendatos Plinium habuisse, in quibus contra historiam fidem, leones pro viris scriptum fuisse. Hæcille. Ego Plinium annalibus vltum potui emendatis, sed non aduertisse Numidicos virum cum leonibus eisdem esse, quemadmodum probe ostendit Lipsius in Electis, ut suo loco ostendemus. In eodem denario, ad indicandum ædilitatis honorem, spica adiecta est: quia scilicet ædiles annonam curarent. Altero eiusdem familiæ numo quadriga triumphalis expressa est: cui subscritpione: CN. DOM. Ab altera parte Victoria est, cum inscriptione: ROMA. forte autem hoc denario eiusdem Domitii Ahenobarbi triumphum indicatur, quem egit Procos. ex Hispania, Anno DCCXXI. quamvis ad eum quoque Cneium Domitium referri possit, qui Anno DCCXXV. Procos. de Gallis Aruernis triumphauit. Cuius hæc eadem familiæ bigam quoque, cui subscritpione est, L. LICI. CN. DOM. Ab alio latere Victoria est, cum inscriptione, L. COS. DOM. F. M. Durmii triumviri numus, in quo ipse ab vna parte pictus inscriptionem habet: M. DVRMIVS IIIVIR HONORI. ab altera ostendit quadrigam cum thesa: inscriptum est: CÆSAR. AVGVSTVS. C. Egnatii Maximi numus argenteus bigam habet, cuius rector à Victoria superuolante laurea coronatur. Inscriptum est, C. EGNATIIVS. CN. F. CN. N. Altera parte Egnatii caput est, antica parte galeatum: Inscriptum MAXSVMVVS. In gentis Fabiæ numo quodam argenteo quadriga est triumphalis, sub equis proram navis habet appictam, ut indicetur Q. Fabium, ad quem hic numus pertinet, cum prætor esset Anno DLXIII. ex Creta insula naualem triumphum egisse: subscritpione est: Q. FABI. Ab altera parte Victoriæ est imago & inscriptio: LABEO. Alius Fabiorum quidam denarius bigam habet, cuius equos Victoria concitat: Infra scriptum est, C. FABI. C. F. Appicta etiam est avis, quam buteonem esse iudicat Vrsinus, eandemque fortassis

significat, B. litera ibidem adiecta: sed quam ob causam buteonem autem in hoc denario signari is C. Fabius, qui ex Pictorum familia fuit, non satis clarum est, cum ab hacacue Buteonum alia Fabiæ gentis familia cognomen duxerit. Altera denarii parte flaminis icon est cum inscriptione: EX. A. PV. hoc est, ex argento publico. Eo enim anno quo C. Fabius Pictor consulatum gessit, populus Rom. ex S. C. argento signato vti cepit. Alius eiusdem gentis argenteus numus quadrigam habet, cum Victoria equos moderante & altera manu lauream gestante. Subscritpione est ROMA. mox sub hoc titulo: C. F. L. R. Q. M. hoc est, C. Labius, L. Rubius, Q. Marcus. Hi enim triumviri simul eundem monetæ præfuerunt. Est item quadriga in alio Fabiorum numismate cum Victoria expressa, sed quæ palmam ramum manu tenet: Subscritpione, L. FABI. F. HISP. Ab altera parte caput anterior galeatum, cum inscriptione, C. ANNIVS. T. F. T. N. PROCOS. EX. S. C. Erat hic Fabius Sertorianus partium, contra quem à Sulla C. Annii missus est, ut scribit Plutarchus. Habet & Fabiæ gentis numus quadrigam cum Victoria, dextra lauream ferente, cum inscriptione, M. FAV. C. F. ab altera parte Victoriæ. Bina sunt Flaminiorum numismata, cum biga. Vtrique inscriptum, L. FLAMIN. CILLO: sed alterum ab altera parte habet Victoriæ, a tergo iconem C. Confidii Nonani. Bigam etiam ostendit Flauiorum numus cum inscriptione FLAVS. ROMA. & ab altera parte Victoria expressa est. Fonteiorum numus, qui ab vna parte caput ostendit galeatum, cum inscriptione: P. FONTEIVS. P. P. CAPIT. IIIVIR. ab altera habet equitem, dextra vibrantem gladium, sub quo viri, quorum alter scutum gestat, genua flectunt, ceti veniam petentes. Denotant quidem isthæc egregium aliquod factum, carerem quale illud sit, hæcenus ignoratur. Cn. Fulvii M. Calidii, & Q. Metelli IIIVirorum denarius argenteus ab vna parte Romam, ab altera bigam habet, in qua Victoria lauream dextra gestans equos impellit. C. Fondanii numus cum inscriptione C. FVNDAN. quadrigam habet, cuius equos nulla habentes frenas, nullaque habenas muliebri habitu statua voce virget ad cursum, equoque dextro puer insidet, manibus post terga reiectis, summam fortassis equitanti peritiam indicaturus. L. Furi Purpureonis, qui prætor de Gallis triumphauit, numus ab vna parte bigam habet, cum scorpione inscriptum PVR. ROMA. ab altera Victoriæ. In Gellie familiæ numo cum inscriptione: CN. GEL. RO. MA. quadriga cum liberis equis insistent viri duo, galeati, scutaque ferentes. Ab alio numi latere imago est Victoriæ laureatæ. Horatii Coelstis numisma binos ostendit equites hastatos, & ab altera parte imaginem Victoriæ, cum inscriptione: COCHLES. Hunc denarium postmodum Traianus Imp. restituit, ut constat ex inscriptione, quæ nunc in aduerso numi latere legitur, quæ talis est: IMP. CÆSAR. TRAIAN. AVG. GER. DAC. P. P. REST. Hostiliæ gentis quidam numus vno latere bigam cum duobus habet rectoribus, & inscriptum est: L. HOSTILIYS SASSERN. Altero caput viri passis capillis, hispidaque barba. Amicus quidam Vrsini Patris viri Palloris imaginem esse arbitrabatur, atque ita Hostilium Sæternam progenitoris monumenta voluisse illustrare. Tullius enim Hostilius rex Patris Pallorisque sanum vultu, ut ex Liuii notum est. Iuxta gentis vnus tantum denarius reperitur. Ab vna parte equites habet binos lanceam vibrantes, quales in multis aliis numis conspiciuntur: Supra vtriusque caput stella est: infra scriptum: L. ITI. ROMA. ab altera numi parte imago est Victoriæ. Iidem equites Pollux nempe & Castor, & stellæ picti sunt in primo Iulii familiæ denario, in qua parte subscritpione: L. IVLI. ROMA. ab altera parte similiter picta est Victoria, expressusque numerus XVI. propterea quod eo anno, quo numus iste signatus est, pressus ære alieno populus Romanus, fecerat ipse, ut denarius sexdecim assibus permutaretur. Altero eiusdem L. Iulii denario bigam promouet Victoria: Inscriptum similiter: L. IVLI. Altera numi pars Victoriæ ostendit, ac præterea spicam tritici, ædilitatis eiusdem symbolum. Vrsinus Cupidinis currum esse iudicat, eumque hoc numo impressum, ad indicandam Iulie gentis originem, quæ à Iulo Ænæ, qui Venere genitus est, filio principium habuisse dicitur. Est quidem in tertio numo Veneris currus, sed cum Cupidines, non equi trahunt, ut fit in quarto numo, ubi biuges moderatur Venus dextra lauream, vel potius myrtæam protendens: à tergo astat Cupido, Venerique idem scutum imponit: Inscriptum est: SEX. IVLI. CÆSAR. Est in alio numo huius gentis biga expressa, in quo equos moderans dextra vibrat spiculum, sinistra gestat insigne, in cuius medioliter conspiciuntur I. Subscritpione est, M. METTIVS. ab altera parte Cæsaris caput est laureatum, cum inscriptione: CÆSAR. DICT. QVART. Currus sine quadriga triumphalis, (nam Victoria lauream ostentans equos concitat) cum titulo: L. IVLI. BYRSIO. huius Victoriæ, quæ tamen ignoratur, expressisse videtur. Altera numi pars caput ostendit alarum (Mercurii forte) & à tergo sceptrum tridentem

item

Iunia fami-
lia numi.

Labiina.

Litina.

Lucilla fa-
milia numi.

Lucretia.

Maiana.

Manlia.

item animal quadrupes, canis specie. Est & alius denarius, qui ab vna parte templum ostendit, cum inscriptione: C. L. E. M. E. N. T. I. A. C. E. S. A. R. I. S. ab altera parte equos binos defulorios, cui laurea & inscriptione: P. SEPVLIVS MA- C. E. R. Iunia familiae numi duo ab vna parte Victoriae imaginem, ab altera binos exhibent equites lanceam vel spiculum dirigentes: alteri subscritum: M. IVNI. ROMA: alteri, C. IVNI. C. F. ROMA. D. Silani in eadem gente numi quoque sunt duo, in quibus biga exhibetur: sed in priori Victoria dextra lauream, sinistra palmam & habenas tenens, equos agitat: Subscritum huic: D. SILA- NVS. L. & ab altera parte caput ostendit hispida barba, capillis passis, fure in fronte connexo. Laqueo aurem ipse vitam finivisse dicitur, condemnatus a patre, quod prouinciam expulisset. Altero numo equorum rector, sinistra lauri ramum gestat: sub equis appictam habet locustam: subscritum: D. SILANVS. Altera vero numi parte caput exprimitur antrosum galeatum: subscritum: SALVS F. forte filii, ut hic sit T. Manlius Torquatus Silani superioris pater, nam & torques, quo exornatus est in numo, id indicat. Torquatus autem dictus fuit, quod ex Iunia gente in Manlium Torquatorum familiam adoptatus esset. Sigonius D. illum Silanum de Lusitanis triumphasse existimat; ad quem triumphum numus ipse spectauerit: sicuti & alius eiusdem numus, qui ab vna parte imaginem expresseit Victoriae cum litera A. ab altera bigam cum Victoria equos incitante, & inscriptione D. SILANVS. L. F. ROMA. supra equos numerus expressus cernitur, XIII. Q. Labieni Parthici, T. Labieni, qui prius partium Caesaris, deinde Pompeianorum fuit, numus ab vna parte ipse caput habet cum inscriptione: Q. LABIENVS PARTHICVS IMP. ab altera equum ephippiatum & phaleratum. Licinia gentis aliquot exstant numi, equorum imagine condecorati. Primus in hoc ordine biuges habet, quorum priora vna manu secutus gestat: subscritum est, L. LIC. C. N. D. O. M. ab altera parte imago est Victoriae, cui circumscritum est: C. MALLE. C. F. Fuit autem L. Licinius cum Cn. Domitio, &c. Malleolo, eundem monetæ triumvir, Secundus ostendit ab vna parte P. Crassi caput laureatum & antrosum galeatum, retrò quod scriptum est, S. C. ab altera parte idem Publius equum sinistra manu ducit, dextra lanceam gestat. Circumscriptio legitur: P. CRASSVS. M. F. Tercio eques exprimitur, nudus velocissimè currens, palmam humero ferens: cum inscriptione: A. LICINI. ab altera parte caput depictum, cum inscriptione: NERVA. Quarto eques ornatus virum quendam flexis genibus supplicem capillis prehensum detinet. Inscritum est huic numi parti: NERVA IIIIVIR. Altera parte laureato expresso, capiti circumscritur. A. LICINIVS. FIDES. Caput præcedens numi nimirum equitem, Apollinarem ludos ab aliquo ex Licinia gente, cum prætor esset, in Circo factos, sine dubio designare. Quintus numus ab vno latere ostendit equitem dextra lauream ferentem: Inscritum est: AVGVSTVS DIVI F. ab altero ancylia Saliorum, cum inscriptione: P. STOLO IIIVIR. Equestris isthæc statua ad Augusti victoriam aliquam, ob quam ei statua humi modis decreta fuerit, haud dubio pertinet. Sextus ac postremus ab vna parte Veiovis simulachrum, ab altera quadrigam habet: cuius moderator dextra spiculum vibrat, sinistra vimbonem gestat. In Licinia gentis numo Victoria icon est Laureata, cum literis: P. V. id est publico, nimirum argento, ab altera parte, eadem biuges propellit, cum inscriptione: M. LICILI. RVF. Cn. Lucetii Trionis numus cum inscriptione ab vna parte: Cn. LVCR. ROMA. binos ostendit equites erecta lancea, & ab altera parte Victoriam, cum inscriptione: TRIO. Currus triumphalis Maianie gentis à Victoria rectus cum inscriptione C. MINI. ROMA. & ab altera parte Victoriam etiam exhibens, ad C. Maianum P. F. P. N. pertinere videtur, qui Cos. de Antiatribus, Latiniis, & Velernis triumphauit. Est & biga in numo Mamiliorum, in quo & numerus expressus cernitur XXVIII. Inscrit: scriptum C. LIMETA. P. CREPVSI. ab altera numi parte velatum caput est: & antrosum galeatum cum inscriptione: L. CENSORIN. Apparet autem triumuiros hos fuisse. Mamliorum numis tribus triumphalis currus pingitur, in priori ab utroque equorum latere appicta est stella, eorum vero moderator galeam indutus est cristatam: infra scriptum: A. MANLI. Q. F. Altera numi parte Victoria icon est galeam induta cristatam: & inscriptum est SER. ROMA. Fuit Procos. contra Sertorium missus. Altera victoria equis præfata: in hoc numo subscritum est: T. MAN. AP. CL. Q. VR. nam cum Ap. Claudio quaestor vrbis fuit. In tertio Victoria in aere suspensa triumphanti tropæum imponit. Subscritum in hoc: L. SVLLA IMP. Ab altera parte Victoria imago conficitur, cum inscriptione: L. MANLI. PRO Q. Quarto eques expressus est, lanceam & scutum gestans, sed equum sine freno & habenis regens: cum inscriptione: L. TORQVA. Q. EX S. C. Altera numi pars

Victoria ostendit, & inscriptum ei, ROMA. Philipporum ex Marcia familia tres sunt denarii equestris status insignes: quarum prima lapideo imposita est ponti quinquæ foraminum, quibus inscriptum est: A QVA MAR. ab equi vero tergo: P. PHILIPPVS. Altera numi parte caput exhibetur Anci Romanorum regis cum lituo & inscriptione: ANCVS. Quia numi parte L. Philippus, qui hunc denarium cudidit, indicat vultu, ab Anco Marcio originem se duxisse: cui autem lituus appictus, quod religionem neglectas aut prauè cultas, ut erant à Numa instituta, Pontificem Max. proponere in publicum iussisset; quam ob causam sacrificus vocatur ab Ouidio, de Marcia gentis origine loquente:

Marcia sacrisco deductum nomen ab Anco.

De aqua autem Marcia, quod ab Anco Marcio, qui cam deduxit, nomen accepit, latenter veteres omnes. Statua equestris, quæ aquæ ductui imposita est, opinatur Vrsinus, designari eam, quam scribit Livius lib. 9. Martio Tremulo ante ædem Castorum positam à Senatu, populoque Rom. fuisse, quod Samnites bis vicisset, & Anagnina capta populum stipendio liberasset. Alii ad statum equestris referunt, quam Philippus Augusto decreuit, cuius meminit Cicero in epist. ad Brutum: quorum opinio Vrsino improbat. Alter Philippus eiusdem numus, ab vna parte L. Marcii imaginem habet, cui in Hispania concionanti è capite flamma cluxit: ab altera parte statum equestris, lauri ramum dextra gestantem, cum inscriptione: L. PHILIPPVS. Vrsinus eandem statum putat cum præcedenti, quæ Q. Marcio decreta fuit. Est & alia equestris statua tertio numo expressa, cum viro armato, & spiculum vel hastam vibrante, cui inscriptum est Q. PHILIPPVS. ROMA. ab altera parte picta est Victoria. Equitem illi Castorem esse iudicat Vrsinus, quod ut cecinit Horatius: Castor gaudet equis: Imò idem inde ab Homero appellatur. Ab equorum autem studio videtur Philippus is (inquit) dictus esse, qui primus ex hac familia cognomen inuenit, ad quem respexisse eum, qui denarium cudidit, dubitandum non est. Ab equi tergo adpictus est scorpius. Est item numus eiusdem gentis, in quo defultores equi depicti sunt, cum luna noua & caduceo, & cum inscriptione: C. CENSORIN. & altera parte duo capita Numæ

seilicet & Anci Roman. regum, à quibus Marcii originem ducunt. Estque adhuc alius, in quo equus est singularis sine agitatore procurrens, cum eadem inscriptione: adiecti sunt duo apices, & supra utroque binæ stellæ. Hic numus ab altera parte vnum tantummodo caput habet, quod forte Anci fuerit. Biga denique alio numo exhibetur, cum inscriptione: C. LIMET. CREPVSI. CXXIII. & ab altera parte caput velatum, cum inscriptione: L. CENSORIN. Hicque posterioribus numis Marcii alieuius de Iudicis Circensibus, equo singulari, defultoribus, & bigis parvas victorias designari consuevit, quas C. Censorius triumphum sub Augusto, ut progenitoris sui monumenta illustraret, in his nummis signauit. Memmiorum numus ab vna parte binos ostendit equos, inuicem obuertos, similiterque totidem viros, altera manu hastam ferentes, cum inscriptione L. MEMMI. ab altera parte caput laureatum. In altero vero eiusdem gentis numo biugum moderatori Victoria aere suspensa lauream porrigit: Ante eorum pedes litera expressa est, N. Infra scriptum: L. MEMMI. GAL. ROMA. Altera parte viri caput, & à ceruice ferra, aut quid ferra specie, cum inscriptione: ROMA. Similis huic per omnia numus alius, sed sub equis scriptum est: L. C. MEMMIES GAL. & ab altera parte, K. EX. S. C. Celebris est huius gentis quidam Memmii adilis plebeius, qui Cerealia, hoc est, Cereis ludos, quibus equorum cursus in Circo exhibebantur, primus fecisse dicitur: itaque Dio memoriam prodidit, ante demum Brutum euenisse, ut adiles plebei gladiatorum certamina pro equorum cursibus exhiberent. Mettia familiae numus cum inscriptione, M. METTIVS. bigam ostendit, cuius equos auriga nullis vtens habenis aut frenis, voce ad cursum impellit, dextra spiculum vibrans, sinistra insigne scutiforme ferens: altera parte Caesar laurea exornatus exprimitur, cum lituo & inscriptione: CESAR DICT. QVART. Sub eo enim quartum dictaturæ eundem monetæ præfata. Equites pileati & lanceati duo, cum totidem supra caput stellis in numo conspiciuntur Minutiorum cum inscriptione: Q. MINV. ROMA. ab altera parte imaginem habet Victoriae, & inscriptionem: RVF. Eadem imago picta est alio eorundem numo, qui ab altera parte quadrigam habet, cuius equi sine frenis & habenis sunt: Inscritum ROMA. L. MINVCI. Biga vero gentis Multidie expressa cum inscriptione, L. MVSSI. DIVS LONGVS: altera parte Victoriam ostentans, ad Caesaris dictatoris victorias (inquit Fulvius) spectat, quarum causa spectacula in Circo edita fuisse tradit Suetonius: Circepsibus (inquit) spacio Circi ab utraque parte productis, & in gyrum currip addito, quadrigas bigasque equos defultorios agitant nobilissimi iuvenes: atque ob similes aliorum victorias, saepe (ni fallor) in aliorum numis, bigæ quadrigæque & defultorii conspiciuntur: nec aliud spectare puto trigam, quæ in Ne-

Marcia fa-
milia numi.Castoris sta-
tua.Memmiorum
numus.

Libr. 47.

Metriorum.

Minutiorum
numus.

Mussidorum.

Cap. 39.

Nauiorum.

Ogulnorum.

Opeimiorum.

Papiria ge-
lis numi.

Petronia.

Lib. 4. c. 7.
Pinaris.

Plautia.

Camelus
quid in nu-
mis indicet.Porcia fa-
milia numi.

Postumia.

Procilia.

uorum denario expressa est cum inscriptione, C. NAE. A. BALB. qui ab altera galearum caput habet; cuique inscriptione est S. C. Testatur Fulvius in veteri quadam inscriptione, quæ proximis annis in foro Romano reperta, in Capitolium translata fuit: in cuius altera parte equestris statua Curtii eius expressa est, à quo Lacus Curtius dictus fuit, mentionem fieri L. NAEVII. L. F. Spurini prætoris, &c. Ogulnorum numus ab vna parte laureatum caput; ab altera quadrigam ostendit cum inscriptione: VER. CAR. O. GVL. Opeimie gentis numi duo sunt, qui ab vno latere Victoriae imagine illustrati sunt: sed in altero ea dextra laureata gestans equos quadriges agitat: altero bigam moderans vna manu arcum tendit: priori subscritum L. OPEIMI. ROMA. Altero M. OPEIMI. ROMA. Hic L. Opeimius homo fuit clarus, & in Senatu potens, quia Consul C. Graccho & M. Fulvio interfectis, acerrime Victoriam nobilitatis in plebem exercuit. Eam itaque priori numo indicat. Carbonum Papiriae gentis numi duo ab vna parte impressam habent imaginem Victoriae: ab altera quadrigam à Ioue vna manu fulmen, altera sceptrum gestante moderatam. Vni inscriptum est M. CARBOROMA. alteri: CARB. ROMA. P. Petronii Turpiliani numus ab vna parte ostendit Pegasus, ab altera imaginem Augusti, sub quo triumphum gessit. Allusio est, ni fallor, ad L. Petronium, qui cum humili loco natus esset, P. Cœli beneficio ad equestris ordinem & splendidam militiæ stipendia peruenit, ut scribit Valerius Maximus. L. Natta ex familia Pinariorum duo sunt numi, cum impressa biga: & uterque ab altera parte impressam habet imaginem Victoriae. Vtrique inscriptum N. A. T. A. ROMA. sed alterius equi solutiprocurant: altero Victoria habenas moderatur. In tribus Plautiorum numis quadriga picta est, quorum prior, cuius inscriptio est: L. HYPSEVS AED. CVR. subscritio: C. HYPSE. COS. PREIRE. CAPTV. & in quo sub equis appictus est scorpius: ab altera parte exhibet camelum sarcina onustum, à cuius lateribus quidam flexo genu laurum aureum ostendit. Inscritum M. SCAVR. AED. CVR. EX S. C. Infra scriptum est: REX ARETAS. Alteri ab vno latere scriptum est: C. YPSE. COS. CEPIT. ab altero, in quo imberbis viri caput pictum est, cum pisce P. YPSE. S. C. Tercius eandem habet utrobique inscriptiones: sed in hoc viri caput barbatum est, & à ceruice expressus est trident. Ex quibus inscriptionibus colligitur, tres istos numos in C. Plautii Hupseii memoriam cuius esse, qui Decianus in Fastis cognominatus est, quique Priuerno capto, de Priuernatibus triumphauit. Camelus autem ludorum, quos in edilitate fecerat, index esse potest: magis tamen placet Vrsino, si camelus ad Arabiam regulum Bacchum Iudæum referatur, quem à Plautio Cn. Pompeii, ut opinatur, in Asia legato, vel pro quaestore superacum fuisse credibile est, eo bello, in quo Aretas quoque rex ab Emilio Scauro, Pompeii item pro quaestore victus est. Est & aliud Plautiorum numisma, quod Solis imaginem ab vna parte cum inscriptione L. PLAVTIVS. ab altera parte Victoriae imaginem ostendit in medio quatuor equorum, quorum vni infideri videtur. Inscritum est: PLANCVS. Est denique aliud, quo duo equites lancea directæ procurrentes depinguntur, cum inscriptione: C. PLVTI. ROMA. Altera parte exhibetur Victoria. Victoria item exhibetur altera parte numorum Porcie familie, Victoria bini ostendunt bigam: sed in priori, cui subscritum est: L. LIC. C. N. D. O. M. & altera parte L. PORCI. LICI. equos agitant dextra vibrat spiculum, sinistra gestat sceptrum. Altero numo Victoria ferum ostendit, & bigam ipsam moderatur: Inscritio: C. CATO. ROMA. Est & alius Porciorum numus, in quo quadriges auriga flagelli loco, tericulo vtitur, campanæ specie: Subscritum est: M. PORC. ROMA. ab altera parte L. A. C. A. Inter Postumiorum numos vnus est, quo ab vna parte tres exhibent equites dextra lanceam, sinistra sceptrum ferens, quibus pedes præcurrit gladio accinctus, cum inscriptione: A. ALBINVS. ab altera parte, ROMA. sub capite Dianæ. Hoc numo Albinus maiorum suorum monumenta celebrat, pugnam illam exprimens, in qua A. Postumius dictator, ad lacum Regillum cum Latinis dimicans, Sex. Tarquinius Superbi regis filium interfecit. Alter & eiusdem gentis numus subscritus similiter: A. ALBINVS. ab vna parte equos ostendens binos è fonte bibentes, totidemque hactatos viros; quorum capiti immixta stella, & appicta etiam est luna: ab altera parte caput laureatum cum stella maxima & inscriptione: ROMA. petri- net ad eundem A. Postumium: cui scilicet contra Latinos ad lacum Regillum, ut dictum est, pugnant, Castor cum Polluce fratre auxilio venisse dicitur, & post pugnam ad lacum Iuturnæ suum equorumque sudorem abluisse, in quo eius loco ades constituta fuit. Est & quadriga insignis alius huius gentis numus, cuius solutis tracta: cum Victoria signo ab alia parte, cui appictus est flammis apex, ad L. Postumium Albinum flammis Martialem alludens. In quodam Prociliae gentis denario ab vna parte Iunonis Sospite pellem capitis caprini indute imago est cum inscriptione S. C. ab altera parte biuges eadem dea, dextra spiculum, sinistra sceptrum gestans

moderat. Subscritum est, L. PROCIL. I. F. Hic autem L. Procilius, qui hunc denarium cudidit, hac dea imaginem significat, se è Lanuvio municipio oriundum fuisse. Ibi enim ea dea colebatur tali simulachro, ut ex hisce Ciceronis verbis clarum est: Tam hercle (inquit) quam tibi illam nostram hospitam, quam tu nunquam ne in somnis quidem vides, nisi cum pelle caprina, cum hastâ, cum sceptrulo, cum calcæis repandis. In Quinctiorum numo equestris statua duæ ab vna parte cum inscriptione: T. Q. ROMA. conspiciuntur, & ab altera parte Victoria, & retrò eam flammis apex. L. Rubrii numi duo sunt argentei, cum thesa quadriga vecta. Vtrique subscritum: L. RVBRI. sed alterius numi thesa inculpta est auis (aquila forsitan) imago, & Victoria volitans aut acie suspensa equis lauream imponere satagit: præterea alter caput ostendit nudum, laureatum, & barbatum, & à tergo tridentem, cum inscriptione: D. OSSEN. alter caput habet imberbe similiter coronatum, & à tergo sceptrum, & inscriptionem: D. OS. Pertinet autem thesa hæc, quantum coniectare licet, ad ipsius Rubrii sacerdotium aliquod, vel maiorum suorum alicuius. Erant enim thesa porticum, ut ex his Cicero verbis in oratione de aruspicio responsis intelligere possumus. Te appello Lentule, cuius sacerdoti sunt thesa, curricula, præconio, ludis, libationes, &c. Erant & ædilia, ut ex eodè colligi potest. Omnes (inquit) dii, qui vehicula thesarum solennes ver. catus ludorum iniit, &c. His accedit Festi quoque auctoritas, qui thesam (inquit) vocari Simus Capito ait, vehiculum quo eximia deorum ludicris Circensibus in Circo ad puluim vehuntur. Autigitur ædilitatem à se gestam, vel maiorum suorum aliquo, significare Rubrius voluit, aut pontificatum aut sacerdotium, quod thesis videretur, vel certe (quod magis placeat Vrsino) ad thesam Casari dictatori decretam. Rubriae gentis numus ab vna parte bigam habet, cuius equos Victoria lauream præterens agitat, cum inscriptione: L. RVTI. I. altera parte Victoria imago est, cum inscriptione FLAC. Similis per omnia Saufeie gentis denarius, cum inscriptione: SAUFEIA. L. SAUFE. ROMA. Scriboniorum quoque numus quidam vb vna parte Victoriam exhibet; altera binos equites illos, quibus stella supra caput appingitur, Castorem necpe & Pollicem, cum inscriptione: C. SCR. ROMA. Idem etiam numus inter Semprianos extat, cum inscriptione ab vna parte: L. SEMP. ROMA. ab altera PITIO. Est vero & alius eiusdem gentis denarius, in quo ab vna parte equi Nepuni in pisces posteriores parte deficientes conspiciuntur, cum duabus staturis & inscriptione: L. ATRATINVS. Ab altera capita duo cum inscriptione: M. ANT. IMPER. TER. COS. L. Sentius Saturninus triumphans argento publice signando, duos cudidit denarios cū quadrigis ab vna parte, ab altera Victoria. Priori sub equis inscriptum: L. SEN. TI. C. F. D. Ab altera parte: ARG. PVB. alteri: L. SATVRN. F. Sepulie gentis numus elegantissimus ab vna parte equitem defulorem cum laurea à tergo eius appicta ostendit, cum inscriptione: P. SEPVLIVS MACER. Ab altera parte imaginem Pontificis Maximi (Caesaris dictatoris) cum lituo & phala. Elegatissimus item Sergie gentis numus ab vna parte equestris habet statum, quæ altera manu caput ostendit, cum inscriptione: Q. M. SERGI SILVS. Altera parte Victoriam cum inscriptione: ROMA. EX. S. C. Numus est in M. Sergii honorem sine dubio signatus, quæ egregia bellicæ laudis monumenta reliquit, inter quæ tamen, cuiusnam Carthaginensium ducis caput ab eo sit amputatum, quod (ut diximus) in altera denarii parte Sergius ipse equo infidens manu gestat, non recensetur. Ipse autem de factis suis orationem scripsit, ex qua Solinus: Post hunc (inquit) M. Sergius duobus stipendiis, primo, aduerso corpore ter & vicies vulneratus: secundo stipendio in prælo dextera perdidit: quæ de causa ferream sibi manum fecit: & cum neutra penè idonea ad præliandum valeret, vna die quater pugnavit, & vicis sinistra duobus equis eo infidente confossis, &c. Sertuliorum prior (eorum Sertuliorum numi.

Iuno caprinæ
capiti pelle
induta, ubi
colebatur.Quinctiorum
numus.

Rubriorum.

Thesa quid
inducit.Lib. 7. in
ver.Rubriae fa-
milia numi.

Saufeia.

Scribonia.

Semprianus.

Senia.

Sepulia.

Sergia.

M. Sergii
fortitudo.Sertuliorum
numi.

gō referunt ad M. Seruiliū C. F. qui Magister equitū fuit, P. Sulpitio Dictatore anno D.L. & consul anno insequentis, cuiusque pugnam aliquam equestrem significari equitum signis existimant, quae in eo denario exhibentur, eandemque etiam indicare voluisse, qui alterum denarium eudit. Mihi autem magis placeret (inquit Fulvius) si equites qui sunt in quatuor denariis expressi, alter ad Sp. Melium equestrem ordinis virum, alter ad C. Seruiliū Ahalam magistrum equitum referretur, à quo Sp. Melius regnum affectans, interfectus est: denariisq; huiusmodi crediderim à M. & C. Seruiliis Ahalis in progenitoris memoriam signatos esse; cum & ipse quoque occisi Caesaris, liberataq; patriae laudem aliquā vindicarent. *Lib. 2. Phil.* Author enim est Cicero praefer P. & C. Seruiliis Calcas fratres, duos etiam Ahalas cum aliis coniuratis Caesarem interfecisse. Spurius gentis numus altera parte victoriam, altera bigam habet cum inscriptione: A. SPVRI. ROMA. Idem cum hoc numo esset, numus Seruiliorum, nisi aurigam lauream in hoc Victoria cohonestaret. Inscriptum huic P. GALB. ROMA. Est & alius eorundem numus, qui ab vna parte equestrem habet statuam cum titulo: S. E. R. GALBA IMP. ab altera Hispania imaginem cum duabus lanceis, spicis, & scuto. Lancea & scutum Hispanorum in remilitari praestantiam; spicae provinciae fertilitatem indicant. Statua vero equestris, potest ad Galbae equestrem aliquam statuam pertinere, quae ab Hispaniis ei decreta fuerit. Tarquintia gentis numus. *Lib. 2. Phil.* Tarquintia gentis numus à C. Tarquinio P. F. vt ex inscriptione apparet, cuius ab vna parte bigam habet ab altera C. ANNII caput cum inscript. C. ANNI. T. F. T. N. COS. EX S. C. Fuit enim hic Annus Sylla legatus contra Sertorium & Tarquintium missus. C. Terentii numus, qui auctera parte victoriam ostendit duplicem, aduersa binos habere equites, quos Calpurnius & Pollucis symbola esse sapē indicauimus: cur vero hunc euder numum, necdum obseruauim. Titinia gentis denarius, in quo Victoria bigam moderatur, & inscriptum est: C. TITINI. altera parte impressam habet Victoriam cum hoc numero xvi. ex quo colligitur, denariorum flandorum curatorem fuisse, cum Hannibale vrgente altes riales facti sunt, placuitque denarium sexdecim denariis permutari: quinarium octonis, festerium quaternis. Ticio- rum numi tres altera parte Pegasi habent cum inscriptione: Q. TITI. Altera prior virum barbaram, alter imberbem, tertius victoriam. Pegasi autem adduxit quosdam, vt ad Titiū poctam, de quo meminit Horatius ad Iulium Florum, referendos hos denarios putant. Eius versus sunt hi:

*Quid Titius Romana breui venturus in ora
Pindarici fontis qui non expulsi hantibus?*

Vtrigitur Tizio huic denarios huiusmodi quidam referrent: imago Pegasi etiam impulsit, quae in duobus denariis, quadra- to Hermæ impo- sita est: Clarorum enim & insignium aliqua virtute virorum capite Hermis imponi solent. Victoriae quoque simulachrum in vno denario impressum ad Titiū in in poctis certaminibus victoriam aliquam referri potest, cuiusmodi multa Comicorum & Tragicorum poctarum inter se certantium à Graecis, Latinisque scriptoribus celebrantur. Vtrigitur vero magis placet, si Pegasi signum, Corintho coloniae a Caesare Dictatore deductae, & ab Augusto postea in- stauratae tribueretur: ad hanc enim fortasse respexisse Q. Titiū, qui frater vel consanguineus esse potuit L. Titii, qui Tr. Mil. legionis Vernaclae sub Caesare ab Hirtio dicitur. Bigae, quae in Titurionum quodam numo expressa est, Victoria dextra lauream ostentans, equos agit, sub quibus appicta est galea, cum inscriptione: L. TITVRI. Altera numi parte eius simulachrum cum inscriptione est: SABIN. Fuit hic L. Titurnus Sabinus argento publice feruendo praefectus, frater forsan Q. Titurni Sabini, qui Caesaris legatus in Gallia contra Vercellos praefectus multa praestitit. Quae fuerit Trebauia familia, non constat; eius extat denarius argenteus ab vna parte Victoriae imagine, altera quadriga insignis cum inscriptione: L. TREBAVI. ROMA. Est & quadriga in Tulliorum denario, sed equi eam trahunt soluti, & insitit Victoria sinistra manu ramum lauri gestans, appictaque laurea est, cum inscriptione: ROMA. Creditur spectare numus ad triumphum M. Tullio Cicero ob res in Cilicia bene gestas decretum, de quo ipse scribit in epistola ad Catonem, & ad Atticum. Valeriae gentis numi duo sunt bigam ostendentes: alteri inscriptum; C. VAL. C. F. ROMA. Huic ab altera parte Victoriae simulachrum est: alteri inscriptum: L. VALER. Ab altera parte mulier coronata conspicietur, & a tergo malleus cum inscriptione: ACISCVLVS. Vargunteae vero gentis numus ab vna parte imaginem habet Victoriae cum inscriptione: M. VARG. Ab altera quadrigam cum inscriptione: ROMA. Veritā vero bigam, & retro eam spica tituli, cum titulo: L. VETIVS IVDEX. Ab altera parte T. TATII Sabini imaginem cum inscriptione: T. A. SABINVS. S. C. C. Vibius Panfa Col. cum Hirtio contra M. Antonium hostem à Senatu iudicatum missus signis ad Mutinam cellatis, praefectio Antonium superauit. Ad quam Victoriam indicandam

duos potissimum numos eudit: quorum altero ipsius simulachrum cum inscriptione: PANSA. S. ab vna parte, ab altera quadriga triumphalis: altero eadem quadriga ab vtraque parte expressa est, cum inscriptione: C. VIBIVS C. F. PANSA. Vinturionum numi duo sunt in Augusti honorem cusi: In priori equestris est statua basi insitens, in qua sub ipso equo inscriptum est: S. P. Q. R. IMP. CAES. ab vna parte: ab altera basi sine statu, inscriptum est: S. P. Q. R. IMP. CAES. QVOD V. M. S. EX A. P. Q. I. S. AD A. D. Circumcirca vero scriptum: L. VINI- TIVS L. F. IIIIVIR. Alter ab vno latere simulachrum habet Augusti: ab altero basim supra potem, cum duabus equi statu. Basi inscriptum S. P. Q. R. IMP. CAES. Ab vtraque basi parte statua est humana. Sub ponte scriptum: L. VINITIVS. Pertinent (inquit) hi numi ad declarandos Augusti honores, qui ei ob vias munitas decreti sunt: Hi vero, vt testatur Dio, & antiquitatis monumenta consti- mant, fuerunt statuae equestres, & arcus superimpositis sta- tuis. Basi autem, siue columna inscriptio, cui in priori numo superimposita est equestris statua, ex Liuio interpretari potest: S. P. Q. R. Imp. Caesari, quod viae munitae sunt ex ea pecunia, quam is ad ararium deculit. Huic numi similitudinem alium pingit Sebastianus Etricus, sed in hoc arcus fuit duo, & vterq; superimpositum habet statuam equestrem, item equitem dextra lanceas, sinistra scutum ostentantem. Inter vtrumque arcum, inscriptum est: QVOD VIAE MVN. SVNT. Altera numi parte Augustus ipse imber- bis pictus est cum inscriptione: S. P. Q. R. CAESARI AVGVSTO. Eadem imago cum eadem inscriptione in alio quoque denario exhibetur, qui ab altero latere arcum ostendit duplicem, alterum scilicet alteri superimpositum, in cuius vertice curus conspicietur triumphalis, cuius modera- torem victoria à tergo affans laurea donat. Inscriptum simi- liter numo: QVOD VIAE MVN. SVNT. Triumphalis autem curus non aliam ob causam numo exhibetur, quam vt indicaretur Augustum viis muniendis viros triumpho dig- nos, vel qui alias triumphasset, praefecisse. Cum vero in Augusti equestres statuas incidimus, non incongruum fuerit, aliarum quoque in eiusdem Imperatoris honorem erec- tarum ex numero antiquorum auctoritate, mentionem facere, ac deinceps aliorum Imperatorum, qui similiter Aug- gusti vocari voluerunt, quatinus opera venimus Sebastiani E- trici, & si opus fuerit, etiam aliorum. Pingit itaq; is aureum numum, in quo arcus conspicietur triumphalis cum quatuor superimpositis equis, & tribus viris, quorum vnus à tergo e- quorum est, duo à lateribus, qui insignia ferunt militaria. In- scriptum est numo ab hac parte: CIVIB. ET SIGN. MILIT. A PART. RECVP. Hoc est: Civibus & signis militibus à Parchis recuperatis: Dio Auctor est, non solum gratissimum Augusto fuisse, quod ciues & militaria in- signia, quae Craffo & Antonio essent erepta, citra vllum cer- amen recuperasset, verum etiam templum Martis vltoris in Capitolio ad imitationem Iouis Feretrii, quia signa ea milita- ria suspenderentur, decreuisse, & equos quoniam in urbem inuectum, ac fornice trophaum gestante honoriatum fuisse. Ab altera numi parte Augusti imago est, cum inscriptione: IMP. CAESARI AVGVSTO. COS. XI. TRI. POT. VI. S. P. Q. R. Est & alius eiusdem Augusti numus argenteus cum inscriptione: C. CAESAR... quia altera parte cum ephippiato equo insidentem ostendit, pernicissimae equi- tantem, cum inscriptione: POPVL. IVSSV. Cuius enim fuit, cum iussu populi equestres illi erigeretur statua, cuius mentio apud Patreulum, his verbis: Mox cum Antonius occurrisset exercitui, quem ex transmarinis provinciis Br- dulum venire iusserat, Legio Martia & quarta, cognita & Senatus voluntate & tanti iuuenis indole, sublati signis ad Caesarem se contulerunt. Eum Senatus honoratus equestri statu, quae hodieque in rostris posita aratam eius scriptura indicat, (qui honor non alii per C.C. annos, quam L. Syl- lae, & Cn. Pompeio, & C. Caesari conigerat) pio P. R. vna cum consiliis designatis, Hirtio & Panfa bellum cum An- tonio gerere iussit. Est & argenteus numus cum inscriptio- ne ab vna parte: AVGVSTVS DIVI F. Ab altera sta- tuam ostendens equestrem, cum tribus militibus insigni- bus, scriptum est: C. CAESAR. AVGVSTI. F. Eri- tius in honorem Augusti culum putat; Aeneas Vicus in ho- norem Caii, quod mihi quoque videtur: cum certum sit tunc culum esse, cum Caium Augustum in provinciam, quae fuit Armenia, mitteret. Numisma Tiberii Claudii cum eius effi- gie laureata & inscriptione: TIB. CLAVDIVS CAESAR. AVGVSTVS. P. M. TR. P. IMPERAT. Ab altera parte equestrem ostendit statuam in medio duorum trophaorum, ipsius hostium onduorum, pulcherrimo su- perimpositam arcui inscripti huic epari: NERO CLAV- DIVS DRVSVS GERMAN. IMP. S. C. Excusum fuit hoc numisma in Claudii honorem ob subactam Britan- niam, de qua magnifice triumphauit. Nisi dicamus arcum illum esse, quem Neroni Druso Claudii patri Senatus dica- uerat, cum triumphans ex Germania Urbem iniret. Neronis nu- vero mu.

verò numus, similiter inscriptus est ab vna parte: NERO CLAVDIVS CAES. AVGVSTVS. GERM. P. M. TR. P. IMPER. P. P. Arcum quidem etiam habet trium- phalem, sed quatuor ei superimpositi sunt equi, cum statu- hinc inde humanis & Victoria, cum inscriptione: S. C. De Neronis triumpho de Parthis, quem numus exprimit, me- minit his verbis Cornelius Tacitus: Ob hac consulatus Im- perator Nero, & Senatus consulto supplicationes habuit, statuaeque arcus & continui Consulatus principi. Etc. Est & alius numus in eiusdem Neronis honorem excusus, qui ab vna parte eius effigiem, palmamque exhibet, cum inscriptione: IMP. NERO CAESAR AVGVSTVS. P. MAX. Altera parte eun- dem Neronem equo insidentem, & duos prostratos viros lancea transfigentem. Alio item quadrigam agitant, sinistra palmam gestant. Inscriptum numo E. V. T. H. M. V. S. Quatuor autem Nero ludis Circensibus, quibus quadri- ga certabant, delectaretur, meminit Tranquillus, cum in- quit: Equorum studio vel praecipue ab ineunte aetate flagrant, plurimisque illi sermo, de Circensibus erat, & quondam tra- ctum praesum agitatore inter conspiciunt quereus oburgante peda- gogo, de Hecloze loqui cernitur est. Sed cum inter initia im- mris Circensibus seorsu commentat, Etc. Vt vero Neronis in hoc certamine eximia indicaretur peritia, addita est inscriptio, E. V. T. H. M. V. S. Hic enim quadrigarius in Olympia ludis fuit celeberrimus: Meminit eius Plinius his verbis: Consecratio est vniuersae, sententiae graueis idem iussu, & Iouis deorum summi asilipulau, Euthymius Pyda, semper Olympic videt & semel videt, Etc. Est denique alius adhuc numus in eiusdem Neronis honorem excusus, in cuius parte vna eius conspicietur effigies, cum palma & inscriptione: IMP. NERO CAESAR AVGVSTVS. P. MAX. Altera Circus & in eo quadriga circum metas currentes, & cursu certantes. Eadem huius numi, quae prioris ratio est. Titi quidam numus cum eius effigie ab vna parte, & inscriptione: IMP. T. CAES. VEESPAS. AVGVSTVS. P. M. TR. P. P. P. Ab altera parte eiusdem Imperatoris habet statuam eque- stre, quae virum quendam sub equo prostratum concu- cat: Subscriptum est: S. C. Alius est eiusdem Titi Velpa- siani numus cum eadem effigie & inscriptione eadem, altera parte ipse Titus curru vehitur triumphali, sceptrum dextra ostentans. Appicta curru ipsa Victoria est, & lauritem ra- mus, cum inscriptione: S. C. Triumphus eo Titi expri- mitur de Iudaeis. Est & alius numus, cui ab vna parte inscri- ptum est: IMP. T. CAES. VESP. AVGVSTVS. P. M. TR. P. P. COS. VIII. & altero latere S. C. in quo vir quidam pedes, indutus galeam, orbem equi trahet, Ro- ma nimirum, auro foris Mars aut Bellona Tito: quasi monar- cham creatura. Extat & Domitiani equestris statua in quo- dam numo aereo cum inscriptione: PRINCEPS IV- VENTVS. S. C. in cuius similiter altera parte Domitia- ni etiamnum adolescentis simulachrum expressum est, & inscriptum: CAESAR AVGVSTVS. F. DOMITIANVS. COS. II. Similissimus per omnia datur eiusdem Domi- tiani numus quidam argenteus, sed ab ea parte, in qua ipse equo vehitur, nulla est inscriptio. Vterque culus fuisse cre- ditur, cum in Galliam, & vtramque Germaniam ipse cogi- taret. Est & argenteus eiusdem effigie nobilis cum inscri- ptione: CAESAR AVGVSTVS. F. DOMITIANVS. in quo ab altera parte Pegasi est, cum inscriptione: COS. IIII. Huius numi duplex redditur ratio: sunt qui famae illius, quae de eo vbiq; terrarum dispersa erat, typum esse volunt. Peg- asus enim famae symbolum est: alii vero ab ipsomet Domi- tiano culum hunc numum consuevit, vt se poctes studio- sum indicaret: talem enim se esse simulabat, vt testatur Sue- tonius. Elegantisimum quoque arcum numisma à Graecis excusum reperitur cum inscriptione, A. DOMITIANVS. al- tera parte impressum habens arcum triumphalem, tribus por- tis insignem, cui superimpositae cernuntur quadrigae binae, quarum vna ipse vehitur, & ab vtraque earum latere vir qui- dam genu flexo, & manibus post terga reuinctis, supplexa- stat, cum inscriptione: IA. Iltiusmodi arcum mentio est apud Suetonium his verbis: Statuas sibi in Capitolio non nisi aureas & argenteas poni permisit, ac pondera certis. Iam arcusq; cum quadrigis & insignibus triumphorum per regiones urbis tanquam tot exstruxit, vt eundem Graecis inscriptum arcum sit, Arcum & culum. Fuit & alius ei culus numus honoris ergo ob deuictam Germaniam, in quo ab vna parte ipse eques peditem scuto se defendentem, prostratum proculcat, cum inscriptione: S. C. Ab altera parte inscriptum est: IMP. GER. P. P. Similissimus quoque numus in honorem Tra- iani & Nerae principis excusus extat, sed in eo tantum à precedenti differt, quod prostratus scuto caret: Inscriptum huic numo S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. S. C. Altera pars imaginem eius exhibet laureatam, cum inscriptione tamen Nerae etiam communis: IMP. C. S. N. N. E. V. T. R. A. I. A. N. O. AVGVSTVS. G. E. R. DAC. P. M. TR. P. COS. V. P. P. Eiusdem Traia-

ni numus quidam alius à quadam Graecia vrbe excusus; ab vna parte Victoriam vtraque manu lauri tam ferentem ex- hibet, biga vestiam, symbolum videlicet victoriarum, quas contra diuersos populos obtinuit. Est & alius numus, cui ab vna parte effigies Traiani expressa est, cum inscriptione: D. N. E. R. V. E. T. R. A. I. A. N. O. AVGVSTVS. Altera equus Leonē lancea transfixurus, eam rumpit, ruptaq; morsum aleone arripitur. Allusio est ad spectacula, quae C. & X. diebus Traianus populo Rom. exhibuit, vt testatur Dio in eius vita. Qui vero eiusdem numus altera parte expressum habet Cir- cum, & in eo certantes cursu equos celeres & quadrigas bi- gasque, cuius est in memoriam reparati ab eo Circi, de quo meminit idem Dio his verbis: Natura magnificens & gloria appetens erat: Circum collapsum ampliore, & equis etiam elegan- tiorem restituit: quod ideo se fecisse inscripsit, vt populum Ro- manum capere posset. Reperitur denique pulcherrimum e- iusdem numisma arcum, quod altero latere Vlpiani exhibet basilicam ab eo exedificatam, variisque exornatam statu, inter quas supremae equestres sunt, cum inscriptione: S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. S. C. In quodam A- drianini numo, ipse circumphali vehitur curru: manu exten- dens, velut aliquid ab amante muliere (Victoria forte) acci- piens. Alio quidem decursio equitum & pedum militaris exprimitur. Duos enim equites, & peditem, scutatos, ha- statosque ostendit, cum inscriptione: DECVRIO. S. C. De hac decursione dicam post suo loco. Ipse vero Adria- nus equo vinctus quodam alio numo exercitum arte militari instruit, cuius loco pedites tres militaria ferentes insignia eodem latere numi exprimuntur, cum inscriptione: EXER- CITVS RÆTICVS. S. C. Adrianus enim teste Aelio Spartiano, quamvis pacis magis quam belli esset capidus, militem quasi bellum imminueret, exercebat, tolerantiae do- cumento eos imbuens, ipse quoque inter manipulares vitam militarem magistrans, & c. In eiusdem honorem numus al- ius cum inscriptione: MAVRETANIA. S. C. cuius culus peditem cum repraesentat, sinistra duo gestantem spicula, dextra ferocientem equum ducentem, aut potius cohiben- tem. Mauritanorum enim motus compescuit, qui nisi ex- quis ferē dimicant, teste Strabone, dum inquit: Pugnare frequentius ab equo hastati equis nudis vtentes & iuuenes frenis, & c. Antioi formosissimi adolescentis effigies thora- ce tenus eiusdem Adriani puro iussu, (erat enim ipse castris- mus, & in deliciis,) excusus, in quodam numo ostenditur cum inscriptione: ANTINOVS HPOC. & ab altera parte equo insidens, dextraque caduceum gestans. Tanto au- tem amore Antioi exaruit Adrianus, vt mortuo vbiq; ter- rarum diuinos exhiberi honores, inque decorum numerum referri voluerit, sacerdotisque constituerit, quorum vnus numus in eius honorem percussit, qui ab vna parte eius vul- tum ostendit, cum inscriptione: OCTAVIO. C. MAKPEA- AO. C. O. IEPYC. TOY. ANTINOY. Hoc est, Ho- stilius Marcellus Sacerdos Antioi: ab altera Pegalum erec- tis anterioribus pedibus, & volandi cupidissimum, sed à Mercurio freno cohibitum, cum inscriptione: TOY. C. AXAIOY. ANEΘHKE. hoc est, Actius dedicauit. An- tonini Pii Imperatoris numi sunt duo, vnus cum inscrip- tione Graeca, alter Latina: ANTONINVS AVGVSTVS. P. P. T. R. P. altera parte curru ipse vehitur triumphali, cuius exterior equus ephippiatus est. Est & similis numus alius, in quo Victoria equos quadriges moderatur. In- scriptum: VICTORIA AVGVSTVS. C. Extat & alter nu- mus in eiusdem honorem excusus, in quo ab vna parte eius effigies senili aetate expressa cernitur, cum inscriptione: DIVVS ANTONINVS: ab altera edificium pulcherrimum variis exornatum statu, & quadriga quae verticem eius occupat: Inscriptio est: CONSECRATIO. S. C. Numo huic lucem dat Iulius Capitolinus his verbis: Diuus est appellatus, cum illa certatim aduenientibus, cum omnes eius pietatem, clementiam, ingenium, sanctimoniam laudarent. Decreti sunt etiam omnes honores, qui optimis Principibus delati sunt. Meruit & fluminem & Circenses & templum, Etc. Elegans etiam extat numus M. Antonini, in quo ab vna la- tere ipse equo nectus lanceam dextra gestat, praet armatas vnus, duo vero subsequuntur, cum inscriptione: PRO- FECTIO AVGVSTVS. C. Quamvis vero is solus ad bel- lum proficisci videatur, socium tamen professionis habuit L. Verum suum fratrem. Meminit idem Capitolinus; Pro- fecti tamen sunt paludati ambo Imperatores, Parthis & Marco- manis cuncta turbantibus: nec parum profuit ista profectio, cum Aquileiam usque venissent. Est & equestris statua eleganti- ssima alio quodam numo expressa, cum inscriptione: IMP. VIII. COS. IIII. P. P. ab altera parte ipse pectore tenus expressus est, cum inscriptione: M. A. N. TONINVS AVGVSTVS. GERM. SARM. TR. P. XXXI. Alludit numus ad pulcherrimam illam Antoni- ni statuam equestrem, quae hodieque opera Pauli Ter- tii in Capitolio cernitur, cum prius forum D. Ioannis Lateranensis occuparet. Equi iuba & procomio proce- ritoribus praediti viri ceruicem dextra palpan, fini- tra

*Indices cer-
taminum
Olympiaco-
rum.*

E in hastilibus feris affluere, ex eodem dilectum Callodorum.
 Et contrario delictorios equos multi, ac Onophrius in pri-
 mis Panini in libro de spectaculis Romanis, singulares
 fuisse contendunt, qui premio currentem, cum id ceteris (in-
 quit hic) ex Dionysio, & tabulis antiquis intelligatur: alios
 vero equos, qui nullo victoria premio currentes, bigas tan-
 rum & quadrigas, tanquam ministros & adhortatores co-
 mitatos. Nam in venistis tabulis aurigarum currus, equus
 singularis antecepit: equos vero delictorios cum premio
 currere,

Lib. 3. Ep.
 Cap. 9.

Lib. 8. Epi. quod pigrior. Ita & Plinius in epistola ad Calpurnium, Omne

123

equi circum metas currunt Item in Vaticano; author est Tacitus: *Clausumq; valle Vaticanæ spatium, in quo equos regebat, haud promiscuo spectaculo.* Idem tradit Lampridius: *Quodui*

Lib. 4.

In Helio-
ga-

Impellunt, trepidant, trahunt, repugnant,
Ardeant, saluti, timent, timentur.

Ab harum factionum coloribus non aurigæ modis equi
quoque, populus, proceres, ac ipsi denique Cæsares, prout quisque
studio suo factioni aliquid affectus erat, aut in Circensibus ap-
plaudere, nomen quoque Veneti vel Præsini vel aliorum obtri-
nebat. Nam harum factionum studio Cæsares quidam Domi-
tiani, Nero, Vitellius, Antoninus Verus atque ipse etiam Cali-
gula ad amentiam usque infanierunt. Caligula & Nero, ut ex Sue-
tonio notum est, præsinae factioni ita addicti fuerunt, ut velle con-
tinuo caneretur in stabulo, manereturque, & vicies festerium agi-
tatori Cythico contulerit: hic inter discipulos adhuc puerum cum
quereretur tractum Præsini agitarorem & cum a magistro
obtingeret, de Hecatore tracto loqui clementis sit, de quo
Præsini ait Martialis:

Sapiens ad palmam Præsini post fata Neronis
Peruenit, & victor præsinae pluris refert.
In nunc lior edax: dicta cessasse Neroni:
Vicit nimirum non Nero, sed Præsini.

De huius cuiusdam aurigæ præstantissimi equis idem alibi
poeta:

Profectus nihil hoc, cadat licet vix flagello,
Si tibi purpureo de grege currus equus.

Vocabatur enim Purpureo. Venetæ vero factioni adeo fauit
Vitellius, ut quodam de plebe, quia palam ei maledixissent, in-
teremerit. Sic & Caracalla, referente Herodiano cum Circen-
sibus præstante eo populus in aurigam cui studebat, nescio quid
cauillat' esset, ratus sibi contumeliam illatam, repente omnem
exercitum facere impetum iussit in populum ac rapere & oc-
cidere, qui in aurigam quid dixissent. Verus autem, ut testatur
Capitolinus, Circensium tantam curam habuit, ut frequenter
provincialibus literas causa eorum & miserit & acceperit: ad-
huc præfatus & cum Marco sedent, multos à Venetianis passus
est iniurias, quod turpissime contra eos fauerit. Nam & Volu-
cri equo præsino aureum simulacrum fecerat, quod secum por-
tabat. Plinius Cæcilius in quadam ad Calpurnium epistola tanto
studio factionibus Romanos diuersis diuersos fauere indicat
iam recitandis verbis, ut non tam ipsos homines, quam ipsos
colores adamarent, adeo ut si colorum mutatio esset facta in i-
psis agitatoribus, & ab una factione ad alteram translata, itidem
& fauorem spectatorum transiret, ut plane ostendat non per-
sonis sed coloribus fuisse. Quo magis (inquit) miror tot milia vi-
rorum tam pueriliter identidem cupere currere equos, insistentes
curribus homines videre. Si tamen aut velocitate equorum aut ho-
minum arte traherentur, esset ratio nonnulla: nunc fauent panno,
pannum amant, & si in cursum medioque certamine hic color illic
transfertur, studium fauoris, transibit & repente agitatore illos, &
quos illos quos procul noverant: quorum clamitant nomina, relin-
quunt. Tanta auctoritas, tanta gratia in una vilissima tunica. Que
populi Rom. infania una cum impetio reliquis etiam commu-
nicata est gentibus. Eadem plane factiones fuisse etiam Con-
stantinopolitani dicimus ex Iuliano sic scribenda: à τῶν πρῶτων τῶν
ἐκείνων ἡγῶν Κωνσταντῖνου τοῦ ἀριστοῦ, id est: Statua ad Zeuxippum
est Iulianus, qui postea est Constantinus factione Præsina, Iulianus
& Constantinus noui Apostoli. Apparet autem fauores eisdem
quoque coloribus induros fuisse, quo agitatores, quibus faue-
bant. Sic enim interpretor hoc Martialis de laceris coccineis.

Si Venetæ, præsini faves, qui coccinea sumis,
Ne fac ista transfiga, forte, vide.

Dependebant enim factiones ad ipsos dominos: ut constat ex
Sidonio dum canit:

Curuas ingrediens frequens colores,
Pars aduersa facit: micant colores,
Vestra insignia continent ministri,
Cognunt flexibus latere nodis,
Vltro plausibus, & voluptuosum
Id collega tuus, simulq; vobis
Albus vel Venetus, cirens rubensq;
Ora & labora manu iubasq; totas
Hortaturq; obiter, iuuatq; blandis,
Distant quadrupedantibus ferorem.

Erant vero etiam conditores dicti factionum, qui tanquam
bene meriti auctores & patroni factionis habebantur, ut con-
iectura est ex hac inscriptione: C. POMPEIO FYSSENO CONDI-
TORI FACTIONIS RVSSATÆ. Verus liber eos interpretatur & τῶν
πρῶτων ἡγῶν. Fauor non solum virorum, sed & mulierum, vade le-
gimus apud Ouidium:

Quid facis infelix: perdis bona vota puella.
Tende precor valida lora sinistræ manu.
Fauimus ignaro, sed cum veniente Quirite,
Et date iactatus undique signa togis.
En venient, at ne turbet toga mota capillos
In nostras abdes te licet vix sinu:
Non ego nobilium venio spectator equorum.
Cui tamen ipsa faues, vincat ut ille, precor.
O cunctiq; faues, felix agitator equorum,
Ergo illi cure conigis esse tua:
Hoc mihi contingat, sacro de carcere missis
Infirmam sorti mente vehendus equum.

Lib. 4.

Lib. 9. Ep.
Coloribus
fausse Ro-
manos.Fauorum
color.Conditores
factionem.

A Prodiens in certamen aliqua factionum; clamore spectato-
rum excipitur. Hinc illud Iuuenalis:

Totam hodie Romanæ Circus cauit, & fragor aurem
Peruenit, euentum viridis quo colligo panis.

In Olympicis ludis victoria huiusce curulis certaminis erat
omnium nobilissima, ut Herodoti locis plurimis, necnon ex
Piadaro & primo Tullularum M. Tullij intelligi potest.
Quamobrem ex omni tetrarum angulo ad eos celebrandos
confluxebant nobilissimi quique cum genere, tum virtute, ut no-
tissimum est ex rotantiquissimis numismatibus, quæ suo ante
loco reulimus; vnde etiam nobilem istiusmodi victoriam vo-
cat Horatius in operis sui exordio, dum ait:

Sunt quos curriculo puluerem Olympicum
Collegisse iuuat, &c. Palmamq; nobilis
Terrarum dominos euehit ad deos.

Victoria autem præsini fuisse oleastrum supra ex Panfa-
niæ diximus Eliaci. Hunc Olympicum oleastrum tantum fecisse
Elaos sine Pilatas testatur Themistius grauidissimus auctor, ut
præter ingenios quique parentes legitime docere possent, &
tūc est ut tūc oleastrum (ut ipsius verbis utar), ad manus
exercendi curis nullam admitterent, imo tales se profanos
& reitulos a sacris illis veteribus quam longissime arcere.

Habebatur enim victores in summa apud omnes honore, adeo
ut non modo in conuentu stantes cum palma & corona fer-
rent laudes, poetarumque carminibus cantarentur, sed etiam
cum in suas reuerterentur ciuitates, triumphantes quadrigis
inueherentur, equæ repub. perpetua vita instituit vestigali-
bus fruerentur. Statuas mortuis quoque fuisse erectas, alias et-
iam ostensum est. Nec autem referent Suetonio, ne cuius al-
terius hieroniarum memoria aut vestigium extaret viqueque
subverti & vico trahi, abiciique in latrinas omnium itatus & i-
magines imperat. Si contingeret tunc aliquem victoriam potius
is duplici exornabatur corona, quod de Alcibiade tradit Pla-
tarchus in eius viis verbis: Equorum nutritione magnam sibi
famam parauit, multitudinemque curuum: nemo enim præter ipsum
neque rex neque prius in Olympicis ludis septem curus intro-
duxit. Vici etiam, ut testatur Thucydides, & secundum etiam, &
quartus fuit. Euripides autem tertio loco vicisse dicens, omnem in
hoc genere splendorem ac gloriam ab eo superatam ostendit. Car-
men Euripidis a Gul. Xyandro Augustano Latine redditum
ita habet:

Tertia dignum celebrabo laude
Curuum cursu rapido sequentes
Tut tota metam tetigisse primis,
Tertio gaudet tetigisse curus;
Hinc tibi plausus datus est onanti,
Duplex nultum merito corona
Clinta sibi subleuasti gratia
Vincere pulchrum est.
Tut tota gaudet iterum secundis
Solus Achium.
Et Iouis fuisse Oleaster aptus,
Tempora cinxit.

Hunc splendorem auerunt honores illi certatim à Græcis
Asianis habiti. Tabernaculum enim ei pulcherrime exorna-
tum Ephesi stauerunt: quibus equis & victimarum copiam
suppeditaue Chij: vinum & alium conuiuorum apparatus
Lesbij largiti sunt, quoniam magnifice multis epulum præ-
beant: Coronabantur similiter & alii in locis. Ammianus de
Corace auriga: Ingressus Constantinopolim (Constantinus) tan-
quam in rebus prosperis & secundis, eduxit equestribus ludis, capiti
Coracæ aurigæ impoluit coronam ut victoris. Quin & statua ei-
dem etiam Romæ erigebatur. Martialis de Scorpo:

Quam non censuro dare quadringenta caballo
Aureus vos Scorpi natus ubiq; micet.

Inuenio aurigæ etiam equos cursu præstantissimos post a-
lia premia donatos fuisse. Achilles vero apud Homerum in fu-
nebris certamine victori proponit:

Πρῶτος δ' ἡνίοχος τῆς βῶν τ' ἰφθίμης,
Εἰς ὅσας μύλων, βουμῶν, φορτία καπνά.

Etrursus, illi qui primam victoriæ locum obtinuerat, egre-
giam mulierem, & ingentem tripodem aurum, secundo

Εἰς ἡνίοχον τῆς βῶν τ' ἰφθίμης, id est,
Equum sexennem, indomitum, sacrum mulum, vtero gestan-
tem.

A Scipione patri patruoque parentanti, victor, ut Silius canit:
Primus equum voluerem Massyli munera regis
Haud spernenda tulit

Apud Romanos diuersi cum essent equestris ludi, diuersa
puto etiam erant premia: nam fatis Latinis victor bibebat ab-
synchium pro victoriæ premio, testis est Plinius: De usu ab syn-
chij Pontici conuenit dicere herbe facillime atq; inter paucas citi-
lissimas, præterea sacris populi Romani celebrata penitentiis: siqui-
dem Latinarum ferijs quadrage certant in Capitolio, victorq; ab-
synchium bibere credo iussit autem premio dari honorifice arbitratu
maioribus. Linius dum tradit Romanos translati & Græcia mo-
re, victoribus ludorum palmas dare solitos, palmarum nomine
intelligit, puto quodlibet premium; siquæ interpretor & hoc O-
uidij:

Prima, venosus palma petetur equis.

E

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Premia ad
Achille

Et aliorum qui hac voce utuntur. Nam & Horatius supra
citato loco palmam in Olympicis nominat, ubi tamen olea-
strum datum fuisse ex relatis notum est. Iam vero præfecti lu-
dorum non semel victores equos premio defraudabant, idq;
aliis non recte & iniuste iudicantes tradebant, quod inter a-
lios quoque inuuit facillimus Comicus Latinus: Sine qui
ambissent palmam iustitioribus, sine adeo & adiles per iudice cui di-
cunt. Suetonius: Ex Antonia maiore patrem Neronis procreauit,
perfidia vero tanta, ut non modo argentarios pretis rerum com-
parum, sed & in prætura mercede palmarum aurigauerit: vnde
prædonem caballorum Iuuenalis prætorum ipsum vocauit,
dum ait:

Similisque triumpho
Prædo caballorum prætor sciet.

Declaratur autem victor ab eo, cum is qui metæ assiste-
bat, victorem indicat, id quod colligo ex Homero, qui præ-
fectum certaminis ibi iudicem positum, tum declarat: victo-
rem ait, ubi ab assistente metæ de veritate victoria esset edo-
cus. Canit autem:

Εἴ ποτε δὲ πέποιθ' Ἀχιλλεύς
Τῶνδε ἐν δὲ τοῖς ποσσὶν, πᾶσι δὲ στήθεσσι
Αἰνέειν ὅστις ἐν πᾶσι νῆας ἔχει τοῖς.

Id est,
Signatque metas Achilles
Procul in plano campo, iuxtaque speculatorem collocatus
Ditum phantem, assessorum patris sui,
Ut consideret eursum & veritatem referret.

Premia vero deponabantur in ipso Circo, quod discimus
ex eodem poeta, Sic enim idem ibi Achilles:

Τὸ δὲ δῶδ' ἀδιδέχεται νείκε' οὐδ' ἀνῶν,
id est,

Haec premia expectant in Circo.

In nostris equitiis, in quibus celes certant, premia sunt
palla holoserica modo coccineo, modo violaceo, modo candi-
di coloris, qui victoribus non sine ceremoniis & pompa præ-
eunte tubicinis, tympanique bellicis domum deferuntur. Ea-
demque premia in aliis quoque nobilioribus Italiae vrbibus
proponuntur. Nunc quibus anni temporibus equi certant,
& cur certamina eorum essent instituta, quibusque diis essent
facta, & quibus hominibus rationem reddere conabimur. E-
rant itaque aelia solemnia, quæ nisi certis anni celebrabantur
non semel ab imperatoribus Romanis, quando laborabat res
publ. vortis fuisse ex Romaa historia notum est: quales ite-
rim in funeribus heroum Cæsarumque & natalitius & in no-
minis imperis celebratos fuisse legimus. Ludis solemnibus iere diis
consecrati, ut Olympici Ioui Olympico, nisi quinto anno,
quod temporis spatium inde Olympias nuncupatum est: Ta-
les apud Romanos Iudi Apollinares, Martiales, Megalesi, Ce-
restes, Confulia, omnes à diis quibus facerentur dicti. Erant
etiam & alii solemnies, ut natalitii, seculares, alii. De Olympi-
cis eorumque origine supra dictum est, nunc de Romanorum
ludis aliquid dicendum, ne quid, quod ad equi historiam per-
tinet, intactum relinquatur. Hos inuenio apud Iulium vocari
Circenses, quoniam Circenses proprie dicti idem sint cum
ludis magnis, qui Virgili etiam magni Circenses:

Nec procul hinc Romanæ & capta sine more Sabinas
Confuli canes, magnæ Circensibus actis.

Quid id maxima spectacula Circo
Quadrupes agno carcere misti equos.

Aliis etiam Iudi Iouis dicebantur. Cur autem magni dicantur
doct Alconius, duplicem reddens rationem his verbis: Ludis
Romani sub regibus instituti sunt, magnique appellati quod magnis
impensis dati sunt: tunc enim primum ludis impensa sunt ducenta
milia nummum: alii vero adeo magnos ludos dictos putant, quod
Confuliorum secretorum Deo, id est, Neptuno Larium regi &
sunt, quibus ludis iussu Sabinae raptae esse. Ceterum cum Con-
fulia, decimo octavo aut vigesimo Augusti, magni Iudi nonis
Septembris celebrarentur: ut ex calendario Romano disci-
mus: multi differe iuicem volunt. Seruius dubius fortassis
Circenses magni (inquit) dicuntur, quantum ad pastorem pri-
bus, Bulingerus distinguit, putatque sic dictos quod magnis
diis, siue & maiorem gentium, necnon & Laribus, qui & i-
sed cum Confuli sue Neptunus, ut ex Alconio diximus, rex
fueritque potest, quod cum decimo octavo Augusti celebra-
bantur, tunc potissimum Confuli sacrauerunt, cum nomine
premb. Ioui. Statem different, magnos ludos Confulibus
antiquiores fuisse etiam concedendum erit, cum & contra-
re ex recitat Virgilio verbis magnis Circensibus tapas Sabi-
nas fuisse confuli, quod in ipsis Confulibus factum certum
est. Alexander ab Alexandro, Romulum (inquit) vrbis condi-
torem, pace cum finitimis parta, Neptuno equestris solempnes
fuisse ludos, Confuliaque appellasse, in quibus Sabinae

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

Lib. 2.1

A puit auctores memorant. Conicio itaque Confulia fuisse
solemnia, magnos vero ludos modo solemnies, ut cum 9. Septe-
debanur, modo vortios, & tunc pro arbitrio factos, illaque
semper Confuli sine Neptuno sacra hos magnis diis, & potissi-
mum Ioui. Auctor est Iulius à Camillo primum omnium lu-
dos tales esse vortos in obfisione Veneti: Verba Iulij hæc
sunt: Latini Hermicij operam suam pollicentes, ad illud bellum ve-
nerunt, quibus cum gratias in Senatu egisset, ait, satis iam omni-
bus ad id bellum paratis, ludos magnos ex Senatu consulio vortis.
Vortis capis se facturum; Et iterum: Creni consules L. Valerius Po-
ritius, M. Manlius, cui Capitolino postea cognomen fuit, consules
magnos ludos fecerunt, quos M. Eurius dictator vortat Veneti
bello. Idem scribit, in Punico bello, quem admodum Ioui ludos ma-
gnos vortendos esse retulerint decemviri ad Senatum, si bellum ef-
feret prospero aduersus Hannibalem, & res sub in quo erat antea statu
permanisset. Traditur & Scipio Carthagenensis victor precatus in Augu-
stus Deos, ut in eo statu temp. conferuarent, in quo tunc ef-
fect. quo loco Deos intelligo magnos atque lares, quibus ludis
magni erant sacri. Suetonius cum magnitudinem Variæ cladis
exaggerat: Poni (inquit) & magnos ludos Ioui Opt. Max. si temp.
in meliorem statum vertisset: quod factum Cymbri & Teutones
bello erat. Incerta itaque horum tempora: certa Confulia, quæ
omnium apud Romanos ludorum antiquissima, cum sit
confessum apud omnes ipsi vrbis initium Romulæ Confuli
certamen equorum instituisse, eorumque originem ab Eandri
comitio, s. profectam. Designantur (inquit Dionysius) suum
Neptuno, quæ Ioui & Neptuno Hippocrata didum Arcadibus (quasi
victoria equestris) tunc quæ equis acquiritur, Confulia Roma-
nis instituerunt, in quo Roma de more feriantur equi ab opere & in-
mentis, & coronantur capitis floribus: id quod testatur etiam Pla-
tarchus: iniquis ipsis Confulibus equos & aînos fuisse co-
ronatos & feriant eos fuisse Romanos. Scribit prædicto loco
Alexander ab Alexandro Confulia ludum fuisse, quo equi &
multi uicti & soluti in Circo maximo magno certantia studio
currerent. At tamen nos docet Dionysius his verbis: Cele-
brantur à Romulo id temporis consecrata, quæ huc Romani per-
gunt & Confulia vocant, in qua subter arena aram in maximo Cir-
co fossa humo sacrificio & libamentis ad ignem adhibita colunt, &
curfus equis, sub iugis persequitur. (Varro hunc equorum cursum,
vocat simpliciter decursum equestrum.) Quamobrem in
numis illis in quibus Circi icon & quadrigæ & celestem
equorum cursum conspiciunt, præcipue ad Confulia expre-
menda pertinere conicio; quoniam ipso Circo sine antiquo
rareturque dignum est Virgilium in præcatis verbis ab sua
tempora respexisse, cum eos ludos Circenses appellauit: nam
ante Tarquinij Prisci regnum, à quo Circensibus appellauit: nam
fuit, iam inde à Romuli tempore Confuliales dicebantur.
Hos ludos, certamen nimirum equestre & curule Tarqui-
nius Priscus opulentius instituitque, ut refert Iulius, quam
prioris reges fecit. A Romulo enim ruraliter (ut Calliodori
verbo utar) & tenuiter primo institutum, incomptum & con-
fulam ordinauit & diffinixit, addiditque aliquot ludicris spe-
ciosius reddidit. Cursum enim in bigas, trigas & quadrigas ab
equorum numero vocatas, primum distribuit: cursum equos in
singulares & defultorios diuisit, addiditque Græcorum more
certamen gymnicum. Idq; inuuit Iulius, inquit: Ludicrum
fuit, equi pugilesq; ex Hetruria maxime acciti. Inuenio & in ve-
tustis monumentis inter cetera ludicra Confulibus pastores
inuerlo ac vibrato corpore cernuos salire solitos. Quamuis
autem hîc Confulibus, alii inquit super ludis, ut ostendit
equorum esset cursum, qui tamen Marti erant dicati, pecu-
liariter equitia nuncupabatur. Sic enim legendum putem Iudi equi-
ta dicti.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Confulia
antiquitas.

Pyrrhicæ

...alterum cognomento à campo aperto: differen-
tia quod in hoc equites certantes nullo repagulo, vt fit in gio-

mantium variationes in Circo ederent, & occidenda darent, *Paneg. 4.*
S 2 ad

mantium variationes in Circo ederent, & occidenda darent, *Paneg. 4.*
S 2 ad

Scipionis de
Metello di-
ctum.

Diogenes
dictum.Asini pigr
tia.Scarabaeus
eurasius
dictus.Lib. 13. Ad
uers. 19.Lib. 13. E.
pigr. 25.Lib. 1. Quasi
epist.Epist. 5.
Timiditas
Impuden-
tia.

Lib. 7. c. 19.

In quo stu-
piditas con-
sistit.In Pseudo-
lo.Atax asini
pascenti af-
similatus.

Iliad. x.

Οὐκ ὀλίγοι καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἄσιν
ὁμοίως καὶ τὸν ἄσιν καὶ τὸν ἄνθρωπον
Similiter & Antisthenes Philosophus referent Lactio, ad
hanc asini rudem alludens, Atheniensibus consulebat, si
nos ut equos diligenter, quod cum illi a ratione alienum
acerent, at inquit apud vos duces erunt, qui nihil didicerunt
solumque designati sunt. Quod vero Iosephus cor asini & ca-
nis impudentiam obicit Appioni, hac eadem sententia in-
venit. Argutum etiam huc referendum dictum Diogenis: di-
centi cuidam, quod a multis irideretur, & illos inquit forte
derident asini, cumque illi dicerent, non illi asinos curant, ne-
que illos ego, respondit. Iam vero tam neptae ad omnia menti
consecta est corporis pigitia, & in incessu tarditas, a qua
vix vocatur poetas, piger, ignavus, & tardus, lente gra-
diens, iners, lentipes, & per antiphrasim πῆλοσκαρ, id est
id est, multum agilis in saltu. Vade & in ore omnium est asini
fucillationem parum admodum procedere. Siquidem qui
sunt in Mauritania asini, etsi citatissimo gradu cursum in-
choant, parvo tamen confecto itinere quam citissime desin-
t, adeo ut necesse sit recte Aliano, eos ad equos alligatos
restituere: quamobrem Triguus Aristophanicus suum
illum scarabaeum asinum vocabat, monens scilicet, ne cursu
nimium perniti viam aspiceret, sed paulatim aut sensim vo-
let, ut labori sufficere queat. Cum itaque notissima omnibus
asinoz sit tarditas, Turnebus apud Martialem, ubi in eun-
garis codicibus legitur: *Pereno resinaque pigriores, legit, Pei-
one asinoque* (vel asinaque) pigriores: quam lectionem probat
lulus Lipsius. Huc tarditatemque stupiditatem, modo dege-
nerant animum, timiditatemque addunt quae cum oibus
communia habere tradit Alianus: Quo respexit Aristoteles,
dum ait recitante Plutarcho, recte fecisse eum, qui bonam e-
quum neque asinum me hercule inquit pretio aequat ut timi-
dis & imbellis divitiis, & mullis diffuens, addunt denique
& impudentiam, autemque sua tantum commoda destinatis-
simo quodam animo prolequi & dummodo suae morem gerat
voluntati, nihil pensi habere, castigaciones contemnere, ver-
bera etiam nihili facere: Quod postremum in asino vitium ita
notavit Xenophon, ut de se dicat V. de Graecorum reditu: Eo
tempore si quem iniuria collo genere laesisset, non possum non con-
fiteri, vel asinum me, quod esse dicuntur inuicem diffusi, inuicem
diffusi fuisse. Socrates quoque hanc impudentiam in hoc a-
nimante notare mihi videtur, impudentem quendam asini
typo taxans; Cum enim aliquando a quodam fuisset calce
perculsus, iniuriamque non solum non vindicare, sed ne ver-
bum quidem emittere, facile toleraret, admirantibus illius
tolerantiam respondisse ait Lactius: Quid enim si me asinus
impetisset, num illi diu dixisset? Atque ista eferunt, quae de
huius bruti stupiditate, ignavia, impudentia, vulgo circumfer-
runtur, ceterum ut omnes stupiditatem eam detestantur, id
que iure omni merito, cum & Gryllus Plutarchus Vlysi con-
cedat, quod cum reliqua animalia ratione aliqua uti videan-
tur, solus asinus & omnis ab omni rationis usu semoti reperian-
tur ita contra in quo tam celeberrimam stupiditatem exerceat, di-
ligenter quidem investigavi, sed nihil solidi reperi. An stupi-
ditas dicitur, quia, ut ait Albertus, hominibus cedere necesse
est hoc & impudentia & inuicem diffusi tribuendum est. An
quia omnium se non intelligit: nam mox nisi aduertat, Carci-
nus excutit, & praenitia volutationis, qua maxime delecta-
tur, laetitia, omnia confundit, quod scilicet indicat Apuleia-
nus quoque asinus, cum horri areolas omnes volutationibus
corporis a se turbatas ait. An quia plagas vitare ignorat, & ac-
ceptis iam ad alias accipendas se totum accommodat, ei tan-
dem ita callum obducit, ut eas omnino temnat, ut Plautinus
ille ait:

Exite, agite, ite ignavi & male conciliati,
Quorum nunquam quicquam cuiquam venit in mentem,
ut recte faciant
Quibus nisi ad hoc exemplum exopior, neque potest usur-
pari usura
Nec ego homines magis asinos unquam vidi, ita plagis costa
callent,
Quos dum ferias, tibi plus nocui: eo enim ingenio sunt hi
flagitantes.

An potius quia sine plagis obedire nescit, etiam si paratum
quo vapulet, fultem videat in manu heri sui? Ideo me hercule
Cicero dixisse mihi videtur in Pisonem: Quid nunc te asine li-
teras doceamus non opus est verbis, sed fustibus. Est tamen & hoc a-
sino nativum, ut non solum verba praeteritis fere animan-
tibus ob coram duritiam facile ferat, sed temeritate etiam,
maxime ubi famelicus est, id quod eleganter Alius fugientis
exemplo nobis indicavit Homerus his versibus:

Ὅς δ' ἐν τῷ ὄρει δὲ πρὸς ἄλλοις ἰσχυρὸς καὶ μέγας
Μοῖσος δ' ἔειπεν ἄνδρα καὶ μέγαν ἄνδρα καὶ μέγαν
Καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα
Τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα
Σταθὺς δ' ἔειπεν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα
Σταθὺς δ' ἔειπεν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἄνδρα
Piger, circa quem iam multi frustes iactant,

Depositis ingressus aliam segetem pueri autem
Verberant baculis: videntem infirmam, & foris est
Vixit, expulsum, postquam saturatus est fabulo.
Quam comparationem poeta asiniplet, ad maiorem pra-
cedentis, quae Asiacem Leoni assimilauerat, quem a pabulo boui
abigunt canes & viri rustici, illustrationem, id est, tardum in
fugiendo Atiacem incessum significandum, in quo totus esse
poeta videtur, ut nimirum illum graphice depingat, ac lecto-
ri persuadeat, non solum cunctanter, sed etiam tardissime Asiacem
recedere: itaque cum asino quo nullum est legulus animal
comparat, neque tamen asino simpliciter, sed fruges ac lege-
rem in agro depascens, a quo abigi non possit, donec plane sit
exaturatus, ut hic etiam sit Asiacem in Asiae, quod a Troianis
propelli non poterit, nisi prius caede illorum satur. Iam vero
non ipse tantum asinus obrelata apud omnes eum vilissimum
animal ludibrio habetur, sed qui eum ducit etiam ac pascit
asinaris & agatis, in quod genus hominum diuites iram suam
plerique effundere solent, ut ostendit Plutarchus in volumine
de cohibenda ira, ubi cum dixisset nos canibus latrantibus aut
asinis occurrentibus indignari, adducit exemplum de quodam
qui cum Agathonem ferire vellet, is vero exclamasset Atheni-
ensem se esse, ad asinum conuersus ac fatuus tu autem Athenien-
sis non es, multis verberibus bestiam obruit. Fuit tamen ali-
quando et vilis Agathonis conditio honestissimis viris saluti-
fera. In magna enim illa Triumvirorum profectio Regi-
nus etiam profectus atque hostis iudicium fugam hac arte
adornauit, ut asinum frondosis fascibus conuictum ageret: at-
que ab omnibus contemptus, euasit, ut Romana historia testis
est. Sed estne asinus tam rudis, tam stupidus, ut nullus disci-
plinae capax esse queat? Ita quidem in vulgatissima hac pae-
nia, asinum sub freno currere docet, interpretatur asinum
indocilem ex Horatio, qui sic canit:

Inflexit operam perdas, ut si quis asellum
In campum doceat parentem currere freno.
Idem & ille credit qui cum a tyranno proposita etiam po-
na cogitur, ut asinum instaret, provinciam eam non re-
cusare ausus, decem vero annorum spatium ad id impetrabat,
sed cum ab aliis negaretur, & eo quoque spatio doceri posse a-
sinum, id quidem, inquit, probe noui, sed vel asinus ipse, vel e-
go, vel tyrannus interea morietur. Non carere tamen profus
ingenio, nec omnino indocile animal esse exiis qui iam iam
recitabo, palam fecerunt ut praeterea quod conuictum sibi
ac familiarem vocem nouit, quodque viam nouit quam ali-
quoties trinit, & quod homini saepe dux est qui aberrauit,
quod denique ad foueam ubi semel cecidit, aggerime addu-
cit, casus prioris memor, genus, speciem & inditum dis-
cernit, id quod Galenus auctor grauissimus testatur his ver-
bis: Adeo, est evidens inquit, ac omnibus natura insitum, ut
hominibus tum brutis, ut aliud quid con in substantia subiectum,
aliud eum specie vnum intelligant, ut vel asinorum (qui tamen
omnium brutorum stupidissimi habentur) aliud esse specie vnum,
aliud numero, notitiam non fugiat. Conspicit namque camelus, asinus
se retrahit, & fugit ac timet, si nunquam ante camelum conspexit,
sua autem videre tam assueti, quamvis alium aliamque, illi demor-
strant, tamen propter consuetudinem non amplius timet, sed veluti
vnam speciem intrinsecus, & illam cui insuevit, & hanc quae nunc
primum apparere. Ad eundem modum nec homines timet propter co-
suetudinem, sed hoc quod veluti vnam speciem videt. Verum si
curatorem inspexit, non solum ut hominem, sed etiam ut hunc ho-
minem agnoscat, & notat aures, & caudam quatit, & rudis
laetitia, cum eum aspexit, & ista indicant se familiarem agnoscent.
Hinc itaque, cum ut hominem, tum ut familiarem noscit, eum autem
quem primum tam videt, ut hominem similiter, ut familiarem non
similiter. Hae ille, & paulo post rursus: Eodem modo viam no-
runt, non tantum ab soluto ut viam, sed etiam ut hanc aliquam
viam. Nam in ingressu via quam non nouit, asinum statim, atren-
des, ut illam per perambulationem accitum peragat, in neutram partem
declinans, nisi sibi in diuersa se videtur, utque declarans se speciem
ipsam via meminisse & clare agnoscent. Quippe inambulans eam
que trita est, quatenus autem ignorat, fallitur. Neque enim ex re-
cordatione eius quae in seculo vnaque numero est, hanc quam non nouit
peragere potest, &c. Mira Lucianus de suo Lucio in asinum im-
mutatio, de eius gestulationibus, quas ab hero suo edoctus
erat, memorat, quod nimirum ei alluderet, pedibus anteriori-
bus erectis palleret, ad vocem eius annueret & abnueret, vi-
num biberet, saltaret, vocibus humanis obtemperaret, aliaque
faceret, quae in hominibus etiam admirantur. Scribit etiam
Cardanus ex Ioan. Leone Africano asinos ad tibiam saltare, &
voce in aurem insinistrata sponte supinos concidere: clausis o-
culis insitari quasi venenum bibisset, nec minis interim, nec
precibus, nec verberibus adduci posse, ut frugant; ceterum
blanditiis adulationibus, ac spe potissimum vehemens formo-
sas mulieres proposita subito exurgere alacres: ubi vero au-
dierint vehendas esse suas, demissis auribus se claudos simu-
lar: Interroganti etiam an formosa iuuenula illis placeant,
capite annuere: eundem etiam formosissimum in coetu circum-
stantium deligere. Ita parum videri hunc & Egyptum asinum
ab illo Luciano differre: at tamen veram esse historiam, quae
nimirum Africanus ille narrat, vidisse nempe non semel in sub-
urbio ciuitatis Cairi, nomine Bebelloch in quo circulatores
ferme

ferme singulis diebus Veneris qui Mahumetanis festus est, A
hac arte magnam stipem inquit colligunt. Ne vero quis au-
gas uigari Africanum suspicetur, addam ego nonnulla quae
ipsissimis meis oculis vidi. Circulator quidam Germanus no-
mine Ioannes a Gra. superiorem annis asinum & capram (de
qua suo loco) per omnia Italia loca secum trahebat, & non me-
diocriter lucrum faciebat. Asina hac ter primum pro soni
diuerfite tripudium immutabat; tripudabat autem anteri-
oribus pedibus erectis summa cum alacritate; mox velut gau-
dio in maximum conuerso morem in terram se prosternere-
bat, ac velut apoplecticus immobilis iacebat, & si pedibus cal-
cetur, ut se moueret, adduci non poterat: dein iussa ut spe-
ctatores omnes saluaret, oculos caputque humano quodam-
modo more erga omnes conuertebat, flexisque anterioribus
pedibus saltabat: & quod maxime mirum erat eam asinam
omnium summo stupore ad nutum heri per ligneum circuli
traiecto corpore saltabat, ad canis imitationem, postremum
more canis lagacis proiectum in terram vel sudarium vel chi-
rore canis ore colligebat ac domino referebat. Inuenio item
annotatum in Libro de asini nobilitate Italice exarato asinum B
in Africa non edocum sed fuisse Mineruam mortuum se simu-
lante, ne lapides quibus alias plura equo onerari solebat, ferret.
Vidi ergo hoc profectus vini procurandi causa, qui pessimum o-
stio obdum referret, a nullo edoctus, & vagricola mihi
asimam. Ceterum tantilla ista haec sunt, si verum est quod Sui-
das refert, quod Ammonianus Syriano cognatus, poetarum
interpretationi, & Graecae linguae elegantiae dedidit, asinum
sapientiae auditorem pollicetur. Nec adeo res mira videri de-
bet, inquit Cardanus, erudit asinum, nam pars sensibilis om-
nis vult esse capax. Est autem asinus & ipse anima sensitiua pre-
dictus. Vnde ergo lectior beneuole, quam ingeniosa sit, auris illa
sacra fames: Quomodo autem insinuantur istiusmodi bruta
primum in camelum, deinde in cane ex Cardano recitamus.
Hic modo addamus & alia quae in hoc animalis laude di-
gna sunt. Tantis in primis erga factus suos amor est, ut per i-
tem erga suos accedat, ut ex Plinio obiter diximus, tantus
deficiat obsequium, ut si viderint mori asinum, celerrime
conspicere obsequium, ut si asinum impendit cauere, ne vel in
coitum idoneis legendus est Constantinus. Nisi prima deni-
que mutatione generare incipiat, nunquam post generatu-
rum, sed sterilem omnino perduraturum Aristoteles ascribit.
Idem de generatione multa prodidit, quae hic ordine recitabo.
Superstitione inquit, a quibusdam proditum est, asinos non conce-
pere tot annis, quos grana hordei mulieribus purgationis sanguine co-
tata ederint. Non equino verno, ut equus & cetera pecora, ad-
missarius iunguntur asina, sed asino solstitio, propter naturae frigidi-
tatem, ut tempore calido pulli nascantur, eodem enim tempore pa-
rit, quo coerit. (Admittuntur ante solstitium, ut eodem tempore
alternis annis pariant, duodecimo n. mense conceptum semen
reddunt, Varro.) Mares in remissione operis deteriores ad genera-
tionem sunt, quamobrem ab opere non disjungunt. Reicit asina so-
men a coitu, nisi interpellatur, quamobrem statim a coitu verberat
in sedanturque. Radem fore habet Plinius: Parit inquit duode-
cimo mense, singularem magnam ex parte procreant prolem: ea namque
natura est, ut vnum pariat, sed nonnunquam gemellos etiam edat,
varissime tamen. A partu die septimo mari iungitur, eodemque die
iuncta maxime recipit initium, sed postmodum etiam patitur. Soleat
hac nisi priusquam gnationem amittat, pepererit, nunquam postea
initium recipere, nisi antea pepererit, parere tota sua aetate potest. Gi-
gnit tota vita quae est ad triginta annum. Vagantes opere le-
uant: Venter enim labore nationem reddit deterior. Marem non
disjungunt ab opere, quod remissione laboris sit deterior. Admittun-
tur ante solstitium, ut eodem tempore alternis annis pariant, duode-
cimo enim mense conceptum semen reddunt. Anna locer Blau pri-
mus asinos equis copulauit, ut Iudaei asserunt teste Hildoro.
Quamuis a. asinus equam superueniens citius impleat quam
equus, equus tamen si superueniat asinam, quam inierit asinus,
non perierit asini initium: sed si asinus superuenit equam
quam inierit equus, perierit, teste Aristotele propter feminis
sui frigiditatem. Cur autem equam facile impleat, in causa esse
inquit, membri productionem, quae ad intima vteri equae
penetrat, ut tradit Cardanus in opere de varietate rerum. Idem
Arist. auctor est: Cum vel equus cum asina, vel asinus cum e-
qua coerit, multo magis abortum confici, quam cum vi-
gena inter se iunguntur, v.g. equa cum equo, aut asina cum a-
sino. Euenire etiam tempus gerendi vteri, ut cum equus cum
asina coerit, maris norma, i. ut quanto spatio temporis mas
perficatur in suo genere, tanta etiam fortis, quem ipse procreat,
absoluitur. At magnitudine corporis, specie & viribus, magis
feminae, quam masi simile euadere, quod nascitur, si frequen-
ter coeat, neque villo interposito tempore cessent quae ita iu-
gantur, breui foemina sterilesce, eaque de causa non fre-
quenter ita coniungere, qui curam huic adhibent rei, sed tem-
pus aliquod interponere: non asinum ab equa, ut ab asina e-
quum recipi, nisi asinus sit qui equam luxet. Admittere de in-
dustria quos hippobelas vocant, ac si equimulgos voces, quae planti-
in pascuis modo equorum viribus bonis superantes coeant.
Observatione dignum quod tradit Plinius, ad multum ma-
xime parvus, autum referre in his & palpebrarum pilos dicit
quamuis eam vnicolor toto corpore, totidem tamen colores,
T quor

LIBIDO. COITVS. PARTVS.
Educatio.

Asinus inquit Aristoteles) multus est in coitu, minus ta-
men quam equus coit. Si equum tamen superueniat, ci-
tius implet quam ille, est frigidus eius sit semen. Equidem
immodica peculantium luxuria in facris per asinum indica-
tur, dicente propheta: Quorum carnes sunt, ut carnes a. norum.
Et Plato dicit antiquorum signum sequitur, ne facratioris
illius doctrinae inquit Valerianus, quam apud & Egyptios per-
ceperat, arcanis propalaret, hanc non incuios tractat, ac de
aliis quidem animalibus passim multa, de asino vero hoc pra-
cipue dixit, dispartem apud Phaedonem Socrate: Homines
qui foedis concupiscentiis manus dedit, venterque dedit
peritiam, neque qui quicquam pessum poridore habuissent, in asinos
post obitum dedit. D. Hier. de Hilarione abbate scribens in
hanc sententia ita ait: Iratus sibi & pectus pugnis verberans, quasi
cogitationes percussione manus possit excutere: Ego te (ait) aselle
cuiam, ut non calcitres, nec te hordo aliam, sed palus, fame te conficiat
& siti, gravi onerabo pondere, sper asus agnabo & frigoris, ut etiam
potius quam lasciuia cogites. Iulius Scaliger asseruit conue-
nire mores, qui cum laete simul hauriuntur, Iouem & lasciuia

Luxuria.

Qui in as-
nos mutari
dicantur.Lib. 10. de
subtil.Lib. de plan-
tu.

A Sinis rata est ad trigefimum annum, teste Plinio, ubi alias
Alegitur, amplior annis triginta, femina viatore mare
est. Ceterum ob nimios quibus vrgetur, labores raro pro-
prium vite cursum adimplet, vrinquit Cardanus. Rudere pro-
prie ad afnos pertinere Grammatici aiunt, cum enim vocem
emittunt, rudere dici: quibus reclamat Iosephus Scaliger in
annotamentis suis in libros Varronis de lingua Latina. Rude-
re (iugit) Suum & Leonum & aliorum animalium. Ovidius
& Persius afinis attribunt. Tamen oncant afinu, non rudunt.
Erronee author philoelocia ait:

Quirren verres, tardus rudis, onca affellus:
Cæterum apud nullum probatum auctorem id verbum,
quod omnino Græcum est, inuenias, & οὐκ ῥῦδῶ seu οὐκ ῥῦδω nisi
interpreteris rudere, haud dubio non intelligeris: nam &
οὐκ ῥῦδῶ ῥῦδum redditur. Eleganter Aufonius in Epigram-
matibus in hominem absonæ vocis.

*Latratu catulorum, hinnitu singis equorum
Caprigenumq; pecus lanigerosq; greges
Balatu assimilas; afinos quoque rudere dicis
Cum vis Arcadicum fingere Marce pecus.*

Dicitur de *Βουβόμυ* proprie de aſino, qui ſame nimia compulſus ruſcit, quamiſ in vulgari *Lexco Βουβόμυς* dicitur eſſe ſordidus, et proprie de Leonibus & hircis & ſimilibus male olentibus dicit. *Μυρδοκρυς* eſt, mugio, quamiſ proprie pterentat boues, tribuitur tamen etiam camelis & aſinis, necnon alijs etiam tam inanimis quam animatis, que mugitum boatumque quendam reddunt. Inter epitheta aſini etiam eſt *μυρδοκρυς*, grande mugiens ſive grande rudens. Hanc a rudendi vocem (*βρωμ*) aſinibus negat eſſe aiunt, vt reſert *Ελιαν* inſproprie itaque ab Ouidio dictum:
Et ruſcit de Icabra turpis & ſella mola.

Soli inter animalia pilosa, non a pediculo tantum, fed etiam
 medio immunes esse dicuntur. Si aſinum morientem videri-
 mus, celerrime deficient rarro alioqui morbis afficiuntur. Vno
 maxime morbo laborare dicuntur, quem malida vocant, quod
 vitium in capite oritur, facitque vi per nares pituita multa, ru-
 fſaque effluat, quæ ſi ad pulmonem deſcenderit, moriri ſeruntur,
 fed ſi in capite ſolum eſt, non inferre interitum. Gramma-
 tici Graeci malaliſſimæ eſſe dicunt cattorum per nares in affi-
 nis. Malæ (*μαλαί*) eiſdem, affeſtus eſt tumorum cum ruſſi-
 ſſi. Sed de malis non eſt hic tractandum.

unt:& mails,aphra id est,oris visus,inflammato,dea de ma-
lidade siccribit Aethlythus de morbis equorum agens: *Maxima*
(inquit) *gritudo est, & quo equi non facile consueſcunt, quam ple-*
rique maxim, alitcatari-bum. Romani Iumperium vocant: ic autem
eucta carit alitcatari morbus, & deinde eius signa & curatione
ſubiicit. Caterum prater hunc affectum alios quoque habet
cum eum communes, proinde qui hiſtoria conſulenda ſue-
rit. Aequi & beluine proſeſa, ut Cithir Phlurachs in ſym-

rit. Accidit et bimius utriusque, vel feribit Pluriculus in syn-
pofiaci, maxime fi caricas aut mala geltant: fi bile bulum no-
famem fed exanimationem affertit, cum odore eorum fructuū
fic afficiantur, odor autem non indigentiā fed morfum quan-
dam in ore ventriculi exagitationemque eius efficit, que fa-
cile fedatur, vel minimo le panis fruftulo. Ad vrine afini diffi-
cultatem, quidam fuperfufiofi, vel Suidas feribit, hæc verba
in extempore: *Galles biliæ non moit. morbus non bibit* et

meminuerat: *Quia dicitur: Non meit, inquit non vult*
meit. Sed myronum potius id est bufonem dicere voluit. Eua-
nus auctor est Maurus ad aedon primum vrse in viam dede-
re, in crederet biliter in citra celeritate iter conficere, vt euola-
re non excurrere videretur. Deinde cito fessos de via, &
pedes & spiritus deficere, ac pedum tarditate ad currendum
confutis infillere, & acrimas profundere lachrymas, non
ratiore meo iudicio (inquit) ob futuram mortem, quam ob

pedum infirmitatem, quare vt caprius ad equos alligatos tra-
hi. Si claudicent asini, aqua calida totum pedem circum lau-
bit et scalpello expurgabit; quod postquam feceris, vinum
veterem caldum, in qua aedes, maxime caprius elixarus sit,
aut his haberi nequeat, bubulus, circumfundes, aque hoc fac-
ies vsquequo fatigatum ad ipseatur, vt monet Constantinus
Cæsare Alexandro.

Ceſſetur frigida, ut vala omnia diſſoluant, alio in pri-
mis videtur eſſe occulta quedam amicitia, cum ſolius homi-
niamantis, aut mula ſicut alii proddere, niſi mendola (inquit
Caelius) ſiur Giarcorum exemplaria, vngula nam paſturo
noxam. Certe Plutarchus in libro *περὶ τῶν ζῴων* de aſini
vngula intellexit, quod faciat in hiſtoriis quoque Ioannes Mo-
nachus in Alexandri mentione. At Plinius mularum vngulis
continui modo ſtygis aquam prodit. Facilis lapſus: nā Ciceli-
o, aſinus eſt, niſi *ἄλφει*, autem vel mula *ἄλφει*. Aut vtrumque
eſt, aut ſoſan labitur Plinius. Nam in Alexandro Plutarchus,
ἐν γὰρ τοῖς λαίμαρξιν, quāquam interpres equit vngulam reddide-
rit. Hæc ferre Cælius. Aſianus vero, in Scythia (inquit) alii
cornibus præditi naſcuntur, quorum cornua Arcadie flumi-

nisi aquam continent, quæ transmittit vasa omnia, etiam si sint
ex ferro. Simile plane cum ventis vel amicitiis vel inimicit-
iis habere videatur. Legimus enim Empedoclem, vt notat
idem Cælius, quandoque collyaneman fuisse dictum, quod
venti statim inhiibuerit. Nam cum Agrigenti vento in-
festarentur vehementiore, illum auertisse Empedocles dicitur,
circumpositis vbi pelibus asinorum innumeris: quam rem

fic narrat Diogenes Laërtius: Etfelis aliquando vehementer flantibus, adeo vt fruges corrumperet, excoiare afinos iuffit, facileque vtribus, quo collibus & montium verticibus admodum ac compellendis flatus, ceffantibusque ventis, ab euentu rei *καταρροή* vocatum effe Timæus tradidit. Quis autem rationem quæque adferat, quod non minus rudis afinus, fi lapis & cauda fulpenfis teneatur: Id tamen vulgo dici ælianus tradit. Quod vero afinos dicit, tot annis fenilefcere, quot hordet grana comederit menftru inficâ, id paulo ante negabamus. Afinus & ægithum inimicitias exercere ex Aristotele fcribit Arigonius in mirabilium narrationum congrege. Præterea neminem folui in quibus, Eam ob rem, & quod afino videntur, ægithi quo exipit, perferre, nonnulli hinc

damini memorem ægithum innotantem, vlcera affinis rostro ferire. Paulo tamen alter nunc apud Aniflorem hæc legimus: *Sabo* (sic verit) *Gaza* prælium cum affino effi: propterea quod affinis spinetis vlcera (vobendi causa auertit; tum igitur ob eam rem, tum etiam quod faciens rudentis audire, oia abigit per abortum, pulsi etiam metus labantur in terram. Itaq; ob eam iniuriam aduolans, vlcera eius rostro excavat. Et sic quocumq; habet Plinius: *Egibius* affinis minimus eius diffudit, spinetis enim (se vobendi causa auertens, nudo eius diffudit, quod adu patet, et vlcera omnino rudentis audita, oia efficit, pulsi ipsi metus cadenti. Igitur aduolans, vlcera eius rostro excavat. Similiter affinis & spinus (ægithus, iunimici inter se sunt, vt scribit eodem loco Aniflores. Vt enim plinius a veribus quas affinis tencelas aduocant pascit. Quem locum Plinius ibidem sic reddit. *Et acanthus in spinis vinctus; iudicatus egibis & ipia adit, flores spinis desorantes. Cor vero ceruicis affinis odicit, a duolante feriat et eorum oculos la-ceret, rationem nullam attulit Aniflores. Sunt & lupi ei ini-mici, vt qui carne alantur, itaq; ab illis circue muniuntur. A-iunt Plutarchus & Alienus affinos nullo negotio comprehen-dit & vii rostro. Air a biflores, nifime filigit, memoria affinu*

gratē & vita comitē Aristoteles, in fine tanti memoriamque
cum lupum praesentem viderit, caput in latus vertere, ne aspi-
ciat, & sic auro visu inuadi. Haud bene etiam eum mure
domestico efficit, vt his quibuscumque verbis testatur Albertus.
Pugnat (inquit) *rattum quia dormit in eius presepē, & mordendo*
nares eius, vetat ipsum comedere, & ipse cum alio comedit eius pa-
bulum. Ceterū Aristoteles hoc de colore, id est, Stellione tra-
dit, pro quo ipse inuenit rattum reddidi. Si quies vancur sta-

buli, in quo afini, mule aut equi steterunt, facile in scabiem incidere Columella auctor est. Iam vero est afini & equi iussu dem pene sint speciei, & in iisdem regionibus, quæ vtroque produciunt, iisdem stabulis amice degant, naturaliter tamen equi asinorum ruditus horrent, ferreque nequeunt, quod constat ex Scytharum pugna cum Aegyptiis. Cum enim Scytharum equitatus, quo præcipue valebant, in Aegyptios irrueret,

riguit asinorum & mulorum insolito (quippe apud Scythas nulli sunt, Aegyptiis vero frequentes) adeo equos Scytharum legitimus fuisse confectatos, ut protinus fugam fecerint, Aegyptiisque insigne victoriam dedecint. Alii de Persarum Dariique regis asinis id narrat. Testatur Philippus Beroaldus equum gradatium sibi à scholastico Bohemio dono datum, quatuor asinos videbat audiebatque rudentes, hinniuis-

[illegible]

admiratio nem superat, si verum est quod scribit Gaudentius.
Merula: Si percussus à Scorpio super afino tectus deſcenda
caudam, pro ipſo dolore ſentitur afinum: cuius rei ſi-
gnum eſſe quod pedendo moritur: Vel ſi quis ſcorpio pur-
pugerit, in aurem dicat afino, Scorpium ne pupiget, non am-
plus dolebitur, dolore in afinum tranſeunt. Sunt modo &
planta quibuſcum vel bene vel male eis, conuenit. Afroſo af-
fino vitus palmitē, vindemiam inde feraciorē prouenſſe
obſeruatum eſt: idque cum ſumma ſecuti diligētia mortales
latiorē ſibi proeuntem quāntum comparauer. Cuius rei
monumentum Naupliae ſpectabatur, vbi lapideus afinus grata
poſttricitis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addat
quod ſi neque mortuus quidem officium facere deſiſtit, ſiqui-
dem Vadimonis comperit aut caluſtiam eius in horrorem
medio depoſitam, ad loci fertilitatem facere: Sunt vero afinis
ferulae ſtatiffimē in pabulo teſte Plinio cæteris iumentis cum
ſint præſentaneo veneno, & in equi hiſtoria ex eodem dixi-
mus, circa Abderam & limitem qui Diomedis vocatur, equos
naſcentibus illis herbis paſtos, inflammari rabie, circa Bo-
nias vero afinos. Si in Hetruria depaſcantur cicutam, & profun-
diſſimo ſomno & torpore corripuerint, vt non tantum ſtupi-
di, ſed plane mortui videantur. Id quod aliquando ruſticos
(inquit And. Matthiolus) feſellit, nam cum afinis quoſ
mortuos credebant, pellem detrahentes, accidit quod in medio fe-
re operis ſit expectrē, non ſine magno exortantium terrore
& ingenti altantium riſu. Teſtaur & Scalger, aſellos ſe viſi-
ſſe multum occitanes ex cicuta eſu, deinde in amſtra quos
gyros circumactos concidiſſe.

*Augusto
oblatum.* Cæſari Auguſto cum Antonio ad Actium dimicaturu:
Cum nondum ſublatis plane tenebris tentorio digreſſus
circum naues ambularet, quidam aſinum agens occuſſiſſe na-
ditur: interrogatumque quis eſſet, reſponſiſſe ſibi Eutycho
*Nicon aſi-
num.* aſino Niconi.

In Antonio
 natus, Nico vinctus. Eius omnis Eutyus Lacinis fortu-
 istum nauibus oneraret, xreum asinum & hominem ibi po-
 fuit, vt Plutarchus aliique p'stim memoria proderunt. Cum
 Marium in Minturnensium custodia delitescentem k gimus
 cum asellum considerasset oblatus sibi pabulum spernit, &
 ad aquam propere, ex hoc salutis sibi pabulum spernit, &
 ad aquam propere, ex hoc salutis sibi viam ostendam con-
 cisse. Saulum dum a sinas afflicis querebat, pro iis regnum in-
 uenisse Suidas annotauit. E contrario cum sinus Leonem in-
 terfecisset, omen magni terroris edidit, necneque Alexandri
 portendisse literis mandatum esse Alexander ab Alexandri
 annotauit. Certe Plutarchus in vita Alexandri inter prodigi-
 quæ Alexandrum perturbabant, hoc scribit: Ex his enim quæ
 educabat, leonem quandam eximia magnitudinis asine mar-
 tibus seculis calceibus exanimarat. Idem accidit Flor. magis a n-
 1302. Leonem enim Flarentinis a Bonifacio ob magnitudi-
 nem pulchritudinemque donatum, in aula prefecti alacritate
 tellatus calceibus intra defatigauit, vt tandem intermeret. Al-
 talem aliter hoc prodigium interpretandum, inquit Ioannes
 Villanus Franc.

*Lib. s. c. 13.
 Asinus leo-
 nis occidens*

rānt quā dē Sibilla refertur oraculum, quō dē
 ciatur est olim, turc ecclesie exēdit fore, cum animal nō
 regem suum occidit, sed in ipsum Pontificem per
 minabatur; mox enim dē Scienza Colonia Galliarum
 Regis iussu captus est, in eadem Hetruria res alia familer
 dicula nouam animis omnium religionem iniecit. Postor
 fuit horam diē tertiam spectantibus muleis, asinus excellē
 tribunali ascendit,

scendens. *...muit, atque inde rudium vique adeo con-
tum edidit, vix populam accurrentem alloqui, & quadam di-
cere velle videtur. Creditum est significasse Tercium auri
pistorem ex humili genere praefectum furtum vrbis, cum a-
custassem praefectum furti. Añsus aurobus, vbi chi referunt lu-
quens inter cetera prodigia recensetur, quae ciuile bellum
praefectum erat quod periret illud Lucani.*

Sed & in facis lreis legimus aſinaſ domino vo locuta
fuſſe. Balach enim filius Nephoſ cum in terram ſua: Iſrael ve
niſſe competiſſet, ſuperius miſit, vt Balaam bartolomum, iuſe
rit, (ſiquit D. Aug.) vt populum Iſrael malediceret. Qui cu
ſedens lup aſinaſ pergeret, & aſinaſ anguſt in anguſti
ſtatem euaginato gladio videns timuſſet, rei caſa demu
domino ſubſtitit. Vnde apud ſeſcallos, Iſrael

ferme quasi querulosus, et ipse hagiolatus, humano more
stalat Blalam oculi, vtranguit cercheret aperturum. Et illa loquent
admirabilis quæ fiamus, asina competenti sibi verba pro
not, non tamen fua mente, nec efficitur suo loquitur, sed dom
nus, de quo dicitur, & aperuit os asine, sic ad loquendum
aperuit etiam linguam & palatum in verbis gubernatur. A
sina n. quid & quomodo diceret, & si aliquid diceret, si no
bat, quoniam & homines qui alieno inflati spiritu loquuntur
& adhuc cum loquitur, nesciunt, &c. Iam vero si quis ali

aures habere imaginatus fuerit per quietem, ingruere homini
 seruiturum & arummas, coniciorque autumant. Itarum in
 quae aſinium fe capui habere fomiauerit. Coetra ſi quis
 grotaret, vidiffe aſinum qui a lapſu fe ſuſtulerit, indicat eum
 comitaturum in omnibus dicente quopiam Viden ve aſinus
 fe exerexit? decumbentem indicat ſuſcitatum. Si aſellum
 muli, diu multumque & capui & auriculis aſque praefere
 cauſa motuabat, pluuiam adſuturam deſignabat, praeter
 eſt Theophrastus rationem reddit Antonius Mizaldus Audi
 tum hebetant auſtri (inquit Hippocrates) & caput grauent.
 Suat aſellus & mulus capite enormi, propterea puerum & gi
 gendae & excedende per oportunit. Quae quae componen
 teſe in pluuias aere, huiusmodi animalia exaeſare ſolent: id
 circo calore de motu conuulſum, quicquid id eſt, tenuare di
 ſiparique, imo vero in ambientem aerem deponere in primis
 tentant;

A Sinæ cognōmentum teste Macrobio Cornelliū datum
fuit (quoniam princeps Corneliæ gentis, empto fundo tetra-
filia data marito, cum sponsores sol. muner ab eo pōseren-
tur, asinam cum pecuniâ onere produxit in forum quasi pro
sponsoribus præiens pignus. Lilius vero Corneliū asinam

[illegible]

Romana historia apud A. Gellium: Annorum familia Florenti-
est antiquissima, ex quibus Aſinus de Aſinis reformari
ſtatuta meiorum, viſigebus in libro Italici conſcripti de
nobilitate aſin. Fuit & in hac mea patria gens Aſnellorum
olim florentiſſima opulentiſſimaque, a qua turris in minuetu-
lo ſoro conſtructa conſpicitur, quam a conditoribus in ho-
diernum vique diem cognominant turrim Aſnellorum, quae
ſubſtitit 4. de Roma antiquitate. Cap. 2. de Aſinifima

altitudine huiusmodi; æquilibrium est Bononiæ spectatissimum.
Brocardus monachus in descriptione terræ sandæ de eius ar-
gens incolis circa castrum Anachas post Tripolim habitare
tradit Saracenos, qui Venni dicuntur; his sociari Saracenos in-
lios quoque Afirinos vocant, habitantes in montanis vique
castrum Antheradum, plurima habentes castra & oppida, at
fertillissimam occupantes terram. Cui vero Afirini vocantur
Gubier. An forte quis G.G. Romæ: Ercilia sublegetur?

inducti. An forte quales Romani. Etenim non dicam
quando voluerit? Nam & Christiani olim per ignominiam
Assinarii nominati sunt. Verba sunt Corn. Tac. iniqui. Petrus
Christinus, quod loco histonam de ludæorum origine & mori-
bus scribit. Alio loco ludæi. Moia dicit atque omnium imperi-
fortium iterum capiunt nihil atque quam inopia atque fi-
tigabatur. Iamque haud procul exiit totius campus, procubuit
vultusque exarsit, cumque, dum aditu in regem nemine

De opacum confendit. In quibus vulgati sumi codices depravatissimi ubi competunt, & quidem inperfectissimi, vires ipsi & sequi. Tertullianus docet, qui Taciti verba mutauit, & hunc modum in Apologetico id exhibet: Refert (inquit) Tacitu ludæos Egypto expeditos, siue (vt utamur) jextoris v. s. f. si Arabis quauis locis egent sumis, cum sic maceraretur. opacum, qui forte de populo non petiituri sumi imbatu

Indei ab Appione Alexandrino, Melitoneque & aliis notati
sunt, quod aureum alicui caput in templi facio se feruerent, ar-
adorarent, quoniam Moese duce (venerprobe adierunt) asino
per beneficium aquas Iudei inuenierunt. Quod esse falsum
plane fictum Iosephus Iudeorum vernaculus & remissi-

placido, aliq̃ complures affecerant. Vnde idem Tacitus, mendaciorum loquacissimus, à nobis merito incussit. R
mani autem veteres pan causa & Christianis æque ac Iude
Afinari vocatur, oblitato videlicet in Christi nom
dio, quem per ignominiam etiam Christum pere. licitam a
pellabant. Sed & figuris picturæ Christianis illudeban
quando insens etiam picture genere Deum nostrum sic d

quandū spectanti populo propoluerunt, ut is forte auribus a
niis, pede altero inungulatus, librum gestans, & rogatus. C
flegit ut seclus adderent, tali titulo Christi effigiem ded
corantur: Deus Christianorum *εὐαγγέλιος*: quæ in re xelipse qu
dem Tertullianus ægæa risu abstinit, quum nomen ipse
& formam conspiceret. Hæc omnia itaque ille. Porro sic qu
one leipius apud Alexandrum ab Alexandro Chithenese

bus Dorienſium, ne forent eadem Sicyoniis, quæ Argiis, uerſis nominibus ad ignominiam compoſitis notauiſſe. Næ præter tribum ſuam cui Archæ nomen erat, reliquas ludib

Mulier con-
ceptum cui-
tans.
Vir si ugi,
uxor pro-
diga.
Oeni funi-
culus.

luce pariat. Sunt item qui mulierem conceptum euitantem aut virum admittente nolentem per asinum & fustem inhaerentem tergo, designent, propter ea quod semen a coitu nisi vapulet, reiciat. Minime etiam praevidendum est illud quod insignium pictorum & sculptorum etiam opere nobilitatum est, ut cum virum in re cumulanda sollicitum, neque assiduos quantumlibet labores declinantem, uxorem vero prodigam & ad omnia pendenda dissipandam; intentam hieroglyphice significare vellent, hominem spartum funiculum torquentem, illam vero aselli effigie assidentem a tergo & opus quantumcunque fieret abroditent effigebant. Hinc proutur apud Ionas celebratum est: *Et dicitur Iona & asellus, torquetur puer funiculum, ut scribit Paulianus, cuius haec sunt verba: Ex Polygnoti picturis haec etiam est. Vir quidam (apud inferos) sedet, quem titulus Oconon esse indicat. Facit autem ad hunc modum, ut ipse funiculum torquet, asellus asella, quae quod totum fuerit, assidue abrodit. Hunc Oconon autem hominem fuisse industrium operis, intentum, sed uxorem habuisse sumptuosam & prodigam, quae omnia illius labore corrupta sunt, absumptis. Cognitum autem est mihi etiam ab Ionibus dici solere, si quem conspicerent in re quapiam elaborantem, quae nihil adferret emolumenti: hic homo funiculum Oeni contorquet. Pictura hoc genus Delphus consecratum fuit. Plinius inter Socratis pictoris argumenta, Et puer (inquit) qui vocatur Oconon, spartum torquens quod asellus abrodit. Errat Varro, qui desidem & ignauum hac pictura significari putat, cum laboriosus potius & industrius, sed cui vxor prodiga, designetur, quam obrem asina, non asinus in pictura est, quod Paulianus de industria annotat, auctores reliqui neglexerunt. Idem argumentum marmore calatum, Romae duobus visitari locis, nempe in Capitolio & in hortis Vaticanis Hermolaus Barbarus testis est. Hoc interm admittendum, non solum cur Plinius, vtrahora dicitur putat, sed Paulianus etiam & alii, ipsum hominem Oconon, id est, pigrum appellauerint potius quam asinum, cui conuenit res ipsa nempe pigritia, tum nomen, cum onos & oconos vna tantum litera differant: Propterea non Oconon torquere funem, sed illum ipsum torqueri his verbis confirmetur.*

Dignior obliquo funem qui torquet Oconon.

Etenim quae tuas pascit asellus funem.

Plutarchus in libro de similitudinibus litterarum: *Asellus est qui torquet funem, quem dicitur apud inferos depictus, is qui funem torquet, permittit asino, ut depascens abluat id quod totum fuerit: ita plerique iudei obliuiofi & stupidi homines, nulla praeteritorum ratione habita, futura semper expectant, & praesentia abolent. Sunt qui in hoc figmento referente Suida prouturbum, *asellus* de rebus nullo sine perficiendis interprecetur, ut *asellus* non ipsa asini vellea sint, sed funiculi quos abrodit & quasi tondere fingitur. Quinetiam prouturbum *asellus* id est, *asellus* apud inferos, Aristophanis interpres ad eandem fabulam refert, quasi non in genere ad omnia pertineat, quae de inferis poeta augatur, ut omnia inania somniique similia apte sic nominemus. Mihi sane qui primi haec confluxerunt, Cratinus & Aristophanes veterum poetarum & Homeri maxime poetas similitudine perpetuas & infinitas celebrant, ut cithara Danaum, Sisyphi saxum, & Tithii iecur, & in Caucaaso Promethei: vtriusque ipse perpetuus in torquendis funibus labor, poena illius fuerit, qui viuis vel in vxore luxuriosus, vel in meretricem prodigus fuisset. Exat vero etiam Aleiati emblema hoc titulo: *Oeni effigies: de his qui meretricibus donant, quod in bonos usus verti debeat:**

Impiger haud cessat funem contorere sparto

Humidaque artifice iungere fila manu.

Sed quantum multo vix torquet strenuus horis,

Procius ignauis ventris asella vorat.

Ecce inuens animal, facili congesta marito

Luera rapit, mundum prodigit inque suum.

Sed desino tandem Oeni funem torquere, si prius monuerim, quod Iones in suo adagio *asellus* vocant, id est funiculum, (quae voce vltus est etiam Propertius) Plinio spartum vocari, (quae secutus est Aleiatus), Plutarcho *asellus*, id est iuncum, qui quidem a sparto specie differt, eundem vero funiculorum vltum praebet, ut docet manifeste idem Plinius de sparto agens: *Iunco* (inquit) *Græcos ad funces vltos nominant credamus* (xov & funem significat & iuncum: quomodo & spartum nunc restem, nunc plantam, ex qua restes fiunt.) quo herbam appellant, postea palmarum foliis phyluram manifestum est, & inde translatum à Pannio Sparti vltum perquam simile veri est. Sparleos funes Ibericos Horatius vocat: Iberici perisse funibus latius. Siquidem Spartum genuinum siue iuncus Ibericus siue Hispanicus, ad nexum tantum vltus est, ut pote plane sine foliis. Eiusdem fere sententia erat & aliud Hieroglyphicum, quo patet famulatus parca, prodiga autem familia denotabatur. Diodorus enim aliorum imaginem istiusmodi apud Aegyptios tradit, (inquit idem Pierius) asinum quippe vnum longioris funis oculos complicare, ac alios a tergo clanculum dissolvere, vno porro eodemque argumento cum superiori, quod nonnulli Ionicum etiam figmentum putant, ceterum pictorum & sculptorum ingenio variatum. Alterum tamen hoc parrem

Vlysis Aldrouandi

A familias frugi, familiam vero prodigam & perditam ostendit: nimirum enim nodum plicare significat congerere, accumulare, rem facere: dissolvere vero, distringere, disperdere, atque prodigere.

EMBLEMATA Symbola.

Emblema Aleiati de Oeno funem torquente, & asino eundem derodente, iam recitauimus: & aliud eiusdem de asino mysteria portante recitabimus in prouerbiis: Est & aliud eiusdem emblema de asino in auro, quod tale est:

Septimus populus inter ditissimos omnes,

Arna senex nullus quo magis ampla tener.

Defraudans gentium suum, mentisq; paratus

Nil praefer betas aurumque rapa vorat.

Cui similem dicam hunc, inopem quem copia reddit?

Anno asino? sic est, instar hic eius habet.

Namq; asinus dorso pretiosas obsonia gestat

Seque rubo aut dura carice pauper alit.

Ex incerto quodam auctore desumptum emblema videtur, cuius hic versus leguntur in epigrammatis Graecis, titulo *de asino*:

Πολλά μὲν ἀδάσκατος ἄσινος ἀπὸ τοῦ

Καὶ πάλιν δὲ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

Πολλά μὲν αὖ καὶ τὸν αὐτὸν, ὅτι βίον ἡσυχίαν,

De Quadrupedibus. Lib. I.

A debum sibi inuicem reddere, sed turpiter conuenire non debent. Asinus ergo Amelech interficitur, cum in nobis coniugibus charitas tenetur honestae copulae, sed omnis obsequi- tas vitatur in rursu coniunctione. Omnia igitur Amelech demoliri iubentur quia quae caste proponunt viuere, de blandimento carnis in se aliquid retinere non debent. Et rursus exponens illud: *Perierant autem asinus Cui patris Saul, & dixit Cui ad Saul filium suum: Tolle tecum unum de pueris & surgens vade & quere asinum, etc.* Cis qui durus (inquit) dicitur, non solum electos eius, sed ipsum etiam redemptorem significat. Nemo enim sibi durior extitit. Huius namque duritia asperitatem insinuat, ait: *Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit.* Mori enim mortalibus non est pati passibiles damnae naturae. Ille ergo sibi durus vehementer extitit, qui in se vnde pateretur non habuit, sed ut nos patiendo liberaret, in quo sibi durus esset, & pati posset, dignanter assumpsit. Asinus Cis sicut anima peccatrice. Quia etiam in fide redemptoris regenerata sunt, dura esse dicuntur: perdit autem asinus quia perimunditiam ab eius sicut seruitio separata. Hinc est enim quod ad passionem tendens, absolute asinus & pullo infestit: ut patenter ostenderet, quia ad hoc pati renecrat, ut peccatoribus subueniret. Percutens namque asinus se querere fatebatur, cum dicebat: *Veni filius hominis querere* Math. 21. *& saluum facere quod perierat.* Has asinas & per semetipsum quaerit & adhuc praedicator ad quaerendum mittit. Dicit ergo Cis filio suo, vae asinas quaerit, quando electorum cordibus spirituali inspiratione redemptor imperat, ut in praedicationis ministerium pergant. In praedicationis autem officio pergentes quia solum spiritalem sensum secum debent ducere, vnum de pueris tollere iubetur. Vnum namque puerum tollit, qui dum ad praedendam alius formam viuendi pergit, in omne quod agit, spiritualis est, &c. Quare ergo asinas vnum de pueris tollit, quando is qui nouiter animarum lucta quaerere incipit, quae agere putat omnia spiritualiter agere disponit. Inuenire autem asinas, est peccatores in luculentis carnis conuersos aspicere. Nam velut perditae asinae non inueniuntur, quando in tenebris reproba corda se obducunt. Et quia per quinq; sensus corporis ad eadem peccatorum tenebras decidunt, quinq; regionibus non inueniende perquiruntur. Vnus quique etenim ubi per peccatum proicitur, ibi occiditur, & quasi perditus ubi sit nescitur, quando iustitia lucem, in qua cum Deus posuit, derelinquit, &c. Perditur ergo homo cum peccat: inuenitur autem, cum peccatum aduersum se iam ponitendo pronunciat. Saul autem qui asinas querens non inuenit, erudit quidem praedicatoris personam designat, sed nouiter incipientis, quem profecto omnipotens Deus praedicationis fructum asserere non patitur, ne vilem conuerterem assereret, dum leuiter conuerti eos ad dominum potest. D. Basilii Capiti declarans illud Esaiæ: *Cognovit bos possessorem suum, & asinus praesepe domini sui: Israel autem me non cognouit, & populus meus non intellexit.* Boui (ait) & asino comparatur Dei contemtor.

Neque enim cum in honore esset, intellexit, quare comparatur inuentis insipientibus & similis factus est eis. Equidem tales sunt, qui non recta ratione, sed pro afflictionum impetu suam instituunt vitam, a vacuitate rationis transuersum abieciunt ad pecuniam & brutalem vitam. Ad exprimendam vero similitudinem, ea assumpsit animalia quae nobiscum educantur & vernacula consuetudine notiora sunt, ut vel suppeditasimus istis deprehendi insipientiores, & ad collati minus obtinere beneuolentiae, quam refundamus in possessorem nostrum. Bos siquidem nobis mancipatus est ad agriculturem ut cooperetur, qui & sui pastoris vocem intelligit, eumque agnoscit, qui pro consuetudine sibi porrigit pabulum. Asinus vel non iustus recta contemnit ad consueta stabuli sui loca. Quod si his vtrique rationis experibus tanta inest familiaritas erga suum praesepe, quanta dilectionis mensuram erga Deum, par est repositi a rationali creatura? Obserua autem, quia testimonio istius scripturae probatur bos praesepe plenius obtemperare intelligentiam. Bos enim suum praesepe possidetorem: asinus autem praesepe, idque solum docente scriptura, quo animal sit sustentando ventri deditum, eoq; locum agnoscit & solum suae voluptati destinatum. Bos vero nonnullam habet & eam vilem intelligentiam propriae honestatis ac boni. Hinc factum, ut cum animalia fiat nullam habentia inter se familiaritatem consuetudinem, verum sit in Deuteronomio arare in boue & asino, in vnum, hoc est, eum qui sit ex prompto animo & laborum tolerantia conuerti, ei qui sit voluptatum amator & capiti tenetur affectibus. Non enim de bobus cura est Deo, sed id nostri causa scriptum est proflus. Contra autem aliquo loco copulantur: Beatus enim qui seminat super omnem aquam, ubi bos & asinus calcant, hoc est, qui seminare ad docendum apposito, exulcerat vim animae generosam ac laborum patientem, nec eius obsequitur voluptatibus. Quemadmodum enim asinus animal gestandis oneribus natum: sic & concupiscibilis portio animae onere peccatorum praegravata pessum ita ac praecipitatur. Equidem bos suum non possidetorem: Israel autem me non inuit suum creatorem. Et asinus praesepe agnouit sui Domini: Israel autem me non intellexit. Et praepia quidem multa sunt, ac certe asinus nescit quam aberrat a praesepe possidentis. Et paulo post. Peculati quidem

Lib. 3. in Reg. 19.

Asina peccatrice.

Capiti Dei contemtor.

MORALIA Mytica.

Exiat (inquit Philippus Beroaldus noster) Luciani liber Lucii vel asini titulo, & L. Apuleii libri vnde asinus asini auctorem vtrique argumentum, sed Apuleius omnia copiosius tractat & multa intermiscet. Iustitiam est naturam mortalem, & mores humanos obiter designare, ut admoneretur ex hominibus asinos fieri, quando voluptatibus belluinis immergitur in eis eluceat. Sic enim homo, ut docet Origenes in libris perierant sit equus & mulus: sic transmutatur humanum corpus in corpora pecunia. Rursus ex asino in hominem reformatio significat calcatis voluptatibus exutisque corporalibus delicis rationem resuscitare & hominem interiore: qui verus est homo, ex erga fultore cenofo ad lucidum habitaculum virtutis & religionis de cubitis semigraffe, ita ut dicere possimus, inuenies illic voluptati possessos in asinos transmutari: mox senescentes, oculi mentis vigente, cum virtutes iam mature scintillae exuta bruti effigie humanam resumere. Proculus nobilis Platonici monet multos esse in vita lupos, multos porcos, plurimos alia quadam bruti specie circumfustos. Quod minime mirari nos oportet, cum terrenus locus Circes ipsius sit diuersorium, in quo anime aut vnguentis delibatae, aut pharmacis epotis inebriatae transfiguntur in brutas animantes. Pharmacia autem sunt obliuio, error, infestia. Quibus anima consopita brutescit, donec gustatis rosis, hic est scientia (quae mentis illustratio est, cuiusque odor suauissimus) auidet hausta in humanam formam, hoc est, rationalem intelligentiam reueratur. Haec ille. Alij hunc aureum Apuleianum facientissimam pulcherrimamque figuram esse aiunt: infestis gentilibus religionis, quaeque etiam ostendit nihil esse nobis appareat extra omnem culpam in quo nulla non reprehendenda delitescant. Immoderata autem perulatum luxuriam per asinum indicari discimus in primis ab Ezechiel dicente, *quorum carnes sunt sicut asinorum.* D. Gregorius cum dixisset Onocentaurorum nomine lubricos figurari & elatos, asini nomine ait designari luxuriam auctoritate prophetae: quam recitauit tauri vero vocabulo ceruicem superbi demonstrari, quoniam voce dominica de Iudaeis superbientibus per Psalmistam dicitur: *Tauri pingues obdormunt me.* Onocentaurus ergo esse qui subiecit luxuriae vitii, inde ceruicem erigant, vnde humiliari debeant. Qui carnis suae voluptatibus seruientes, expulsa longe verecundia, non solum se amittere rectitudinem non dolent, sed adhuc etiam de opere contra Prophetam scriptum ait: *Non arabis in boue & asino.* Et mox in expositione horum verborum: *Asinus Amelech interfecit: dicitur, & docet honestatem thalami debere mundam esse: ab omni obsequitate turpitudine: Quid ergo (inquit) asinus? aut bolus in apertum fornicationis inuehit, quod illam per fraudem vero genus dum virum sui corporis potestatem non habere potestatem, sed virum: quid aliud quam aliena opera eos portare iussit? Asini ergo nomine, robur coniugalis copulae designatur, quia electi coniuges inuicem opera sua fortiter portant, ne per carnis infirmitatem in fornicationis barathrum corruant. Asinus ergo interficiendus est, sed Amelech: quia copula coniugis in honestate thalami roboranda est, sed a turpitudine interficienda. Debent coniuges*

Alphonso regis illustrantur.

Cap. 6.

Luciani indicantur.

Cap. 23.

In c. 6. Job.

In cap. 11.

Reg. 1. lib. 5.

Lib. 6. in c. 15.

Amor carnalis.

Fornicatio.

Coniugalis copula.

Index interpres.

VITAE

4. Reg. 22

diabolus ante autem regem Saluatoris Dei populum concluditur: caput affinis LXX. argenteis venduntur significare superbia, quae initium est omnis peccati. Per asinum enim quod immundum animal est, omnia vitia diaboli praefigurare non esse dubium asserit, quorum, vt dictum est, caput est superbia. Hanc reprobos omnes negligere decalogi legis in cibo malitiose fumere quam panem verbum Dei. Cum itaque immundum animal ficalius, ipsam etiam infinis indicat immunditiam, vnde est quod in Exodo primogenita affinis imbutur permittitur, hoc est, vt exponit venerabilis Beda, immunda vitia primordia ad innocentiam simplicitatem (quae per ouem indicatur), conuincere, vt postquam omnia illa peccator egit, quae de sacrificio mundo reponit, eam againe ad proferat, quae de sacrificio mundo reponit. Idem & apud Iudaeos legas. Estque haec genuina ad litteram declaratio, vt & Ambrosius ait: Ceterum id quis (inquit hic) sensum spiritalis legis altius prosequatur, considerabit, quod asina laboriosum animal sit, ouis fidualiosum. Fructu ergo dictum mutandum laborem, vt finis operis sui sit fructus. Sic & interpretatur Philo Iudeus in libro de sacrificio in hac verba: *Omne aperient vultum affinis, permittitur oue*: ac si dicat (inquit) omnem laborem permittitis profectu. Laborem enim asinus significat animal patiens profectum vero ouis, sicut vox Græca *ἀσινος* indicat. Submonemur autem hic, ne seges simus in studiis artem ceterorumque quæ meditatione discimus: sed accuratissime preparata mente subtilitatem fortiter aduersus omnem lassitudinem, demumque operam, ne labor coniunctus sit cum negligentia & vt vique proficiendo ad gloriosam finem perueniamus: Propter profectum enim labor sustinendus est. D. Ambrosius etiam hoc modo exponi posse ait: Omnem laborem tuum, omnem industriam puro & simplici commendabis affectu. Errans vero asinus huius onere faciens, vt est Exod. 2.9. significat laborantes sub cura maiorum, & per obedientiam laborum onera portantium, vt exponit Clemens Alexandrinus. Reuertor modo vnde digressus eram, ad immunditiam. Est autem asinus naturaliter immundus propter carnis malitiam, id quod docerint alios D. Chrysostomus, explicans hoc Genesios: *Ex puris autem septena, ex impuris vero bina, &c.* Asinum (inquit) immundum censemus, quoniam leguminibus tantum pascatur, alia autem quadrupes la cibis contententia putamus, etiam si immundo alimento pascantur: ita scientia Deo nobis suppeditata, horum est doctrix. D. Gregorius per hanc affinis immunditiam fidei interpretatur penuriam, namque quæ citatis his facis verbis: *si quis aperuerit cisternam &c. foderit, &c. non peruerit eam, cecideritque bos vel asinus in eam, domumque cisterna reddat pretium iumentorum*: nihil aliud ait esse, aperiire cisternam, nisi intellectum validum, scripturæ Sacrae acrius penetrare: per bouem vero & asinum, mundum scilicet & immundum animal, nisi fidem quæque & infidelm accipit. Qui ergo cisternam fodit, cooperire debere, ne illuc bos vel asinus ruat, id est, (inquit) qui in sacro eloquio iam alta intelligit, sublimes sensus coram non capientibus per silentium regere, ne per scandalum mentis, aut fidelm paruum aut infidelm qui credere potuisset, interirant. Iam vero asinus cadens in cisternam non solum vt dictum est, exprimit infidelm qui forsitan accessisset ad fidem, nisi impericia concionatoris obfuisse, simpliciter præterea, perducum in errorem. Cur modo hoc potius quam alio iumento vehi voluerit Saluator noster, duplicem teste D. Chrysostomo propheta, alteram opere, alteram verbis adimplebat: opere quidem quod super asinum federit: verbis vero quia seripsum est *ut Zacharia quoque in asina sicut res fiederit*. Cum igitur id veluti scriptum esset alteriusque prophetae dabatur initium, quæ figura erant ipsis factis significando. Immundum enim vocationem gentium & quod in ipsis requiesceret, & venient & adorabunt eum, res ista significabat: ita propheta prophetae successit. Mihi vero (ait) non idcirco solum in asina sed fide videtur, verumetiam, vt viuendi philosophia nos erudiret, ita simul & prophetias adimplebat, & dogmata veritatis plantabat, & viuendi præcepta exemplis præbebat & affirmabat. Regulas enim nobis præbet, ne maiora quam necessariis vultus exigit, requiramus. Itaque quando etiam nascebatur, non magnificans ædes, non locupletem matrem, sed pauperim & fabro desponsatam elegit, & in tugurio nascitur, & in praesepe ponitur, &c. Quibus etiam nunc, quoniam iumentis opus esse imbecillioribus non ignorat, modum exemplo dedit, ne aut equis aut mulsis iunctis sublimes ferarum, sed asino quando res cogit, insidere; neque vltius progredi, sed ubique necessitate usum terminare. Sed videamus iam tam verborum quam rerum prophetiam: quæ igitur est illa? Ecce res tuus venit tibi manus, ascendens super iugalem, & pullum nouum: non currus vt ceteri reges agens, non vestigalia exigens, non clarus tumore, nec fallacibus confutatus: sed magnum vndeque monstrans humilitatem. Interrogetur ergo Iudeus, quis nam regum asina vetus Hierosolymam intrauit in neminem proferat præter Christum dicere possunt. Hæc faciebat, vt quemadmodum diximus, figuris ventura significaret. Hic enim ecclesia & nouus populus Iesus immundus per pullum significatur, qui postquam in eo Iesus quieuit, ab omni felle liberatus, mundus effectus est. Perpende

[illegible]

In iugum domini crepuit. *Afinus ergo ad molam*. Cecus ad
 lapide. *gentilis ad saxum*, qui adorat, quem non videt, nec
 agnos. tr. Deus enim non in manu factus habitat, nec in saxo
 assidebit sed in spiritu. Vterque populus igitur & gentilis &
 Iudeus pompa quam de se monis huius exornat: sed vehemen-
 ter in Iudeos pœna decenter. Gentili enim memoria
 feculi huius fluctibus obruitur, & cœno mo. di. huius ob-
 leuitur, qui interea quæ non u. t. esse voluerit, & alienari a
 scientia Dei tanta in profundum. in m. in istum, &c. Et
 rursus de asina & pullo adducti Saluatori: in cat. el. cat. &c.
 ligatus erat pullos cum as. a. non poterat solui nisi iussu do-
 mini. Soluit ex man. Apostolica. Talis a. iussu. talis vitalis
 gratia. Est talis, vt in possis ligatos soluere. Nunc con. t. e-
 remus qui fuerunt illi, qui errore, dete. o. de Paradiso eieci. in
 castellum fulmine legati. Et vides quæmad. modum quo moris
 expulserat, vita reuocauerit. Et deo. leg. lum. Mar. h. m. &
 afinum & pulum legimus, vt quia in duobus hominibus vter-
 que fuerat sexus pullos, in duobus animalibus vterque re. uo-
 catur. Ergo illic in asina, matrem quam Euam figuatur ettoris,
 hic autem in pullo generalitatem populi gentilis expresse, &
 deo pullo fœderat. Bene in quo nemo sedt, quia nullus
 inrequam. Christi nationum populos vocat ut eccel. fami.
 Domine secundum Marcum sic habes. *Quem nemo adhuc sedt* *Cur pullo*
hominum. Aligatus autem perfidie vinculis tenebatur iudici-
 adductus domino, errore famularus, sed dominatum vendica-
 re sibi non poterat, quem reum sibi fecerat non natura fed culpa
 &c. Beda item exponeus illud, *Nemo erabis in bone simul &
 asino*, duos huiusce verbi populos indicari asserit. In bonis er-
 enim nomine, populum sub iugo legatis accipi, in asino autem
 populum gentilem vtque ad euangelium. In bone autem sim-
 ul & asino arare, qui sic euangelium recipit, vt Iudearum
 superfluitonem quæ in vmbra & imagine præfœderant, cere-
 monias non reliquit. Adhæc in bone bene operantium vi-
 ram signari, in asino Iudæorum record. a. Ergo in bone simul &
 asino non arandum, esse fatum sapientem in prædicatione non
 faciendum, quoniam nequeat æqualiter enuciare verbum dei.
 Sic & D. Cyrillus in declaratione huiusce sententiæ Ista.
Beati iherentes populi omnem aquam, ubi vos & asinus calcant: A-
 quam autem a scriptura diuino spiritu proditam, diuinum & cal-
 cantem seimonem appellari & sanctorum mystarum prædi-
 cationem. Afinum & bonem qui in istiusmodi aqua calcant
 Iudæorum populum esse & gentium. Iust fœdæ enim Deum
 circumficionem ex fide & præputium per fidem. Boni autem
 assimilari Iudæorum gentium: mundum enim anim ad ist
 secundum legem, Bos & oblati est in odorem bonæ fragran-
 tiæ Deo: asinus autem immundus: Et quidem cum p. m. ioge
 animalia non iussisset offerri Deo: *Sacrificabis enim mihi*
 (inquit) *omne primogenitum aperiens vuluam*: reiecit afinum sic
 dicens: *Omne aperiens matrem afini mutabitur* &c. Verum eni-
 uero etiam impurus fuerit, propterea quod errauerit forte
 gentium populus, tamen sanctificatum esse per fidem. In Chri-
 sto enim sanctificatum esse & vetera peccata sacrosancto ba-
 ptismo abluisse, & promissæ cum Iudæis iugo Seruatoris non
 illi subiectum esse. Similiter quoque Martyr in libro de veri-
 tate Christiana interpretatur hoc: *Ligans ad vitem pulum*
suum & ad capreolos pulum asinum sue. Hinc semper ait, cum
 opus quæ in priore Seruatoris aduentu facta sunt, tum gen-
 tium quæ in eum credituræ erant, prænationem fuisse.
 Hæc liquet (inquit) pullos fieri qui neque citillas pectate
 fuerunt, neque iugum super cervicibus suis haberent, donec Chri-
 stus eam venisset, discipulos suos ablegauit, & periplos
 eas in disciplinam suam recepit: atque illæ iugum verbi v-
 ferentes, tergum ad sustinenda omnia obicerent, eorum bo-
 norum que ab ipsis & peccantur & ab eo sunt promissa, conse-
 quendotum gratia. Tergo quo afinum subingalem cum pul-
 lo suo spiritus propheticæ vna cū Patri rcha canob. nomina-
 uit, atque caple & discipuli eius sunt vti, vt iugumque incum-
 tum adducere iussit, præfigit iug. eorum qui etiam ex syna-
 goga, simul cum iis, qui ex gentibus venerunt, in eum credituri
 essent. Diuo autem Chrysostomo asina & pullos eius etiam
 sunt Iudæi & gentes. Iudæa enim (inquit) est mater: entium.
 Sic enim dicitur eam Deus per Eliam prophetam: *Et constitu-
 tum in incipes tuos penitentia & confitantes tuos fecit ab initio*:
 Et tunc vocaberis ciuitas iustitia & mater ciuitatum, id est cele-
 stiarum, fidelis Sion. Propter quod omnes tales similitudines, ani-
 malibus his assimilæ sunt homines, Deum vel d. filium non
 cognoscunt. Est enim animal hoc immundum, & præ ca-
 teris pene iumentis magis irrationabile & stultum & in-
 rum & ignobile & oneriferum magis: sic fuerunt & homines
 ante Christi aduentu idololatæ, passionibus diuersis immunda
 & irrationabiles, verbi ratione carentes, quantum ad Deum
 stulti, &c. Et mox rursus: Dominus gratiam ascendens ad mortem
 Hierosolymam, magnam noiam pacis & concordiam
 mundo vniuerso quasi in testamento reliquit. In mysterium
 enim gentium futurarum sedens super asinum & pulum eius
 intrauit in templum & sic gentes Iudæis coniunxit. Diuus
 Augustinus per iumentum, cuius sed Saluator noster man-
 fœdiciuam indicari offendit. Iumenta mansueta (inquit)
 vult habere dominus. Est iumentum domini, id est, esto ma-
 suetus. Sedit ille super te, ipse regit te, noli timere ne offen-

das & eas in præcepis. Infirmas quidem tua est, sed attende A quis tibi prædicat. Pollus asini es, sed Christum portans nam & ille in pullo asini venit ad civitatem & fuit illud iumentum mansuetum. Nunquid laudabatur iumentum illud? nunquid iumento dicebatur, Olania fili David, benedictus qui venit in nomine Domini. Asellus portabat, sed ille qui portabatur, à præcedentibus & consequentibus laudabatur. Et dicebat forte iumentum, in domino laudabitur forte anima mea, audiam mansueti & lætetur. Nunquam illud dixit ille asinus, sed dicat illud populus qui imitatur iumentum illud, si vult portare dominum suum. Itaque populus quia comparatur asello, in quo sedet Dominus. Et dicent mihi aliquid in perbi & elati, Ecce asinos nos fecit. Si asinus Domini quisquis hoc dicit, ne sit equus & mul is, quibus non est intellectus. Equus enim & mulus erigunt ceruicem aliquando, & sua ferocitate excurrunt à selesse rem suam. Domantur feris, chamo, verberibus, donec discant subici & portare dominum suum. Tu autem antequam tendatur ora tua, esto mansuetus & porta dominum tuum, &c. Sic & Origenes exponens illud: *Et fecit Iesus eis, sicut præcepit Dominus. Equos eorum subiecit, & currus eorum exussit* in quos superbia, asinos vero gentium typum esse ostendit, non omoium, sed quæ credunt. In nemis (inquit) legimus scriptum, quia cum ex præcepto Dei processissent, ut pugnaret adversum Madianitas de iustis hostibus aliquot millia asinorum de præda hostium referuntur suis v. sibus profuturos, nec omnino refertur ibi, quia interfecerint asinos hostibus superatis. Nos ergo scripturam sanctam sibi misit conferentes & spiritualibus spiritualia comparantes, requiramus quid est, quod de asinis quidem non est scriptum quia subiecitur, nec Madianitarum spolia vel animalia interempta dicantur, sed profuisse Israeliticis v. sibus: de istis autem qui non habebant asinos, sed equos præcepit ipse Dominus, & dixit, equos eorum subiecit, quod & Iesus, sicut à Domino mandatur, expleuit. Putamus hæc accidisse fortuito, ut equi hostiles intermererentur, & asini servarentur, & in præceptis Dei fortuita aliqua arbitramur incidere? An dignius videtur, ut putemus magis in istis scripturam mysticam aliquid indicare? Denique & filii Israel nunquam equis vti esse referuntur, & lex nihil de equis sed de asinis mandat, ut pote de animalibus quæ ad humanos labores iuvandos & ad onera eorum portanda videntur existere, equi vero magis ad hominum perditionem hoc enim est, quod per eos in praliis geritur. Lascia moras animal & superba ceruicis accipitur. Sunt ergo asini frequenter à scriptura in typo gentium positi, sicut & Saluator ostenditur super asinum sedens, nunquam autem equo sedens refertur. Sed & cum discipulos mittit ad solvendam asinam & pullum asinæ, dicit eis: Si quis vos interroga- verit, dicite quia Dominus eis opus habet. Et si deus super eum ingreditur Hierusalem, & nunquam equo sedens ingressus esse dicitur. Sed & propheta de ipso ita pronuntiaverat, quod si deus asino venisset ad Hierusalem dicens: Ecce rex meus mansuetus sedens super subiectionem & pullum asina novellum. Et exterminabit currus Effrem, & equum ex Hierusalem. Vides ergo quomodo secundum Prophetam sententia, qui super asinum sedem exterminabit currus Effrem, & equum ex Hierusalem. Et ideo videntur mihi asini quidem (ut diximus) figuram servare eorum, qui ex gentibus credunt, super quibus sedisse dicitur Dominus: equi vero qui exterminantur & currus, figuram tenere illorum qui in celestibus positi, per lasciviam & superbiam deciderunt, quando vel ad filias hominum concupiscendas semetipsos in cessatores præbuerunt, vel secuti sunt illum qui dixit: *Domine super nubem sedem meam, & ero similis altissimo*. Inde fortassis est, quod Propheta dicit: *Falsus equus ad salutem*. Sciterum dicit de iis qui in demonibus confidebant: *Ita in curribus & in equis, nos autem in nomine Dei magnificabimur*. Neque enim currus & equos Deo coadiuvaret quantum ad invocandum spectat: sed utique hoc ostendit, quia sicut nos invocamus Deum verum, ita illi invocant currus & equos, id est, demones quos invocabant gentes illæ, quæ adversus Israel bella gerebant. Sed & Aegyptiorum equos commemorat scriptura, & istos ipsos equos quos nunc interimi iubet. Vnde hoc intelligatur, quod in typo quidem asinorum gentes quæ ad credulitatem veniunt, merito referuntur: in typo vero equorum & currum, demones qui humane salutis adversarii sunt & inimici, merito perimuntur. Hæc ille. Vis videre (inquit) D. Chrysostomus) mansuetudinem venientis? Considera speciem aduentus eius. Non sedet in currum autem, pretiosa purpura fulgens: nec ascendit super ferum equum discordie amatorum & litis qui gloriæ iactantia pectus habet repletum, quod de longe adorat bellum & gaudet ad vocem tubæ & cum viderit sanguinem pugnam, dicit in corde suo, bene est factum: Sed sedet super asinam tranquillitatis & pacis amicam, &c. Quomodo autem de asina & pullo Matthæus ceteris congruat, qui solam pullum commemorant, ostendit D. Augustinus his fere verbis. Sequitur Matthæus & dicit, & cum appropinquasset Hierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliveti, tunc Iesus misit duos discipulos, dicens eis: *Ita in castellum quod contra vos est, & statim invenietis asinam alligatam & pullum cum ea, &c. v. s. q. ad eum locum, Benedictus qui venit in nomine domini, &c.* Hoc etiam Marcus nar-

Lib. 2. de
confess.
Euang.
Euangel.
sta de pi-
asine con-
vilanti.

rat eodem ordine custodito. Lucas autem in Hiericho immo-
ratur, quæ in commemorans, quæ isti prætermissit, ut
Zacchæo principe publicanorum & quædam in parabolis di-
cta. Post hæc & ipse occurrit ei ad huius pulli commemoratio-
nem, in quo sedet Iesus. Nec moueat quod Matthæus asinam
dicit & pullum, ceteri autem de asina tacent. Imo & recordan-
da est illa regula, quæ de quinque gentibus & centenis discum-
bentibus, cum quinque panibus turbæ pasceretur supra in-
nuauimus. Quia si inuaria, non deberet iam hoc permovere
lectorem, nec si Matthæus ita de pullo tacuisset, quem admo-
dum illi de asina tacerent, ut maxime contrarium putaretur,
quod unus asinam dixit, alij pullum asinæ, quando minus mo-
ueri oportet, quia unus ita commemoravit asinam, de qua ce-
teri tacerunt, ut tamen pullum non taceret, de quo illi dixe-
runt. Vbi ergo verumque factum potest intelligi, nulla repu-
gnantia est, nec si alius aliud, & aliud aliis commemoraret;
quanto minus, ubi alius unum, alius verumque. Ioannes cum
taceat quemadmodum dominus discipulos suos adhuc animalia
sibi adducenda misit: interponit tamen breuiter hoc
de pullo cum testimonio etiam Prophetæ quod Matthæus ad-
hibet. In quo etiam testimonio prophetico aliquantulum diuer-
sa Evangelistarum locutio ab ea quidem sententia non reced-
dit. Sed potest mouere quod hoc Matthæus sic adhibet, ut asinam
dicat commemorasse prophetam: non autem ita se ha-
bet, vel quod Ioannes interponit vel codices Ecclesiastici in-
terpretationis v. s. tate. Cuius rei causa illa mihi videtur, quod
Matthæus Hebræa lingua perhibetur euangelium conscrip-
sisse. Manifestum est autem interpretationem illam quæ dicitur
Septuaginta, in nonnullis se aliter habere, quam inueniunt in
Hebræo, qui eam linguam nouerunt, & qui interpretati sunt
singuli eisdem libris Hebræos. Huius item distantia causa si
quaeratur, cur tanta autoritas interpretationis Septuaginta
multis in locis distet ab ea veritate, quæ in Hebræis codicibus
inuenitur: nihil occurrere probabilius existimo, quam illos
septuaginta eo spiritu interpretatos, quo & illa quæ interpre-
tabantur, dicta fuerant, quod ex ipsa eorum mirabili quæ re-
dicatur consensione firmum est. Ergo & ipsi nonnulli in e-
loquio narrando, & ab eadem voluntate Dei cuius illa dicta
erant, & cui verba seruire debebant, non recedendo, nihil aliud
demonstrare voluerunt, quam hoc ipsum quod aucto-
ritas Evangelistarum quatuor concordia quadam diuersitate mira-
mur: quia nobis ostenditur non esse mendacium, si quispiam
ita diuerso modo aliquid narret, ut in eis voluntate cui con-
sonandum & consentiendum est, non recedat. Quod nosse &
moribus vtile est propter cauendam & iudicandam mendaciam, &
ipse fidei, ut putamus quæ si consecratis sententiis, ita mun-
tatem tanquam Deus nobis quemadmodum rem ipsam, sic
verba quæ propter illam sunt dicenda, commendat: cum po-
tius ita res quæ descendit ad præfatum sermonibus per quos
descendit est, ut istos omnino quætere non deberemus, si cum
sine his nosse possemus, sicut illam nouit Deus, & in ipso an-
geli eius. Ceterum D. Hieronymo cum ibi scribitur, sedens
super asinam & pullum eius, locus ille tantum videtur at-
tenuis scripturæ, ut in hæc verba proripuerit. Sedere super verum-
que animal non potuit. Aut enim sedet asinæ, & pullus absque
sessoris fuit, aut si pullo quod magis competit, asina ducta est
libera. Ergo cum historia vel impossibilitatem habeat, vel tur-
pitudinem, ad altiora transmittitur, ut asina ista quæ sub-
galis & edomia iugum legis traxerat, Synagoga intelliga-
tur, pullus asinæ læticus & liber gentium populus, quibus se-
deret Iesus, missis ad eos soluendos duobus discipulis, vno in
circumcisionem, & altero in gentes, Diuus Chrysostomus
tangens eam de impossibilitate: Est corporaliter (inquit) pullum
fieri non poterat, ut super animal verum quæ sederet, spirituali-
ter poterat, cum esset Deus, ut & in Iudæis sederet, & in gen-
tibus simul. Sedere autem super iumenta: est in præcep-
tis eorum habitare, ut dicit illis Christus: *Tollite onus meum*
super vos, & videte quia mita sunt, & humilis corde. Fran-
ciscus Georgius per asinam, & pullum eius, quibus sedet Ser-
uator, significari ait hominem magna quadam aggredien-
tem mysticam, debere non tantum partem animalem, sed
omnia iasper ab ea provenientia subiugare. Quid modo
per asinam Balaam maledicenti populum, quæ Angelum vi-
debat, & humano sermone loquebatur, sit intelligendum,
quidque per ipsum Balaam, ostendit Venerabilis Beda, per
asinam exponens brutam gentilitatem, per ipsum vero Ba-
laam vnquamqueque idololatram, à quo asina tanquam bru-
tum animal, & nulla ratione renitens, quo vult, seduci-
tur. Quod vero ea Angelum Dei videret, quem homo ille
non videbat, inde moneri nos ait, ut agnosceremus in po-
sterum sub aduentum Angeli magni consilij, gentilem il-
lam plebem mutata duritie nature, & solutis linguis locu-
tutam, ut quæ erat subiecta perfidie in vocem fidei, & con-
fessionis erumperet. Et in questionibus super eundem lo-
cum quærens quid sit, quod iste Balaam, dum peruenit ad
propositum tenderet (ut malediceret) asina cui præsidebat,
dum videret Angelum, loquitur. Quæ est (inquit) ista asina,
nisi bruta gentilitas, quam quondam Balaam, id est, seductor
idolatriæ quasi brutum animal, & nulla ratione renitens pœ-
nitentia, quo voluit, errore subtrauit, sed ista Angelum Dei

Dei vidit, quem homo videre non potuit. Et vidit, & detulit, A
& locuta est, ut agnosceremus posterioribus temporibus sub
aduentum magni Angeli Dei gentilem eam plebem mutata du-
ritie stoliditatis, solutis Decalogis locuturam, ita ut quæ e-
rat subiecta perfidie in vocem fidei, & confessionis erumperet.
licet caro nostra per hoc possit intelligi. Plerumque enim
caro per molestias tacta flagello suæ mentis Deum indicat,
quem ipsa carni præsidens non videbat, ita ut anxietate spiri-
tus proficere in hoc mundo cupientis, velut iter tendentis
impediat, donec & inuisibilem, qui sibi obuiat, innotescat.
Sed in commentario, quod scripsit secundum D. Petri epi-
scopum ait tum iure dici Balaam ab asina admoneri, cum Epi-
scopi, ac reliqui sacerdotes indigere videntur hominum pro-
phanorum monitis, ut qui haud secus, atque propheta Balaam
cupidine cæci non vident, quousum sit eundem. Origenes
vero per hanc asinam intelligi posse ait Ecclesiæ allegorice.
Si vides (inquit) contrariam potestatem impugnantem po-
pulum Dei, intelligis quis sit qui sedeat super asinam. Et si
confideres homines quomodo à demonibus præcipitantur,
intelligis quæ sit asina. Sic enim & in Evangelio intelligi le-
sum mittentem discipulos suos ad asinam, quæ alligata erat,
& ad pullum eius, ut discipuli eam soluunt, & adducant, ut
ipse sedeat super eam. Et forte hæc asina, id est, ecclesia, prius
portabat Balaam, nunc autem Christum, ex quo soluta est à
discipulis, & à quibus, innexa erat vinculis relaxata: ut filius
Dei sederet super eam, & cum ipsa ingrederetur sanctam ciui-
tatem Hierusalem, & completur scriptura, quæ dicit: *Lata-
re filia Sion, prædica filia Hierusalem. Ecce rex tuus venit tibi mi-
tis, & sedens super subiectionem: subiugale id est asinam, credentes
sine dubio ex Iudæis dicit, & pullum novellum, eos profecto,
qui sunt ex gentibus credentes in Christo Iesu Domino no-
stro, &c.* Mox vero hinc etiam Deum stolidis sapientes con-
fundere docet: Ascensa asina sua (inquit) Balaam ibat per viam:
occurrit ei Angelus, ille sine dubio, qui aderat filiis Israel. Ape-
rit os asinæ, ut arguatur per eam Balaam, & multi pecudis vo-
cibus confutetur, qui diuinus videbatur, & sapiens: Balaam
hic qui interpretatur populus vanus, videtur mihi personam
habere Phariseorum, & Scribarum Iudæici populi: Balach ve-
ro, qui euocauerat Balaam, ut malediceret Isra: qui exclusio,
& deuoratio interpretatur, & ipse personam habere, intelli-
gendus est vnus alieuius spirituum mundi huius contraria
potestas, quæ excludere, & deuorare cupit Isra: Non eum,
qui secundum carnem est, sed eum, qui secundum spiritum.
Volens ergo potestas ista contraria deleri, & penitus exungi
spiritus Isra:, non aliis vitiis ministris, nisi Pontificibus, &
Scribis, ac Phariseis: ipsos inuitat, ipsi mercedem promittit
& premia. Illi ergo, sicut iste Balaam facit, simulant se eundem
ad Deum referre, & zelo Dei agere. Dicunt enim: *Scrutare
Scripturas & vide quia Propheta à Galilea non surgit.* Errorem
dicunt: *Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia
filius Dei se facit.* Per quæ lingua videntur quidem Pharisei,
& Scribæ zelum Dei habere, sed simulatum: asina vero cui
sedebat Balaam, quoniam scriptura dicit: *Hominis, & iumen-
ti saluos facies Dominus:* ea pars credentium potest intelligi, quæ
sue pro stulticia, sue pro innocentia, animalibus comparatur.
Sic enim & Apostolus dicit: *Videte autem vocationem vestram
fratres, qui non multi inter vos sapientes, non multi potentes, non
multi nobiles, sed qui stulti sunt mundi, elegit Deus, ut confundat
sapientes.* Isti ergo tales, sicut Evangelica, quæ in parabolis
agebantur gesta designant, ab istis pessimis dominis Scribis,
& Phariseis subiecti quodammodo tenebantur, & vinciti, sed à
domino soluuntur, non quidem per ipsum dominum, sed per
discipulos eius. Dicit enim ipse ad discipulos. *Ita in vicium qui
est contra vos, & inuenietis asinam alligatam & pullum eius, so-
lentes adducite.* Sicut ergo in euangelio non ipse dominus, sed
discipuli soluunt asinam: ita & hic non ab eo ipso, sed ab an-
gelo aperitur os asinæ: & sicut in euangelis qui non vident,
arguunt videntes, ita & hic qui muti erant, arguunt loquen-
tes. Et hoc est quod dominus dicebat. *Pater gratias ago tibi,
quoniam abscondisti hæc sapientibus & prudentibus, & reuelasti
e parvulis.* Scribæ autem & Pharisei erant qui sedebant super
asinam hæc, & tenebant eam vincitam. Ipsi ergo irascitur an-
gelus, & nisi quodam futurorum prospectu, illos quidem per-
miserat, asinam autem seruasset, quæ vidit & reueria est eum,
qui venit ad vineam & statim vineas. Compræstiteram pe-
des sedentis super se in maceriam & ideo non potest forte am-
bulare illi eius sessor antiquus, nec venire ad eum qui dicit:
nunc ei sedet Iesus, &c. Asinus fortis Isachar, significat, ut Ly-
ranus exponit, religiosos portantes onus religionis & eos qui
laborant in facris literis. Et D. Ambrosio pater asinus & ad-
onius expostus, scilicet tardior, nihil aliud docet, nisi nos vi-
ciores esse debere, nec desidia corporis animique pigrescere,
confutere ad fidem quæ onera graua alleuare consueuerit.
Monet vero etiam nos asini patientia suam cuique prouinciam
quod præstans ac præ manu est, fideliter atque diligenter aga-
mus, & ut sua quique fortuna contentus vivat, neque labores,
modo honesti sint, est digna præmia non faciantur, recuset:
sicut & in asino suo laborioso monet Sigmundus.

De Quadrupedibus. Lib. I.

Sis asinus quemcumque asinum fors aspera fecit,
Qui fortem placide ferre scit, ille sapit.

Porro asinus est omnium iudicio vilis habeatur & miserri-
mus, homine tamen ipso est beator, quia ipse sibi miseriam mine bea-
non parit, quod homo facit, ut antiquissimus Menander ait.

Asinus est vilis
Asinus est vilis
Asinus est vilis
Asinus est vilis
Asinus est vilis
Asinus est vilis
Asinus est vilis
Asinus est vilis
Asinus est vilis
Asinus est vilis

Vivendi negligens honeste vivere nequit,
Omnia animalia beatissima sunt,
Et longe plus mentis quam homo habent.
Asinus cernere licet primum hunc,
Sic miser est ex confesso:
Et nihil mali sua culpa nascitur
Sed quæ natura dedit, ea habet.

Quemadmodum vero apud Maes pingitur quidam funem *Funem tor-*
torquens & in id quod cõterit asino vorandum permittens: *quantis &*
ita (inquit) idem Plutarchus in libro de animi tranquillitate) *asini eum*
multorum stupida quædam & ingrata obliuio omnem adio-
nem, omnes res præclare gestas, omne in eundem oculum adio-
nem conuoluit & volupatam fructualem aboleat, non si-
nit vitam esse continuam, præsentibus ad præterita adiungit,
sed hæteram cum hodierna, hæc à crastina diuidens, quic-
quid euenit, obliuiscens tanquam non factum redigit, &c.

PROBLEMATA.

Ut asinis & equis pili è citatrice promere sese possunt,
Chemicis autem non possunt: docet Aristoteles & nos
ex eo in equo: item cur minus monstra pariant, necnon cur
homo plus excrementi humidit egerat, quam fici, equi vero
& asini plus fici quam humidit. Hieronymus Garimbertus,
querens, cur est quod asinus præ ceteris animalibus minus
sentit verbera? rationem petit ex melancholica animantis na-
tura: quam (inquit) arguit aurum proceritas, quam cum aliis
animalibus melancholicis communem habet, non aliunde
proueniens quam ex materia frigida & sicca omnis duritie
parente: inde cutis illa duritiam, & sensus pene destitutio-
nem, esse verberumque tolerantiam. Prouenire vero etiam ab
eodem temperamento quod biotum aquam extremis tantum
labris contingant, cum equi totum pene caput mergant. Fe-
gidum enim temperamentum timiditatis causam esse: vereri
autem animalia, ne auribus, quorum magnitudo in aqua repre-
sentatur, oculos sibi eruat. Cur vero ex factis asinarum lotio,
contractis fursum labris, dentes denudet, inde euenire diffi-
cili, quod elatos ad olfactus organum vapores, qui molestiam
sua puerant in gratitudine, concur excurrere.

Li. 2. Probl.
44.
Cur minus
sentiat ver-
bera.
Cur bibe-
ntes caput
non mer-
gant.

Cur olfacto
aliorum lo-
tio dentes
denudet.

PICTURÆ.
Statuæ.

IN vrbe Achanta trans Nilum, Libyam versus procul à
Memphi stans centum quin. uaginta, asini picti fabula
montiatur, ut testatur Diodorus Siculus. Nodos enim quos
vnus in principio longioribus complicat, alij post sequen-
tes dissoluunt. Fabula pertinere videtur ad asellum Oeni, de
qua in hieroglyphicis diximus. Nalces referente Plinio asel-
lum depinxit in hore bibentem, & crocodilum ei insidentem.
Inuenio ita pictum propterea quod Persæ ibi vicissent Egi-
ptiacos. Polygnorus vero inter alias picturas, quibus exci-
dium Troianum expressit, depinxit puerum asello insidentem,
cuius præterea docto cistam & alia impedimenta ferri im-
ponunt, ut legimus apud Pausaniam: qui ibidem etiam scribit
Ambraclios æneum dedisse asinum, victis hoc modo no-
sterna pugna Molossis. Cum enim in illos noctu insidias po-
suisset Molossis, asinus, qui forte ex agro in oppidum ageba-
tur, asellum insedens cum multa lasciuia vehementem cla-
morem sustulit: ipse etiam agalo per tenebras, obscura & in-
condita voce inelamabat. Iniecit ea res tantam Molossis tre-
pidationem, ut statim in idiarum locum deseruerint: Eos Am-
braclio delecta fraude noctu inuadentes prelio superant. In-
uenio & Vercellis in cimiterio quodam asini esse statuam,
exornatam epitaphio, cuius tamen literæ ita
sunt dentitæ, ut plane legi ne-
queant.

Lib. 3. c. 6.
Li. 35. c. 11.
In Phocis.

Asini ubi immolati.

morem minatur, nisi ab asinorum abstineret sacrificio, & pro more capras sibi, boues & oues offerret: ita enim in asinorum gaudere immolatione, sic fiat in Hyperboreis. Scribit autem & Pindarus apud Hyperboreos instituta fuisse *κλεινὸν ὄνον ἐκπνέμεν*. Et apud Callimachum regere est.

Τίγρις λυγρὰ καὶ φοῖβος ἐν σφαιρίῳ
id est.

Cur Apollini immolatus.

Citat Apollodorus etiam Clemens Alexandrinus in Stomatidis de huiusmodi sacrificio. Sed & de Hyperboreis Pindarus inquit in Pythiis. *Παγ' οἷς ποτὶ Περσέος ἰδωμένοιο λαὸς, ἔπειτα ἱερὰ δ' ἄνδρα καὶ τὰς ὄνους ἐκπνέμεν*. id est: Quos penes dux Persens olim conuina in eorum ædibus præfens celebres hecatombas asinorum facientes reperit. Gaudere vero Apollinem vitæ arbitrium eorum iugulatione dicunt propter assultus, quos inditio viuacitatis in cæde faciunt, difficulterque occidi solent, magnis licet ictibus percussis. Asinos à Scythiis Marti immolari, Apollodorus & alii prodiderunt, teste Arnobio. Phor-nutus scribit propter bellum clamorem vociferationemque asinos Marti immolatos. Legimus & apud Strabonem Germaniæ incolæ asinum Marti immolare, quem solum Persæ ex omnibus diis (inquit) colunt. Lactantius Firmianus, ait Lamp- placenos Priapo asinum in vitionem & ludibrium mactare cō- fucuisse, quod cum is Daus Vestæ dormientis pudicitia infidaretur, illa in tempestiuo aselli clamore sit excitata, & de- ceda infidiatoris libido. Ouidius fero Fastorum prolixius hæc fabulam profert, & asinum in deæ Vacunæ festo ferari & è pane monilibus Floribus coronari solum testatur in Ve- stæ gratiam. Canit itaque poeta:

*Præterea referamus tuum rubicunde Priape
Dedecus: Est multa fabula plena iocis:
Turrigera frontem Cybele redimita corona
Conuocat æternos ad sua festa deos
Conuocat & Satyros & rustica numina nymphas,
Silenus quamvis nemo vocat, adest,
Nec licet (& longum est) epulas narrare decorum:
In multo nox est perurgata mero.
Dii temere errant in opaca vallibus Ida
Parsiacet, & molli gramine membra leuant:
Hi ludunt: hos somus habet, pars brachia nectunt,
Pars viridem celeriter pedepulsat humum,
Vesta inacet, placidamq; caput secunda quiescit
Sic ut erat positum celsipie sulca caput:
Ar ruber horrorum custos nymphasq; deosq;
Capitat, & errantes fertq; refertq; pedes.
Aspicit & Vestam, dubium nymphamne putaris
An scierit Vestam, scisse sed ipse negat.
Spem caput obsecram, furtimq; accedet etentat,
Et fere suspensos corde micante gradus.
Forre senex quo vestis erat, Silenus asellum
Liquerat ad ripas lene iocantis aquas:
Ibat ut inciperet longi Deus Helleponti,
Intempestiuo cum rudis ille sono,
Territa voce graui deæ, conuolat omnis
Turba, per infestas effugit ille manus,
Lampadibus hinc soli solita est mactare Priapo,
Apia asini flammis indicis exta damus.
Quem tu diua memor de pane monilibus ornas
Cessat opus, vacua concituer mole.*

Idem poeta in ciuicum operis volumine primo simillimam de Sileno eiusque asello & Lotide nymphe fabellam recitat his verbis:

*Caditur & rigidus custodi ruris asellus
Causa pudenda quidem est, sed tamen apta Deo.
Festa corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi,
Tertia quoque solito tempore bruma refert:
Dii quoque cultores in idem venero Licæ
Et quicumq; loci non alienus erat.
Panes & in Venere Satyrorum pronâ inuentus
Quasq; colunt amnes solasq; rura deæ.
Venerat & senior pando Silenus asello,
Quisq; rubro pavidus inguine terret aues.
Dulcia qui dignum nemus in conuicta natâ
Gramine vestitus accubuerat thoria.
Vinum dabit Liber: tulerat sibi quisq; coronam.
Miscendus large riuus agebat aquas,
Naiades effusus alie sine petitis rursu
Pars aderant positæ arte manusq; comæ.
Illa super suras tunica collecta ministras
Alter a dissuopetibus aperta sinu.
Exerit hæc numerum, vestesque ibi illa per herbas
Impetibus teneros vincula nulla pedes.
Elic alie satyri incendia mita præbent,
Pars tibi quis pinus tempora nexa geris.
Te quoque inextincta Silene libidinis oritur
Nequitia est que te non finit esse Deum
At ruber horrorum Deus & rustica Priapus
Omnibus ex illis Lotide caput erat.*

*Hanc cupit, hanc optat, sola suspiras in illa
Signaq; das nutu, sollicitaq; notis.
Fastus inest pulchris, sequiturq; superbia formam
Irrisum vultu despicit illa suo.
Nox erat, & vino somnum faciente iacebant
Corpora diuersis victa sapore locis,
Lotus in herbosa sub æcernis ultima ramis,
Sicut erat lesu sessa quieuit humo,
Surgit amans, animamq; tenens vestigia furis
Suspensio digitu fert taciturna gradu.
Vt tetigit nuda, secreta cubilia nymphæ,
Ipse sibi statua ne sonet aura, cauet,
Et iam finitima corpus librabit in herba
Illat amem multi plena oporis erat.
Gaudet, & à pedibus tracto velamine veia
Ad sua felici caperat ire via:
Ecce rudens rauce Sileni vocifer asellus
Intempestuosus edidit ore sonos.
Territa conjurget nymphæ, manibusq; Priapum
Deicit, & fugiens concitat omne nemus,
At Deus obscana nimium quoque parte paratus,
Omnibus ad luna lumina rursus erat.
Morte dedit pœnas author clamoris, & hæc est
Hellepontiaco victima sacra Deo.*

Indignatus itaque Priapus asinum immolat, & postea ei- f- dem numini asinos immolant. Assignatur tamen alia etiam causa immolandi illi asinos: nam alter ex duobus asinis, quos Liber in calo collocat, cum humana voce cum Priapo de natura rerum certare ausus esset, victus & immolatus est, ut supra quoque meminimus. Sicut qui asinum Priapo sacrum fuisse volunt, ob verendi scilicet enormitatem, qua supra modum præditi sunt asini, quaque cum eo certantem Priapum superauit, ut antea etiam tetigimus, & meminit author Copæ:

*Et Tiguri custos armatus falo saligna
Sed non & vasto est inguine terribilis.
Huc asiniga (sic coarctimus) veni, fessum iam sudat asellus
Parce illi, vestrum delictum est asinus.*

Apud Romanos virgines, vnanotatum est, asinis insidentes ad templum eiusdem Dei vectæ ter id circumbant, & in quæ fors cadebat, Deo mactabatur asinus, cuius sanguinem colli- gentes in faciem eius proiciebant. Asinus cur Baccho sit sacer, indicauit Plinius inquit: *Terula asini gratissime sunt in pa- bulo, ceteris vero iumentis presentaneo veneno: qua de causa id a- cur Priapo immolatum*. Libero pariter assignatur, cui & ferula. Aliam rationem sed vtiorem reddit Iustinus Martyr in oratione ad Antoninum Lib. 2. 4. c. 1. Pium: quod videlicet gentes dicta prophetarum audientes, sensum eorum non recte intellexerint, sed hallucinationem asinus cur more res Christi sint amulati: Moses propheta scriptorib. o- maibus fuit recultus; Ab hoc ita prophetatum est: *Non des- ciet ex Iuda, & dux & lumbus eius, donec veniat, cui repositum est: & ipse erit expectatio gentiū, lignus ad vitæ pulli suum lanam stola suam in sanguine sua*. His verbis auditis Demones Dionysii Iouis filium esse dixerunt inuentoremq; vitis prodiderunt, & asinum in mysteriis & arcanis eius sacris duxerunt, & dilana- tum cum ascendisse (qua de re mox in fabulosis) in celum docuerunt. Et quia in Mose prophetia expressis verbis designa- tum non erat, num aduenturus ille Deifilius esset futurus, & v- trum pullo vehens in tertis mansurus, an in cæli ascensus es- set; pulli nomen, & asini & equi pulli deuotare poterat: nec- cientes asinine an equi pullum ducens, symbolum & signum aduentus, & præsentia sue habiturus, q. prænuiciabatur, & vtrū Deum hominis futurus esset filius. Bellerophonē quoq; ipsum hominem ex homine genitum, in equo Pegaso in cæli peruenisse, prænuiciant. Hæc Iustinus Marti stips vel prola- pia (inquit F. Sixtus Senensis ordinis prædicatorum volumine secundo bibliothecæ sanctæ.) v. refert Epiphanius, liber est a- pud Gnosticos celebris, horrendam & perniciosam doctrinâ continens, in quo inter cætera portentosa narratur, Zachariam sacerdotē in penetralibus templi ingressum, v. incensum corâ Deo adoleret, vidisse formam quandam asinino capite prædi- tam. Quam visionem cum reuelare veller & populum admo- nere, ne asinum adoraret, is qui visus est, vocis & linguæ vsum illi ademit, sed ademptum paucis post dieb. restituit. Eo recepto, Zacharias visionem prodidit Iudeis: illi indignati illum obruturunt. Hæc de causa commotus Hebræorum legisla- tor sacerdoti præcepit, v. ingrediens ad sacra peragenda, tin- tinaabula vestimento appenda gerat, quo sonitu admonitus asinus ille Deus se occultet, ne forma eius intempestiue cō- spectâ, interitum afferat spectatori. Serapion Thmucenus Epif- copus, in lib. aduersus Manichæos affirmat ex huius libri oc- casione Christianos olim accusatos ab Ebnicis, quod Iudeis permisit, asinum, Iudeorum nomen colerent. Tertullianus ta- men in Apologetico autumat, Gentiles venisse in hanc suspi- cionem ex scriptis Cornelii Taciti, qui in 5. historiarum libro referens originem Hebrææ religionis, ait, Iudeos ex Ægy- pro pullos, cum in vasta Arabiæ solitudine siti macerarentur, ab asinis syluestribus, qui forte de pastu ad portum perebant, a- quarum fontes didicisse, & benefici memores, bestiam diui- nis honoribus coluisse, cuiusq; effigiem postea in templo con- fecrasse:

fecrasse: itaque inde præsumptum à gentibus, Christianos, ut Iu- daicæ religioni propinquos, asinum pro Deo venerari: vnde & quidam iumentorum locator ausus est Tertullianum tempore i- bus apud Carthaginem ante stabulum iumentorum, vel ut suæ artis insignie, appendere tabulam, in qua depictus est: homo togatus, dextra librum tenens, de cuius capite asinina promi- nerent aures cum hac inscriptione, Deus Christianorum o- nophychitis, i. e. asinunguis. Hactenus ille. Vide etiam & ector supra inter deriuata, & cognominata, ubi verbis Petri Criniti idem mendacium refutauius. Tradit vero etiam Suidas Ze- nonem Alexandrinum Iudeum, publice genti suæ nuncium remi fuisse, albo asino per eorum synagogam sabbato, v. apud eos mos est, traducto. Ego vero ex Diodoro annotatum reperi- o in templo Bacchi conseruari solere repnantibus in Sicilia tyrannis, ob hunc finem, vt si mulier acculata adulterii, supra illud iuraret, liberaretur.

VSVS IN CIBIS.

Alenus tradit esse, qui a sinorum domesticorum, etiam cum fenerunt, carnes mandunt, sed pessimi esse succi, & concocti difficillimas stomachumque lædere, & præterea in- teredendum esse infantes; hominesque qui iis velutur asini- nis euadere corpore, ac animo. Tale quid & in methodo de lactis vsu potius ascripsum legitur, vt asinis lac detur asini- num, idque non proflus abiq; medicis theoreticis alicuius intelligentia accipi debet: reuera nunquam, non & qui aper- tum, & qui velutur, aliquando operata virtute, facultateque sua alimento, aliquid induent animalis cuius carnibus velutur, temperant, proinde etiam naturæ, etenim tem- peramentum medicis nobis natura est. Si naturæ, & tempera- menti ex eo conciliabitur aliquid, necessario, & morum, & a- nimæ nonnulli eiusdem fortis, propterea quod animi mores tē- ab autore eodem Galeno, dicat priuatim rei huius libro. As- inos autem multis in locis in cibum venisse obseruauimus. Interpres in primis Aristophanes in Vespis id scribit de Athe- nienfibus, super his verbis postea: *παις ὁ γὰρ ἄσινος, ὁποῖός ἐστιν ὁ γὰρ ἄσινος*. Atheniensis agens de Periarum epulis, scribit ait hæc ab Herodoto, ubi Græcorum Periarumq; conuivia inter se confert: eum præcipue diem su- pra reliquos omnes venerari Periarum legib. sanctum esse, in quo quisque natus est, in quo etiam plura conuivia parari di- gnum esse arbitrantur, in quo & qui sunt diuites, bonum asini- num, equum, & camelum totos in fornacibus affatos appolue- runt, ac pauperes oues exiguas apponere solent, pauciq; cibis vinctur, multiq; artibus non bonis bellariis. Traditque ibidem Atheniensis, asinos regi coronandum solere mactari. Mæcenas ve- ro referente Plinio primum infirmis pullos asinarum epulari, multum (inquit) eo tempore prælatos onagris: post eum vero interfectis auctoritate laporis. Scythas autem præ cæteris i- stiusmodi carnibus inhiare in prouerbis est offensum. Nostro vero tempore omnes ab iis abstinent, & nisi coacti eis velutur, vt sit in vrbium diuitibus obsequiis, quod Veronæ ex- emplo Sabellicus ostendit ex Ionio. Hæc enim vrbis anno sa- luti 376. oblecta ad id penuria ventum est, vt cum vix lentæ, & fabam paniceq; pulsaria in quotidiano vsu haberent, equi- nas atq; asellorum carnes magno in honore ducerent.

VSVS IN MEDICINA.

Quod nobis plura quam asinus remedia subministrat, ani- mal fere nullum habemus aliud. Inter illa autem lac præ- cipuum semper vsum habuit, h. bet etiamque. Equidem Græ- cia non alium illius vsum viderit agnouisse, quam in medi- cina. Nam Philarchus referente Plutarcho in vita Demosthe- nis narrat Pythæon qui Macedonum causam Athenis agebat, dixisse, quemadmodum crederetur domus, in quam lac asini- num inferretur, omnino aliquo malo laborare, ita vrbem neces- sario quoque vitiosam esse, in quam Atheniensis legatio ad- ueniret: id vero à Demosthene, qui agebat causam Græcorū, inuenerunt, vt & lac asinimum sanitatis restituendæ causa im- portari solere, & Atheniensis propter salutem male habenti- um venire consueuisse diceret. Optimum erit, si asina sana sit, bene nutrita, iuuenis & non longæ ætatis. Austeri ea debet pullus esse, non lactat singulis diebus exerceri parum strigili, & asperis pannis, vel stramine perficari. Nutriti debet optimo sono, autena, hordeo, erbis, sed maxime his quæ affectui pro- sunt. Vbi mulgenda est asina, fiat in loco vicino cubiculo, ne lac ab ære alteretur, & ne frigescat. Mulgetur in vas duplex, hoc est, continetur cyphus in alio vase pleno aqua calida. Quæritur apud recentiores medicos, an sit omni alio lacte re- minus, quoniam Galenus secum etiam in hoc pugnat videtur in sexto de tuenda sanitate tenuissimum dicens inter omnia lactis genera, terro autem de alimentorum facultatib. came- linum, & equinum ei in tenuitate præferens, Aristotelem ter- tio de animalium historia secutus. Quos locos Ioannes Ma-

nardus i. e. pto is ita conciliat. Sexto de sanitate tuenda (in- quit) Galenus asinimum lac leptomeris, i. maxime parti- um tenuium affirmat: in tercio vero de alimentis, camelinum asinino, non in tenuitate, sed in humiditate præfert, hydrotæ- ton enim dicit. Quare nisi fateri voluerimus, Aristotelem ali- ud sensisse quam, Galenum, dicere oportebit, quod per tenuis- simum non intellexerit tenuissimam partem, sed maxime hu- midarum. Hæc ille. Gelsernus vero Galeni verba sic accipit: asini- num lac tenuissimum recte dici, si comparatur animalium la- ctis, q. apud nos, & pleriq; gentes mulgeri solent, vaccarū, ne- pe, ouium & caprarum: simpliciter vero, & cōparatione ad a- nimalia quorum inuitatū fere ad cibum, & potum in Europa lac est, vt camelis, & equis, nō tenuissimum, sed crassum. Sic etiā Plinius tenuissimum lac camelis esse scribit, mox equab. cras- sissimum asinæ, vt coaguli vice vtiatur: Crassissimum dixisse p. crassius, quam camelis, & equa. Leptomeris, i. tenuium partium vocatur (inquit) quomodo nō crassius neq; viscosus partib. cōstat, & cito ac facile corporum meatus subit: id quod lacti co- magis cōuenit, quo Liquidius est, minusq; caseosæ substantiæ habet, vt Galenus ipse exponit. Bubulum lac (ait) pinguis- simum est, ouinum, & caprinum multo minus, asinarum mini- mum pingue habet: quam ob rem peraro alicui in ventre coagu- latur, si recens multum, & calidum adhuc bibatur: q. si sal, & mel adiciatur, fieri nō poterit, vt amplius colatur in ventre. Eand. ob causam alium magis subducit, q. ferum ei copiosius inest, minus aut de casei natura, cuius ratione lac alium fitit. Ciere a. alium præter Dioscoridem, q. ventri quidem idonei esse, sed ipsum turbare asserit: etiam testatur Varro his verbis. *Maxime perpurgat lac equinum, tum asinimum, deinde bubulum, tum caprinum*. Sine periculo a. ventri soluet, vt ait Marcellus, si cum melle potui deur. A temperato haud multum putarim recedere. Muliebri n. temperatissimum esse aiunt, mox capril- lum, hinc asinimum, ouillumque, postremo vaccinum. Plinius auctor est dulcissimum ab hominis lacte camelinum, effica- cissimum ex asinis. Idem plurima ex hoc lacte remedia recen- ser. Sulpitrius (inquit) ante omnia efficax est potus equifero- rum sanguis: proxime lactis asini: tepidi cum bulbis decocti, ita vt serum ex eo bibatur, addito in tres heminas cyatho na- sturtii albi, persufusa aqua, deinde melle diluti. Nostri vero medi- ci tabidis ita lac exhibent asinimum, vt ipsimet id exgant, ne quidam nativo tempore remittat. Galenus vero melle mixtum iuuat euidam, qui fere cōstauerat, à balneo statim exhibuit. Si dolent vbera, lactis eiusdem potum mulcentur, vt idem Plinio- us tradit, si vero ad dicto melle sumatur, purgatio n. multum adiuuat. Stomachum exulceratum per se potum reficit. Com- mendatur etiā ad tussim, extenuationē, spatum sanguinis, hy- drem, & duritiem splenis. Capiti tamen infirmo, & vertigine laboranti nō continet. Priuatim prodest cōtra gypsum, & ce- rulas, & sulphur, & argentum viuū: item duræ aluo in febrili- gargariatur quoq; faucibus exulceratis vtilissime: & bibitur ab imbecillitate vires recolligentib. quos atrophos vocant. In febrili etiam quæ careat dolore capitis pueris ante cibum lactis asini hominam dari, aut si in exitu cibi rosionem sentiant, antiqui in arcanis habuerunt, si hoc nō esset, habuerunt & ca- priuo. Eiusdem potus vtilis est caliacis, & dysentericis, ad di- to melle. Tenebris tollitur eodem epoto. Sint inter exempla, qui lac asinimum bibendo liberati sunt podagra, chitragraue. A- lii vero feri asini potu eisdem morbos piosus euasere. Hippo- crates etiā lib. de affect. carnis post pharacum purgans, lac asinimum coctum in hoc aff. & p. propinquat, & mox etiā serum asini om. Eod. lacte percussu vixatos dentes confirmari cer- tum est. Non solum n. dentib. innoxium est, sed ob tenuitatem etiam abstergendo cōducit. Dioscorides simpliciter hoc lacte collutos dentes gingiuq; ait stabiliri. Atchigenes, & Philo- gius omne lac in cōmodum esse calculosis pronunciant, præ- ter asinimum, q. substantia tenuissimū est, & facultatis facili- me dissoluentis. Igitur mirabiliter articulorū tumores, & no- dos (quos ad callosæ duritiæ modū ex vitiosi lactis vsu pueri sustinere coguntur) lenigat & delet: vnde admonendi etiam sunt ipsi calculosi, vt assidue hemina mēsurā bibant, post ma- tutinas deambulationes, atq; id præseruandi à lapidis genera- tione gratia, præ omnib. aliis fiat. Mentiōē horum facit Acti- us in curatione lapidis vesicæ. Idē scriptor alibi de suppuratis renib. tractans, his verbis vtiutur: lac itaq; cum melle post puris eruptionem eis præbendum: & primum quidem asinimum, aut equinum, ad vlcera n. repurganda cōducit: Cum vero repur- gatione amplius opus non habent & morbus fuit obuliores, indigetq; arger nutrimento, tunc etiā bubulum lac eis ex libe- dum duarum, aut trium heminarum mensura. Hoc eodem la- cte venena exingui, Plinius tradit, & multa alia remedia pas- sim recitat, quæ ideo ex asinino lacte propinantur. Peculiariter a. si h. ocyamum potum sit, aut viscum (inquit, ixiā puto dicere volens) aut cicuta, aut lepus marinus, opocarpum, aut pharicū, aut dorycnium: & si coagulum alicui nocuerit nā id quog. v. nenum est in prima lactis coagulatione. Sed me- minisse oportet recentem vrbem, aut nō multo postea repe- facta. Nullum enim celerius enauescit. Habet denique & col- mericam vim, nam si ex eo fiant balnea, quo minus curis obducatur rugis, sed extensa permaneat & candida, præstat, id quod Poppæ Neronis principis xxix exemplo Plinius his

Plinius explicatus.

Lactis des- ferentia.

Lib. 15. 41.

Parauiaorum virtute ac numero grauius premerentur, quam ut vitra ferre eam vim possent: quocirca indignantes coeperunt immaniter furere, & quod prius certamen ludicum videbatur, in verum praelium conuertere. Sed cum ea pugna Parauiaui superiores euasissent, abstulerunt eis asini vexillum, & eos fugauerunt a finibus. Signum autem Parauium in triumphum portarunt. Subinde ram in gloriam victoriae quam in probrum Vicentinorum in foro medio viuum asinum suspendunt. Quod factum Vicentini grauius ac permoleste tulerunt. Verum communium amicorum iussu utrique foderis inter se ferunt, his conditionibus pacis additis, ut Vicentini pro redimendo asini suspendio epulum Parauinis darent, quod factum est; equos namque Lucanici onustos miserunt Parauium, quas in frustra sectas legi Parauini inter se disputantur: & ita utrumque pacatis rebus mansit hoc utrumque probrum. Vicentinis scilicet quod eorum vexillum asinus in furca pependerit, Parauinis quod tam vili Lucanice frusto, quod singuli acceperat, & furca asinum deposuerint. Cessauerunt autem post hec ludicra fieri, sed Parauinis hoc probrum de suspensione & depositione asini, in hodiernam diem in ore omnium perseverat. Quod autem quidam de terro Apono hac fingunt, quoniam est prius salum, nolui hic inter vera aut falsum verisimilia committere. Huculque Scardeonius. Thomas Garzonius in foro suo vniuersali scribit Neapolitanos pro insignibus suis eleuasse clitellatum asinum cum aligatis hinc inde cistis.

Neapolit.
insigne.

VSVS AD OP. probrum.

A pud Cumarios, ut author est Plutarchus, mulier in adulterio deprehensa ducebatur in forum, ut illic lapidi inflicto, omnibus esset conspicua; deinde inpositam asino, atque ita per totam ciuitatem circumductam, reducebant ad lapidem, ut ibi rursus esset omnibus spectacula. His actis habebatur infamis per omnem vitam, & ignominia gratia oritur, dicebatur, quod asinum equitasset, Lapis autem nefastus ac deestabilis habebatur, in quo steterat mulier. Atque hinc fortassis fluxit, quod hodieque in multis Europae locis grauioris alicuius peccati rei asinis infidentes per fora plateaeque vestis virgis cauantur licet post terga haerente. Vidi etiam quid ad maiorem ignominiam inuicem infiderent corpore, caudamque asini manibus tenere cogebantur, ut in aliis quoque locis fieri solet. Andronicum Comenentum Manuclis Imp. consanguineum legimus, cum Alexium cuius factus erat tutor, sustulisset, impetioque potius omnem crudelitatem in Alexii consanguineos exercuisset, a Gulielmo Siciliae rege victum, captumque ac per urbem asina praepostere inpositum, altero oculo effosso, manumque altera detrunca, circumuectum, vulgi turbamque tumultu vix & harpagonibus frustulacum dilaniatum perisset. Beatrice Reynaldi Burgundionici principis filia Caesaris Federici Oenobarbi filia, ut tradit Gulielmus Paradisus in libro de antiquo statu Burgundiae, cum miro videpdi Mediolani flagrarer deherio, quod passim audire esse pulcherrimam, florentissimamque Christiani orbis ciuitatem, Mediolanum exiguu comitatu venit. Cuius vero facinus post homines natos exitiosissimum flagitiosissimumque aggressi sunt. Nam Augustam strigoso asello praepostere inpositam, ac pro loco cauda uti coactam, denique per compita diu inuectam, probris, cachinnis, ludibrioque nefario perfulam urbe tandem turpissimum iumentum infidentem mouent, puerorum gregibus ceno abeuntem incessantibus. Plurimum quidem voluptratis tulerunt Mediolanenses, sed nimio emprum; nam certior tam pendendi spectaculi Oenobarbus magnis viribus Mediolanum adortus, urbemque sub signis acie multiplici ingressus, clausisque euestigio portis, sic cum ciuibus scelestissimis egit, ut qui suae salutis consilium vellent, cogerentur ex verberis ferocisque mulas anoficos vel nymphion extrahere: qui nouum supplicium detrectarent, capitis supplicio luere: at qui os impudicissimum, virus illud fugientes admovebant quadrupedis pudendo, cum maximum cerebri cofo animalis cruciatur inferrent, calcibus subinde iactatis eneabatur. Inuenti tamen sunt, qui securi caput subicere, quam mule ficos, ut vocant, mordicus euellere maluerint. Eius ludibrii, supplicique nota perpetua cinium Mediolanensium nomini inulta in hanc usque etatem nostram perdurat usque eo, ut qui velit Mediolanensi conuictum facere, ficos grauis instat probris obiciat. Haec tamen Paradisus. Tamyrem huc Tamerlanum Tartarorum Imperatorem Baiazates Imp. Turcorum ab eo captus, no desisteret ei ignominiam obicere, ferunt offensum, Baiazatem inpositum mulo aurafino per castra ignominiose agi iussisse, ut militibus esset ludibrio. Hypatius nepos Caesaris Anastasi cum numerofo exercitu contra Vitalianum Seytham, ab Hunnis auxiliariis captus, Vitelliano ignominiose simili iumento infidens venditus fuit, ut refert Culpinianus, antequam aperto Marte se hostem ostenderet. Simili opprobrio Hispani

Beatrice
Augusta
asino im-
posita.

nos & Germanos Brixiae arctissima obsidione pressos, cum nullam spem in Maximiliano Caesare haberent, scribit Sabellius, morionem asello inpositum imperatoris insignibus acque aquilis exornatum, lagenas collo suspensas deferentem per urbem deduxisse, & pro Caesare, veluti ipsi auxilio superuenissent, temulentius quam quisquam crederet, fecidis acclamationibus salutasse.

VSVS IN AGRIS.

Quam vtilis agricolis sit hoc iumentum, nulli non notum est: nam praeterquam quod arat, quod latamen in agros, quod venalia omnia ad urbium fora onustus deferat, quoque latamine agros in primis laticat: de quo sic scribit Petrus Victorius: Qui de ratione agrorum colendorum scripsit, multa de hoc praeciperunt, quod optimi sterces esset, M. Varro tradit etiam, quod primum & antependendum ceteris Caesius diligens scriptor rerum rusticarum, putauit, & quod secundum & tertium: cuius inditum magna ex parte mihi conuenit videtur sententia nostrorum colorum: nisi quod cum vno loco ponat & hoc ipso ordine caprinum, ouillum, asinum, existimant apud nos huius rei periti homines, discimina etiam horum esse aliqua, ac praefare caprinum ouillum, cuius rei ratio aperta est, quia caprae frondes & virgulae carpunt, quae sunt aridiora: oues vero herbis pinguioribus pascuntur. Nam asinum etiam laudatur: causam autem hanc afferunt bonitatis ipsius, quod asellus mandit cibum subtiliter, egregieque conficit, quod ore sumit. Theophrastus qui & ipse in secundo de historia eorum quae oriuntur de terra de hac resedulo nonnulla narrat, caprinum sine causa videtur antependere ouillo, sed magis tamen, ut videtur peccat, quod secundum gradum bonitatis assignat ouillo, quod tamen vilissimum habetur, & maiorem vim nocendi, quam iuandi possidere existimatur: quare non possum hoc non magnopere mirari. De humano vero stercore sentit Theophrastus cum Crasio & putat omnium optimum esse. Postremum autem & ipse locum dat asino, nam quod antepontit ipsi bouium quod & ipsam a nostris non magni aestimatur, non videtur posse probari. Inuenio apud Plinium asinum brassicae maxime conuenire. Io. Bapt. Porta vero ait in suo pomario vinam asini stercorei admixtam vermibus malorum Punicorum obuiare. In agro Brixienfi a rusticis aiunt capita asinorum palis imponere aduersus maleficias, quarum ibi aiunt esse copiam, more ab antiquis recepto, qui asinum caput foribus hortorum praefigebant contra fascinoles. Equae Caluaria, sed non virginis, inquit Palladius, aliam causam referens, intra hortum ponenda est, vel etiam asinae. Creduntur enim sua praesentia fecundare quae spectant. Sed & Columella inter rusticorum remedia aduersus tempestates sic scribit:

Hinc caput Arcadici iumentum cuncte ferunt aselli,
Tyrrhenus fixisse Tages in limite ruris.

VSVS ADMIRANDI.

Tibiae ludicrae inquit Plinius, nunc eloto, ossibusque asini & argento fiunt. Et alias: Asinorum ossa ad tibias canora sunt. Tibiarum artifices ceruinis ossibus, quorum olim usus erat, asina praeponunt, tanquam argutiora: & Aesopos apud Plutarchum in sapientum conuiuium miratur tam crassum & Musis alienum animal ossa maxime tenuia & musica habere. Niloxentis etiam eodem in libro: Buxirite inquit Naueratas nos acculant, quod ex asinis ossa tibis adhibere coepimus, cum ipsis vel tubam audire nefas sit, quod asini vocem assimilet, qui propter Typhonem eis exofus est. De cordo notissimum, post obitum, ne quid asini vnam conqueferat, foraminibus vnde dicebat Apuleius: cedentes hinc inde miserum corium, nec citibus iam idoneum relinquunt. Sed & Albertus pollicetur asinorum corium non solum vile esse ad soleas calciorum faciendas, sed etiam quae ex illa parte fiunt, in qua onera fuerunt, non consumi, esse illic qui vitium, eis continuo peregrinando in lapidibus portauerit, & tandem ita indurati, ut pedes sustinere nequeant. Ex corio item asini creato gypsa quoque sunt palimpsesti, siue tabellae deletiles, seu tabellae deletitiae, quae literis indutis eradi possunt; cuiusmodi in usu sunt calculatoribus & musicis: illis in annotandis iugulandisque numeris: his in modorum compositione. Ex pilis modo asinorum pannos apud Arabes fieri, dicimus ex Andrea Bellunensi, qui sic scribit: Mesha Arabice nominatur pannus contextus ex pilis asinorum & caprarum, vel caprinis tantum: vnde Arabes solitudinem incolae tentoria & faccos sibi faciunt.

DE

DE ONAGRO

CAP. III.

Synonyma. Aequiuoca.

Asinus Syluestris, Graecis *οναγρος*, Latinis onager nuncupatur, Varro tamen etiam imitatione Graeca onagrus. Onagrus vero accipitur pro asinario. Hebraei Pered dicunt, quod nomine eisdem mulum vocari periti tradunt. Apud Ozeam pro pete bored lo, Latini transferunt, Onager solitarii apud, contra naturam animantis, quod gregarium est. Varius tradit Cyrillum in huius Propheciae interpretatione asinum interpretari; alios vero magnam belluam, quae propter ferocitatem sola pascatur. Sunt item qui asinum aprum transferunt. Onagri pullos Lalisio dicitur Martiali:

Cum tener est onager, solusq. Lalisio matre
Pascitur: hoc infans, sed breue nomen habet.

Verbum est Punicum, ut ex Plinio dicimus. Notandum autem falsum quibusdam onagrum Ellend vocari cum sit Ellend inter balfos, sicuti & bisones, quos cum onagris quidam etiam confundunt, id quod constat ex verbis Iacobi Ziegleri in Seconda: Augermannia ducatus tenet septentrionalia ad confinia Laponiae: eius tractus est totus syluestus. Et ibi in praecipua serie venantur vros & bisones, quos patria lingua dicunt Elg, id est, asinos syluestres. Notandum etiam onagros instrumenta esse, quae harpago vocantur, ut Suidas annotat, quibus iniectis accedentes quosvis arripere & attrahere licebat. Harpago vocant alioqui inquit Gesherus Suidam explicaturus) & *οναγρος* & *οναγρος* instrumentum coquinarium, quod quidam fusciam instrumentum est quo fitulas & alia & puteis extrahimus: item quod nabis in bello nauali iniicitur, sicut cornus & manus ferrea.

Licebit & vacuum a figura nominare. Vegetius lupum instrumentum quoddam describit in modum forficis dentari, quo contra arietes in oppugnationibus oppidani funibus alligato vrantur. Onagri nomen, sicut & creagrae & podagrae pediculae, & *οναγρος* inditum apparet, quod verbum comprehendere significat. Quamuis & etiam rectem sonant, non quemuis tamen, sed quo machina versantur, & fieri potest, ut improptie critica cui vncus inferitur, *οναγρος* nuncupetur, quasi *οναγρος* id est, rectis ad comprehendendum apus: sed non ita haec coniectura sit. Haec ille, addens apud suos huiusmodi onagros certis locis per ciuitatem publice dispositos haberi, ut cum incendiis calamitas postulat, omnes ad manum sint. Ceterum est & aliud instrumentum eiusdem nominis, de quo idem Vegetius post descriptionem balistae, quae funibus, neruis, chordisque tenditur, & quanto maior fuerit, tanto spicula longius mittit, sic scribit: Onager autem inquit dirigit lapides: sed pro nervorum crassitudine & magnitudine, saxorum ponderanda iaculatur. Nam quanto amplior fuerit, tanto maiora saxa fulminis more contorquet. Hu duobus enim grauioribus per onagrum destinatis, non solum equi eliduntur & homines, sed etiam hostium machinamenta franguntur. Catonem scorpiones dicuntur, quas nunc manubialistas vocant, ideo sic nuncupari, quod paruis subtilibusque spiculis inferant mortem. Amantibus onagrum tamen a Scorpione non distinguit. Idem enim instrumentum, tormentum (inquit) appellatur: quod ex eo omnis explicatio torquetur: Scorpione autem quoniam aculeum desuper habet, quod asini ferri cum venatibus agitur, in eminus lapides post se percalcitrando emittunt, ut perferant pectora sequentium, aut qui formam querit, petere poterit: hoc tamen minime taceri potest, summatim eius vncos ferreos copulari, & quibus pendet stupea vel ferrea funda: quomobrem cum vncos, ut ex Suidae diximus, aliquid etiam onagros vocent, Geshero magis placet inde potius quam a lapidum reiectione nomen instrumenti factum esse. Haec bellica machina plurimi aliquid de lapides in sublime proiecti, intra vires maxima ruina domorum recidunt. Fuisse item onagrum fabulae nomen a Demophilo conscripserat, eamque Plauto Asinari nomine translata vocant, quod nos ex Turnebo refutauimus in asino.

GENVS. FORMA. Descriptio.

O nagrum siue asinum Syluestrem, et si moribus a domesticis plurimum differat, ex eodem tamen genere esse totius corporis figura indicat. Nicephorus Callisthus agens de India, nisi me fallit memoria, breuiter eum describit. Haec in-

quit) eadem regio & asinos ferros magnitudine ingentes ferat, pelle mirifice praeter morem verticolores, albo scilicet & nigro colore admodum inter se variatis, & zonae quaedam a summa dorsi spina ad latera & ventrem demissa, atque ibi diuisa & conuersionibus quibusdam inter se implicata, mirificam & nouam efficiunt plicaturam & varietatem. Apparet autem descriptionem hanc ex Oppiano desumptam esse, qui de onagro sic canit:

Εἰς τὴν ἐκείνην δὴ τὴν χώραν, ἡγεμένην
Κεραυνῶν, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
Ὅτε πάλιν φασὶν ὅτι, δὲ μὲν δὲ τοῦ ποταμοῦ, δὲ τοῦ ποταμοῦ
Ἀγρὸς ὁ ποταμὸς, δὲ τοῦ ποταμοῦ, δὲ τοῦ ποταμοῦ
id est,
Deinceps alipedem, variamque canamus onagrum
Splendidos forma, coloris, argenteus emicat, amplum
Corpus & auriculae grandes, curvisque volueris
Et ceteris artus discenti robore firmat.

Per argenteum colorem Gelineths intelligendum putat cinereum splendendum, eodemque pertinere *νεφέας* nisi quis (inquit) ita accipiat, ut Virgili arpedem ceruam: quod minus probat, quoniam hoc sensu neminem meminerit vltimasse. Admonet vero etiam Grammaticos apud Graecos poetas acceum exponere obsecrum, nigrum, nebulosum: nebule autem colorem, ut pote cinereum asino conuenire: viderique eundem asini & onagri colorem esse, idque conicere ex Polluce, cuius haec verba sunt, *Κίτρινος* color est vestium, quem nunc onagrum vocant. Dors enim asinum cillum (inquit) vocant. Quod autem onager non totus sit albus, & quamuis *απὸ τοῦ ποταμοῦ* a poeta dictus, apparere ex sequentibus:

Λυγρὸν δὲ πᾶσι καὶ τὸν ποταμὸν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
Χίτωνος καὶ τοῦ ποταμοῦ, δὲ τοῦ ποταμοῦ, δὲ τοῦ ποταμοῦ
id est,

Nigras per mediam decurrit linea spinam
Hinc atq. hinc nives pulchre distincta corollis.

Nam si totum corpus album esset dorso excepto, frustra cādidā illā lineā memorarentur. Pelles horum asinorum, ut vocatur teste Suida. Iulius Scaliger videtur duo nobis memorare onagrorum genera, dum ait: In monte qui Narlinga regnum diuidit a Molabaris multa ferae habitant. Alitidem onagros equi facie, colore cinereo, agiles adeo, ut captae hand facile queant. Africanis quoque ea est celeritas, ut cursu illi vni cedant ferae, quam Lant vocant.

LOCVS. NATVRA. Mores.

Degunt Onagri in solitudine. Sunt tamen gregarii. Varro tradit greges eorum in Phrygia Lycaonia esse. Et Plinius author est in Phrygia & Lycaonia praecipuos esse, sed pullos tanquam sapore praestantibus Africanos gloriari. At etiam Asiam eos ferre & Africam. Negant transire eos in Lyciam montem qui Cappadociam ab ea diuidit. Scribit Strabo in Cappadocia haberi colles istiusmodi asinis pascendis aptos. Zeugis (inquit Hildorus) ubi Carthago magna: Ipsa est & vera Africa inter Byzantium & Numidiam sita & septentrione mari Stenilo, & a meridie usque ad Gerulorum regionem porrecta, cuius proximae quaeque frugifera sunt: vltiora autem bestis & serpentibus plena atq. onagris magnis in deserto vagantibus. Inuenio & apud Lucianum Garamantes eos maxime venari: & ex Scaligero dixi in monte qui Narlinga regnum diuidit, onagros alii. Idem ait onagrorum speciem habere Platan Agrei maris insulam, nec alio translato viucere. Supra diximus asinos loca amare calida, ideoque apud Scythas non haberi contra apud Scythicas Sarmaticasque gentes Maontidis paludis accolae onagrorum haberi venationes Strabo asserit. Amare aiunt rupes, alioque locos excellos: ut legitur in sacris literis, ubi scriptum est: Onagri (peratim) steterunt in locis excelis, & attraxerunt aurafinos dracones, & fecerunt oculi eorum, quod non esset verbum: Septuaginta vertunt *οναγρος* in *οναγρος* in *οναγρος*. Hinc nonnulli obiciunt auctores su apta occasione onagrum beneficio ventorum absque aquis viucere scilicet, tanquam propheta per naturam id ipsum facere sciat, non potius neceitate & inopia aquae: hoc enim multis animalibus per stem commune est, ut ore hians frigidum capient aerem. Hildorus & Iorath quidam referente Geshero, necnon & Bartholomaeus Anglicus ex quodam Physiologo scribunt onagrum Aequinoctio verno, vel vigesima quinta die Martii, per singulas noctes & diei horas semel rugire, & inde aequinoctium cognosci item terram pedibus terere & fodere, atque inde ad sium & fugam pronocari. Ceterum timendum est, ne hec partim ad Cynocephalum, partim ad orygem, quocum onager non semel implicatur, sint referenda. Errant & alii recentiores, qui scribunt domari non posse hoc animal, & hominum consuetudinem ei inolerabilem esse. Nam ut M. Varro scribit, *οναγρος* ad *seminationem* idoneus est, quod & ferro fit mansuetus facile, & mansuetus ferus nunquam. Illi autem idicium & vnicornem onagrum, cum

Lib. 3.

Onagri color.

Onagri color.

Onagri color.

Lib. 1. G.

Lib. 1. G.

Lib. 7.

Hier. 14.

Ovis loca amant.

An agnito

signum.

cum hoc vulgari, quo de aginis, implicant. Mirum quod scribit Scaliger, onagros homine conspecto in iisdem stare vestigiis: mox rudentes, in motis anterioribus pedibus, posterioribus calcitrare. Vbi tam prope venator accessit, ut manu queat contingere, fuga se subtrahere. Timida certe sunt animalia. Virgilius:

Sape etiam cursu timidos agibus onagros.

Metuunt & fugiunt feras omnes carniuoras, ideoque ut pleraque timida velocitate valent, ut ostendimus, de timide-
tate mentio est apud Sirach cap. 15. *Venatio leonis onager in solitudine & pascua diuinitum pauperes.* Et Oppianus ait fortibus feris saepe praedam fieri. Falluntur autem qui segnes vocant, cum sint agiles & in cursu velocissimi, adeo neca perniciissimi equis vinci posse, Xenophon dicit. Cum enim Graeci qui secuti fuerunt Cyrum mihi, cum reliquis ipsius copiis venissent in ea loca, in quibus magna vis foret horum asinorum (erat autem illa Arabia) conati que essent impoliti equis ipsos capere, facile cognouerunt se frustra illo modo laborare, quia celeriores illi in cursu forent. Quare autem adhibuerunt, & plures distantibus locis positi ipsos eos vocet adlopo-
des, qui inter veteres fusi de onagris & priuam de Zeloty-
pia scripsit, quia ita fere a Petro Gyllo Latine sunt reddita. Onagri magna foeminarum multitudine gaudent, quoquo ma-
ritus ducit, foeminae sequuntur, siue ad pastiones, siue ad fontes proficiscuntur, atque ad vespertinam vna cum ipso ad do-
mesticam sedem redeunt. Ex amulatione & rivalitate, tanto-
per laborat, ut sui pulli de matre sint ei suspecti. Itaque foemi-
nae parienti proximus assidens, partum expectat, ac si foemina
editur, amar partum, & lambens ipsum lingua conformat. Sin
autem editum marem videt, tum sane animo iactatur, & ex
aegritudine laborare incipit, quod alter mas parus sit, quima-
tre aliquando potui possit: quamobrem furenti animo &
prompto pullorum testiculos aggreditur abscindere: mater
enim patendi dolores debilitata, suo tamen infelici filio con-
tra patrem auxilia molitur: & quema modum in bello cum
hostes filio interfecto matrem retrahunt, quae gnarum adhuc
caede palpitantem amplexa magno gemitu plorat, genasque
lacerans infra mamillas sanguinem effundit: Sic illa videns
pullum vicinum ad moriendum, miserabilem suum partum circum-
uentum suauiter & supplicii locutione dicere: Marite cur tuus
aspectus tam truculentus: cur oculi tui quante lucidi essent,
sanguinei apparent? An ne Medusae faciem vides, quae homi-
nes in saxa conuertit? an immanis draconis virulentum for-
mam? an leaenae catulum montiuagae? Itane filium communi
susceptum voto castrabis? O filium hoc miserrimum, quod
infelicem ob scelus paternum. O filium hoc miserrimum, quod
non vnguis leonum, sed plus quam hostilibus partibus den-
tibus ob riualem inuidiam castratis. Meminere eiusdem Ze-
lorypiae Plinius & Solinus. In hoc (inquit) genere singuli im-
perant gregibus foeminarum. Emulos libidinis suae metunt. In-
de est quod grauidas suas seruant, ut in editu maribus, si qua fa-
cultas fuerit, generandi spem moris destruant, quod cauentes fo-
mine, in secessibus partus occultum, & parere furto cupiunt. Re-
centiores tradunt foemina nimis libidine accensas, si fo-
minae desunt, montes scandere, vates naribus haurire, & vo-
ce terribili rugire. Quorum tamen quod equidem sciam, au-
thorem idoneum non habent: Plinius quidem foeminas libi-
dinis copia gaudere scribit. Nonnulli pro mulorum procrea-
tione onagros eligunt mansuetos prius. Mitescit enim ma-
xime hoc animal, admodumque obsequitur secundum omnia
non aliter quam mansueti asini, nec vnaquam sicut animalia
cetera, ubi semel cicuratur, ut Absyrus alique
testatur. Sitis impatientes esse onagros discimus ex palmo
centesimo tertio. Dominus (inquit Plinius) fontes immittit su-
nis, ut inter montes praerueant: bibunt inde animalia cuncta, &
sitis suam extinguunt peram, id est, onagri, vel ut habet editio
vulgata, qui emittit fontes in conuallibus, inter medium mon-
tium pertansibunt aquae. Potabunt omnes bestiae agri & ex-
pectabunt onagri in siti. Persuadet id quoque ratio ipsa: Nam
cum in regionibus calidis siccat, tantum reperitur, & ob
timiditatem subinde locum mutet magna cum celeritate, pre-
sertim cum natura corpore sicco sit, asini nemp tempera-
menti (sunt enim syluestria non eadem qua vrbana temperie,
sed sicciora fere ac calidiora) necesse est, saepe sitim pati. Qua-
re minime audiendi videntur illi, qui sitis valde patientes esse
dicunt, potumque non attingere, nisi perquam idoneum of-
fenderint. Haud sunt asinino praediti ingenio, dummodo ve-
rum est quod quidam tradunt, cum vrgentur a canibus, excre-
mentum alui odoratum reddere, vtilis circa id detentis effu-
giant.

Matris ei-
ga fuerit
amor.

Sitis impa-
cientia.

CIBVS. POTVS.

Onagros vocant Graeci loca, ubi onagri pascuntur, ut
hippobota, vbi equi. Aluntur (inquit Oppianus) pas-
tu

herbarum, quas abunde fundit terra. Recentiores virentes
maxime diligere, diligenterque inuestigare aiunt, & cum in-
uenerit, pra gaudio rudere, nec ab his auelli posse, etiam si vel
ab homine, vel a fera peti se conspiciat: ut inde fortassis sea-
gnem dixerit Strozius pater hoc pentametro:

Errat in herbo segnis onagrus humi.

Apparet autem inter alias herbas, o'eribus potissimum de-
lectari. Legimus enim apud D. Hieronymum in vita S. Hila-
rionis istiusmodi miraculum: Postquam autem ad hortulum
venerant: Videris (inquit Isaac) hoc pomarium arbutusculis co-
stitum & oleis virentibus: Ante hoc ferme triennium, cum on-
agrorum grex vultaret, vnum e ductoribus eorum stare iussit,
baculoque tundens latera: quare (inquit) comeditis quod non
seminastis: & exinde acceptis aquis, ad quas potandas veni-
tabant, nunquam ii nec arbutusculam nec olera congerunt.
Aiunt recentiores potissimum tantum aquam ab onagro bi-
bi, nec facile aliam.

CAPIENDI Ratio.

Cyru minor milites onagros captantes equis et si celerita-
te praestantibus assequi non potuisset, sed distantibus
locis cepisse: quamobrem nunquid Aliano fides sit pra-
standa, dubito, qui citante Volaterrano scribit onagros in
Mauritania cursu perennes esse, citoque desistunt & aelos
ad venatoribus capi. Quomodo autem capiantur, his veris
docet Pollux: *Asini feri gregatim pascuntur, qui venantur esse-
quies persequuntur, ac desessos tandem anhelosque & plurimo pul-
uere excitato impeditos partim iaculis conficiunt, partim viuis ca-
piunt, & catenis vinciunt: partim nimia persecutione percussos at-
tonitosque equis alligant, quos illi praeruentes sequuntur. Facilem
eorum esse venationem ait Martialis:*

Pulcher ades onager: mitti venatio debet.

Dentis Erythraei remouet sinu.

Hoc enim distichon est tanquam de media venatione of-
fendente se onagro venationi, dum venator indagaret elephan-
tes. A laboriosa igitur venatione elephanthorum reuocat ve-
natorem ad onagrum qui se obulit, ut ostendat maior me-
iusmodi venationi volupratem inesse, cum sine illo periculo
petagatur.

VSVS IN CIBIS, & in Medicina.

Onagrorum carnem amaram esse scripsit Alianus, quod
tamen aliis aduersatur, qui similem esse aiunt certum:
Galenus, ceruina (inquit) caro non minus quam bubula & ovilla,
suscum vitulosum generat ac concoctum difficilem: huius syluestrium
asinorum, bono habitu praeditum ac iuuenem caro est propinquum.
Scribit vero etiam Plinius Macenatem pullos asinorum epi-
lari instituisse, multumque eo tempore fuisse onagris prela-
tos, post cum tamen interis se autoritatem sapientis. Ait item
Africanam gloriam lationem, id est, pullos istiusmodi sapo-
re. Annotat in primis dignum est, quod meminit Scaliger:
carnem eorum coctam dum calet, foetere: refrigerata, neque
male olere, neque bene sapere. Plinius cum ex lacte asinino &
osibus remedia contra venena recensuisset, eadem omnia o-
nagris efficaciora esse asserit. Idem author, ad panos & apo-
stemata in quacumque parte praecipuum remedium tradidit
in calculo onagri, quem (inquit) dicitur, cum interficitur red-
dere, vrinam liquidam initio, sed in terra spissantem esse.
Hunc alligatum semini, omnes impetigines discutere, omni-
que suppuratione liberare. Esse autem arum inuenit, nec ex
omni onagro, sed celeberrimo Fel auctore Auicenna ex-
tirpat morum, & superabscissum vestigia vitiliter illinunt:
admisceaturque emplastris contra ignes sacros, quos (inquit)
curare dicitur: priuatim ad elephantiis & varices adhibe-
re: adeps cum oleo costino commendatur ad renum & dorsi
dolorum, quem crassi status prodixerint: illinunt ad panos
quoque vitiliter: Caro dorsi eodem auctore cum oleo cata-
plasmatis instat, articulis dolentibus applicatur. Rasis vero
simpliciter carnem contra dolorem spinarum dorsi & coxendiculi
innare scribit. Vrina teste Galeno, si vere citat Auicenna, lapi-
dem in vesica fragit. Vngulae crematae cinis, ut annotauit Vin-
centius bellunensis, comitialibus prodest: idem oleo admixtus
instrumens dissoluit & alopeciam emendat, si cataplasma in uita
post agatur. Postremo medulla, ut testatur Rasis, in uita
podagras curat & dolores extinguit: Finum autem vitello oui
permixtum fronti illinunt, ut sanguis erumpens fistatur: idem
crispas capillos cum felle bouillo inunctum: atque cum vino
haustum contra scorpionis ictum maxime commendatur.

MYSTICA

MYSTICA. Moralia.

Illeus Chrysostomus in explicatione horum verborum
Psalmitae, de aquarum vilitate: *Potabunt omnes bestiae a-
gri, expectabunt onagri in siti sua*, cum dixisset hoc quoque ma-
ximum diuinae providentiae argumentum esse, quod non mo-
do ea quae hominibus, sed etiam quae brutis necessaria sunt,
praestaret: cumque obiter annotasset, Symmachum hac verba:
Expectabunt onagri in siti sua, ad hunc modum reddidisse: *Re-
cuperauit onager in siti sua*: bestiae syluae (inquit) daemones ap-
pellantur: per bestias autem agri, hoc est mundi, peccatores
intelligit, propterea quod quemadmodum agrestes bestiae fe-
ritatem suam deponere nequeunt, eodem modo nec peccato-
res aquis irrigantur. Onagros autem eos qui non iam peccati sar-
cinam gestant, sed ea liberati sunt, appellauit, ob idque etiam
eos spiritualium aquarum siti laborantes induxit. Hos porro
Deus apud Iob designauit, his verbis vrens: *Quis dimisit on-
agrum liberum? & vincula eius quis soluit?* D. Gregorius etiam
exponens illud Iob: *Alij quasi onagri in deserto egrediuntur ad
opus suum*: Onagris (inquit) comparantur heretici, quia in suis
voluptatibus dimissi a vinculis sunt fidei: Vnde scriptum est:
*Onager assuetus in solitudine, in desiderio animae suae, attraxit
venum amoris sui*. Onager quippe in solitudine alluetus est,
quia dum terram cordis sui attrahit, quia ea quae ex desiderio
scientiae in mente concepit, infirmitate praueant, non desiccare.
Idem author sanctus ostendens, quid in sacris literis herba in-
dicat inter ceteras significationes, habet item hanc: *Herbam
aliquando scientia*, atque doctrinam aeternae veritatis ac-
cipimus, sicut per Hieremiam dicitur. *On vrgi steterunt in rupi-
bus, traxerunt ventos quasi dracones defecerunt oculi eorum, quia
non erat herba*. Quo dicto superba ac nequissima Iudeorum
est perfectio prophetata. Ipsi quippe onagri pro mentis ela-
tione, ipsi dracones pro virulenta cogitatione vocati sunt: Qui
steterunt in rupibus, sed non in Deo, sed in summis potesta-
tibus huiusmodi confisi sunt, dicentes non habemus regem,
nisi Celsorem. Traxerunt ventos quasi dracones, quia spiritu
elationis inflati, superbia maiestate tumuerunt. Defecerunt
oculi eorum, quia scilicet spes eorum ab eo, quod intende-
bant, corruit. Et ad eiusdem sancti doctoris puram imitationem
Incognitus in Psalmis per onagrum, Iudaicum populum in-
telligit scribit, quoniam, ut dicit (inquit) magister de proprie-
tate. Onagri nascentibus matribus inuident, & ne genere
possint, dentibus testiculos eis abscindunt, quod naturaliter
cognoscentes mares nati a patribus recedunt, & ad alia loca se
recipiunt. Sic & Iudaei videntes Apostolos ex se natos esse ma-
res, omni virtutum genere insignes, habiles ad alios per pra-
dicationem Christi generandos in fide, ipsi inuident, vim-
que alios generandi fideles, loquelam scilicet quam multipli-
citer eis auferre conati sunt. Vnde Act. 4. vocantes Apostolos
eis praeciperunt, ne omnino loquerentur, nec docerent in no-
mine Iesu. Quod videntes apostoli, dimissis patribus ad ge-
neres processerunt, & per consequens ipsos Iudeos hodie vena-
toris diaboli, & per consequens ipsos Iudeos hodie vena-
toris diaboli, qui dicitur Leo quarens quem deuoret: Vnde po-
pulo Iudaico sub nomine onagri dicitur: *Venatio leonum on-
ager in eremo*. Idem D. Gregorius exponens illud Iob: *Quis di-
misit onagrum liberum in solitudine?* Onager (inquit) qui in
solitudine commoratur, non in congrue vitam eorum signifi-
cat, qui remoti a turbis saecularibus conuersantur. Qui apte er-
rorum, quibus mens vehementer atteritur, quamuis in eis
spes defuit. Cuius seruitutis conditione carere, est in mundo
Iob, nemp hunc: *Nunquid rugiet onager, &c.* Qui alij onagri
appellatione (inquit) signati sunt, nisi hi qui in campo fidei
vitis intra ecclesiam suscepti officij loris tenentur, alij more
onagri, sacri ordinis stabula nesciunt, & in campo proprie vo-
luntatis degunt. Sed quum quis ex vita saeculari internam vi-
lens desiderio affluat, quum refectionis intimae pabulum con-
cupiscit, quum seiniunt se in peregrinationis huius cecitate
considerans quibus valet, stibus reficit, quasi herbam, id est,
internam refectionem non inueniens onager, rugit. Altera au-
tem superiorum verborum Iob: *Quis dimisit onagrum liberum?*
quis iudicat per tale animal incarnatum dominum posse figu-
rari, cum constat omnibus, qui per significationem quandam
in scriptura sacra & vernis, & scarabaeus ponitur, &c. Agreste
quippe animal est onager. Er quia in carnatus dominus genti-
um non in domum, sed potius in agrum venit, de quo agro gen-
titus in agro per Palmitam dicitur: *Species agri mecum est*. Incarna-
tus scilicet dominus, qui in forma Dei aequalis est patri in for-
ma serui minor est patre, quia minor est etiam seipso. Dicitur
ergo a patre de filio secundum formam serui: *Quis dimisit on-*

agrum liberum? Omnis quippe qui peccat scilicet est peccator. Er
quia incarnatus dominus participes factus est nostrae naturae,
non culpe, liber dimissus dicitur, quia sub peccati dominio non
teneatur: de quo alias scriptum: *Inter mortuos liber*: Dimissus di-
citur, quia naturam nostram suscipiens, iniquitatis iugo nulla-
tenus teneatur. Quem quamuis macula culpe nostrae non attri-
git, passio tamen nostrae mortalitatis astringit. Vnde recte ad-
iungitur: *Et vincula eius quis soluit?* Vincula quippe eius tunc
soluta sunt, cum infirmitates passionis illius in refectionis
sunt gloriam commutatae, &c. D. Hieronymus quoque expo-
nens illud Iob. *Vir vanus in superbiam erigitur, & tanquam pul-
lum onagri se liberum natum putat*: dicit cum (inquit) pullo on-
agri similem, effreno scilicet animali & vago, eo quod ita exi-
stimet de se Iob, qui ad nullum debeat pertinere. Et exponens
illud eiusdem: *Quis dimisit Onagrum liberum, &c.* Onagri nemi-
ne nunc arbitramur populum Iudeorum posse intelligi, quem
Deus ob incredulitatem eius dimiserit, sicut ait: *Et dimisit eos se-
cundum desideria cordis eorum*. Quod in multis aliis locis scriptu-
rarum Deus hoc futurum esse testatur. Cuiusque vincula prece-
pta esse legalia non absurde sensimus. Nam eundem contuma-
cem populum & rebellē prophetam ita obiurgat & increpat, di-
cens: *Vacca la sciens Israel confregisti iugum, rupisti vincula*. Hic
igitur quasi onagrum, immundum videlicet animal ac effrene
reliquit dominus, ut ab eo iugo imperij sui, quia semper testi-
tis obediens, a vineulis praecceptorum diaboli solueretur, & se-
cundum Apostolum seruus peccati, liber esset iustitiae. Sic enim
ipse dominus de Iudaeis ait in palmo: *Dirumpamus vincula eo-
rum, & proiciamus a nobis iugum ipsum*: ubi ipsa trinitas Dei
hoc dixisse videtur, &c. Potest & populus gentilis per onagri
intelligi: nam & Angelomus monachus ita accipit. Sicut enim
eum populum natura extra stabula disciplinae edidit, ita vagus
voluptatum suarum campo permansit. Ita namque beato Iob at-
testante, cognoscimus expectasse redemptionis aduentum mul-
tos etiam ex gentilibus. Herba ergo onagri est haec ipsa me-
diatoris incarnatio, per quam gentilitas iam facitur. Quia
enim per prophetam dicitur: *Omnis caro fenum*, & vniuersitatis
conditor ex nostra substantia carnem sumens fenum fieri vo-
luit, ne nostra in perpetuum caro fenum remaneret. Tunc er-
go herbam onageri inuenit, cum gentilis populus gratiam di-
uinae incarnationis accepit. Elegans & moralis metaphora a-
pud Ciceronē in sexto epistolarum ad Atticum legitur, de P. Vedio.
Erat (inquit) praeterea Cynocephalus in edra, nec deiecit
onagri. Pius nosse Cynocephalum exponit ipsum Vedium can-
inio capite, onagros seruos rudes & agrestes, qui Vedio ser-
uebant.

Populus Iu-
deorum.

Gentiles.

In lib. 1.

reg. 1.

Cicero ex-
plicatus.

Onager as-
suetus soli-
tudini.

PROVERBIA.

Cum placuerit (inquit Polydorus Virgilius) quempiam te-
te & ioculariter appellare furdum, rusticum, ac homi-
num societatis fugientem, accomodabimus Hieremiae ver-
bum de capite 11. *Onager assuetus solitudini*: quod onager ferus
asinus locis syluestribus gaudeat, & homini nihil eo alienius
esse debeat, cuius natura, ut Cicero in Amicitia ait, solitarius
non amat quicquam. At propheta ita Hierosolymorum ciui-
tatem idolis deditam, ac malis moribus corruptam castigat,
quod ritu onagri quaerat solitudinem, ubi remotis arbitris,
turpius peccet, quemadmodum meretrix faciat. Hoc quoque
Paulinus in epistola ad Ausonium prouerbialiter de rebis dis-
sonis dicebat: *Si vitulum taurum, vel equum committis onagro.*

Onager as-
suetus soli-
tudini.

DE MVLO.

CAP. IV.

Synonyma. Etymum.

Muli nomen a Graeco tractum scribit Isidorus, ex eo scilicet
quod iugo pistorum subactus tardas molendo du-
cat in gyrum molas. Ego hoc nomen apud vnum tantum repe-
rio Pelagonium in hippiatricis. Ita communiter vocatur ani-
mal quod equa ex asini coitu peperit. Columellae vero muli
nomen communius est, ad tria animalia: Mula (inquit) non so-
lum ex equa & asino, sed ex asina & equo, itemque onagro & equa
generatur. Sed & Plinius alibi mulam appellat, quae ex equo &
asina gignitur, sed effrenis & tarditatis indomitae. Alias ta-
men Columella equi ex asina foetum hinnum cum aliis nun-
cupat. Ex equo & asina (inquit) geniti, quamuis a patre nomen
traxerint, quod hinni vocatur, matris per omnia magis similes sunt.
Differunt tum alias tum corporis magnitudine: Vatro: Hin-
nus ex equo & asina procreatus, minor est quam mulus corpore, plo-
mus & rubicundior, auribus ut equi, tubam & caudam similem a-
sini habet: hos etiam ut equos educant, & alunt. Hunc, si bene
memini,

Lib. 12.

Mulus vn-

de diu.

Cap. 26.

Hinnus &

mulus ut

disserant.

Y

est, sed partus offenti loco habitus. Est in animalibus nostris (inquit Plinius) peperisse saepe, verum prodigij loco habitum. Inuenialis prodigiosum esse ostenditur, si vir probus inueniretur, canit:

Egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
Hoc monstrum pueri & miranti iam sub aratro
Piscibus inuenit, & sceta comparo mula.

E contrario mulus teste Aristotele infecundus non est.

Mulus mas (inquit) septennis duntaxat generat, ut aiunt: femina impolis omnino est, quia perducere ad finem, quod conceperit, nequeat: sed mas generare interdum potest, quoniam & calidior natura: quam femina, mas est, & nihil corporis per coitum confert: d generationem, quod autem facit, gignit est, quod mulus obliuiscitur, ut in porcis metachorum. Et alibi: Mulus superuenire coeque inest missi dentibus primis: sed septennis implere potest, etiam cum equa coniunctus inuicem (vixit) procreant: post deinde superuenire non solet. Quae modo causa sit sterilitatis mularum, haud satis aequo conuenit inter veteres. Sunt qui id seminum diuersitatem attribuunt, ut auctor de natura rerum, frigidum enim esse asini semen, equi calidum. Quam feminis frigiditatem Alcmaeon apud Plutarchum sterilitatis causam esse scribit ipsius muli, mulas vero steriles esse ait propter malam veteri constitutionem. Sed Plutarchi verba adscribam ex libro de placitis Philosophorum. Alcmaeon (inquit) mulos mares steriles esse scribit, propter tenuitatem, hoc est, seminis frigiditatem: feminas vero quod vteri eorum occlesi sunt, neque debili sunt (accubilis scilicet, unde sanguis mensuratur funditur in aliis animalibus non apertis). Empedocles vero ut ibidem refert Plutarchus, in vterum quidem causam quoque reuertit, sed vterumque nimis exiguum esse ait, eundemque humilem & angustum, & obliquo situ vteri adnatum, ita ut semen non recte in uicem possit, & si possit non tam facile continetur. Huic eodem teste asseritur Diocles, saepe in dissectionibus talem sibi vtrumque scribens mulorum vterum, ac veniunt: esse, eandem sterilitatis causam in mulieres quoque cadere. Non dissentiunt Orus, qui Aegyptios, ut mulierem sterilem significet, mulam pingere ait: hanc enim esse sterilem quia matrem habet obliquam. Eademque causam esse ait Democritus, qui ut Aelianus tradit, interpretare Gyllo, mulas parere negabat, quoniam similes aliis animalibus vulvas non habeant, nisi dicamus hoc non recte ex Aristotele ab Aeliano translatum, qui cum mulos tantum inter ea quae ex diuersis speciebus parentibus gignuntur animalia: (ut sunt lupi, vulpes, canes, perdes, & gallinae, &c. de quibus proxime praecedenti capite dixi: erat: coeunt animalia etiam quorum genus diuersum quidem, sed natura non multum distat, si modo par magnitudo sit, & tempora aequa grauiditatis, &c.) steriles omnino esse dixisset: eius rei causam non bene ab Empedocle recepit autem aliam ab ea quam ex Plutarcho recepit, & Democrito reddidit aut, obsequere ab Empedocle, planius a Democrito, sed a nullo bene. Afferunt enim (inquit) demonstrationem aequae de omnibus, quae praeter naturam cognationem coeant. Democritus meatus mulorum corruptos in vteris dicit, quoniam non ex cognatis principium eorum constituit. Sed id cum aliis etiam animalibus accidit, tamen nihilominus possunt generare. Atqui si id causa esset sterilitatis, cetera quoque sterilia esse deberent, quae ita coeant. Empedocles milturam seminum causatur, quae densa ex molli vtraque genitura constituit: causa enim & densa coaptari vicissim, sterique ex iis durum ex mollioribus, ut si res stantio miscatur. Sed haec & inepta & supra hominis caput. Nam quemadmodum causa vini & aquae debeat accipi, praeter sensum omnino est. Item cum ita sit, ut equi ex equis gignantur & asini ex asinis & mulus ex equo & asino, alterutro mare aut femina, cur ex his tam densum constituit, ut sterile sit, quod proderit? Ex equo autem femina & mare, aut asino femina & mare sterile non proueniat? Atqui molle & maris & feminae equi semen est. Coit autem equus cum asino tum mare tum femina pro differentia sui sexus: ideoque gigni ex iis sterile ait, quia vnum ex ambobus seminibus mollioribus conficiatur. Ergo & quod ex equo mare & femina gignatur, sterile esse debet. Nam si alterum misceretur solum, liceret dicere alterum causam esse sterilitatis, ut dissimile geniturae asini. Adhuc demonstratio aequae de ambobus, tam mare quam femina recte adfertur. Sed interest quod mas septennis duntaxat generat, ut aiunt, femina impolis omnino est: idque propterea quia perducere ad finem, quod conceperit, nequeat. Nam concepit quidem iam mulam constituit. Sed fortasse verisimilior iis demonstratione Logica illa videbitur. Logice appello, quia quo vniuersalior, eo remotior a propriis principiis est. Si ex mare, ac femina specie eiusdem gigni solet, aut mas aut femina, ut ex cane mare & femina canis aut mas, aut femina, ex diuersis etiam speciebus, diuersum specie proueniat necesse est. Verbi gratia, si canis diuersum est a leone, ex cane mare & leone femina diuersum proueniat, ex leone mare & cane femina diuersum. Cum itaque mulus mas & femina sine specie differentia gignantur, ex equo & asino, quae diuersae specie sunt, impossibile est, ut aliquid ex mulis gignatur. Nec enim diuersum specie prouenire potest, quando ex mare

& femina species eiusdem, idem specie gignatur, neque idem hoc est mulus. Gignitur enim mulus ex equa & asino quae diuersae species sunt. Ex diuersis autem speciebus diuersum animal gigni possumus. Rationes enim quae non ex propriis ducuntur principiis, inanes sunt, & rerum esse videntur, cum longe aberrant. Sunt profecto Geometricae rationes, quae ex principiis Geometricis afferuntur. Idemque in ceteris est intelligendum. Videntur tamen eiusmodi rationes, quae inanis inanes, aliquid esse. Nam & inane siue vacuum illud aliquid esse videtur, cum tamen nihil omnino sit. Nec verum est quod concluditur. Multa enim ex iis, quae non ex dem specie progignuntur, fecerunt prodeunt, ut ante expositum fuit. Hoc igitur modo nec de ceteris rebus, neque de natura libus indagandum est. Sed ex iis quae in genere tum equorum tum asinorum insunt, considerando potius acceperunt causam. Primum enim vtrumque eorum singularem pariter cognata animalia plura numero, tum feminae non fecerunt per concipere possunt. Et quidem equi interposito tempore admittuntur, quoniam ferre continuo nequeant. Sed & quae mensura non est: imo minimum emittere inter quaedrupedes solet. Asinae conceptus incontinentes est: genitura vique iniectione emingit. Quamobrem verberibus eam seculantes cogunt, ne id faciat. Ad haec frigidum animal asinus est: quamobrem locis frigidis gigni non potest, vtpote quod ex contrariis temperamento feminis, enatum, nec frigidum nec calidum, sed temperatum debere esse, ideoque vel equi vel asini semen facilius edomare posse, multoque facilius muli vtpote ex eisdem seminibus, quod non infecundum esse dictum est. Neque etiam mala veteri constitutio sterilitatis causa est: nam sic nulla mula conciperet: mulam tamen grauidam fecit, quod testatur ipse Aristoteles, sed non quoad perficeret, atque ederet prolem: cuius rei forte ratio fuerit, quia mula eodem teste caret mensuris, sed eam vrina crassior est quam marium. Secretum itaque naturae esse putem, cur non pariat mulas, quod & Plinius sensisse apparet: inquit enim: Obseruatum est duobus diuersis generibus, tertius generis fieri, & neutri parentum esse similia: eamque ipsa quae ita nota sunt, in omni animalium genere non gignere, ideoque mulos non parere. Non videtur tamen contemnenda opinio Cardani in decimo de subtilitate rerum, quod idem videtur steriles fieri mulas, quia semen asini & muli multum differant, adeo ut sint in terminis extremis (inquit) eorum quae simul ad generandum conuenire possunt.

LOCVS.

Mulos aiunt locis laetis & calidis & obscuris & quodammodo amantibus fieri: quod vero stabulari sub dio, testisq; vel tantillum eis sufficere, si caput solummodo operiatur: causa autem aere non offendit. Quibusdam regionibus numerosi sunt, quibusdam pauci, quibusdam nulli. Abundant eis Themiata teste Strabone: qui etiam Cappadoces tradit duo millia mulorum Persis quatuordecim milia, sed & Persiam ipsam, nec non Mesopotamiam & Babylonem multis abundasse inde licet colligere, quia Alexander Magnus capitis suis mulos & camelos ad tria milia abduci curauit, qui & doctus & iugales essent: quorum opera pecuniam quam de iusto Dario sine Venetis eorum studiofius fuisse ostendit, optimoque habuisse, inter alia Homeri vtiur testimonio, qui de his loquens populus, quamuis equarum aperte non meminerit, docet sine tamen eas (inquit) indicauit, dum Henetas mulas celebravit: Quis est n. qui nesciat, generosissimum mularum genus ex equis, generosissimis procreari? His locis cum Paphlagonia vicina sit, Venetiq; in Cappadocia quoque parte habitant, non mirum est, praecipuum ibi mularum laudem fuisse, cum & ceteros excellentissimas & non solum permagnos asinos, sed eximios etiam onagros admittant habere. Quam obrem si Homerus ex Heneta Leucosyria & Paphlagonia optimas mulas proficisci dixerit, necessario consequitur optimas etiam equas ibidem procreari. Cum a. & geographus dicit, haud dubie ad onagros Leucosyria respicit, quibus quae mulae generantur, non mita, multoque ceteris generosiores, propterea quod soboles necessario parentum naturam sequatur, quo fit ut sint quoque frigidiores. Videmus itaque potius dum simul fecisse, & equam monstrasse, & vna ad id disse, non illam tantum earum utilitatem esse, quae ex velocitate comparatur, sed alteram etiam mulas quo maiore, quod ex iis praestantissimae mulae generantur. Iam mulis & porcis caret, vilius generis pecoris abundans equis, inquit Herodotus, in gentem & diuturnam vim huius equi praefertunt, muli asiniq; neque incipientem quidem ferunt: cum libi durent, alibi stantes in gelido quoque labefacti, asini vero a mulis & ne vilius quidem videri propter frigora. De illarum itaque intelligit Dionysius Afer, dum ait, equos, mulos & oues in Scythia saepe per summum frigus mori. Eadem ratione mulis

asinique caret Polonia, finitimaeque regiones septentrionales omnes, Anglia item, Scoria, Hollandia, Zelandia & Frisia. Mira vtrique idem Herodotus, cur in Eleo agro muli nequeant gigni, cum neque locus sit frigidus, neque vlla alia causa appareat. Aiant (inquit) Eleenses ipsi ex imprecatione quadam id sibi contrixisse, cumque tempus adueniat conceptus equarum, se in loca finitima illas educere: ibi postquam admiserint asinos dumque conciperint, tunc rursum eas reducere. Carebant & Orientales Indiarum mulis, ut refert Franciscus Lopez: Insula vero Balearidum reant, teste Diodoro Siculo, mulos quidem nutrit, sed qui magna sunt & sonora voce.

MORES. NATVRA. Ingenium.

Mulus (inquit Aristoteles) semper ciuit est. Feminae in hoc genere maiores & viuaciores sunt, quam mares, ut videtur Aristoteles annotauit: eademque ferus senescunt, quam mares. Ait etiam mulam profuuium vinarum purgari dici, marem olfactu vinarum prius senescere. Equorum asinorumque more volutioni indulgent, ut a lassitudine rectentur. A parte vero potissimum laboris patientiam obtinuit, quam ob rem pelagorum cognominant Homerus & Hesiodus. A matre contra celeritatem accepisse non est diffonum rationi. Celeritatis mulorum meminit idem Homerus, loquens de mulis Nauficae, quae naufragium excepit Vlysseni:

Ως δ' αὖθις Πρωτοῖο ἱερὸν κλισίῃ, Πρωτοῖο
Ἡ μάλιστα, αὖθις Πρωτοῖο κλισίῃ.
Αἰδ' αὖθις Πρωτοῖο κλισίῃ, αὖθις Πρωτοῖο κλισίῃ.

Sic locuta flagellauit flagello lucido

Mulos, hic vero celeriter reliquerunt flumini fluenta:
Illi cito quidem currabant: & pulchre penetrabant pedibus.

Quo tamen loco alii & alio modo interpretantur gradatio, & leuiter incesse progredi, non cursum. A matre itidem mutaturus est audacia, imbellis n. timiditatem: famulosus est asinus. Haud exigua a mulorum audacia esse, vel inde constare potest, quod non solum non pertimescant Lupi praesentiam, sed audacter cum etiam inuadant, ut testatur Varro his verbis: Scio mulorum gregem dum pasceretur, eos, venisset lupus, videri mulos circumfusse, & vultus cadendo occidisse. Ex parte tamen rerum etiam insolitarum visus est: timor iste dominis exitiis nonnunquam, quem cum asino communem habent, viteratur Ablytus: Equi (inquit) cum suspicantur, vel metuunt aliquid, manifestum est, sic ut insidens caute sibi quent: asinum vero pecus & bigenerum (inquit) muli, & huius rerum consuetudinem sternabile nouitatis, verens in dissonantia asert. Quod modo ad indolem ingeniumque attinet, videtur id quidem nobis multo illiberalius, minusque benignum quam equi. Calcitrant equus, necnon & asinus, sed contumacissime muli. Idque propter instam quandam proteruiam ac malitiam: Vidi qui vno excepto domino ceteros non admitteret, sed calceibus creberimis repelleret. Vulgo etiam apud nos male audiunt propter perniciam. Indicantur n. hominem qui nullis erit apparentibus, rationibus a sententia sua dinoueri le patitur, cum mulis assimilamus (egli e oltinato come vna mula) de qua tamen perniciosa aut etiam perniciosa apud antiquos nihil reperio. Tribuitur & vafries altiusque vulgo, ac potissimum Hispanis: unde mulas Hispanicas dicimus homines astutos, quique vtiur poeta:

Asinum a pulo seruauit sub pectore vulpem.

Hunc vulgo celebratum mulorum astum vnus olim praeceteris ostendit, eorum de numero, quibus aduocandi salis negotium dabatur. Is n. (ut narrat Plutarchus in libro, vtra animalium & c.) trahens flumen lapsus est non sponte: sale vero liquefacto, exhaustoque, surgens expeditior iam, sensu notauitque causam: postea quorundam flumen transiit, ex industria submisit, merisque vasa, descendens leuiter, ac vtrumque in laeas, quantum id fieri posset, nutans. Haec vbi Thales accepit, & sale, lana spongiosaque coepleri vasa, clirellas imponi & agnum rursus iussit: cum de more se mergens, onus aqua subeunte vehementer grauasset, parum comodum sibi hunc dolum ratus, ita deinceps caute sciretque: trahere solitus est, ut nec inuito quidem contingeret onus aquae. Haec Plutarchus. Apparet a. & gratitudinem quandam inelle erga beneficos suos, id quod me morum ostendit mulus ille octogenarius, qui ut tradit Aristoteles, cum Athenis templi (Minervae a Pericle in Acropoli) edificaretur, quamuis dimissus iam munere per senectam, beneficium memor tamen, commens ac obiens cetera iumenta adhortabatur ad opus, ideoque decreto a nemine eum arceri a frumentorum acceris sancitum est. Recitat hanc quoque historiam Aelianus: Atheniensis mulus vetulus, quamvis immunitate vetustatis donatus esset, non laborum tamen, qui per asinum etate obiri querebat, stultitia exolutus esse voluit. Na cum Minerva templum Atheniensis edificarent, hic nulla re onustus, nullius imperio, sed sua sponte cum a dolescentibus, mulis, tanquam ad iter faciendum socius & hortator ibat. Et quemadmodum quibusdam semper arripit: per exactam etate quidam

dem iam opere dimissis, verumtamen experientia, & senili doctri-
na iuuenes ad laborem exacuens: sic ut vltro citroque commans ad
opus iumenta incitabat. Quod quidem ipsum ut Atheniensis popu-
lus intellexit, per praconem declarari iussit, ut ne a frumento aus
hordos prohiberetur: sed & explorari & satuari permittetur, & pre-
simum ex arario peterent, tanquam in Prytaneo sortituli illi decreta
sicut athena iam ante confecto. Meminit & Plinius, qui rectius
quam Theodorus Aristotelis mentem expellit: Vbi enim hic
verit, commans & obtens, Graec legitur, & vultu eius xpi
omnes suos pios; Plinius transulit comitatu nifque. Mulum
(inquit) o tuaginta annis vixisse, Atheniensium monumentis ap-
paret: eo gavisum cum templum in arce faceret, quod a reliquis (ene-
cla, cadentia iumenta comitatu nifque exhortaretur, decorem
fecere, quo caueretur, ne frumentarii negotiatores ab incernicula e-
am arcerent. Frumentum enim ut annotat Hermolaus, in citi-
bris acerrime vendendi gratia proponitur.

CALCITRATIO Correcta.

Mulas non calcitrare (inquit Plinius) cum vinum biberint,
quidam (scripsit). Alias vero nullius interposita auctori-
tate ait: Mula calcitrare ut in bibeturi vini crebriore potu. Caelius
Calcagninus rationem attulit his verbis: Ut similes quadrupede-
bus; affluere vinum bibere, vnguibz careant, accidere qui-
dam putant, quoniam in vino sit vis diffusoria & ad emolli-
endum efficac. Hinc euenit, ut qui nimis facile delabantur. Sint igitur
resolui nervi in paralyfin facile delabantur. Sint igitur
vngues vel neruorum clausulae, ut dixit Plinius: vel caro
concreta, & quasi in callum obdurata, ut alii putant: vino
accedere emolliiri resoluque fit verisimile. Aliis humoris
sanguinis, qui plurimus vino fieri solet, exundatione callo-
rem contumacioremq; ac retortidam illam partem quasi ma-
terem videtur, & emollescere, ut aqua fruges & legumina in-
coctilia percoquantur: aceto plumbum in ceruicem resolu-
tur, & ouum ita tenerescit, ut vel per anulum toto calice in-
tegro pertraheatur. Ex hoc item facile colligi potest, cur ve-
res existimauerint vini potu effici, ut mulas calcitrosas esse de-
finant. Mifescere enim vngula & pede quodammodo exar-
mato, feritas illa tollitur, extunditurque, praefertim si quando
euenit, ut calcibus impetendo solito illidant, pluraque inde
damni accipiant, quam afferant: quare conficiat imbecillitatis
sua ferocire desistunt. Cornu autem vini asperione emolliit,
docet Columella, qui nimirum in boum domitura, ferocientium
adhuc taurorum tergora mero respergi iubet, quo fami-
liarioribus bubulco fiant.

EDVCATIO.

Cum peperit equa mulum (inquit Varro) nutricantes edu-
camus. Ipsum tamen equam quem peperit, educare mu-
lum, notum est; & Aristoteles scribit, lactare equam mulum
semestre temporis spatium dici, mox fugi non pati, vi namq;
humorem trahi, & cum dolore. Columella vero & Palladius
anniculum recte a matre repelli tradunt, & amorem montibus
aut feris locis pasci, ut vngulas duret, si que postea longis iti-
neribus habilis.

ÆTAS.

Aristoteles mulis vitam esse scribit ad multos annos: quæ-
dam etiam octuagesimum annum egisse, cum templum
exedificaretur Athenis, ut paulo ante dictum est. Huius tam
diuturnæ vitæ Caelius quodammodo reddens rationem; ani-
malia (inquit) quæ frequenter coeunt, breuioris sunt vite, vnde
fit ut multi equos exuperent viuendi diuturnitate. Viget e-
quus & mulus Aristotele teste a dentium ortu: cumq; prodi-
cunt omnes, non facile ætatem dignouit: quatenus tamen
dignosci queat, in mentione eorum explicatur.

CIBVS. POTVS.

Equi, muli & asini (inquit Aristoteles) fruge herbaque ves-
cuntur, sed maxime potu pinguescunt. Vbi herba a omine
focum & palæ quoque intelliguntur, de quibus sic Hefio-
dus:

Χότρον δ' ἐκαστὸν ἑκάστης ἀνθρώπου
Βασίλειος ἡμετέρας ἐκαστὸν.

id est.

Forum autem importato & palens, ut ibi sit
Bobus & mulis annuum pabulum.

Cæterum Columella author est ad maciem mularum mul-
lam rem tantum quantum medicam prodelle. Ex frequentiori
autem hordei esu hianne mulos ducimus ex hoc Martia-
lis:

Multo quod non det taciurius accipe mulis,
Hac ego cauponi, non tibi dona dedi.

Quo loco Domitius: Hordeum (inquit) olim pacem dedit,
qui damarus est, postea destinatum fuit reficiendis iumen-
tis: demum excogitatum facere pitisanam ex eo, quæ validissi-
ma erat & saluberrima, ut Hippocrates vno volumine testa-
tus est. Monei igitur amicum se mittere hordeum, quod non
dandum sit quadrupedibus, cum nuper inuentum sit facere
ex eo pitisanam.

ODORATVS. affectus.

Orandi sensu mulos præcellere aiunt (inquit Cælius)
Arque eius beneficio derelictos alicubi vel odore solo re-
dire in semitas: hinc etiam fieri, ut facilius tabidam vim aeris
conspiciant, & peste inficiantur, ut canes quoque eodem sen-
su præstantes: quam obrem Homerus hac animalia primum
pellem sensisse ingruentem in illa describit. Scholiastes vero
Homeri canes quidem primum perisse scribit, quod capiti-
bus subinde ad terram inclinatis odorem trahant & inuicti-
genthalitum autem corruptum qui pestis causa fuit, ex terra
oriuntur: Mulos vero qui ex diuersis specie parentibus prognati
sint: genera enim omnia facilius interire. Quæ ratio doctis
improbat, quoniam muli præ cæteris iumentis fere sint vi-
uacillimi. Afficiuntur & aliis morbis, de quibus, eorumque
remediis scripsit Columella: Medicinas huius pecoris (in-
quit) plerumque iam in aliis generibus (bubus & equis) edo-
cui: propria tamen quedam vitia mularum non omittam
quorum remedia subscripsi. Febrem mulæ cruda braccia
datur. Suspiriosa sanguis detrahitur, & cum sextario vini, at-
que olei thuris semuncia, marubii succus instatur: hinc
mulus infunditur. Suffraginosa (cuius suffragines vitæ sunt)
hordeacea farina imponitur, mox suppuratio ferro reclusa li-
nimentis curatur: vel gari optimi sextarius cum libra olei per
narem sinistram demittitur. Admisceaturque huic medicami-
ni trium vel quatuor onorum albus liquor separatis vitellis.
Femina secari & interdum inuiri solent. Sanguis demissus in
pedes, ita ut in equis emittitur: vel si est herba quam vera-
trum vocant rusticis, pro pabulo cedit. Est & iocundus, cuius se-
men detritum & cum vino datum prædicto vitio medetur.

Macies & languor submouetur sapientia data portione, quæ recipi
semunciam tritici sulphuris, ouumque crudum, & trix myr-
thæ pondus denarii. Hæc tria vino admiscuntur, atque ita
dubius intruduntur. Sed & iusti, (ad mularum tussim remedi-
um etiam describitur in Hippiatricis Græcis cap. 22.) dolori-
que ventris eadem ista æque medentur. Lassa & astuanti mu-
la adeps in fauces demittitur, nerumque in os suffunditur.
Hæc Columella. Mulum, asinum & equum in ipso statim iti-
nere refici, si onere deposito in stabulo, vel in via loco com-
modo, pro arbitrio se volutare permittantur, diximus ex Ru-
sio in equo. Ne mularum ceruices rumpantur, aut collidantur,
Pelagionis in hippiatricis cap. 26. medicamentum parati
iubet ex adipis suillæ dupondio cum aceti duobus sextariis:
hoc ad tertias dictum colaturque illini. Mulus teste Ab-
syro tantum marmarum tuberculum est iu-
xta coronam, id est vngulæ exortum) asinus raro, equus non
sed podagricus. Laborant muli etiam arthritide, aiuntque
hanc vehementiorem esse quam equi, de qua curanda consu-
lendus idem Ablyrus & Hierocles in hippiatricis cap. 2. Ad
scissos tumores & myrmecias equorum & mularum in qua-
nis corporis parte, maxime vero in cruribus & pedibus, reme-
dia ibidem præscribit Ablyrus cap. 82. Cætera exequemur in
mulis (inquit Columella) sicut in bobus & equis, ut in ipso
remediis tradidimus. Muscarum fastidium est reuera af-
fectus corporis non sit, plurimum tamen incommodi mulis,
aliisque iumentis affert. Aduersus quas remedium præscripsit
Cardanus: Succo foliorum cucurbitæ si quis mularum aut e-
quorum pilos intinxerit affert media, non paruo rei miracu-
lo muscarum molestia caret. Ita mihi hoc per sepe (inquit)
vile fuit. Ipsius vero iumentis, morsus nescio quid homini ha-
bet maleficum. In parte enim quam mula momordit, (inquit
Cardinalis Ponzettus) nascuntur aliquando pustule plene
humore rubræ vel pallide: Hunc moriolum aliqui venenarum
esse putant, & sanæ sequuntur cum accidentia sæpe noxia,
eaque

eaque deteriora ex morsu feminae quæ saluam habet obno-
xiam putredini, quæ amplius etiam per iram animalis inflama-
ta, non mirum si hominis morsu humores & sanguis altere-
tur. Mulus vero est maior impetu mordere possit, minorem
tamen periculo morsum infligit, quod non æque putredini a-
prum in se humorem habeat. Accidit autem aliquando, ut morsu
vrina retineatur, cum aquosus humor videlicet omnis fere in
sudorem agitur. Aliquando & viscerum contortio sequitur.
Curandi sunt similiter ut a cato morsu, & vlcus decocto nepe-
tæ circumquaque fouendum.

AVGVRIA. PRODIGIA. Præfagia.

Est in annuibus nostris (inquit Plinius) peperisse sæpe mulas, ve-
porterierit istiusmodi portentosi partus, in ambiguo esse fa-
ciunt eorum varietas. Siquidem C. Valerio, & M. Herennio
Coss. cum mula in Apulia peperisset, totum annum domi fo-
dam obnuntiata. Sed quod omnium permittitissimum Roma-
na reipub. fuit, inter Cæsarem & Pompeium exorta bella mu-
lae partu edito, L. Paulo, M. Marcello Coss. multi prodiderunt.
Cumque alia Romæ ad xii. portas peperisset, M. Lepido, Mu-
natio Plancio Coss. subsecuta sunt nonnulla locorum dire-
ptiones, dum bella per brumum & Cassium in prouinciis gere-
rentur. At nihil quicquam tale euenit L. Scipione, L. Lælio
Coss. cum itentidem mula Reate peperisset. Quibusdam vero
magna rerum molimina, mularum partus ostendere, in his præ-
fatis rebus, quæ præter spem & expectationem omnium ac-
cideret: ut Dario Babylonem elusa totiens opera oppugnant,
quam tunc demum cedit, cum ex perulugato per hostes ipsos
fussit in eo negotio peragendo, statim edidit, ut legimus
apud Herodotum. Cum Darius enim obfideret Babylonem,
Babylonit nihil pendere obsidionem: nam concessis propu-
gnaculis tripudare, probaque ingerere Dario atque exercitui:
quorum quidam ita inquit: Quid istis desides Perse, quin
potius absciditis, tunc expugnaturi nos, cum pepererint mu-
teremulam. Anno æ7. mensibus obsidione consumptis iam
Darium atque vniuersum exercitum tædere, quod Babylonios
expugnare non possent: essi aduersus illos omnia machinamē-
ta atque omnes infidias expertus, &c. cum Zopyro Magabyzi
filio hoc contigisse portentum, ut quædam mularum eius qua-
le, cum recorderetur eorum, quæ Babylonius ille dixerat, ut i-
psi tantis facinoris author fieret, tanquam omnino fatalis, na-
pato & auriculis scilicet mutis, Darium consilium instituit de
tilitum quod suauiter ei a Babylone tanquam inexpugnabili
nora, dux exercitus & muros custos crea-
re, ut esset, vrbis Da-
Galbam ad res nouas animosus tentandas confirmauit. Aui
enim sui omnes exceperat qui auspicibus, rerum summam puero
promittentibus responderat, cum mula pepererit hæc a. apud e-
rentes cum Aristomachi filius comparata classe moliti sunt re-
dium in Peloponnesum. Classis imperatoris, orgulo denun-
tatum est (inquit Pausanias) remigacionis ducem trioculum
vellet, ut forte qui mularum altero captum oculo agebat, oc-
currit. Tum nimirum acriter coniecit Cresphontes, oia culi vo-
ce ad hunc hominem pertinere. Eum itaque Dorienis duce
sibi elegerunt. Xerxes vero expeditionem in Græciam parante
equalaboris enixa est, & mularum incerta natura parum (anci-
pita genitalia habentes, maris & feminae, sed maris superora,)
um, quæ postea bella stragesq; & memorandum illud excidi-
runt, vetradit Alexander ab Alexandro. ex eodem Herodoto.
Alias etiam mularum ait, si gemellos pepererit, ostentum dirum
gemellos peperisse asserit, idque ostentum loco habendum esse,
quid autem portendat, subicit. Nobis autem quid sperandū,
tum nuper domi insepimus? Anno enim hoc salutaris duodeci-
mo, quarto Non. Aprilis, qui dies de Aferis nostri nece
publico luctu nefastus fuit, apud amplissimum dominum me-
tus. Quod si quis vel Galbæ portendi huic aliquando summam
peculationem & spem hominum qui vulgo illi præter ex-
tur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumq;
peritia, omnia sibi pollicentur, &c. Illud interim non omitten-

Ad im, mulas non sui generis tantum animalia parere aliquan-
do visa, verum etiam equos, ut an. circiter M. CCCC. LXII.
in Arenate Brutorum agro mula equi peperit pilo flauo, cri-
nibus rutilis, oculis rufis: quem post Lothius Arenas apud Bru-
tios longe princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem
mifit. Traduntque etiam mulum in Mesopotamia humana vo-
celocutum anno DCCXLIII. ut annotauit Sanzouinus. Est
& inter prodigia referendum quod mulus aliquando tripes,
necnon & quinquipes sit natus. Quod modo ad præfagia atti-
net, mulos & asinos aiunt, si sine causa fricent continue aures,
pluuia portendere.

ORACVLVM.

Cresfo Delphis querenti, nunquid diuturnum foret impe-
rium sibi, Pythia in hæc verba respondit, ut refert Hero-
dorus:

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Tunc ad scriptum fugere Herimum strenue Lyde;
Nec perire; nec ignauum nunc esse pudendum.

His ex verbis Cræsus accepit, cum allati essent, multo ma-
gis quam ex cæteris voluptatem, sperans fore, ut nunquam a-
pud Medos mulus pro viro regnaret. Quis sit iste mulus, mox
subinde dicitur.

SYMPATHIA. AN- tipathia.

Ocultam quandam videtur esse amicitiam nantium aui-
um, siue ex anseres sint, siue anates cum istiusmodi qua-
drupedibus. Author enim est Columella ventris & intesti-
norum dolorem in bubus sedari visu nantium (anserum na-
tantium Vegetius 3. 3.) & maxime anatis, quam si conspexerit
(inquit) cui intestinum dolet, celeriter tormento liberatur.
Eandem anatem maiore profectu mulos & equinum genus
conspectu suo sanare. Contra Rhododaphnæ flores & folia
homini saluberrima, mulis, asinis & quadrupedibus plurimis
venena sunt. Ipsorum vero mularum nescio quid inest, quod
moribus inter alia animalia extiale est. Si enim muli vngula
(sinistra, Belberus in libro de sensibus) domus sufficit, Ratis &
ex eo Albertus, mutes fugari astringunt. De vngulæ mulæ anti-
pathia cum aqua stygis alias dictum est, sed hic Plinius tantum
verba referat: Vngulas tantum mularum (inquit) reperimus, neq;
aliam nullam materiam qua perdoletur a veneno stygis aquæ,
cum id dandum Alexandro Magno Antipater mitteret, memoria
dignum est, magna Aristotele infamia.

COGNOMINATA. Denominata.

Nothos spuriosve, quive ex adulterio coitu procreati
sunt, non tam seculi nostri mos est, quam remotioris et-
iam ætatis mulos nuncupare. Cyrus tamen legitimo quamvis
matrimonio generatus, mulus est dictus propterea quod ge-
nerosiore matre natus esset, Astyagis quippe regis filia, cum
pater Medorum imperio subiectus esset, de quo verus illi se-
runtur ab oraculo editi, quibus fuga Lydis indicitur, simu-
lac mulus Medorum inuaderet regnum. Verus paulo ante ex
Herodoto recitauit. Cur vero Aristotelem Plato mulum vo-
casset, alia ratio est, ut constat ex his Diogenis Laerti ver-
bis: Aristoteles in nos repletravit, veluti muli statim geniti ma-
trem. Quod idem quoque Aelianus narrat sic scribens; Pla-
to nomen re solet Aristotelem mulum. Quid autem hoc sibi
nomen voluerit, ex eo liquet, quod mulus cum saturatus sit
lacte materno, calcibus petit matrem. Significabat igitur
Plato inuoluto quodam sermone, ingrati tudinem Aristotelis:
tenim is cum maxima philosophiæ femina & accessiones à
Platone accepisset, suffatus optimis quibusq; scholam con-
tra Platone aperuit, & in Peripateto cum suis familiaribus, & dis-
cipulis aduersus eum pugnavit, & Platonis aduersarius esse cu-
piebat. Hæc ille. Fuit itaq; Aristoteles contrarius Cresphonti
cuidam pancratistæ, qui calcitranti mulæ per iracundiā re-
calcitravit, ut meminit Plutarchus in commentario ægi. m. &
ægyptus. Nodia herba coriariorum officina voca, ea mularum dicitur
inquit Plinius, alijque nominibus. nomen curat, efficacissimamq; ad-
uersus scorpiones esse potam in vino aut posca reperio. Hæc ille;
nec alibi vlsquam vel ipse vel alius quisquam hoc nomine vl-
lius herbae meminit. Genueris consiliet eam esse quæ centino-
dia à multis vocatur. Græcis polygonum: cum & nomen (in-
quit) à nodis, quibus referta est, impostum & remedia con-
ueniant: nam polygonum Dioscoride teste ad vlcera maligna
facit

--- unoq; in fronte superbi

Cervu quod reges Indorum prociis aureis
Orbis incluant. & vna liquetia potant.
Actum nec morbos tui sentire feruntur,
Nec qua intermentas ocula haurire venena.

Reperiti a rem circa Phasidem fluvium apud Colchos (in
vicinis Hyphadi fluvio paludibus), vnum cornu gestantes
afinos & ferocissime cum elephantis depugnantes auctor est
Philoftratus in vita Apollonii Thyanzi. Cardanus sic descri-
bit, esse animal rarum, equi magnitudine, pilo mustela simi-
limo, capite cervino, in equo cornu crescit vnicum, cubito-
rum tritum longitudine, media in fronte atque rectum, in imo
autem amolu, tendens in aciem: collum illi brevis, iuba ra-
rissima, & in alteram tantum partem tendens, crura veluti ca-
preolo, tenuia; posteriorum tenuior pars multo pilo villosa,
vngula bifida. In vniuersum si quis aduertat, ceruicem natu-
ram non est abfinitas, prater cornu illud, ferum valde est. Nascitur
in Aethiopia inter solitudines, squalentemque terram atque
inter serpentes, mirumque in modum cornu eius venenis ad-
uicari creditur. Garzias ab Otto Proregis Indiae medicus ait
inter promontoria bonae spei & Capo de Currentes visum a-
nimal terreftre quod etiam mari delectaretur, caput & iubam
equi haberet, cornu prae dictum duos palmos oblongo, mobili,
quod modo in sinistram & dextrum obuerteret, modo attol-
leret & demitteret. Id animal cum Elephante ferociter praer-
liat, eiusque cornu aduersus venena laudari. Ludouicus Var-
tomannus duos Sultano ex Aethiopia missos Mechie ad Ma-
humetis sepulchrum se vidisse ait cancellis obfectos, minime

feroces, forte longo iam carcere domitos. Idem Aga orator
Solymani apud Maximilianum Imper. Marcus Scherer ante
abituatam religionem Christianam dictus, popularis meus
Vianaz frequentiorum virorum corona, ausus est
proloqui, se in Arabia deserta, vidisse gregatim obuerfantes vt
amentia, monoceroses. Vix tamen reperitur, qui teste verita-
te, tota orbis superficie adamussimam cognita, se vidisse af-
firmare auit. Dilectio vniuersali animalia perisse, nunc terra
erui ossa fabulantur plurima, cum maiori ex parte terrae visce-
ribus recondita exhumari cernant. Philofophus asserit natu-
ram non deficere in speciebus. Quotquot olim creatae sunt a
protoplasto, totidem ad finem saeculi duraturas persuasissimu
e debet, licet in diuina numero plura, pauca iurae interitum
comperiantur, quae tamen minime funditus intereant, adeo
vne vestigia extant. Adde differentissimas corporum figuras,
quae non leuem animum dubitandi pariunt. Ad Dionysii sanum
prope Lutetiam integrum extat eximiae proceritatis, magni
quidem ponderis, ampliore base in conum progrediens, am-
bitum striatum sub ara quadam abscondita fornice, aqua ex-
tremam sui parte immersum: Cryptam subuenitibus potanda
datur aqua; ea hausta subito in copiosum sudorem exoluunt-
ur, persuaione adiecta, virtutem sudorificam aquae, a cornu
monocerotis communitatem esse, quae etiam venena propul-
sare dicitur, cum ratione naturalis omnibus e calidior aere al-
gidum intrantibus, appultu repentino, ceu antiperistaltis qua-
dam, humore ad extrema propulso, sudor erumpat, quod iter
facientibus & stius ardoris familiare est, cum subundi ad
fontes aut riuulos potui indulgent; tum liquor frigidus ven-
triculo neruoso, torique corpori estuantur accensens, e vesti-
gio humore per carnes & cutis meatu extorsum protrudit,
vt nihil beneficii a monocerotis cornu aquae collatum merito
dici possit. Solemnibus Venerorum feriis Sanmarciano delu-
bro quae publice spectanda proponuntur, & magnitudine &
figura his tam dissimilia, vt nationis habere profus dixeris.
Eboris instar splendens, laeue, in Gazis Ponticum summo-
rum Romae solus vidi & contrictum, purpurea crumena ob-
ductum, cuius (vix duum palmum erat) exilitatem ad risum
ferme miratus, responsum accepi, crebro vsu ita imminutum,
neque de scabritie aliorum quae videram, referri quid posuit.
Kerecenio Baroni ad Nicelpurgum brachii mei crassitie in-
genitis molis erat os e Pannonum (quemadmodum is refere-
bat) regis Matthiae gloriosissimi thesauris asseruatum, quod
comparatione cum prioribus facta, ausus fui, & ipso vehe-
menter indignante balnearum potius esse os quam monocero-
ti cornu, dicere. Fucus fit facile, cum in littora eieci ceti-
cei pisces, salo arenas propellente, saepe obruantur, post multa
demum saecula, cariosa, seu tere dine erosa, rursus ex imis terrae
visceribus, cornu falsa simulachra referentia, eruantur per-
suasus spectatoribus credulis, diluio submersa animalia ossi-
bus superstitibus, nulla viribus derogata facultate, in medi-
cum vsum trahi posse. Fidem facit & ebur fossile, & mumia
vulgaris. Addam & hoc. Venetiis commilitones mei Iudeum
negociatore apud fabrum argentarium fore conuenientur.
Hic ostendo monocerotis cornu hoc experimento verum co-
probauit. In mensa cornu circulum delineauit, scorpionum
prius, postmodum araneum iniecit, qui nunquam transilire
potuerunt ambitum cornu circumscriptum; deinde palmi al-
titudine quous reptantes bestias, vmbrae aut vi emanante,
intra quadratis horae spatium ambas necant. Aberantum
ipse, speculati visu gratissimi ignarus, neque sapientius quae-
ritum reperit licuit reuerentia appellam, popularis tamen meus
a meo discessu iconem a pictore praestantissimo depingi cura-

Tabula mo-
noceros:
dilectio u-
niuersali
perisse.
Dubium
an extet
Monoceros.
Cornu Sa-
dionysia-
num.

Venerum
cornu.
Cornu Ro-
man. Pont.

Ossa bal-
nearum pro
cornu. Mo-
nocerotis
supponun-
tur. Ebur
fossile.

Experimen-
tu de vera
virtute mo-
nocerotis.

Auit, Albertoque Laskio Sarrapae Polono apleganit, vt regi Sar-
matarum Sigismundo II. ex imagine innotesceret, si forte eius
sibi comparandi, quod permagno aestimabatur, desiderium
infigeret. Sunt qui genuinum ab adulterio discernant, sola
in liquorem quemcumque iniectione, videlicet, si is humor
statim feruescens, quasi bullas produxerit, quod omnibus in
calcem aut cinerem, redactis corporibus ob iungit, pro-
prium esse consuevit. Alii gallo arsenicum exhibent, cani vel
columbae, a cuius oblatione statim propinant monocerotis
puluerem, quo exanimam resitit assueant. Figuram itaque
tam animalis quam cornu, huius magnitudinem, substantiam,
laetorem vel scabritiem cum pondere si spectes, dubius animi
eris & suspensus: exploratio vi vixum insituitur & ea quam
fallax & coniecturalis: Quae me eo deducunt, vt vel parum vel
nihil de eo animali sentiam, tanta praeserim impossiturnum
ferebatur. Subscribo sententiam praepertoris Rondeletii, qui li-
bro de gossibus medicamentorum, inquit. Ralura vnicornis, qui
quia carius emittit, minore pondere datur, vt alia medica-
menta pretiosa, quamquam eius vis, neque maior, neque cer-
tior sit, ea quoque esse potest praescribere, in opibus subfitep-
do non semper cerui cornua, verum etiam alia equina aut ca-
num, saepe etiam myrobolanorum. Alii liberum esse tamen per
me cuique quod velit sancire. Equidem in variis locis vni-
vis infantium cum ab Imper. Maximiliano nulli scobem vni-
bitam ralsuram cornu ceruini, eodem & certiore fortassis suc-
cessu, de cuius viribus inferius, plura asseruntur. Vnus est per se
drachmae, aut semissis pondere in vino aut aqua cordiali, raro
eam excedimus dosi, vel ob pretium, aut quia vix tantum ei
fidere iubemur, vt ceteris alpernatis huius soli miraculo iam
vim tribuamus. Alexicaci permixtum granorum pondere
quoque metimur, praesertim si vna vice velimus propinare, vt
superius positis exemplis, propositum fuit. Huiusque Iorda-
nus. Fallopius quoque non recte constare tradit, quid reuera Fallopij
rit: se quidem genuina vidisse cornua in thesauro S. Marci.
praetereaque cum esset in Gallia aliud in Becesta D. Dionisij
sed quod vel dentis, vel ossis quam cornu naturam referret
vidisse & tertium apud D. de Brisach, qui id maxime faciebat.
An vero faciat ad venena feignare. Laur. Iouenbus in lib.
de peste antiquioribus medicis celebratum huius cornu fa-
cultatem fuisse negare recentiores vero maxime caruon esse
testati: & quibuscumque venenis resistere, ceterum eius vice
pauiperiorum frui posse cornu ceruino, quia ei viribus parum
cedit. Sed & Antonius Ludouicus medicus Vlyssoponensis in
quod a nullo antiquorum (quibus solis reuerentiam deferent-
dam retur.) vis illa aduersus venena se relata, quamvis a mul-
tis affirmetur, sub dubio relinquit. Ioannes Coropius Bec-
tenus reginae Vngariae archiater, cum dixisset de gryphis, teme-
rariumque esse iudicare in rerum natura non esse, quod etas
nostra non vidit: Monoceros (inquit) veterum scriptis iacta-
tur, & cornu quod eius esse ferunt, pretio venditur ingenti,
quale nunc Antuerpiae ultra septem pedes longum, venale
prostat tam integrum vt ne illa quidem pars delit, qua fronti
fuit infixa, citra tamen spongiosam coronam, qua ad duos pal-
mos & eo amplius circundum fuisse videtur: dubitatur tamen, an
fera istiusmodi inueniatur, qualem pictores nobis ostendunt.
Illud equidem ex hoc, cuius mentionem facio, cornu didici.
Duperam ab eis cornu fronti adigi. Nam cuiuscumque ani-
malis cornu est, hoc saltem cerno, sic capiti fuisse infixum, vt
radix inferius, summitas in altum spectaret, secundum fron-
tem dorsum versus nonnihil tota longitudine declinante: ita
vt si currendum esset, capite arrecto dorso incumberet, vt in
ceruis videmus: contra si pugnandum, caput ad pedes priores
esset inclinandum, perinde vt in omnibus fere cornuipetis na-
tura comparauit. De hoc sententiam a mercatoribus rogatus,
respondi tale esse, quale pro monocerotis cornu apud prin-
ces habetur: verum displicere, quod Aelianus nigrum colo-
re tribuerit, cum huius subalbidus esset, atque illud praeter-
ea quod Ctesias Attaxerxis medicus asinos suos ferociter de-
scripsit, vt cornu dederit cubitale duntaxat, & illud superne
puncitum & valde rubrum, cetero qui in medio nigrum, quae
notae huius nostri minime quadant. Suspensus aliquando
sum cornu hoc piscis alciuius esse, quod in eo genere admi-
ra plura reperiantur: & hoc cornu quod Antuerpiae est, ex
Islandia sitallatum. Verum rursus in mentem venit, hanc In-
sulam non longe abesse ab illis locis, quae ad Hyperboreos spe-
ctant, in quibus ferarum plurimum esse ob hominum solitu-
dinem, non est absurdum suspicari. Est enim Islandia insula
sedonum nomen habens ab Isid est, glacie, & Lant quod
gnificat regionem. Ex hac tria mea etate, allata memini,
quorum maximam modo indicavi. Incertum tamen est, an post
glaciale hoc mare, ad quod insula haec iacet, continentem sit ad
Polum vique ac deinde ad Aquilonem, & an vero Gronlandia,
id est viciis regio butyri copia maioribus nostris nobilis,
mari ab Animalis secludatur. Ioannes Aemilianus Ferra-
rientis in naturali de ruminantibus historia, e nume-
ratis & descriptis vnicornibus, quorum apud auctores
exstat

exstat mentio: Cum ergo (inquit) tot tantaque sint vnicornium
genera, quodnam sit illud tam celebre Alexipharmacum, tam
salutare alexiterium, ac mirabile antidotum, nondum satis inter
scriptores constat. Siquidem nonnulli suspicantur esse mono-
cerotis cornu ab Aeliano, Solino, Plinioque descriptum: non de-
fuerunt, qui illud esse asini indicem, videlicet, si is humor
statim feruescens, quasi bullas produxerit, quod omnibus in
calcem aut cinerem, redactis corporibus ob iungit, pro-
prium esse consuevit. Alii gallo arsenicum exhibent, cani vel
columbae, a cuius oblatione statim propinant monocerotis
puluerem, quo exanimam resitit assueant. Figuram itaque
tam animalis quam cornu, huius magnitudinem, substantiam,
laetorem vel scabritiem cum pondere si spectes, dubius animi
eris & suspensus: exploratio vi vixum insituitur & ea quam
fallax & coniecturalis: Quae me eo deducunt, vt vel parum vel
nihil de eo animali sentiam, tanta praeserim impossiturnum
ferebatur. Subscribo sententiam praepertoris Rondeletii, qui li-
bro de gossibus medicamentorum, inquit. Ralura vnicornis, qui
quia carius emittit, minore pondere datur, vt alia medica-
menta pretiosa, quamquam eius vis, neque maior, neque cer-
tior sit, ea quoque esse potest praescribere, in opibus subfitep-
do non semper cerui cornua, verum etiam alia equina aut ca-
num, saepe etiam myrobolanorum. Alii liberum esse tamen per
me cuique quod velit sancire. Equidem in variis locis vni-
vis infantium cum ab Imper. Maximiliano nulli scobem vni-
bitam ralsuram cornu ceruini, eodem & certiore fortassis suc-
cessu, de cuius viribus inferius, plura asseruntur. Vnus est per se
drachmae, aut semissis pondere in vino aut aqua cordiali, raro
eam excedimus dosi, vel ob pretium, aut quia vix tantum ei
fidere iubemur, vt ceteris alpernatis huius soli miraculo iam
vim tribuamus. Alexicaci permixtum granorum pondere
quoque metimur, praesertim si vna vice velimus propinare, vt
superius positis exemplis, propositum fuit. Huiusque Iorda-
nus. Fallopius quoque non recte constare tradit, quid reuera Fallopij
rit: se quidem genuina vidisse cornua in thesauro S. Marci.
praetereaque cum esset in Gallia aliud in Becesta D. Dionisij
sed quod vel dentis, vel ossis quam cornu naturam referret
vidisse & tertium apud D. de Brisach, qui id maxime faciebat.
An vero faciat ad venena feignare. Laur. Iouenbus in lib.
de peste antiquioribus medicis celebratum huius cornu fa-
cultatem fuisse negare recentiores vero maxime caruon esse
testati: & quibuscumque venenis resistere, ceterum eius vice
pauiperiorum frui posse cornu ceruino, quia ei viribus parum
cedit. Sed & Antonius Ludouicus medicus Vlyssoponensis in
quod a nullo antiquorum (quibus solis reuerentiam deferent-
dam retur.) vis illa aduersus venena se relata, quamvis a mul-
tis affirmetur, sub dubio relinquit. Ioannes Coropius Bec-
tenus reginae Vngariae archiater, cum dixisset de gryphis, teme-
rariumque esse iudicare in rerum natura non esse, quod etas
nostra non vidit: Monoceros (inquit) veterum scriptis iacta-
tur, & cornu quod eius esse ferunt, pretio venditur ingenti,
quale nunc Antuerpiae ultra septem pedes longum, venale
prostat tam integrum vt ne illa quidem pars delit, qua fronti
fuit infixa, citra tamen spongiosam coronam, qua ad duos pal-
mos & eo amplius circundum fuisse videtur: dubitatur tamen, an
fera istiusmodi inueniatur, qualem pictores nobis ostendunt.
Illud equidem ex hoc, cuius mentionem facio, cornu didici.
Duperam ab eis cornu fronti adigi. Nam cuiuscumque ani-
malis cornu est, hoc saltem cerno, sic capiti fuisse infixum, vt
radix inferius, summitas in altum spectaret, secundum fron-
tem dorsum versus nonnihil tota longitudine declinante: ita
vt si currendum esset, capite arrecto dorso incumberet, vt in
ceruis videmus: contra si pugnandum, caput ad pedes priores
esset inclinandum, perinde vt in omnibus fere cornuipetis na-
tura comparauit. De hoc sententiam a mercatoribus rogatus,
respondi tale esse, quale pro monocerotis cornu apud prin-
ces habetur: verum displicere, quod Aelianus nigrum colo-
re tribuerit, cum huius subalbidus esset, atque illud praeter-
ea quod Ctesias Attaxerxis medicus asinos suos ferociter de-
scripsit, vt cornu dederit cubitale duntaxat, & illud superne
puncitum & valde rubrum, cetero qui in medio nigrum, quae
notae huius nostri minime quadant. Suspensus aliquando
sum cornu hoc piscis alciuius esse, quod in eo genere admi-
ra plura reperiantur: & hoc cornu quod Antuerpiae est, ex
Islandia sitallatum. Verum rursus in mentem venit, hanc In-
sulam non longe abesse ab illis locis, quae ad Hyperboreos spe-
ctant, in quibus ferarum plurimum esse ob hominum solitu-
dinem, non est absurdum suspicari. Est enim Islandia insula
sedonum nomen habens ab Isid est, glacie, & Lant quod
gnificat regionem. Ex hac tria mea etate, allata memini,
quorum maximam modo indicavi. Incertum tamen est, an post
glaciale hoc mare, ad quod insula haec iacet, continentem sit ad
Polum vique ac deinde ad Aquilonem, & an vero Gronlandia,
id est viciis regio butyri copia maioribus nostris nobilis,
mari ab Animalis secludatur. Ioannes Aemilianus Ferra-
rientis in naturali de ruminantibus historia, e nume-
ratis & descriptis vnicornibus, quorum apud auctores
exstat

exstat mentio: Cum ergo (inquit) tot tantaque sint vnicornium
genera, quodnam sit illud tam celebre Alexipharmacum, tam
salutare alexiterium, ac mirabile antidotum, nondum satis inter
scriptores constat. Siquidem nonnulli suspicantur esse mono-
cerotis cornu ab Aeliano, Solino, Plinioque descriptum: non de-
fuerunt, qui illud esse asini indicem, videlicet, si is humor
statim feruescens, quasi bullas produxerit, quod omnibus in
calcem aut cinerem, redactis corporibus ob iungit, pro-
prium esse consuevit. Alii gallo arsenicum exhibent, cani vel
columbae, a cuius oblatione statim propinant monocerotis
puluerem, quo exanimam resitit assueant. Figuram itaque
tam animalis quam cornu, huius magnitudinem, substantiam,
laetorem vel scabritiem cum pondere si spectes, dubius animi
eris & suspensus: exploratio vi vixum insituitur & ea quam
fallax & coniecturalis: Quae me eo deducunt, vt vel parum vel
nihil de eo animali sentiam, tanta praeserim impossiturnum
ferebatur. Subscribo sententiam praepertoris Rondeletii, qui li-
bro de gossibus medicamentorum, inquit. Ralura vnicornis, qui
quia carius emittit, minore pondere datur, vt alia medica-
menta pretiosa, quamquam eius vis, neque maior, neque cer-
tior sit, ea quoque esse potest praescribere, in opibus subfitep-
do non semper cerui cornua, verum etiam alia equina aut ca-
num, saepe etiam myrobolanorum. Alii liberum esse tamen per
me cuique quod velit sancire. Equidem in variis locis vni-
vis infantium cum ab Imper. Maximiliano nulli scobem vni-
bitam ralsuram cornu ceruini, eodem & certiore fortassis suc-
cessu, de cuius viribus inferius, plura asseruntur. Vnus est per se
drachmae, aut semissis pondere in vino aut aqua cordiali, raro
eam excedimus dosi, vel ob pretium, aut quia vix tantum ei
fidere iubemur, vt ceteris alpernatis huius soli miraculo iam
vim tribuamus. Alexicaci permixtum granorum pondere
quoque metimur, praesertim si vna vice velimus propinare, vt
superius positis exemplis, propositum fuit. Huiusque Iorda-
nus. Fallopius quoque non recte constare tradit, quid reuera Fallopij
rit: se quidem genuina vidisse cornua in thesauro S. Marci.
praetereaque cum esset in Gallia aliud in Becesta D. Dionisij
sed quod vel dentis, vel ossis quam cornu naturam referret
vidisse & tertium apud D. de Brisach, qui id maxime faciebat.
An vero faciat ad venena feignare. Laur. Iouenbus in lib.
de peste antiquioribus medicis celebratum huius cornu fa-
cultatem fuisse negare recentiores vero maxime caruon esse
testati: & quibuscumque venenis resistere, ceterum eius vice
pauiperiorum frui posse cornu ceruino, quia ei viribus parum
cedit. Sed & Antonius Ludouicus medicus Vlyssoponensis in
quod a nullo antiquorum (quibus solis reuerentiam deferent-
dam retur.) vis illa aduersus venena se relata, quamvis a mul-
tis affirmetur, sub dubio relinquit. Ioannes Coropius Bec-
tenus reginae Vngariae archiater, cum dixisset de gryphis, teme-
rariumque esse iudicare in rerum natura non esse, quod etas
nostra non vidit: Monoceros (inquit) veterum scriptis iacta-
tur, & cornu quod eius esse ferunt, pretio venditur ingenti,
quale nunc Antuerpiae ultra septem pedes longum, venale
prostat tam integrum vt ne illa quidem pars delit, qua fronti
fuit infixa, citra tamen spongiosam coronam, qua ad duos pal-
mos & eo amplius circundum fuisse videtur: dubitatur tamen, an
fera istiusmodi inueniatur, qualem pictores nobis ostendunt.
Illud equidem ex hoc, cuius mentionem facio, cornu didici.
Duperam ab eis cornu fronti adigi. Nam cuiuscumque ani-
malis cornu est, hoc saltem cerno, sic capiti fuisse infixum, vt
radix inferius, summitas in altum spectaret, secundum fron-
tem dorsum versus nonnihil tota longitudine declinante: ita
vt si currendum esset, capite arrecto dorso incumberet, vt in
ceruis videmus: contra si pugnandum, caput ad pedes priores
esset inclinandum, perinde vt in omnibus fere cornuipetis na-
tura comparauit. De hoc sententiam a mercatoribus rogatus,
respondi tale esse, quale pro monocerotis cornu apud prin-
ces habetur: verum displicere, quod Aelianus nigrum colo-
re tribuerit, cum huius subalbidus esset, atque illud praeter-
ea quod Ctesias Attaxerxis medicus asinos suos ferociter de-
scripsit, vt cornu dederit cubitale duntaxat, & illud superne
puncitum & valde rubrum, cetero qui in medio nigrum, quae
notae huius nostri minime quadant. Suspensus aliquando
sum cornu hoc piscis alciuius esse, quod in eo genere admi-
ra plura reperiantur: & hoc cornu quod Antuerpiae est, ex
Islandia sitallatum. Verum rursus in mentem venit, hanc In-
sulam non longe abesse ab illis locis, quae ad Hyperboreos spe-
ctant, in quibus ferarum plurimum esse ob hominum solitu-
dinem, non est absurdum suspicari. Est enim Islandia insula
sedonum nomen habens ab Isid est, glacie, & Lant quod
gnificat regionem. Ex hac tria mea etate, allata memini,
quorum maximam modo indicavi. Incertum tamen est, an post
glaciale hoc mare, ad quod insula haec iacet, continentem sit ad
Polum vique ac deinde ad Aquilonem, & an vero Gronlandia,
id est viciis regio butyri copia maioribus nostris nobilis,
mari ab Animalis secludatur. Ioannes Aemilianus Ferra-
rientis in naturali de ruminantibus historia, e nume-
ratis & descriptis vnicornibus, quorum apud auctores
exstat

exstat mentio: Cum ergo (inquit) tot tantaque sint vnicornium
genera, quodnam sit illud tam celebre Alexipharmacum, tam
salutare alexiterium, ac mirabile antidotum, nondum satis inter
scriptores constat. Siquidem nonnulli suspicantur esse mono-
cerotis cornu ab Aeliano, Solino, Plinioque descriptum: non de-
fuerunt, qui illud esse asini indicem, videlicet, si is humor
statim feruescens, quasi bullas produxerit, quod omnibus in
calcem aut cinerem, redactis corporibus ob iungit, pro-
prium esse consuevit. Alii gallo arsenicum exhibent, cani vel
columbae, a cuius oblatione statim propinant monocerotis
puluerem, quo exanimam resitit assueant. Figuram itaque
tam animalis quam cornu, huius magnitudinem, substantiam,
laetorem vel scabritiem cum pondere si spectes, dubius animi
eris & suspensus: exploratio vi vixum insituitur & ea quam
fallax & coniecturalis: Quae me eo deducunt, vt vel parum vel
nihil de eo animali sentiam, tanta praeserim impossiturnum
ferebatur. Subscribo sententiam praepertoris Rondeletii, qui li-
bro de gossibus medicamentorum, inquit. Ralura vnicornis, qui
quia carius emittit, minore pondere datur, vt alia medica-
menta pretiosa, quamquam eius vis, neque maior, neque cer-
tior sit, ea quoque esse potest praescribere, in opibus subfitep-
do non semper cerui cornua, verum etiam alia equina aut ca-
num, saepe etiam myrobolanorum. Alii liberum esse tamen per
me cuique quod velit sancire. Equidem in variis locis vni-
vis infantium cum ab Imper. Maximiliano nulli scobem vni-
bitam ralsuram cornu ceruini, eodem & certiore fortassis suc-
cessu, de cuius viribus inferius, plura asseruntur. Vnus est per se
drachmae, aut semissis pondere in vino aut aqua cordiali, raro
eam excedimus dosi, vel ob pretium, aut quia vix tantum ei
fidere iubemur, vt ceteris alpernatis huius soli miraculo iam
vim tribuamus. Alexicaci permixtum granorum pondere
quoque metimur, praesertim si vna vice velimus propinare, vt
superius positis exemplis, propositum fuit. Huiusque Iorda-
nus. Fallopius quoque non recte constare tradit, quid reuera Fallopij
rit: se quidem genuina vidisse cornua in thesauro S. Marci.
praetereaque cum esset in Gallia aliud in Becesta D. Dionisij
sed quod vel dentis, vel ossis quam cornu naturam referret
vidisse & tertium apud D. de Brisach, qui id maxime faciebat.
An vero faciat ad venena feignare. Laur. Iouenbus in lib.
de peste antiquioribus medicis celebratum huius cornu fa-
cultatem fuisse negare recentiores vero maxime caruon esse
testati: & quibuscumque venenis resistere, ceterum eius vice
pauiperiorum frui posse cornu ceruino, quia ei viribus parum
cedit. Sed & Antonius Ludouicus medicus Vlyssoponensis in
quod a nullo antiquorum (quibus solis reuerentiam deferent-
dam retur.) vis illa aduersus venena se relata, quamvis a mul-
tis affirmetur, sub dubio relinquit. Ioannes Coropius Bec-
tenus reginae Vngariae archiater, cum dixisset de gryphis, teme-
rariumque esse iudicare in rerum natura non esse, quod etas
nostra non vidit: Monoceros (inquit) veterum scriptis iacta-
tur, & cornu quod eius esse ferunt, pretio venditur ingenti,
quale nunc Antuerpiae ultra septem pedes longum, venale
prostat tam integrum vt ne illa quidem pars delit, qua fronti
fuit infixa, citra tamen spongiosam coronam, qua ad duos pal-
mos & eo amplius circundum fuisse videtur: dubitatur tamen, an
fera istiusmodi inueniatur, qualem pictores nobis ostendunt.
Illud equidem ex hoc, cuius mentionem facio, cornu didici.
Duperam ab eis cornu fronti adigi. Nam cuiuscumque ani-
malis cornu est, hoc saltem cerno, sic capiti fuisse infixum, vt
radix inferius, summitas in altum spectaret, secundum fron-
tem dorsum versus nonnihil tota longitudine declinante: ita
vt si currendum esset, capite arrecto dorso incumberet, vt in
ceruis videmus: contra si pugnandum, caput ad pedes priores
esset inclinandum, perinde vt in omnibus fere cornuipetis na-
tura comparauit. De hoc sententiam a mercatoribus rogatus,
respondi tale esse, quale pro monocerotis cornu apud prin-
ces habetur: verum displicere, quod Aelianus nigrum colo-
re tribuerit, cum huius subalbidus esset, atque illud praeter-
ea quod Ctesias Attaxerxis medicus asinos suos ferociter de-
scripsit, vt cornu dederit cubitale duntaxat, & illud superne
puncitum & valde rubrum, cetero qui in medio nigrum, quae
notae huius nostri minime quadant. Suspensus aliquando
sum cornu hoc piscis alciuius esse, quod in eo genere admi-
ra plura reperiantur: & hoc cornu quod Antuerpiae est, ex
Islandia sitallatum. Verum rursus in mentem venit, hanc In-
sulam non longe abesse ab illis locis, quae ad Hyperboreos spe-
ctant, in quibus ferarum plurimum esse ob hominum solitu-
dinem, non est absurdum suspicari. Est enim Islandia insula
sedonum nomen habens ab Isid est, glacie, & Lant quod
gnificat regionem. Ex hac tria mea etate, allata memini,
quorum maximam modo indicavi. Incertum tamen est, an post
glaciale hoc mare, ad quod insula haec iacet, continentem sit ad
Polum vique ac deinde ad Aquilonem, & an vero Gronlandia,
id est viciis regio butyri copia maioribus nostris nobilis,
mari ab Animalis secludatur. Ioannes Aemilianus Ferra-
rientis in naturali de ruminantibus historia, e nume-
ratis & descriptis vnicornibus, quorum apud auctores
exstat

exstat mentio: Cum ergo (inquit) tot tantaque sint vnicornium
genera, quodnam sit illud tam celebre Alexipharmacum, tam
salutare alexiterium, ac mirabile antidotum, nondum satis inter
scriptores constat. Siquidem nonnulli suspicantur esse mono-
cerotis cornu ab Aeliano, Solino, Plinioque descriptum: non de-
fuerunt, qui illud esse asini indicem, videlicet, si is humor
statim feruescens, quasi bullas produxerit, quod omnibus in
calcem aut cinerem, redactis corporibus ob iungit, pro-
prium esse consuevit. Alii gallo arsenicum exhibent, cani vel
columbae, a cuius oblatione statim propinant monocerotis
puluerem, quo exanimam resitit assueant. Figuram itaque
tam animalis quam cornu, huius magnitudinem, substantiam,
laetorem vel scabritiem cum pondere si spectes, dubius animi
eris & suspensus: exploratio vi vixum insituitur & ea quam
fallax & coniecturalis: Quae me eo deducunt, vt vel parum vel
nihil de eo animali sentiam, tanta praeserim impossiturnum
ferebatur. Subscribo sententiam praepertoris Rondeletii, qui li-
bro de gossibus medicamentorum, inquit. Ralura vnicornis, qui
quia carius emittit, minore pondere datur, vt alia medica-
menta pretiosa, quamquam eius vis, neque maior, neque cer-
tior sit, ea quoque esse potest praescribere, in opibus subfitep-
do non semper cerui cornua, verum etiam alia equina aut ca-
num, saepe etiam myrobolanorum. Alii liberum esse tamen per
me cuique quod velit sancire. Equidem in variis locis vni-
vis infantium cum ab Imper. Maximiliano nulli scobem vni-
bitam ralsuram cornu ceruini, eodem & certiore fortassis suc-
cessu, de cuius viribus inferius, plura asseruntur. Vnus est per se
drachmae, aut semissis pondere in vino aut aqua cordiali, raro
eam excedimus dosi, vel ob pretium, aut quia vix tantum ei
fidere iubemur, vt ceteris alpernatis huius soli miraculo iam
vim tribuamus. Alexicaci permixtum granorum pondere
quoque metimur, praesertim si vna vice velimus propinare, vt
superius positis exemplis, propositum fuit. Huiusque Iorda-
nus. Fallopius quoque non recte constare tradit, quid reuera Fallopij
rit: se quidem genuina vidisse cornua in thesauro S. Marci.
praetereaque cum esset in Gallia aliud in Becesta D. Dionisij
sed quod vel dentis, vel ossis quam cornu naturam referret
vidisse & tertium apud D. de Brisach, qui id maxime faciebat.
An vero faciat ad venena feignare. Laur. Iouenbus in lib.
de peste antiquioribus medicis celebratum huius cornu fa-
cultatem fuisse negare recentiores vero maxime caruon esse
testati: & quibuscumque venenis resistere, ceterum eius vice
pauiperiorum frui posse cornu ceruino, quia ei viribus parum
cedit. Sed & Antonius Ludouicus medicus Vlyssoponensis in
quod a nullo antiquorum (quibus solis reuerentiam deferent-
dam retur.) vis illa aduersus venena se relata, quamvis a mul-
tis affirmetur, sub dubio relinquit. Ioannes Coropius Bec-
tenus reginae Vngariae archiater, cum dixisset de gryphis, teme-
rariumque esse iudicare in rerum natura non esse, quod etas
nostra non vidit: Monoceros (inquit) veterum scriptis iacta-
tur, & cornu quod eius esse ferunt, pretio venditur ingenti,
quale nunc Antuerpiae ultra septem pedes longum, venale
prostat tam integrum vt ne illa quidem pars delit, qua fronti
fuit infixa, citra tamen spongiosam coronam, qua ad duos pal-
mos & eo amplius circundum fuisse videtur: dubitatur tamen, an
fera istiusmodi inueniatur, qualem pictores nobis ostendunt.
Illud equidem ex hoc, cuius mentionem facio, cornu didici.
Duperam ab eis cornu fronti adigi. Nam cuiuscumque ani-
malis cornu est, hoc saltem cerno, sic capiti fuisse infixum, vt
radix inferius, summitas in altum spectaret, secundum fron-
tem dorsum versus nonnihil tota longitudine declinante: ita
vt si currendum esset, capite arrecto dorso incumberet, vt in
ceruis videmus: contra si pugnandum, caput ad pedes priores
esset inclinandum, perinde vt in omnibus fere cornuipetis na-
tura comparauit. De hoc sententiam a mercatoribus rogatus,
respondi tale esse, quale pro monocerotis cornu apud prin-
ces habetur: verum displicere, quod Aelianus nigrum colo-
re tribuerit, cum huius subalbidus esset, atque illud praeter-
ea quod Ctesias Attaxerxis medicus asinos suos ferociter de-
scripsit, vt cornu dederit cubitale duntaxat, & illud superne
puncitum & valde rubrum, cetero qui in medio nigrum, quae
notae huius nostri minime quadant. Suspensus aliquando
sum cornu hoc piscis alciuius esse, quod in eo genere admi-
ra plura reperiantur: & hoc cornu quod Antuerpiae est, ex
Islandia sitallatum. Verum rursus in mentem venit, hanc In-
sulam non longe abesse ab illis locis, quae ad Hyperboreos spe-
ctant, in quibus ferarum plurimum esse ob hominum solitu-
dinem, non est absurdum suspicari. Est enim Islandia insula
sedonum nomen habens ab Isid est, glacie, & Lant quod
gnificat regionem. Ex hac tria mea etate, allata memini,
quorum maximam modo indicavi. Incertum tamen est, an post
glaciale hoc mare, ad quod insula haec iacet, continentem sit ad
Polum vique ac deinde ad Aquilonem, & an vero Gronlandia,
id est viciis regio butyri copia maioribus nostris nobilis,
mari ab Animalis secludatur. Ioannes Aemilianus Ferra-
rientis in naturali de ruminantibus historia, e nume-
ratis & descriptis vnicornibus, quorum apud auctores
exstat

exstat mentio: Cum ergo (inquit) tot tantaque sint vnicornium
genera, quodnam sit illud tam celebre Alexipharmacum, tam
salutare alexiterium, ac mirabile antidotum, nondum satis inter
scriptores constat. Siquidem nonnulli suspicantur esse mono-
cerotis cornu ab Aeliano, Solino, Plinioque descriptum: non de-
fuerunt, qui illud esse asini indicem, videlicet, si is humor
statim feruescens, quasi bullas produxerit, quod omnibus in
calcem aut cinerem, redactis corporibus ob iungit, pro-
prium esse consuevit. Alii gallo arsenicum exhibent, cani vel
columbae, a cuius oblatione statim propinant monocerotis
puluerem, quo exanimam resitit assueant. Figuram itaque
tam animalis quam cornu, huius

Monoceros
verum qui.

dicat vngularum diuisura & longitudo ipsius cornu. Iam vero inter tot memoratos vnicornes siue monoceros, asini tantum & equi Indorum vnicornum ab Aliano ex auditu descriptum cornu in medicina commendatur, ceterorum tantum in utilia silentia inuoluta sunt. Fuit itaque verum vnicornum, quod apud vulgum in tanta habetur estimatione, siquidem de nullo alio tam admiranda vires ab illo idoneo auctore conscriptae sunt. Atqui nostris huius temporibus, qui non solum eas perlustrant orbis partes quae antiquis erant cognitae, sed & illas praeterea quae diligenti nauigantium industria innotuerunt, nullibi istiusmodi alios obseruauerunt, etsi in eadem India alios viderint inuicem magnitudinis, perniciosisque ac pulcherrimos, excorones: & si obseruauerint vnicornem quendam equo non ab similem, incertum tamen adhuc est, nunquid sit qui ab Aliano recensetur, quandoquidem & animal ipsum & cornu ipsius inde scriptum nobis proposuit, ea videlicet tantum de eo referens, quae de viribus eius ab aliis acceptat, eoque magis dubitandum est, quoniam & incolis ignotus est: quapropter facile mihi persuaserim, omnes qui de eo scribere auitos testes esse, oculum vero neminem, id quod ipsum non diffidentur, dum inquit se ita ex aliis intellexisse: licetque dicere vnicornem illum asinum Aristotelis & Aliani non altere reperiri in India, quam reperitur Phoenix in Arabia, vel dicendum fuerit tam raros eos esse animantes, ut iam per centenos quin milles aliquot annos non sint amplius visi. Adanger dubitationem tanta cornuum varietas, ac differentiae, tam eorum quae ab auctoribus diuersimode describuntur, quam eorum quae in principum thesauris faniq; multarum urbium asseruntur. Evidentissimum enim signum est, non vnius eiusdemque animantis diuersorum esse cornua. Pliniani monocerotis cornu longum est binos cubitos, colore nigro: Solini quatuor pedes & admirandi splendoris, quo ab illo porcellum differt, etsi eandem inter se ferat vterque delineat. Cornu asini Indici syluestris secundum Alianum triplici colore variat, & tanta est crassitudo, ut ex eo crateres fieri possent, quod & Philostratus meminit: monocerotis vero eiusdem Aliani cornu nigrum est, quicquid & Pliniano monocerotis suo attribuitur, sed addit Alianus suum naturaliter an fractosum esse & spiritus conuolutum, cuius rei Plinius non meminit: quale vero sit cornu equi vnicornis, nemo indicauit, ideoque de eo nulla coniectura datur, sicut nec de monocerotis marino. Rarum illud ac pretiosum quod in fano Dionysii iuxta Paros conspicitur, cum nullo praedictorum cornuum vllum habet similitudinem: non enim nigrum est, sed eiusdem fere cum ceruino coloris: longum pro sex cubitos, tam contra exile, ut fabricandis poculis prius sit idoneum, quam crassioris eius partem bis ardentibus digitulis liceat circumdare: adhuc quinque illa versura, quibus mirabiliter distinguitur ab imo ad summum usque, multos viros doctos iudicioque praestantes impulere, ut crederent non naturale cornu esse, sed arte effictum a peritissimo aliquo magone & ex apta quadam mixtura ad descriptionem Aliani efformatum, excepto colore, cuius nimirum vel non meminerit, vel repositis iniuria immutauerit. Huic simillimum esse audio, quod Argemontari, ite quod Metis asseruntur: quae vero in Gaza ostenduntur D. Marci, iam dictis prius differunt: Longiora enim sunt: quae ab antiquis describuntur: versutis, quas suo monocerotis Alianus tribuit, carent, suntque exilia, & cyathi ex iis confici nequeunt. Vidi ego superiori anno vnum septem doctum longitudine apud mercatores quosdam Germanos simile omnino cum iis quae Venetis ostendi dictum esse, colore tantum excepto, qui erat ferre buxeus. Aiunt & illa quae penes Poloniae regem sunt, omni ex parte his similia esse praeter crassitatem, esse enim aliquantulum maiora. Quod describitur ab Alberto magno a ceteris omnibus profus variat. Maximum (inquit) est & solum instat ceruini, longum decem pedes, iuxta radicem crassum sesquidodrantem, quam longitudinem crassitudinemque nemo alius vel ex visu, vel auditu memorat. Habent & Heluetii quoddam cornu, quod similiter monocerotis esse sibi persuadent, repperunt aliquando in ripa Arulae fluminis iuxta Brugae oppidum, album, sed in superficie sublaui, duos cubitos longum, nullis tamen spirarum versuris, odoratum tamen aliis, tum accensum instat mosche fere, estque celebre propter odorem. Ex hac itaque etiam cornuum varietate vel quilibet videat, incerta esse omnia quae de vnicornu, cuius vbiq; terrarum tantum nomen est, & fama, praedicantur: estque verisimile nullum ex omnibus commemoratis, etsi mille miracula eis assignantur, verum ac genuinum esse, quandoquidem nullum eorum cum Indico illo Aliani asino similitudinem habet: in nullo enim tres illos distinctos colores, reperias, album, nigrum & purpureum, qui verum sunt atque vnicornis veritatis signum, inualidum alias atque incertum ad integram notitiam, cum praeterea nihil auctoribus addiderit. Neque etiam affirmari potest, illorum aliquid equi Indici monocerotis esse ab eodem Aliano celebrari istidem viribus quibus Indicus ille asinus: cum ex auditu quidem habeatur, qualis ille sit: fin aliud autem eorum simile sit cornu monocerotis eiusdem auctoris, quale est Gallicum, Argentoratense & Mericum, non eorum: propterea fateri verum esse vnicornu, quandoquidem vires eas ei non ascribit, ascriptas proculdubio suis praedictis

De vnicor-
nu Luteria
no indicia.

A eius cornu fuisse. Argent porto dubitationem nunquid feta illa, cuius miraculosa facultates in ore sunt omnium, fuerit vngularum alicui notae: cum Romani, qui tam longe lateque imperii sui pomeria extenderunt, & ex India aliisque remotissimis provinciis elephantes, rhinoceros, similesque exoticas feras quamvis alias Romae deferri curarunt, populoque in suis ludiciis spectandas exhibuerunt, huiusce animantis, quae praeter ceteras omnibus celebrabatur, nullam vngulam notitiam acceperunt. Haud possum itidem mihi persuadere, principes qui istiusmodi cornua possident, fidem adhibere quae de viribus eorum vulgo praedicantur: Regum enim Indiarum exemplo pocula sibi inde confecerunt, ut ab quocumque morborum genere se praeseruant, cum tamen eam inutilia, ostentationis solummodo causa ea inter ceteram gazam referunt. In opulentioribus nobilioribusque Angliae ecclesiis, cum id regnum S. Rom. Ecclesiae adhuc obtemperabat, multa istiusmodi cornua ostendebantur, quae si ex me quaeratur, ad quod genus animantium pertineant, non erubescam dicere, diuersorum, quia sibi inuicem differunt, animantium esse, ceterum tanta feritas, ut nunquam videri de se offerant, cornua vero in locis syluestribus desertis exuant, quod & ceteros facere videmus, quae postmodum repertis sunt admirationi. Fieri item potest, ut mari, quod non pauca terrestrium similitudine animalia procreat, nonnulla eiusmodi cornua eiciat, quale in primis esse arbitror, quod tam enormi longitudine ab Alberto describitur, cuius videlicet vastissimum elephantis caput minime foret capax: quin rationi nequam fuerit dissonum, si arguamus omnia illa Angolorum cornua marinarum animantium esse (cum in tota illa insula tales reperiri feras terrestres nulla vngula testata sit historia) diuersis: temporibus in littora ab Oceano electa, quos & ceteris enumeratis differunt. Ceterum vnde digressus est, quod ueretur oratio: dicamus itaque ipsa fera ignota nobis esse, quomodo dabitur & cognoscetur ipsum cornu? Dicere, aliquis, nihil plane refert, etsi ignota sit ipsa fera, quando a doctis notae sint praedictae, quibus vnicornu inter cetera animantium cornua dignosci queat. Cui responsum esse volo, fallaces omnino esse istiusmodi notas, quandoquidem in paucis conuolutionibus illae conspiciuntur, & si quae eas habent, artificiales esse suspicari licet. Adhuc tribuntur ab Aliano monocerotis, non a equo & asino, ad quas, non ab monocerotem vires eas mira utotas refert. Durities quoque multis aliis cornibus communis est: ita & pondus ipsum. Experimentum autem quod fit per binas columbas venenatas, profus perile est: etsi enim illa cui vnicornu praebet, tardius moriatur, in viuis tamen ferat non potest, & asenicum siue auripigmentum per quod fit experimentum, non est simpliciter loquendo venenum, sed medicamentum erodens, corrosiue barbari dicunt, cui nullum resistit antidotum, sed medicamenta potius emplatras & pinguia. Verum autem & genuinum experimentum quod fit per viperam, quae sua natura venenum morsu insinuat & occidit, facit fraudem: non semel detegit & licet columbae, cui post obitum arsenicum datum est vnicornu, tardius moriatur, & cui nihil obstat, id est ratione attritionis & exactionis, quae non sinunt arsenicum tam cito resoluere, ut fit in altero: enim praestant & cornu ceruinum & holus Armenius, similiaque similiter exiccantia & astringentia, ut non semel sum expectet. Color huius in nullo vnicornu cum ab antiquis cum a recentioribus describitur, imo vero legitimorum alterum tribus coloribus variat, alterius color ignotus. Reddunt etiam communis est cum aliis vnicornibus. Ebullicio illa fucus est agrestium atque circumforaneorum: nam & ossa omnia exalta, & flaccida, multaque alia sua natura acida, veretura figillata, holus Armenius, calx & mille alia similiter bullas excitant. Quae cum ita sunt, videri mihi posse affirmare, non haberi certam notitiam cornu istius, quam animantis, cuius id esse dicitur, nec est dubio, quin & notas illas quas haecenus recensimus, ei ascribere. Ceterum concedamus vulgo notissimum esse vnicornu, facillime tamen & manifestissimis rationibus refellere loquar.

Monoceros
Romae non
quamvis
quodvis.

Vnicornu
Angliae
qualia.

Calor
vulgaris
vni.

An vnicor-
nu cognita
quid.

Asenicum
quale vni-
cornu.

Conuulsio
vni.

Vires vni-
cornu asini
pauca fabu-
losae esse.

Vires vni-
cornu asini
pauca fabu-
losae esse.

Vires vni-
cornu asini
pauca fabu-
losae esse.

Cur bullas
in aqua
excitet.

Vires vera
Excitatio.

Fama vni-
cornu
vires.

Cur vni-
cornu po-
tius a regis
bus facia.

Ex quo cor-
nu pocula
ferent.

hac rescribere, maiorem fidem mereri videtur. Philostratus quidem maius adhuc miraculum de hoc cornu recitat in vita Apollonii, sed quam parum fidei adhibeat, ostendit, inquit: *Asinus syluestres in vicinia Hypphasidi fluminis palustribus multis capi dicitur: esse autem huiusmodi feras in fronte cornu, quo raurorum more generose pugnant, quo. Indus ex illa cornibus pocula conficere asserunt, nulli morbus illo die affici, qui ex huiusmodi poculo potantur, neque si vulnerati fuerint, dolere, & per ignem etiam incolumes transire, neque, vili venenis ladi, quacumque nocendi gratia in potu dantur: idcirco regum esse eadem pocula, nec alij quam regi eiusmodi natura permittit: Apollonium itaque, seram aspersisse, cuiusque naturam cum admiratione considerasse ferunt: interroganti autem David, an sermoni qui de poculo iam dicto ferebatur, fidem adhiberet, & quae sequuntur. Ridet itaque prudentissimus ille philosophus illum illum vulgi errorem, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucusque inuenire potest, idem nescitis, nec etiam proprietatibus oculis abque caloribus naturae conueniendum est, ampliatum est, quod aliorum verbis ac speciosis saepe etiam mendacis fidem adhibet priusquam rerum certat euentum, aut causam perspicere sibi habeat. Hec itaque sunt, quae ab antiquis de vnicornu tradita sunt memoriae, sed tam a vero aliena, ut refelli non egeant. Saepe enim ferio seculorum meum perpendi, cum vlla ratione cornu istud, si forte datur in rerum natura, ea quae de eo referuntur, praestare possent, eorum si me Deus amet, nullam hucus*

Ad quin-
ta ratione
cur vnicor-
nis Romā
nunquam
perlatas
fuerit.

Li. 10. c. 17
Elephantus
patria amā-
rissimus.

Romani
imperii di-
mensio.
Lib. 1. de
magnitudi-
ne Ro. c. 3.

Oceanus
orientalis
maru-
brum est.
Li. 7. c. 23.

Lib. 17.
Georg.

deatibus, ut dicebā, simul etiam aufertur substantia. De istius-
modi admirandis operationibus earumque causis fusius dicemus
in tertia parte: hac vero ad argumenti illius solutionem suffe-
rent. Si modo nouissima argumenta, ut in omni re affirma-
nda affolent, efficaciora fuerint, euidentioribusq; nitantur rati-
onibus, demonstrationibusq; procul omni dubio affirmari po-
terit, reuera dari ipsum vnicornem. Arguebant itaq; cur, si datur,
non vna cū rhinocerotis aliquid genus rarioribus feris in Ro-
manis, triphis spectaculisq; fuerit aliquando ostensus. Id autē
non solum nullam in se habet admirationem, sed triplicem etiā
admittit responsum, totidemq; euidentissimas rationes: di-
ximus enim animal ipsum vitam viuere solitariā, eamq; in de-
serto, locisq; asperis, et ad quā vix vili pareretur, tāteq;
mox dicemus esse feritatis, ut nunquam viuis capi queat. & si
vium capi concedamus, nihilominus si regionis in qua gene-
ratur, quā cum Antipodis fere contigua est, distantia ob ocu-
los ponamus, cur nunquā allatus fuerit, minime mirabimur,
nam ut feratrem prætereamus, tot cæloium, aerum, pabulo-
rumq; varietates, per tam diuersas regiones, ad nos vsq; defer-
ri non permittissent: videmusq; nō pauca animalia, licet ē pro-
pinq;uoribus regionibus huc perferantur, nostrum tamen cæ-
lum ferre non posse, breuiq; interire, & ne sōgus exempla pe-
tantur, nostrum tamen cælum ferre nō posse, breuiq; interire,
& ne longius exempla petantur, testatur Petrus Gyllius domi-
num de Armonie Galliarum Regis apud Solimanum Turca-
rum Imperatorem legatum, elephantem, etiam si nihil non tē-
taret, ut viuum regi suo offerret, Syria tamen finibus educere
non potuisse: reddiq; eius rei rationē Aelianus his verbis: *Ab-
strahi dicitur elephantis sedibus parvis, quamvis vniculus primus ac
summe, deinde variis cibariis blandimentis, manifeste sint, tā-
tā tamē naturalis solitudo cecebrat tenetur, ut patrie memoria eis ob-
seruari et enascere nequeat. Quare cum horū pleriq; grauissimo
morte suscepto consueverint, tum vero quidā ex his vberime flet-
tes, tantam lacrymarum vim profundunt, ut oculorū sensibus ca-
pianter. Similiter & cetera animalia & placē, si ex natiuis locis
ad alia transferantur, patiuntur, licet alia minus alia magis: aut
enim omnino & statim aut mox intereunt, aut manifeste dege-
nerant. Est & alia ratio, cui nullo pacto responderi potest, que-
que cūctis qui vel a alimine tātum historiographos salutaris,
notissima est, quod videlicet Romanorum imperiū non solum
nūquam coulq; pertigerit, sed & multa adhuc miliariorū mil-
lia superanda fuerint: notissimumq; est, Parthos nunquam do-
mare potuisse, etsi pluries eos vincerent, deq; iis triumpharet,
vixq; Euphratem superasse, & Parthorum fines vidisse, tantū
abest, ut ultra Gangem & Indum, ubi vnicornes habitant, im-
perium extendere. Iustus Lipsius longe latius imperiū fuisse
offendit cum aliorum, tum potissimum Taciti autoritate, cuius
hæc verba: *Ventum inde Elephantū ex Siene, clausura olim
Romani imperii, quod nunc rubrum ad mare patet. Ait enim
Lipsius in Taciti & aliorum veterum verbis in hoc nomen
venire mare Indicum, vastum illud & magnum, quod ab extre-
mo suo Arabico, siue ab Africa ex, in auream Protonem Chet-
sonem se protendit. Itaq; Pomponium Melam, duos sinus in
maris rubro agnosce, Arabicum & Persicum. Et Senecam Tra-
gicum, Tigrum in mare rubrum exonerare, atque immittere:
Curium Indum & Gāgem, quos certum est in magnum illud
mare, longe a sinu Arabico, exolui. Hæc vera & clara esse: pro-
motos igitur terminos ad mare Rubrum siue Indicum, per A-
rabas adiectos. Eandemq; mētem esse Græci scriptoris in Sui-
dam, qui terminos imperii ad Orientem facit Indos & mare Ru-
brum, & Nili catadas & lacum Mæoticum. Ita & Appianū ca-
piendum, cum in præfatione operis sui, distincte Romanum
imperium limitat: *Tendit inquit ab Oceano ex illo Oceano occi-
duo, ad Caucasum montem, ex summo Euphratem, ex ad Aethio-
pas superiores, per Aegyptum & arabas, ad Orientalem Oceanum.*
Hunc Oceanum Orientalem, non aliud esse quam mare Rubrū
siue Indicū iā dictum. Sed quid si affirmemus Romanos ipsos
in Indiā nauigasse, mercaturamq; exercuisse? Audi quæso Bac-
ci Plinium de India loquentem. *Postea dicit Syagrum Arabiam promon-
torio Patalam Faunio, quem Hyppalium ibi vocant, peti certissimū
videbatur XIII. XXXII. pass. a Isthmo. Secuta atas propriam
cursum, tutiore remq; indicauit, si ab eodem promontorio Zizani am-
nem portum India peteret. Diuisa ita nauigatio, donec compendia
inuenit mercator, lucrosq; India adnota est. Quippe omnibus annis
nauigatur. Nec pigeat totum cursum ab Aegypto exponere, nunc
primum certa notitia patefcente. Digna Indigna, Lipsius res nullo
anno imperii nostri minus H. S. quingentes exhausta India, &
merces remittente, quæ ad nos cōtēplato veniant. Et. Atqui hinc,
dices non constat, Romanos eo ad nauigasse. Non negabis A-
egyptum fuisse Romanorū provinciam, atq; per Aegyptios ne-
gociatores, alioq; si rhinocerotis cornua, ut suo loco patebit,
deferrentur, cur nō & vnicornis? Scribit vero etiam Strabo, o-
lim quidem paucos naues extra sinum Arabicū ire ausas, at
nunc (hoc est suo tempore, claruit autem temporibus Augusti &
Tiberii), maximas classes nauigare in ipsam vsq; Indiā & ad
vltimā Aethiopia, & c. rursus tradens Cicero in oratione
quapā scribere, tributa ex Aegypto rediisse Ptolomæo illi qui
Cleopatraz pater fuit, talenta annua duodecim millia & quin-
centa. Si igitur inquit, rex negligenter & ignaue imperans, tā-
tam redegit: quid nunc censendum est, cum omnia tanta dili-***

gentia & ordine administrantur, itemq; Troglodytica & In-
dica nauigatione sic aucta? Nisi itaq; ipsi in Indias nauigarent,
saltem notissima erat nauigatio, & si datus fuisset, ibi monoe-
ros, haud dubio ad sua spectacula inde petissent. Inualidum i-
tem quod de aeris immutatione adfert. Elephantes enim, equos,
Olyges, Camelos, Camelopardalos, Pardos, Leones Rhinoc-
erotes, Hyenas, multaq; feras peregrinas alias non semel Ro-
ma vidit. Apud quos modo respōsiones nostræ carituræ sunt
fide, ego cōs dixerō carere intellectu, pūncisq; appellauero,
qui ipsum non erubescunt negare sentum, cum tot passim apud
principes vaicorna ostendantur. Sed inquit, non videri v-
nius eisdemq; animalis, cum & omnia inuicem differant, &
nullum ex omnibus cum omnibus cum notis antiquorū cō-
ueniat. Supra quidē huic quoq; obiectioni respōdimus, facile-
que responderi de nouo potest, dummodo arguas illas suas ca-
uillationes relinquant. Satis est enim viris doctis, si qualia sal-
tem conueniant, cum & indiuidua nonnūquam, ut diximus,
in quibusdam non cōueniant. Differre autem inuicē possunt,
ratione cæli, æris, educationis, ætatis, & c. Videmus enim ipsa
corna cū prius pullulant, exilia esse & leuia, deinde post bi-
ennium aut triennium in ramos se diffundere, fieriq; aspera, pede-
tētiq; magnitudine, exasit iteq; & figura variare: quapropter
nemo etiam dubitauerit, quin istiusmodi varietates vnicorū
quoq; accidere possit, & præcipue coloris, versutatum, alio-
rumq; exteriorum accidentium. Taceo interim nonnulla repē-
rit, quæ cū naturaliter eadem sint, at tamen magnum diffē-
rentie fecerunt: minimeq; negauerim, quædam eorum quæ in prin-
cipium gæz sunt, etsi pro genuinis ostendantur, nequaquam
genuina esse. Certum enim est, & nulli non notum res omnes
pretiosiores & genuinas haberi & facitias vel saltem mango-
nizatas: viriq; petiti est vitasq; inuicem diffingere, non autē
quia quædam artificiales sunt, omnes propterea tales esse iudi-
care. Sic ergo videtur rationes eorum qui vnicornem dari ne-
gabant, satis superq; refutasse: quamobrem hac prope operis
parte ad calcem perducta, affirmabimus omnino dari hoc ani-
mal, & neutiquam negari posse: & ut clarior appareat rei veri-
tas, mox quales illud sit, euidenter declarabimus.

Tametsi diuersis auctoritatibus, manifesteque rationibus
asseruerimus extra omnem controuersiam dari vnicornem, o-
biterque aliquid tetigerimus de eius natura, raritate, loco na-
tali, necnon etiam de cornu eiusdem, quo scilicet in honore
semper fuerit, ideoque videri fortassis possit, latissimum iam
nobis esse campum demonstrandi certo dari: nihilominus
propterea genus atq; definitio ipsius animalis accipienda sit
ab auctoribus antiquis & neotericis, quos de eo diuersimodo
scripsisse in priori parte diximus, haud ita facile defini-
minari que potest. Ideoque opus est, ut quam diligenter au-
thoritates illas examinemus, historiciq; quæ de eodem agunt,
ut ex hisce veritate eliciamus, testimoniisque querendum
qui nostro tempore testes oculati de eo scribunt, corrobore-
mus, simulque etiam cum ipsissimis quæ apud principes sunt,
cornibus conferamus. Dico igitur omnium antiquissimam de
vnicorū memoria esse in sacris libris, ubi non semel eius
fit mentio, & quamvis ibi non de claretur, clareq; demonstretur,
ex quo animalium sit genere, colligi tamen ex sensu ver-
borum illorum potest, animal esse indomitæ ferocitæ natu-
ræ. In textu Chaldae legitur Remen, in Hebraico voce quo-
dammodo inde deriuata Reem & Remin, etiam d. Hierony-
mus sacrum literarum & rerum etiam naturalium petitiuissimū,
nonnullis in locis pro Reem trāsferat rhinocerotem. ut Deut.
33. *Quasi cornua rhinocerotis cornua eius, ubi alias in p̄prie
didicisset, monocerotis siue vnicornis: etenim nō vnum aut si-
gulare sed plura indicabatur. Et Remin apud Plinium ita Pl.
Libera me domine ab ore Leonis, & a cornibus vnicornū humi-
litate meam. Et Pl. 2. Reem. Dilectus quemadmodum silus vni-
cornium. Et Pl. 92. Et exaltabitur cornu meū sicut vnicornis. Ci-
tatur eadem vox symbolo fortitudinis apud Esaiam c. 39. *De-
scendent vnicornes & c. quasi viri fortes. Et apud Iob. c. 29. Arabi-
bus, ut tradit Andreas Bellunensis, qui nostra ætate Auicen-
nam diligenter admodum interpretatus est, ait Alcherchedā
animal esse, vnicorū in fronte armatum cornu, cuius vis sit ad-
uersus venenum. Istiusmodi autem auctoritates non ab alium
receptū finem, quam ut ostenderem antiquissimam de vnicor-
ni extare memoriam, vulgoque olim creditum fuisse, animal
esse ferocissimū, & indomabile. Iam vero si ex quo sit genere,
indagemus, rursus suspicari poterimus, an idem sit cum rhi-
nocerote, primo propter nominis similitudinem, & eiusdem
quodammodo significationis, cum monoceros siue vnicornis
animal indicet, cui vnicum tantum cornu est: rhinoceros, cui
id in naribus: secundo quia & D. Hieronymus modo rhino-
cerotem, modo vnicornem vertit: tertio quia negotiatores
Lusitanis, medicisque doctissimis, qui in India non exiguo tem-
pore obseruati sunt, cum de genuina multorū aromatum ma-
rura essentiaque, atque ipsius quoque vnicorū cognoscendi
diligentissime & pro viribus elaborarent, profuerunt, se ex in-
colis nihil expiscari potuisse aliud, quam quod coniciat, cor-
nu esse rhinocerotis, repetitque priuatim in Bengalia, ibique
in magna haberi estimatione, & antidotum credi contra ve-
nenum, sepe tamen huic rei incerto credi minus mire-
mur**

De Quadrupedibus. Lib. I.

Cardani
error.
Rhinoceros
non est vni-
cornis.

Cornuum
eiusdem
duerit
vnde.

Rhinoceros
describitur

ALTERA
PARS.
Quale ani-
mal sit
cornu.

Vnicorū
quale sit
animal.
Remen.
Reem.
Remin.

Monoceros
siue vni-
cornis
quæ
plurim
accipitur.

Onager.

Oryx.

Tauri syl-
uestres.
Bovæ uni-
cornes.
Antilope
unicornis.

mur Cardanum, qui nuperrime vnicornem Rhinocerotem eun-
dem fecit. Quamvis vero Rhinoceros ferocitate celesit sit, a
monocero tamen differt: & Plinius separatim locis de eis tā-
quam de diuersis specie animalibus egit, & Paulianus præ æ-
teris id quoque indicat, dum bina rhinocerotum cornua tribuit,
vnum nimirum iuxta nates, magnum: paruum aliud sed acuti-
tissimum in summitate humerorum. Aitq; Festus vulgo credi
quibuldam, eundem esse boui Aegyptiaco. Nisi autem specie
differrent, omnis iam his & controuersia esset extincta. Fuit e-
nim non semel Romæ visus & ostensus rhinoceros, primum a
Pompeio Magno, mox in ludis aliorum pugnare cum elephā-
to. Rarissimum tamen etiam erat animal, ideoq; Dioctetianus
(Domitianus, ut ex sequētib; patebit) numum edidit, qui ab
vno latere rhinocerotis habebat imaginem, qua multoties pe-
riussumorum virorum iudicio magnanimitas fortitudoq; re-
gia indicabatur, vel etiā quod ipse rhinocerot se assimilaret,
qui tardo lateq; quidem ita currit, itatus vero nunquam pla-
ceat. Vtrumq; significatum Martialis egregie senserat Im-
perator: honoris binis lustris epigrammatibus; quorum
necpe altero feratrem roburque animantis, altero iracundiæ
tarditatem ostendit. Primum ergo est tale:
*Præstiti exhibitus tot tibi Caesar arena,
Quæ non promissi prælia rhinoceros.
O quam terribiles exasit prorsus in iras,
Quævis erat cornu, cui pilatus erat. Altero sic canit:
Sollicitus parui dum rhinocerotis magni,
Seque diu magna colligit ira sua.
Desperabantur promissi prælia Martis
Sed tamen is videri cognitus ante furor.
Namq; grauem gemino cornu se exultu vrsus
Lacat ut impolitus taurus in arena pilas.*

Vixit postremo in Europa est rhinoceros nostris temporibus,
anno post partum salutiferum 1531. cum Emanuel rex Lusita-
niæ Vlyssiponi spectaculum ederet, in quo elephas et pugnans
fuebat. Qui tunc cum videre, eum delictum similem ele-
phanto, eiusdemq; ferme magnitudinis, minoribus vero tibi-
bus, vngulis solidis bifidisq; capite porci, corio per tergus du-
rissimo & squamato, binis cornibus, ut dictum est, nec vero
vllis mihi reliqueretur dubitandi scrupulus, vtrumq; cornu
beneficio ac sanore Magni Heruli principis inuicem contu-
li, toroque cælo differe obseruari. Est enim rhinoceros cor-
nu nigrum, crassius & longitudine bubali, ceterum neq; causi,
sed longitudo ponderosius, neque contortum, præterquam
in extremo, quod insigniter acutum est, iuxta vero exortum fer-
ti obiectum, nigrit & asperitudo: contra monocerotis cor-
nu album est, maioremq; præ se fert maiestatem, aliaque
continet differentias, videlicet corio lato apparebit, quapropter
facit oportet, vtrumque sui generis esse animal. Cur vero D.
Hieronymus in interpretatione sacrarū literarum non distin-
xerit, rationem etiam obicit tetigimus, siquidem alicubi erat
sermo de pluribus numero, inepumque fuisse dicere, libera-
tores illi & medici qui in India vixerent, non alium agnoscent
vnicornem quam ipsum rhinocerotem, nec hoc quoq; nego-
cium facere potest, cum vel ipsi, ut dictum est, opinionis siue
incerti sit. Accedentibus igitur nobis ad naturalem monocer-
tis historiā, indicanda prima: ut vocis homonymia, quæ
duplex est, ea viuat, vel adiectiue, vel substantiue,
aut altero modo, innotat animal, cui vnicū duxat cor-
nu hoc secundo modo viuat, sed semper adiectiue, quo mo-
do Græci *Onagres* & *Reem*, Latini *bicornes* & *tricornes* ani-
mal est, cui bina, cui tria sunt cornua, quemadmodum mani-
feste colligitur ex c. 3. lib. 2. ubi agit de animalibus conigeris
Asinus Indicus inquit *lieri solis*, cornu tamen est, sed in
lure cornu gerit. Et subdit *Esai* *Quasi viri fortes vnicornes, ut
bicornes. Mox autem lib. 6. cap. 36. Insecutus onager, id est ani-
mā, de quo & M. Varro 2. in secundo de re rustica, sed
neuter coruū facit, vel ita se manifestum. Onager
siue asinum (sicut etiam alio Indico monocerotem dicere. Re-
non siue sol. in Philostrato, asinum vnicornem) licet ex re
suo taurorum more genere pugnare: conitque palam ex hūc
auctoribus tria sui generis animalia esse, asinum Indicum, a-
sinum syluestrem & ory, em, quorum tamen nullum verus est
monoceros siue vnicornis quem hic intelligimus. Oryx, seu
Libycus, cornu ferrea duritia, colore nigro. Similiter vulgari-
significat rhinocerotem nominat Plinius lib. 8. 20. & 22. do-
ctores Indicos vnicornes & tricornes: additq; insuper syluestres
tauros esse atrocissimos & campetribus maiores: sed item in
beatus Oppianum in libris de venatione & Strabonem, dum
dant in India reperiri equos & alios vnicornes, necnō & A-
etes. His auctoribus consentiunt alii, Plinio vero priuatim Soli-
tū in suo polyhistorico, eodemque sequitur Idorus, & partim
etiam Albertus, qui copiose admodum de animalibus scripsit,*

inter quæ multa terrestria, multa item aquatilia recentē vni-
cornia recentē serpentes vnicornes, bicornes, tricornes &
multicornes. A cornibus nomen accepit cerastes, serpens per-
quam maleficus & pestilens: cornutum etiam dicunt ipsum a-
spidem, cenchritem & ammodem. Recēter & volatilia in-
secta vnicornia & bicornia, quales est illud quod ceruum vo-
lantē dicunt, quia cornua similitur ut cerui ramola habet, quæ
occulca quadam proprietate spatio mederi ex viris fide di-
gnissimis accepi, si tantum manu retineatur. Vides igitur voca-
bulum hoc monoceros siue vnicornis commune esse multis a-
nimantibus, ut equis, bobus, asinis, capris, belluis merinis, fer-
pentibus, aliisque quibus singulare cornu est, sicut bicornis de
bicornibus, tricornis de tricornibus dicitur. Quemadmodum
vero in omni illud quod in suo genere præstantius est, generis
nomē sibi vendicit: ita etiam monocerotis siue vnicornis no-
mine propriis & sigillatim apud auctores intelligitur animal
(quadrupes) vnicorū quidem & singulari cornu præditum, cetero-
rum præ ceteris pretiosissimo, est interim nonnulli auctores
melioris notæ a quoque nomen decepti, facultates,
quas huic monocerotis proprie dicto debebant, modo equo,
modo asino, vnicorū, modo etiam rhinocerotū attribuerunt.
Quæ igitur deinceps dicentur de vero & proprie dicto mono-
cerote siue vnicorū intelligi volo. Possit interim hic moueri
dubitatio: cur non & asinus indicus & equus vnicornis possint
dici, haberi que veri & genuini monoceros, cum non solum
Philostatus, sed & Aelianus, qui diligentissimum se & præ-
teris extimū iudicem proferat, illis, non monocerotis
proprie dicto vires omnes adscribat aduersus venenum, mor-
bosque deploratos & incurabiles, ideoq; Indiarum regulos ex
illis sibi conficere pocula, atqueque certis spatiis, exornare &
ex eis bene solere. Huic quæstio dupliciter responderi potest:
primo est hoc vocabulo monocerotis alia etiam indicentur ani-
malia, ut ostensum est, non est propterea necesse, ut conce-
damus, omnia eisdem esse prerogatiua, sed vni eorum erit
verus monoceros, alii suppositis quibus tamē ab ignis, aut
a negociatoribus equæ facultates perperam tribuunt, id quod
in multis etiam medicamentis euenit, & in quibusdam etiam
cornuum fuit, quæ pro vnicorū ostenduntur, & magnan-
modum fuit, cum tamen cum vero & legitimo vnicorū nihil
habeant commune, vltimo post loco clarius demonstrabitur.
Secundo responderi etiam poterit, nō abhorreere a vero, diuer-
tas illas monocerotis species, ad vnam tamen pertinere. Aelia-
nus enim, alius vna verbis, facile decipi potuit, & modo si-
mi equo, modo asino, modo ceruo eum describere, quod di-
ueria animalia esse crediderit: quemadmodum & nos synonyma
sæpe fallunt, præsertim ea quæ a similitudine rerum imposita
sunt: verbi causa, cum monoceros nobis talis talis dicitur, Liocor-
no vel etiam Lionfante nomine ut appareat Leone de torro,
nō defertur quod eorum aliquid genus esse suspicentur. Quod
autem Aelianus alius monocerotem modo equi, modo asini,
modo cerui nomine potuerint intelligere, vel inde licet collige-
re, quod & Auctoribus & aliorum testimonio confert, ani-
mal esse rarissimū, & quod rarissime capitur: id quod illi quosq;
asseruerant, qui nostro tempore Indiā perlustrant. Quod si
autem diueria veri monocerotis darentur species, iam pluri-
ma etiam darentur cornua, & eisdem pleni essent principum
thesauri. Vt igitur aliorū eadem hæc nostra oratio, nunc il-
lud affirmabimus, est vnicornis vna & singularis sit tantum
species, confusio enim facile euitari posse auctorem, qui alias
equo, alias asino, alias ceruo assimilat: cum notum sit, om-
ne genus, obiectum licet sit, ex propriis aliquando agnosci
differentiis: quas deinceps ex singulis qui de eo scripserunt,
colligemus, & ex his ceterisque quæ de vnicorū prodita sunt,
dehinc, quid reuera sit, ubi reperitur, quæ denique facul-
tates & præterea, atque etiam abest, hanc sepe Gelsæ est, cuius
nomen Baccus assimilatur. Mihi inquit, recitatis Plin-
ii & Aeliani de monocero verbis, omnino Plinius & A-
elianus vnam eandemque bestiam descripsisse videntur, sed nec
aliā Philesina Aeliani. Quia etiam alium siue onagerū
Indicum, huiusmodi, inter vnicornia tamen animalia iam de-
scripto omnium proximum esse dixerim. Conueniunt sane
præter cornu utriusque vnicum in media fronte, locus natalis
India, equi magnitudo, vngula solidæ, celeritas, vita solita-
ria, robur inexcapabile, & quod confirmata tenet nulli ca-
piuntur. Colore tantum differre videntur: equus Indicus
albus sit reliquo corpore, sed capite purpureo: monoceros ful-
uus, qui color etiam rhinocerotis a quibusdam tribuitur, sit &
cornu color non idem: monocerotis enim simpliciter nigrum
Plinius tribuit; asino Indico Aelianus medium tantum nigrum
interius album, superius purpureum: sed fortitan omnes isti co-
lores in corpore potius quā in cornibus spectantur, caput pur-
pureum, media corporis pars nigra, postrema alba. Philes qui-
dem cornu totum nigrum esse scribit, excepto mucrone. Hæc
Gelsæus. Plinius certe est separatim locis de asino Indico &
monocero agit, inuicem tamen meo iudicio vel non distin-
xit, vel suo se proprio gladio iugulat; nobis enim alicubi au-
thor est, solum alium indicum ex foliipedis vnicornem esse,
sed verba eius recitabo: *Cornigera fere bisulca: solida vngula &
bicornis nullum: vnicorne asinus tantum Indicus, vnicorne bisul-
ca, oryx: talis asinus Indicus vni foliipedis habet: Et alibi rursus,
Cornua*

Cornus vo-
lans.

Asinus Indi-
cus perperā
vires cetera
venenim
scribit.

Monoceros
res equi, a-
sinis, idē
qui vno
monocero-
tes.

Gelsæ do-
vnicorū
nec qua-
drupedibus
optio.

Asinus In-
dicus solus
Cornua

Porta cor-
nea.

res ceteris membris, nam frigus non sentiunt, hinc etiam
ores dixit in libris de natura deorum. Per eburneam vero por-
tam os significatur a dentibus, & scimus quod quo loquimur,
falsa esse pollunt, & quæ videmus, si fide dubio vera sunt,ideo
Aeneas per eburneam emittitur portam. Est & alter sensus.
Somnum cum cornu nominis pigri, & qui scripserunt de
somnia, dicunt eam quæ secundum fortunam & personæ possibi-
litate videtur habere effectum, & hæc vicina sunt cornu:
videtur cornua vera fingitur porta, ea vero quæ supra fortunam
sunt, & habent lunum ornati, vanamque iactantiam, dicunt
falsa esse, unde eburnea quasi ornatio portæ fingitur. De vitu-
litate modo ac vitulo huiusmodi videntur esse cornum, quæ pre-
stant animarum, sic differit Cardanus. Vitulus efficitur Leo-
nibus, dentes illos efficit, nam cornua (in verrice capris colla)
inepta fuissent propter duas causas; tam quia cognitur colla
ininflectere, cum quia hostem non tam bene videntur: At col-
la flexura longitudo enim exfoliatur: virgiter effert robustissimi
collo breui opus fuit, ac minime flexilibus & Leonis certum
ceram raro ac parum fit dunt. Estque id etiam signum in homi-
nibus, si à natura est, roboris & fortitudinis. Dentes igitur illos
ante hinc videntur robustissimi & commodi, non tam mandibi-
bus inferiori, imo nec superiori, sed temporibus, inferunt. Nam
mandibula sola inferior edendo mouetur, dentes superiores
nunquam; quamvis plurimi hoc bene in seipsis advertant. Si igi-
tur dentes in inferiori mandibula fuissent inserti, robur obli-
tus paruitatem habere non potuissent, & periculum luxatio-
nis in magno nilu autuissent, & comedendo mirum in mo-
dum fatigasset & tardasset elephante. At quia materia den-
tium opus erat ad tam pragens dentes fingendos, iussit
videtur omnes anteriores tam superiores quam inferiores, vt
ex his illos conficeret. At dentibus illis impeditur, ne os
in terram exporgere posset, simul ac breuitate colli, & quia
dentibus anterioribus caret, ob id ne cibum ex terra
neque porum & fontibus haurire poterat, his omnibus longa
ipla profecit & inani, & ad modum manus comprehendere
et omnia & succurrat, hæc ergo ille. Istiusmodi profecit
Græci similiter *negobrois* dicunt, Aristoteles vero *negobrois*
tum in historitis, tum in secundo de animalibus id est, nasum,
et enim elephanti nasus, fere potius pars à naso perfecta demis-
sit in terram versus: Porci autem ita vocare aut quia anasi
in omnibus animalibus appellatio est, aut quia inde sonum
edit, vt *negobrois*, quocirca rubam quoque nostrum vulgus
nunciat. Vocatur autem proboscis, quod ea ante se extensa pa-
scatur, hoc est, cibum potumque orn ad mouere. In Plinij
codicibus recentioribus etiam promiscus legitur: & Celsus
promiscum à nobis vocari dicit, ratione qua h. quandoque transi-
tium n. Vitrur autem & Virrum eo nomine, & Cæsar in
translatione. Satis autem constat à muscarum ligula dictam
esse, Philostratus aliqui Græci eandem ratione *negobrois*
eandem partem vocant, quibus videlicet *negobrois* idem significat,
quod *negobrois* id est, palci. *negobrois* (inquir Varinus) *negobrois*
& *negobrois* id est, id est, Pronomæ & proboscis, est elephanti
naris. Proboscis tamen in aliis quoque animalibus celebra-
tur, quoniam & Athenæus author est, proboscidea quidam & pro-
nomæ elephanti esse, proprie tamen de musca & volig-
no profertur, necnon & de lepa quoque. videmus alibi an-
notant. De musca Vulpusque Lucianum constat, & Varro vt
Nonius citat, se erit in iussu cum proboscide scribit. Car-
danus examinans proboscidem elephantis, cum proboscide
culicis, naturam ait, dum culicem conderet, meditariam fuisse
elephanti, quam obrem mire à Saligero exagitatur his ver-
bis: Nemo vquam melius pronobium expresseit verus. Qui-
bus quam hæc musca, fed est culice fecit elephanti. Ais enim:
Dum culicem natura conderet, elephanti meditariam. Vnde
necio, vt inceptor, tunc quomodo referre non pudeat; an ego
quem resellere non pigeat. In pistrinum tamen quando me
meum impulsi, molendum est. Quin etiam arguimus.
Natura cum elephanti meditaretur, eius formulam, quod
pictores & architecti solent, in culice proposuit, quasi ich-
nographiam, vt egyptum faceret. Musca promiscus propter
elephanti manui est: quare super ea, non super culice, pistrini
pronobium condiderunt translati credi potest. Quid elephanti
nasum designant dum translati credi potest. Quid elephanti
nasum bestiola senum erutum, quæ simul & valgia sunt & vac-
cia: quorum postrema longissima, contra quam elephanto.
Præterea promiscus de pro manu & culice vitæ elephas, non
pro ore, fereat culicem. Similiter elephanto vs: quam ob causam,
vt opinor, iustissimus simul atque nequissimus impostorum
omnium Mahometi in aca Noe, fuit ore ex elephanti sterco-
re blaterat. Nihil alioquin elephanto infestius quam sus.
Eius enim frigidore solo, quod facere late nequeunt, in suam
vertitur. Macie culice Cardanie, cuius idia elephante vs:
tam te afferret videri Platoniorum exemplarium, Aristot-
elis istis negatoribus, penitenti minitantur. Musca pro-
boscidem *negobrois* vocat Philostratus in quarto de partibus.
Aloystus Cadamulius à fusillo rostro in quod differre ait, quod
elephanto proboscis volubilis est ad nutum, vt modo vibra-
re, modo retrahere possit. Adde quod, vt Cilius ait, inus
concaua est, ex Oppiano nimirum, qui sic canit:

id est,

Inter quæ (lumina) porro et a canalibus promi-
nentibus, flexisq; anfractu, dida proboscide
Quod ueluti manus esse illi, quæq; omniaq;
Habet (inquit Galenus) elephas, quod lo-
partem quandam pendentem, angustam aut
ad terram pertingat. Hac pro manu uictu,
partes quæ intra tractat, atque ita rebus appre-
cat, ut ne minima quidem numisma ipsum co-
iam subula proboscide (sic etiam partem vo-
denti tradit. In fine perforata est, et animal ip-
illa uelut per nares respirat. Postquam aute-
te vig; ad radicem partis ipsius dissecans, me-
nibus sursum feruntur, reperi non aliter quan-
habere duplicem: vnum quidem quid ipsum
ueniebat, alterum autem in os perforatum,
nature artificium sum admiratur. Vbi autem
ptum animal, cum fluuium aut lacum profu-
torem ipsius corpus demergatur, per subula-
proboscidem respirare, nature prudentiam in-
duntaxat, quod partes omnes ipsius animalis
xerit, sed quod ipsum etiam eis uti docuerit.
stotele, in fallor, apud quem similiter legimus
riusit, ad os illam admonens: & bibat & edat: suo
nisi, atq; offert: & arbores quoq; ensem profer-
mens per aquam ingreditur, et in ipso acina in se
respirat. Ad uiscuscula parte sua prelorea, nar-
is non potest: cartilaginea enim, & proinde rigidis-
sua de eiusdem partis usu ait: Elephantis prolix-
augetur, cuiusque visus idem qui manus; et nam-
quam humidos colligit, capiens, & ad os ad-
uum omnium evertitur: Elephas prius uisus
commanum, sed nare sua. Quomobrem Cassi-
& perquam apposite hanc partem, nasutam in-
Plinius aliquando simpliciter manum, vt cu-
ore, spirant & bibunt, odoraturque haud impro-
uero, aliquando promanum. Manum autem
cero: Manus etiam (inquit) datur elephantis, qu-
indem corporis difficile aditus habebant ad pa-
uero appositis et Lucetius elephantes inde-
cabat. Proboscidem enim flectit, reflectit, col-
lubricat & incuruat. Est enim torilis, flexilis,
serpens in morem. Cui uero prominentem
di promiscidum, inter alios rationem etiam ra-
fius in Hexamero, quia cum sit eminentior cu-
ad pascendum non potest: itaque proboscidi-
cium uisum misissio. Ea immani bestia
dichumorem, ideoq; concava est, quoad res-
te beluz situm plenos lacus hauriat, ut colle-
vadare potantem. Similiter D. Basilus quare
proboscis elephanti? Quoniam (inquit) tam
mal & omnium terrestrium maximum ad fi-
tionemq; obulis incurtiendam produm esse
nulentum esse, & obelo corpore diffractum, &
rata membrorum inferiorum pedumque rati-
collum adiunctum fuisse, intractabile pen-
tante ponderet semper ad humum decurgens.
per quidem per colli paucas admodum verti-
conitur. Proboscidem autem habet officium
bulque colli, quæ plane tum pabulum fumeret
lam? haurire solet, & ad se sustollere. At eni-
inardulati, qui quasi columa cunctis, vastu-
morum suffulcunt. Namque si arvus tanto
molliores & qui facile flecterentur, essent su-
me fuerent emoriones articulum in fera hu-
lucanda tante molli satis essent. Nunc uero
subiicitur elephanto, nec tam in ceterum fi-
genum commissuram dearticulatus est ad dif-
enim ad lapsum pronis articulum lentidum
lam tanti animalis molem ferre possit, tanta a-
capta carnum, vt continenter intremiscat, ru-
tione interminare. Quæ cum ita sint, opus est
tore illo naso, qui ad pedes vig; demitteret
bellis, quod perinde ac turres quedam animar-
niam muniant ac prægrediuntur? At certe
dem concrectione carnum condensatis, intolen-
te confictas consistatque hostium acies dis-
seccant? Quod si partes inferne minus deesse
sisteret. Arianeque, quæ molli corpore, nullo ani-
vim in proboscide esse ait, vt homines arma-
gelo, implexos in sublime attollat. Facile ve-
Pythi preliorum experimenris narrasse Plini-

Lib. 17. de
vulp. c. 1.
Proboscidis
descriptio
& usus.

Demissio,
ne cornu
utilitas.
Machula
inferior
do sella
necur, spe-
rior semper
quiescit.

Lib. 10. Var.
Manus
nasuta.
Lib. 2. de
nat. tor.
Lib. 2.
Lib. 6. c. 2.

Promissa.
Lib. 3. c. 20.

Promissa

Proboscis
quid sit
prim

Exerc. 299
6.

Poter.

Lib. 6.
Vt in pro-
boscide.
Quæ
Lingua.

boscide lugunt, teste Aliano & Anfioreto,
 esse scribit perquam exiguum, atque interius
 in ceteris, ita vt vix eam videri possit. Cur
 fecerit, rationem hanc attulit nobis Cardanus
 (inquit) sit ob dentes, elephas autem denti-
 bus, lingua parua & intus recondita opus
 fuit molaribus inferuere debuit. Simul si
 mimentum afferret, ne probetis cibum vlu-
 res porrigeret. Sed quia opus eratad vitam
 maificatione, & quia etiam cibum ad den-
 tibus difficili poterat, molares adeo tobi-
 di fabricauit, vt quemadmodum testatur
 A omnem confectum redigat in farinam. Oculi
 sed pro tanti corporis portione exigui, vt et
 ----- *ἀνὰ τὸν ὄφθαλμον τὰ δόντια*
 Melores, si *ἀνὰ τὸν ὄφθαλμον τὰ δόντια*, *μὴ γὰρ οὐκ*
 ----- *Et flammæ lumen versant*
 Magna quidem, verum pro tanto corpore
 B Castiudorus etiam oculos quidem paruos esse
 se mouentes. Fuisse autem elephantum par-
 tiam idem Cardanus asserit, vt cum non ex-
 tiores forent ab iudibus. Recondi autem non
 testibus possit, non vidisset ea, quæ ante o-
 rumque fuisse, vt essent lateribus, ne ob-
 probolis propinquitate læderetur, ac sen-
 sium eorum esse crederetur, tum maxime qui
 futurum erat. Cumque ob robur ac dentes ce-
 reneratur cogeretur, informe, ita dici can-
 re: qualicumque enim additio ad ornamē-
 ipsam in immensum auxisset: ob id valde
 bent elephantes. De capitis elephantis mag-
 nitate sic meminit Oppianus:
 ----- *Ὁ φάρος δὲ ἰσχυρὸν*
 Vertit interpres
 Immensum caput ille gerens, & ponat
 Strabo author est, spiritamentum quoddam
 C tempora, per quod mas piagne quid emitit,
 femine tunc eundem meatum apertum esse
 corporis portione exigua eodem Oppiano
 demens sunt, quæ quæ ferunt gemini pal-
 inquit, nec id vix minore aut maiore, vi-
 tare, sed pro magnitudine habere. Quidam
 dici, auricular habere; quales draconum pin-
 ixiō autem siles. Notum ex historia Ro-
 mæ aures, quæ vulnerato facile interire. I-
 nus, & forissimum elephantem *scilicet aure* notat
 Linius: *Scalpro inter aurem malle ad adeo*
 brevis via reperta est, ad tantam belæ molē
 endam. Linius id Hædrubalis inueniunt esse
 etiam vbi plane auribus carere dicuntur. So-
 nus & Plinius apud Sæmbar Ethiopia po-
 arantur quadrupedem, ac elephantes quæ
 ad soli dissonantem, tum ad cæli qualitate
 sent. Cuius in tantam duritiem solidatur, vt
 fiodorus, esse offam. Hæc nullo transmitti
 acumine penetrat. Ideoque Pesarum regis
 bella traxerunt, quæ & nullis iudibus pulsa-
 rarios via mole rateret. Strabo author est
 vi Mauros, sed & Robertas Valerius lo-
 cum dixisset, eos suta elephanthorum corio
 habilia ac tuta gestare, bello inutilia in ad-
 naturam tradens, vt acceptum imbrem tan-
 bibant, & per hoc intratibilia repentino
 autem humorem sibi imbibant, ratio est,
 quæ cerosi valibus exatrat, vt loquitur Casti-
 udorus, cancellata est, hoc est, quæ testellatam
 ponit Stephanus Aqueus, fucligorunt tran-
 sformata contextaque. Ligna enim inter se
 lis (inquit) in transuerfum retis instar inuicem
 quos vocant; hinc cancellata est, quæ dixim
 eta. Sic & Calepinus cancellatam eorum in-
 dam cancellis distinctam, hoc est, testellatam
 et, & in modum capsulatum facta: sed &
 istiusmodi corpus assignans, similiter exponit:
 Ob eandem tamen corti duritiem homines in
 lem elephantis, amorem loco ferunt. Hinc
 Secua fortissimum illo Cæsariano loquens, quæ
 nes sustinuit Pompeianos, cum elephantis
 appropiniffime:
 ----- *Par pelagi monstris, Libya sic bellum terra*
 Cælius dicit elephus oppressis ad armis
 Omne reperisset, quæ lentius misisset re-
 Frangit, & hærentes morte cæci discit
 Vt iugum ante laque penitus, cirræque cru-
 Confixa stant, læsa, tot fada agnitis
 Tui iaculis quam non explet vulnus, vulnere

cui & linguam eis
 positam quam sit
 atem talis natura
 is : At cum lingua
 as anterioribus ca-
 nit, quoniam den-
 igna fuisset, impe-
 e ad dentes mola-
 ngitudinem opti-
 bus nullis antero-
 os & tam commo-
 rificiores, cibum
 os habet magnos;
 nit Oppianus :
 rep. id est.
 eparua.
 fle ait, sed grauitur Lib. 10.
 uitatem oculorum Varias.
 condi possent, tur-
 potuisse, quia ala-
 urerent : necessa-
 nixum dentium &
 que ita animal ante
 ia longissimæ vite
 put magnum effi-
 & sine rotunda-
 ntum facta capiti,
 se forme caput ha-
 gnitudine & enor-
 Caput cur
 deforme.
 delevastum.
 habere secundum Auræ.
 tempore coitus, &
 2. Aures quoque pro
 trestante. Qui eas
 magnitudine effe-
 et assolet, proce-
 scurus a thorac tra-
 untur, aut vesp-
 omam locum esse
 sisse (inquit Fron-
 nerari. Clarissime
 intersciuntur. Ea
 em subito coas-
 credidit. Est vero
 Cap. 43.
 tribunt enim Soli-
 pulos nullam effe-
 idem. Quod tum
 referendum cen-
 putes, inquit Cas-
 urello, nulla ferri
 es hanc beluam ad-
 cederet, & aduer-
 ellibus pro clypeis Lib. 17.
 mens de Numidis, Lib. 7. de ve-
 extento ac durato mil. c. 7.
 t, eam esse eorum Senta ex
 quam spongia im-
 corio ele-
 ondere fiant. Cur
 phantia.
 a cutis eorum vi-
 lorius, siue vt Pli-
 efformata, vt ex-
 uerorum modo
 modicis interual-
 annexa, cancell-
 us, modo compa-
 preatur, quibus
 (inquit) quadra-
 ple Plinius ysum
 vt modo patebit,
 a regno Pegu pel-
 utem Lucanus de
 i vincto scuto om-
 corio assimilauit

Cur in India calidissima: Indi autem multo robore & mole corporis antecellunt, quia India aquis abundat: Africa autem aridior est. Indiam sane plurimos maximosque elephantes habere robore & magnitudine præstantes, præter Diodorum Siculum, alij etiam passim testantur. Cedrenus tam copiosos ibi ac numerosos haberi scribit, ut armenta tota simul pascantur: quod & Lucretius cecinit:

Nam quod rara vides magis esse animalia quadam,
Fœdandamq; minus naturam cernis in illis.
At regione locosq; alto, terrisq; remotis,
Multa licet genere esse in eo, numerumq; repleti:
Sicut quadrupedum cum primis esse videmus
In genere angustianos elephantes, India quorum
Millibus & multis vallis munitur eburno,
Vt penitus nequeat penetrari, tanta ferarum
Vis est, quorum nos per paucos exempla videmus.

Populi & Solinus auctor est Indos omnes, qui regia præditi sunt regiones in testate, non sine maximo elephanti numero, militarem agitare disciplinam. Sed præstat reges, regioneque tum has, tum alias enumerare. Nouissima gente Gangaridum Calingarum regio, Parthalis appellatur (inquit Plinius de India gentes loquens.) Regi LXX. millia pedum, equites mille, elephanti DCC. in procinctu bellorum excubant. Insula in Gange est amplæ magnitudinis, gentem continens vnam, Mogodalicam nomine. Ultra sita sunt Moduba, Molinda, ybere cum oppido eiusdem nominis magnifico, Galmodrochi, Perri, Califfæ, Salsuri, Passale, Coluba, Orxula, Abali, Taluffæ. Rex horum pedum L. millia, equitum tria millia, elephantes CCC. in armis habet. Validior deinde gens Andaræ plurimis vicis, triginta oppidis, quas muris turribusque muniuntur, regi præbetur C. M. equitum I. I. M. elephantes mille. Sed omnium in India prope, non modo in hoc tractu, potentia claritateque antecedit Prasi, amplissima vrbe distissimaque Palibrotæ: Vnde quidam ipsam gentem Palibrotos vocant, imo vero tractum vniuersum à Gange. Regi eorum pedum sexcenta M. equitum XXX. M. elephanti IX. millia: per omnes dies stipendiantur: vnde coniectatio ingens opus est. Hæc itaque Plinius, quæ Solinus fere omnia repetit. Vbi & Caucasus mons est, elephantes esse ex hoc Philostrati constat: Montem transgressi viri occurrunt, qui elephantis vhebantur. Hi autem sunt qui regionem colunt inter Caucasum montem & fluuium Cophenæ iacentem, homines plane inculti, & armentorum equites, curatoresque. Plinius Indi fluuij è iugo Caucasii montis orti, accolæ recensens, cum dixisset gentes montanas inter eum & Iomanem Cefos, Cetrinobos syluestres esse: deinde, (inquit) Megallæ, quorum regi quingenti elephanti, pedum equitumque numerus incertus: Chylei, Parafangæ, Alangæ rigri fera feracientes. Armantur pedum XXX. mil. elephantes CCC. equites DCCC. Ermoz: Ab his (qui Capitaliam montem accollunt.) Otacura, quorum regi elephanti quidem decem, sed amplæ vires pedum: Varetæ qui sub rege elephantes non alunt, fiducia equitum pedumque: Odonboetæ, Salabastæ, Horatæ vrbe pulchra, fossis palustribus munita, per quas crocodili, humani corporis audidissimi, aditum nisi ponte non dant. Et aliud apud illos laudatur oppidum Automola, impositum litori quinque amnium in vnum confluentem confluunt, emporio nobili. Regi eorum elephanti M. CCCCC. pedum CL. M. equitum quinque M. Pauperior Charmarum rex elephantes LX. paruaque reliqua vires habet. Ab his gens Pandæ, sola Indorum regnata feminis. Vnam Herculei filius eius genitrix ferunt, ob idque gratiorem perpetuo regno donatam. Ab ea deducentes originem imperitant CCC. oppidis, pedum C. L. M. elephantis quingentis. Idem Plinius in Taprobane insula (quam in India omnium maximam esse ferunt) festa venatione absumi testatur, grauissimam autem eam tigribus elephantisque consistere. Alias etiam ex Onesicrito clavis Alexandri Magni præfecto, elephantes in Taprobane insula maiores bellicosioresque quam in India gigni scribit. Alianus vero etiam in hac celeberrima insula per multorum & valde grandium elephanti pastiones vigere inquit: hosque insulas elephantes, animi robore & virtutis indole & corporis magnitudine, eis qui in continenti degunt, præstantiores existimari, ideoque magnis nauiibus in continentem transportatos Calingarum regi (de quo supra) vendi, vnde etiam est, quod hæc insula Alexandro, qui Lychnus cognominatus est, & ad hunc dicatur in insula esse. Vartomannus eam nunc Sumatram dici conicit, quoniam hic multi & maximi habeantur elephantes. Sed & Ioannes Metellus in Zeilana insula maximos & optimos omnium totius Indiarum, summique ingenij & quibus reliquos obediens esse ferunt, elephantes progenitari scribit: quod nomen cum apud antiquos etiam non inueniatur, superioris insule fortassis conuenire potest. Iuuenio vero apud Ojofum Indiarum insulam Zeilandam, quam Ptolomæo Cori dictam conicit, esse admodum fertilem, & non penitus frugibus abundantem, verum & herbis & plantis odore mirifico redolentibus egregie vestitam, quæ sine vlla cultura proveniunt: miram elephanti copiam nutrire: quæ autem & hæc sit, non explicat: Idem alias etiam refert Siamesem regem in India duodecim millia elephanti habere dici, è quibus quatuor millia semper ad su-

Maximi
& optimi
vbi.

Lib. 4. rer.
Emanuel.

Lib. 7.

bitos bellorum casus armata sint. His addam, quæ in libris navigationum in India obseruati. Plurimi sunt in regno Pegu & in Carangora regione: Quinquaginta millia sub imperio regis regni Mogor, totidemque millia equorum: plena est Borneay insula, vnde Franc. Lopez. Vartomannus in Monzambich insula armenta eorum se offendisse ait, & in Bonamotapa locum de Baros. Lego & apud Paulum Venetum conuenire ad insulam Zanzibar multos mercatores eboris emendi causa, nam plurimos ibi esse elephantes. Christiani qui vrbem Canlechur incolunt, equitant elephantes, inquit Cadamultus, quoniam ea regiois abundat. Rex cum aliquo tendit, trahit se cum innumeram pedum multitudinem, nonnulli vero elephantis vestri, regem concomitantur: rex vero humeris hominum nobilium fertur. Additque etiam potissima illius regionis animalia esse elephantes: vendi tamen ingenti pretio: alios in exercitu ad bella ducere elephanti M. DCCC. alios pauciores: Fuisse autem Indis etiam olim in maximo pretio elephantes, inter alios Arrianus docet libro rerum Indicarum: Vehuntur, inquit, plerique Indi camelis, equis & asinis. Regium enim apud Indos est elephanti vehi: proximus vehi vile est. Mulieres apud eos castæ admodum sunt, neque vlla mercede, quam elephanti cotrumpere patiuntur: Elephanti danti copiam sui faciunt, neque hoc turpitudini vertitur, si elephanti mercede adducta mulier consuetudinem cum quoquam habeat: quin potius honorificum sibi ducunt, forme suæ pulchritudinem elephanti dignam haberi. Acque hæc tenet de India, Plinius cum dixisset Indiarum elephantes ferre, subiungit: item Africa ultra Syrticæ solitudines, & in Mauritania: Aethiopes quoque & Troglodytæ. Alias, post Syrtis (inquit) in Africa exiciunt saltus repleti ferarum multitudine, & introitus elephanti solitudines. Erant: Mauritanie oppidum est Sala eiusdem nominis fluuii impositum, iam solitudinibus vicinum, elephanti quoque gregibus infestum. De elephantis Afris & Mauris plenè sunt Romanorum historiae. Hinc Africam frumento & eboris abundans vocat Claudianus:

Tum spicis & dente comas illustris eburno
Et calido rubicunda die Africa satur.
Celebrius & Libya. Hermippus apud Athenæum:
Plurimus est elephas Libyæ demissus ab oris.

Necon Gerula, à quo Gerulus cognominatur Iuuenali.
O qualis facies & quali digna tabella,
Cum Gerula ducem portaret bellua iuenum,
id est Hannibalem.

Similiter & Marmaricum dicunt, à Marmatica regione Africa Nilo proxima teste Ptolomæo, ab occasu Cyrenæicae provinciae à Septentrione Egyptiaco pelago terminata, ab Oriente Egyptum habens, ab Egypto interioris Libyæ partem, quæ Egypto continetur. Hodie Barca dicitur. Plinius Marmaricum vocat, incolas ipsos Marmaridas. Vtriusque epitheto Sidonius:

Nam si qua arbores trabes refectis
Rostis Marmarici dedere Barri.

Samæ traditur teste eodem Plinio, oppidum Libyæ circa Nilum, ad Africae latus, vnde elephanti incipiunt. Qui proximos Archlaui monti Mauritanie saltus inhabitant, & relictos elephanti ferarumque & serpentium omni genere Canarios appellari Suetonius Paulinus citante eodem tradit. & prope Athon montem incolas elephantis vbi apud Philostratum legitur. In eadem Mauritania oppidum est Sala, iam solitudinis vicinum, elephanti quoque gregibus infestum: ex eodem Plinio. Sybanti populi sunt feri inter Arabiæ montes & Nilum incolentes, elephanti quoque venati vicinantes, vt ex Plinio citat Calpurnius, sed Plinius: Inter montes & Nilum, inquit Sybanti sunt, Phalanges, in ipsis vero montibus Asachæ multis nationibus. Abesse à mari dicuntur dierum quinque itinere. Viunt elephanti venari. Tingitana provincia Mauritanie, qua portigitur ad internum mare exurgit montibus feris, qua à similitudine ferarum appellati ferri imminet. Hi montes (verba sunt Solini) elephantis frequentissimi sunt. Plinius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

nius vero Tingitaniam provinciam montosam esse ait ab O-

venatus elephanti, ob id epithetas cognominata: Ermoz: A Insula Daphnoidis, oppidum Adulorum. Aegyptiorum hoc ferui profugi condiderunt. Maximum hic emporium Troglodytarum, etiam Aethiopum. Abest à Ptolomæide quinque dierum nauigatione. Deferunt plurimum ebur, rhinocerotum cornua, hippopotamorum coria &c. Philothesa est Heroum vrbs, inquit Strabo, nauiganti iuxta Troglodyticam à sorore secundi Ptolomæi appellata, Satyri opus, qui ad Troglodyticam & elephanti venationem perferunt ad mare missi est: Ermoz: A Arabi finis pars quæ Troglodyticam spectat ad dexteram est, vbi nauigantibus ab Heroum vrbe vique ad elephanti venationem & Ptolomæidem, stadiorum sunt nouem millia ad meridiem & pabulum ad Orientem. Erabi eodem etiam libro: Post Sratonis insulam sequitur portus Saba, & elephanti venatio. Er paulo post: Vterius est vrbs Daraba, & elephanti venatio, quæ ad puteum nominatur, eam Elephanti phagi habitant à quibus quomodo elephanti capiuntur, suo loco recitabo.) Sunt & alie quedam elephanti venationes & vrbes ignobiles &c. Alicubi & Licham elephanti venationem esse ait. Sunt & Asachæ Aethiopum populi, qui capros venatibus elephantes deuorant, vt scribit Solinus & Plinius. B Hesperios Aethiopes elephantes nascuntur, & qui rhizæ vocantur, magnitudine & pugnandi viribus elephantes referentes, vt ex Iphicrate Strabo recitat.

NATVRA. MORES. INGENIUM. Docilitas.

Elephanti, inquit Plinius, gregatim semper ambulant, minime ex omnibus soluiant. Quamuis autem amantibus, vt ex eodem & Aristotele diximus, gaudeant, & circa fluuios vagantur, ab aquis tamen summo opere abhorrent, id quod illorum traxit. Refert enim Frontinus vaserum illum, reique militaris peritissimum ducem, cum ad Rhodanum transiret, quibus rates non posset pellere, & nauium aut materiarum elephantes construerentur, copiam non haberet, iussisse ferocissimum elephanti (sub aure vulnerari, & cum qui vulnera traxit, transfuso statim flumine procurrere: elephanti itaque exasperatum ad persequendum auctorem doloris sui, (sua enim vi morx patebat, vnde etiam audidissimi) transiisse amnem, & reliquis idem audendi dedisse exemplum. Polybius vero ratibus quidem ab Hannibale traiectos fuisse tradit: ab aquis tamen sibi meruerit elephantes etiam inuiti. Elephanti ratibus paratis ratibus, duas inuicem copulatas à terra in amnem porripiebant, latas pedes quinquaginta: his alas duas à partibus adieciunt, quas vt secunda aqua deferrentur, committentes alligabant. Erant eorum longitudo ad ducentos pedes: posthæc alas duas rates, quæ reliquis longe maiores erant, extremis illis leuiter annexebant, quæ haud difficulter solui possent, postquam dissolutæ à cæteris ratibus essent, trahi in vltiorem ripam valerent. Postremo eas omnes humo tegebant, vt beluæ per eas sine pauore veluti per flumem progredirentur. Hoc apparatus facto elephanti, qui Indis vique præterquam in viciis, parere consueverant, per stabilem ratum tanquam per viam prægredientibus duabus feminis agebantur. Qui vbi in extremas rates applicati transgressi essent, exemplo nauibus quibus leuiter annexæ erant, vinculis, ab acti aris necenti agebantur. Vbi vero soluta à cæteris rate in altum se vehi cernebant, vndique capti, cedentibus ab aqua extremis, elephanti turbationis edebant. Quicquid tamen timor & elephantis expulsi, alij deinde repetiti, traiectione sunt. Quidam tamen rectoribus incolunt euaferunt liquidum & pondere ipso ita miteret, si quid ebiberant, ac respirare poterant, pederentim vadis progressi, ad vltiorem ripam recti puerunt. Hæc Polybius, cui Lilius subscribere videtur. Cum enim dixisset elephanti ratibus transirendum varia consilia fuisse se credere, quoniam varia est rei actus memoria, quodam ait congregatis dote suo, cum refigerent eum in aquam natantem sequebantur, traxissent gregem, vt quemque timentem altitudinem destitueret vadum, impetu ipso fluminis in alteram ripam rapiente: autem foret, constaret ratibus traiectionis, id vt ruti consilium duceret longam pedes, quinquaginta latam, à terra in amnem porripere, quæ nec secunda aqua deferretur, pluribus retibus validis parte superiore ripæ religatam, pontis in modum, humo iniecta construerunt, vt belluæ audacter, velut

per solam ingrederentur: altera ratibus æque lata, longa pedes centum, ad traiectionem flumen apta, huic copulata erat, & cum elephanti per stabilem ratem, tanquam viam, prægredientibus feminis acti, in minore apertata transgressi sunt, ea exemplo resolutis, quibus leuiter annexæ erant, vinculis, ab acti aris alij deinde repetiti ac traiectione sunt: nihil sane trepidabant, do acce contingente velut ponte agerentur: primis erat pauor, cum soluta ab cæteris rate in altum raperentur: ibi videntes inter se, sedentibus extremis ab aqua trepidationem aliquantulum edebant, donec quicquid ipse timor circumspectantibus aquam fecisset: excidere etiam seuentes quidam in flumen: sed pondere ipso stabiles, deiectione rectoribus, quæ vdis pedatim vadis in terram euasere. Alianus tradit, in naues immitti, ponte vtriusque ramis frondecentibus adumbrato ad fallenda istiusmodi animalia: hoc enim ipsum cum vident se per terram, quia eis hæc mare videndi facultatem adimant, etiam nunciter facere arbitrar. Lego & apud Plinium elephantes Pureolis aquarum metu auctis vestigiis & nauis abesse: Quamobrem Beroaldus noster Euripium in Circo additum fuisse existimat, id est tenuem aquarum fluuium in Euripi speciem deductum, ludis videlicet Cæsaris, in quibus elephanti, vt suo mox loco dicetur, viceni pugnantur. Atamen L. Cælius Metellus iunctis dolis per Siculum mare eos transmisit, cum naues decissent. Causa modo cur aquam timeant, duplex, si fallor, statui potest cum quod nandi imperiti corpulæ ad id ineptum habeant. Nare, (inquit Plinius ex Aristotele, propter magnitudinem corporis non possunt, non vt Alianus ait, quia quia digni pedum indidit sunt & leuiter discedi, quia & equus similiter non natarat,) tum ob visum in aqua tanquam in speculo imaginem propriam. Hæc enim conspecta supra modum perturbati ac perhorrescere, inde constat, quod nisi turbidam bibunt: arque hinc Indorum populi, si quos fluuios cum his tranare parant, illones nubiæque noctes obseruare consueverunt. Interdum tamen etiam flumina transmittunt, quaque solertia in traiectione videntur, subinde recitabo. Cum autem incedunt per aquam, cætenus mergi scribit Aristoteles, quatenus eius promissis superaretur enim (inquit) per eam, & spiritum accipit & reddit. Hyemis ac frigoris eodem teste impetiri ostendimus, nunquid autem multis morbis obnoxij sunt, vt Strabo ait, an præter alui inflationem nullum aliud malum sentiant, vt vulgo dici philosophus annotauit, proprio loco indagabimus. Feminam mare multo robustiorem, alacriorem, magisque magnanimam esse: feminasque quædam in hoc genere plane viriles esse Vartomannus testatur: & Gillius affert, non modo feminas maribus ferociores, sed ad onerum vationes etiam fortiores existimari. Cæterum vtrique refragantur Aristoteles & Plinius. Differunt, inquit ille, inter se elephantes mirum in modum robore & animo. Sunt apud Indos in usu rei bellicæ, non solum mares, sed etiam femine: verumtamen femine pauciores sunt, & longe timidiore. Quantum autem ad vires, nunquam se Caros apud Cicronem ait, cum adolefens esset, vires tauri aut elephanti desiderasse, quod dubio procul indicat, inter bruta tauris & elephantes viribus alia omnia antecedere. Sane vnus animalium omnium, vt maximus, ita & robustissimus esse videtur. Euerit, vt refert Aristoteles, adificia, dentes admontens magnos: palmas vero sua fronte impellit, donec declinet, tum pedibus inculcans proferunt in terram. Oppianus scribit syluestres elephantes, fagos, oleastros, & palmas dentibus subuicere radicibus: sed verius eius Latine redditos recitabo:

Nonnunquam ingenti perterret robore syluam,
Deiciens altis conuulso stipite fagos.
Atq; oleastros & quercus, alnoq; fatigans,
Excelsaq; solo palmas radicibus aquans
Tales in syluis elephas dat corpore strages.

Vartomannus vidisse se testatur ab elephanti arboris truncum prosterni, tantæ quidem vastitatis, vt ipsi vigintiquatuor simul mouere illum non possent: præterea ternos elephantes maximam Liburnicam in sicum pertrahere. Dum ego, inquit, apud Canonor vrbem agerem, nonnulli Mahumetani huac in modum nauem in sicum trahebant, seruata Christianorum consuetudine, versa naui. Exposita prora versus continentem, sebiectis ternis trabibus, tres elephanti genibus innixi, capiteque in humum connixi nauigium in terram trahunt. Strabo Libyos elephantes maximos esse ait, & valentissimos, qui solo rictu propugnaacula deiciant, & arbores radicibus euellant, in postiores pedes erecti: sed quantum probolide valeant, partim dictum est, partim deinceps suis locis dicetur: sicut etiam de turribus, quas armatis hominibus onustas dorso ferunt. Pugnant inter se vehementer, vt tradit Aristoteles, & dentibus alter alterum ferit, qui autem victus fuerit, adeo animum amittit, vt ne vocem quidem victoris toleret. Plinius mirum namque ait pudorem esse, vidumque vocem fugere victoris, terram at verbenas portigere. Herbarum autem victori à victo tradi solitam, vel exproberio constat. Antipater auctor est duos Antiocho regi in bellicis vrbibus celebres etiam cognominibus fuisse Aiatem & Patroclum. Antiocho vadum fluminis experienti tenuit Aiax, alioqui dux agminis

Euripus
cur in ludis
Cæsaris fa-
ctus.
Lib. 1. c. 7.
vt suo mox loco dicetur, viceni pugnantur. Atamen L. Cælius Metellus iunctis dolis per Siculum mare eos transmisit, cum naues decissent. Causa modo cur aquam timeant, duplex, si fallor, statui potest cum quod nandi imperiti corpulæ ad id ineptum habeant. Nare, (inquit Plinius ex Aristotele, propter magnitudinem corporis non possunt, non vt Alianus ait, quia quia digni pedum indidit sunt & leuiter discedi, quia & equus similiter non natarat,) tum ob visum in aqua tanquam in speculo imaginem propriam. Hæc enim conspecta supra modum perturbati ac perhorrescere, inde constat, quod nisi turbidam bibunt: arque hinc Indorum populi, si quos fluuios cum his tranare parant, illones nubiæque noctes obseruare consueverunt. Interdum tamen etiam flumina transmittunt, quaque solertia in traiectione videntur, subinde recitabo. Cum autem incedunt per aquam, cætenus mergi scribit Aristoteles, quatenus eius promissis superaretur enim (inquit) per eam, & spiritum accipit & reddit. Hyemis ac frigoris eodem teste impetiri ostendimus, nunquid autem multis morbis obnoxij sunt, vt Strabo ait, an præter alui inflationem nullum aliud malum sentiant, vt vulgo dici philosophus annotauit, proprio loco indagabimus. Feminam mare multo robustiorem, alacriorem, magisque magnanimam esse: feminasque quædam in hoc genere plane viriles esse Vartomannus testatur: & Gillius affert, non modo feminas maribus ferociores, sed ad onerum vationes etiam fortiores existimari. Cæterum vtrique refragantur Aristoteles & Plinius. Differunt, inquit ille, inter se elephantes mirum in modum robore & animo. Sunt apud Indos in usu rei bellicæ, non solum mares, sed etiam femine: verumtamen femine pauciores sunt, & longe timidiore. Quantum autem ad vires, nunquam se Caros apud Cicronem ait, cum adolefens esset, vires tauri aut elephanti desiderasse, quod dubio procul indicat, inter bruta tauris & elephantes viribus alia omnia antecedere. Sane vnus animalium omnium, vt maximus, ita & robustissimus esse videtur. Euerit, vt refert Aristoteles, adificia, dentes admontens magnos: palmas vero sua fronte impellit, donec declinet, tum pedibus inculcans proferunt in terram. Oppianus scribit syluestres elephantes, fagos, oleastros, & palmas dentibus subuicere radicibus: sed verius eius Latine redditos recitabo:

Perper a-
quam ince-
dant.

Femina an
mas robu-
stior.

Robur.

Lib. 4. c. 10

Pugna mu-
na.
Pudor.

agnis semper. Tum pronunciatum eius fore principatum qui traxisset, ausumque Patroclum ob id phaleris argenteis, quo maxime gaudent, & reliquo omni primatu donavit. Ille qui notabatur, in adia mortem ignominie prætulit. Est tamen quando pro illa ignominia fortissime pugnam iniecit, ut ex illiusmodi historia, quæ apud Aelianum legitur, intelletur: Elephantum quoniam raro amare ferunt, quoniam libidinum moderatione temperatis sitis: tamen ipse illud admirabile, amore plenum audit, quod consequitur: Vir venandi elephantos haud imperitus, scribitur, cum ab Imperatore Romano cum potestate in Mauritania ad venandos elephantos allegatus esset, ex elephantino genere, adolefcentem formosam vidisse cœntem cum elephanto & adolefcente & p. lchro: alterum vero seniore, quia huius siue amator siue maritus esset, ut se ipsum, ignominie loco hoc tulisse, quare acriter animo incitatum imperum fecisse, ut nihil proprium suum fuerit, quam nos, inquit, omnes perderet, si quæ incurrisset in illum tuam suum, pugnamque edidisset: tanquam cum qui ne amica sibi recepta doloribus acerrimis premitur, adeoque in infellicis animis vtrumque cum altero pugnam commisisse, ut ex impetu cornibus ambo mutilarentur. Neutrum ideo non vicisse, quod multa verberatione eos venatores distraxerint. Postea autem quam amissis armis in posterum inutiles ad conferendam quali manum inter se facti essent, rivalitatem amantium concupiscisse. Hæc ille. Equidem & apud alios quoque elephantos lafos, legimus non solum offensam meminisse, sed & longo tempore post iniuriam vindicare. Narrat Christophorus Acofta in libro de aramibus India: cum miles quidam in vrbe Cochinchine siue India: nucis putamine domesticum elephantum petidisset, cumque in fronte artigisset: elephantum putamen collegisset, & cum eo tempore iniuriam vicissim minime posset, in ostendisse, donec clapsis aliquot diebus militem in platea quadam deambulantem conspiceret, tum demum promulciscere nucis putamen ore exemisit, militique viciniorem factam, in ipsum coniecisse, deinde abiisse, velut iterum, quod iniuriam sibi illatam vltus esset. Quomodo vero caponis fraudem vicissim hic verbis ostendit D. Ambrosius: Ferunt promulciscere haurire aquæ plurimum, eodem tamen ad sedandam sitim moderato potu esse contentos: sed si forte ab aliquo capone fuerint mercede fraudati, indignantes, replere concavum promulciscidis, non ut bibant, sed effundant, atque ita momentarius inundationibus irigare eius tabernam. Tam vero non solum illatam sibi ipsi iniuriam vindicat, sed & hero suo, siue magistro aut alteri, cuius compendia, ut verba Cassiodori, sua putat alimenta, quam obrem motu corporis ab diversis postulat, quod ei porrigat, quod si autem aliquis præbere, inquit, contempserit postulat, vesica: collectaculo patefacto, tantam dicitur alluvionem egerere, ut in eius penatibus quidam fluvius videtur intrasse, contempsum vindicantis de feore. Miles quidam in vrbe Cochinchine referent eodem Acofta elephantum suum rectorem iniuria affecisse visus est, quod ei in via minime cedere voluisset, eam iniuriam vicissim eundem rector vetuit. Post aliquot dies ministeria aliquor in vrbe Mangate fluminis (quod vrbum Cochinchine alluit) absente suo rectore obiens, militem cum aliis quibusdam sermones conferentem conspexit, promulciscere eum corripit, nec eorum, qui ipsum rogabant, remissionem dimitteret, voces motas, aliquoties si minime mereretur, subinde eum in altum subleuans, & aquam qua maderbat, defluere faciens: deinde cum iniuriam suam rector illatam probe vltus sibi visus esset, militem quo comprehenderat loco, de novo in pedes sistit. Insignis equidem & nunquam satis prædicanda elephantorum est erga rectores gratitudo, beneficio, tumque memoria. Officia inquit Seneca etiam fore sentiunt, nec vltimam tam iniuriam animalis est, quod non cura mitiget, & in amorem suum vertat. Elephantorum feritatem vltis, in ferule obsequium demeretur: adeo etiam quæ extra intellectum atque estimationem beneficij sunt posita, assidue tamen meriti peritiam eis emittit. Strabo author est à quibusdam elephantis antigas suos, qui in certamine ceciderant, ex prælio exemptos, alios ab aliis servatos, cum anterioribus pedibus vtero suo subiectos servassent: quod si vero quem ex curatibus perierat interfecerint, adeo illum desiderare, ut præ morte à cibo abstineant, interdum etiam ad mortem obdurent. Sed & Arrianus testatur à nonnullis rectoribus suis in bello casus, sublatos ad sepulturam delatos esse, ab aliis iacentes propugnatos, aliquos pro fessoribus lapsis sese obiecisse, quosdam cum per iram rectorum suum occidisset, poenitentia & more se confectisse. Elegans in primis de elephantis rectorum suum nunquam deferente, sed & protigente ac vindicante historia refertur ab Aeliano: Indorum rex ab Indo quodam sibi munere mitti elephantem poposcerat, is cum cum miro amore diligeret, negat ut daturum, ac cum elephantem per fugam in desertissimam regionem. Rex ferens istud agere ad eum insequendum misit, qui bestiam Indi auferret: aggressi igitur qui missi fuerant, ut comprehenderent, homo quidem lapidibus eos apperebat, elephantum vero, ut insigni iniuria accepta, impetu millorum repellere, occumbente tandem iectibus altore & ductor suo, elephantem more hominum armis se acerrime tuentium pro suo nutritio pugnauit, tum etiam ex inuadentibus partem occidit: partem in fugam dedit, atque nutritum promulciscere cir-

Lib. de E-
lio Cyreni-
nio. c. 17.

Lib. 10. Vn-
vna.

Amor er-
ga rectores.
Lib. 1. de be-
nef. c. 5.

Lib. 15.

Lib. 3. c. 44

A cumplexus, ad stabula portavit, ac tanquam amicus perman-
fidelis amico etiam defuncto. Cum Pyrrhus vrbum Argos ir-
rupisset, elephantem ait Bapista Campofolgofo inter alios
vnum Victoris cognomento, in visis porta, magistrum à quo
regebatur, mortuum præsentisse, cuius rei dolore percitum,
sine discrimine amicos hostesque virgendo inter hostes pro-
gressum, prius non destitisse, quam magistri corpus adinve-
nisset: captumque proboscide ac dentibus retro in tutum ab
hostibus locum intulisset. Porum Indorum regem cum Ma-
cedones spoliare vellet, tum bellua inquit Sabellicus, iterum
fauens, hostem procul destinebat, leuatumque humo regem,
proboscide suo tergo impoluit. At Plutarchus in libro de soler-
tia animalium ait: Porum illo vulneribus confecto, elephantum
sensum ac leniter multa spicula promulciscere retraxisse, & ip-
sam male affectum, non prius tamen procubuisse, quam sentie-
re regem exangue delabi, tum demum, ne corrumpere, paul-
tim se demississe, vixit commodius se ad solium inclinare posset.
Accidit in Goa, in qua legati regis Lusitanie, qui regiam po-
testatem obtinent, degere solent, narrat Acofta, ut vnus ex ele-
phantis, qui istuc erat ad regis feruitur, furorē correptus, vincu-
la & catenas (nam solent, inquit, ferreis catenis contrungi, &
loco quodam concludi, donec morbo liberentur) distumpserit. Etiam
& per vrbum vagaretur, fugientibus vero omnibus, manci-
pium quoddam in vltis filiolum gestans in platea obuium ha-
buit, quod confecto elephanto exterritum, ad suas ades celerit
cursu fugit, quas ut aperiret, filiolum homini ante ianuam
exponit, morque ades ingressum ianuam occludit, & p. metu
filio oblitus, elephas puerum conspiciens, promulciscere leni-
ter subleuans, in proximum humile lectum, quod regione
istam adiuu erat, collocat, atque aspicit, an puer istuc sine
damno consistere queat: deinde furibundus vltimus progredi-
tur. Beneficij memorem, tamen si furem, se ostendit hic ele-
phas, qui puerum non necauit, sed agnouit filiolum esse eius do-
miliens, quæ casus des inhabitabat, quæque illi & aliis dome-
sticis elephantis, quoniam nunquam istuc transiret, panem, aut
fructus dare solita erat: nam huiusmodi cibos & alia edulia an-
te suas ades venalia exponerebat. Aliud demum gratitudinis ex-
emplum refert idem Acofta. In eundem vrbum, inquit, va-
gabatur huiusmodi furis agitur elephas: vir quidam æger
effugere cupiens, pronus cadit, elephas minime ei nocens pro-
mulciscere comprehendit, & in sterno quodam deponit. Aiebat
hic vir eodem loco, illi ipso elephanto, antequam in morbum
incideret, magnum quendam fructum lacu incolis appellatum
sua manu præbuisse. Appareat autem naturaliter elephantos ho-
minibus amicos esse, idque veteres etiam credidisse, mani-
festissime nos docet Cicero, dum ait: *Aque opinio est, quod esse ho-*
minibus illi bellis cum genere humano societatem. Scribit Ca-
damulus hominem, nihil ledatur, non ledere, ubi vero eum la-
dit, proboscide eum manu comprehensum iacere in sublime
vltra arcus iactum. Philostratus ait, ubi semel ad hominem ad-
suecit, ab ea omnia pati, ex eoque morum similitudinem in so-
transfere, neque aliter quam paruos canes ex hominis manu
gaudere cibum sumere, & argumetum se accedentem promulciscere
complecti, eumque caput intra fauces immittere facile tam du-
pati, quod homini libitum fuerit: hoc enim in coram pasto-
ribus nos fieri obseruare. Ad dicentis ollaris omnino, & venter
causa est istiusmodi amicitia, nec aliam esse nobis inuicem. Plu-
tarchus in libro de solertia animalium, nam cum dixisset solum
delphinum homini em amare, ut homo est, subicit: rectorem
animalium alia nullum hominem, mansuetissimum tantum vi-
litis gratia eos, à quibus aluntur, ut canes, equos, elephas. Ce-
terum tamen si rectores præ ceteris amare facile adferimus,
eum ceteris tamen occultum quandam amicitiam esse, vel ex
eo constare potest, quod etiam cum furiant & insaniunt (quo
tempore quemvis ut inimicum accipientes, proterere, procul-
care & prosterneere Appianus Alexandrinus tradit, & ob hanc
causam à quibusdam communes hostes esse appellatos) ser-
uasse nonnullos sunt viti. Apud vrbum Cochinchine quidam elephas
referent Christophoro Acofta, furtis huiusmodi agitur in
lacuna quadam hæret, ad quam cum forte accessissent non-
nulli pueri, elephantem conspecto omnes diffugerunt præter v-
num, qui istuc perstitit: eum accedit elephas ad blandiens quo-
dammmodo & promulciscere demulcens, leniter eum corripit, su-
que dorso imponit, & per lacunam expartitur, deinde illum
reponit, quo apprehenderat loco, veluti lætabundus. Cum ca-
quæ ipsi accidissent, puer narraret, multi viri eum comitari
sunt, sed procul à lacuna remanentes, arbores conscenderunt,
ut è tuto spectarent, quid ageretur. Puerum propius acceden-
tem elephas vultu ante corripit, dorsoque imponit & expartit.
Id læpius à puero est repetitum, donec blandis verbis
(quemadmodum edoctus fuerat) elphantum denuo mansue-
rum redderet & in vrbum pelliceret. Quantopere autem puel-
los amet, docemur ex alia historia, quam Athenæus ex libro
vigesimo Phylarchi recitat: Cum hoc, inquit, elephantem fami-
na elephas nutrebat, quam appellabant Niccan. Huic ele-
phanti cum ministrabat Indi mulier filium suum cum tri-
gesimum diem agebat, appoluit. Postea verum mortuam muliere
muro quodam amore pueri belua capta fuit, neque enim seor-
sum esse ab infante patiebatur, ac nisi puerum videret, mollesce-
rebat admodum. Cum igitur nutritum ipsum infansem lacte
satura-

Lib. 5. re-
empl.

Enchiridion
lib. 6.

Etiam
lib. 6.

Beneficij
memoria.

Amicitia
lib. 7. Ep.

Lib. 2. 2.

Lib. 2. 6.

Lib. 2. 6.

Lib. 2. 6.

Lib. 2. 6.

fatruuisset, illum inter pedes fere in scapha ponere confue-
rat, quod nisi fecisset, elephas pabulum capere noluisset: ac po-
stea per totum diem calamas & pabulis sibi appolitis eo præ-
se verolebatur. Cum dormiret infans, mulcas abigebat, ubi
mire faciebat sepius. Sed & Aelianus indicat, quoniam memo-
riæ sint bona, quamque diligenter præceptum officij aduerfus
præceptores teneant, & simul eorum qui quippiam eis com-
eandem historiam enarrat, cum Antigonus inquit Megaren-
loribus verfabatur, mulier simul cum vno de elephantis bel-
sem vrbum obsideret, quem huc elephantum aleret
guæ vrbes Indica, quam elephantum intelligunt, credidit: Vt vero
is primum sibi creditus est, illum diligebat, & cotidiebat, ex-
plorebat, oculos non avertens, magnam voluptatem capiebat, cum
leas abigebat. Atundines ei pro pabulo obiciebantur, quas &
celle habebat postquam eum lacte compleuisset, elephanto
curator apponeret, vel omnino elephas non parum iracun-
dum etiam cum vagaretur infans, vbi cererem, mouebat: sic-
tit, & fere solebat. Capitur vero etiam a mori: puellam. Plu-
tarchus in prænotato libro, cum dixisset, amores multorum
animantium existere, alios ferus & furiosos, alios habentes
nem, talem autem fuisse amorem Alexandrie elephantum, riualem
se Aristophani Grammatico exhibentis. Amabant enim ambo
puellam corallam vendentem, & non minus euidenter elephas.
Nam p. forum pomatum transiens semper ei poma afferebat,
dumque ad stabula, proboscide quæ manu instat in vrstem in-
serta pedibus sensum conrectabat. Meminit eundem amoris
Plinius: Traditur, inquit, vnus amasse quandam in Egypto co-
rallam vendentem, ne quis vulgariter electam putet, miretur gra-
tiam Aristophani celebratam in arte Grammatica. Præter hanc a-
chia Syrice vrbe eundem elephantum amasse videtur, de quo sic
capit hoc animal tradit, sed & habebat ad ei pulchritudinem,
remittente furorē animi sui. Hunc audio, cum ad passionem
iter, mulierem corallam vendentem, cum quam suauissime a-
specit, cum vero etiam quam libentissime in illius aspectu ac-
quebat, quæque huius faciem promulciscere terrefcit, suauiterque
conrectando illi blandium fuisse: mulierem vicissim ex suo
artificio illecebras amatorias, corallas videlicet ad tempus ita
vero etiam opus largiri esset. Postea autem mulier excessit de
vita, elephantus nec prius tunc consuetudinis compos, nec quam
amaret, amplius mulierem videns, tanquam amans quæ amatam
amiserit, sic eam desiderabat, animoque incitabatur, ac qui ante
mansuetus fuisse, humanitate expulsa feritatem inducibat, tan-
quam homines ex tristitia ac morore laborantes, de potesta-
te canini exant, sic is furens ferebatur. Tradit insuper Plinius
quodam homine lubæ vnguentariam ab elephante dilectam: addit
quod omniū amoris fuisse argumenta, gaudium à conspectu
blanditiis, in conditis, & specijs quas populus dedisset, seruati-
tas & in suum effusus. Nec mirum, esse amorem, quibz sit me-
hominum consuetudine vince fuit exoptare, illic in omni-
bus, modo blandius compellatur, nec acerbis insites, obsequi,
atque ad quoduis paratum esse eisdem suis quibusque locis con-
stat. Timent tamen etiam naturaliter hominem, si verum est,
quod scribit Plinius: Mirum, inquit, in plerisque animalium, cir-
que præstantur, sed & per cuncta quid cauere. Elephas homine
obuius forte in solitudine & simpliciter oberrant, clemens placidus
est, & demonstrare viam creditur. Idem vestigio hominis animad-
uersus, priusquam homine, intrinsecere insidurum metu, subsistere
ab effectu circumspicere, iras proflare, nec calcare, sed erutum pro-
tine agmen circummagi, & reuerit, aciemque dirigi, adeo omnium
olori durare vixit illud maiore ex parte, ne nudiorum quidem pe-
liberatis amore, quem manus facti etiam conseruant; Nodu
enim suam seruendi conditionem deplorare dicuntur, (ut ex
Philostato Glyllus refert,) non contento baritu, quo seape a-
liis vtuntur, sed luctuosa vocis suppressione miserabiliter im-
murmurantes. Quod si quis ita occulte gementi & lamentanti
interuenit, verecundia quadam moti, querelis suis modicatur
habitis, clementer admodum iniuriam vident, cum alias
affert elephas sine studio filium. Plutarchus interprete Pet. Glyllio,
quod istis pupigissent sublimem corripuisse, ut statim in sub-
lime, quantum maxime posset, iacularetur. (Comprehensum
enim vbi læcessus est ad teli iactum alias iaculati, ut sepe an-
tequam terribili congerit, moriatur, idem Glyllus tradit.) At
enim sublati eorum, qui aderant clamore, sensum & moderate
raus humi deposuisse, existimantem tanto metu iniecto, sa-

tis illum pœnarum dedisse: ubi pro his verbis, ubi statim cum
in sublime iacularetur, Græce legitur, *ἵνα δὲ τὸν ἀνθρώπου τὸν*
ὄντος Grynæus vero simpliciter vertit, arreptū atque sublatum co-
fecturus videbatur. Celebrat vero inter ceteros elephantorum
erga genus humanum clementiam Seneca his verbis: *Forarum*
elephantum nec generosarum quidem præmordere & urgere proinde.
Elephantus leoneque transiunt, quem impulerunt. Oleni sunt
eandem quoque clementiam erga imbecilliora animalia, ut
*apud Solinum legimus: Inest ille (inquit) clementia bonum quip-
pe si per desertum vagandum hominem forte viderint, ductus vestigi-*
ad notas vias præbent: vel si confertus pecoribus occurrerint, inuicem
sibi blanda & placida manu faciunt, ne quod obuiam animal in-
terimant. A quibus est quod clemens passim à poetis nuncupet-
ur, & placidus. Fabula itaq; scribere Gabinius Romanorum
scriptorem Strabo assent, cum dicit elephas cum homini-
bus certare, & speculatores præmittere, & cum illos viderint,
fugere: cumque vulnera acceperint, ramos vel herbas, vel pul-
uerem supplices præterdunt, etiam si de venatoribus istuc in-
reliq;atur, nam vt testatur Philostratus, in venationibus sibi
mutuo ferunt auxilium, ita vti quis eorum labore deficiat, al-
ter, p. eo se opponat. Aelianus ait, cum à venatoribus, tanquam
miles in bello, fundantur & fugantur, non alios ab aliis se-
paratum, sed omnes simul & communiter in fugam se dare, & c.
simul inter se prementes ad gregales suos adhaerere. Horum
autem qui iam sunt firmata ætate, & integra, reliquos sic cir-
cumcludere, tanquam pugnacissimos propugnatores totum
agmen circummunire: qui vero longius vrbi ætate prouecti, atque
matres sub se quæque suos pullos ita occultare, vt pernicioli
paruli videantur: ubi remedium obtinere locum. Hæc ille, ex
quo forte Tzetis: Amor (inquit) mutus intercedit, & cum
fugiant venatores, robusti & florentes ætate, extrema tenent,
in medio vero vteulos & matres cum pulis recipiunt. Sed de
istiusmodi militatis rei peritia post. Scribit idem Aelianus nun-
quam elephantum à reliquorum agmine secerit, nisi aut filio-
rum suorum aut ægorarum causa: p. his nimirum nihil non
molientem, in expugnabilem manere. Ait item pullos suos ad-
huc à partu recentes, nunquam deferere, at sane in illis à peri-
culo tuendis constantissime permanere, priusquam animam mite-
tere, quam suos catulos deiciat. Alias minus quantus matrum
in hoc genere in sobolem suam sit amor, multis (inquit) etiam
aliunde argumentis constat, hoc vero præcipue: Cum in fo-
ueam pullum suum incidisse mater perissexisset, ne minimam
quidem moram interposuit, nec eius cursum vlla ad pullum
consequendum segnitia tardauit, quin vehementi dolore affec-
ta, quanto maximo posset incitato cursu, in delapsum filium
præcepere gesserit, amboque eodem casu morte occumbentem
hic quidem matero pondere pressus coneretur, illa vero præ-
cipitata, caput diffingeret. Sed hæc feminis potissimum ad-
scribendum fuerit: nam maribus vix sobolis curam esse aiunt.
Ait denique Aelianus cum sunt in carulorum metu, infestissimos
esse. Cum videret Apollonius elephantos Indum flumen tran-
seuntes (erant autem circiter triginta, & duce vebantur eo, qui
inter ipsos minimus erat: maiores vero ipsorum super dentium
eminencias teste Philostrato, pullos gestabant, promulciscere
tanquam vinculo ipsos complectentes) hæc inquit, o Damis
nullo iubente ex ipsis naturali quadam prudentia ac sapientia
faciunt. Vides enim quo facto facinarum vehores imitari suos
defertant pullos, vinculis (ne forte cadant) eos complexi. Video
inquit Damis prudenter sapienterque ipsos operari. Quid igitur
tibi vult insana quorundam solitudo inaniter querent-
tium, naturalisne sit an non erga filios beneuolentia? hoc enim
etiam elephantum clamant à natura ipsis talem beneuolentiam
daram. Neque enim id sicut alia quadam ab hominibus dice-
re. Hi namque cum hominibus non vixerunt, sed rura rura du-
unt, vt amant quod pepererunt: propterea illis prouident, eosque
nutriunt, &c. Ceterum vt ad amorem, quo totum suum genus
prosequuntur, reuertamur, societatis tuendæ ac prudentiæ er-
iam exempla Iuba referente Plutarcho scribit ab elephantis
exhiberi. Venatores enim follas, quas ad ipsos capiendos fa-
ciunt, leuibus sacmentis & terra vili iniecta obtegunt. Cum er-
go elephantorum vnus (nam multi simul ambulant) in follam
incidit, reliqui materiam congerunt, & lapides ingerunt, vt il-
luplus facile exire possit. Clemens Alexandrinus vero, cum di-
xisset Platonem existimasse, rationis expertum animalium
dialectos esse, quæ sunt eiusdem generis: Cum itaque in conum
inquit, ceciderit elephas & clamauerit, præfens aliquis alius id
contemplatus reuertit paulo post, & secum ducit gregem ele-
phantum & eum seruat, qui ceciderat. Ait Aelianus cum qui
prius aliquam prædam (cibum videlicet,) repererit, regredi, vt
& suos gregales aduocet, & in prædæ communionem deducat.
Bartholomæus cognomento Anglicus scribit meminisse se le-
gisse de elephantis in libro physiologi, elephantem esse animal,
quod magnitudine inter omnia animalia quadrupedia præcel-
lit, intellectu & memoria multum vigenis: nam elephantes in-
ter alia eorum facta nunquam dormiendo totaliter se inclina-
re, sed quando fessum sunt arbori & maxime palmæ quietis gra-
tia accubare, eorum vero quieti homines insidiantes occulte
arbores concauare, elephantes autem sese applicantes, fraudis
ignari, pondere corporis arbores dum prosterunt, & simul
prosteruntur, ac succumbunt, & cum casum suum cognoscant
istis.

Lib. 1. de
clementia
erga homi-
nes.

Lib. 17.

Amor mu-
tuum.

Lib. 2. 18.

Amor erga
fatus.

Lib. 2. 6.

Lib. de so-
ciet. anim.

Lib. 18. 6.

Lib. 2. 44.

irreparabilem, barre ac rugire, moxque eo exaudito iuuentu-
rem elephantorum accurre, & paulatim seniores pro viri-
bus, virgantes, & a lapsu releuentur, elaborare. Quondam
profecto elephantos dormituros non recumbere, desolatos vero
arboribus magnis se applicare, hisque succis cum cadunt, sur-
gere non posse, alij etiam crediderunt, eiusdemque rei rationem
assignant: quæ nunquid vera sit suo loco ventilabimus. Iam
vero cadavera etiam sui generis sepeliunt, quod Alianus &
Tzetzes tradunt; quorum illi Æthiopum ait sermonibus per-
uagatum esse elephantum, cum alterum perperit mortuum
non praterire, quin humum promulciscit haurit, velut san-
ctam & mysticam iniciat, communemque naturam miseratum,
mortuo parentare, ne quid aliud impie committatur hoc
quidem ipsum non agere, execrabile ducere. Parentes iam se-
nio confectos iuniores & honorant, & alunt insepulchrum
stantibus. Sed verba Aliani recitabo: Ætate affectis iuniores de
legitimo cibo cedunt, eosdemque summa etiam obseruantia
colunt, & a periculis seruant. In fossam de lapsis insectis fructi-
cum facibus subrahunt, quibus tanquam scilicet fœdore gra-
ues ascendentes, liberantur. Et rursus iuniores, vellantes vel
pericula suscipiunt, & antecedentibus grate, de cibo & potione
concedunt, propter obseruantiam per quam cultu quodam &
honore nam maiores dignandos existimant. Nunquam enim
neque ex senectute infirmum, neque cum qui morbo teneatur, sui
gregales deserunt, sed & fidissimi ei permanent, eiusque cum
ceteris in rebus student incolumitati, tum vero etiam ipsi
infectione virgantur, pro eo propugnant, & faucios & festos
curant: ac integri a chirurgis periti extrahunt, ut ne homines qui-
dem scientius. Quanta autem cum iustitie obseruatione le-
cum locis suis gerant, Gyllius se suis deprehendisse oculis asserit.
Quam iustum (inquit) animal sit elephas, cum ex illis illius
actis deprehendi, tum ex eo quod non semel vidi. Cum equi vi-
cini auenam & fœnum edisset, postea ex facio, quem forte in
angulo stabuli inuenit, promulciscit auenam iterum & fœpius
deponit, & equoque obiectedendum, similiter fœnum sibi
datum promulciscit, ne equum terreat, equique fœnum oblatum conse-
dentis supra dorsum promulciscit posuit, ei blandiens. Sed &
Antipater diuinationem quandam iustitie elephantis inesse
tradit, ut Plinius annotauit. Nam cum Bochus rex triginta e-
lephantis, totidem in quos scire instituerat, tipitibus alliga-
tos obiectisset, procurantibus inter eos qui læsserant, non
potuisse effici, ut crudelitatis alienæ ministerio fungerentur.
Homines vero Christiani id diuino nutu factum dicentes, nam
& Iosephus tradidit Ptolomæum Philometorem, mortuo patre
Ptolomæo Philometore, cum Cleopatram matrem cum vna
filia regis imperij occupandi ergo expellere conaretur, Onias
vero Iudæus Philometoris dux bellum pro Cleopatra suscep-
ret, omnes Iudæos in oppidis comprehensos cum filiis & vxoribus
nudos atque victos elephas vino ebriis conculcandos obiectisset:
elephantos vero diuina vi agitato, Iudæis illis imperu in
spectatores regis amicos facto, multos ex ipsis intere-
nisse. Contra transfugas & delinquentes omnes cum L.
Paulus Æmilius Persa rege demito obiectisset, conculcando
obtruerunt, ut scribit Valerius Maximus. Etsi certe admi-
randum, ut in elephantis cuius curam ipse per longissimam itine-
ra habuerat, Gyllius obseruauit, quod ignotos homines, leues,
insolentes, petulantibus ad se accedentes internocit moderati-
ter & graminibus. Inter ceteros autem malos ac improbos, mœ-
chos adulterosque adeo odit, ut de eis penas sumat. Quan-
topotere autem aueretur adulteria, pulcherrimis aliquot hi-
storis docet Alianus: Elephas quidam (inquit alicubi) cum
vxorem sui domitoris & altoris stuprati manifeste deprehen-
disset, ambos & eum qui stuprum inferbat, & eam qua cum
id faciebat, interfecit, & in stragulis constupratis & lecto ad-
ulterato reliquit: Ut vero primum elephantus rediret venisset,
& manifeste nefarium facinus, & huius vindicem cognouit. Hoc
quidem factum ab India ad nos huc manauit. At Romæ aliud
simile euenisse audio; praterquam quod addunt, ibi elephan-
tum non verumque modo occidisse, sed & stragula veste eos
texisse, & nutritio a lucenti stragula reiectisse, & reiectisse,
& proxime inter se facientes demonstrasse. Ita ille tum facile
iniuriam illatam sibi fuisse intellexit, tum etiam maxime faci-
nus liquebat, ubi cornu quo ipsos coniecisset, euentum per-
spexit. Et rursus. Cùm quidam cicuris elephantum moderator,
contingem non illum quidem amabilem, sed sane diutem ha-
beret, amoris oculos primum ad illam adiecit: deinde eam vxor-
em ducere, studens, alteram priorem stragula uit, ac prope ab
elephantum præsepi homo præcipiti consilio non defodit modo,
sed alteram quam amat, in matrimonium duxit. Elephantus
autem cum tanti facinoris conscientia incitatus, tum vero
suapte natura a malis abhorrens, nouam vxorem eo perduxit,
ubi humata altera iaceret, cadauerque dentibus refodiens &
deandans, quæ dicere nequirit, ex ipsis operibus mulieri hæc
ostendere conabatur, eam edocens, quibus moribus esset præ-
ditus, cui ipsa nupserat. Hæcenus Alianus. Videamus mo-
do num elephantus, qui tantopere mœchos mœchisque pu-
nians, ipsi inter se castitatis sint studiosi. Equidem Plinius &
Solinus adulteria ignorari ab ipsis profiteantur, nec ulla propter

famias inter ipsos prælia esse, ut sit in ceteris animalibus,
quibus etiam perniciosa sunt, non quia, inquit, deficiat illis a-
moris vis: quæ sic Alianus, cum libidine furor ardent, in-
cursu parietes euerunt, & similiter ac aries frontis vi atque
impellione palmas prosternunt. At vero etiam Aristoteles ad
impellione ita effertur solere, ut apud Indos ius haud quaquam per-
mitti initium vulgo dicitur: quoniam libidine agitari casus
prosternant male conditas, pluraque alia incommoda faciant.
Ab omni tamen immoderata libidine castissimos esse idem
Alianus affirmat: nunquam enim neque ut constupratores,
neque ut item valde lasciuos societatem Veneris cum femina
facere, sed tanquam generis successione carentes, liberis pro-
creandis dare operam, sic hos, sua stirps vt non deficiat, com-
plexu venero iungi: neque id sane pluraquam semel in vita, &
eo duntaxat tempore, cum se iniri famina patiuntur. Idem et-
iam alicubi tradit, ut quique vxorem impleuit, eam non am-
plius attingere, id quod etiam Aristoteles asseruit. Nicolaus
Lyrensis tum in Mathæum cap. 19. tum in priorem D. Pauli
pistolam ad Corinthios, scribit elephantem nunquam inire
matrem suam, vt citat Tiraquellus de lege connubij 7. 47. &
cum id obulo capite fecisset, proigam interimisse. Etsi
in ipso coitu pudor ac verecundia. Coitum enim perunt soli-
tudines, inquit Aristoteles, sed præcipue secus flumina & qua
pasci consueverunt: id quod Varro nuncius etiam profertur.
Aperte palam inquit Alianus, in aliorum oculis non euentus,
sed secedentes, aut sese in arbores densas & frequentes occul-
tant, aut in concauum locum & profundum, ad occultandos
eos facultatem habentem, se abduunt. Meminit & Plinius quam
breuissime, inquit: *Pudore nunquam nisi in abdito coeunt.*
Quamvis vero & pudor iste sit coitu, & insignis in libidine
moderatio, tamen ipse (inquit Alianus) illud admirabile, a-
more plenum audiui, quod consequitur. Vir venandi elephan-
tos haud imperitus scribit se, cum ab Imperatore Romano
cum potestate in Mauritaniam ad venandos elephantes ab-
legatus esset, ex elephantino genere, adolescentem formam
vidisse, euentem cum elephanto & adolescente & pulchro;
alterum vero seniore, quia huius fuit amator, fuit maritus
esset, vt se sperum vidit, ignominia loco hoc rursus, quare
acriter animo incitatum impetum fecisse, vt nihil propius fa-
ctum faceret, quam nos, inquit, omnes perderet, sique incur-
risset in illum formosum euentem suum, pugnamque cidisset
tanquam eum, qui de amica sibi crepta doloribus acerrimis
premitur: adeoque infestis armis vtique cum alio pu-
gnam commisit, vt ex impetu ambo cornibus mutarentur.
Neutrum ideo non visisse, quod multa verberatione eos ve-
natores diraxerint. Postea autem quam amissis armis in po-
sterum inuites ad conferendam quasi marum inter se fœdum
fesset, inualitatem amantium conuenisse. Hæc ille, indicans
nisi mutili cornibus fuissent, nudes in perpetua lite pugna-
que permanentes, cum in ista sit his feris natura quadam glo-
ria cupientes, cuius causa interdum mira alia facinora præ-
stare conspiciuntur. Refert Christophorus Acoista in litore
vbi Goa vicino quandam crepuisse medium, dum solus ma-
gnum aneum tormentum bellicum subleuare cupit, quoniam
ipsum rector grauius verbis obiurgasset & contumelia affe-
cisset, ostendens ei duos elephantes iuniores aduentantes il-
lius alteri tormenti tollendi gratia. Mirum modo etiam est,
quantopere patiamur. Alianus refert, abstractus a suis
sedibus patris, quamvis vinculis primum & fame, deinde va-
riis ciborum blandimentis mansuifacit fuit, tanta tamen na-
turalis soli illecebra teneri, vt patris memoriam eis obsecrat &
evanescente nequeat: quare cum horum plerisque grauius
mœrore suscepto confici, tum vero quodam ex his vberissime
flentes (vt Tzetzes etiam scribit) tantam lachrymarum vim
profundere, vt oculorum sensibus capiantur. Quin, si Plinio
credimus, alienæ quoque regionis intellectu creduntur maria
transiituri non ante naues conscendere, quam inuitati rectoris
iureiurando de reditu. Certe id quoque asserit Solinus: ma-
ria (inquit) transiituri naues non prius subeunt, quam de
reditu illis sacramentum iurant. Cum quinque dierum spacio
in theatro Pompeij quingenti Leones consecretur, elephanti
tunc octodecim cum armatis depugnantes, partim in ipsa pu-
gna, partim paulo post morientur, populus teste Dione ali-
quos etiam inuito Pompeio miseratus est, cum vulnerati
pugna destitissent, circumuectique ad cœlum proboscibus
lamentarentur, ita vt sermone occasione præberent, non id
ab ipsis remittere aut casu fieri, sed iusiurandum quo persuasi ab
Africa traducti erant, implorantibus, sique vindictam deos
poscebant. Fecit enim (inquit Dion) haud prius eos in na-
ues ingressos esse, quam a ducentibus iuramento sibi cautum
esset de omni iniuria. Id verum sit, necne, non scio. Certe hoc
quoque memorie proditum est, præterquam quod elephanti
sermone partium percipiunt, rerum quoque eos cœlestium
intelligentia esse præditos. Hinc in nouitibus, antequam in
conspectum hominibus Luna perueniat, eos ad eam per-
uenire accedere, eaque sese lustrare. Sed hæc de re postea.
Quod vero nisi magnis persuasi pollicitationibus naues a-
scendant, transieratque sese sinat, Pierius Valerianus ve-
rissimum esse ostendit hac historia. Minime hoc loco, in-
quit, dissimulandum, quod super eiusdem Hannonis (sic ele-
phanto erat nomen) ingenio Michael Syluius regis sui ad sum-
mum Pontificem orator, summa, vt nosti, integritatis fideique
sanctissima, atque alij narrare, remque multorum testimo-
nio comprobare. Cum destinasset Emanuel rex cum Ro-
mam Pontifici Maximo donum ire, nauis quam infunderet,
iam instructa parataque ad profectum, nullo vaquam pacto
per aliquot dies fieri potuisset, vt Hanno vel duci se ad nauim,
vel si quo modo adductus fuisset, eam vellet infundere, vt
quæ adeo auctubundus profectum huiusmodi reformida-
bat, Cumque ex eare super sollicitis admodum esset, magni-
que pollicitationibus vnquemque inuitaret, qui deducen-
di alportandique Hannonis negotium susceperunt, neque quif-
quam nomen proficeretur suum, infortunatum est demum re-
gis auribus, eius belluæ magistri dolo hæc fieri, quippe qui
puellæ cuiusdam amore perditus, agere ferret, se in tan. longin-
quas regiones ablegari, proindeque Hannoni persuasisset, ne se
ad duci pareretur abuehendum: quippe cum in loca sterilia, in-
amena & barbara, vbi ludibrio contumelisque omnibus, tan-
quam hostia terrena animal afficeretur, neque victui, neque or-
natui eius vel necessaria, vel commoda sufficere: longum ad-
huc esset, in qua tunc erat terra quam primum contrucidari,
quam per tot viarum difficultates, ad aram ossifram deniq;
viam peruenire. Rex hæc cognita magistrum Hannonis ad
se quam primum accessit iuber, seque dolos eius compense
dicens, agere itaque vt intra triduum Hanno in natum impone-
retur, idque ni propere fieret, interminatus est aditum le ho-
minem extremo supplicio aff. d. tum, vt alius exemplo esset,
qui mandatis regis fucum facere ausi essent. Hæc regis asper-
tatem terribis elephantum magister, quod nullam in cundatione sa-
lute miteretur, discipulum bellum aggreditur, docet se ma-
leuolentiam quorundam fraude subornatum, qui & felicitati vi-
trif. inuident, & regi optimo male obtemperantes essent;
longe autem secus se rem habere, quam illi mentiti essent. Si-
quidem non ad immania & effera loca profecturi erant, sed ad
verbum orbis terrarum dominam, amœno loco sitam, vbi re-
rum deliciarumque omnium, quocumque vel audidisti cuius-
que cupiditate expecti possent, copia fertilissima redundaret. Ibi
esse principem, cui totus pene terrarum orbis assurgeret: apud
quem in deliciis habendus esset, & tanquam Lucina pul-
chra, laetitiarum, blanditiarumque affluentia nutriendus, pro-
inde bono animo esset, secumque primo quoque tempore læ-
tus & alacer nauem infunderet, affuturos itagitationis deos,
& cursum omnem incredibili felicitate profecturos. Ita Han-
nonem ab eodem magistro in aliam sententiam deducit, vbi
signa data sunt, vltra nauem conscendisse, neque vlla inquam
imperia toto itinere detrectasse. Quod vero historicus Dion
pergere elephantes ad aquam peruenire (scilicet *scilicet ad aquam*) ait,
Cælius considerandum relinquit, an Plinius *scilicet ad aquam* ait
aliquo eorum primum nomen transiituri, qua voce deprauata
Anulum librarj scripserint. Dignum, inquit, perperione,
quod scribit Plinius, elephantes in Mauritaniam salibus ad
quendam amnem, cui nomen Anulo, miscebat Luna noua,
descendens, ibique se purificantes aqua circumpergi. At histo-
ricus Dion pergere elephantes ait *scilicet ad aquam*, id est, per-
uenire aquam. Verba Plinii hæc sunt: *Autiores sunt in Maurita-
nia salibus ad quendam amnem, cui nomen est Anulo (alias Ami-
lo) nesciente Luna noua greges eorum descendere, ibique se purifi-
cantes, circumuectique ad cœlum proboscibus* (scilicet *scilicet ad aquam*)
reuerit, vitulorum fugigatos præ se ferentes. Sane Solinus, alias si-
mia Plinii nulla vel Amili vel Anuli facta mentione, Luna, in-
quit, gregatim amnes petunt, mox aspersi liquore, eos exortum
motibus, quibus possunt, salutant, deinde in saltus reuertuntur.
Hinc illud Sannazari:

phanto erat nomen) ingenio Michael Syluius regis sui ad sum-
mum Pontificem orator, summa, vt nosti, integritatis fideique
sanctissima, atque alij narrare, remque multorum testimo-
nio comprobare. Cum destinasset Emanuel rex cum Ro-
mam Pontifici Maximo donum ire, nauis quam infunderet,
iam instructa parataque ad profectum, nullo vaquam pacto
per aliquot dies fieri potuisset, vt Hanno vel duci se ad nauim,
vel si quo modo adductus fuisset, eam vellet infundere, vt
quæ adeo auctubundus profectum huiusmodi reformida-
bat, Cumque ex eare super sollicitis admodum esset, magni-
que pollicitationibus vnquemque inuitaret, qui deducen-
di alportandique Hannonis negotium susceperunt, neque quif-
quam nomen proficeretur suum, infortunatum est demum re-
gis auribus, eius belluæ magistri dolo hæc fieri, quippe qui
puellæ cuiusdam amore perditus, agere ferret, se in tan. longin-
quas regiones ablegari, proindeque Hannoni persuasisset, ne se
ad duci pareretur abuehendum: quippe cum in loca sterilia, in-
amena & barbara, vbi ludibrio contumelisque omnibus, tan-
quam hostia terrena animal afficeretur, neque victui, neque or-
natui eius vel necessaria, vel commoda sufficere: longum ad-
huc esset, in qua tunc erat terra quam primum contrucidari,
quam per tot viarum difficultates, ad aram ossifram deniq;
viam peruenire. Rex hæc cognita magistrum Hannonis ad
se quam primum accessit iuber, seque dolos eius compense
dicens, agere itaque vt intra triduum Hanno in natum impone-
retur, idque ni propere fieret, interminatus est aditum le ho-
minem extremo supplicio aff. d. tum, vt alius exemplo esset,
qui mandatis regis fucum facere ausi essent. Hæc regis asper-
tatem terribis elephantum magister, quod nullam in cundatione sa-
lute miteretur, discipulum bellum aggreditur, docet se ma-
leuolentiam quorundam fraude subornatum, qui & felicitati vi-
trif. inuident, & regi optimo male obtemperantes essent;
longe autem secus se rem habere, quam illi mentiti essent. Si-
quidem non ad immania & effera loca profecturi erant, sed ad
verbum orbis terrarum dominam, amœno loco sitam, vbi re-
rum deliciarumque omnium, quocumque vel audidisti cuius-
que cupiditate expecti possent, copia fertilissima redundaret. Ibi
esse principem, cui totus pene terrarum orbis assurgeret: apud
quem in deliciis habendus esset, & tanquam Lucina pul-
chra, laetitiarum, blanditiarumque affluentia nutriendus, pro-
inde bono animo esset, secumque primo quoque tempore læ-
tus & alacer nauem infunderet, affuturos itagitationis deos,
& cursum omnem incredibili felicitate profecturos. Ita Han-
nonem ab eodem magistro in aliam sententiam deducit, vbi
signa data sunt, vltra nauem conscendisse, neque vlla inquam
imperia toto itinere detrectasse. Quod vero historicus Dion
pergere elephantes ad aquam peruenire (scilicet *scilicet ad aquam*) ait,
Cælius considerandum relinquit, an Plinius *scilicet ad aquam* ait
aliquo eorum primum nomen transiituri, qua voce deprauata
Anulum librarj scripserint. Dignum, inquit, perperione,
quod scribit Plinius, elephantes in Mauritaniam salibus ad
quendam amnem, cui nomen Anulo, miscebat Luna noua,
descendens, ibique se purificantes aqua circumpergi. At histo-
ricus Dion pergere elephantes ait *scilicet ad aquam*, id est, per-
uenire aquam. Verba Plinii hæc sunt: *Autiores sunt in Maurita-
nia salibus ad quendam amnem, cui nomen est Anulo (alias Ami-
lo) nesciente Luna noua greges eorum descendere, ibique se purifi-
cantes, circumuectique ad cœlum proboscibus* (scilicet *scilicet ad aquam*)
reuerit, vitulorum fugigatos præ se ferentes. Sane Solinus, alias si-
mia Plinii nulla vel Amili vel Anuli facta mentione, Luna, in-
quit, gregatim amnes petunt, mox aspersi liquore, eos exortum
motibus, quibus possunt, salutant, deinde in saltus reuertuntur.
Hinc illud Sannazari:

quæ iniuste & indigne sustinent, obrestantes. Attamen idem
hoc in agilitudine aliqua facere, verisimile est. Sunt enim testē
Strabone multis morbis obnoxij elephantēs, hisque curato pro-
fus difficilibus, & intra sensum humanum intellectum habent,
memoria polleant, & syderum seruant religionem & veneratio-
nem, vt Plinius ait: multaque alia quod ad solertiam, indo-
lem, docilitatemque cum homine communia habere ex his quæ
deinceps dicentur, patebit. Tantam autem huic belluæ cum
genere humano societatem, tamque prope accedere ad homi-
nis ingenium recentiores asserunt, vt Cicero, inquit, non
veretur affirmare, non paruum nationem hominum sensu ac
ingenio esse multo inferiorem. Ego quidem hoc apud Cicero-
nem non reperi. Dicit tamen elephanto belluæ nullam pru-
dentiam esse, quamvis figura nulla sit vastior. Eralias nos
ait elephantorum acutissimis sensibus ad vilitatem nostram
abuti. Testatur vero etiam Vartomannus se quosdam vidisse
elephantos, qui prudentiores sibi videbantur, quæ quibuscumque
in locis homines. Multa in primis de miro belluæ ingenio Plinius:
Non solum enim omnium quadrupedum subtilitatem
animi præcipuum illis perhiberi scribit, sed alias etiam animal
esse ait proximum humanis sensibus: quippe intellectum illis
esse patrii sermonis, & imperiorum obedientiam, officiorum-
que quæ dicere memoriam: amoris & gloriæ voluptatem:
imo vero etiam quæ in hominibus, probitatem, prudentiam,
æquitatem. Sed & Aristoteles elephantos sensu plurimum va-
lere asseuerat, & reliqua sagacitate ingenij excellere: & alicubi
ait elephantum omnium ferarum mitissimū & placidissimum
esse, quippe qui permulta officia & erudit & intelligat. Ita &
Strabo, elephanti, inquit, sunt natura mites & mansueti, vt ad
rationale animal proxime accedant. Vnde est, quod Plinius co-
rum opinionem rider, qui ex curis duritie ingenij arguebant
imbecillitatem. Sunt, inquit, qui subtilitatem animi consistere non vitiā quid
tenitate sanguinis putent, sed eue operimentis, corporum magis præstat.
aut minus bruta esse, vt ostendit & reliquas, bonum tergora, seias
suum oblatere tenuitatem inmeantem spiritus, nec parum liquidam;
transmitti: sic & in homine, cum crassior callosiorve excludat cru-
tis, seu vero non crocodilis & duritia tergoris tribuatur & solertia.
Hippopotami corij crassius induratis, vt inde ornentur busta, & ta-
men quadam ingenio medica diligentia. Elephantorum quoque ter-
gora impenetrabiles cernæ (alias letas) habent, cum tamen omnium
quadrupedum subtilitas animi præcipuum perhibetur illis. Alicubi
etiam elephantum inter animalia sapientissima censurū asserit,
quia frugibus videtur. Non sunt tamen omnes æque ingeniosi.
Cum enim tria sint genera, vt ex Philostrato ostendimus, pa-
lustris, montani & campestris, nonissimi hi præ ceteris sunt
eodem teste mansueti, lenes & imitationis studiosi. Sed & in
hoc genere vero simile esse videtur, vt alij alios ingenio supe-
rent. Tardi tarditatem suam diligentia superare student: Plinius
enim auctor est, certum esse vnum tardioris ingenij in ac-
cipiendis quæ tradebantur, sapientia castigatam verberibus, ea-
dem illa meditantem noctu inuentum. Testatur idem quoque
Plutarchus his verbis. Alij in elephante hæc admirantur, quæ
discens & condoceretur in theatris ostentat: figurarum for-
mas, inquam, & immutationes tanta varietate & subtilitate,
nō facile vt humana meditatione, retentione ac memoria pos-
sint æquari. Ego autem magis ex his, quos a sua natura & nulla
a disciplina habet hoc animal, motibus cum animi tum corpo-
ris, tanquam syacris & meris intellectu ei inesse animaduoc-
to. Romæ cum non ita pridem multi docerentur institutiones
admirabiles, gyroque facere explicare difficiles, quidam reli-
quis omnibus minus docilis, ob idque crebro increpatus & ca-
stigatus, deprehensus est noctu sua sponte ad lunam se exer-
cens atque discens. Ceterum examinemus modo, in quibus in-
genij illorum subtilitatem tantopere veteres celebrent. Pul-
chre in primis nouerunt, cur a venatoribus petantur: vt ex hoc
Plinij discimus: Prædam ipsi in se expectandam sciunt, solam esse in
armis suis, quæ luba cornua, alij melius dentes appellant: quam ob-
rem deciduos casu aliquo, vel senectia, defodiunt, sic ille, tanquam
Cornua defodiunt.

In Pseudo.

In milite
glor.

bus, quasi eos rei testes esse cuperet, ad rectorem suum refert. Atque isthac sunt, quae hucusque de elephantorum moribus, ingenio, docilitate ac solertia ex diuersis authoribus collegi, quibus modo cum ex diametro opponitur vetustissimum id agium, *in quo dicitur, quod elephantus differens nihil, quod videlicet dicebatur in magnos & stupidos, nihil vel tantulum saltem praedicti facit: nam praeterquam quod praecipuum ingenii laudem ita ei attribuant veteres, ut inter bruta corporis moles & formae foeditas adagio locum fecit. Ad quod alluisse videtur Palaeus Plautinus, qui herum suum elephantum corio circumtectum ait, non suo, nec plus habere sapientiae quam lapidem: & apud eundem Artotrogus parasitus Pyrgopolitem militem gloriosum vocat elephantum, quasi magnam bestiam, & quod sit stolidus & hebes:*

*Eccum adeps, vel elephantum in India
Quo pacto pugno perfigisti brachium*

Atque ita quoque Philostratus intelligi debet, dum neque elephantum, neque dentibus eius quicquam cum lyra esse dixit, neque quidem cum peritis viris, cuius hac Amphione verba sunt, quae quidem ideo Graece ponere libuit, quod in impressis exemplaribus corrupta legantur: *ἡ δὲ λύρα οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς δόντι τοῦ ἐλεφάντος*. Sic & Tertullianus elephantum vocat bestiam insulissimam.

DOMANDI ET capiendi ratio.

Lib. 4. c. 3.

Ve dormier
res capian
tur.Lib. 6. hex.
c. 5.Elephas
Eneni.

Elephas senex teste Aliano effracior est iuvene, & haud facile capitur: & minores quoque natu capere operosum est, quandoquidem a maioribus, qui eos tuerentur, non facile relinquuntur. Quam diuersis tamen modis capiuntur, ex his quae subinde recitabimus, manifestum euadet. Nonnulli Aethiopes vicini ab his villosis elephas artem superant, (inquit Diodorus Siculus) Cōstituit hoc animal cum a pascuis plenam reddit, dormitum proficisci, plurimum natura ad reliquis quadrupedibus diuersa. Non enim genu corpus sit ad terram potest, sed arbori haerens dormit. Arborem elephantis adhaerere tum attitum, tum forde plenam aduerentes incolae iuxta humum secant, ut tamen nisi impulsu cadat. Deinde sui accessus vestigia ad ea loca delent, subito abeunt priusquam bestia ad somnum redeat. Elephas vespere cibo plenus ad notum cubile profectus, omnique mole secat haerens arbori, statim nam cum ea ad terram prosteritur. Resopinus tota nocte iacet, cum se erigere nequeat. Aethiopes dic ad locum accedentes, absque periculo bestiam occidunt, tabernaculisque ibidem erectis moram trahunt, quoad animal sit abstumpum. Sic ille. Sic autem capientem Strabo meminit. Nonnulli, inquit, arbores notant, quibus elephantum accumbere solent. Accedentes itaque ex altera parte truncum recidunt, cui cum bestia inhaerens, pariter cum arbore ruit, eumque surgere nequeat, propterea quod crura continuant & inflexum eo habeant, ex arboribus desilientes illum obruant. Sed & D. Ambrosius, cum dixisset ceruicem minorem esse, quam poscat tanti corporis moles, ne ea quoque operi mages sit, quam vniuersae corporis (inquit) nec genua sit, quia rigidioribus opus fuit cruribus, quo velut columbis tanta posset machina sustineri. Calcanem uero inter incoleat, rigent cetera pedum a summo usque ad imum. Nec sicut in anchylas nos saepe imponimus, ita etiam bestia potest tanta inflectere, meritoque non voluit se, neque recubandi vsum cum ceteris animantibus potest habere communem. Fulcitur hinc inde trabibus maximis, ut in somnum aliquantulum sine periculo reflectatur, quia pedes eius nulla aruum coniunctione distinguuntur. Manus itaque veluti quaedam fulcra eorum, quibus hic usus est, parantur ingenio: feris autem & agrestibus quia nemo huiusmodi, quibus sustentari queant, fulcra subternit, hinc venit usus periculi. Namque arbori innoxia aut costas sitcant, aut in somnum se relaxant: haec nonnunquam victa atque inflexa tanto corpore frangitur: ille vero qui sese in eandem refudrat, coarctat, nec erigere atque eleuare se potest, ibique iacens interit, aut gemitu suo proditus sternerit, dum ventre ceterisque iuxta mollioribus ad vulnus patet. Nam dorsum eius ceteraque exteriora non vlla facile solent tela penetrare. Sunt autem qui propter ebur has illis insidias parent, ut arbores eas, quibus se applicare consueverint, ex alia parte, qua infrequenter usus eis sit, aliquantulum recidunt, ut reflectente se elephantus pondus membrorum eius sustinere non possit, ruinamque eis accedant. Sed si quis ista reprehendit, reprehendat etiam alitudines & adfectorum, quae citius grauem minantur ruinam, & difficilius rupta reparantur. Similiter Callistodorus seu potius Theodahadus rex scribens Honorio Romano a vrbis praefecto, ut anem elephantum, qui Romae ruinam minabatur, reflecteret, alium quoque, inquit, demissam subditi patere, corroboraret: ne illa magnitudo mirabilis solatur ruperit in ruinam. Nam & vultus ipse casus aduectus est: qui dum ingentis cubationis arte hominum succi-

sis arboribus ingentia membra commiserint, toto pondere supinati, nequeunt propriis viribus surgere, quos semel degeit corrumpit: scilicet quia pedes eorum nullis articulis instructi sunt, sed in modum columnarum rigentes, atque incurvabiles iugiter perseverant. Ibi tanta mole prostrati sunt, ut runc magis metallicos possis credere, cum se viuos aspicias non mouere. Iacent superstitibus similitudine cadaverum: mortuos putres, quos viuos esse non dubites, & more cadentium fabricarum, nesciunt locum sponte relinquere, quem suis membris potuerint occupare. Magnitudo illa terribilis, nec formicis minutissimis par est, quoad beneficium non habet naturae, quod victima animalia videtur meruisse. Sic ille. Quotopere autem musica delectentur elephantum, iam dictum est, & mox etiam dicitur. Hae eisdem quandoque perniciem affert, dum modo verum est, quod Philologus quidam, vi recitat Bartholomaeus Anglicus, scribit his verbis: Apud Aethiopes in aliquibus regionibus sic venantur. Accedunt ad deferta, ubi duae virgines omnino nude habitant, & crinibus resolutae, quarum vna ferat alucolum, alia gladium: incipiunt autem alcantare, quare cantum audient bestia veniat eas & lingit eorum mammas, de dulcedine autem carnis mox obdormit elephas, & tunc vna perforat gladio guttur, vel latus, altera vero colligit sanguinem eius quo tingitur pannus qui purpura appellatur. Alterius vero ac plane diuersae venationis scite admodum meminit Strabo, elephantorum venatio, inquit, hoc modo fit: locum aliquem purgatum quatuor aut quinque stadiis, profunda fossa circumdant, tum ingressum ponte angustissimo iungunt, deinde tres aut quatuor elephantes feminas ex manibus inmittunt ipsi in tuguriis occulti insidiantur, per diem syluestres non accedunt, per noctem autem singulatim introeunt, quibus ingressis venatores clam adieum occidunt: postea nonnulli ex domesticis ceteratibus fortissimos inducentes cum illis pugnant, simul etiam eos fame mactant. Quam vero iam defecit fuerit, auguram adaccessissimam clam descendentes, quique sui elephantis vtrum subeunt, compedes illis iniungunt, quo facto domesticos exhortantur, ut victos verberent, quoque in terram cadant postquam ceciderint, bouillis lovis illorum colla cum domesticis alligant, & ne ascensores excurrere possint, colla circumcidentur in castris vinculis imponunt, ut prae dolore vinculis cedant, & quietem agant. Nam collum circumaditus vulnus fuit atteritur. Postea agnoscens infirmitatem suam vinclis ducuntur a manibus. Eorum autem, qui sunt arate vel infirma vel exalta, dimittunt, reliquos in stabula adducunt, & pedibus iunctis iunctis & collo ad columnam validam, fame domant, deinde autem herba aut viridi arundine pascunt. Hi molestia afflicti, pabula recusant sumere: illi vero canibus eos & tympanis & cymbalis demulcent ac delinunt. Hae itaque Strabo, quae omnia similiter leguntur apud Ariannum. Rex Pegnanus etiam pulcherrimam habet capiendi elephantum rationem, ut scribit Gasparius Balbus Veneris in itinerario suo in India Orientali. In vrbis Pegu, inquit, ingens est septus, elephantum capiendi solummodo destinatum, ex arborum caudicibus confans densis, robustisque, columnarum crassitudine, iunctis non omnino conuigis, sed elephantis, ut egressum vel ingressum prohibeant, homo vero & ingredi & egredi queat. Tercio ab vrbis lapide sylua est ingens, elephantis feris abundans: quos capiendi, Rex elephantum feminas aliquot circueat, & venationis huius potestas, & quae humana sermonem pulchre intelligunt, mittit, odoriferis prius quodam oleo perunctis. Illi enim harum amore capti & illecebris, quo decurrunt, proficiuntur. Haec itaque praeterea pededatim per arborum densitatem, in qua venatores etiam delitescunt, eas quid agendum sit doceant, vrbem petunt. Interea ciuibus, ut sese domibus abdant, iamque abducos exhorlephantur, & ad vrbem appropinquare, sono aliquo edito signum datur. Haerent primo feris, iam sylvas egressi, & tanquam insidias mercentes subsistunt, tandem vero dum credunt, propinquam esse aliam syluam, iter proficiuntur, praecunibus semper famis, quae vbiad septum peruenire, per portam introiunt, sequuntur illi, & cum ingressi sunt, cataraeta portae ab aliis venatoribus in ipso septo occultatis dimittitur. Mox feminae captivitates stabula huius rei destinata, & eo magnitudine, ut singulas singula capiant, occupant, & dimissis cataraetis a feris separantur: qui ubi elusos se captosque agnoscent, praedolore infantes, duabus ternisve horis continuas sicut, plorant, augiunt, modoque in hunc, modoque in illum venatorem impetum faciunt, nocere tamen non possunt, quoad ille per columnarum septi spatia, quae propter angustiam elephantos accedunt, ut dictum est, effugit, & elephantos fallis quare in ipso stipites sapienter meto tam fortiter intrant, ut dentes suos etiam confingant. Tandem labore delassati, sudoreque madidi, necdum tamen animum deponentes, cum se ledere illos non posse vident, proboscide ori indita, tantum aquae ex corpore suo hauriunt, ut circumstantes omnes inuident. Ita delassatis rursus feminas obiciunt, singulis in stabula pertrahunt, quae cum nisi vnicuique elephantem capiant, feminas praeterea intrant, & per aliam portam exducunt, mares demissis vrbibus, cataraetis delinunt, atque vincuntur. Haec enim ille. Albertus (ex Auicenna, nisi fallor) tradit

De Quadrupedibus. Lib. I.

Nigritae
elephantos
capiunt.Lib. 16.
Elephantos
phagi.Nigritae
elephantos
capiunt.Troglodytes
elephantos
capiunt.Troglodytes
elephantos
capiunt.Troglodytes
elephantos
capiunt.Troglodytes
elephantos
capiunt.Troglodytes
elephantos
capiunt.Troglodytes
elephantos
capiunt.

dicere posse se ex sena quodam fide digno, lados facere fucias, in quas elca illicente (i. e. eius verbis), elephantum aliquando incidant, illas pum venatorum aliquis accedens si gro ostendens percussorem illum tanquam cum increpatione & violenter ab elephanto reuocet, & rursus flagellans ab altero subpercutiente repellitur. Hoc saepius iteratur, ita ut elephas tandem agnito liberatore suo, conspectu eius gaudeat: quo animaduerso aperitur ei via fodiendo, qua possit egredi de fouea: egressus sequitur liberatorem suum, eique parat. Et hoc idem grauerat, addens percussorem elephanti horribili colore faciem & caput pingere, & habui vii alieno, ne postea ab electe Plinio foueis elephas capiti, in quas decernit, inquit, aliquo proinus carceri congerunt ramos, moles deuoluunt, aggeres constituunt, omniaque vi conantur extrahere: quae de tot venatorum post abores delitescunt, ac praetereuntibus elephantis sagittas & venabula infingunt, saluti quoque miro modo de loco in locum, ut refert Cadamustus, ab vna arbore ad aliam, donec ferant elephantum, qui cum maxima mole praegraturat, nequit insidiantis idus velocissimos deuitare. Si tamen id tueretur in locis apertis & patentibus, in eis portilephantorum, qui quandoquidem nullus homo tam pernicitatis tens, sed gradatim incedens. Qui apicandi modus non omnino diuersus est ab eo, quem his verbis recitat Strabo de elephantophagiis: Elephantophagi huiusmodi venationem exercant: Elephantorum gregem per syluam delatum ex arbore aggradiuntur, clam accedentes, neruos incidunt, nonnulli eos minores tres perficiunt, quorum duo arcum tenent, & vltra proficiunt, tertius vero neruum trahit. Eundem vel similem saltem captram memorat Diodorus Siculus loco supra citato. Ab hac, inquit, regione qui occasum versus plurimum distat Aethiopes, cum elephantis cerant. Habitantes enim in sylvis arboribus & arboribus referis locis, elephantorum ingressus atque exitus ex praetatis arboribus obseruant. Multos vna insidantes non aggradiuntur, omni spe vincendi remota. Singulis iniiciunt manus, mirabili audacia fero: Nam cum incedens bestia arbori appropinquat, in qua speculator occultus lateat ex ea desiliens, manibus apprehensa cauda, pedibusque ad dextrum femur, & postis, securi quae ex humero pendet, leui manu apprehensa, neruos dextri poplitis crebris ictibus amputat: sinistra manu reges agile corpus, bellae conatus magna velocitate effugit. In eo namque certamine versatur vtriusque abscissis, quoad quia hoc facile se vertere potest, inclinatus in latus suum, in terram cadit Aethiopesque secum trahens ipso pondere, quoad animam exhalat, comprimit. Quendam elephas dolore moti, cum insidiantibus obesse nequeant, diffugiunt per campos, quoad continuis securis ictibus ab insidentibus decidunt. Tum concurrunt Aethiopes conatus, & ad huc viuens bestia posterioris partis carnes abscissas edunt. Describit & Plinius hunc eundem modum bellas istiusmodi capiendi, & Troglodytes cum attribuit, inquit: Troglodytes continenter Aethiopes, qui hoc solo venatu aluntur, arbores nouissimum speculati, extremas in clunes desiliunt. Quendam elephas cauda, pedes stipantur in finistro femine. Ita hoc e vrbis tardato proficiens, alterius poplitis neruos sent. cupia praeceler pernicitate peragis. Alii ex Troglodytis Aethiopes conterminis, ut idem Plinius testatur, tutiore genere, sed hoc praecipui vrbis iuvenes continenter, alii connixi pau conatu tendunt, ac praetereuntibus sagittarum venabula infingunt, natis sagittis interficiuntur apud elephantophagos docet Strabo: Nonnulli (ex Elephantophagiis) sagittis eos interficiunt ferorum felle tinctis. Sagittario per homines tres perficiunt, neruorum duo arcum tenent & vltra progrediuntur, tertius vero telum, quae talis est: Conducunt, inquit, mites aliquos animos occurrant, ferre praecipiant suis, dum frangunt, vireque post breui tempore ferra mitefcat: obtemperat. Quam diu insidit rector, mitem se quique exhibet, cum descendente, alii manu fecerunt seruati, alii rem percutit ferat remittit, alii mitefcat, & nati iam grandes & puli. Repetit & hoc Plinius admodum succincte. Capientur in India vnum ex domitis agens rector, qui deprehensum solitarium ab actumne a grege, verberat ferum, quo fatigato transcendit in eum, ne secus ac priorem

regit. Mirum vero visum dari, quo elephantum capiuntur, de quo nimium se Gillius ex Aliano. In Calpio lacu oxyrinchi vili-ces capiuntur, horum exempla v. seci. xcoquit, vnde ad permultos visus accommodatum sit gloriolum: nam non modo ad quaecumque applicatum fuerit, adhaerescit, sed & firmiter retinet, ut & decem diebus madefactum nunquam postea dissoluatur, & eo ad elephantos comprehendendos venatores v-
tuntur, & pulchra facinora edunt. Docet idem Alianus, quomodo Elephantum, ne in foueas incidere cogantur, aduersus venatores cum armis, tam ignibus resistentes pugnent. Insidias, inquit, quas elephantis venatores iustituerint, non eos facile latent. Nam cum ad foueam, quam contra eos suffodere venatores solent, proximi accesserint, sen naturali quadam intelligentia, seu rerum & abdita praesentione, & scientia rerum futurarum, a progrediendo vterius se sustinent, ac quam mox tinere conuerso, in venatores inuadunt, vique & impressione sese in medios insidiatores incitant, simul & eos euertere conantur, fuga, ut salutem contra insidias superiores facti adipiscantur. Id igitur temporis est attor pugna cum vero vel hominum vel elephatorum caedes & occisio sit multiplex. Huius pugnae ratio talis est. Homines quidem emines haestas & iacula intorquentes ac collimantes, ictu directo eos feriunt. Contra elephantum, hominibus si quem cecidisse animaduertierint, statim violenter & corripunt, & ad terram a se abiectum proterunt & conculcant simul & cornibus (sic enim eorum dentes appellant) tam diu profligant, quoad miserabili & referta acerrimis doloribus morte, hunc proiecium affecerint. Cum autem huiusmodi animalia inuadunt, tanquam vela ex animi incitatione quam contentissime auris, quas habent parulas, intendunt & pndunt more magnarum structionum, qui vel dum fugiunt, vel dum inuadunt, explicatis alis feruntur. Itemque promulcibus sub cornua redactis & contractis, quemadmodum rostra nauum plenissimis velis repulsi, sic elephanti vehementi impressione irruentes, multos mortales funditus euerunt. Tumque perinde ut tuba belli classium sonans, clamores vastissimos edunt. Humi porro fracturorum & g. nibus contritorum & ossibus obrutorum, rancus est strepitus, ut vel illic longissime exaudiantur: nec non septus elis oculis, naribus distrahitis, fronte disrupsa, facieque forma amissa, non vel a proximis cognitione sibi noscuntur. Iam ex his nonnulli ad hunc modum inopinato feruntur. Quamuis enim sane venatorem beluae curfus celeritate comprehenderit, praeterea vehementi impetu, hunc transcurres, genibus in terram praecipitibus actis, cornua auris radicem, aut in quippiam aliud tale compingit: ex quo retinetur, ac vix dum se retrahit, cum venator elapsus iam salutem fuga est confectus. In hac igitur pugna elephanti sepe vincunt, saepe item variis terroribus multis vincuntur. Tabam enim clangor vastum clamorem efficit, ipsique homines, insidiantes, clypeos videlicet hastis contudentes, & iularum tollentes, streptu vndique omnia circumsonare faciunt: tum vero partim in terra ignota incedentes, partim in sublimi tollentes, ac tanquam funda eum corripientes, partim ignitos rotas iaculantes, atque etiam longas faces in terram oculos magna vi inferentes & incendentes, eis haec omnia agere intuentibus, timorem affert. Vnde adeo impelluntur, excludunturque, ut interdum in foueam quam ante desolabant, decedantur & compingantur. Haec, ut ille, & iuuas, quoad modo a venatoribus in fragram actis, eandem syluam, ab ea cohibeantur: de his his verbis: Qui venandi elephantos scientiam reuerent, nobis testatur, hos insidiatione venatorum pressos, cum robore immenso, cum impetu effrenato atque praecipiti, & quoniam sustinere possent, mox, sic quidem per maximas sagittas, tanquam per ferretos excutere, eaque tanquam spicabearunt. rursus, ubi vero ipsi ex arboribus eminent, & noceriores exstant, tum omni neruorum contentione currere, tum viam insequentibus praedire: nec mirum, locum eum conuersionem tenent. Cum autem se ex insidiatione suorum conspectu eriperint, eosque maximis processibus itineris longe & retro posticos sentent, cum ex fuga recipiuntur, simul & tanquam periculo liberati, insistant ibique rum metus solitudine expulsi, ex immenso labore quiescunt: hinc ita ad cibum cogitationem memoria excitatur, iucos & hederas per arbores erraticis implicationibus serpentes depascunt, atque palmarum tenera caenamina, & aliarum plantarum adolescentiores trunt. s. Quod si rursus insidiatore ad eos propius adfuit, hic etiam iterum sese in fugam impellunt. Cumque ab his ulla viam abluunt, sole ex fuga colligentes, quietem curarum ex itinere labore habent. Insequentes autem praecipitante sole debilitati, syluam incendunt, & viam illis obstruunt: quod ipsum sentientes elephanti, se sustinent a progrediendo. Ignem non minus quam Leonem & vinctum. Haec omnia Alianus. Iam vero quemadmodum venantur capiendi rationes, ita etiam diuersimode manantur & ciuntur: sed sane potissimum, vinctis, vberibus, & blandiens, huiusmodi, tum mistic, tum alio. Dixi ex Aristotele elephantos a venatoribus elephanti defatigatos a rectoribus, quin illos insistant, saltem regi, indeque tempore mitefere & obtemperare, & quod insidiant retores, mitem se quemlibet eorum exhibere, cumque retores descendunt, ab aliis manantur.

suetudinem seruati, ab aliis suam reperi feritatem: itaque im-
miscerentur crura priora praedicti vinctulis, vt quiescant: ca-
pitum autem & natu maiores & pullos. Tradit & Aelianus Indici
elephantum, si robore aetatis confirmatus capiatur, ex feritate
egre traduci ad mansuetudinem: & quod desiderio libertatis
reueatur, ideo cedes facere, ac si vinctulis deuincitur & con-
stringatur, magis incitari animo, neque villam feritatem per-
peti: ideoque Indos variis & multiplicitibus cibariis illece-
bris cum delinire studere: illam tamen nihil de acerbitate sua
remittentem, nihilq; ab iis blanditiis miscerentem, iis precla-
re cōtemptis, pergere iisdem insectis esse. Tum Indos instru-
mento quodam musico vernaculam cātiunculam ei canere, ele-
phantem animum attendere, autemque ad audiendum eri-
gere, & suauitate illius demulceri, animi incitationem com-
primi. Tum paulatim in obiectum cibum respicere, & tamen
omnibus vinctulis mores a mansuetudine deficere. Alias etiam
idem Aelianus, quid elephantis, his verbis refert: Primo in syluam
domitores, vt mansuefacti, his verbis refert: Primo in syluam
non ita longo intervallo ab ea fossa, vbi comprehensi sunt, di-
stantem, sic eos stricte constrictos funibus trahunt, vt ne per-
mittant quidem, neque hi praecurrant, neque rursus retrahantur:
deinde certo & dimenso spatio horum quemq; ad maximam
arborem alligantes, vt ne in anteriorem partem insilire, neu
rursus admodum in posteriorem resiliere queant, neque ipsi ex
funis laxitate facultas sit ad inferendum lauriam, victus re-
uerentia & fame, horum robur frangunt paulatim molliuerunt,
quoad pristina inextinguibili feritatis eos cepit obliuio,
de manu cibum sumendum dant. Hi necesse prelii, cum
non malitiose iam, tum vero hilarioribus oculis & mansuetor-
ibus, quam essent soliti, intuentur. Horum autem qui sunt a-
tate robusti, vinctulis ruptis, cum dentium robore, tum vero
promulge de arboribus remittunt, & frangunt, vixq; sero admo-
dum partem fame, partim ciborum illecebris, partim verberibus
mansuefacti. Alii rursus vinctulis iam aetate proce-
dente confirmatos facile comprehendere queunt. Quare ad
loca fluminibus proxima (rosida enim & palustria pauca fre-
quentant) venatores profecti, eorum catulos tantum capiunt.
Hos cum adhuc aetate infirmos & teneros ceperunt, ciborum
blanditiis & assentationibus ad pacem informant, ac insti-
tuunt, blandiloquentiaque mansuefaciunt: Hominum enim
indigenarum linguam elephantis intelligunt. Breuiter perinde
illos quasi infantes pueros alunt, partim cibaria eis largien-
tes, partim disciplinas tradentes: quod res efficit, vt ipsi ad obe-
diendi facilitatem transferantur, & exuta feritate humanita-
tem induant. Haec itaque omnia Aelianus. Strabo vero etiam
Indos tradit ex capitis elephantis eos, quos nec senectus nec
iuuentus inuiles facit, in stabula ducere, & pedibus inui-
catis vinctis & collo ad columnam bene compactam, fame do-
mare, deinde herba vel arundine viridi reficere, dehinc ob-
temperare docere, alios oratione, alios cantu aliquo, vel tym-
pani sonitu delinire. Raros esse non facile mansuefactos:
esse enim natura mites & mansuetos, & ad rationales animal
proxime accedere. Facile autem mansuecere elephantos pos-
se etiam Aristoteles testatur, qui & alias inquit mites & man-
suetudini eos additos esse. Plinii verba de domandi ratione
eruditius suspecta sunt. Domantur inquit rabidi fame & verbe-
ribus, elephantis alijs admodum, qui tumultuantem catenis coarctat:
Gefnerus querendum nobis proponit, an recte hic legatur ca-
tenis, ipse interim manu plagiis, ex Aristotele, id est, inquit,
verberibus, quam vocem Plinius etiam proxime ante posuit:
alii vero viri docti scribunt non elephantis, sed elepharchis,
(vt annotauit Baptista Pius noster in commentariis suis in
quintum Lucretii) sic vocant magistros, admodum adduntur
enim magistri domandi elephantis, qui tanquam mansue-
rit illos exuere feritatem docent. Ipse autem Pius re diligenti-
sime perpena, nihil immutandum arbitrat, quādo Arrianus
& Albertus libro de animalibus octauo produunt elephantum
ferum aduentu citius mansuefacti, quod quo pacto fiat, re(in-
quit) auctores instruent. Quod elephantis alijs, non elephan-
archis legendum sit, Pliniana verba in praecedenti capite te
docere possunt. Capiuntur inquit Plinius in India, vnum ex
domitis agente rectore, qui deprehensum solitarius ab actumne &
grege verberat ferum. Concipiunt Arriani haec verba: Vehemens
inuenit mansueti cum indomitis certamen elephantis. Vincuntur
haud aegre, vt par est, feri & agrestes, fame iam ante ac siti domi-
ti deficiunt animis. Descendunt elephantis venatores, summos
pedes agrestium nihil ultra relinquunt colligant, tum mansueti
subent multis eos plerique verberibus, donec vili & fatigati malis
in terram cadant, stratorum collis laqueos induunt, iacentesque
consecrunt. Apud Plinium illa verba: tumultuantem catenis
coarctant, ne intelligas, quod elephas coarctetur catenis tumul-
tuantem: sed quod domesticus coarctetur ferum & nuper cap-
tum elephantum tumultuantem in catenis, quibus vt tradit
Arrianus pedes & colla stratorum impediuntur. Dicitio nam-
que catenis verbo illi tumultuantem additur. Haecenus
Pius, Arriani verbis, vel male intellectis, vel nimis praecipita-
ter citatis, non enim elephantis venatores descendere, & suau-

CIBVS. POTVS.

Elephantis palustribus herbis non parum affici, ostendit
Diodorus Siculus loquens de quibusdam Aethiopiae popu-
lis, Accedunt inquit ad eos ex superioribus plagis elephantis allesti
(vt quidam tradunt) fertilitate loci, palustribus suauitate: Paludes
enim miranda a ripis fluminum manant, in quibus multi varii, vt al-
ga & arundines, nascuntur cibi, quos cum degulant, libenter in his
locis morantur, conuulsi, vt plurimum nutrimenta hominum
compellunt ad alia loca fugere. Aloysius Cadamustus ait eos ar-
borum folijs viuere, indeque esse, quod arbores deessent, nam si
stipitem natura illa manu amplexi fuerint, quantumcumq; in-
gentem ab arbore diuelleret. Sed & truncos ipsos gratissimos in
cibo habent. vt Plinius & Solinus aiunt, palmasque excelsores
fronte prosternunt, atq; ita iacentium assumunt fructum. A-
mant & alarum arborum fructus, & poma potissimum, quorum
tantum deuorabat elephas ille, quem ex Goropio depinximus, poma.
vt modii quatuor excederent. Quotopere autem meloni-
bus delectentur, annotauit Hermolus in Dioscoridis. Lusitani
regis inquit Liberi, & inter alia meridia illius navigationis
miracula, melones in Aethiopia nobilissimos haberi pra-
dicant, quorum odorem elephantis sagacissimi olfactu ani-
mal, de longinquo sentiant aduolant, & quocumque excelsi
populi, & proteiatis. Christophorus Acosta gratum eis pa-
bulum esse scribit, radicem musae, vbi inquit radicibus suis in-
dicat, & ramis eiusdem: quapropter verisimile est, non tantū-
modo cū cetera pabula defecerint, radices effodere, vt Aelia-
nus asserit, sed alijs etiam temporibus tam & ipse ibid. addit,
cum qui primus ex radicibus praedā reperit, regredi, vt & so-
gregales aduocet & in praedā communem deducat. Dixi-
musq; ex eodem elephantos dentium alterum acutum ad pro-
pullandas in uias feruere, altero radices effodere, & arbores
extirpare. Cuiuslibet praeter alios cibos hoidem datur, vlti-
ma etiam meminimus. Aristoteles eodem passu modis Mae-
donos eius fumentum nouem edere posse profectur: tantum
dare tam periculosum esse: si autem aut sepe dedisse mo-
dios, in vni sequeat fati, & si dāna non plus quam quin-
quos. Oportuisset autem elephantos, vt plantis, fructibus & her-
bis vescerentur, Cardanus asserit, nam aliter probum animal
esse non potuisset, quādo quidem omnia animalia quae carni-
bus vescuntur, sunt carnis, fraudulenta, & superba
(Plinius quidem sapientissimos esse ait, quia frugibus vescen-
tur, Accedens, quod tanta molis plurimum fuisse deestruere co-
bus, vt vel perpetuo efflueret, vel animalia cuncta deestruere co-
geretur. Fuisse etiam necessarium, vt in perpetuo moru ad per-
sequendas se esse, quod tanta molis fuisse in commodum.
Seu herbas tamen cum exigui sint nutrimenti, breuem viam
fuisse effugas, vt inquit Hippocrates: quam ob rem oportu-
fuisse cum truncis arborum & fructibus velci. At his cum ter-
re plurimum admisceretur & lapillorum quandoque, ob id ne-
cessarium fuisse, vt illius corpus a talium esu haud offenderetur,
alias perperuo agrotaturum. Non igitur terra aut lapidi-
bus denotatis offendi. (Aristoteles ageti otare elephantis scribit,
si comedat terram, nisi ea frequenter vtantur, nam si frequen-
ter inquit nihil sentit mali: lapides etiam interdum deuorant.
Sic & Plinius: & terram esse in tabisum esse, nisi prius
mandant: deuorant autem & lapides.) At fructus & rami arbo-
rum cum per se aliores sint, quā vt animal effecere possent
tanta magnitudinis, quod possent illos attingere, duritie igitur
capitis proboscideque & dentibus illum munuisse naturam
ad euertendas arbores. Adiuuare & proboscideis longitudinem
ad decerpandos fructus & ramos, ne vniuersas arbores euerte-
re cogere, quod illi laboriosum fuisset, atque danosum, nec
solum ipsi, sed alijs sublatum alimento in posterum. Aelianus tra-
dit elepharchos postquam ciures euaserunt, panibus maximis,
hordeo, caricis, viuis, alijs, iunco, palma, hederaceis folijs velci.
Quod atinet modo ad potum, idem Aelianus prodidit, clare
& nitida aquae portione elephanto inimicissimum esse, & for-
ditius bibere, quam contrahere turbidam eam & forditam ei
suauissimum esse: proinde cum ad flumen aut lacum accesserit,
coetum pedibus perturbare. Huius rei causam Simocritus
adferre, quod in aqua pura suam ipse vmbriam extimescat: i-
deoque solere Indos, cum trahenda est aqua, obscurum
& illucem obfuerare noctem. Idem ait elephanti
gregarium

De Quadrupedibus. Lib. I.

gregarium affuefactum, aquae vti portione: ei vero qui ad bel-
lum cernit, non modo ex vitibus confecti, sed etiam ex oryza
dipro vino vltum insulgeri. & alibi refert portione, qua In-
dus reddantur. Vini autem potu gaudere habemus ab Athe-
naeo, qui ex libro Aristotelis de ebrietate, elephantis & Simias
vino potu inebriari prodidit. Legimus modo etiam apud Ari-
stotelem, bibi ab elephanto vini quādoque mares, quā mensura
heminas continet sex. Elephas ille, de quo diximus ex Goro-
pio, vna vice plures quam sedecim vini libras bibebat, idque
torres iterabat, vt mensuram potus a philosopho proditam fa-
cile a quatuor videretur. Sitis sunt perquam parientes, tradit
enim Aelianus sine portione octo dies ferre.

COITVS.
Partus.

Elephantus tam mas quam femina incipit inquit Aristoteli
coire anno aetatis vigesimo: Erurilus: Elephantus
quintodecimo cum lentissimum. Mas quinquē aut sex annos na-
tus superuenit inuente vere. Quod postremum Plinius videtur
reperisse, Mas inquit coit quinquē annos, femina decennium. Solinus
asertit mares ante quinquē annos, feminas ante decennium,
coitum necesse. Adeo de tempore, quo primo coitum exercent
coendi est, cum domi detentus fuerit, & seuerit: tuncque
pique etiam quiddam emittere per spiramentum quod ei se-
cundum tempore est; feminis vero cum hic idem mearus
aperitus fuerit. Arrianus quoque Venere appetere ait verno
tempore, more bouis & equae cum feminis spiracula quaedam
citica tempora ad aperta spirant. Similiter de coitu modo va-
lynces, rhinoceros, & elephas coire testatur Solinus ex Plinio,
quib; vltio loco annotauimus, aetate eis genitalia esse adiecta.
Ad quem coendi modum allussit Horatius Porphyrio cre-
dit, cum de Canida canit:
Quid tibi vis mulier nigris dignissima baris?
Indicat nimirum poetam tantae deformitatis, tantique foeto-
ris libidinosam illam mulierculam esse, vt nullus possit cum il-
la concumbere, nisi aetate, more barorum, id est, elephanto-
rum: Digna, inquit, quae cum elephantis rem habeat, non cum
viris. Hoc autem ideo dicere videtur, quod elephanti raro &
aetate coeant, & propterea deformitatem eius videre nequeat:
Addit tamen etiam intelligi posse, comparatione facta ad ele-
phantis deformitatem. Iacobus vero Crugius baros hic dici
posse putat gerulos adustus perpetuo sole valido & succulentu
phantis accepta, vt habet, inquit, commentator, qui vt magno
gaudebat, homines plebei & moribus plane impoliti, vnde &
baros amatos illos & insuauis conuersationis homines, quo-
libet hic poetam agere quis malit. Inquit autem ibi Hora-
tius:
Adeo sermonis amari
Si ferus, baros vt equis praecurreret albis.
Vbi Porphyrio baros ait fuisse maledicentissimos, & esse poe-
tae sententiam. Persius tanta erat amaritudine orationis, vt de Si-
triumphum ageret. Ita & Adrianus Turnebus Horatium de
& nigerimis digna amaribus, & rursus illa foecundissimilq;
baris, de quibus citat deinceps eundem, quem ita recitauimus,
poetae vltum: & postmodum, non perinde, inquit, placet de-
cer, tot enim interpretum consensum vereri deest, cum ele-
phantis animal sit in conditum, incompotum, informis molis,
formitae amatoris intelligimus. Albertus Magnus elephan-
tam feminam ait in coitu ledere, hoc est, se submittere, marem
feminam descendere in foueam aliquam, vt mas commodius
superueniat: praecipue vero in aqua iniiti desiderare; indeque
quoniam is & coitum per aquam facilius tollit, & post coitum
non in terra propter corporis grauitatem, sed in aqua palustri,
quod leniores nimirum sunt, aqua attollente corporis maris,
sistere feminam, clauibusque submissis insistere pedibus ac in-
uicem marem superuenientem comprimere, atque ita munere
venere fugi. Contingit aliquando, vt ait idem Albertus, ex
Aurenna, marem coire cum femina in regione, quae dicitur
Virga de Cauteyuz: quod quidem mirum videbatur, cum

alias extra terram natalem suam, hoc est, in diem, coire non so-
leant. Tum temporis vero extra Indiam in regionem Cora-
scenorum & finitimam educti coibant. Mas feminam salien-
culmo (Gefnerus proboscidem intelligere conicit, cum in sin-
gulari numero proferat: nam alibi dentes eius siue cornua bar-
bati culmos appellant) caudam eius remouit. Nugatur quidam
physiologus siue author de natura rerum, elephantos operam
proli daturus, Orientem versus pergere ad proximum Paradi-
solocum, ibique inuentam mandragoram primo gustari & femi-
na concipere. Diodorus Siculus interprete Poggio, ait elephan-
tes coire, non sicut quidam putant promiscue, sed velut equi &
reliquis quadrupedes. Quid autem per promiscuum coitum
intelligat, ex Graeco textu peti debet, quo ego destitui. Tem-
pore coitus teste Plinio (ex Aristotele) maxime effertur, & tempore
stabula Indorum dentibus strant, quapropter arceri coitum,
feminarumque pecuniam separari. Est nihilominus & pudor in
coitu, & temperantia: pudore enim nāquam nisi in abdito
coire suo loco diximus, & mas coitum triennio interposito re-
perit, vt refert Aristoteles, feminamque quam grauidam red-
didit, eandem praeterea nunquam parit. Feminam iniri dici
tradit Plinius quinis eniueque anni diebus, nec amplius, sexto
perfundit amem, non ante reduces ad agmen. Idem etiam legi-
mus apud Solinum: Biennio, inquit, coeunt quinis, nec am-
plius in anno diebus, non prius ad gregarium numerum reuer-
suri, quam vitis aquis abluantur. Cum igitur aperte & in alio-
rum oculis non coeant, sed secedentes, sit, vt quam diu in vero
gerat, non satis constet: id quod Aristoteles quoque fatetur in
verbis: Ferendi vtri tempus alij annum & sex menses, alij tri-
ennium statuunt: causa quamobrem hoc incertum sit, quod
non pateat coitus. Ipse autem philosophus naturae rerum con-
sultissimus, vtrum biennio genere aetate: Strabo mensibus, vt
minimum, sexdecim, vt plurimum, octodecim, cui Diodorus
Siculus & Arrianus assentiunt. Aelianus dubius, cui debeat sub-
scribere: biennium, inquit, genere vtrum audio; alij seque-
ntium tantum grauidas esse aiunt. Alij etiam ex veteribus Lib. 1.
octauo ad coitum anno, alij decimo parere crediderunt. Hinc apud
Apuleium lego: Er vt cuncti numerant, octo annorum onere mi-
fella illa vbi elephantum partura dispendit: quae tamen verba
etiam de canoni venis tunc ore intelligi possunt. De de-
cennali partu Plautus ait: Audiat hoc saepe vulgo dicere, solere
elephantum grauidam perpetuo esse decem annos. Ait & Plinius, In Strabo
decem annis gestare vtrum vulgus existimare. Opinio eadem
fuit, Oseerenti apud Strabonem, vbi tamen interpres proxi-
morum dragilas, id est, decennio grauefuit vtero, non bene
transiit, concipiunt decimo anno. Partus, vt Aelianus anno-
tant, in caput procedit in lucem. Partus autem teste Aristotele,
enitens posterioribus cruribus, & subdens cum dolore. Quot
vero vnicui partu pariat, alij rursus aliter tradunt. Plinius an-
malia quo maiore sunt corpore, eo minus secunda esse ait, &
singulos parere, & interea enumerat elephantos, camelos, e-
quos. Sic & Diodorus Siculus, soetum edere vnicui scribit e-
quarum more. Sed & Aristoteles singulos parere testatur, vi-
uiparum namq; animal esse. Quem locum Plinius aliter quam
nunc legitur, repetit. Decem annis, inquit, gestare in vtero vul-
gus existimat. Aristoteles biennio, nec amplius quam semel gigne-
re, pluresque quam singulos. Aduerbium autem illud semel apud
Aristotelem non legitur, quod & Scaliger aduertit: Putabam
inquit, temere addidit a librariis: adij oraculum, id est, Her-
molaum: nihil respondit: ergo Solinum consulimus; eadem
suo more reposituram fidelis plagiaris. Quid igitur tandem?
Nam si binis parentibus vna succedit soboles, necesse est ad
nihilum tandem. Non solum vero plus semel parit, verum etiam
plures singulis. Sic Scaliger, qui iam etiam dixerat, & ter-
nos & quaternos parere. Ad summum vero quaternos vno par-
tu excludere Aloysius Cadamustus attestatur. Partus magnitu-
do secundum Aelianum est instar porci integræ aetatis & iustæ Partus
magnitudinis, vel secundum Aristotelem magnitudine vituli: magnitu-
do Idem alibi clarius, bimembris aut trimembris vituli magnitudine do-
esse scribit. Plinius vero, Elephantis, inquit, vt diximus, parit
singulos, magnitudine vituli trimembris. Aelianus quodam operis
sui loco anaculum vitulum magnitudine adaequare ait: quae
tamen magnitudo impar parentibus comparata eidem vide-
tur: ait enim alio loco elephantum in quadrupedum genere
ex minimo maximum euadere; vt ex aquatilibus crocodilum,
ex volucribus, magnam Struthionem. Plutarchus in libro Vtra
animalium prudentior, &c. Latine reddidit tradit, elephanto-
rum feminas proxime vias, quo earum uisus bestias minime ac-
cedere sciunt, soetus compemis edere, sed falsus est interpretis,
cum hoc tradit, vt in melioribus codicibus legitur, id est, cer-
uorum, non elephantorum naturae conueniat: est mirus in-
terim sit elephantorum erga soetus amor, vt suo loco indicauimus.
Nugacissimum etiam esse arbitror, quod scribit author de
natura rerum, elephantem parturientem aquam ingredi vsque
ad vbera, illicque parere meti draconis, qui extra aquam pa-
rienti soetum deponeret. Marem praeterea a parente non recede-
re, propter serpente, qui inimicus sitis, sicut draco. Soetus
statim vt natus est, cernit & ambulat, teste Aristotele, & ore
fugit, non promulge. Lactant vlt; ad annum octauum, vt re-
fert Arrianus in Indicis.

annosque vitibus, elephanti crura conne-tere pluribus
 spiras adeo arte, summaque vi, ut spumantes bestias natura gra-
 uis ad casum compellat: plurimum concursu facto, bestiam
 haud facile mobilem depa-ssionem ad asuetos veru-
 pascit. Dracones puto intelligit, nā & Alianus ait Dracones elephas
 exhorrescit: & rursus: Ethiopia (inquit) dracones ad longitu-
 dinem triginta passuum progredientes generat, & nomen p-
 prium non habent, sed duntaxat elephanti interfectores
 ipsos nominant & proueniunt ad summam senectutem: item
 alibi: Apud Indos, sicut audio, graues inter se gerunt inimici-
 tias draco & elephanti. Quare dracones haud insecti imperi-
 tiq; ex arboribus elephantes ramos decerpere in passus suos
 solere in has ipsas arbores primo serpunt, postea eam sui cor-
 poris partem dimidiā, quā ad caudā pertinet, arborum foliis
 circumregunt, alteram partem anteriorem funiculi instar ap-
 pensam demittunt: eo cum accessit elephanti ad arboris ca-
 cumina colligenda, draco in huius ipsius oculos insiliens effo-
 dit, & confectum tenens, inuitato & nouo quodam laquo
 strangulat. De eadem pugna Plinius, India (inquit) fert elephā-
 tes, bellantesq; cum eis perperua discordia dracones, tanta magnitu-
 dine, ut & ipsos circumflexu facili ambiant, nexuq; nodi prestin-
 gant. Commoritur ea dimicatio: victusq; corruens complexum eli-
 dit pondere. Mira animalium pro se cuiq; praecipua solertia est, ut
 si (draconibus) rana scandendi in tantam altitudinem difficultas.
 Dracones itaq; iter ad pabula speculatus excelsa se arbore ingit. Scit
 ille imparem sibi lucum contra nexu: itaq; arborum aut rupium
 attritum quatit. Cauent hoc dracones, ob idq; gressus primum allig-
 ant cauda. Resoluit illi nodos manu. At in ipsa nare caput co-
 dunt, pariterq; spiritus praecidunt. & mollissimas lancinat partes.
 Idem obui deprehensū, in aduersos erigunt se, oculosq; maxime po-
 nunt. Ita fit, ut plerumq; eciā si fame & morborum tabe confecti repe-
 riantur. Quam quis aliam tanta discordia causam attulerit, nisi
 naturae spectaculum, sparis componitur? Est & alia huius dimi-
 cationis forma. Elephanti frigidissimum esse sanguinem, ob id & stu-
 poris praecipue a draconibus expeti. Quamobrem in annis meris
 insidiari bibentibus, arctatisq; illigata manu autem morum de-
 figure, quoniam in tantum locum defendi non possit manu. Dracones
 esse tantos, ut totum sanguinem capiant. Itaq; elephantes ab iis ebibi,
 siccatoq; concidere & dracones inebriatos opprimi, commorig, Ha-
 ctenus Plinius: ex quo etiam Solinus eandē discōdia repetit.
 Inter elephantes & dracones, inquit, iugis discordia deniq; insidia
 hoc asu preparantur. Serpentes propter sentias delitescunt, per quas
 elephanti assueti callibus euagantur, atq; ita praetermissi prioribus
 postremis adoriuntur, ne qui antecesserint, valent vltimis opus u-
 lari. Ac primum pedes nodis alligant, ut laqueatis curibus impe-
 diant gradus: facillime, sic ille, & reliqua quae Plinius & Lu-
 b-
 ind-
 itaq; cum ebibunt sanguinem, dum ruunt bellae, dracones
 obuiantur. Sic vtrumq; suis eror terram imbuit, sicut pigmentū,
 quicquid solitingerit, quod cinnabarum vocant. Sed & hoc a Plinio
 acceptum, qui milonem, inquit, vocant Graeci minium, quidam
 cinnabarum. Vnde natus error Indico cinnabari nomen. Sic enim
 appellant illi sanguinem draconis, est elephanti mortuum
 pondere, permixto vtriusq; animalis sanguine, ut diximus. Neque
 alius est color, qui in picturis proprie sanguinem reddit. Sed de hoc
 colore suo loco. Io. Tzetzes nescio ex quo, pugna illam paulo
 aliter refert, his verbis: Taprobanā maxima Indorum insula ele-
 phantos alit, & serpentes, qui omnium serpentium naturam sepe-
 rant. Elephantes aggressi, pedes eorum, ius implantant sibi: & in
 terram deiectiones vorant. Sape tamen pondere illorum obuii commo-
 riuntur. In horum draconum capitis multi pretiosissimi lapides
 reperiantur, quorum natura sigilla sunt, ita ut vni huius generis
 currum fuisse inculptum multis se videri assument, ut Posidippus
 alicubi in suis curmibus testatur. Lego item apud oblectum
 quendam auctorem de rerum natura, elephanti feminam
 parturientem, aquam ad vbera vsq; ingredi, ibiq; parere metu
 draconis, qui si extra aquam pareret, foretum de voraret: marem
 quodq; parturienti adflicere, opulaturum scilicet, si necesse
 fuerit. Ceterum Strabo dracones tradit pullos elephanti
 aggredi in Lybia, & cum vulnerant, matribus iam succurre-
 ntibus, fugere. Est & sanguis elephantis ter oris, si enim in potu
 eam hauserint, in ipso animae canali affixa intolerando afficit
 dolore. Eisdem ad potum venientes, ut Plinius ex Stadio Se-
 boso offert, in Gange India, vermes brachiis binis, sexaginta
 cubitorum, cernunt, qui nomen, inquit, a facie traxerunt, mor-
 dius comprehendit manu eorum abstrahunt. Vitis item qui-
 budam coloribus effertur, & ad nauium incitantur. Plu-
 tarchus auctor est in oratione, in qua connubilia contexit
 praecipua, qui se ad mouent elephanti, vestem claram non ge-
 rant, nec punicam, quod illa animalia iis coloribus maxime
 effertur. Et in libro de fortuna Alexandri ait, elephanti
 conspectum vitare, qui candidas vestes gestant, quod iis co-
 loribus irriterent illiusmodi beluae. De rubro colore mentio
 in sacris literis: Offenso vuarum mororumq; sanguine ad pre-
 lum a veribus accendebantur. Franciscus Vallesius his verbis
 constare ait, Persas qui elephanti vebantur in praeliis, consue-
 uisse illos irritare, postea ob oculos succo vuarum & moriatq;
 iisdem verbis innuunt, illos ob similitudinem sanguinis cen-
 suisse elephantos succis illis irritari conspectu sanguinis
 facientes. Nam dicitur, ostenderunt sanguinem, vna & mori, h.
 e. succum vuarum & mori sanguini fusulo similem. An vero vana

esse haec consuetudo, an ratione naturali fulciatur, dignum
 esse consideratione: certe multarum gentium opinione con-
 stare; pugnae feras intuitu rerum rubrum irritari, nam &
 in Hispania, qui tauros agitant, rubris tunicis indutos in for-
 proflite consuevit, quasi illos magis ita irritari sint. At qui
 quod multarum gentium constat consensione, & equum esse
 censeri esse ita, atq; ut confirmatum experimento recipere, &
 causam inuestigare, eam esse vulgus censere, quod sanguinis
 effusione prouocetur. Et vero ea causa non placet. Nam ita
 inquit, est feror sanguinis, quā ciet appetitus vindictae. Quae
 a causa est, ut sanguinis effusio phantasia, appetitum inferat via
 dicta: Hunc enim nihil nisi imaginario contemptus, vel acce-
 ptae iniuria, in animantibus quibus honoris est sensus, aut ho-
 noris illati, vel prohibitionis rei perit in omnibus inferre po-
 test. In obiectu autem sanguinis nihil horū esse videtur, qua-
 propter multo magis placet ratio illa, quā non incipit ab ima-
 ginatione, sed a propria sanguinis natura. Nimirum sanguis
 intuitu rerum rubrum commouetur, commotus, praesenti
 praecipue ita causa, ut in praeliis facile feruet. Quo ferore, ac-
 cedente eo quem praesens irritatio, vel simile est plurimum
 iras iocetere. Agitari vero ac commoueri ita sanguinem, re-
 ceptissimum est a medicis omnibus, qui proinde, ipse aut
 fundentem ex naribus sanguinem, vti in ipso sanguinem &
 res alias omnes rubras intueri, & ad carula aut nigra potius
 iubent oculos conuertere. Contra exanthematis secundum
 eum laborantes, iubent rubris indumentis operiri, atq; cu-
 biculi, in quo decumbunt, parietes, rubris tapetibus regi, vti
 rubra despectant. In illo quidem timentes, ne sanguis amplius
 agitur erumpat, in his sperantes fore, vti abundanti ad
 eum emergat. Galen. libello de subfiguratione empirica ita
 inquit: Praeterea color rubrus sanguinem expulset irritat, in-
 reliquis vero passionibus & symptomatibus ipsa etiam expe-
 rientia attestante plane inuitis & superuacaneis est. Itaq; Ga-
 lenus eo loco dicit, experimento constare irritari sanguinem
 conspecto colore rubro, causam vero quā irritetur, non dicit,
 quia arbitror, ille de Empyrica subfiguratione non differebat, o-
 pus est ergo ut a me dicatur. Hanc ego arbitror praecipue esse
 in spiritibus. Nam huiusmodi & maxime mobiles cum sint, ad-
 eo ut ab Hippocrate iocico vocentur impetum facientia, & in
 venis & in arteriis eius ipso sanguine missi abundant, faciuntq;
 eam fluxile esse, alioqui congestum, atq; ut Aristoteles cen-
 set, futurum etiam frigidum, si spiritibus calefecerit, consen-
 taneum est, eos allici splendore illo simili splendore sanguinis
 in quo voluntur naturaliter: ad oculos praecipue, quā partū
 omnium externarum maxime spiritibus, deinde & ad to-
 tam cutem accurrere, & per quamcumq; venā, aut arteriā ru-
 pturam, aut laxitatem effluere. Cum praecipue, ut medicorum
 opinio fert, spiritus vitales ex sanguine, & animales (duplices
 enim spiritus esse auctum, nisi etiam triplices) ex vitabilibus
 generentur. Omnes ergo haec substantiae, sanguis dico & dupli-
 ces spiritus, proximum habere naturam esse necesse, atq; adeo
 spirituum naturalem fulgorem cum fulgore rubro sympathia,
 ob quam illo alliciantur, se cum sanguinem commoueat.
 Sunt certe alia quam plura quae longe oculatiores habent
 sympathiae causas, in quibus tamen acquiescent philosophi, a-
 liis eundem videri desituti. Quapropter non videtur mihi esse
 haec valde lege petita. Vtrumq; vero de causa sentis, res certo
 ipsa multis neq; inuidentibus constat experimentis. Noui
 quendam, qui oculos in rem quampiam cum iure splendē-
 tem aliquid super attentius intendens, non aliter oculis ac toto
 vultu afficiebatur, ac si vino effluat, aut erysipelate corrip-
 i inciperet. Id vero quoniam non aequae accidit omnib; constat
 accidere magis, quibus sint cū sanguine spiritus agiores (ob
 haec symptomata dicit vulgus esse quibudam sanguinem le-
 uiorem) aliquid super vero accidere omnibus, nā & qui faciei
 erysipelate laborant, & qui ophthalmia, vel fistulose cruenta,
 splendoris rubri cōspēctū plurimum laedunt. Mulieres vero
 quibus pulchritudinis est cura, siquidē albula sunt, purpureis
 vultu indumentis & spectris, non solum quod specierum ap-
 temperatone apparens quidam rubor exoriatur, sed etiam ap-
 hunc apparentem inlequatur verus color incitatis spiritibus,
 ac cum eis sanguine, quae eadem est causa furoris excitandi in
 bellis, vbi alioqui est praesens ira occasio. Haec itaq; omnia
 Vallesius. Terret deniq; elephantos igitur, id quod Elephanto-
 rum Hannibalis exemplo docuit Linius, qui per ignem in Ca-
 puana obsidione exacti sunt. Quomodo autem a venatoribus
 in fugam acti incensis tandem syluis ab ea cohibeantur, suo
 loco ex Aliano recitauimus. Et Marcellinus ait: Elephanti
 magna propulsi, quos flammā coniectis vndiq; circumnecis, immo cor-
 poribus tactis, gradientesq; retrorsus, retinere magistri non poterat.
 Vattomannus tradit, cum contigerit, ut obiecto igne pauore
 icti fugam arripiant, nulla ea adduci posse, vti gradum reuocet.
 Indos enim mita arte vili buerit, in nulla magis alia re ter-
 reat. Hos enim id animal pauere, ut nulla magis alia re ter-
 reat: ob idq; visis ignibus effusissime diffugere. Et alius cū
 scribit, cum in insula Monzambich sibi cū locis ab elephan-
 tis timeret, a duce itineris monitos fuisse, ut flagrantibus fa-
 cib; bellis occurrerent, pauorebus suapte natura ignis ele-
 phantis, nihilominus vili euenisse, vti ternos elephantes nuper-
 time pullos caixas, igne minime perterrefacere poterint. In
 perterrefacere

perterrefacere nimirum persequentes, donec mortem quendam
 nacti, sese contra eorum impetum rucari possent. Recte itaque
 Strabo Gaudium Romanorum scriptorem fabulosa quaedam de
 elephantis scribere asserit, ac inter cetera, dum ait, ceteras fe-
 ras ignem fugere, elephantes vero ei resistere, ac repugnare,
 propterea quod syluam consumat.

AVGVRIA. PORTENTA.

Auctor est Flavius Vopiscus, elephanti qui Aureliano
 maiestas signum habitum fuisse, quod tunc solus omnium
 homini humi genere nato, quem Alexander Magnus
 ob linguā procacitatem interfecit iussu, pernici fuga clasplo,
 bellum moliretur, Indiam ab eorum dominatione liberaturus
 visendē magnitudinis elephantis ferus vltro se obtulit, & velut
 gem futurum portento fuit, nec fecellit euentus. Siquidem op-
 pressis Alexandri praefectis, India sibi regum assuerit, eaque
 de, cum India afflaret, regno illi relicto, cum eo componere
 fatis habuerit. Plinius tradit Aleppa mulierem elephanti
 peperisse, idq; inter ostēta esse. Lycosthenes in libro de prodi-
 giis bellis Marfilici: Et Plutarchus refert Marcello inter alia
 prodigia nuntiātum fuisse, quod infans esset natus & super-
 fles cum capite elephantis.

MYSTICA.

Dicit Eucherius elephantos, quia forma truces sunt, odore
 toris, lacubus de Vitiaco S. R. E. Cardinalis de elephante al-
 di suppetas adferente, istiusmodi desumptis allegoriam. Ceci-
 nit elephas magnus primus pater, in iuxta arbori veritatis & a-
 nullo releuari potest, nisi a modico & humillimo elephante.
 Dicunt autem qui natus animalium cognoscunt, quod ve-
 natoris arborem lateat incidunt, cum cum innixus fuerit ele-
 phas, ut qui celerat, corruit, ut nec valet lurgere, quia non habet
 in pedibus iuncturas, ut tibiis pecti flectere. Dum autem cir-
 ca ipsum alii elephantes constitantur & lugent, sed ei succu-
 rere non valent, modicus elephas seipsum illi supponit, & ita
 tem mundum exiret. Christus enim parvus & humilis, ut nos
 eleuaret, sese exinanivit, & nobiscum in foueam huius misce-
 rit descendit, suscipiens omnes defectus nostros, quos & sua
 calcaritas typus est Bedae explicanti haec Dauidica verba: Do-
 minus humilis cor inuocantissimum & castissimum. In ebore enim
 (inquit) est candor, & per candorem designatur innocentia,
 quia vbi candor est, nulla macula est: similiter vera innocen-
 tia, quia a Deo est sine macula, ut nec sibi, nec alteri noceat.
 Rustus animal illud, cuius os ebur est: castissimum est, quia
 nec cognoscit nisi vnam vxorem, & illam temperatissime, at-
 que ea mortua nunquam aliam cognoscit. Recte ergo per
 ebur designatur castitas & innocentia.

HIEROGLYPHICA.

Aegyptii (inquit Pierius Valerianus) hominem, in primis
 hil indigum, suis quippe viribus pollemem, aliorum ni-
 sibi conducendum, qui dicere tuto possit, in me est omnis spes mihi, qui
 mal hoc, imo per vnam tantum eius promulcidem, hierogly-
 phice significabant, in eam scilicet admirationem adducti, q-
 pido sufficit. Idem & regem per elephanti simulachrum in-
 per ingrediuntur, is qui maximus est natus, gregem ducit, quod
 in regibus eligendis multarum nationum & gentium mos fuit,
 habet hoc animi regii peculiare, ut genus non flectat adeo no-
 tam genua non flectere, dubio procul ostendit supplicabun-
 dom flectere vero calcanē, humanitatem, quā maxime praer-
 res, pes indicat. Nam apud Philosophos morum instituto-
 res, pes indicium est affectus illius, qui humilioribus applica-
 tur. Pene vero quem sit rerum potestas, deest quidem cum
 humanum esse, humanitatis rebus commoueri: genua vero
 flectere non oportere manifestum est. Praeterea scriptores re-
 phantos, ut diximus, serpentes inter alia significata loco suo
 disposita, terrarum orbem, prouincias & regiones pro vario

pictura gestu significare suo loco apparebit: eas vero qui do-
 mitari voluerit, viribus in primis esse praeditum oportet, abū-
 dare opibus, ut quae bello necessaria sunt, facile comparet, &
 cū ipsis prouinciis arma semper exerceat. Quapropter, ut mihi
 (inquit Pierius) videtur, natura ipsa rerum humanarum co-
 gnitionem hoc exemplo describit, quippe quae elephanti
 suis viribus optime praemunierit, & quae regē addeceant, adie-
 cerit ornamenta, moreq; & virtutes etiam regias vni illi ante
 omnia bruta clargita sit. Est autem inter virtutes regias & illa,
 quae solent alias populorum beneuolentiam conciliare, munifi-
 centia: hac ostendenda magni principes elephanto plurimum
 vii sunt, ut ex nimis antiquis, quos idoneo re loco, referemus,
 idem Pierius ostendit, & quamuis ea munificentia in numis
 tribuatur Imperatoribus, qui eos excuderunt, nihilominus si
 ad eorum quosq; animalium libertatem trahere volueris, sane
 munificos hos & liberales inuenias, siue ii curatioribus suis, si-
 ue etiam puellis, quarum amore se captos ostendere, munera
 clargiti soliti sunt: quādam enim admirandam eorum erga
 homines beneuolentiam, gratumq; in educatores animam ex
 Aliano ostendimus. Iam vero temperantiae quoq; significatio. Temperan-
 tia, aut eius qui seruare modum in rebus norit, per elephan-
 tum exprimebat. Affluens enim certa pabuli mensura, si quid
 largius opulentiae apposeris, tantum assumit, quantum
 quotidie pascere est institutus. Est illud vere regium infans
 & dementes homines euitare: quapropter idem Aegyptii ho-
 minem tali prudentia praeditum, ut nihil sibi cum stultis & fa-
 tuis esse veller, ostendere cum studeant, elephanti & capri
 hieroglyphice ponere soliti sunt. Causam picturae huius esse
 inquit, quod elephanti inspecto capro quam primum fugi-
 git, tantum est inter eos naturae morumque dissidium, ut vir-
 tus virium nullo possit pacto tolerare. Cum vero vaniloquum
 genus hominum regi cupiam despectui habitum, & sedulo e-
 uitatum ostendere curassent, elephanti & porcum adpinge-
 bant. Elephas enim porci auditu grunatu, in fugam se pro-
 pit euectigio, non secus ac genociores equi, praesertim Scy-
 thici, asinorum rudium impotenter admodum exhorrescent,
 quod exemplo Darii ostendimus. Nihil porro quicquam tam
 conueniens regi, quam dicacitatem vaniloquentiamq; ab
 adibus suis procul summouere, eamque inimicam sibi consti-
 tuere, ut adagio receptum sit, fidem regiam alterando in iis,
 quae omnino credi volumus attestari. Quia vero cornua ani-
 malium nulli maiora neque speciosiora quam elephanti, quod
 ipsa etiam de causa regem ostendit: cornua enim dignitatis &
 sablimum horum significatum habent. Hominum igitur
 Aegyptii ampliori aliqua dignitate tituloque honestatum, qui
 tamen nulla vel maiestatis vel decori ratione habita viliissima
 quaeque seclaretur, sordescit, omnes perfrutaretur, significare
 si vellent, hieroglyphicum elephanti qui mures venaretur, pro-
 ponebat, indignus quidem tam vaste molis labor. Est & illud
 regum fere omnium proprium, ut ipsi ad suam (quod aiant)
 vimbram ex paucis tantum potentiae comes additus vniuersum
 que rei merus. Elephanti autem confectionis hierogly-
 phicum esse, manifestum, si praesertim ii ad fagna limpida & t-
 quae, vnde sese tanquam in speculo contemplari queant, deducit
 pingantur, quam speciem supra modum reformidant, aut cer-
 te abhorrent & auerantur: eaque de causa torbidam omnino
 bibunt. Est & illud apud Homerum celebre hieroglyphicum
 super elephanto, ut si hominem frugi & de victus ratione soli-
 citum indicare vellent, elephanti pingent dentes suos terra gi-
 condētem. Eum siquidem aiant simul ac caducos dentes suos
 intellexerit, sponte auellere, & terra infodere. Verum ego cre-
 diderim (inquit Pierius) potius vitae suae prospicientem, quam
 victui legendum, Philippumque ipsum deceptum aliqua for-
 sitan Aegyptii vocabuli aequiuocatione. Manifestum enim est
 ex receptorum auctorum probatione, elephantos dentes suos
 nonnunquam in venatu alios arboribus excutere, scientes se
 eorum causa peti, ut ita praeda derelicta vitae ipsi suae prospici-
 ant: Et ac indicio sunt venatoribus, quoniam praesentia de-
 cidunt, eos etiam tum humo condunt.

DENOMINATA.

Elephantia serpentes sic appellant, ut quidam ex Solino ci-
 tant, quod is quem mordeant, eundem nominis mor-
 bo afficiatur. Elephantia autem, siue quod idem est Aeginae
 Paulo, inquit Hermolaus, elephantiasis & elephas, ut in Plinio
 quoque possit defecere, si ubi elephantis pro elephantia scri-
 ptum est. Est autem id ceu lepra quoddam genus, & elephanto-
 rum cui simile, crebris summa corporis parte maculis ac ru-
 moribus, rubore paulatim se in atrum vertente: iis non ora
 modo atque manus, sed facies pedes insistant, ut hinc recen-
 tiorum plerique non alios esse putent elephantiacos, quam
 quibus crura sic intumescunt, ut pedes elephantiorem habere
 videantur. Origo morbi ex arsa bile, non quidem omni, sed
 reorrida: morbus in ex pugnabilis, atque ut cancer vnius par-
 tis, sic elephas totius corporis quasi cancer existimatur. Caf-
 siodorus, cutis (inquit) animalis elephanti vlcerosus valibus ex-
 aratur,

[illegible]

nonne Gonesius Iunius & Valerius Fernandus Contigus, nimine acceperunt, restitueruntque vires; eorum in opposita via latera, qua elephantes gradum violentius interfectat concessissent, aditumque cibilerum reliquerunt. Vtrumque deinde latera illius haustus perfodiunt. Bellum quamvis in principio cetraminis fit immanis & effrata, et tamē doloris impatiens & facile in suos quoties vulnera fauciatu cōvertitur, itaq; cum elephans transiit virosque latera fuisset, rectorem qui illi infidebat, probe deinde deturbat conculcat. Examine deinde (sanguis enim illi ut imo; profuscebat) missice cœpit. Rex eo metu confectum desinit. Elephanti in suos cōversus reliquorum elephantorum aciem percutiunt. Omnes exterriti in fugam verti sunt, neque rursus viles rectorum montis aut minis in prælium compelli poterunt. Cum itaq; suis sepe damno sint elephanti, id ne fieret, Scipio propitius olim conatus est, sicuti legimus apud Hirtium: Scipio, inquit, interim elephantes hoc modo condocere facere instituit: duas inflexit acies, unam fundatorem contra elephantes, qua quasi adversariorum locum obtineret, & contra eorum frontem adversam lapillos minutos mitteret: deinde in ordinem elephantes constituit, post alios autem eam suam instruxit, ut cum ab adversario lapides missi transissent, & elephanti perterriti se ad suos convertissent, rursus ea sua acie lapidibus missis eos converteret adversus hostem: quod agere tandem sedit, videtur enim elephanti multorum annorum doctrina ususque, tamē vix edociti, tamen communis periculo in aciem producantur. Vni vero, ut alacrior animo ad prælia ferrentur, potus humanus eis indolgebatur: quod Aclianus meminit, loquens: Elephanti pugnantur non modo ex vitibus confecti, sed etiam ex oryza: factitii vini usus indolgetur. Porro fit quis eorum fortitudine cum animi, ut corporis alios in bello vinceret, is peculiari nomine ab aliis distinguebatur. Antipater (inquit Plinius) author est duos elephantes Antiocho regi in bellis viribus celebres, etiam cognominis fuisse, Aiace & Patroclum: etenim notare eat le quibus ante. Certe Carus, cum imperatoris nomina annalibus descenderet, eum qui fortissime præliatus esset in Punica acie, Suttum tradidit vocatum, altero dente mutilato. De Alexan-
de Alexandri supra dictum est. Cæterum villitas eorum in aspe-
ctu bellicis intelligi debet, nā ve Polybius scribit, in montibus, et
ve & equi, inuiles sunt. E contrario Libyem infestum est, referentem Magno, vir quos in venatione vel pugna elephantes
attulerint, cæcissimos fecerant, achymos præterea conciant: quorum id sit, inquit, argumentum, ut videretur, ut viros esse bonos, qui tam
atroci bellæ ac adverso stererint, quod mors gloriosius com-
paratur de his sit et dicitur. Cuiusmodi Cuiusmodi villitatis in bello
duplicem statuit Cælius doctus, cutis nimirum duritiem & cor-
poris molem, quod hac hostibus essent tetra, illa ictum non
admittere. Cuius (inquit) oleosis vallibus exaratur qua in ran-
tam duritiam solidatur, ut pures esse optem eam. Hæc nulla vi-
ram inmittit, nullo ferri acuminis penetrat, ideoq; Per sarum ve-
ges hæc blandam bella traxerit, quæ & nulli tædium pulsata co-
deret, & adversarios sua mole terreret. Ad hanc corporis duritiā
alludit quodammodo Plautus: Pol siquidem commixtus esset porco, in Milite
glorioſa.
vium, per viscera, perq; os elephanto viracium transmittitur. In re-
gno Mogor nihilominus frōs eorum lamine arum ferretils,
aut corio durissimo. Habeat & alium vsum in bello elephas,
in traiciendis nempe fluminibus, id quod Hannibalis exem-
plo constat. Eo enim in Hetruriam descendente, Arus vehe-
menter excrebrat, quare tantum exercitum secum trahens, e-
uitare non potuit, quin ingenere hominum ac iumentorum
dacturam faceret, quæque etſi elephanto, qui vnus ex mul-
tis superaret, emines videretur, plurium dierum ac noctum
interprete vigilis confectus alterum oculum amitteret. Ad
quod alludit Iuuenalis, dum canit:
O qualis facies & quali digna tabella,
Cum Getula decem portare bella iuſum.

VSVS IN SACRI
ficiis.

Scribit Inquit Plinius Iuba elephantis diti vota facere, cum fecine docentes, mari lustrant, sole meque orientem adoret, probe dante manus loco sursum erecta. Itaque etiam hoc animal diti esse carissimum, ut Proloemus phragate ritum fecit. Cum enim victo Antiocho veller diti honorem splendide habere, præter alia quoque patram prælio victoriani, facerent, quatuor etiam elephantis immolauit: notum namque est, turris infomis, quod nomen ei, et sacrificium illud iniustitum comminaretur, cum multis vicius esse piaculis, tum quatuor et res elephantis pro occisis fuisse.

MYSTICA.

3. Reg. 10. **A**ngelomus Monachus ad hæc sacre pagine verba; *Fecit autem Salomon thronum de ebore magnum, etc.* Solium (inquit) ecclesia sancta intelligitur, in qua pacificus noster regnans, iudicia sua facere dignoscitur, quia anima iusti sedes est sapientiæ; & bene de ebore illud factum esse memoratur, quod non ad solas diuitias intelligamus aptatum, sed quoniam elephas, cuius hæc ossa sunt, nimis castitatis asseritur, qui inter quadrupedia, & sensu plurimum valet, & temperanter miscetur foeminae suæ, & coniugis secunda non vitur. Hoc pudicis animabus decenter aptatum est, quia illæ ebur fuisse noscuntur, quæ per castitatem Christi domini secutæ sunt. Ita & Beda in explicatione horum Pfalsti verborum: *Domus eburnea, cur innocentissimum & castissimum*; in ebore, inquit, est candor & per candorem designatur innocentia, quia ubi candor est, nulla macula est: similiter vera innocentia à Deo est sine macula, ut nec sibi nec alteri noceat. Rursus animal illud, cuius os ebur est, castissimum est, quia nec cognoscit, nisi vnam vxorem, & illam temperatissime, atque ea mortua nunquam aliam cognoscit. Recte ergo per ebur designatur castitas & innocentia. Et rursus alicubi: *Ebur non ad solas diuitias, intelligamus aptatum*, sed quoniam elephas cuius hæc ossa sunt, nimis castitatis asseritur, qui inter quadrupedia & sensu plurimum valet, & temperanter foeminae suæ, & coniugis secunda non vitur: hoc pudicis foeminis decenter aptatum est.

Castitas indicata.
Psal. 44.
Innocentia.

Castitas.

FINIS.

PARA-

A Sed & doctores (inquit Angelomus ad hæc verba; *deserebantur* 3. Reg. 10. Salomoni dentes elephanti) fortes propter nitorem sapientiæ designari possint, de quibus, inquit, sponsa dicitur, *Collum tuum sicut turris eburnea*.

PROVERBIA.

Eburneis rastrois solum vertere, dicitur, qui re insigni & præclara abutitur, ut si quis eruditione polleat, in ea rebus vanis, inutilibus & famosis abutatur. Vtut hoc aduerbio Prudentius contra Symmachum;
Haud aliter quam cum rastrois quis tentat eburnis
Canosam versare solum.
Ex *ἡρακλῆος κούρη* πρὸς *ἡρακλῆα*, id est, *In eburnis* In ebore vagina, plumbus gladius. Natum ex Diogenis Cynici apophthegmate, quod ante recitauimus. Dicitur, ubi res per præclara illi adhibetur, ubi minime addebet, ut si stulto contingat diuites opes, faræ forma, genus ignauo eloquentia viro improbo, magistratus imperio. His enim rebus non modo ornantur, sed magis ridiculi fiunt. *Ebur atramento candefacere*, est genus formæ cultum atque ornatum externum inducere, quo de illud natum oblectetur magis quam illustretur. Proinde Plautina puella naturali forma præditæ, tamen ce- rullam ad oblinendas malas postulant; *Vna*, inquit, *opera ebur atramento candefacere potest*.

Eburnis rastrois solum vertere.

Cap. 48.

Locum in Martiale expensum.

PARALIPOMENA.

DE EQVIS HISPANIÆ quædam.

D locum Martialis de Bibili citatum à nobis folio 11. A. Ita omnes habent codices, (inquit Franciscus Ferdinandus de Cordona Cordubensis in sua multiplici didactica), & omnes agnoscunt interpretes, vñco excepto Raderio & Societate Iesu; is enim ex auctoritate Hieronymi Zuitæ, non equis & armis, sed potius aquis & armis notatis estiam & vultorum codicum longæua auctoritas, & tuncque selectioem; tum Biblianum Saloni flumini aquarum celebre nomen, & probatissimum Zuitæ ingenium in contrariam nos, vel nolentes traducere possint sententiam. Et quidem Mela de Hispania hæc inter alia: *Vitis, equus, ferus, plumbus, ere, argento, aurum, iam abundans*. Citat deinde alias veterum de equorum Hispanorum pernicie auctoritates, quas nos suis qualis recitauimus. Ipse vero non tam ob iudiciofissimi viri auctoritate hanc correctionem probat, non leuibus, inquit, adductis conit. Claris. Constat enim in plus satis electorem fuisse ac nobilem Saloni flumini aquis Bibili, cum e contra Bibitanos equos à nullo vquam laudatos certo sciamus. Imo neq; pernicies nimium equos gignere alto & scopulosa loca (qualem ferimus fuisse Bibili) deprehensum est, quantumvis labori perferendo aptissimi sint. Hispanos tamen equos, ut plurimum, pedum potius velocitate & alacritate animi, & corporis forma, quam robore pollere quis non videt? ac ne quid in actum reliquamus, Bibili in alto loco sitam, ac proinde non eam esse quæ hodie Calatind, ut vulgus credit, aperto ostendit Martialis ipse, cum eam altam vocitet:

Municipes Auguste mibi, quos Bibili acri
Monte creant, rapidi quos Salo cingit, aquis,
ut ex Barcyro legit Ortelius, vel (ut alii codices habent) *alto monte*, quamuis perperam in pluribus codicibus, *agrimonte* legatur: sed ego quid sit agri monte non video. Simile illi indidit cognomen, alia nimirum, Sidonius Apollinaris.

Quid cessos Seneca loquitur, & illum
Quem dat Bibili alia Martialem?

Idem Ferdinandus adductis Varronis aliorumque de Lusitanis equabus, earumque ex vento conceptione, de qua nos agimus fol. 90. & 91. huic ait subscripsisse sententiæ ex recentioribus Florianum de Ocampo non vno in loco, ac Ludouicum Viuem: Resenditum vero hanc opinionem, nimirum an equæ ibi ita concepiant, nec improbate, nec approbare refertur luxta Vagum, & quid hæc de re ipse sciret: hæc ab illo accepisse nonquam scilicet hæc se aut vidisse aut auduisse, habuisse tamen pulchram equam, quam ut melius proximis nundinis venderet, in insula quæ in medio Tago est, solum in clusisset, ut pabuli abundantia saginaretur: eamque post duos menses grauidam reperisse, cum nullus illæ accessisset admittens; Septimo deinde mense enixam esse, non quidem animal sed concretæ sanguinis informem materiam, abortumque suspicatum. Maiolus vero id pro certo retulit. Et simile quidam ex Solino (ut ait Viues) Diuus Augustinus affert de Capadocæ equis, eas nimirum affluens vento concipere, sed non hæc de causa id verum esse dicendum est: in his enim quæ fidem nostram non tangunt, sacris doctoribus (quod pace coram, dixerim) ea duntaxat fides adhibenda est, quæ iis, ex quibus illi suam desumpserunt narrationem adhibetur. Alianus tunc, quibus assentiunt Homerus & Aristoteles, qui ipsas dicit venere stimulas ad Boream aut Notum aufugere. Hanc autem narrationem primus in lucem misisse creditur, à quo ac-

cepere ceteri, M. Varro, diligens certe vir, sed qui in multis etiam (homo quippe verum non est assecutus, & id etiam suorum temporum æqualis Vergilius, hec non de Hispanis (ut Varro) de equis tamen in communi eleganter suo more decantauit. Credo tamen alterum aut utrumque illorum fabellam hanc mutuatum esse ab Homero: (Poetarum horum versus suo loco atulimus.) Fabulosum vero esse hoc totum & auctoritate & ratione & experientia pater: auctoritate quidem summi viri Aristotelis, qui hominem & equum coitu duntaxat generari ait in problematibus, cuius rei rationem reddidit quæ enim animalia vel coitu, vel sponte naturæ generantur, cum tempus suæ generationis breuissimum habeant, possunt à qualibet causa generari, quæ diuturnum generationis tempus ut decem vel duodecim mensium, ea certe vel ex coitu, vel nullo pacto (ut ipse inquit) procreantur necesse est; & hoc quia plurimis & perfectis illis quidem dispositionibus animalia hæc, quæ longo tempore in vtero perficiuntur, vtpote perfecta, indigeant. Perperam Alianus, & alii recentiores auctoritate Aristotelis ad hæc fabellam astruendum vtuntur: ille enim solum ait, equas dum equunt, ut recipiantur, cingere non in Orientem aut Occidentem versus, sed ex aduerso Aquilonis aut Austri, nec appropinquare quenquam pati, donec vel de fatigata distant, vel ad mare deueniant. Non ergo illæ Zephyrum ore excipientes, ore ingrauidantur ex Aristotele, sed potius currentes marem quæritant. Cur autem potius contra Austium & Aquilonem, quam versus aliam partem currant, nec explicauit Aristoteles, nec me assecutum esse adhuc ingenue fateor. Hoc duntaxat ex eodem auctore certo scimus: *Pastorum doctrina suatum interesse ad mare* Lib. 4. de *vine ne femine pectoris suatum, non solum si tra accidit, ut minus gen. anim.* *Aquilens, Austrius ve suatum fiat, sed etiam si eum pectoris coit, & i.* *spectat ad Aquilonem aut Austrium*. Experientia vero id falsum esse satis constat: non enim vllus vquam se hoc vidisse affirmavit: quin & nos qui aliquot ab hinc annis totum illum tractum Olyssiponensis vrbis, Hispanarum, ne dicam Occidentarum maximæ & opulentissimæ oculis perlostrauimus, nihil vquam simile ab aliquo homine, quantumvis vrbano, quantumvis rustico audiuimus. Quod autem Resendius narrat (si modo illi vera retulit hospes) accidere potuit, vel equi alicuius admittione, qui parum obliuatus flumen tranarit, vel sanguinis ipsius equæ pabuli copia saginata superabundantia, partum enim illum fuisse nec ipse hospes certo asseruit. Quod si ex auctoritate Lactantii gratissimi viri, aliqui putent credendum esse hoc, falluntur plane, is enim sic: Quod si a iama- lia quadam vento & aura concipere solet omnibus notum est, cur quisquam mium putet, cum spiritus Dei, cui est facile quicquid velit, grauatam esse Virginem dicimus? Illa enim verba non de equarum conceptu, sed ostendunt potius, quæ aperto ore auram excipientes (ut naturales asserunt) grauidæ sunt, intelligenda proculdubio sunt, neque etiam explicite id affirmaret de equis, aliquid nobis negotii faceret: sancti enim (ut alibi diximus, cum de Phænicæ ageremus) communi vulgi opinione, veluti agum curo ad hominem validissimo, quod illis satis erat, sape contra Gentes vñ sunt. Iudiciofissimus itaque auctor Trogus Pompeius, sine eius abbreviator Instinus, qui natione creditur Hispanus, hanc de Lusitanorum fecunditate equarum narrationem iure retulit, ut fabulosam, atque eius non in elegantem reddidit rationem. In Lusitanis, inquit, iuxta flumini Tagum equas vento concipere multi auctores prodiderunt: quæ fabule ex equarum fecunditate & gregum multitudine nata sunt, qui tanti in Gallia & Lusitania ac pernicies videntur, ut non immerito ipso vento concipi videantur. Hæc ille: vera quidem narrans de gregum multitudine, quæ quidem fabula causa, in hoc tamen eum ceteris omnibus lapsus, quod Lusitanos aut Calceicos equos pernicissimos esse Hispanorum omnium credidit, cum tamen certo certius sit Boticos, Cordubenses præcipue (dicto absit inuidia) reliquos omnes & pedum velocitate & corporis pulchritudine longè antecere.

Lib. 4. de vine ne femine pectoris suatum, non solum si tra accidit, ut minus gen. anim.

Lib. 4. de vine ne femine pectoris suatum, non solum si tra accidit, ut minus gen. anim.

Lib. 4. de vine ne femine pectoris suatum, non solum si tra accidit, ut minus gen. anim.

DE

DE CENTAVRIS QVÆDAM
ex eodem, addenda sententiæ
Francisci Floridi Sabini
folio 197.

Lib. 4.
Asinus au-
ros.

Cap. 34.

Hippocen-
tauros dicitur
ut discen-
tum.

Centauros etiam esse affirmare videtur Apuleius, licet du-
bitanter de Hippocentauris grauius auctor Hierony-
mus (eius verba nos suo loco citauimus) scriptis mandauit
quemadmodum & ex vetustissimis scriptoribus Xenophon
male ab aliquibus pro contraria citatus sententia; aliquando e-
nim dubitat, aliquando vero potius videtur affirmare, eius
verba hæc. *Quo fit ut maxime ex omnibus animalibus adamem
Hippocentaurus, si fuerint quippe qui tum hominis viderentur an-
te rem consulendi prudentia, tum manu artificio, tum haberent
equi & velocitatem & vires. Et ceteris. Itaque hoc sane melius est,
quam Hippocentaurum esse natum. Hippocentaurus enim arbitror
multum carere bonis, quæ ab hominibus sunt inuenta, ut si scilicet est
videndum: multis enim carere voluptatibus equis innatis, quoniam
passio is sui oportet. At ego sequi didicero, cum in equo fuero,
agam scilicet quæ Hippocentauri sunt, cum ex equo descendere, &
canabo & indur, & me quieti dabo, quemadmodum alij homines.
Quare quid aliud sim fuerit, quam diuisus Hippocentaurus, ac
vixum compositus? Insuper his etiam rebus Hippocentaurum an-
te bonam ille duobus prospicebat oculis, duobusq; auribus audi-
bat: at ego oculos quatuor contemplantur, & quatuor auribus præser-
uiam: autem enim equum manifestare hominibus multa, quæ oculis
prospiciunt, ac multa significare auribus, quæ ante auditu percepit. &c.
Ita Chylantes apud Xenophontem. Sed quid per emendicata
(ut ita dicam) si flagia huius opinionis querit auctoribus?
ipsum id tenet scriptura sacra apud Esaiam. Et oriuntur in do-
mibus eius struthiones, & palatium in montionibus eius, & e-
rit cubile draconum, & pascua struthionum: & occurrent demo-
nia, Onocentaurus, & Pilosus clamabit alter ad alterum. Ibi cuba-
uit lamia, & inuenit sibi requiem. &c. Vbi aduertendum, inquit
Ferdinandus, (quod antiquissimus quidam meus bibliothecarius
liber ante centum triginta quatuor annos Venetiis excussus,
alter legit, nimirum, & occurrent demonia Onocentaurus; ad
modum fere versionis Septuaginta virorum, quæ quidem sæ-
pius in hoc loco Onocentaurorum fecit mentionem: nam ab
eo, in quo nostra habet, & extenditur super eam mensura: ita le-
gunt Septuaginta: Et immitte super eam finitulus Geometria
deserti, & Onocentauri habitabunt in ea, princeps eius non erunt:
reges enim & magnates eius erunt in perditionem, & pullulabunt
in ciuitatibus eorum sine fine signa, & in montionibus eius: & erit
caula Sirenum & artium Struthionum & occurrent demonia o-
nocentauri, inuenientes sibi requiem: ibi nidificauit eritis, & salua-
bit terra filius eius cum securitate. Ecce tibi non vno in loco Se-
ptuaginta vitos Onocentauri facientes mentionem, quamuis
verum sit paraphrasem Chaldaum pro Onocentauris, Catis
vertere; quam lectionem Benedictus Arias Montanus secu-
tus, animalia dicit Hebræo nomine significari rapacia & fero-
cia, veluti syluestres Catos, seu potius feles, nobis (Hispanis)
Gartos montes: Verum enimvero vulgata nostre irrefragabi-
lis fides, & Septuaginta virorum maxima autoritas plus sa-
tis huic suffragantur opinioni. Quæ quidem perpena & cum
superiori, quæ illi aduersari videtur, collata, duo proculdubio
statuenda iudicant, primum, fabulosum esse, dicere centauro-
rum populos, qui ex parte homines, ex parte equi essent, aut a-
sini, rationeque & equina simul vterentur natura, vllibi gen-
tium vnquam extitisse; idque vel poetarum fuisse inuentum,
vel Thessalorum certe ab effectu cognomen. Plinius de rerum
agens inuentoribus. Fugare ex equo Thessalos, qui Centauri ap-
pellati sunt, habitantes secundum Pelium montem. Quæ de re o-
mnino videndi Seruius & Palephatus. Secundo, tenendum
dicit, tam verum esse quam quod verissimum extitisse & exi-
stere posse hodie in rerum natura Hippocentaurus, aut ono-
centaurus, id est monstra quædam, & ferocia animalia ratio-
nis expertia, quæ ex equina partem, partem ex humana con-
starent forma. (Formæ autem nomine figuram, inquit, intel-
ligo. Idque ratione conuincit, & exemplo: ratione nullam e-
nim in se monstrum hoc inuoluer contradictionem: neque
vel tantulum virgere Lucretii & aliorum argumentationes in
contrarium à duplicitate naturæ, seminis diuersitate, dispari-
tate membrorum, ætatem & partus: Non enim dupliciter
admitti naturæ, hoc enim impossibile futurum, imo vero vni-
cam naturam & formam Hippocentauri scilicet, aut Onocen-
tauri. Neque seminis diuersitatem, aut disparitatem membro-
rum obstat, sed neque ætatem, aut partus. Centauri enim, aut
cum ex partialibus equi & hominis constent forma, tempera-
ta ex vtriusque animalis vita fruuntur ætate, non enim tam ci-
to senescunt, ut equi, neque tam longo tempore, quanto ho-
mines viuunt, velcenturque vel herbis, vel arborum fructi-
bus, qui partus multis mortalium cum belluis communis est.*

A Quemadmodum ex equa & asino, vel de conuerso, mulus, ex
cane & vulpe vulpicanus, ex lupo & caneliscus nasci vide-
mus, ita monstra hæc Onocentaurus, ex hominis & equæ, seu
asine commixtione nasci posse credere par est, quemadmo-
dum & in India accidere refert Plinius ex Duri. Duris Indo-
rum quosdam cum feris coire, mistosque & semiferos esse par-
tus. Vnde bene Plutarchus in Gryllo; Quando & capri tenta-
uerunt viri & serophus & equus illudere, mulieres quoque in bestia-
rum mares inuenerunt: ex huiusmodi enim nuptijs Minotauri vo-
bis & egypciæ, & meo iudicio sphinges suppulant, & centauros
Maxime cum ex Obsequente constet, Tiberio Graccho, Ma-
liuencio Cossi. Cere porcum humanis pedibus & manibus
natum, mulierem item serpentem peperisse viuum, L. Scipio-
nem, C. Norbano Cossi, cuius & Plinius meminit, sicut & Alcipe-
partus, quæ quidem elephantem peperit, quod superius
ex equa natam, Alexandro ex muliere monstrum, quod superius
prioris corporis partes hominis, sed mortuas habuerit inferio-
res diuersarum bestiarum, sed viuentes, ex muliere quoque
vitulum natum affirmat Idorus. Sed qui multa alia prodigio-
rum partum veli exempla, Franciscum de Bonifam Lau-
nai dominum consulat. Sic fere ille. Ceterum ridicula plane
sunt, & à vero aliena quæ de ratione aut, & exemplo: propterea
quod semen humanum (ut cetera taceam) maturum est mense
nono, equinum duodecimo: quam rationem maxime facit A-
ristoteles, & exempla pleraque quæ afferuntur. Quis e-
nim dixerit Alcipe, quæ elephantem peperit, cum elephantem
rem habuisse: quis equam cum lepore, quæ leporem peperit
Quare & ipse Ferdinandus veli, nolit, subiungit. Verum ne-
cessè non est ex adulterina & nefanda commixtione natos ef-
fe Hippocentaurus asine, cum monstra hæc vel casu na-
sci, vel aliqua talis possit species, quemadmodum & sacro-
rum, vniuersis dicitur, Cynamolgorum in Ethiopia, & In-
dia, canina habentium capita, hominum cetera, ex Plinio, So-
lino, Idoro, Hippodamum qui septentrionalium quorundam
insularum accolæ, de quibus Mela. In his esse Onas qui omis
autum palustrium & auenis tantum alatur. Esse equinis pe-
dibus Hippopodas. Quem conceptis verbis fecit Plinius,
Solinus, Idorus nos, quorum etiam meminit Dionysii in-
terpres seu Priscianus in Periegesi.

Post Hippocentauri sunt, Hippocentauri, potentes
Vnde concludendum dicitur sanctos patres & IC. ita concili-
ari posse, ut qui priorem fecerit sententiam Hippocentauri
dari regem, de eo intelligendi sunt loqui, qualem descri-
bunt nobis poëtæ, nimirum, & ratione, & equi etiam natura
præditi: hoc enim quis non videt maximam inuoluer con-
tradictionem? non vero contradicant secundæ dari posse as-
firmant monstra hæc, quæ formam simul equi ex parte, & hu-
manam ex parte (rationem semper excipio), in se continent.
Sicut & secundæ opinionis auctores nullo modo concedere
voluisse credendum possibile esse gentem illam, quam tamen
monstra hæc constanter asserunt. Quod sensisse, inquit, di-
xerim Serium Grammaticum, dum ad illud sexti Æneidos
Centauri in floribus stabulant: Bene in floribus, inquit, quia ea quæ
contra naturam possunt creari, statim pereunt. Vbi contra natu-
ram, id est prodigii loco, & præter assectum naturæ ordinem
intelligendum. Esse namque monstra hæc ambigendum mi-
nime ex supra allatis, ratione nimirum, exemplo (de his que
dicit, non admissimus) & auctoritate oculorum testium, Plini-
i & Antonii Magni, cui ne spectum aliquod sub Centauri in quæ-
dam forma se videndum obtulisse credamus, sed verum potius
Hippocentaurum, argumento id erit, quod Hippocentauri
ille in vastissimis Ægypti solitudinibus visus, vnde alla-
tum fuisse Claudio Imper. Hippocentaurum, quem ipse vidit,
testatur est Plinius. Deserta enim & intus loca (sed præcipue
eremus illa Ægyptia, ut & Africana) monstruorum animam
illis Onocentauri reperiuntur, ac Satyri, ex quorum numero al-
terum in illo itinere Antonius, alterum se vidisse ipse me-
morat Hieronymus. Atque ita Esaias Propheta loco superius
adducto, Onocentaurus & Pilosus (quo nomine Faunos & Sa-
tyros intelligunt interpretes, ego vero (inquit Ferdinandus)
pace illorum, simias potius aut Cynocephalos crediderim si-
gnificari) habituros esse Hierusalem prædixit, non ex eo
quod reuera animalia isthæc illa deberet incolere loca, quem-
admodum neque struthiones, sed quod ad eam redigenda ef-
fer ciuitas quondam populosa vastitatem ac solitudinem, &
desertum potius, & draconum cubile, struthionum pascua, o-
nocentaurorum & Pilosorum sedes, quam vrbis alicuius ve-
stigia bene interpretati sunt Arias Montanus, Ribeta, ar-
que alij nonnulli recentiores. Hæc fere ille cap.
8. sæc. didascalæ multipli-
cis.

B X

Ex eodem de Monocerotote
quædam.

IDEM Franciscus Ferdinandus recitat eum veterum,
bus exceptis, Pauli Iouii & Ioannis de Hefse presbyteri Tra-
lai de Comitibus recitauimus, miratur sanctissimum æquæ
Cornua quomodo possit vnicornium, cum ipse vnicornus inter
men cetæ certus sit, non modò animal prædictæ forma; pe-
verum pleraque etiam alia vnicornia animalia, veluti boues
vnicornes Indici, de quibus Plinius: In India & boues vnicor-
nes, siliis ungulis vnicornes. Solinus, sunt præterea boues vnicor-
nes, siliis ungulis, nec bifidis. Sicut & in Aonia, quæ montana
Bæotia pars. Oppianus de tauris agens:

Solipede sunt Aonia vnum genus vnicornes
Et ex medio cornu exitioium attollunt fronte.
Boues item in Hercinia Germana sylua, quos ita descripsit
Cæsar. Cerni figura, cuius è media fronte inter aures vnum cornu
exiit cellus magis, quæ directum his, quæ nobis nota sunt, cornibus,
ab eis summo sicut palme ramique latè diffunduntur. Sunt &
asini Indici vnicornes: sunt & rhinoceroses: non ergo pos-
sunt vnicornia animalia inter generationes ferarum non in-
te quæ infirmioribus sumis iudicij adhuc laet, aliis elatioris
ingenij scriptoribus perferendum relinquere satis erit. Sic
ille. Nunc quæ de Monocerotote Iouius, & Ioannes de Hefse
scribunt, recitemus. Hic itaque in suo itineraio (quod tamen
tamen, inquit Ferdinandus, innumera ac portentosa scæter
mendacis fabulæ) de quodam agens fluio, qui à Sinai
monte quatuor dierum itinere distat, isthæc inuita & crassa
(vtriusque) Minerva (verba sunt Ferdinandus) refert. Et adhuc
hodiernis temporibus, ut dicitur, animalia venenosa in toxicant
illam aquam post occasum Solis, sic quidam bouina de illa habere non
possunt. De mane vero post ortum Solis venit vnicornus, ponens
in die cetera animalia suam potum, quod idem ipse vidi. Nico-
laus de Comitibus Venetus, venenatis rebus remedio esse
Monocerotis cornu affirmat, illudque animal reperiri in
gambis Indiciæ provincie. Paulus vero Iouius ele-
Nili orum in extrema pene Africa iacet, excelis montibus,
ac densissimis sylvis inuaniunt omnes generis belluarum
plenis abundantes idem (inquit) affirmant de monocerotote, quod
animal vnicorne à nostris appellatum, pulsi equi forma, colore ci-
nereo, subnata ceruice, hircina barba, bicornitali cornu armatum
frontem præfert, quod leuare candoreque venenæ, & pallidus distin-
tum spirat ad obviandum, hebetandæque venenæ mirificam potesta-
tem habere dicitur: cornu enim immisso, & per limphas circum-
ductis fontem exipiente perhibent, ut salubriter viuat, si inde viro-
la intercipi nequeat: cornu tamen sponte decidit in desertis reperiri
ut in ceruis accidere videmus, qui ex cunctis vitiis renouante na-
tura, vetus cornu exuunt, venantibusque relinquunt. Hoc cornu
regis impotem mensis, toxica si qua sunt epulis induta emisso sta-
tim admirabile sulcorum conuulsi proderant. Ex his duos sta-
tutus bicornitales brachiali ferè crassitudine: primum Venetiis,

A quid postea Senatus Solymannus Turcarum Imperatori dono misit:
alterum pariter prope magnitudinem, sed præcia cuspide argentea basi
insertum, quod Clemens Pontifex Massilien profectus, pro insigni
munere ad Franciscum regem detulit. Ceterum de re tantæ do-
na credentibus suadet, cum antiquorum auctorum nemo, quod
legerim præter eum Ælianum Græcum, quicquam de hac Mono-
cerotis admiranda potestate memorie prodiderit. Huculque Io-
uius. Nicolaus de Comitibus Venetus in suo itineraio cu-
iusdam meminit portento animalis (fortè illud asinus Indi-
cus, quale enim fortitum sit nomen non de hac hic auctor
licet Maiolus Rhinocerotem nominasse aliud agens dicat, Dier. Cani-
cum quo tamen aliquam videtur habere similitudinem.) Hic eni-
igitur scriptor, Mangi Orientalis India deservens provin-
ciam. Est ibi etiam, ait, quoddam animal caput habens porcinum
mille, caudam bouinam, quamvis brachio longius, color illi & proce-
ritas velut elephantis, cum quo illi perpetuum bellum, cornu illud
omni dicitur venenata rei remedio esse, quæ de causa magno est in
pretio. Vulgo certe creditur ab omnibus cornu huic vnicor-
ni dicti talem inesse naturalem vim, ut venena a cibo expel-
lat, vel potu, & ideo in magno vbique gentium æstimatione
est. Vidimus nos Romæ duo, Clementis VIII. P. O. M. B. alter-
rum, alterum verò ipsius nepotis illustissimi principis Petri
Cardinalis Aldobrandini, quæ quidem inter pretiosas viri-
utque supellectilem non minime habebantur in pretio: v-
trumque bicubitali longitudine, brachiali crassitudine. Vi-
deramus iam prius aliud Toleti in pharmacopola illius ta-
berna, cui regio munere concessum, ut theriaca solus confici-
at: quod tamen multò erat breuius, vix enim palmum cum
semisse implebat, & nigrius alius, acutæ quidem cuspidis, sed
adeo crassum, quæ parte erat rescissum, ut vix tribus posset
palmis orbis eius circumferri. Hoc verò cornu ingenue
falsus mihi est pharmacopola vnicornii non esse, talem ei in-
esse naturalem virtutem experimento se comperisse affirma-
uit, ut præsentem contra venena omnia vim haberet: quæ de
causa illud ipse sibi ad conficiendum theriaca compaue-
rat: cuius rei fides sit penes auctorem: Et quicquid sit de me-
dica asini Indici virtute, (Vnicornii enim propriè dicti cornu
haud puto talem inesse potestatem; non enim tot lauiisset
veritatis & arcanorum naturæ diligentissimos indagatores
antiquos) cornua certe, quæ sub hoc nomine circumferun-
tur, neque monocerotis neque Indici asini, sed neque rhino-
cerotis etiam esse puto, sed ut plurimum piscis potius cuius-
dam, qui in Septentrionali plaga reperitur, Monocerotis di-
cti, eo quod vnicorn in fronte maximum cornu habeat, de
quo Olaus Magnus. Monoceros est monstrum marinum,
habens in fronte cornu maximum, quo naues obuias pen-
trate possit, ac destruire, & hominum multitudinem perde-
re, sed in hoc pietas diuini numinis nauigantibus prouidet,
cum ferox sit hæc bellua, tarditas sua quam habet maximam,
præuifa timentibus eius accessum fugam concedit. Cuius
etiam piscis meminit in monocerotote Albertus Magnus, &
alii quid de piscibus copiosè tractant. Non itaque nos cir-
culatores cornua venditantes Monocerotis circumueniunt,
si huius venditantes piscis cornua: ab illorum tamen emptione
sensatus quique, si suas in cassum abire pecunias vellet, ab-
stineat, necesse est. Hactenus Ferdinandus, qui iridem pul-
cherimè examinatis de monocerotote & rhinocerotote
scriptorum auctoritatibus, num monoceros tho-
nocerotis idem sit, disputat, ut in rhinocero-
tis historia Deo concedente
apparebit.

Li. 1. c. 10.

Gg

APPEN.

APPENDIX ALIA AD HISTORIAM
de Elephante.

INTER cetera quæ habeo in museo rariora, A
fragmentum est dentis elephantini, sed longè
durius substantiæ, colorisque non ut ceteri
dentes albi, sed ferè buxi. Donabat id Vir fide
dignus, idemque aliquot editis de re medica o-
peribus eruditissimis clarissimus D. Ioannes Cecchius, in
hoc almo gymnasio professor publicus, atque archiater pon-
tificius, qui non dentis partem esse affirmabat, sed citarhum
in tam duram substantiam conuersum cum è capite elephan-

tis destillatione laborantis in dentis concavitatem (qua e-
nim capiti dens inseritur, cauus est) exciperetur, id quod
stilla ipsa instirias is non ab similes, quas brumali tempore
ex rectis pendere cernimus, immutata, mihi aliisque,
quibus cathari diuersi effectus non ignoti
sunt, facillè persuadent, ipsaque
pictura intuentibus
indicat.

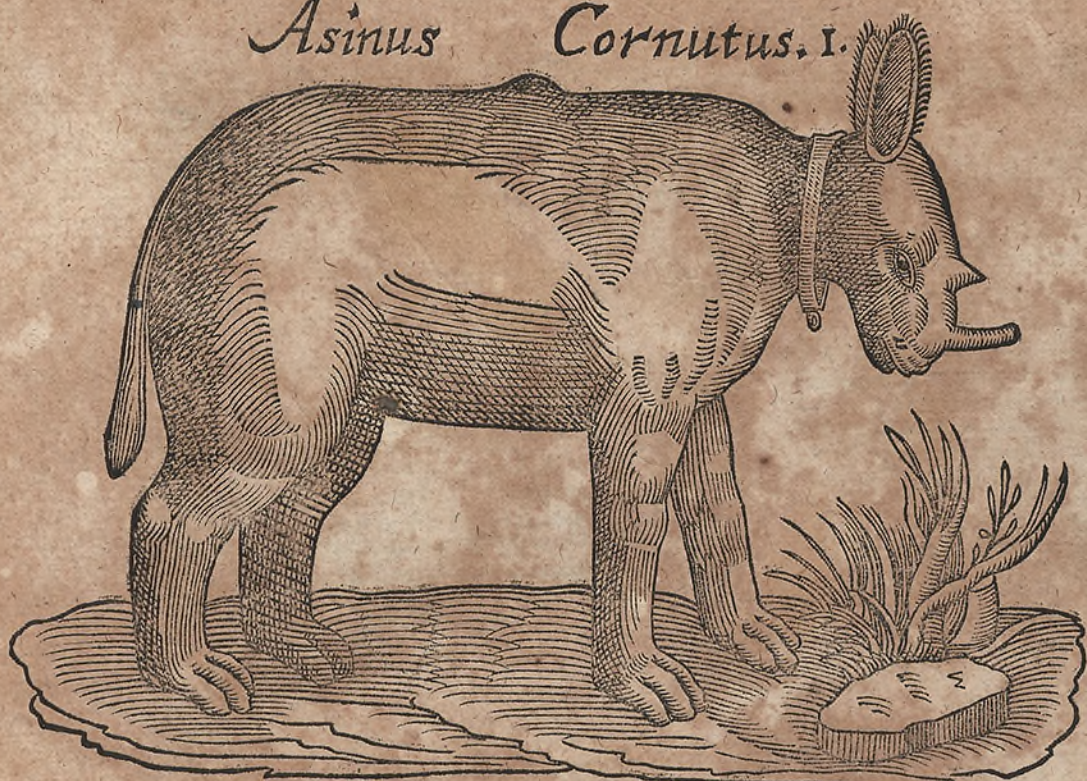
43

CATAR-

TABVLA II.

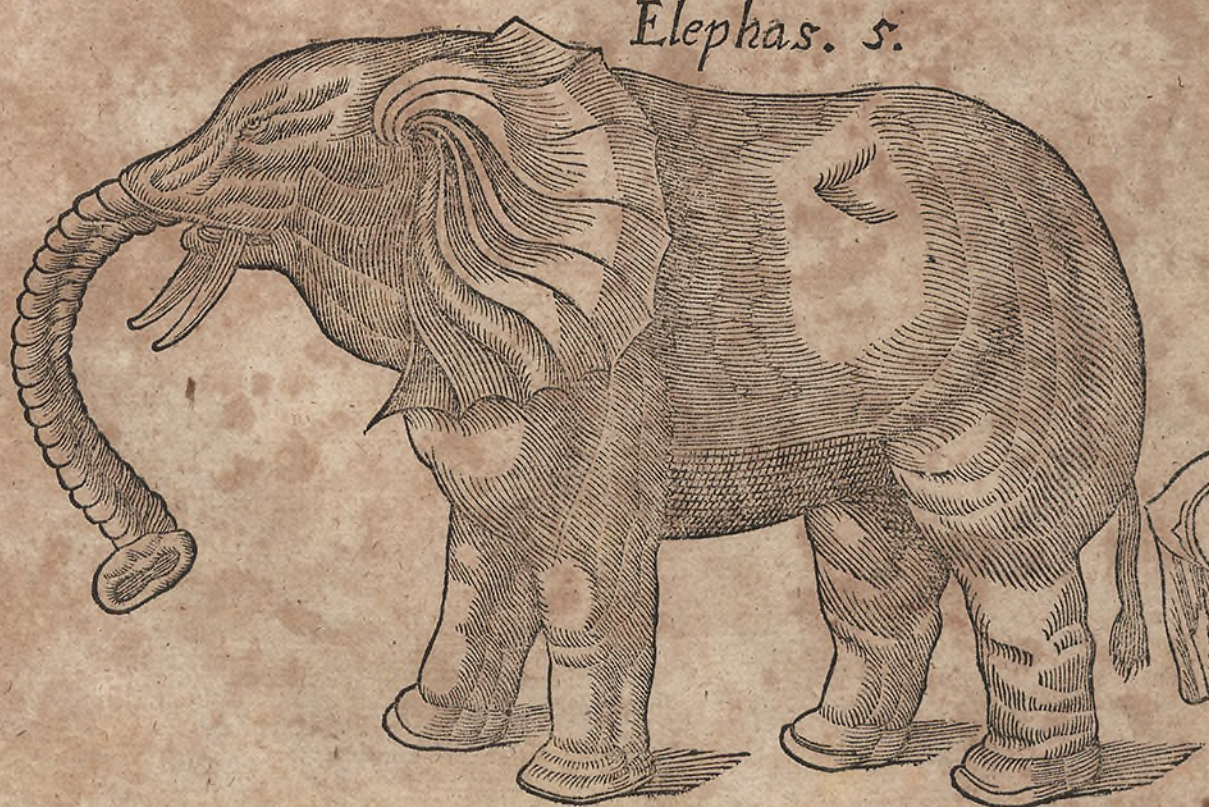
Asinus Cornutus. 1.

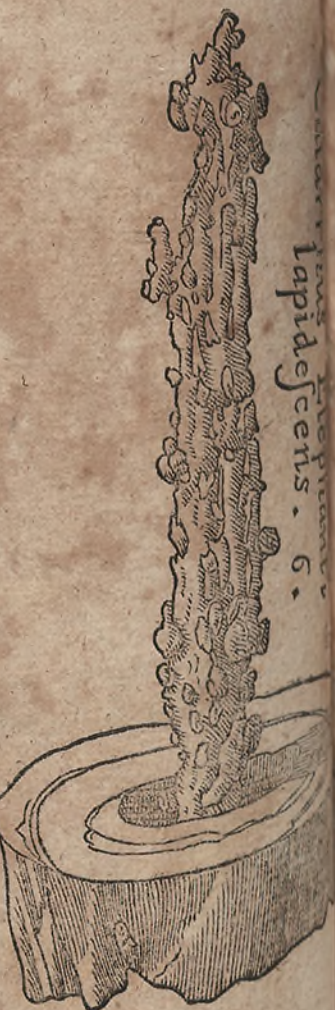
Zebra Indica. 4.

Elephas. 5.

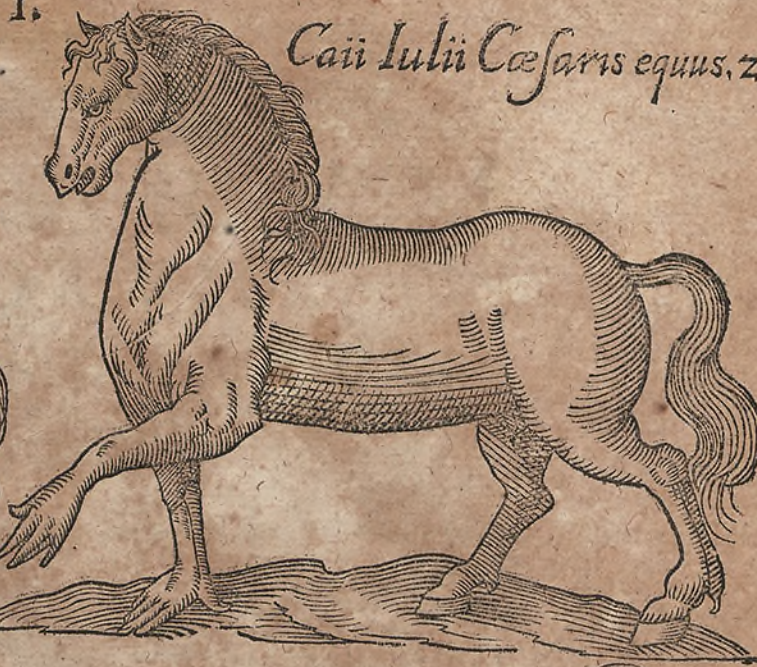
Vicorum Ducis Mantua. 2.

TABVLA I.
Equus electior, præ cæ-
teris spectatissimus. 1.

Caii Iulii Cæsaris equus. 2.

Pullus auribus pendulis. 3.

Pullus facie humana. 4.

Equus lacerata cute. 5.

Equuleus quinq; pedibus. 6.

Onocentaurus. 7.

I N D E X

Lentis exunium indutus quid significet.
156. Leonem interficiens quid portendat.
147
*A*libido, ius de coluborum Apulei & Luciani intus deo. 150. Lichen vici eius. 164. henis vs. 164. in litore bibentes & crocodilli et infidentis pictura. 155. ab eo loca denominata. 148. loquitor. 147. 156. ex eo lucrum. 140. lupi et inimici. 146. ad Lyram proter. 158. machinarii qui. 161. magnum obi. 141. mulo vehi quid. 160. mandibula de quibus dicitur. 161. ministri Desitii. 155. Medulla vs. 163. morbi. 146. mortes eius proterb. 159. de eo mulum pingere. proterb. 177. de eo mysteria portante emblema. 150. nequeare pallet. 171. neridat. remedium. 148. nimis omnes signa. 145. nomen eius cur Egypti exasum. 143. nunquam bibentes obi. 141. occidit oraculi monitus. 155. osium rursus ad ribus. 166. eum oueperrimare quid. 152. & inde. eius parvis. 145. parvi obi. 141. patientia. 144. paucis contentus. 142. & inde. apediculo immutus. 142. penis eius vs. 164. percutit & corpi ut dolorem sentiat. 147. ab eo thylogonomica. 118. ex eius pilis pannus. 15. plovirari. 165. populo diffinitio. Ellogabalis. 140. portans mysteria. proterb. 159. pretium eius. 140. de eoprobrenata. 155. propensius ad fertilitatem est. 173. de prospectu eius proterb. 161. de eoproner. 158. pulcherrimi qui. 171. Pullo cur sedere Chrispui. 153. de pullo Euangelisti conciliatis. 154. qua estate admittendus. 170. quando pane & floribus coronatus. 161. quando coire incipiat. 145. quando coronati. 165. quanto praestantiores multi. proterb. 176. quarum gentium typus. 153. ei qui comparatur. 142. qui improberunt. 171. ab eo qui cognominis acceptorem. 148. qui impotenti loco pena. 166. & inde. in eo qui mutari dicantur. 145. qui indicantur. 143. & inde. 143. & inde. qui Marti a Sarcocoris imoletur. 165. in quibus locis non sint. 141. rebus illis ubi ibidem vnu vs. 164. & sancto repositur. 155. sancto viro obedi. 155. languina vs & vsus. 164
*A*le. de Iosephi locum loci subie. 156. semper cui frigidius esse. 174. senectutis indicia. 141. septuaria eius lepelli quid. 162. eius similes alijns referre. 158. solus animalium ad harmoniam non factus. 144. species discernit. 145. percussus eius. 100. & vsus. 164. stercus agri affissimum. 166. fertilitate eius indicium. 141. sub freno currere docet. proterb. 158. subiugali quem populam indicet. 51. lupiditas. 143. lupiditas in quo consistat. 144. testium vs. 164. ex caradigra eius prodit. proterb. 111. timulus eius. 143. cum vendere quid. 161. tribunal ascendens quid portendet. 147. variobi. 141. ubi mingant. 142. ubi meliores. ibid. ubi epiphilum & pondera ameni.
*A*lveoverba temet. 144. de eo & Vario apologos. 157. veloces ubi. 141. ubi immolati. 161. vitius Patavii suspensus. 165
*S*uper A. cumbria contendere quid. 161. angularium vs. 164. vox. 146. ad vrine eius difficultate. 146. vrine eius vs. 164. vrus eius in insipientia. 161. vrus ad approbrium. 165. vrus admirandi. 166. vrus in agris. ibid. vrus ad molam & ararum. 165. & inde. vrus in sacris. 162. & inde. vrus in medicis. 163. vrus in serenate oberibus. 165. vrus in cibis. 163. vrus in bello. 165. vrus aquas amare discat. 171. eos vt equos cur diligere inbever. Antisthenes. 143. vt otiam norint. 144. vt pinguecant. 142. pictura & statu. 155. & inde. pigritia.
*A*linorum cornuorum historia. 181
*A*lini cornui Africani. 181. syphici. ibid. Indici. ibid.
*A*line cornuti figura fere descriptio & icon. 181. 182.
*A*lini Indici cornu facultates. ibid. animalia forma. ibid. amor erga fatus. robor. ibid. ges.
*A*lini Indico perpetram rives contra venena ascribit. 191
*A*lini Indici cornu viribus dictum Apollozini. 184
*A*lini Indicus unicornis est. 181
*A*linus Indicus solus solipsium unicornis. 191
*A*lini fist. Indici descriptio. 183
*A*lyfulesus & domestici apologus. 156
*A*lysi stelle & earum fabula. 156
*A*lynorum familia. 147
*A*lyssa qui di. 147
*A*lyellus & eius equinoco. 140
*A*lyei bipedes. 141
*A*lyones. 147
*A*lyonius. 149
*A*lyonius olim Christiani dicti. 147
*A*lyonius vulgo contempti. 144
*A*lyneli & eorum curru. 147
*A*lyna. 149
*A*lyni qui. 147
*A*lyni populi qui dicti. 147
*A*lym Elephanthus dare quid. 174-175
*A*lyrabe. 168
*A*lyrcanes. 110
*A*lyres fusse in pretio. 25
*A*lythes rex equorum iustitiosus. 4
*A*lythenes emendatus. 3
*A*lythensis populi diuisio. 3
*A*lyas nanus dictus. 180
*A*lyramentum ex ebora. 229
*A*lyta portorium. 63
*A*lyan maris. 150
*A*lyanitis typos. 130. ab ea simileudo. 130
*A*lygili aliquor nummicum equus & arcibus triumphantibus. 116. & inde. 117. & inde. 117
*A*lys elephante maior. 198
*A*lys equi virtus. 37
*A*lyrigarum in curru locus. 131. eorum ad viciorum studium. 129
*A*lyrigandi ars in quo confisteret. 129
*A*lyron proceritas unde. 155
*A*lyron equi. 87
*A*lyoni bus examinatus. 133
*A*lylla afina dicta. 140
*A*lyfficia de quibus animalibus dicantur. 60
*A*lyxuriantorum numus. 110
B.
*B*ACCHVS eburneus. 229. cur cornutus pinguis. 195. cur taurina facie pidus. 195
*B*aginatua allentum insignie. 106
*B*albis quid. 124
*B*alena in Tyberi Roma visa. 193
*B*alanarum ossapro unicornis. 182
*B*alia equus. 20
*B*alivus equus Achillis. 89
*B*alivum ubi proveniens. 189
*B*arrive quid. 197-216
*B*arrus. 216
*B*arrui. 197
*B*arrui. 215
*B*ecoelitus qui. 140
*B*ebodecem Roma sub Gordiano. 143
*B*ellerophonis fabula. 92. & inde inuentum. 81
*B*ella equus Pegafus quid. 40
*B*elloni de vicinorum opinio. 186
*B*ellus pro elephantino. 197
*B*ellum nigra quae. 198
*B*ellorum caele que aqua priores. ibid.
*B*elli omen. 160. per equum nigrum indicatum. 80
*B*ellucepa. 138
*B*eneficii memoria. 173
*B*enna. 119
*B*eronces equi quales. 51
*B*estiarum qui. 9
*B*ezary qui primum introdisere. 183
*B*iga quid. 119. cur Luna attributa. 86. e. quiprimis certant. 122
*B*ionis dictum. 108
*B*iufala quae. 1
*B*iythenes equus. 89
*B*ons color. 21
*B*omometum hastiludina. 293. & eorum leges. ibid.
*B*orifthenes equus Hadriani. 191
*B*osagium clarum anst. 45. arandicialia natu. 118. ad eum ab afino transcendere quid. 160. in eius corde anst. 13. eo citius avant milis. 13. cur facile per montes incedant. 45. in eo & afino avare cur ventum. 11. & equos invicem comparatur. 12
*B*os fieri indicat. 60. laborum omen est. 151. macrem rjus in electione principis Carimbibia. 107. in magno triumpho immolatus. 105. mare cur Luna attribuit. 87. eum si nequis. afinum agilo. proner. 161
*B*oues Paonii. 141
*B*oues parvi ubi. 142
*B*oues qui avato rapies. 190-191
*B*ovis Ascepiacus. 191
*B*ovis hippas. 197
*B*os Luca. 197
*B*oues Luca cur elephanti dicti. 191
*B*os Lucus. 191
*B*ovis unicorne parv. 183. 191. ex Bouille conhibet antiquos biffisse. 191
*B*outini stercoris utilitas. 164
*B*rachiola in equis qua. 9
*B*rumis. 110
*B*rutiorum numi. 110
*B*uccina in mumo Tarentinorum. 110
*B*ucephalus ex qua regione. 30. quando alio admittitur. 35. unde dictus. 191
*B*uca. ibid. eius statua. 103. eum vt regeret Alexander. 14
*B*ucephali qui dicti. 30. & cur. ibidem.
*B*ucephala urbs qua. 78
*B*ulgæ. 146
*B*ulimus quid. 146
*B*ulimus afinus accidit. 191
*B*urdo. g. Burdus. 180
*B*urdus tectoris vis. 183
*B*urdo quid. 165. ferilis steriles facit. 191
*B*urichus. g. Buridus. 113
*B*uteo in mumo Fabiorum. 148
*B*uxus afininus. 148
C.
*C*ABALLVS. 14. unde dictus. 67
*C*aballarius qui. 104
*C*aballarii quid. 208
*C*adauera suorum sepelium elephanti. 208
*C*aferia afius. 58. equitanti peritus. 208
*C*algus imperium prelagi. 61. eius equus nullum alium admittens. 32. unde dictus. 197
*C*algus. 245. elephas additus. 60
*C*agonii Patti trisepten.

I N D E X.

Apientissimi 16. melancholici quales 67	Christiani asinarii dicti	147	150
mirra pictura 107 mira altio 34. uia-	Chrylippi mors	142	
Canterius	Cicada matura	141	
Canterii qui	Cicum si asini depascantur somno torpe-	147	
Canterius in fossa cur dicatur	cunt	147	
Canterii an in iacris certaminibus cur-	Cimon equas suas sepeliuit	147	
rent	Cingula	57	
Canterius Gallicus	in Cingulis quid obseruandum	57	
Canterio rursu somnare quid	Cinnabaris quid 2. 18. unde dicta. 220. & 6-	132	
Canterius unde dictus	ius aquiuocatio	76	
Canthella que	Circus	139	
Canthellus qui Varino	Circus anni temporum imago. 136. cur cam-	136	
Cantharus unde dicti	pus dictus. 133. eius figura. 124. eius ma-	136	
Caprona quid	gnitudo ibid. 123. in numo expressus 117.	136	
Capuli cultorum eburnei	partes eius quot	126	
Cappeo quis dicitur	Circus Flaminius	123	
Capra ceruicis	Circenses ludii cur sic dicti. 127. eorum gene-	142	
Caprini capris pelli induta Iuno, ubi cole-	ra. 123. origo. 122. 135. quibus temporibus	20. 21	
batur	celebrantur	137. & inde	
Caprio pectori cur praefert ouillum	Cirrus quid in equis	115	
Capuli cultorum eburnei	Cisiam quid	166	
Carabulus equus	Clamor barbaricus	227	
Caracalla numus	Claudi Gorbici fortitudo	216	
Cardani de dentibus Elephanti opinio	Claus Penelope	227	
200	Clastrum	124	
Cardinales quando equis vehi capere	Clitellarii qui	173	
4	Clodone regis votum	65	
Chirithia princeps ut eligatur	Clotia que donata	6	
Carnedus dictum	Clota statua	104	
Carnosus unde dictus	Clegonus quid	54	
Caro nostra per asinam indicata. 154. cur a-	Chacius equus	87	
sine nomen conueniat.	Cochlea in numo Tarentinorum	111	
Carnuora que	Corax equus	89. 90	
Caroli V. equitandi peritia	Coxationes simplices per asinum indica-	152	
Carolum Ruini exacte de equi anatome scrip-	152		
psit	Cotius vita breuitatis causa	174	
Cavceres qui. 12. 4. 12. 5. eorum fabrica ibid.	Comenno qui	120	
Curpice dicti	Commodi numus	118	
Cavceres Olympici	Comiectura virorum doctorum quid possit	194	
Carpentum	Colox nauigii genus	8	
Carpentarius equus	Colobri ab equis denotati	62	
120. 121	de Coniugato infeliciter prouerb.	160	
Carruca quid	Coniugalis copula	151	
Carrizanon	Constantini numus	118	
Carthago ut adificata	Conseruationis hieroglyphicum	219	
Carrucaria mula	Conus Deus qui	85	
60	Coniugalium antiquitas	135	
Cassus equinus	Coniugalium qua	85	
Cassena equina cur sic dicta	Contemptor Dei designatus	151	
Cassidatus typus	in Contemptibiles prouerbium	158	
Cassora statua	Conuulso unde	185	
Cassori & Pollucis fabula	Copitarii	105	
Catodromus	in Corde multis	19	
Catanensium numi	Cor induratum per equum designatum	81	
Catonum nomina	Cornei cur Asina dicti	147	
Caneus eburneus	Corona in equis quid	11	
4	Coronae plica quid indicet	109	
Cantus quid	ex Cornibus bibere mors antiquissimum	195	
Celeritas per equum indicata	Cornu ex quo pocula fierent	185	
Celeris qui	Cornuum eorumdem diversitas unde. 130.	130	
Celes qui equus	non omnia cana. 199. nullam prater es-	186	
Celestem certaminis varietas	secatorem vim habere	186	
Celestem nauigium	ea que animalia habeant	199	
123	quid significet	269	
Centauri qui. 58. in Aureliorum numo pi-	tria facere quid	199	
dicti. 112. an omnino fabulosi. 92. & inde non	ut a dentibus differant	199	
esse equorum prolem	Cornu certum ebrii succedaneum	230	
quid significet	Cornipes	9	
Centimodia que	Corpora de gloria resurgentia per albos equos	79	
Centipede	indicata	79	
Cerastes unde dictus. 403. eius cornuum vis	Corui cadaver non inuenitur	217	
413	Coruus cur asinum oderit	146	
Cerere cognomina	Cossinitis fluit vis	59	
Cereales ludi	Cotyle ludus quis	78	
191	Coxendices quibus valentes	11	
Certaminum equestrum origo. 121. sacroru	ex Crano humano pocula	185	
136	Craffi mortis omen	60	
diversitas. 136. eorum sacrorum mysticus	Crafer unde dicitur	195	
105	Crescentes qui per asinam indicentur	154	
Cerua cur arripes dicta	Cribriferacea	103	
167	Crista ex pili	12	
Ceruum conficiens leo in numo Hyalensium	Crocidia quid in equo	210	
110. audite discernit. 142. cur asinam	Crocodi ingeniosi	210	
dictus 217. de eo & equo apologus. 94.	Crocodi affello in litore bibenti infans in-	155	
Lune. ascripti 87. mille Roma ad stirpe-	con	74	
dum dicti. 139. eorum velocitas. 39. vicia-	Cronippus	141	
titas	Cruca effigies in asino	124. 125	
Cervi palmati ducenti picti in domo rostra-	Cryda	124. 125	
ta Pompei	Cuculi cum Lucinia consensio de cantu	79	
Cervus volans			
Chalmus quid			
Chelidon quid in equis			
Chimera			
Chorocopi qui			
Christus acribus asinini depictus. 147. 148			
cur asina vehi voluerit. 152. mors dictus			
73.			

I N D E X.

<i>Domi semper manentis hieroglyphicum</i>	
149	
<i>Donum facietum</i>	5
<i>Draconum cum elephantis pugna</i>	218
<i>Dromanarii qui</i>	104
<i>Duratei equi statua ubi</i>	108

E

Erietatem fugiendam esse ut indicetur

L	149	
Ebor.	Eboreus	216
Eboris	aguiocincto	226
Ebur	atramento candefacere quid	230
Ebur	cur tingeretur. 228. eius dignitas. 222.	
	dissoletum. 222. ab eo mystica. 229. pro-	
	munere datum. 222. pro tributo per solu-	
	tum. 226. eo proverbial. 230. quid proprie-	
	197. usus in medicina. 229. tempore ni-	
	grefici	228
	et ubi non ibid. unde dictum	197
	ut emolliatur. 229. ut polietur. 229. g.	
	rubro, aut caruleo aut viridi colore tin-	
	gatur	229
Ebur	foffile	181
Eborarius	qui	210
Eburneus	color	220
Eburnea	porta	220
in Eburnea	uagina plumbeus g'adius, pro-	
	uerb.	230
Eburnis	rastris solum vertere quid	230
Ecclesia	per asinum indicata	174
Ecclesia	agrus albus dicta	199
Ebelidon	quid	124
Echinus	pars freni	16
Eculus		8

in Ecades foliatus et ignavus proverbium	
161	
Edra quid	11
Elandia infule eorum mira docilitas	34
Elephas ante infirrendu periri sunt.	110
adipis uti viles 221. adulteros odit	208
aneasius statua.	226
amens vbi. 212. Aethiopis ut ab Indis	
differant. 199. affectus, eorumque cura	212
216. agilitas mira. 210. alio precipientes	
211. amicos ei homini. 208. amoris e-	
rum vsu. vbi. amor ergo fetus.	208
amor muticus.	207
amor patris.	109
an aures cedant.	219
an lapides et terram impune edant.	219
an mas famina robustior	
eius anatorum. 203. antipathia cum Leone	
216. de eo nophibegma. 220. aquam ti-	
ment. 205. aquam turcidam amat. 211.	
ab eo anguria	212
aures eius quales	209
bello apti sunt	227
belli peritua. 211. beneficii memoria. 211	
cadavera suorum peliunt. 208. car-	
eorum qualis	221
caput cur deforme. 202. eorum capitis	
208. choreas in theatro ducunt. 211	
eorum cibis.	214-215
cicutes ut captant feros. 213. clementia	
eorum erga homines. 207. elicta eorum	
qua. 224. in coitu pudor. 209. 215. color.	
199. confecto arietate ab infamia iolatur.	
217. conuincuntur humano more.	211
cor eius non est duplex	203
in corde os habet	203
cornua defoliant	210
de curru flexi opinion. examine. 202.	
ei culicem conferre quid.	220
cur aquam timeant. 205. cur diu viuat.	
217. cur dentes suos sepeliunt. 219. cur	
pulos in curru infirmior premittant.	
220. de eo et auditor hoc opere agat. 197.	
cur domentur. 197. cur bello viles. 225	
cur communes hofes disti	225
cur angustiani dicti	201
cur probos prominent. 201. cur plan-	
tis videntur.	215.
cur frindus vsei voluit natura 217. cur	
in India et Africa	204
enfidunt reges.	211
estis eius an pilula	202
cisti duritia	202
curtus eorum quibus concesses	226

ab eo denominata 210
eius dentes quales 199
dentes, an cornua irid. dentium magni-
tud. ibid. f. rurs. ibid. vtilitas. 200. de
opinio Cardani 199
exerti an matetur 199. differentia eorum
pene loca & mores 198
descendi promptius 210
& diuinatio. 208. domandi & capien-
ratio. 212. ad eo emblemata 220. eius en-
comium 197. erga rectore gratitudo 206
felix situs 203
vis 221. ad ea. ficti in bello 224. fini v. rurs.
221. foribus delectatur 211. frigidus im-
patientes sunt 26
finamibz sunt 211. 222. furient tempore
coitus. etiam ferens homini amicus. 212
furoris curatio 216
genera eorum quot, & eorum differen-
tia. 198. genitalia 203. gloria cupiditas
209. grassissimi in spectaculis 221. gressus
216. differentia eius pro arate. 216. homi-
nes malos à bonis dignoscunt
honor & pretium 203
icon. 219. icterus vis. 221. ignem timent
219. ignominie vindicta. 206. immolari
225. Indacorum duo genera. 198. Indi vi-
à Mauris differant 198
Indus non curat culicem.
eorum ingenium 209
210. eius integra descriptio. 203. inui-
cent pugnant.
legunt & scribunt. 211. libertatis amor
207. iustitia. 208. lingua exiguu. 201
cur linguam patrum intelligunt 204
linum & solem ardant 209
Lybica Indorum ferre non possunt. 198
Lychnos dextera & sinistra ferentes 132
olla, pro vinctu 186
magnitudo 198. 199
Et iude mandibula superior sola mouetur
200. mamma ubi. 203. & de ibid.
manus que
à matre coitu abstinent
maximi & optimi ubi
medici sunt. 211
memoria. 207. os ubi 203. mortuorum fan-
guine visio ad bellum incitantur 218
muliere natus 218
murem timet
eum ex mulca facere quid
mulcæ amant 212
de eo mystica
mulcæ apia 212
muræ pugna 206
natura mitesse est 215 ne suis sint damno
225 non emel parere 216
non capit murem 221 nascuntur cur peran-
tur 219 noxia ibi nascunt 211 occidit mi-
les vnos 225 eos odit equus 58 olim Eu-
ropa incogniti 223 pabuli conserui quan-
tatem agnoscit 224 parentes veneran-
tur 208 parandis modus 216 partu ma-
gnitudo 216 patria amanissima est 189
pedum eius constitutio 197 203
pedes anteriores cur robustiores 203
populi & regiones eius abundantes 204
& iude porcum timet 218
eius porci 215 pretium 197 cum prius lo-
culca pariet 221
de eo problema 210
probreare accipitur 227
eius prauanus quid 201
proboscis descriptio & usus
proboscis ut à retro suis differt 201 prob-
oscibus vis 221 vtilitas 215 promissa in
Cæciliorum numo 206 pudor 206 puel-
las amat 207 pugnat grati 218 pugna cum
rhinocerot 217 cum dracone 228 cum
milibribus 222 & tauris ibid. cum tauris
cum rhinocerot ibid. quaspartes eius
cibo gratores 121 que loca ament 304
quandiu verum gerat 215 quando inci-
pian coire 215 quando hominem timeat
quando primum. Rome pugnat 212
quando primum. Rome vici 221 quando
visi Romani 223 qui primus eos in trium-
pho duxerit 112. 222. quibus coloribus vi-
sis traicuntur 218 quo loco coant 215 quo
loco corpora leu facile occiduntur 202

quot annos vivam	217	quot pariat	216
regnum porrendit	218	reges cognoscit	210
210 regem adorare docentur	310	religio	209
209 eius robur	206	eum Roman situe-	
runt	222	enclitico digno	199
sit	216	pacis	215
societis cum genere humano	209		
si lipem offerre proverb.	211	contrares	
stratagemata	224, 225	eos sub alis abse-	
dere quid	221	his generis animal est	198
suis sepe fuisse damno	22	4 tauris	191
suis est	218	testes cur intus habeat	203
timent	191	218	triginta duo Ro-
ma sub Gordiano	139	cum eis triumph-	
re varii	110	205	turres inter
214 ubi bello apud	207	ubi aurib. care-	
ant	102	velocitas	217
cum venatoribus			
pugna	213	vinum amant	215
vis inpro-			
buicide	201	unde dictus	197
216			
visus in bello	222	visus in cibo	207
medicina			
221	visus in sacrificijs	225	visus in pecti-
culis	222	visus ad trauiticos	225
222	visus in triumphis	222	vis accensis fac-
capitulum	214	vis arbores extirpit	211
vis arbori harenis	212	vis per a-	
quam incedat	206	vis ad bellu infirma-	
224	vis bestia in	ultissima dictus	213
vis carponem	215	206	vis capiant
Nigrite	213	vis calorem vitent	211
vis er-			
rua flectit	201	vis domentur	214
vis cur homines timeat			207
vis fossas transiliane			211
vis flumens tranent			212
vis incientur ad pugnam			225
vis iniurias vindicent			207
vis inuites in bello reddantur			214
vis lebetem re	191	vis cini fecerit	212
vis manifestant			214
vis in Pegu	213	vis capiantur	207
vis pugnet amant			207
vis sagittis interficiantur			201
vis suis inimica			210
vis venatorum insidias fallant			215
vis fisco capiantur			223
visitas eorum in bello			207
Zelotypia	206		
209			
Elephas Aiax dictus	217		
Elephas mons	197		
Elephas marinus	197		
Elephas poculum	ibid.		
Elephant agogus	210		
Elephant arches	ibid.		
Elephant archia	ibid.		
Elephantia erpentes qui	ibid.		
Elephantia morbus	ibid.		
Elephantine	ibid.		
Elephantia mulier	ibid.		
Elephantistes	211		
Elephantophagi qui	211		
Elephantophagi qui elephantes capiant	213		
Elhogabali nomen	110		
Emporitarum numi	207		
Empusa onocle dicta	148	unde dicta	
ibid.			
Enallifabula	90		
Enceladus equus	89		
Eniochus	11		
Ennylenio confectus quid significet	138		
Enoplia salatio	227		
Enjes eburnei	89		
Enus equus solis	57		
Epiphium qui	41		
Epona que	90		
equa alba cur in magno honore apud Tar-			
raeos	90		
Equis ne an equus celerior	39	an ex venio	
conspiciat	43	in certaminibus celebra-	
ta que	39	in ea conceptus signa	
cur Scythie in bello utantur	131		
currendi promptitudo	44		
facile pariant	41		
gravidam an coitum patitur	62		
inba superbiunt	35	leporum peperit	
libido earum quibus	41	matrices	
quales esse debent	24	optima ubi	173
qua Phindola	108		
in pregnantibus quid obseruandum	44		
pro virgine mactata	63		
que cantum amant	43		
quantum vitro gerat	42		
quor			

I N D E X.

quos asinos recipiant. 145
quorū unūquoque sufficiant 145
in iacris certaminibus usum fuisse 131
seipsum amat 32. steriles uero concipiat 132
ros asinos admittant 32
Equis abhorret & feruili 35. abolutissimis
qui 14
Equi Aethariaci. 2.4. Achuii ibid. Aegyptii
ibid. Aethiopici ibid. Africani ibid. Ala-
nici ibid. Argentinii ibid. Anglici ibid.
Apmiui ibid. Apulii ibid. Arabes ibid. Ar-
cadici 25. Argolici ibid. 20. Armenii ibid.
Astures ibid. Attici 8. Barbary 8. Brito-
tones 25. Burgundiones ibid. Buriici ibid.
Callaici ibid. Calabri ibid. Cappadoces
ibid. Celibey 25. Chalandrii ibid. Chari-
nii ibid. Cilicenses ibid. Colophonii ibid. Cor-
sici ibid. Cretenses ibid. Cyrenatici ibid.
Daetici ibid. Doracenses ibid. Elei ibid. Elan-
drii 8. Epei 2.6. Epidaurii ibid. Epitrici
ibid.
Erembi ibid. Flanarici ibid. Frigifici ibid.
Frisibid. Gallici ibid. Gelanii ibid. Gel-
drii ibid. Germani ibid. Geritici 27. Ge-
rultii ibid. Graeciani ibid. Helnerii ibid.
Hetrusci ibid. Hirpini ibid. Hispanii ibid.
10. Hollandici ibid. Hunnicenses ibid. Hun-
garici ibid. Iberi ibid. Indi ibid. Iones ibid.
Insulbri ibid. Isthii 10. 27. Italici 2.7. Lu-
lacienses ibid. Libeyi ibid. Ligures ibid. Lydi
ibid.
Lusitani ibid. Manniani ibid. Massyli ibid.
Mauri ibid. Maxaces 28. Medici 2.8. Me-
napii ibid. Mofci 2.8. Murebici ibid. My-
8. Nubetzi Nafamones, Neapolitani ibid.
Nigriti ibid. Niskii ibid. Norwegici 2.8.
Numidici ibid. Odrifii ibid. Oebastitii
Panthi ibid. Pellaci 30. Persici ibid. Phar-
salici 30. Phasiani 30. Pijaci 30. Poloni 8.
Plybi ibid. Pygmaeorum ibid. Roemani ibid.
Sacei ibid. Saportiani ibid. Samarici ibid.
Sardi ibid. Sarmentici ibid. Scenitici 30.
Secetii Sergethii ibid. Siculibid. Sicani
ibid. Syenes 32. Syrii ibid. Sueci ibid. Thu-
rentini, Tanarii, Tartarici ibid. Theffalici
ibid. Thracici 32. Turingi ibid. Turcici ibid.
Tyrrheni ibid. Veneri ibid. adorationes
gaudent 37. admistratus qualis esse debeat
23. admistrari semen quale esse debeat 24.
admistratorium vicius 42. admistrus qui
Ciceroni 40. adornatus super 35. agro-
rante signa 67. areus 8. ante Cynifca 108
& aliorum ibid. ante diuersos prolocu-
tione 45. ante generationi apta 41.
ante uer cognoscere 12. ante signa 45
aegres qui 21. afflicti externi 70. inda-
ginales qui 102. albis cur oculis sit 103.
albis cur triumphare 105. albis percure-
re quid 94. alere quorum sit 34. alienos
ferre nuntio 32. aliquando eotianum cum
esse 100. alphyronici 22. amicitia erga gal-
latis 58. cum otide ibid. amor erga ferus
31. amor lasciuus erga dominum 34. an-
sel habent 31. an habeant talos 11. an ho-
mo falacior 41. anhelitus uis 100. anatome
uere exactissima 41. quo scripta 13. animi
fortitudo uidet 17. animosus 35. animi
sensio non perditur 33
ante animi procedentiam 64
de eo apologi 9
& inde. apiosus quis 69
aqua & balnea amata. 32. Aquila cur di-
tius 37. asini rudium horrent 146. ab eis
ad asinos; prouer. b. 169. eius asinorum, or-
thopnea, dolor cordis 69. ei aureum pul-
uinari substratum 5 auribus indicat quis
audire 32. anxiegitia uis & c. 99. al-
balnea cur diu debeat 9. balsani qui 19.
eorum ad bellum apitridio 100. bellio-
est 60. bello aprium esse 2.1. & cur bellio
insistit 54
bellico uer utamur pro pompico
belliciorum, iexu obtrunatu
bellici signa 104
blande tractandum esse 5
& inde cum bone comparantur
celestes sue sidera
cephalini
cerulei celeres 17
Caesari qualis 20

[illegible]

INDEX.

Hofites in quadrupeda inmutati.	64	Lactis differentia	163	135. miscellanei qui 136. natalitii 136.	118
Humanitas Alphonsi regis.	150	Lactuca asini	148	ostentationis 139. Persici qui	118
Hyane Roma decem sub Gordiano.	121	Labiis	75	plebei & a quibus editi 137. plebei toti	137
Hyelenium numus.	110	Lalico quid	167	qui 137. celatum 122. Romani qui 137.	137
Hypoglosson.	77	Lamina ardens quale tormentum	8	Romani toti qui 137. qui equis flectant.	137
Hypophesum.	77	Lampon equus	90	genera 122. qui in provinciis celebrantur	137
Hypotaecos.	158	Lampus equus diei 189. equus Hectoris	90	tur 133. scenici 124. seculares 137. fauisti	137
Hyslinx.	125	90.	125	les qui 122. solemnes qui 135. 136. Tauris	137
		Lamus equus	90	quibus sacri 137. 136. Troianus 138. & in-	137
		Lapathum silvestre	77	de eius origo ibid.	177
		Lapis asinus dictus qui	140	Luna cur muli sacri	87
		Lascivus generare nolit typus	175	Luna equi & biga	227
		Lascivus typus	91	Lunata pelvis quid	227
		Lascivus per equos indicata	220	Lupi asinis inimici 164. dentes eorum qua-	177
		Laudantes illaudata	111	les 59. equi terga prementes quid in som-	177
		Laurus in numo Aemiliorum 111. Calpurniorum	111	no portendat 62. ab eis morfi pulli cure-	177
		112.	112	nadant generosi 63. eos ut oderit equus	177
		Leistica	120	58	177
		Leistica burnei	127	Lupus ceruarius	141
		Leistica a multis veste	179	Lupus solitarius	167
		Leica centum ad necandem data	140	Lupus instrumenti genus	56
		Leo asini a leocis locum subit	159	Lupus quale frenum	56-59
		Leones centum casti in spectaculo Pompeii	221	Lupata qualis frena.	159
		Leo ceruum conficiens in numo Hielensium	110	Luscina & cuculi de voce controuersa	159
		110. cicuturatur 211. eius clementia erga	207	Luscina typus	145
		homines	207	Luxuria per asinum indicata	145
		elephantem timet 217. eum interficiens a-	112	Luxuriosi per equum & asinum indicati	145
		sinus quid portendat 147. cui eo vir pugnat	112	112	59
		in numo Domitiorum 113. iubati cen-	112	Lycophorici equi	59
		tum Roma ad interficiendum dati 140.	112	Lycosades equi qui	227
		mansueti 30. Roma sub Gordiano 140.	112	Lyracur barbiton dicta	75
		in numo Commodi pilius	118	Lysippus	75
		in numo Nerue lanceam mordicus prehē-	118		
		dens 117. eius ritus in numo Leonitino-	118		
		rum 109. eum timent gryphes 217. & usus	118		
		Nimicus dictus	113		
		Leontinorum numus	109		
		Leontias.	220		
		Leopardi mansueti 15. Roma sub Gordiano	109		
		139. Libycorum & Syriaci centum ad	109		
		necandam dati	139		
		Leporem equa peperit 62. ex equa natus	139		
		quirit 62. in numo Messeniorum pictus.	139		
		179	139		
		Leucippus	75		
		Libido per hinnitum indicata 80. ei prudē-	75		
		tia imperans.	121		
		Libidinosi equi dicti	40		
		Libidinosi mulier, asinaria Pasiphae dicta	148		
		148	148		
		Libertatis amans equus	36		
		Libertatem incultam seruicui preferendam	120		
		esse	94		
		Lignum aloes quid sit incertum	189		
		Limen quid Virgilio	125		
		Libri elephanti	228		
		Linea aila	124		
		Linea extrema quid	124		
		Linea incipere quid 124. profunde accipitur	124		
		125	124		
		Lingua serpentina vis	196		
		Litere caballicata	104		
		Loculi eburnei	227		
		Loctia elephantis dicta 197. prius elephan-	220		
		tem pariet	124		
		Longurium	46		
		Lotus	148		
		Lotus pratensis panis asini dicta.	197		
		Lucia pro magno	197		
		Lucana armenta	197		
		Lucani Luce dicti	128		
		Lucanuse explicatus	128		
		Luciferi & Hesperii equi	186		
		Luciferi & Hesperii equi	186		
		Lucra in quibus sunt miseria, non esse emu-	186		
		bus venient	186		
		Lucra in quibus sunt miseria, non esse emu-	186		
		bus venient	186		
		Ludouici Dureti de unicornu opinio	187		
		Ludouici Gallii Regis facrum donum	134		
		Ludicrum a Caligula inuentum	143		
		Ludus asinus dictus	143		
		Ludi Apollinares 136. Coreales	136		
		Ludos in Circo qui eherent Circensium ge-	136		
		nera 113. Circenses qui 135. curules qui	136		
		136. per defultores equos 122. equestrum	136		
		speculatorum qui 123. funebres 136. Herculei	136		
		136. inuenciales 138. Latini 135. magni 135.	136		
		Consulibus ut differant ibid. magni	135		
		135	135		
		Martiales equirina dicti 135. Megalenses	135		

INDEX.

Metacharum quid.	171	partus quid presagiat. 175. pelli cineris	110
Michael Archangelus equus rufus.	79	vis. 180. pertinacia. 173. ab eo proberbia.	2
Micon pictor.	12	176. pumili siue pumili qui Martiali.	2
Mida aures cur in asinis mutata 143. cur	143	que loca ament. 173. que regiones carcant	179
aures asini habere dictus.	148	inde.	225
Midas in aleis quid.	140	Numi cum elephantis impressi.	105
Miles propter ablatum equum punitus.	6	Nunc camera qui apud Germanos.	89
Militia dux cordatus & prudens.	83	Nysla equus Platonis.	125
Milton quid.	218	Nysla quid.	125
Minerva Hippia.	94		
Minium.	228		
Minotauri imago in numis Gela urbis.	109		
Missa quid.	125. 126		
Missa confectum ut intelligatur.	126		
Missa ararius qui.	127		
Mitridates a quibus custodiri voluerit.	34		
scitages rex.	2		
Mola inferior asinus dicta.	140		
Mola quando coronata.	165		
per Molam asinariam quid indicetur.	151		
151	151		
in Molles & effeminatos prouerb.	161		
Monoceros quid significet.	183		
Monoceros, vnde Unicornu.	183		
Monstra cur raro in magnis animalibus.	44		
quando fiant.	44		
Monychus Centaurus.	44		
Morsus proors.	10		
Morsus piscis.	13		
Morsus equi honorat.	197		
Mulieris conceptum euitantis typus.	150		
cur equa dicta. 41. equos timent.	1		
Muliere factus equa comparatus. 35. pre-	150		
gnantiam occultantis hieroglyphicum.	150		
150. ut concipiat, etiam inuita. 180. ut	150		
steriles reddantur.	150		
de Mulo anigma 170. stas. 174. affectus &	150		
eorum cura. 174. & inde. amicitia cum	150		
agua Stygi. 146. an omnino sterilis. 171	150		
& inde. eorum oratio. 121. 180. cum de a-	150		
sino pingere quid 169. 177. eius asina. 173	150		
audacia. ibid. auguria. 174. & inde bene-	150		
fici memoria.	173		
calcestrato correctio.	173		
celeritas vnde.	173		
centuriatus qui.	173		
cecu volare vnde.	173		
Multi ciliolati 180. cibis & potus. 174. ad	173		
ciliolati aptitud. 179. Cordis vis. 180. cur	173		
victoris primum positus. 179. cur caru-	173		
caria dicta. 120. cur Bias saginatus. 177.	173		
cur Luna sacri.	173		
cur non officiat genitale.	173		
cur diutissime viuunt.	173		
cur Elei cauant.	173		
cur pestem facili sentiant.	173		
Dei ministri.	173		
per doctos certamen.	173		
equum parient.	173		
electio.	173		
secundum esse.	173		
equitare regum esse.	173		
eius epistolum.	173		
generosiores ubi ex quibus parentibus.	173		
173	173		
genus facundum ubi.	173		
ex Greci comparati.	173		
Heneti quales.	173		
ex biatis terramotu facto proditi.	173		
ab eo hieroglyphica.	173		
historia.	173		
ex hordei esu hinniunt.	173		
ingenium.	173		
inimicitia cum munitibus.	173		
laboris patientia.	173		
locuta est.	173		
ad eius tractem.	173		
Mariani qui.	173		
Mariane vnde dicti.	173		
morsus eius cura.	173		
matrix quid.	173		
Marica vis.	173		
meritorij cur dicti.	173		
mutuum cabunt. prouerb.	173		
natura & mores.	173		
ne a multis infestentur.	173		
nomen vntum.	173		
odoratus.	173		
partus pro ostent.	173		

I N D E X.

centum pides in domo Pompei.	139	Phœnix equus.	89	Propheta equi albi dicti. 79. per equos	ibid.
Quillum fœrctur cur caprinofit melius.	166	Phæton equus.	89	os indicati.	89
Ona varia que.	170	Phævæ eburnæ.	227	Proprium rerum curam gerendam esse.	161
Onum ut aceto tenere fecat.	174	Phidippides cur dictus.	74		161
Oxalis equina.	78	Phidote Corymbi equa.	37	Profedanum vitium quid.	52
ex Oxyrincho pife glutinum.	213	Philemonis mors.	142	Proferpina Lencippus dicta.	35
		Philippiti qui.	75	Proferpina.	175
P		Philippicus.	75	Prophori equi epitaphium.	128
Pæonia vis.	185	Philippides.	75	Prociomum.	162
Palafca quid.	90	Philippus.	75	Prudentia diuina.	121
Palatina quid.	69	Philippus.	118	Prudentia libidini imperans.	121
Palitia que.	91	Pblo equus.	89	Prudentia & diligencia vltima felicitas.	121
Palimpefti vnde.	166	Phormidis equa cum hippomane inclufa.	14	ibid.	148
Pallus eburnæ.	228	Pieratem afinus fignificat.	170	Præna afinina.	89
Palladii equi qui.	104	Piger finiculum torquens.	170	Pfylla equus.	56
Palma in Calpurniorum numo. 112. in numo Dionyfii. 110. in numo Emporitarum. ibid. in numo Sueffanorum. ibid. eius nomine quid apud Litium intelligatur.		Pilenum.	110	Pfellium quid.	matrona
		Pilofella cur clauorum herba dicta.	51. 71	Pudicitiam quo pretio vendant.	197. 205
		Pili clauda in equo cur in fumitate abfeant.	18	Indica.	228
		Pili in equis partes corporis. 16. in cicatricibus equis renafcuntur. 12. ut cicatricibus concolores oriuntur.	13	Puella eburnæ.	228
134		Pipbix aus.	157	Puella equino pulle affimilata.	227
Panchates equus.	90	Pipo aus.	77	Pugillares eburnei.	14
Papaueris fructus in numo Hieronio.	110	Pifaurum numus.	3	Pugnacitas per equum indicata.	14
Parabata qui.	102	Plao cur equus dictus. 39. eius modestia.	120	Pulum.	13. 14
Paralus naus.	176	Plaftrum.	120	Pullum quid.	13. 14
Parangaria.	104	Plinius correctus. 3. 4. 41. 98. explicatus. 163.	120	Pullus. 7. cur fe ipfum castravit. 3. 4. et dentes fcaliones cur extrabantur. 51. ab eo deri-	13. 14
Parangariati equi qui.	105	eius locus declarat. 153. eius locus confideratur.	202. 215	ta. 78. & inde. labra eius ut moliantur. 51. a lupis morfi cur probos eudant.	13. 14
Paranympsi qui.	103. 104	Plaftrum.	120	59. optimi de fcripto. 14. proba in alio f-	13. 14
Parauerus.	208	Platunus equi.	88	gna. 17. quam diu lactes 51. et quælibet colorum conciliari. 18. ut tractandus. 51.	13. 14
Parentes quos venerantur elephantis.	103. 104	Plusus imminente fignum.	147. 175	eius ungula ut indurefcant. 51. ut abla-	13. 14
Parippus qui.	75	Pocula æque cornibus conficere antiquiffimum.	195	detur. 51. ut nafcantur generofiores. 51.	13. 14
Parippon.	105. & inde.		89	eius Zelotypia.	34
Parochi qui.	4. 89.		37. 89	Pulli Veneris qui.	134
Parthenia equa qua.	148		78	Pupillorum ajinum abigere quid.	134
Parti bi cur equos heterophthalmos probarent.	117		130	Purpura Megalenis quid.	134
22. eorum in equos ftudium. 2. ex equis pugnant. 117. ut equorum greflus emolliant.	117		131	Pyræ equus folis.	89
Partus cur alij multiplex. alij non.	220		175	Pyræ equus militaris.	134
Patiphae afinaria.	148		131	Pyræ cum Romanis pugna.	134
Patifina.	57		78		
Patifores Ecclefie equi dicti.	82		130		
Patauni cur afinorum fuffenfores dicti. 165	150		2		
Parris frugi. familia prodiga typus.	209		78		
ut patriam ament elephantis.	145		151		
Patentia typus.	205		11		
Patrocleus elephas dictus.	75		152		
Patroclus cur æqueftre dictus.	161		80		
ex Paupere diuitem fieri periculofo effe.	131		81		
	220		80		
	82		217		
	141		141		
	146		77		
	140		140		
	140		200. 227		
	108		108		
	106		106		
	117		75		
	110		110		
	117		106		
	82.		106		
	109		109		
	92		57		
	143		87		
	60		13		
	139		13		
	37		81		
	149		79		
	149		134		
	2		48. 51		
	120		40		
	143		107		
	80		195		
	60		24		
	139		13		
	139		13		
	139		13		
	139				

I N D E X.

INDEX X.

ut Abris. ibid. Acilia. ibid. Alia. ibid.		Sella.	57	Stultorum recordia.	153
Amile. ibid. Anania. 112. Annis. ibid.		Sella curulis.	227	Stygis aqua frigida. 146. eius vis. 59.	175
Astelia. ibid. Aquila. ibid. Afilia. ibid.		Sellaris equus.	7	nenum ut extinguatur.	175
Aurelia. ibid. Babia. ibid. Cacilia. ibid.		Semiramis ut equum amari.	4	Subellares.	57
Calpurnia. ibi. Cariste ibi. Castia. ibi. Ci-		Seneclutem & paupertatem humaniter fe-		Succinum sive ambra coronaria.	189
pia. ibid. Claud. ibid. Cloulia. ibid. Calie.		rendam esse.	167	Sucula quid.	140
ibid. Confidia. ibid. Cornelia. ibid. Cose-		de Senibus mutuum fricantibus historia.		Succosionis noxe.	65
nia. 113. Cossiffe ibid. Crepereie. ibidem.		176		Sudor unde fiat.	195
Crepusia. ibid. Curiae. ibid. Domitia. ibi.		Sensus incerti iudices veritatis.	182	Suessanorum numi.	110
Durmia. ibid. Egnatis. ibid. Fabia. ibid.		Septura.	124	Suffrago quid in quadruped.	111
Fauniorum 115. Flaminiarum ibid. Fon-		Sepultura triumphalis.	146	Superbum quid.	146
teorum ibid. Fondaniorum. ibid. Furio-		Serentatis future signum.	137	Superbi equi dicti.	81
ibid. Galliorum. ibid. Horatiorum.		Sergii fortitudo.	115	Superbi per equos & alios indicati.	152
ibid. Hostiliorum. ibid. Iria familia. ibid.		Sertori & de cauda equina dictum.	12	Superbia & magnanimitas equo adscrip-	
Italia. ibid. Iunia. ibid. Labiena. 114. Li-		Serpens elephantis pedibus contritus in nu-		35 eius typus 151 per equos indicata. 80.	
cina. ibid. Lucilia. ibid. Lucretia. ibid.		mo Calaris.	225	82. 176. domitis per equum alium indi-	
Maianis. ibid. Mamilia. ibid. Manlia-		Serpentes quid significent.	219	cata.	107
ibid. Marcia. ibid. Memmiorum 115. Me-		Serpentes & Esculapij in numo Tarentinorum.		Sus ex elephanto nata credita.	201
teorum ibid. Minutiorum. ibid. Mustio-		111		Sus rostrum ut ab elephantis proboscide dif-	
rum. ibid. Naviorum. ibid. Oculinorum.		Serpentes Cornuti.	191	ferat.	208
ibid. Opemiorum. ibid. Papiria gentis. i-		Severi numus.	118	ut elephanto inimica.	49
bid. Peruvia. ibid. Pinaria. 115. Plausa.		Sernus cur exaccat Scythia.	98	Suilla equo inimica.	49
ibid. Porcia. ibid. Postumia. ibid. Proclia.		Servitute futura indicium.	147	Suilli stercoris utilitas.	166
ibid. Rutilia. ibid. & Saufera. ibid. Semp-		Selsonchosis inuentum.	58	Sybaria sua vis.	159
rona. ibid. Sertia. ibid. Sepulcia. ibid. Ser-		Sesso in equis quid praestet.		Synoria quid.	119
gie. ibid. Servilia. ibid. Spurilia. ibidem.		Seuba de quibus dicatur.	11	Symphylum alterum auriculasma dictum.	
Tarquitia. ibid. Terentia. 116. Thris. ibid.		Servi numus.	118	148	
Tiuria. ibid. Trebaniorum. ibid. Tullio-		Sibulus quibus proprius.	416	Synagoga per asinum indicata.	155
rum. ibid. Valerium. ibid. Vargunteio-		Sibaryta ut videtur.	33	Syracusa symbolum.	109
rum. ibid. Vibiorum. ibid. Vitianorum.		Sicilia typus.	110	Syracusianorum numi cum mulis.	179
ibid.		Simia quale animal.	159		
Romuli triumphus.	105	Simia afluata vinum bibere ungulis ca-			
Rondellus de unicorni sententia.	181	rens.	174		
Rojmarus.	197	Simile simili placet.	159		
Rubri coloris vis.	218	Simonides pulvis equinus dictus.	35		
Ruellii errores.	50	Simulacra per asinum indicant.	151		
		Simpliciter fidelium per asinum indicata.	152		
		152			
		Simulacra deorum eburrata.	228		
		Singulatores qui.	113		
		Simulacrorum numus.	120		
		Societatem fugientes typus.	169		
		Socii cur equis immolantur.	98		
		Solem Iudaei Deum esse crediderunt.	87		
		ei & Luna cur equi attribuit. 87. ei equus			
		& curvus tribuere unde natum. 87. eius			
		equorum color. 87. eius ibid. nomina. 87			
		eius simulacrum ut exprimitur.	89		
		Socles ab equo animatus.	34		
		Solius nunquam consumenda.	166		
		Solius correctus.	45		
		Solipedaque.	1		
		Solaris typus.	167		
		Somniare quid.	31		
		Sonipes.	9		
		Spartum quid.	150. 151		
		Spartum torquentis Oeni fabula.	150		
		ibid. in Spectacula videndis populi Rom. voluptas			
		149. 123			
		Spheromachin.	143. 144		
		Sphinx in gales Sallada.	109		
		Spiricum asino immititia.	146		
		Sporium quid. 226. eius preparatio.	ibid.		
		Sponsones in ipsis certaminibus.	133		
		Spuma unde fiat. 31. cur sic alba	ibid.		
		Strabulum quale esse debet. 43. & inde.			
		Stradium.	124		
		Strapades.	57		
		es veteres carebant.	109		
		Stratus Cretensis.	109		
		equifres eorum qui in Olympici vice-			
		runt.	108		
		Stella asini dicta.	117		
		Stella Orientis symbolum.	117		
		Stellio asino inimicus.	151		
		Stenon equus.	89		
		Sterilis mulieris typus.	171. 172		
		Stipes quale tormentum.	172		
		Stoliditatis typus.	149		
		Stramonia.	13		
		Stratippus.	75		
		Stratores qui.	105		
		Stratipada de filio suo dictum.	105		
		Struthiones mille Roma diripiendi dati.			
		140			
		Struthiones Mauri minati pueri in domo			
		Pompei.	140		
		Struthiocamelus an equum odit	58		
		Styrmion equus.	90		
		Stultitia simulata icon.	107		

I N D E X.

Timiditatis.	155	Viri frugi typus.	219	de eius viribus experientium.	1
Triamnopanippi.	75	Virgilius explicatus	60	virtutur.	
Titi numerus.	117	de Virgine immolandae somnium.	63	eius usum qui primum introduxerunt.	
Tormaches qui.	139	Virgines hemionides.	176	183	
Torneamentum unde dicta.	ibid.	Virtus vitiorum domitrix, in numo expressa		ut sudare dicatur.	196
Totile equitandi peritia.	3			ut omni veneno prodesse sit dicendum.	196
Tractatores.	105	Vires quæ præ cæteris admiranda.	195		
Traba vel trabeca.	120	Vires suas cuiusq; metienda esse.	157	ut versura in eo intelligenda.	193
Traiani numerus.	117	Viri superfluitas.	193.	Voluptas asina soliditas dictus.	150
Trains quo eiusque utilitates.	114	Viscum ex oxyrincho piscet.	213	Volucer equus Veri. 4. s. 90. ut adornans.	109
Triclinium antiquissimum.	195	Vitis breuitas casus.	174	eius simulacrum aureum.	146
Trifolium caballinum.	45	Vitis vini vel vberitatis vel bonitatis sym-		in Vocis ablyone hominem.	199
Trifolium caballinum.	78	bolum in numo Poledonitate verba.	110	Vrania ludus.	16
Triga cur inferis attributa.	133	Vitis ab asino derofo qualis provenit.	147	Vrinatores cur naves sibi diuidant.	190
Trigamur.	133	Vlffits (Vultianum) simulantis icon.	107	Vrui decenti adnectandum dati. 140. mille	140
Trimarcia quid.	102	de Vmbra Delphica pugnare quid	161	vno die spectandi Romadasi.	197
Tripedes eburnei.	116	Vingula proequo.	15	Vrui Lucani.	130
Trippium quid.	96	Vingula caballina.	78	Vrui Numidici.	142
Tritonis imago in numis Syracusanorum.	109	Vnicornia animalia qua.	183	Vrtice vis in excitanda libidine.	190
		Vnicornia duo tantum animalia	187	Vua vini preslantia signum in numo Ta-	190
		Vunicorns animalia multa	191	rentinorum.	190
		Vunicorns aut detur. 181. 188. de eius castitate		Vua asinifica.	148
		falsa dici. 194. cur Roma nunquam delat-		Vualuchus.	4
		us. 189. dari. 187. 201. eius descriptio ex		Vxoies & equi qui in re similes.	9
		Barihemia. 183. ex Cardano. 182. ex Ber-		Vxoris prodigia. Viri frugi typus.	150
		thema. 183. ex Paulo Veneto. 184. 192.		Vxori ut congregandum.	16
		ex Philo ibid. & inde. dilutio vniuersi			
		perrisse fabulosum. 182. eius historia, cur			
		obscura semper fuerit. 189. magnitudo.			
		185. male à pictoribus pingi. 182. ab eo			
		moralia. 194. eius nomine quale animal			
		intelligatur.			
		eum non dari. 185. 188. non dari dicentiu-			
		bus respondetur. 188. non est rhinoceros.			
		188. in numo Nysscorum expressus. 192. de			
		eo opinione varia. 182. & inde. cum			
		eius pictura carictas. 194. proprie dictus			
		qui quale fit animal. 190. cornus qualia.			
		quid significat. 183. 185. quotuplex ac-			
		cipitur. 191. eius raritas 189. reuera da-			
		ræ si fit incognitus. 188. de eo recentio-			
		rum testimonia 192. recentiorum an sint			
		veri. 192. Rome nunquam visus. 184. e-			
		iuis synonyma 187. ubi habet. 192. verus.			
		cur. 183. vi tabulum petat. 186. anomia			
		veneno aduersari possit. 196. an illato ve-			
		neno fudet aut in humore bulliat illato			
		veneno.			
		Vunicorni ab antiquis non visum esse. 192.			
		eius color niger ut intelligendus. 192. cor-			
		eius varius. 193. cur negetur. unde or-			
		itur. 188. cur bullas in aqua excutit. 185.			
		ex eo cur pocula à regibus facta. 185. eius			
		descriptio. 184. 194. de eo experimenta. 184.			
		de eius facultatibus occultis coniecture			
		docta. 195. eius felix successus. 195. fra-			
		gmenta in officinis qualia. 195. eorum			
		qua apud principes sunt. interstates.			
		188			
		Vunicorna Anglicana qualia.	184		
		Vunicorna Cardinalis Tridentini descriptio.			
			195		
		Vunicornu ducis Mantue icon.	196		
		Vunicornu Heluetiorum.	174		
		non esse genuinum.	193		
		de Vunicorno Lutetiano iudicium. 184. ei-			
		us descriptio 133 genuinum esse. 193. & alia			
		qua similiter genuina. ibid. eius descriptio			
		187			
		Vunicornu Pontificis.	182		
		Vunicornu Sigismundi Polonor. regis icon.	196		
			196		
		Vunicornu Venetorum. 182. eius descriptio.			
			184		
		Vunicornu genuini truncus ubi. 193. pro eo la-			
		pici venditus. 194. maxilla. ibid. non esse			
		cardiacum. 186. non esse deciduum. 186.			
		non sudare illato veneno 185. nostrum,			
		dens est robati piscis. 186. eius occulte			
		proprietas. 194. olim non fumebarum in-			
		tra corpus. 194. pro eo ossa balanaru.			
		182. eius pretium. 195. de eo qua vulgo di-			
		cantur. 188. quibus cordis passionibus u-			
		tile.	186		
		quid fit.	187		
		que pondere præscribendum.	182		
		de recentiorum fignenta.	185		
		sententia Rondelley.	182		
		eius vires vera & ficticia.	186		
		ascripsit esse falsas.	185		

I N D E X.

[illegible]

I N D E X.

GERMANICA. E^{Sel.} 141 <i>Gaul.</i> 9 <i>Guil.</i> 9 <i>Hassel.</i> 140 <i>Helfant.</i> 198 <i>Hors.</i> 9 <i>Kernen.</i> 10 <i>Mar. Mer.</i> 9 <i>Ross.</i> 9 <i>Valem.</i> 105 BELGICA. E^{Lefant.} 198 <i>Efel.</i> 141 <i>Heinf.</i> 9 <i>Merri.</i> 9 <i>Paert.</i> 9	<i>Ruijn.</i> 19 <i>Sprinckheinf.</i> 9 <i>Tellenaer.</i> 18 ANGLICA. A^{Sfe.} 141 <i>Horse.</i> 9 <i>Mare.</i> 9 <i>Ramata.</i> 6 <i>Olefant.</i> 198 POLONICA. <i>Konij.</i> 9 BOHEMICA. <i>Kum.</i> 9 ILLYRICA. <i>Kobyla.</i> 9	<i>Mezece.</i> 170 <i>Micha.</i> 9 <i>Ofel.</i> 141 <i>Sion.</i> 197 VANDALICA. <i>Kobyla. Saumar.</i> 9 ÆTHIOPICA. <i>Trembo.</i> 197 INDICA. A^{Mme.} 197 <i>Ati.</i> <i>ibid.</i> <i>Azete.</i> <i>ibid.</i> <i>Pacos.</i> 9 <i>Ruch.</i> 198
--	---	--

F I N I S.

